

Verhalen uit de familiegeschiedenis Lauwens / Lauwers

www.laurentii.be

© Patrik Lauwens, Berlaar, BE, versie 5.0 2023

Alle geschiedenis is familiegeschiedenis

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgegeven in eigen beheer, 2023 - contact: patrik@laurentii.be

“ Die woord genealogie word deur die Afrikaanse Vertalende Woordeboek omskryf as "wetenskap wat die verwantskapsbetrekkinge tussen die lede van één of meer geslagte naspoor". Geen melding word egter gemaak van die siektetoestand waaraan die meerderheid genealoeë ly nie, ongeneeslik daarby! Ek noem hierdie siekte die "en watter so-en-so is jy?" sindroom. Moet dit nooit waag om jouself aan 'n genealoog voor te stel indien jy nie ten minste twee van jou bloedlyne kan uitlê nie. Dink dus mooi voordat jy besluit om Genealogie as 'n stokperjie op te neem want jou hele lewe gaan drasties verander, ten goede, moet ek byvoeg"

(Elize Hough geciteerd in "Vlaamse stam", het tijdschrift van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, jg. 42, nr. 1, januari 2006)

Het woord genealogie wordt door het Afrikaans Vertalend Woordenboek omschreven als de “Wetenschap wat de verwantschappen zijn tussen de leden van één of meer geslachten die worden nagespoord.” Geen melding wordt gemaakt van de geestestoestand waaraan de meerderheid van genealogen lijdt. Ik noem hier de ziekte die “en wie zo-en-zo ben jij?” Men moet het niet wagen zichzelf aan een genealoog voor te stellen indien men niet ten minste twee van z’n bloedlijnen kan uitleggen. Denk dus goed na alvorens je besluit om genealogie als hobby te nemen, want jouw hele leven gaat drastisch veranderen. Ten goede, moet ik er aan toevoegen.

Voorwoord

De verhalen in dit e-book zijn verzameld tijdens een zoektocht naar voorouders van Lauwens en Lauwers families in het vroegere hertogdom Brabant. Er waren varianten op de familienaam doorheen de tijd. Naamvarianten als Lauwereyns, Lauwerens, Laurens, en *Lawrence* in Engeland, kwamen voor. Daarom viel de keuze voor de naam van het stamboomproject op de Latijnse verzamelnaam "Laurentii", "zij die afstammen van Laurentius." En een website kreeg vorm, "www.laurentii.be".

zitten.

Goed vijftien jaar geleden raakte ik begeistert door onze familiegeschiedenis. Ik was niet de eerste in onze familie. Mijn nonkel Livien Lauwens uit Kapelle-op-den-Bos deed de vonk overslaan. Nonkel Livien had de stamboom in kaart gebracht tot *Peeter* Lauwers die in 1655 in Leest bij Mechelen was gehuwd met Johanna Persoons. De familienamen Lauwens en Lauwers bleken vaak varianten. Tot die ontdekking was ook Lucien Lauwers uit Scherpenheuvel gekomen. Hij had er toen al meer dan twintig jaar archiefonderzoek op

Nieuw onderzoek bracht ons naar 1570 toen Joris Lauwe(re)ns in Mechelen Onze-Lieve-Vrouw huwde met *Christine van Dormael*. Hij was een Mechelse telg van Lauwereyns families die uit het graafschap Vlaanderen afkomstig waren. Zijn voorouders waren bekend tot ridder *Odin Lauwereyns van Diepenhede*. Odin was in 1247 in Brugge gehuwd met *Johanna van Velthuysen*. Odin was een nakomeling van *Laurent van Cadsant*. Zijn nakomelingen namen de familienaam Lauwereyns aan, of *Lawrence* in Suffolk, Engeland want ook met Engeland had de familie banden. Die aansluiting leidde meteen terug tot het jaar 865 op het toenmalige eiland Cadzand. De verre voorouders langs mannelijke lijn waren Vikings die zich in het oosten van Engeland en aan de Vlaamse kant van het Kanaal, in Cadzand, hadden gevestigd. De genealogische gegevens werden bevestigd door twee andere onderzoek pistes: heraldisch en geneografisch¹.

Het blijft een boeiende ontdekkingstocht. Ik nodig u uit om dit al lezend te ontdekken. Alle mensen hebben hun verhaal, en de geschiedenis is een aaneenschakeling van belevenissen. Ieder van ons verlegt in "onze" tijd een steen in de rivier en het water stroomt even anders. Het leven wordt voorwaarts geleefd en het wordt achterwaarts begrepen. Veel leesplezier!

Patrik G. E. Lauwens, augustus 2023

"Wanneer men naar het stromende water kijkt, ziet men slechts water. Men heeft de indruk dat het steeds hetzelfde water is, omdat het vanop afstand hetzelfde aspect heeft. Maar het water stroomt, beweegt voortdurend. Eigenlijk ziet men nooit hetzelfde water, het zal altijd anders zijn - in temperatuur, samenstelling, enz. ... Zo gaat het ook met geschiedenis. Men kan soms de indruk hebben dat feiten zich herhalen; maar dat is slechts uiterlijke schijn. Het is op elk moment anders."

(vrij naar *Alex Ramael*)

¹ DNA-onderzoek gecombineerd met geografische inzichten. Op een tijdslijn uitgezet verkrijgt men inzicht in migratiepatronen.

Inhoud

- Tot 233.000 A.D. - Hoe het allemaal begon: wat DNA en genealogie ons leerden
- 11000 A.D. - Het verdwenen Doggerland (Graafschap Vlaanderen en Engeland)
- 2500 A.D. - Voorouders in de Zenne- en de Dijlevallei (Hertogdom Brabant)
- 1500 A.D. - Frans of Vlaams? Germaans of Keltisch? (Lage Landen)
- 1000 - Vikings in de lage landen (Lage Landen)
- 1066 - Mathilde *van Vlaanderen*, koningin van Engeland en de Vlaamse emigratie over het Kanaal (Graafschap Vlaanderen en Engeland)
- 1200 - Het ontstaan van de familienaam
- Sint-Laurentius – Van martelaar tot heilige
- 1247 - Wie waren de voorouders van Odin Lauwereyns *van Diepenhede* (Cadzand / Engeland)
- 1247 – Odin Lauwereyns *van Diepenhede*, ridder van Vlaanderen ging op kruisvaart met Gwijde *van Dampierre* (Brugge)
- 1275 - ridder Willemar Lauwereyns van Diepenhede (Brugge)
- 1288 - Simon en Jan Lauwaert, baljuws van Brugge en Gent (Brugge en Gent)
- 1361 - Michiel Lauwers, tegeldekker, werd aangemaand een schuld te betalen (Brugge)
- 1382 - Marie Lauwers ontving huishuur in Damme (Damme)
- 1383 - Toch geen klacht omdat Coppin Lauwers koeien zou hebben geroofd van de weduwe Goyers (Brugge)
- 1389-1425 Lauwersen als "keurbroeders" van Winnocsbergen, Bergues (Sint-Winnoksbergen)
- 1394 - Lauwers en Lauwaerts in Noord-Frankrijk (Sint-Winnoksbergen)
- 1395-1441 – Naamgenoten bij de poorters van Antwerpen
- 1411 - Het tragisch einde van Katelijne Lauwers (Gistel)
- 1434 - Jan Lauwers trad op als borg in Gent
- 1434-1481 – Naamgenoten bij de poorters van Gent
- 1436 - Jan Lauwers uit Zierikzee, Nederland, emigreerde naar Engeland (Zeeland en Engeland)
- 1453 - Hieronimus Lauwereyns en Watervliet (Sint-Laureins)
- 1462 - Pauwel en Aert Lauwers stonden borg voor moordenaar Peter De Bruyne uit Stabroek (Antwerpen)
- 1469 - Lauwers bij de haardentelling in de West-Ieper-Ambacht (Ieper)
- 1470 - Geert Lauwers was de meier van Kapelle-op-den-Bos (Zemst)
- 1477 - Lauwers en Lauwers in Haacht
- 1477 - Colaert Lauwereys overleed in Brugge
- 1477 - Lauwendries, een zelfstandige heerlijkheid te Tildonk (Haacht)
- 1480 - Een Lauwers bij de weerbare mannen in het land van Waas (Waasland)
- 1480 - "Man met Romeinse munt" van Hans Memling: Hieronymus Lauwereyns?
- 1482 - Van Meiseniersbloed (Grimbergen)
- 1500 - Wapens van de familie Lauwers (Graafschap Vlaanderen)
- 1510-1548 Inwoners met de naam Lauwers in de stad Ieper, West-Vlaanderen (Ieper)
- 1510-1595 - Lauwers in het gildeboek van Aardenburg (Zeeland, NL)
- 1520 - Wapen van de familie Lauwers te Brugge
- 1521 - Een familiewapen Lauwerey(n)s in het gerechtsgebouw van Mechelen
- 1530 - Een stamlijn Fierens in Leest (Mechelen)
- 16e eeuw - Wapen van de families Lauwers en Lauwers van Holland
- 16e eeuw - Wapen van de families Lauwers en Lauwers te Gent
- 1525 - Het Brugs-Diestse echtpaar Lauwers-Steekers (Brugge en Diest)
- 1534 – Het huwelijk Jan Van Eck en Maria Lauwers (Brugge)
- 1545 - Hendrik Lauwers, de smid van Humbeek (Grimbergen)
- 1546 - Ontploffing aan de Zandpoort (Mechelen)
- 1558 - Johan Lauwers, Vlaams ridder in de *Orde van het Heilig Graf* (Brugge)
- 1559 - Verkopen van Lauwers in Londerzeel

- 1561 - Lauwers-Lauwery(n)s en de inquisitie in Vlaanderen (Gent)
- 1564 - Lauwens en Lauwers te Werchter (Rotselaar)
- 1567 - Hendrik Persoons, koster in de Mechelse kerkprovincie (Boortmeerbeek en Mechelen)
- 1570 - Een handgemeen tussen Peter Lauwers en de pastoor van Sint-Martens-Lerne (Deinze)
- 1570 - De start van de Hombeeks-Leestse stam (Hombeek en Leest)
- 1572-1580 - De Spaanse en de Engelse Furie in Mechelen
- 1576 - Joos Lauwers getuigde over de Spaanse Furie in Antwerpen
- 1577 - Willem Lauwens vervoerde goederen naar het huis "*De Drie Kroonkens*" (Antwerpen)
- 1577 - Pieter Lauwers moest belasting betalen voor een hofstede te Wingene (Wingene)
- 1580-1800 - Lauwers te Brugge (huizenonderzoek) (Brugge)
- 1580 - Maria Lauwers huwde don Juan *de Peralta*, schepen (Brugge)
- 1580 - Historisch bekende tijdgenoten en familieleden van Juan *de Peralta*
- 1583 - Lauwers, voortvluchtig in Zeeland (Nederbrakel)
- 1583 - Jan Lauwers was pachter van het Hof van Lint (Grimbergen)
- 1584 - De Antwerpse bevolking in 1584 (Antwerpen)
- 1586 - De verhuis van Magdalena Lauwers uit Arnemuiden, NL (Antwerpen)
- 1587 - Gielis Lauwers en zijn vrouw Fyken Mertens erfden een huis met grond te Aartselaar
- 1587 - Huybrecht Lauwers en Marie Piggen bezaten een huis te Kapellen (Kapellen)
- 1587 - Antoon Lauwers, deken van het schiptrekkersambacht (Werchter)
- 1589 - Verkoop van een erf aan Corneel Verbeeck en Lucie Lauwers (Werchter)
- 1592 - Gielis Lauwers en Katelijne De Mul en de erfenis van Jan De Mul te Liezele (Puurs – Sint-Amands)
- 1597 - Hendrik Van den Dijcke en Liesbeth Lauwers, huis en hof te Winbraken (Werchter)
- 1599 - Joos Lauwens, een Vilvoordse kramer, emigreerde naar Amsterdam (Vilvoorde)
- 16e-17e eeuw – Verdachte overlijdens en Criminaliteit in Mechelen
- 1601 - Walter Lauwers, de koster die het zingen beter kon laten (Rijmenam)
- 1602 – Elisabeth Lauwers, de heks van Epegem (Zemst)
- 1602 - De Verenigde Oost-Indische Compagnie (Lage Landen)
- 1609 - Voor het gerecht gedaagd wegens "het voorzetten van vlees op een feestdag" (Puurs – Sint-Amands)
- 1615 - Lauwers bij de volkstelling te Passendale in mei 1615 (Ieper)
- 1617 - Joos Verbeke en Amand Lauwens verkochten een gemet op de Merhertbeke (Londerzeel)
- 1619 - De zoon van de rentmeester van de hertog, peter van Jan Lauwers (Werchter)
- 1620 - Nicolaas Lauwers was graveur van Rubens (Antwerpen)
- 1620 - De Hombeeks-Leestse stamlijn: het gezin Lauwers-Van der Borcht (Hombeek)
- 1625 - Lauwers regelden een erfenis van beemden in Bexembroeck (Rotselaar)
- 1628 – De schoonvader werd stiefvader (Hombeek)
- 1631 - Christiaan Lauwers was soldaat onder de Heer Commandeur te Axel (Zeeland)
- 1636 - Adriaan Lauwers verkocht de smidse van Humbeek aan Antoon Vleeracker (Grimbergen)
- 1636 - Adriaan Lauwens en Liesbeth Braes, en de kousenmaker van Hever (Boortmeerbeek)
- 1636 - Michiel Laureinsens overleed te Brugge (Brugge)
- 1645 - Maillaert Lauwers was soldaat van de kanselrij (Ieper)
- 1650 - Een soldaat had de moeder verkracht terwijl ze kreupel op bed lag (Zemst)
- 1651 - De emancipatie van Peter Lauwens (Werchter)
- 1652 - Familiewapens van Lauwers in Brugge en West-Vlaanderen (Graafschap Vlaanderen)
- 1653 - Koenraad Lauwers, plaatsnijder/graveur (Antwerpen)
- 1655 – Hier begon de stamlijn van Leest: de generatie van Peter Lauwers (Leest)
- 1657 - Oprichting van het brouwhuis Lauwers-Van Eijcke (Werchter)
- 1658 - Gedood door een kanon bal te Zemst
- 1659 - Huibrecht Lauwers, koetsier van de koning (Zemst)
- 1659 - De betwiste erfenis van Barbara Lauwers te Werchter
- 1660 - Adolph Lauwens, burgemeester van de stad Groningen (Noordelijke Nederlanden)

- 1661 - Willem Lauwers, de molenaar van Beigem (Grimbergen)
- 1665 - Een hechte gemeenschap van families Lauwens/Lauwers, ook in het zoveelste knoopsgat (Hombeek)
- 1662 - Lauwens "van de graaf" (Leest)
- 1668 - Hendrik Lauwers, de koster van Humbeek (Grimbergen)
- 1672 – Een voorhuwelijks akkoord met een jonge bruid (Werchter)
- 1673 – Een kortstondig huwelijk (Hombeek)
- 1674 - Marie Van Eijcke verdrong op 2e kerstdag in de Demer (Werchter)
- 1675 - Opvarende naamgenoten bij de Verenigde Oost-Indische Compagnie (Zeeland)
- 1677 - Antoon Lauwers en Gielis Lauwens op de verlieslijst van de oorlog (Londerzeel)
- 1678 - Corneel Lauwers, in dienst van de Bataven (Eppegem, Zemst)
- 1682 - "Uit liefde ende attentie met malcanderen" (Rotselaar)
- 1684 - Huwelijk van Simon Lauwens met Petronella Geerts (Leest)
- 1689 - Een "samengesteld gezin" met negen kinderen (Leest)
- 1689 – Een kind erkend uit een buitenechtelijke relatie (Leest)
- 1693 - Volkstellingen in Wijnegem
- 1693 - Volkstelling in Wilrijk
- 1694 - Corneel Lauwers, schepen van Hemiksem
- 1694 - Michiel Lauwers, kleermaker in Gent
- 1695 - Eén gezin Lauwers bij de volkstelling te Lauwe
- 1695 - Dismas Roctus en Joanna Lauwers, pachters te Lippelo (Puurs – Sint-Amands)
- 1698 - Tweede huwelijk van Antoon De Buijser, weduwnaar van Maria Lauwers (Zemst)
- 1698 - Peter Lauwers huwde de dochter van de brouwer-schepen Jan Van den Panhuijsen (Rotselaar)
- 1699 - Verkoop van een dagwand op de Meysseleershoeve aan Steven Lauwers (Werchter)
- 17e eeuw - De lakenindustrie – een geschiedenis van Mechelaars (Mechelen)
- 1700 - Peter Lauwens en Peter Reyers verkochten gronden in Baal (Tremelo)
- 1700 - Verkoop van een hofstede recht over *den Hert* in Eppegem (Zemst)
- 1702 - Jaak Lauwers, de smid van Londerzeel (Londerzeel)
- 1702 - Een verhaal van de verwante Roctus familie (Klein-Brabant)
- 1708 - De erfenis van een zeevaarder (Middelburg)
- 1710 - Gaspar Lauwens, "chirurgien" (Mechelen)
- 1714 - Katelijne De Boeck en Peter Lauwers getuigden als naaste bureu (Lizele, Puurs – Sint-Amands)
- 1716 - Jan Lauwers en Cecilia De Wilder verkochten een hofstede te Weerde aan de Heerestraat (Zemst)
- 1717 - Joos Lauwens, smid in Brussel
- 1718 - Overlijden van Joannes Amandus Lauwen, pastoor te Lizele (Puurs – Sint-Amands)
- 1722 - Verkoop van "*de Cleempoel*" door Corneel Lauwers (Zemst)
- 1722 - Anne Marie Lauwers huwde de zoon van jonker *de Percy*, de meier van Rotselaar (Rotselaar)
- 1723 - Waar woonden de families Lauwens te Leest? (Leest)
- 1724 - Lauwens huishoudens in de fiscale declaratie (Land van Waas)
- 1725 - Verkoop van de Hulshocht aan Antoon Van Steenwinckel en Cecilia Lauwers (Zemst)
- 1726 - Verkoop van de Hulshocht aan twee begijnen (Zemst)
- 1727 - Cecilia Lauwens overleed twee dagen na haar huwelijk (Eppegem)
- 1727 - De weduwe Josine Lauwers voorzag in haar levensonderhoud (Zemst)
- 1728 - Rombout Lauwers verkocht een huis met brouwerij (Merchtem)
- 1729 - Adriaan Lauwens droeg bij "*tot doen maeken van een schoon horlogie op den kercketoren*" (Leest)
- 1730 - Verkoop aan Hendrik Tersago en Joos Lauwers op het Kerkveld-Galgenberg (Zemst)
- 1731 - Jan Lauwers beeldhouwde Sint-Victor in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Antwerpen (Antwerpen)
- 1731 - "Een ketterse... nog ongerept in gevoelens en oordeel toen zij stierf" (Ruisbroek)
- 1731 - Karel Lauwens, de zevende zoon, werd vernoemd naar keizer Karel (Mechelen)
- 1732 - Lauwers Joanna huwde Jonckers Rochus, notaris en secretaris van Buken (Kampenhout)
- 1738 - Antoon Daems huwde met Florentia Lauwers, derde huwelijk (Zemst)

1739 - Ann Lauwens, weduwe van Peter Reyers (Werchter)
1739 - Moeilijke jaren in Hombeek: mislukte oogst, strenge winter, dysenterie (Hombeek)
1739 - In de ban(d) van de ring (Deurne)
1746 - Antoon Lauwers was soldaat in het garnizoen van Bergen-op-Zoom, NL
1747 - Bijgeloof en hekserij: de geest van Christiaan Lauwens (Leest)
1747 - Een gezin Lauwens-Lauwens te Leest (Leest)
1748 - Antoon Lauwens huwde te Blaasveld (Willebroek)
1749 - Notaris Pieter Jacob Lauwers (Oostvleteren)
1749 - Jaak Lauwers, schepen te Gottem: Lauwers en Lauwaert(s) (Deinze)
1755 - Andries Lauwers, voogd van de kinderen van Katrien Lauwers (Kalfort)
1756 - Petronella-Theresia Lauwens en een erfeniskwestie in de familie Tersago (Puurs)
1758 - Drie maal gehuwd, vrouw twee maal hoogzwanger toen zij weduwe werd (Zemst)
1759 - Jan-Baptist Lauwens huwde te Blaasveld met Jeanne Mertens (Willebroek)
1761 - Geert Lauwers, deken van de kuipers en zijn zoon Jacques, schilder (Brugge)
1763 - Jos Lauwers, burgemeester en schepen van Aarsele (Tielt)
1764 - "*It's complicated*" - Vloebergh - Verschuren in Leest en Weerde (Leest en Zemst)
1766 - Antoon Lauwers, vader van drie tweelingen (Bornem)
1768 - Van "Rillor"? (Mechelen)
1770 - Lauwens en Lauwers, smeden van Klein-Brabant (Bornem/Puurs - Sint-Amands)
1774 - Priester Clemens Lauwers en zijn broer Michaël (Brussel)
1774 - Verkoop van gronden aan *de Gulden Boom, het Sittervelt* en *de Mouille* (Zemst)
1775 - Stadsplattegrond van Mechelen (kaart van Berlin)
1775 - Anna Barbara verzette zich tegen huwelijk van Henri Van Der Borght (Langdorp)
1775 - Isabelle Clara Lauwers overleed in *'t Convent ter Engelen* (Gent)
1776 - Oproep aan de erfgenamen van Petronella Lauwens (Brussel)
1776 - Augustijn Lauwers, koopman aan de Haverwerf (Mechelen)
1779 - Stefaan Lauwers overleed in Amsterdam (Nederland)
1780 - Jacob Johannes Lauwers, Belgisch-Nederlands schilder, in Italië (Brugge / Nederland)
1780-1781 – Tragische jaren voor het gezin Van Oosten-Lauwers in Londerzeel
1782 - Jan Baptist, Marie-Thérèse en Liesbeth Lauwers verkochten een hofstede te Londerzeel
1782-1846 - Hendrik Lauwens in alle staten (Hombeek)
1786 - Lauwers vermeld bij criminaliteit te Mechelen
1787 - Jan Rombouts, vondeling uit Mechelen, uitbesteed aan Mathijs Lauwers (Mechelen)
1787 - (de) Kerkstoel - iets over vondelingen (Lage Landen)
1787 - Smeekbede van de religieuzen om in hun klooster te mogen weerkeren (Leuven)
1788 - Jacobus Lauwers huurde grond nabij het klooster van Leliëndale (Leest)
1790 – Dominic Lauwers kreeg een messteek in Huis ten Halve (Londerzeel)
1791 - Peter Lauwens legde een opmerkelijke getuigenis af in Leest
1793 - Jan Pesendorfer, een Oostenrijks soldaatveldwachter, huwde Maria Theresia Lauwers (Zemst)
1796 - De volkstelling van Humbeek (Grimbergen)
1796 - Jan Frans Lauwens was ordehandhaver te Mechelen
1796 - Jacques Lauwens werd verbannen uit de Franse republiek (Antwerpen)
1798 - Benedict Ferdinand Lauwers, aanvoerder van de boerenkrijg, sneuvelde te Sint-Niklaas
1798 - Jan en Peter Jan Lauwers, brigands tijdens de boerenkrijg (Kapelle-op-den-Bos)
1798 – Corneel Brion op de lijst van "aan te houden personen" (Kapelle-op-den-Bos)
1798 - Het gezin Huysmans-Lauwens verloor have en goed tijdens de boerenkrijg (Tisselt)
1798 - Vijf verschillende heersers in één leven (Tielt)
1798 – De executie van boerenkrijgers in Mechelen
1800-1815 Zij dienden onder Napoleon in het "*Grande Armée*" (België)
1800-1815 - Bevolkingstelling Antwerpen, wijk 2 (Antwerpen)

- 1803 - Onderhoudsgeld voor de pastoor te Everberg (Huldenberg)
- 1803 - Gielis Van den Heuvel bleef gespaard van dienst in het leger van Napoleon (Leest)
- 1813 - Pieter Jan Diddens, deserteur onder Napoleon (Leest)
- 1813 – Soldaat van Napoleon, gesneuveld voor Frankrijk (Londerzeel)
- 1815 - Een dramatisch jaar voor een Franse soldaat en zijn Mechels lief (Mechelen)
- 1815 - Anne Katrien Lauwers huwde de zoon van de eerste burgemeester (Wechelderzande)
- 1818 - Jan Francis Lauwers, schepen te Beigem (Grimbergen)
- 1821 - De kleren maakten de vrouw (Boom)
- 1824 - Vier kinderen "*Levenloos geboren*" (Leest)
- 1825 - Jan-Baptiste Lauwers werd vermist te Gottem (Deinze)
- 1828 - Jan-Baptist Lauwens, substituut des Konings in een zaak rond Het Steen (Antwerpen)
- 1830 - De onafhankelijkheidsstrijd in België
- 1830 - Het merkwaardige blaoen van Lauwereyns van *Diepenhede van Roosendaele* (Brugge)
- 1831 - "*Het werd zomer*" - Jan Frans Lauwers was minderjarig toen hij vader werd (Hombeek)
- 1831 - Jaak Lauwers voortvluchtig te Baarle-Hertog, Belgische enclave in Nederland (Baarle-Hertog)
- 1833 - Brouwerij De Koninck: broer en zus De Koninck huwden zus en broer Lauwers (Antwerpen)
- 1834 - Jan Lauwens, trompetter, maar niet van de prins (Mechelen)
- 1839 - Marie Gertrude Tirions zwanger van de 19-jarige Hendrik Grauls (Rummen)
- 1841 - Antoine Lauwens en een verijdeld orangistisch complot (Brussel)
- 1841 - De eerste Belgische kolonie in Guatemala
- 1842 - Jan Baptist Lauwens, raadsheer bij het Hof van Beroep (Brussel)
- 1848 - Jan Frans Lauwers, Kontichs visverkoper (Kontich)
- 1849 - Cholera epidemie te Leuven
- 1855 - Jan Baptist Lauwers, vicaris-generaal van kardinaal Sterckx (Mechelen)
- Andere meldingen van religieuzen in de 19^e eeuw*
- 1856 - Lauwers bij de volkstelling in Walem (Mechelen)
- 1857 - Het gezin Lauwens – Van den Heuvel uit Leest
- 1858 - Jean-Louis Lauwers, pastoor van Sint-Jans-Molenbeek (Brussel)
- 1863 - Twee zussen trouwden de prins, hun jongere zus huwde de koning (Leest)
- 1863 - Kunstschilder Florent Crabeels huwde Katrien Lauwers (Antwerpen)
- 1866 - Leopold Lauwers, broeder van goede werken in de Sint-Bernardusabdij (Bornem)
- 1867 - Zouaven in dienst van de paus: Belgen en Nederlanders in Italië
- 1869 - Peter Lauwers huwde drie maal een Verbruggen (Mechelen)
- 1871 - Meldingen van Lauwers in de England Census (Engeland)
- 1873 - Twee maal Jan Baptist & Lucia Lauwers-Meysmans (Zemst)
- 1874 - Gust van Asch was werkmans in het Arsenaal (Mechelen)
- 1877 - Jan Lauwens werd drie maal weduwnaar (Mechelen)
- 1878 - Marie Liesbeth Lauwers huwde met Peter Zimmer, horlogemaker (Lier)
- 1880 - Anne Marie Lauwens opgenomen in het hospitaal (Brussel)
- 1886 - Antoon Lauwens, verdronken in de Leuvensevaart (Mechelen)
- 1886 - Charles Lauwers, mislopen liefde voor de moeder van zijn schoondochter (Pittem)
- 1890 - Jaak Louis Lauwens, "*den Taar*" (Leest)
- 1891 - Mijn overgrootmoeder Johanna Moortgat en Jan Frans Lauwers (Londerzeel)
- 1891 - Meldingen van Lauwers in de London Census (Londen, Engeland)
- 1893 - Ferdinand Lauwens, koning van de Gulle in Neervelp (Boutersem)
- 1894 - Verwaarloosd in Mechelen
- 1895 - "In de Ster" (Putte)
- 1895-1947 - Meldingen van aankomsten per schip in de V.S.A. (Verenigde Staten van Amerika)
- 1896 - Philip-Louis Lauwens, de garde van Molenbeek-Wersbeek
- 1898 - Pieter Jan Lauwers maakte het te bont op de jaarmarkt van Sint-Jozef (Londerzeel)

1898 - Florent Lauwers, missionaris in Mongolië (Antwerpen)

1898 - Stiefouders werden schoonouders van kinderen uit 1e huwelijk (Aarschot)

1900 - Het gezin Lauwens-Absillis, 1900, Leest/Blaasveld (Leest / Willebroek)

1900 - Marie Mathilde Lauwens huwde met Herman Teirlinck (Sint-Jans-Molenbeek)

1900 - Antonia Lauwens & Corneel Verdoodt te Leest

1900 - J. Lauwens kwam om tijdens een gevecht in Vrijstaat Kongo (Congo)

1901 - Meldingen van Lauwers in de volkstelling van Engeland en Wales (Verenigd Koninkrijk)

1901 - Marie Anne Lauwers, zuster Josepha bij de "rode nonnen" (Leest)

1902 - Bon Lauwers, de molenaar van Leest

1906 - Volkstelling te Hombeek

1907 - Alfons Lauwers, winnaar van de Ronde van België (Sint-Truiden)

1908 - Achiel Lauwers, proost van "*de Blindekens*" te Brugge

1909-1942 - Meldingen van Lauwers bij grensoverschrijdingen tussen Canada en de V.S.A.

1910 - Meldingen van Lauwens en Lauwers in de volkstelling in de V.S.A. (Verenigde Staten van Amerika)

1911 - De gift van een diepbedroefde moeder (Mechelen)

1913 - Marie-Jeanne Lauwers verloor haar grootmoeder bij ongeluk met de stoomtram (Londerzeel)

1914 - Leest tijdens de Duitse bezetting in Wereldoorlog I (Leest)

1914 - Jozef Lauwers, "*Jef van de Koperen*" (Kontich)

1914 - Jules Lauwers kwam om bij de Slag van Aarschot (Schaarbeek / Aarschot)

1914 - August Lauwers kwam om bij de Duitse inval (Zemst)

1914 - Op de vlucht voor het oorlogsgeweld (Wielsbeke)

1914 - Meldingen van gesneuvelde burgers in de *Groote Oorlog* (België)

1914 - Luitenant-generaal William Lauwers (Antwerpen)

1914-1918 - Soldaten in de Grote Oorlog (België)

1914-1918 - Belgische officieren gesneuveld voor het vaderland (Antwerpen)

1915 - Marie Lauwers vond de buit van de Duitse invallers in Hombeek

1915 - Het gezin Van Campenhout-Lauwens verloor have en goed (Kapelle-op-den-Bos)

1916 - Plots gestorven terwijl zij een kieren in de oven stak (Wielsbeke)

1917 - Belgen in het Amerikaanse leger (Verenigde Staten van Amerika)

1918 - Isabelle Lauwens, geboren te Londen tijdens de '*Groote Oorlog*' (Londen, Engeland)

1918 - Karel Lauwers, kunstenaar en soldaat (Antwerpen)

1919 - Belgische soldaten in het Britse leger (Verenigd Koninkrijk)

1919 - Generaal Lauwens voorzitter van een commissie over het diensttijdprobleem (Brussel)

1919 - Isidoor Lauwers, pionier van de bloemkolenteelt te Hombeek

1920 - Predikant A. Lauwers van de gereformeerde Kerken (Brussel)

1920 - Lauwens en Lauwers in de volkstelling in de V.S.A. (Verenigde Staten van Amerika)

1920 - Art Nouveau huizen in Antwerpen van architect Lauwers (Antwerpen / Mechelen)

1921 - Edward Lauwers, burgemeester van Hombeek

1922 - Luitenant-generaal François Lauwers maakte een blitzcarrière tijdens W.O. I (Brussel)

1923 - Marie-Josefien Lauwens schoonzus van de molenaar van De Heimolen (Langdorp)

1923 - Lt.-generaal William Lauwers, bevelhebber van het Belgische Rijnleger (Ruhrgesied)

1924 - De villa Lauwers-Dupret te Meerle (Hoogstraten)

1925 - Irma Lauwers huwde Lode Craeybeckx, burgemeester van Antwerpen 1947 - 1976

1926 - Zuster Monica bij de Annonciaden te Huldenberg

1926 - Pater-missionaris Frans Lauwers werd vermoord in China (Antwerpen)

1927 - August Jan Lauwers, "*De Rog*" (Kontich)

1927 - Het gezin Lauwens-De Bruyn, Leest

1934 - Louis Lauwers, pater-missionaris in China en priester-professor (Antwerpen)

Andere meldingen van religieuzen in de 20^e eeuw

1932 - Lauwens - Van Keer in Nieuwenrode (Kapelle-op-den-Bos)

1935 - Huwelijk van Jozef Frans Lauwens en Anna Maria Van Der Borght (Aarschot)

1935 - Een oorvijs aan een leerling "ter wille van de handhaving van de orde en de zorg voor de toekomst" (Puurs – Sint-Amands)

1936-1960 – Verhalen in postzegels en postkaarten (BSD)

1936 - Willy Lauwers, "*Rupske*" (Hemiksem)

1936 - Het gezin Huygens-Lauwens, Leest

1939 - Soeike Lauwers, "ontvangen als een koning" te Lourdes (Antwerpen)

1940-1945 - Meldingen van burgers gesneuveld tijdens de tweede wereldoorlog (België)

1940-1945 - Meldingen van gesneuvelde soldaten in het Belgische leger (België)

1939-1945 - Meldingen van Belgisch-Amerikaanse militairen in het leger van de V. S.A.

1940-1945 - Meldingen van gesneuvelde verzetslieden (België)

1940-1945 - Meldingen van overlevende verzetslieden (België)

1940-1945 – Lauwens bij de Witte Brigade "*Fidelio*", afdeling Hombeek

1941 - Henri Cuypers, echtgenoot van Marie Lauwens, was een oorlogswaas (Aarschot)

1941 – Het Gouden huwelijksjubileum van Jan Frans Lauwens en Marie-Louise Moortgat (Londerzeel)

1942 - Jan Lauwers, geboren in de 1e Wereldoorlog, huwde tijdens de 2e (Leest)

1944 - Pieter Lauwers, valselijk beschuldigd van collaboratie (Puurs – Sint-Amands)

1945 - Barbara Lauwers ontving de bronzen star medaille voor haar werk voor de OSS (Tsjecho / VSA)

1945 - Huub Lauwers, Nederlands geheim agent voor de SOE (Nederland)

1950-1959 - Willem Lauwens als Chiro leider (Kapelle-op-den-Bos)

1960 - Wie was "Ivan"? (Soest, Duitsland)

1965 - August Lauwers, de laatste burgemeester van Leest

1980 - Ereburger van El Paso, Texas (Verenigde Staten van Amerika)

1993 - Livien Lauwens, bezieler van De Duvelroute (Kapelle-op-den-Bos)

1997 - Waar kwam de familienaam voor in België?

2001 - Start van het genealogisch onderzoek Laurentii (Kapelle-op-den-Bos / Berlaar)

2003 - Lauwens in de *Marriage Index Engeland* van 1984-2005 (Verenigd Koninkrijk)

2007 - Waar kwamen verwante familienamen voor in Nederland?

2012 - Tom Lauwens, bakker in Mechelen

2016 - Het familiewapen van 2016

2017 - Inspiratie voor een mode foto (België / Denemarken)

2018 - Wanneer worden te kort schieten (Londerzeel)

2019 - De tijdreiziger: het leven wordt geleefd in het heden, en het wordt begrepen door terug te kijken (België)

2020 - 1, 2, 3 Corona! (België)

2021 – Verdragen is een werkwoord

2023 - De Avenue Laurenti (Menton, Frankrijk)

tot 233.000 jaar geleden - DNA leert over onze voorouders

Toen ik in 2008 voor het eerst deelnam aan een DNA-onderzoek, had ik geen idee tot welk nieuw inzicht dat kon leiden. Het ging om een geneografisch onderzoek van National Geographic en de Waitt Society. Op basis van veranderingen in het Y-chromosoom over meerdere generaties, wilde men achterhalen wie de voorouders in mannelijke lijn waren.

Het resultaat stemde verrassend overeen met wat we al wisten uit genealogisch onderzoek. Er waren de voorouders die we in kaart hadden gebracht. Er waren ook wapenschilden en heraldische symbolen ontdekt waarvan de geschiedenis ons eeuwen terugvoerde in de tijd. Zowel het stamboomonderzoek als de wapenkunde leken al te wijzen op een historische Viking verwantschap ergens in de 9e en 10e eeuw.

In 2017 stond ik opnieuw DNA af voor een onderzoek van de K.U. Leuven. Er kwamen nieuwe inzichten in historisch DNA-onderzoek naar boven. Haplogroep I1* wordt als een typerende Scandinavische haplovariant beschouwd. Ook bij haplogroepen als R1a en R1b is er een indicatie in die richting. Dit wil niet per definitie zeggen dat er voorouders bij Vikings moeten worden gezocht. Haplogroep I1* kwam volgens het Leuvense onderzoek "*De Geni-ale stamboom*" sporadisch ook al voor in onze contreien aan het eind van de laatste IJstijd (-15000 jaar geleden). Dat er in deze periode nauwelijks sporen van I1* waren gevonden, wees in de richting van het verdwenen "Doggerland", een landbrug tussen Engeland, de Nederlanden en Scandinavië. Dat was een woongebied dat na de laatste IJstijd verdween onder water.

We wisten al dat de stamboom vóór de Mechelse Joris Lauwerens in het hertogdom Brabant terug ging tot de families Lauwereyns in het Graafschap Vlaanderen. De Mechelse Joris was in 1570 in Mechelen Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle gehuwd met Christine *van Dormael*. Zijn voorouders kenden we inmiddels ook, vanaf het huwelijk van Odin Lauwereyns *van Diepenhede* met Johanna Van Velthuysen in 1247 in Brugge. En de voorouders van ridder kruisvaarder Odin kenden we ook, met voorouders uit Engeland en Cadzand tot in 865. Een flinke sprong in de tijd.

Het familiewapen van Odin was ontleend aan de heren *van Cadzand* en bevatte heraldische elementen van voorouders in onder meer Suffolk, Engeland. Er waren in die voorouderlijke lijn opvallende verwantschappen met gekende Viking geslachten. Nóg verder terug in de tijd zouden de heren *van Cadzand* afstammen van de koningen van Wales die door de Engelsen werden verdreven. Dat bleek uit het oudst bekende familiewapen van deze familie. Nakomelingen van Odin – liet dat nu net een echte "Viking" naam zijn – voerden tot in onze tijd familiewapens met afgeleide heraldische kenmerken.

Alvast één afstammingslijn van de heren van Cadzand behoorde tot de R1b haplogroep, terwijl ook haplogroep I-M253 in een andere gedocumenteerde tak voorkwam.

Bij hedendaagse Lawrence families weten we dat Y-chromosoom DNA-onderzoek zowel Haplogroep I-M253 (in Sussex, VK, Schotland en Frankrijk) opleveren als andere (E-M2, E-M35, G-M201, J-M269, R-L21, R-M269 elders in de Angelsaksische wereld). Er zijn behalve I-M253 ook varianten als I-M170 en I-L170 bekend bij uitwijkelingen aan de oostkust van de VS. We beschikken dus ook over een breed referentiekader om mee te vergelijken.

In de rand van dit Y-chromosoom onderzoek naar voorouders moet ik toch vermelden dat het om de afstamming in mannelijke lijn gaat. Mitochondriaal X-chromosoom onderzoek is veel rijker, maar laat niet helaas toe om rechtlijnig verder in de tijd te zoeken. Geen stamboomonderzoek is volledig zonder ook de voormoeders te bekijken die sporen nalieten in onze genen. Tegenover deze anonimiteit staat evenwel dat men in mitochondriaal onderzoek de percentages van ‘etnische’ afstamming wel kan terugvinden. Mannelijk of vrouwelijk, we zijn een smeltkroes van vele genen.

Haplogroepen

De resultaten van zo’n DNA-onderzoek vertalen zich in wat men een haplogroep noemt. Bij afstammelingen van wat wij de “Hombeeks-Leestse” stamlijn zijn gaan noemen, was het resultaat van het DNA-onderzoek “I1*” of voluit “I-M253*”. Bij het onderzoek van 2008 werd dit nog benoemd als “patroon I1a”. Intussen weten we ook dat enkele andere takken Lauwers als resultaat haplogroep R1b opleverden.

De historische migratie van haplogroep I-M253*

Geni-ale stamboom onderzoek (K.U.L.), 2017	National Geographic / Waite Society onderzoek, 2008	Andere bronnen (WP = Wikipedia)
	-195000 homo sapiens (o.m. vondsten Omo-rivier, Ethiopië))	-233000 tot 200000 jaar geleden: stamouder op Afrikaans continent (Homo sapiens)
	-79000 tot -31000 jaar geleden in hedendaagse Ethiopië, Kenia of Tanzania	
-60000 jaar geleden uit Afrika (BF)	-60000 jaar geleden migratie uit Afrika (naar Azië, via de kusten, BF)	
Zuid-Azië (CF > F)	-50000 jaar geleden Euraziatische Adam (merker M168) in Slenk /Rift vallei	-50000 einde IJstijd Noord-Europa - merker M168 / Haplogroup CT (volgens Phylogenetic Ancestral Tree R-Z9)
Midden-Oosten (IJ)	-45000 jaar geleden migratie uit Afrika (merker M89), tweede migratiegolf naar Midden-Oosten	-40000 migratie naar Europa (Cro-magnon mens, klimaatveranderingen) -40000 tot -20000 jaar geleden werd de Sahara route ontoegankelijk wegens woestijnvorming (geen terugkeer mogelijk)
	-25000 jaar geleden migratie naar Europa vanuit het Midden-Oosten	-27000 jaar geleden ontstond I1 vanuit I* (WP)
	-23000 Haplogroep I ontstaan	-20000 hoogtepunt nieuwe IJstijd (Gravettiaanse cultuur, Opper-Paleolithisch, jagers-verzamelaars)
	-20000 jaar geleden gemeenschappen in de Balkan (merker M170)	- Uit M170 ontstond M253 (WP)
	-15000 jaar geleden einde IJstijd, migratie naar Noord-Europa	- nauwelijks pre-Neolithische I1 sporen

-11000 jaar geleden uit Zuiden van Europa ("postglaciale expansie") (I > I1a)

-6500 -5500 vonden **I1** DNA in Stora Karlsö (-5500 BC) Gotland, in Hongarije (-5300 BC), beiden uitgestorven takken, en in Skåne (-2010 en -1750 BC)
-5500 -4500 (merker M253)

-2800 Strijdbijl Cultuur Noord-Europa

-1750 Noorse Bronstijd (zuiden van Scandinavië en noorden van Germaanse rijk, langhuizen)

-18000 tot -5500 jaar geleden verdween het Doggerland onder de zeespiegel [vermoed woongebied haplogroep **I1**].

-12000 tot -6500 jaar geleden weinig sporen **I1** (steentijdperk of Neolithicum, ontstaan landbouw en domesticatie dieren)

-5600 tot -4250 BC Lineaire Aardewerk cultuur: deze informatie is consistent met de Neolithische verspreiding van **I1** vanuit Hongarije van deze cultuur en de volgende Trechterbeker cultuur (4000-2700 BC) in Noord-Duitsland en in zuidelijk Scandinavië.

-4500 tot -3500 Bronstijdperk

-4200-2650 BC Trechterbeker cultuur: zowel de Trechterbeker cultuur als de *Pitted Ware* cultuur tonen een samengaan tussen het Neolithisch ontstaan van landbouwgemeenschappen en het Mesolithisch bestaan van jager-verzamelaar leefgewoonten. Op het eind van deze cultuur won **I1** aan momentum.

Hoe komt het dat hedendaagse Scandinaviërs hoofdzakelijk behoren tot de haplogroepen I1, R1a en R1b (terwijl er zo weinig vondsten van het DNA zijn in de middensteentijd na -10500 BC?)

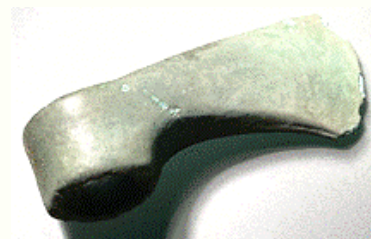

Foto: voorbeeld van een strijdbijl uit de Chalcolithische tijd uit -1500 en -1300 BC.

I1 zou de eerste groep zijn geweest die migreerde naar Scandinavië tijdens de overgang naar landbouw gemeenschappen tussen -4200 en -2300 voor Christus.

Het is aannemelijk dat de vestiging van I* en I2 tijdens de steentijd in de noordelijke landen, ook in Lapland en in Finland, kwam door enkele landbouwers en rundveehouders die er gingen wonen. Die waren bijna exclusief I1. Dit was ook de periode dat het eerder genoemde "Doggerland" steeds verder onder de golven verdween door het smeltende ijs.

Een alternatieve hypothese gaat er van uit dat voorouders van de haplogroep I1 zich samen met voorouders van de haplogroep R1a-2284 in Denemarken, in Zweden en in Noorwegen vestigden tijdens de Chalcolithische tijd tussen -4000 en -3000 voor Christus, en tijdens de vroege bronstijd tussen -4500 en -3500 voor Christus. Men associeert dit met de zogenaamde Stijdbijlcultuur.

Niettemin zijn er momenteel oudere sporen van I1 DNA in Scandinavië tot 6500 jaar geleden.

Wat weten we van de origine van I1-M235* en R1a?

De origine van I1-M253* wordt doorgaans gesitueerd tussen -20000 en -15000 jaar oud buiten Scandinavië. Er zou pas tussen -11000 en -9000 jaar geleden een migratie naar Scandinavische landen hebben plaats gevonden. I1a of I1* zouden als eersten de noordelijke landen hebben bewoond.

De ene theorie houdt het bij een vroege migratie, onder meer vanuit het voormalige Doggerland na de IJstijd, een andere kijkt iets recenter en houdt het bij inwijking van de Baltisch Slavisch sprekende Touwbeker cultuur tussen -2900 en -2450 VC, gelijktijdig met de migratie van R1a1ab1 Z282. Recenter onderzoek wijst er op dat de ontwikkeling van de I1a2 L22 variant, de oorspronkelijke Y-haplogroep in Scandinavië, vermoedelijk -20000 en -15000 jaar geleden te situeren is in Centraal Europa en dat de inwijking in Scandinavië minstens een 6500 tot 5500 jaar geleden plaats vond.

Wanneer we dit schrijven, zijn er geen oudere historische vondsten in Scandinavië. De sporen van R1a dateren momenteel van de Touwbekercultuur 4900 tot 2400 jaar geleden. I1 was alleszins prominent aanwezig in de Scandinavische landen in -1750 BC. We zitten dan in de noordelijke bronstijd, en deze haplogroep wordt ook vaak bestempeld als voorouderlijk aan Germaanse volkeren.

Tijdens het Viking tijdperk (800 tot 1100 nà Christus) was er een ruime uitwijking van I-M253 vanuit Scandinavië.

Bij een onderzoek uit 2020 werden de overblijfselen van 442 Viking individuen onderzocht uit meerdere archeologische sites in Europa en I-M253 bleek daarbij de meest voorkomende haplogroep. Noorse en Deense Vikings lieten bijvoorbeeld DNA-sporen na in Engeland en in Ierland, terwijl de Zweedse Vikings sporen nalieten in Oekraïne, Rusland, Finland en Estonia.

Bekende voorbeelden van I-M253

Bekende I-M253 personen uit geneografisch onderzoek zijn onder meer:

- de grondlegger van de Verenigde Staten Alexander Hamilton,
- de Varangiaanse Simon, stamouder van de Russische Vorontsov familie met prins Mikhail Semyonovich, de Rurikid prins Sviatopolk, zoon van Vladimir de Grote,
- Birger Jarl, “hertog van Zweden” van het huis Bjälbo en stichter van Stockholm (stoffelijk overschot onderzocht in 2002). Het huis Bjälbo leverde ook drie koningen van Noorwegen en een van Denemarken in de 14e eeuw.
- William Bradford, gouverneur van de Mayflower,
- William Brewster, passagier van de Mayflower,
- generaal Robert E. Lee en andere Lee's van Virginia,
- Robert I van Schotland, ook bekend als Robert *the Bruce*, en leden van de clan Bruce,
- mannelijke leden van het Huis van Grimaldi,
- VS-president Andrew Jackson,
- de Russische schrijver Pyotr Tolstoj,
- de IJslandse dichter Snorri Sturluson,
- wetenschapper Emanuel Swedenborg en andere leden van de familie Swedenborg,
- Siener van Rensburg uit de Boer oorlogen in Zuid-Afrika,
- de Finse zakenman Björn Wahlroos,
- de Finse wiskundige Rolf Nevanlinna,
- uitvinder Samuel Morse,

- de voetballers Svante en Sebastian Larsson,
- de Zweedse Youtuber Felix Kjellberg,
- de Zweed Björn Andrésen, wiens voorouder Johan Andrésen aan de Zweeds-Noorse grens leefde,
- acteur Chris Pine.

Verwantschappen van voorouders met andere Viking-families

Verwante families bij de voorouders van Joris Lauwerens uit Mechelen waren vóór de 13e eeuw onder meer:

- Wessynton (Washington),
- Torfin “de Deen”,
- de Tafford,
- Wallace,
- kruisridder Robert Lawrence,
- het huwelijk met Capet de France,
- de Warenne,
- Rurikid de Kiev,
- het huis van Ivrea, de Suffolk,
- de Deense koning Rollo via Rognvald (Ragnar) Eysteinnsson, “Jarl” of stichter van een Viking koninkrijk,
- het huwelijk met Eysteinsdottir.

Bij recent vergelijkend onderzoek duiken onder meer nauwe (DNA-)verwanten op met families in Schotland, Ierland, Engeland en in Scandinavische landen. Zo vonden we bijvoorbeeld matches met DNA-profielen bij families Stevenson, Stephenson, Griffin, Deverick, Frank, Hall en Crone, Foulger in vergelijkende databases met een Engelstalig publiek (VK en VS, 37 tot 46 strings).

De deelname aan genealogisch DNA-onderzoek heeft de afgelopen decennia veel aan populariteit gewonnen. Dat leidt tot nieuwe inzichten in de migratie van mensen over de eeuwen heen. Overigens: er is niet zoiets als “een Viking” DNA-profiel. Wanneer men de geschiedenis van volkeren bekijkt, is de diversiteit van DNA onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van de mensheid. Zoals eerder gesteld, blijkt dat ook uit het veel rijkere mitochondriaal onderzoek, waarin de voormoeders ook aan bod komen.

Wat ons aansprak was: de familiegeschiedenis zover mogelijk in de tijd in beeld brengen via naamdragers, en DNA-onderzoek voegt daar een boeiende nieuwe dimensie aan toe.

R1b, de andere voorkomende haplogroep bij laurentii

R1b is de meest voorkomende haplogroep in West-Europa, met meer dan 80% in Ierland, de Schotse Highlands, westelijk Wales, de Atlantische kust van Frankrijk, Baskenland en Catalonië. Het is ook vaak voorkomend in Anatolië en de Noordzeekust van Europa, met “hotspots” in de Vallei van de Po in Noord-centraal Italië (+70%), Armenië (35%), de Basjkirs van de Oeral regio van Rusland (50%), Turkmenistan (+35%), de Hazara in Afghanistan (35%), de Oeigoeren van Noordwest China (20%) en de Newah in Nepal (11%). Een subgroep R1b-V88 is typisch voor de sub-Sahara in Afrika en wordt gevonden bij 60 tot 95% van mannen in Noordelijk Kameroen.

Wat DNA ons vertelt, is geen exacte wetenschap. In een stamboom kan het DNA-haplo profiel uiteraard wijzigen, bijvoorbeeld wanneer een ongehuwde moeder haar familienaam behield en kinderen kreeg die de naam verderzetten in volgende generaties. Buitenechtelijke en voorechtelijk vaderschap kon voorkomen, al toonde onderzoek dat dit véél zeldzamer was dan algemeen wordt aangenomen. In zo'n geval kregen nakomelingen soms een ander "Y" profiel mee dan de officiële vader. Herkenbare fysieke kenmerken en "familiale trekjes" bevestigen dan weer een vermeende verwantschap.

Geneografie I-M253 – uit het onderzoek van 2008

60 000 jaar geleden

Moderne wetenschap gaat hand in hand met genealogisch onderzoek. Via het DNA kan men geografisch traceren van waar de voorouders komen. Uit ons DNA bleek dat de voorouders in mannelijke lijn afstamden uit Afrika. Deze voorouders migreerden tienduizenden jaren geleden via het Nabije Oosten naar het Zuidoosten van Europa, om via de Balkan² in Noord-Europa uit te komen zo'n 15000 jaar geleden. De aanwezigheid in Vlaanderen was van recentere datum, en werd gedocumenteerd ongeveer 1200 jaar geleden.

DNA onderzoek

Het DNA-onderzoek identificeerde de Lauwens/Lauwers afstammelingen van de stamlijn Hombeek-Leest als behorende tot haplogroep I in mannelijke lijn (Y-chromosomen). De genetische kenmerken gingen terug tot 60 000 jaar geleden, naar de bekendste 'merker' van alle niet-Afrikaanse mannen, M168, de 'Euraziatische Adam', en volgde dan een stamlijn tot de hedendaagse afstammelingen die behoren tot de haplogroep M170, ook wel haplogroep I genoemd. De Y-chromosomen volgden de merkers: M168 > M89 > M170.

Vanaf 60 000 jaar geleden - Wat genetisch onderzoek ons leert

Ieder van ons draagt DNA die een combinatie is van genen geërfd van zowel moeder als vader, die onze fysieke kenmerken en ons voorkomen bepalen: kleur van de ogen, grootte, gestalte,... Eén uitzondering is het Y-chromosoom dat van vader op zoon onveranderd wordt geërfd, generatie na generatie. Onveranderd, tenzij een mutatie plaatsvindt: dit wordt een unieke 'merker' die toelaat doorheen generaties de afstamming in kaart te brengen. Het DNA Y-chromosoomonderzoek waaraan we deelnamen, liep in de schoot van een ruimer onderzoek van de Waitt Family Association met steun van de National Geographic Society.

Het DNA-onderzoek identificeerde de Lauwens/Lauwers afstammelingen als behorende tot haplogroep I¹. De genetische kenmerken gaan terug tot 60 000 jaar geleden, naar de bekendste 'merker' van alle niet-Afrikaanse mannen, M168, de 'Euraziatische Adam', en volgde dan een stamlijn tot de hedendaagse afstammelingen die behoren tot de haplogroep M170, ook wel haplogroep I genoemd. De Y-chromosomen volgen de merkers: M168 > M89 > M170.

² "Balkan" is een Turks (Ottomaans) woord dat "beboste berg" betekent.

Soms is er meer dan één mutatie-element dat meespeelt in een specifieke genetische tak. Dit is het geval bij haplogroep I, waarvoor twee merkers kenmerkend zijn, of M170, of P19. Beide merkers komen altijd samen voor. Beide merkers kunnen dus worden gebruikt om de afstamming na te gaan. Wanneer een merker wordt geïdentificeerd, wordt nagegaan wanneer deze het eerst voorkwam, en in welke regio in de wereld. Elke merker is in essentie het begin van een nieuwe tak in de familiestamboom van het menselijk ras. Die merkers gaan ver terug in de tijd, en nog niet alle merkers zijn geïdentificeerd om het plaatje volledig te maken.

Vandaag de dag vindt men leden van deze haplogroep in het zuidoosten van Europa en centraal Europa, met relatief hoge concentraties onder de Scandinavische bevolking. Volgens sommige studies zouden 40 tot 50% van de noorderlanden van Scandinavië tot deze haplogroep behoren. Een gelijkaardige frequentie van voorkomen vindt men onder de bevolking van het noordwesten van de Balkan in de Dinarische Alpen³, een bergketen in Zuid-Europa die door landen als Slovenië, Kroatië, Bosnië en Herzegovina, Servië en Montenegro, en Albanië loopt. Relatief hoge frequenties komen voor in sommige delen van Zuid-Frankrijk en in Normandië.

De vroegst bekende voorouder werd geïdentificeerd via merker M168, ongeveer 50 000 jaar geleden, in Afrika. Deze zogenaamde 'Euraziatische Adam' leefde in de IJstijd in het warmere en vochtige klimaat van Afrika. Deze verre voorouder leefde *meest waarschijnlijk* in het noordoosten van Afrika, in de regio van de Grote Rif vallei, ook wel de "Grote Slenk" genoemd.

Volgens schatting ging het om een 10 000 individuen. Zij gebruikten stenen werktuigen, en er waren vroege sporen van kunst en ontwikkelde conceptuele vermogens. Archeologisch en skeletonderzoek doen vermoeden dat de moderne mens anatomisch ontwikkelde in Afrika zo'n 233 000 jaar geleden, dat deze stelselmatig uit Afrika emigreerde en de rest van de wereld begon te koloniseren zo'n 60 000 jaar geleden. Op dit migratiemoment begon het verhaal van de voorouders van onze familie.

Deze verre voorouder leefde *meest waarschijnlijk* in het noordoosten van Afrika, in de regio van de Grote Rif vallei, ook wel de "Grote Slenk" genoemd, in het hedendaagse Ethiopië, Kenia of Tanzania, zowat 31 000 tot 79 000 jaar geleden. Wetenschappers houden het op meest waarschijnlijk 50 000 jaar geleden. Zijn nakomelingen werden de enige die deze migratie buiten Afrika zouden overleven, waardoor hij de gemeenschappelijke voorouder is van iedere niet-Afrikaanse man die vandaag de dag leeft.

Afbeelding: de Olduvai-kloof in Tanzania, 2006⁴

³ De Alpen zijn ontstaan tijdens de Alpine-plooiingsfase, als gevolg van het op elkaar botsen van het Europese en Afrikaanse continent. In dezelfde periode zijn bijvoorbeeld ook de Pyreneeën ontstaan. Het zuidelijk uiteinde van de Alpen loopt door in de Apennijnen; het oostelijk uiteinde vertakt zich: één tak zet zich voort in de Karpaten, de andere in de Dinarische Alpen. Daar het gebergte een grote boog beschrijft, spreekt men ook wel van de Alpenboog.

⁴ © Foto bodemvondsten uit private collectie laurentii.be, 2016 - Foto Olduvai-kloof Tanzania onder Creative Commons licentie CC BY-SA 4.0, AmonHeijne, 2009 (Bron: Wikipedia) - Historische kaart migraties onder Creative Commons licentie CC BY-SA

De Rif vallei of de Slenkvallei is bekend vanwege antropologische vondsten van de eerste mensen en aapmensen, vooral in de Olduvaikloof ("wieg van de mensheid").

De moderne mens kwam als Cro-Magnonmens circa 40.000 jaar geleden naar Europa, maar bestond in Afrika al langer. Deze 'Afrikanen' worden wel gezien als voorlopers van de Neanderthaler en Cro-Magnonmens. Met de vondst van de twee schedels bij de Omo-rivier in 1967 werd deze theorie onderbouwd. Wetenschappers hadden deze twee schedels op 130.000 jaar gedateerd. Nieuw onderzoek leek aan te tonen dat twee schedels van *Homo sapiens* mogelijk veel ouder (195.000 jaar) zijn.

De Cro-Magnonmens was een latere tijdgenoot van de Neanderthaler. De Cro-Magnonmens verscheen blijkens archeologische vondsten ca. 40.000 jaar geleden in Europa. Hij was anatomisch niet te onderscheiden van de moderne mens, maar wel van de Neanderthaler die na zijn verschijnen langzaam zeldzamer werd en uiteindelijk uitstierf.

Vergeleken met de Neanderthaler was de Cro-Magnonmens qua lichaamsbouw tengerder en minder gespierd. Hij werd bekend door de merkwaardige beendervondsten in onder meer Cro-Magnon, Aurignac en La-Madeleine. Zijn gestalte was aanzienlijk groter dan die van de Neanderthaler, gemiddeld mat hij 1,75 m. tot 1,80 m. De schedels vertonen grotere verschillen met die van de Neanderthalers dan met die van huidige mensen.

De oer betekenis van mens⁵ komt overeen met de wetenschappelijke naam *Homo sapiens* (Latijn: "verstandige" of "denkende" mens). Het woord *homo*, *hominis* is mogelijk verwant met *humus*: "aarde, bodem". Het Franse *homme* wordt zowel gebruikt voor "mens" als voor "man", hetgeen het bekende woordspel "*Madame, vous êtes un homme*" mogelijk maakt. Het Hebreeuwse *adam*: "mens" wordt wel verbonden met *adamah*: "aarde", hetgeen een parallel met *homo* oplevert. Dit alles verwijst naar de oude mythe dat de mens uit klei was gekneed.

De Afrikaanse IJstijd werd gekenmerkt door droogte eerder dan koude. Omstreeks 50 000 jaar geleden begonnen de ijskappen van Noord-Europa te smelten. Een periode van warmere temperaturen en hogere vochtigheid brak aan in Afrika. Delen van de onherbergzame Sahara werden bewoonbaar. De woestijn veranderde in een savanne, het wild breidde zijn territorium uit naar de aangroeiende groene corridor van graslanden. Onze voorouders volgden het goede weer en de wilde dieren waarop ze jacht maakten. In die periode evolueerde de intellectuele capaciteit van de 'moderne mens': verbeterde gereedschappen en wapens, het vermogen om vooruit te plannen, samenwerking, en een betere kennis om met natuurlijke bronnen en levensmiddelen om te gaan. Dit leidde tot migratie naar een nieuw territorium, dat werd geëxploiteerd, en waarbij andere *hominidae* of mensachtigen soms werden verdreven.

Zo'n 45 000 jaar geleden volgde een verdere uitwijking naar Noord-Afrika en naar het Midden-Oosten.

Naar schatting tienduizenden mensen bevolkten de halfdroge graslanden. Zij bewerkten steen, ivoor en hout. Deze voorouders met merker M89, komen voor in 90 tot 95% van alle niet-Afrikanen. De eerste mensen die Afrika verlieten, volgden een kustroute die uiteindelijk in Australië zou eindigen. Onze

3.0 BogdanGiusca, 2005 (Bron: Wikipedia). - Venus onder Creative Commons licentie Don Hitchcock, 2008 (Bron: Vienna Natural History Museum) - vondsten Gravettiaanse cultuur uit private collectie - Migratie kaarten geneografie (c) National Geographic onder gebruikslicentie en onder Creative Commons licentie (Bron: Wikimedia, 2005).

⁵ Het woord "mens" (Duits Mensch, Zweeds människa, Deens menneske) is een variant van "man" (Duits Mann, Engels man), die uiteindelijk teruggaat op een Indo-Europese stam *man-: "denken" of *ma-: "meten". Deze stam treft men aan in Latijn mens, mentis: "geest, verstand" (vergelijk Engels mind), memoria: "geheugen, herinnering", Grieks menos: "geest", mnèmè: "geheugen", Sanskriet man-: "denken, geest", Russisch mnit' "menen, denken". In het Oudindisch bestaat tevens Manu: "(oer-)mens", modern Hindi manusha: "mens, man".

voorouders volgden evenwel de uitbreidende graslanden en kwamen in het Midden-Oosten en verder terecht. Zij behoorden tot de tweede grote migratiegolf uit Afrika.

Zo'n 40 000 jaar geleden veranderde het klimaat opnieuw. Het werd kouder en strenger. Droogte sloeg toe in Afrika en de graslanden werden woestijn. De volgende 20 000 jaar zou de Sahara route ontoegankelijk worden. Dit liet onze voorouders geen andere keuze dan of in het Midden-Oosten te blijven, of verder te trekken. Terugkeren naar het zuiden was geen optie meer. Terwijl heel wat nakomelingen van M89 in het Midden-Oosten bleven, volgden onze voorouders de kuddes buffels, antilopen en mammoeten⁵ met ander wild naar het hedendaagse Iran, en een grote groep migreerde naar de steppen van Centraal-Azië. Men zou de halfdorre graslanden als een soort oude snelweg kunnen bekijken, uitgestrekt tussen Oost-Frankrijk tot Korea. Deze voorouders migreerden vanuit het Noorden van Afrika naar het Midden-Oosten en vervolgens zowel naar het oosten als het westen (via de zogenaamde 'Centraal-Aziatische snelweg').

Afbeelding: vondsten van de Gravettiaanse cultuur

Het was een kleinere groep die er voor koos naar het noorden te verhuizen, naar Anatolië en de Balkan. Zij wisselden het traditionele grasland voor wouden en hoger gelegen land. Dit is de groep waarvan wij afstammen.

Zo'n 20 000 jaar geleden woonden onze voorouders in het zuidoosten van Europa, op het hoogtepunt van een nieuwe IJstijd. Het ging om honderdduizenden mensen, gerekend tot de Gravettiaanse cultuur, of ook Opper-Paleolithisch. Deze cultuur vertegenwoordigde een tweede technologische fase in het prehistorische West-Europa. Ze werd genoemd naar La Gravette in Frankrijk, waar heel wat nieuwe werktuigen werden gevonden ten opzichte van de voorafgaande Aurignac cultuur. Het Gravettiaanse wapentuig bevatte bijvoorbeeld smalle stenen bladen gebruikt voor de jacht op groot wild. Deze cultuur werd ook gekenmerkt door weldadig kraswerk op rotsen en afbeeldingen van volronde vrouwen – die ook wel eens 'Venus' figuren werden genoemd (zie foto: een bekende 'Venus' uit de Gravettiaanse cultuur is het Venusbeeld van Willendorf). Het kleine beeldhouwwerk, vaak niet groter dan een hand, stond in het teken van vruchtbaarheid, en beeldde vaak zwangere vrouwen uit. Mogelijk ging het om godinnen.

Onze vroege Europese voorouders gebruikten gezamenlijke jachttechnieken, creëerden schelpenjuwelen, en gebruikte beenderen van mammoeten om hun huizen te bouwen. Recente vondsten wijzen er op dat deze Gravettiaanse voorouders de kunst verstonden om kleding te weven met natuurlijke vezels, al zo'n 25 000 jaar geleden, lang voor de veronderstelde 'uitvinding' van weefkunst die tot voor kort werd gesitueerd ongeveer 10 000 jaar geleden.

De voorvader die de merker M170 toevoegde aan het DNA, werd zo'n 20 000 jaar geleden geboren. Hij moet geboren zijn in één van de geïsoleerd levende gemeenschappen die de laatste trekken van de IJstijd wisten te overleven. Dat was vermoedelijk in de Balkan.

Foto: De hoogste berg van de Dinarische Alpen is de Dinara en ligt in de provincie Split, noordelijk van Split en Šibenik in Kroatië. De Dinara is 1.831 meter hoog.

De ijskappen die het grootste deel van Europa bedekten, begonnen te smelten zo'n 15 000 jaar geleden. In die periode koloniseerden onze voorouders Noord-Europa. Uit deze lijn kwamen de Vikings voor. Het genetisch onderzoek toont aan dat de Lauwens/Lauwers families in de mannelijke lijn verwant waren met 'Noormannen'.

Het waren vooral Deense Vikings die Vlaanderen aandeden, alsook Engeland, Frankrijk (Normandië) en Nederland; de Zweedse Vikings spitsten zich toe op het Oosten, en zouden hun naam geven aan het grootse gebied dat zij aandeden ('Rus'-land). Er zijn meldingen van plunderingen te Antwerpen in 836, waarna de Rupelstreek, Gent, Kortrijk, Doornik, Leuven en de Maasstreek volgden. De Vikings hielden thuis op de Britse eilanden en in het Zuiden van Frankrijk, en dat is de verklaring voor het voorkomen van genetisch verwanten in onder meer de Keltische bevolking en in het Zuiden van Frankrijk.

De nederzettingen aan de Franse kust leidden tot de naam "Noormannen- gebied", of "Normandië". De naam Normandië werd overigens pas in 911 gegeven toen Karel III, koning van toenmalig Frankrijk, het gebied afstond aan Rollo, de leider van een dreigende Vikingmacht. Willem de Veroveraar (1027 - 1087) was - hoewel een 'bastaard' - een afstammeling van Rollo. Zijn vader was Robert I, Hertog van Normandië en Arlette, zijn moeder, was de dochter van een tin bewerker. Willem zelf huwde Mathilde, een dochter van Boudewijn V, Graaf van Vlaanderen. Op 28 september 1066 versloeg hij de troepen van de Engelsman Harold bij Hastings en toen lag voor hem de weg open naar de Engelse kroon. In het leger van Willem de Veroveraar bevonden zich overigens heel wat Vlaamse krijgslieden. In het gevolg van de Normandiërs emigreerden heel wat Vlamingen in de 11e eeuw naar Engeland⁶. Ook in Brugge hadden de Noormannen een "brygghia" of "aanlegplaats" gemaakt van waaruit ze het binnenland plunderden.

Afbeelding: Viking bodemvondsten van de 7e-9e eeuw uit het Oostzeegebied: fibula, kruisjes en riembeslag. (Privé collectie Laurentii)

Afbeelding: Vikinggebieden en reizen

Hier eindigt het geneografisch onderzoek. De voorouders van de Lauwens en Lauwers families in onze stamlijn, begon, althans langs vaderlijke lijn, lang voor de eerst geïdentificeerde voorouders in de 13e eeuw in het Graafschap Vlaanderen en het hertogdom Brabant, bij nakomelingen van Vikings in Zuid-Engeland en in de Nederlanden.

⁶ De Lauwereyns familie uit de 13e eeuw in het graafschap Vlaanderen, blijkt verwant met de, van oorsprong Scandinavische, Lawrence families uit het zuidoosten van Engeland. Het lijkt er op dat de eerst gedocumenteerde stamouder in het graafschap Vlaanderen, kruisridder Odin Lauwereyns van Diepenhede, die ik 1247 in Brugge huwde met Johanna van Velthuysen, verwant was met Robert Lawrence (vanaf 1191 van Ashton-Hall of 'van Lancashire'), die in 1187 als kruisridder de Engelse koning Richard 'Coeur de Lion' (Leeuwenhart) vergezelde naar Cyprus en Palestina. Die verwantschap blijkt ook uit de emigratie van de achterachterkleinzoon van Odin, Robert Lauwereyns, naar Engeland omstreeks 1330, waar hij werd vermeld als Lawrence.

10 000 A.D. - Het verdwenen Doggerland (Graafschap Vlaanderen en Engeland)

Een team van wetenschappers heeft een verborgen stuk van prehistorisch Europa in kaart gebracht. Doggerland, het “Noordzee Atlantis”, ligt op de bodem van de zuidelijke Noordzee en strekte zich uit van Engeland tot Nederland, Duitsland, Jutland in Denemarken, en Bretagne. Het gebied was een landbrug die het Europees vasteland verbond met Oost-Engeland en het verdween tussen 20.000 en 7.500 jaar geleden onder water door de langzaam stijgende zeespiegel en een megatsunami⁷ na een ijstijd.

Wetenschappers hebben het onderzeese landschap Doggerland genoemd, naar een grote zandbank voor de Engelse kust: de Doggersbank. Doggerland moet nog een eiland zijn geweest tot omstreeks 5000 AD. “Dogger” is een oud Nederlands woord voor een vissersboot waarmee op kabeljauw (oud Nederlands: ‘dogge’ of ‘dogh’)

werd gevist.

Uit onderzoek blijkt dat een groot gedeelte van het gebied was bedekt met ijs, zo’n 20.000 jaar geleden. Toen het ijs smolt, kwam meer land vrij, maar tegelijk steeg het zeewaterniveau. Het is waarschijnlijk dat er verwante voorouders hebben gewoond in dit onder de zee verdwenen gebied. Naarmate de zeespiegel steeg zo’n 8000 jaar geleden, ontvolkte het gebied.

Toen de zeespiegel tot 120-130 meter lager stond, was het een uitgestrekt landschap met brede vruchtbare valleien en indrukwekkende rivieren, kanalen en meren. Een oppervlakte zo groot als twee vijfden van de huidige Europese landmassa lag ooit droog. Het landschap zag er afwisselend uit als een open toendra en steppelandschap. Bij opwarming groeiden er bomen als de berk, esp, wilg en jeneverbes en in koelere perioden groeiden er naaldbomen en hazelaars. Voor de kust van Norfolk werden recent onder water de resten gevonden van een woud. Prehistorische dieren die het land bevolkten waren wolharige mammoeten en neushoorns, oerossen, holenleeuwen, sabeltandkatten, grottenhyena’s, reuzenherten en wilde ezels. Dat tonen fossiele visnetvangsten⁸, onder meer in de vaargeul naar de haven van Rotterdam. Van recentere tijd zijn fossiele resten van elanden, edelherten, everzwijnen en paarden.

Recente vondsten dateren uit het Mesolithicum (10.000 tot 5000 jaar AD), onder meer in Bouldnor Cliff vlakbij het eiland Wight vóór de zuidkust van Engeland. Er werden op 11 m waterdiepte grote aantallen

⁷ Vermoedelijk naar aanleiding van de (drie) onderzeese Storegga aardverschuivingen ter hoogte van Noorwegen die tussen 6225 en 6170 AD wordt gesitueerd blijkens vondsten in het Montrose bassin in Schotland.

⁸ Regelmatig vinden vissers in dit gebied werktuigen uit been, ivoor en hout in hun netten wanneer die over de zeebodem slepen, van mammoeten, leeuwen, neushoorns, hyena’s en andere uitgestorven of uitgeweken dieren.

bewerkte vuurstenen en benen werktuigen gevonden, naast restanten van vuurhaarden, voedselresten en houtstructuren. De meeste vindplaatsen van nederzettingen tot 6000 jaar oud, bevinden zich langs de Zuid-Scandinavische kust in de Baltische zee in ondiep water.

Afbeelding: ets van een Hollandse dogboot uit 1627 van de hand van Robert de Baudous, prentenmaker voor Bernardus Kleynhens-uitgever⁹.

De nederzetting van *Tybrind Vig* langs de westkust van het Deense eiland Funen ligt bijvoorbeeld op 250 meter van de kust op twee tot drie meter waterdiepte. Daar werden resten gevonden van kano's en peddels, vishaken, visdrietanden en overblijfsels van kleine zoogdieren, vissen en schelpen, naast restanten van het graf van een moeder en haar kind. Menselijke fossielen¹⁰ zijn eerder zeldzaam, maar er zijn genoeg aanwijzingen dat het gebied aantrekkelijk was voor de mens. Ook op Belgische stranden zijn archeologische vondsten gedaan zoals fragmenten van messen in vuursteen, silex pijlpunten en een gepolijste bijl.

Al in 1913 schreef de Britse paleo botanicus Clement Reid dat de Noordzeebodem archeologische voorwerpen moest bevatten waaronder oude menselijke resten. Destijds waren er te weinig mogelijkheden om de zeebodem goed te onderzoeken. Het onderzoek naar Doggerland loopt verder. Wetenschappers buigen zich onder andere over mogelijke menselijke grafheuvels, een mammoetmassagraf en intrigerende rechtopstaande stenen die op de zeebodem zijn ontdekt. Het is te hopen dat de menselijke bedrijvigheid zoals de aanleg van pijpleidingen, offshore windmolenparken, grootschalige ontginning van de bodem, havenuitbreiding en dies meer, aandacht houdt voor het archeologisch erfgoed en ruimte blijft bieden om deze te ontdekken.

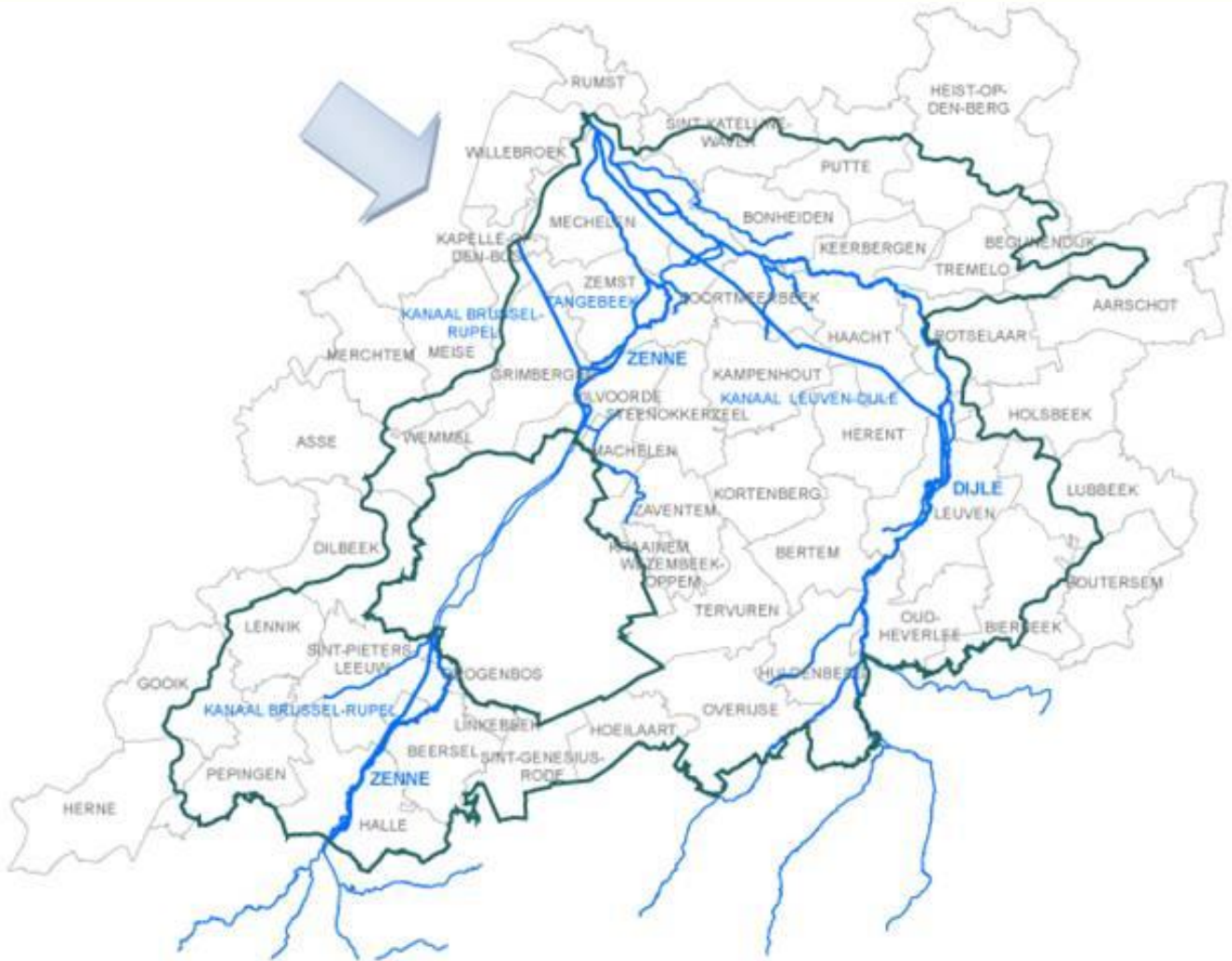
Tot zo'n 8000 jaar geleden was er nog een landbrug tussen Engeland en het Europese vasteland. Rivieren als de Seine, de Maas, de Rijn, de Schelde en de Thames vloeiden samen en mondden uit in de Atlantische Oceaan. Het moet een rijk land geweest zijn voor de jagers-verzamelaars die het bevolkten.

⁹ Ets gepubliceerd onder Creative Commons CC0 1.0 Universal Publiek Domein. De kaart is een bewerking van een kaart van Max Naylor, 2008, onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0 [Bron: Wikimedia].

¹⁰ In 2001 werden onder meer schedelfragmenten van een jongvolwassen Neanderthaler gevonden voor de kust van Zeeland. Hij werd benoemd als "Krijn" en hij moet er tussen 90 000 en 40 000 jaar geleden hebben gewoond. Krijn was, blijkens de chemische samenstelling van het bot, een vleeseter.

2500 A.D. - Voorouders in de Zenne- en de Dijlevallei (hertogdom Brabant)

De eerste sporen van Brabantse Lauwers- en Lauwens families vonden we pas vanaf de 13^e eeuw in het voormalige hertogdom Brabant. In de 15^e eeuw vonden we sporen in de omgeving van Hombeek en Leest bij Mechelen, aan de oevers van de Zenne. In deze streek ontstonden verwantschappen met andere families die de Zenne- en de Dijlevallei bevolkten. Wat weten we van de geschiedenis van deze streek?

Afbeeldingen¹¹: Het "stamgebied" van de Brabantse families van Leest en Hombeek. Uit archeologische vondsten o.m. te Hombeek en Leest, weten we dat het gebied aanvankelijk werd bewoond door Nerviërs, een Germaanse stam die het gebied al bewoonde in 200 voor Christus, hoewel de meeste volkeren in het gebied dat nu 'Vlaanderen' heet een eerder Keltische oorsprong hadden. De families die de Zennevallei bewoonden, hadden een voorgeschiedenis die minstens 2200 jaar teruggaat in de tijd.

De oorspronkelijke Keltische stammen, die het gebied al bewoonden in 450 voor Christus, hadden geen duidelijk afgebakende woongebieden met grenzen zoals we die vandaag kennen. Julius Caesar sprak eerder van "*confinium*" voor gemeenschappelijke stroken waar geen van twee buurvölkeren vaste afspraken konden laten gelden, en van "*fines*", gebieden waar een bepaalde groep het voor het zeggen had. Daartussen lagen niemandslanden, moerassen en wouden, die men moest doorkruisen om het gebied van een andere groep te bereiken. Enkel dichtbevolkte streken, waar invloedssferen elkaar raakten, hadden min of meer grenzen, en dus ook grensconflicten. De situatie bestond op alle niveaus, tussen groepen van stammen,

¹¹ Dit en volgend artikel: foto's re-enacters © re-enacters gezelschappen (Bronnen: [brigantia](#) (GB), [roemercohorte](#) (DE) en [legioxi](#) (BE). Dit is slechts een greep uit de vele re-enacters gezelschappen in Europa.) - Foto munten uit nationale collectie Nationale Bank van België (Publiek Domein) - Kaartbewerking Zenne- en Dijlevallei van © integraal waterbeleid.be onder gebruiksvoorwaarden - Historische kaart Belgica onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Feitscherg, 2005 (Bron: Wikipedia DE). - Beeld Tacitus onder Publiek Domein (Bron: Wikipedia).

tussen stammen of volkeren onderling, tussen kleinere groepen of gemeenschappen, tussen families en gehuchten.

Caesar maakte zelf een inventaris op van de krijgers van stammen van de Belgae die hem confronteerden: 60000 Bellovaci¹², 50000 Suessiones, 50000 Nerviers, 15000 Atrebaten, 10000 Ambiani, 25000 Morini, 9000 Menapii, 10000 Caleti, 10000 Vellocasses, 10000 Viromandui, 19000 Atuatici, 40000 Condrusi, Eburonen, Caerosi, Paemani die als "Germani" werden bestempeld. Caesar kwam tot de vaststelling dat deze stammen bezwaarlijk allemaal als "Galliërs", als synoniem voor Kelten, konden worden beschouwd. Blijkbaar hadden ook heel wat Germanen de Keltische cultuur geassimileerd.

Stammen als de Nerviers en de Trevieren die belangrijke posities bekleedden in Belgica, gingen zelfs praten over hun Germaanse oorsprong (zijnde "afkomstig van over de Rijn"), en ook archeologische vondsten lijken dit te bevestigen. Volgens sommige bronnen bewoonden de Nerviers al in 400 vóór Christus het gebied tussen de Zenne en de Dijle. De plaatsnaamkunde bevestigt dit ook: bewaarde toponiemen verraadden een Germaanse klankstand, behalve bij de meest zuidelijke stammen die een Keltische 'klankkleur' vertoonden.

De Nerviers waren veruit de grootste Belgische stam en boden ook het meeste verzet tegen Caesar. Ze waren gevestigd in de streek tussen de Samber en het Kolenwoud, tussen de Schelde, de Dijle en de Samber. Zij boden hardnekkige weerstand onder de leiding van Boduoguat bij de rivier de Samme (de bovenloop van de Zenne), een bijrivier van de Boven-Schelde in 57 AD. Bij deze veldslag dreven ze Caesar tot op de rand van een nederlaag. Caesar wist echter de bovenhand te houden¹³. In 54 voor Chr. vormden ze opnieuw een leger

¹² Van de 100 000 krijgers waarover zij beschikten. Strabo, een Grieks historicus, filosoof en geograaf, gaf in zijn *Geografia* aan dat de Bellovaci in de vallei van de Thérain-rivier leefden, in het vierkant Oise, Somme, Seine en het Kanaal. Het gebied van de Bellovaci komt hoogstwaarschijnlijk dus vandaag de dag overeen met het Franse departement Oise in Picardië. De Belgische noorderburen van de Bellovaci waren de Ambiani (rond het huidige Amiens) en de Morini (bij het huidige Boulogne); de stammen die hen in het zuiden begrensd waren de Belgische stammen Caleti (rond Harfleur) en Vellocasses (rond Rouen), die beide het gebied direct noordelijk van de Seine tot de Kanaalkust bevolkten. In het oosten, over de Oise, woonden de eveneens Belgische stammen van de Suessiones (bij Soissons) en de Remi (rond Reims).

¹³ De Nerviers waren nauwkeurig ingelicht over Caesar's mars gewoonten en de gecompliceerde manoeuvres bij de aankomst op een bivakplaats. Bovendien bleken de Nerviers en hun bondgenoten zich gedisciplineerd te gedragen. Caesar had de kilometerslange legerkolonne (ongeveer vijftigduizend mensen en duizenden lastdieren) opgesteld zoals dat zijn gewoonte was in vijandelijk gebied. Na de voorhoede kwamen zes van de acht legioenen waarover hij toen beschikte, gevechtssklaar, d.w.z. zonder hun hinderlijke bagage. Die bevond zich in de lange legertros, die achter de zes legioenen voort trok. Daarna kwamen dan de laatste twee legioenen, als bescherming voor de tros en als achterhoede. De kampplaats, die elke dag zorgvuldig gekozen werd door speciale eenheden, was bij aankomst van de eerste troepen al volledig voorbereid, zodat alle eenheden wisten waar ze hun tenten konden opslaan. Het eerste werk was de versterking van de kampplaats: het graven van een gracht en het opwerpen van een wal rond het enorm grote terrein. Alle legioenen kenden hun plaats in het geheel en de sector van het kamp die zij moesten beginnen versterken. Als iedereen was aangekomen (wat enkele uren duurde) was elke zijde van het kamp door twee legioenen verdedigd. Het sprak voor zich dat tijdens het uitvoeren van de aankomstmanoeuvres en het graafwerk de legioenen het kwetsbaarst waren. Wanneer de eerste delen van de legertros het kamp binnentrokken, vielen de Belgen dan ook aan. Zij wisten dat de laatste twee legioenen op dat ogenblik nog kilometers ver waren. Zij zouden nu trachten de legioenen twee per twee uit te schakelen. De Nerviers, de hoofdmacht, stonden op de linkervleugel. De kleinere groepen van Atrebaten en van Viromandui stonden op de rechtervleugel en in het centrum. Zij vielen het eerst aan en moesten de legioenen die de linkerkant en de voorkant van het Romeinse kamp aan het versterken waren, weglokken van de bivakplaats. Daardoor was het kamp enkel op de rechterkant verdedigd. Op dat ogenblik viel de hoofdmacht aan. Eén deel pakte de twee legioenen van de rechterzijde aan, het andere trok naar het hoogst gelegen deel van het kamp, waar de staf gelegerd was. Blijkbaar was het de bedoeling dat de hoofdmacht de twee legioenen zeer snel zou uitschakelen, om dan de anderen te gaan helpen. Wanneer de twee laatste legioenen zouden arriveren, moest de strijd beslecht zijn. Caesar had dan enorm veel geluk gehad. Blijkbaar hadden de Belgen hem niet zo

en kwamen weer in opstand. De streek was in 51 voor Christus volledig onderworpen door Caesar. Belgica werd een provincie van Gallië, met als hoofdstad *Durocortorum Remorum* (Reims). Julius Caesar beschreef de typische hagen waarmee Nerviërs de wegen en velden afzoomden: zij hadden geen noemenswaardige ruitelij en streken vooral te voet. Ook 'kanten' en houtwallen waren typische afzoming van velden en wegen. Deze speelden met name in het voordeel van de opstandige Nerviërs.

Afbeelding: Nervische 'stater' munten van het epsilontype: op de voorzijde, een rudimentair stuk van een hoofd, op de keerzijde, een paard met een driehoekig hoofd met daarboven een wiel met vier spaken. Sommige stammen bleven met instemming van Rome munt slaan. De Gallische muntenmakers grepen terug naar de voor hen vertrouwde beelden- en propagandataal en gaven op die manier de indruk nog steeds vrij te zijn en niet onderworpen aan de Romeinse heerschappij. De munthervorming van keizer Augustus (23 – 17 v. J.C.) voorzag in de oprichting van keizerlijke muntateliers, verspreid over heel Gallië en in een voldoende, gecontroleerde uitgifte van Romeinse munten. Kort daarop, viel de Gallische aanmunting voorgoed stil¹⁴.

Dat de gronden in Hombeek, Leest en Heffen sinds lange tijd permanent werden bewoond, werd aangetoond in 1939 met archeologische vondsten teruggevonden in de Zennebedding. Het betrof IJzertijdvaatwerk, en Romeins en Middeleeuws aardewerk. Het staat vast dat het gebied nog voor onze tijdrekening door Nerviërs werd bewoond. Deze stammen hadden een nederzetting gesticht aan de monding van de Zennebeek en de Leibeek. Deze nederzettingen werden gesticht op de hoger gelegen linkeroever. De rechter Zenneoever bestond immers bijna volledig uit drassig moerasgebied¹⁵. De Nerviërs die onze gewesten bewoonden, hadden wellicht een eigen naamgeving voor de hedendaagse dorpen en gehuchten, maar die kon tot nu niet worden achterhaald. De eerste naamgevingen stammen uit de Frankische periode (eveneens een *Germaanse* stam) vanaf 370 na Christus, toen volgens sommige bronnen een grote volksverhuizing plaatsvond.

In de 4e-5e eeuw werd er in Hombeek, net als in de omliggende gebieden, op zijn minst één Frankische nederzetting gesticht, Eggelgem¹⁶. De meeste van deze nederzettingen bevonden zich op de linkeroever van de rivier. Ze waren langsheen de waterloop te vinden vanaf het Zennegat tot in het Brusselse. Deze nederzettingen waren afzonderlijke herenwoningen. Sommige van deze hoven zijn later uitgegroeid tot dorpen, zoals Epegem, andere behielden hun karakter van herenwoning, zoals het Hombeekse Eggelgem. We kennen ze nog uitsluitend via overlevering, achternamen of lokale plaats- of gehuchtnamen. Binnen de grenzen van Mechelen, Zemst en Hombeek vinden we Eggelgem, Berbelgem, Zwivegem, Adegem, Ouwergem, Relegem, Heisegem en Prolegem.

snel verwacht: in elk geval was een vierde stam, de Atuatici, nog niet gearriveerd toen het gevecht moest beginnen. De Ambiani hadden bovendien de tegenslag dat zij op hun vleugel tegenover de fameuze legaat Titus Labienus kwamen te staan, die het negende legioen commandeerde, en tegenover het al even fameuze tiende legioen. Zij leden zware verliezen en deze legioenen konden de Gallische kampplaats innemen. Toen Labienus zag wat de Nerviërs van plan waren, zond hij het tiende legioen opnieuw naar de Romeinse kant om te gaan helpen. Omdat de Belgen bovendien niet op volle sterkte waren, duurde het gevecht te lang, en het was in feite al aan het keren toen de twee laatste legioenen arriveerden. Toen was het met de Belgae gedaan.

¹⁴ Bron: Museum Nationale Bank van België.

¹⁵ Dit is vandaag de dag nog merkbaar aan het (op de linkeroever gelegen) kerkhof van Leest. Dit kerkhof diende ook voor het lager gelegen Battel op de rechteroever, om de eenvoudige reden dat hoger (en droger) lag boven de zeespiegel.

¹⁶ Deze naam zou Eggilo's of Agilo's gezin betekenen. Frankische plaatsnamen zijn herkenbaar aan hun ingaheimtoponiemen (-gem = gezin)

Vanaf de 9e eeuw, na het hoogtepunt van het Karolingische rijk dat aanving in de 7e eeuw, zijn er sporen van *Deense* koningen (Vikings) die zich in de streek kwamen vestigen, zoals Onulfus van *Wolvertem* en diens vader Volkaard I van *Anderlecht* in de 11e eeuw, die op gelijke voet stonden met de heren van *Grimbergen*.

Pas in de hoge Middeleeuwen werd ook het Brabantse deel van Hombeek bewoond, zij het veel minder dichtbevolkt dan het Mechelse. Het Brabantse deel heette Smalbrabant of Klein Brabant, terwijl het Mechelse de naam Hombeek droeg. Andere, meer gebruikte, benamingen waren Ophombeek en Neerhombek. Neerhombek hoorde bij de heerlijkheid Mechelen, terwijl Ophombeek onder het gezag stond van de hertog van Brabant. In de Karolingische periode werd de latere vrijheid van Mechelen (inclusief Neerhombek) overgedragen aan de kerk van St-Lambertus te Luik.

1500 A.D. - Frans of Vlaams? Germaans of Keltisch? (Lage Landen)

In het West-Vlaams komen blijkbaar nog de meeste Ingvuonse invloeden voor, eigen aan Saksen die zich tijdens de Germaanse volksverhuizingen in de 4e tot 6e eeuw aan de kusten vestigden.

Andere volkeren die onze gewesten aandeden waren (Germaanse) Vandalen, Goten, en overwegend (Salische) Franken.

De Frank Clovis stichtte in de 6e eeuw het 'Frankenrijk'. Toen de Romeinen de streek aandeden goed 6 eeuwen eerder, woonden in Vlaanderen nog vooral "*Belgae*", een Keltische bevolking die, althans cultureel, verdrongen werd door de Germaanse en Saksische invallers, vooral in Vlaanderen.

Afbeelding: Een groep enthousiastelingen brengt de "Kelten" opnieuw tot leven¹².

Naast de volksverhuizingen speelden ook de rooftochten van Magyaren en Vikings (8e tot 10e eeuw) en de bijna permanente interne oorlogsvoering een rol in de ontwikkeling van het 'Vlaanderen' van de vroege middeleeuwen.

De omschrijving 'Vlaanderen' zou overigens pas voor het eerst voorkomen in de 7e eeuw. De oorspronkelijke Keltische stammen hadden geen duidelijk afgebakende woongebieden met grenzen zoals we die vandaag kennen.

Boven Germaanse en Keltische accenten in de taal, stond blijkbaar een "*algemeen Keltische*" taal die door de handelaars en leiders werd gebruikt. In deze klasse bevoorrechten werden vaak Keltische namen gebruikt.

De Romeinse schrijver Tacitus vermeldde dat Germanen in Gallië als het ware "*Galliërs*" waren geworden (assimilatie van de Keltische cultuur), terwijl de Griekse schrijver Strabo de Germanen aanduidde als een volk ten oosten van de Rijn, die zich onderscheidde omdat ze "*nog groter, nog woester en nog blonder*" waren.

Hij vermoedde dat deze "Germani" (Latijns voor "echt") beweerden dat zij "ras Kelten" waren. Eén en ander maakt duidelijk dat het niet eenvoudig was om de oorsprong van de bevolking eenduidig in hokjes te plaatsen.

Afbeelding: Publius Cornelius Tacitus, ca.55-117 na Christus¹²

Julius Caesar had er alle belang bij, om zijn veroveringspolitiek te verantwoorden, te beweren dat beneden de Rijn enkel "Galliërs" woonden en dat de "Germanen" enkel boven de Rijn woonden.

Het Romeinse rijk deed er in ieder geval alles aan om Germaanse volksverhuizers te beletten de Rijn over te steken. Nochtans werden de Germaanse Franken hun bondgenoten in een machtsuitbreiding gebied onder de Rijn¹⁷. De Frankische aanwezigheid zou in de 6e eeuw tot de Merovingische dynastie leiden.

Het was allicht ook geen toeval dat Julius Caesar het meest ongenadig tekeer ging tegen stammen met een 'Germaanse' signatuur: Atuatuci, Eburones, Usipetes en Tencteri.

800-1000 - Vikings in de lage landen (Graafschap Vlaanderen en Engeland)

De oorsprong van de *Laurentii*¹⁸ in België ligt in de omgeving van Brugge in het voormalige graafschap Vlaanderen in de 9^e eeuw. Een DNA-onderzoek wijst op een genetische verwantschap met Vikings en de eerste familiewapens duiden op het verband. Het gaat om voorouders die zich over het Kanaal in het oosten van Engeland hadden gevestigd. Vervolgens staken ze het Kanaal over naar Vlaanderen om er in dienst te treden van de graven van Vlaanderen.

In het eerste kwart van de 9de eeuw teisteren de Noormannen de Vlaamse kust, maar een plaatselijk garnizoen zou deze dreiging hebben kunnen afslaan. Zo verhaalde het *Liber de gestis regum Francorum*¹⁹. Vanaf halfweg de 9de eeuw dook de naam Brugge op in documenten en op munten. De allereerste vermelding kwam voor in een inventaris van kerkschatten van de Sint-Baafsabdij in Gent uit de periode tussen 851 en

¹⁷ De 'Chauci' waren een Noordwestelijke Germaanse stam, die oorspronkelijk woonde in een gebied van Friesland tot de Elbe. De Chauci ('Minor') waren in de eerste eeuw eerder pro-Romeins, en leverden soldaten aan het Romeinse leger, bv. bij de campagne van Germanicus tegen de Cherusci in het jaar 18 (volgens de geschriften van Tacitus; de 'Cherusken' waren een Germaanse stam gevestigd in de noordelijke Rijnvallei en de vlakten en wouden van wat nu noordwest Duitsland is, tussen Osnabrück en Hannover). In het jaar 41 en 47 vielen de Chauci ('Major'?) naar verluid samen met de Friezen Neder-Germanië ("Germania Inferior", aan de linkeroever van de Rijn, momenteel zuidelijk en westelijk Nederland, België en Luxemburg) binnen, onder meer de kusten van Gallië en het huidige België. Zij werden verslagen door de Romeinse veldheer Corbulo, waarna de Rijn de grens van het Romeinse rijk werd. Tijdens de Bataafse revolutie in 69, vochten groepen Friezen en Chauken mee aan de zijde van de Romeinse veldheer Julius. Op het einde van de derde eeuw zou deze bevolking versmolten zijn met de Saksen.

¹⁸ Laurentii is de Latijnse verzamelnaam voor Lauwens en Lauwers en andere etymologische varianten voor de familienaam.

¹⁹ Deel van de *Annales Bertiniani et Vedastini*: Brussel, Koninklijke Bibliotheek, ms. 6439-6451, 11de eeuw. Aanwijzingen dat de Karolingische vorsten zo'n versterkte wachtpost in Brugge lieten optrekken, zijn evenwel (nog) niet gevonden.

864, het *Breviarum de thesauro Sancti Bavonis*²⁰. Daarin werden de kerkschatten vermeld die uit angst voor de invallen van de Vikingen in veiligheid werden gebracht.

De oorspronkelijke naam van de nederzetting 'Brugge' zou *Rogia* zijn, een afgeleide naam van de Reien. Vanaf de 8^e of de eerste helft van de 9^e eeuw onderging de naam een taalkundige evolutie die alleen door invloed van het Oudnoors is te verklaren. Er zou toen een contaminatie hebben plaatsgevonden met het Noorse *bryggia*²¹ dat "aanlegplaats" betekende. Deze naam is enkel te verklaren vanuit intense en langdurige contacten met Vikings, een Scandinavisch volk, of zelfs de aanwezigheid van een belangrijke kolonie. Heel wat woorden in het scheepsjargon werden ontleend aan het Oudnoors, zoals *stag*, *Beting* (van *beitass*) en *kiel* (van *kjörl*)²².

Afbeelding: beeld van Boudewijn I van Vlaanderen, met de ijzeren arm, aan de gevel van het stadhuis van Brugge²³

Wanneer Boudewijn I met de IJzeren Arm in 862 volgens de legende Judith, de dochter van de Franse koning Karel de Kale schaakte en met haar naar Brugge vluchtte, moest hij vooral de streek beschermen tegen de invallen van de Noormannen. Daarvoor werd een burcht op de huidige "Burg" in Brugge gebouwd. Boudewijn werd de eerste graaf van Vlaanderen en regeerde als dusdanig van 877 tot 879.

Ook zijn zoon, Boudewijn II de Kale, die gehuwd was met Elfridis, dochter van de Engelse koning Alfred de Grote (koning tussen 871-899) had als graaf van Vlaanderen de handen vol met het beteugelen van invallen van Noormannen. Dit bleef duren tot Arnulf van *Karintië*, koning van Germanië, de Noormannen definitief versloeg in de Slag van Leuven aan de oevers van de Dijle in 891. Het vervolg speelde meer op Engelse bodem, maar Brugge en Vlaanderen bleven betrokken.

Sweyn Gaffelbaard (960-1014), de zoon van Harold Blauwtand (910-986/7), koning van Denemarken, huwde een eerste keer met Gunhilde van *Polen* en hun zoon Harold IV (994-1018/9) was de vader van Knut de Grote (995-1035), koning van 1016 tot 1035. Uit zijn tweede huwelijk met Sigrid werd een dochter geboren, Astrid, die trouwde met Richard II, hertog van Normandië. Tijdens zijn bewind bezocht Knut de Grote met zijn tweede vrouw Emma Brugge in 1026. Emma, dochter van Richard I van Normandië, was weduwe van de Engelse koning Aethelred II. Wanneer Knut stierf en Harold I Hazevoet, zoon uit zijn eerste huwelijk, ten onrechte koning werd, vluchtte Emma van Engeland naar Brugge. Wanneer haar eigen zoon Harthacnut, die ze had met Knut, dan koning werd in 1040, keerde zij terug naar Engeland. Bij het overlijden van Harthacnut werd hij opgevolgd door een zoon die Emma had met haar eerste man, koning Aethelred II. Hij was Edward de Belijder, koning van Engeland van 1042 tot 1066.

Edward was getrouwd met Edith, de dochter van Gytha en Harold Godwin, *hertog van Wessex*. Wanneer Harold Godwin zich teveel ging bemoeien, verbande Edward de familie naar Brugge. Enkel Harold

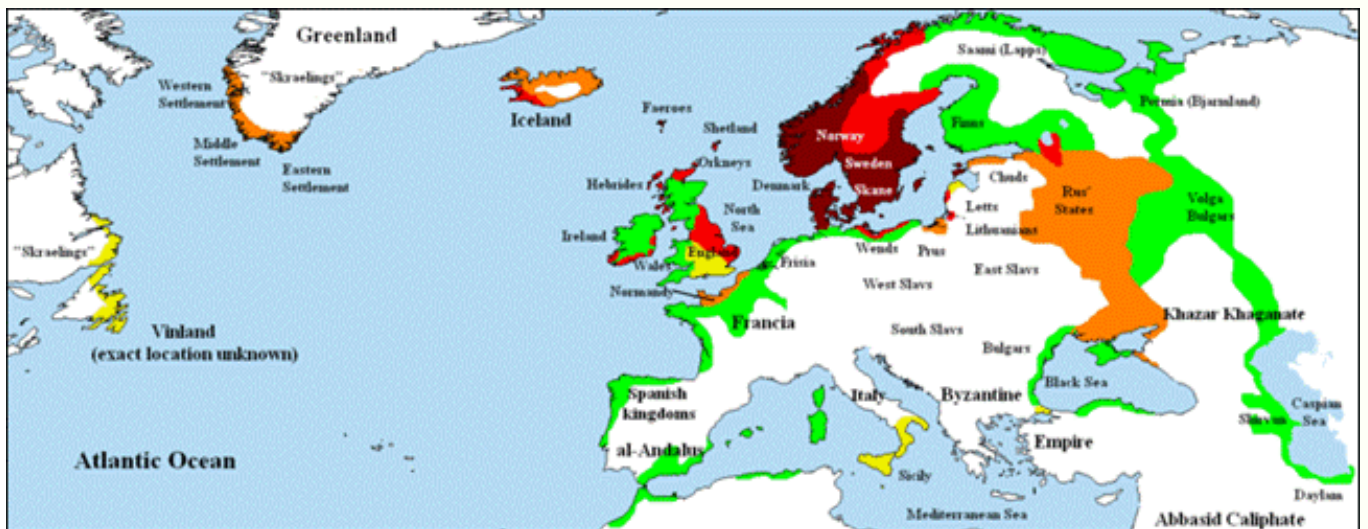
²⁰ Gent, Universiteitsbibliotheek, ms. 439, 14de eeuw.

²¹ Zie o.m. Gysseling, "Een nieuwe etymologie", R. Haepke "*Brüggens Entwicklung zum mittelalterlichen Weltmarkt*", en F.L. Ganshof, "*Iets over Brugge gedurende de pre-constitutionele periode van haar geschiedenis*" in Nederlandse Historiebladen, 1939.

²² Yves Cohat, "De Vikingen, heersers der zee", 1987, Gallimard, Parijs.

²³ (c) Foto's Brugge, Viking helm en fibulae uit private collectie 2002-2018 - Foto Boudewijn I onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Zeisterre, 2009 (Bron Wikimedia) - Kaart bewerking onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Briangotts, 2006 (Bron: Wikimedia).

II Godwineson, één van de zonen ontsnapte hieraan en werd de opvolger van Edward in 1066. Hij werd in de slag bij Hastings verslagen door Willem I *de Bastaard* (*“de Veroveraar”*), die gehuwd was met Mathilde van Vlaanderen, dochter van graaf Boudewijn V van Rijsel.

■ Vikinggebieden in de 8e eeuw -
 ■ Vikinggebieden in de 9e eeuw -
 ■ Vikinggebieden in de 10e eeuw
■ Vikinggebieden in de 11e eeuw -
 ■ gebieden die slachtoffer van regelmatige rooftochten door Vikingen waren

Knut de Grote was de oom van Sweyn II Estridson (°1020, koning van 1047-1074). Zijn zoon werd koning Knut IV de Heilige (°1040) van 1080, tot hij vermoord werd in 1086. Hij was gehuwd met Adela, dochter van Robrecht I de Fries. Hun zoon was Karel de Goede (° 1083), die als Deense prins de graaf van Vlaanderen werd van 1119 tot ook hij werd vermoord in 1127.

Brugge is overigens niet de enige Vlaamse stad met een Vikingverleden. Deense Vikings die in Engeland door Alfred de Grote waren verslagen, staken in 879 het Kanaal over en gebruikten Gent als uitvalsbasis. Zij trokken in 881 naar *Asselt* aan de Maas in Midden-Limburg om van daar uit strooptochten uit te voeren tot in Keulen, Bonn, Koblenz en Trier.

De Frankische vorsten trachtten kwaad met kwaad te bestrijden en beleenden kustgebieden aan Deense Vikings als Harald en Rorik, die al vóór 840 door Lodewijk de Vrome als leenman werden aangesteld in Dorestad en omgeving. Dit bleek weinig effectief, ook bij de opdeling van het Karolingische rijk in 843, omdat de Viking leenmannen slechts een kleine militaire bovenlaag uitmaakten van de samenleving. Zij waren vaak afwezig. Zij bewoonden deze lenen immers niet permanent. Dat was ook zo bij de eerste heren van het eiland Cadzand.

Niet alle Deense Vikings waren krijgs mannen, en het is duidelijk dat velen zich integreerden in de cultuur van hun nieuwe thuisland en opgingen in de inheemse bevolking. Hoe dan ook kon de aanstelling van Deense leenmannen niet bewerkstelligen dat de Vikingaanvallen ophielden na het uiteenvallen van het Karolingische rijk.

Op lange termijn was hun invloed op het economisch en staatkundig vlak nochtans onmiskenbaar. De handel viel niet stil maar verlegde zich, de zeevaartkunde verbeterde, en de versterkte vestigingen, vaak ontstaan als vluchtplaatsen, vooral aan de kust, met de militaire versterking door lokale heersers, werden steeds effectiever – het centrale gezag was immers aanzienlijk afgebrokkeld.

Deze omstandigheden versnelden het uiteenvallen van het Karolingische rijk.

Afbeelding: Viking omega fibula's en Viking Kruishangers, twee gedecoreerd met mythische draak figuren, uit de 8e tot 11e eeuw²⁴. Datering: Vroeg middeleeuws - Viking periode - 8e/11e eeuw.

De aanwezigheid van Deense Vikings in Vlaanderen boeide ons nadat een Y-chromosoom onderzoek op mannelijke descendenten Lauwens in de 21^e eeuw wees op een Deense Vikingoorsprong²⁵. Deze

genetische lijn werd ook ontdekt in een mitochondriaal onderzoek van een stammoeder van de familie Hernandez op de Canarische eilanden. Deze stammoeder heette Juana Lorenzo en was een Vlaamse immigrante uit Brugge wiens naam oorspronkelijk als Johanna Lauwens/Lauwers werd gespeld.

De oudste voorouder die we kennen was Jacob van Cadsant, voluit *Iago ap Cadsan de Gwynedd*, gehuwd met een dochter van Liederik De Buck, de Forestier van Vlaanderen. Hij overleed omstreeks 865 in Oostkerke (Diksmuide)²⁶. Zijn zoon Frederik bouwde in 874 een eerste versterking op het eiland Cadzand. Hij was erfelijk *heer van Cadsant* na het overlijden van zijn moeder.

Het oude wapen van Iago *van Cadsant* (de stamvader) was een kroon met een opgestoken arm met de stralende zon in de hand. Zijn kleinzoon Arthur, zoon van Frederik *van Cadsant*, zou dit wapen niet meer kunnen voeren na de nederlaag van zijn vader Frederik tegen Viking leider Rollo. Dit wapen, waarmee Jacob *van Cadsant* in Vlaanderen aankwam, bleef in ere als familiesymbool bij nazaten, hoewel het niet meer als familiewapen zou kunnen worden gevoerd. Dat bleek generaties later bijvoorbeeld nog op afbeeldingen aan plafondbalken van het Hof van Watervliet in Brugge. Van oorsprong verwees de kroon met de gestrekte arm en stralende zon naar een stamvader Beli Mawr, de *high king of Britain* die als Keltische zonnegod werd aanbeden.

De kleinzoon van Jacob van Cadsant, Arthur van Cadsant, werd geboren omstreeks 865 in Suffolk, Engeland, als zoon van Frederik *van Cadsant*. Hij woonde afwisselend in Suffolk en op het eiland Cadzand. In 874 werd het slot dat door zijn vader Frederik op Cadzand was gebouwd, vernield en Arthur vertrok in het gevolg van de Deense *Jarl* Rollo naar Frankrijk. Hij huwde omstreeks 912 in Suffolk, met Eysteinsdottir, een dochter van Malahule, de hertog van Suffolk, en Maud *de Sint-Pol*. Dit is kort na het ontstaan van het Graafschap Vlaanderen, nadat Boudewijn I van Vlaanderen in 863/864 tot gouvgraaf was benoemd.

Normandië of "*Noormannen land*" werd in 911 door Rollo gevestigd. Ook plaatsen als Sint-Omaar en Atrecht kregen omstreeks 880 versterkte muren, naast het langs de kust gevestigde defensiesysteem waarvan Cadzand deel uitmaakte. Door het huwelijk van Arthur met een dochter van de hertog van Suffolk (een neef

²⁴ De patronen op de fibula in reliëf vormen een draak/slang-in de Noorse mythologie en geloof draken/slangen speelden een hoofdrol -denk aan de drakenkoppen op hun schepen. Eén mythologische draak/slang wezen was de Midgaardslang of Jormungandr (soms ook Jormungand of Jorgmungander) als oerslang nagenoeg het grootste en gevaarlijkste monster uit de Noorse mythologie. Hij is één van de drie kinderen van Loki en Angrboða en waarschijnlijk het meest afschrikwekkende - De Midgaardslang is zo enorm groot dat hij in een cirkel om Midgaard de wereld ligt - Zijn kop reikt tot aan de punt van zijn staart en wanneer hij er in bijt schudt hij van woede, waarmee hij aardbevingen veroorzaakt.

²⁵ Deelname aan een DNA geneografisch onderzoek van National Geographic / Waitt Society in 2007. In 2016 werd opnieuw deelgenomen een nieuw DNA-onderzoek plaats in het kader van het project "*De Gen-iale Stamboom*" van de K.U.L. in samenwerking met de Vlaamse Vereniging Familiekunde.

²⁶ Er zijn sporen die nog verder terug gaan in de tijd. De afkomst van de *van Cadsant* wordt in sommige bronnen tot tientallen generaties eerder beschreven in kronieken, als zouden zij afstammen van de laatste koningen van Wales. Die *Welsh* koningen zouden uit Engeland worden verdreven na de inlijving van Wales door de Engelsen. Gezien de onmiskenbare verwantschap met ingeweken Deense Vikings doorheen de beschreven generaties, gaan we er eerder van uit dat oorsprong van de familie in Suffolk samenhangt met de inwijking van de Denen in het oosten van Engeland aan het begin van de 9e eeuw.

van Rollo overigens), nam hij het wapen met de drie zwanen aan, dat generaties en 300 jaar later, ook door baron Odin Lauwereyns *van Diepenhede* zou worden gevoerd in Brugge.

Deze Odin was een zoon van Robert Lauwereyns/Lawrence en Amabil *de Tafford* (die een achterkleinzoon was van Laurens *van Cadsant*, de zoon van Antoon II *van Cadsant*). Arthur had een zoon Antoon I van Cadsant, geboren omstreeks 912 in Suffolk, die de slotvesting in Cadzand herbouwde en die in Engeland huwde met Hulle *de Suffolk*, een dochter van Hallad *de Suffolk*²⁷. Een zoon van Antoon I *van Cadsant*, Olivier *van Cadsant*, werd omstreeks 930 geboren in Suffolk, huwde in Engeland, en werkte als koopman tussen Engeland en Vlaanderen. Antoon overleed in Suffolk, terwijl zijn zoon Olivier op Cadzand stierf.

Afbeeldingen: het familiewapen gevoerd door Odin Lauwereyns *van Diepenhede* in 1247 in Brugge. Het wapen werd al gevoerd door de *heren van Cadsant* in 912 en kwam oorspronkelijk uit het hertogdom Suffolk in het oosten van Engeland.²⁸

Tweede van links staat het wapen van Cadzand zoals dit er 600 jaar later in 1571 uitzag. Merk de gelijkenissen qua vormgeving met het schild gevoerd door families “Lauwers” in West-Vlaanderen in 1652 (derde afbeelding). Dit familiewapen bestond uit een zilveren achtergrond, met drie zwarte zwanen zonder bek of poten (zgn. “merlettes”) bovenaan en een zwarte dwarsbalk.

Ook het wapen *de Baenst* had deze indeling.

Het devies “*Ad Laurum non aurum*” (begin 13e eeuw – “Onversaagd in moeilijke tijden”) van Odin Lauwereyns, zou in latere eeuwen bij de familie ook onder de vorm “*Virtutis Inarduo*” (einde 13e eeuw - “Dapperheid in moeilijke omstandigheden”) behouden blijven. Dit devies was gelijkaardig met enkele deviezen van Lawrence in Engeland (“*Virtute vinces*” of “Dapperheid overwint”).

Vanaf de 9e eeuw, na het hoogtepunt van het Karolingische rijk dat aanving in de 7e eeuw, waren er sporen van *Deense* koningen (Vikings) die zich in Brabant kwamen vestigen, zoals Onulfus *van Wolvertem* en diens vader Volkaard I *van Anderlecht* in de 11e eeuw, die op gelijke voet stonden met de heren van Grimbergen.

²⁷ Hij was een zoon van Rognvald Eysteinnsson, beschreven als “Jarl”, stichter van een Viking koninkrijk en vader van Rollo. Deze Rognvald was één van de drie “Ragnars” die model stonden voor de gelijknamige figuur in de tv-reeks “Vikings”.

²⁸ © Gestileerd familiewapen laurentii.be van L. Lauwens, 2015– Bewerking oud wapen Cadzand in het Groeningemuseum Brugge, onder Publiek Domein (originele foto accreditatie Heraldry of the world, 2017, Wikimedia).

1066 - Mathilde van Vlaanderen, Koningin van Engeland en Vlaamse emigratie over het Kanaal (Graafschap Vlaanderen en Engeland)

De geschiedenis van Vlaanderen en Engeland was sterk verweven vanaf de vroege middeleeuwen. Eén van de meest markante gebeurtenissen vond plaats twee eeuwen voor we een spoor vinden in de familiegeschiedenis via Odin Lauwereyns van *Diepenhede*, gehuwd in Brugge in 1247. Zijn voorouders waren verwant met 'Lawrence' families in Engeland, en we weten van nakomelingen die naar Engeland terugkeerden.

Op 28 september 1066 landde de Normandische Hertog Willem 'de Veroveraar' met een vloot van meer dan vijfhonderd schepen bij Pevensey Bay²⁹. Hij eiste het koningschap van Engeland op. Bij Battle, nabij Hastings, ontmoetten zijn 10.000 manschappen de 7.000 soldaten van de Angelsaksische Koning Harold. Op 14 oktober 1066 woedde de befaamde Slag bij Hastings waarin Harold sneuvelde.

Op Kerstdag 1066 werd Willem van *Normandië* in de Westminster Abbey in Londen tot Koning van Engeland gekroond. Willem 'De Veroveraar' was getrouwd met Mathilde, de oudste dochter van Boudewijn V, graaf van Vlaanderen. In Willems leger zaten veel Vlamingen, naast Bretoenen, Normandiërs, en Fransen van Parijs en het *Ile-de-France*. De Vlamingen vormden met hun schitterende wapenschilden en heraldische praal de trotse rechterflank bij Hastings.

Het wereldberoemde Tapijt van Bayeux toonde de gehele Normandische verovering van Engeland, vanaf het vertrek uit Frankrijk en de waarneming van de komeet van Halley tot aan de landing in Engeland en de beslissende slag bij Hastings in 1066. Het tapijt zou gemaakt zijn tussen 1066 en 1077, dus onmiddellijk na de verovering. Het is niet zeker of Willem de Veroveraar zelf de opdracht had gegeven tot het vervaardigen van het tapijt. Vermoedelijk was het Odo, de bisschop van Bayeux en een halfbroer van Willem, die de opdracht gaf ter voorbereiding van de inwijding van de kerk van Bayeux in 1077.

Afbeelding: op het tapijt van Bayeux zijn de Vlamingen herkenbaar door hun lange schepen en maliënkolders ³⁰

Het tapijt werd in het Frans "*La Tapisserie de la Reine Mathilde*" genoemd, wat speculatie uitlokte of de koningin het zelf zou hebben geborduurd op linnen met gekleurde wol en gouddraad. Door het huwelijk

²⁹ Bronnen: Het Belgisch Munthuis, 13 oktober 2016; stamboomonderzoek Laurentii; Geschiedenis en andere. Willem de Veroveraar was een afstammeling van de Viking Rollo, en was geboren in 1027 in Normandië in Frankrijk (het zogenaamde "Noormannen land") als buitenechtelijk kind van hertog Robert I en zijn maîtresse Herleva van *Conteville*. Zijn moeder was de dochter van een leerlooier, wat hem de bijnaam "*Willem de bastaard*" opleverde. Hij werd hertog van Normandië na de dood van zijn vader in 1035. Zijn kozijn Edward de Belijder was toen koning van Engeland, en de troon zou aan William zijn beloofd. Toen Edward stierf in 1066, nam diens schoonbroer Harold II de kroon en een conflict kon niet uitblijven. Willem de Veroveraar introduceerde het '*Domesday Book*' in Engeland als middel op belastingen te kunnen heffen en zijn verovering lag mee aan de oorsprong van de introductie van Franse leenwoorden in de Engelse taal. Willem de Veroveraar overleed in 1087 na een val van zijn paard in Nantes, Frankrijk. Zijn vrouw Mathilde gaf hem tien kinderen, en zij overleed in 1083.

³⁰ Afbeelding fragment tapijt van Bayeux van 1068 onder licentie Creative Commons CC BY-SA 3.0 / Publiek Domein - Bron: Wikipedia. - (c) De kaart is een eigen bewerking van een kaart van Wereldatlas De Dag Antwerpen uit 1938.

werden de machtigste leenheren van de koning van Frankrijk, de Hertog van Normandië en de Graaf van Vlaanderen, verwant. Voor Willems aanspraak op de troon, was het ook niet onbelangrijk dat Mathilde afstamde van zowel Karel de Grote, de "Heilig Roomse Keizer", als van Alfred de Grote, de koning van Engeland in dezelfde (9e) eeuw. Mathilde was bovendien de kleindochter van de Franse koning Robert II.

Willem beloofde zijn Vlaamse strijders vorstelijk. Zo werd Gilbert van Gent, een streek- en generatie genoot van Razo van Melle, als heer van Folkingham beleend met uitgestrekte gebieden in het noorden van Engeland. Er was zelfs sprake van een Vlaamse gemeenschap in Northumbrië, en onder Willems opvolger Hendrik I werd een groep Vlaamse kolonisten uit Northumbrië overgeplaatst naar het district Rhos in Pembrokeshire in Wales. Hij plaatste ook veel verwanten van zijn Vlaamse vrouw op sleutelposities.

Ook in Schotland kregen steeds meer Vlamingen vaste voet aan de grond, vooral nadat David I in 1124 de Schotse troon besteeg. Zijn vrouw koningin Maud was een achternicht van Willem de Veroveraar. Mathilde kwam in mei 1068 naar Engeland, werd er te Westminster gekroond tot Koningin van Engeland, en schonk haar Vlaamse bloedverwanten tal van Schotse domeinen.

In de 12e eeuw werd Vlaanderen zwaar geteisterd door overstromingen, en ook die gebeurtenis gaf aanleiding om naar Engeland te trekken. Hendrik I van Engeland bracht velen onder in een boerennederzetting in Pembrokeshire, in het zuiden van Wales. Dat had er plaatselijk invloed op de Welshe taal die in die periode bijna volledig leek te verdwijnen.

Nog vóór 1066 was er al sprake van migratie van Vlamingen. In de wolindustrie waren er immers al Vlaamse handelaars actief³¹. In de 12e eeuw waren er meldingen in de Schotse regio Galloway, toen ook bekend als *Walweitha*. Willem Van Ieper, die in de 12e eeuw werd verbannen naar Kent, was één van de iets meer bekende Vlamingen die in de eeuw nadien naar Engeland emigreerden. Ook zilversmid Robert Lauwereyns (Lawrence), een zoon van Laurens van Cadsant, geboren in 1120 in East Sussex, ging omstreeks 1150 werken voor de heer van Lancaster.

Uit de gegevens van het Domesday Book blijkt dat de Vlamingen die zich na de slag van Hastings in Engeland vestigden, vooral in de zuidelijke graafschappen Essex, Hertford, Bedford, Northampton en Somerset. Vlamingen kregen grondgebied in de Welsh Marches. In Pembrokeshire verdrong het Vlaams zelfs het Welsh. Ook noordelijker werden Vlamingen vermeld in Yorkshire en Lincoln.

Op het eind van de 13e eeuw was er sprake van een echte Vlaamse Hanze, een groep van Vlaamse handelaars, in Londen. Er waren meldingen van de confiscatie van goederen van Vlamingen in Dundee, Perth, Berckwick-on-Tweed in Schotland. Er waren meldingen van Vlamingen die verspreid woonden in Engeland, Wales en Schotland.

Een Hugo Oisel van Ieper werd door Koning John beloond met het ereburgerschap van de stad Londen in de 13e eeuw. Vlamingen behoorden tot de meest welgestelde geldschieters van de Engelse koningen. In East Anglia werd beroep gedaan op Vlamingen (en Hollanders) bij het droogleggen van moerassen. Een plaatsje als Kings' Lynn heeft typische trapgevels en steenconstructies die zondermeer als 'Vlaams' konden worden bestempeld.

³¹ Zo zei de vrouw van Bath in Chaucer's Canterbury Tales immers niet: *'Of cloty-making she hadde such an haunt. She passed them of Ypres and of Gaunt'*. Gaunt was hier uiteraard Gent.

In Schotland ingeweken Vlaamse ridders werden de voorvaders van een veelvoud aan beroemde Schotse geslachten zoals de families Fleming (nazaten van *Baldwin the Fleming*, wellicht uit Gavere), Lyle (vroeger Lille), Bruce (met wortels in Leuven), Campbell (vroeger *Erkenbald*), en Douglas (afstammelingen van *Theobald the Fleming* uit het Ieperse).

Zij bouwden, in de traditie van de Nederlanden, op militair kwetsbare plaatsen versterkte kastelen, die 'burgh' werden genoemd. Ook families Lombard [Lombaerts], Johnston, Stevenson, Stephenson³², Crothers/Carothers/Carruthers, Matheson [Matthijssen], Evans zouden in die tijd³³ van uitgeweken Vlaamse families afstammen. Heel wat topografische namen en landgoederen verwezen naar Vlaamse bindingen.

Niet minder dan 5 Schotse domeinen droegen 'Flemington' in hun naam. Ook het Nederlands liet zijn sporen na. Een knappe meid heet nog steeds een 'felle bonnie'. Een kind dat weent, wordt 'Yammering' genoemd. Een sterke wind heet 'snelle wind' en de kleinste vinger heet 'pinkie'.

In de 16e eeuw ontvluchtten Vlamingen de godsdienstige conflicten in Vlaanderen en tienduizenden kozen voor emigratie naar Canterbury, Londen, Sandwich en Norwich. Heel wat van deze uitwijkelingen keerden terug toen het godsdienstige klimaat beterde in de Lage Landen.

Tot in latere eeuwen waren er migraties. Robert Lauwers, zoon van Jan Lauwers, werd ingeschreven op 29 oktober 1481 als poorter van Gent. Hij was getrouwd met Jeanne Van der Stichelen en was geboren in Engeland. Zijn inschrijving droeg de melding "Hooiaerd in den Inghel". Mogelijk was er een verwantschap met de emigrant Jan Lauwens die te Zierikzee, Zeeuws-Vlaanderen, in 1436 naar Engeland was getrokken.

De krijgers die met Willem de Veroveraar naar Hastings trokken, met King John naar Bovingen, met Willem van Ieper naar Kent, met Marlborough naar Oudenaarde, met Wellington naar Waterloo, met Generaal Allenby naar Ieper, met veldmaarschalk Lord Gort naar Duinkerke, tot de achtste *Armoured Division* en de bevrijding van Gent, Antwerpen. Sommige van deze soldaten bleven ter plaatse. Zij stichtten in Engeland een gezin en vormden daardoor een nog hechtere band tussen deze en gene zijde van het Kanaal.

Handelaren waren aanvankelijk vooral bedrijvig in de wolsector. Later breidde de handel zich uit tot laken, luxegoederen, wandtapijten, lederartikelen, boeken, brandschilderwerken, miniaturen, kleding.

³² Bij deze families werden in het geneografisch DNA-onderzoek van de Waitt society genetische verwantschappen vastgesteld.

³³ Ook in steden als Canterbury was de toevlucht van Vlamingen vanaf de 12e eeuw merkbaar. Er was ook een latere emigratie uit Vlaanderen in de 16e eeuw, naar aanleiding van de godsdienstoorlogen. Zie o.m. "1585: de val van Antwerpen en de uittocht van Vlamingen en Brabanders", Gustaaf Assaert; dr. H.J. Smit in "Handel en Scheepvaart in het Noordzeegebied gedurende de 13e eeuw", 1928, 's Gravenhage; "Zuid-Engeland" van Angela Heetvelt.

Zilversmid Robert Lauwereyns was een zoon van de Vlaamse ridder Laurens *van Cadsant*. Laurens verbleef toen in East Sussex en kwam van Cadzand in het graafschap Vlaanderen. Robert was geboren omstreeks 1125 in East Sussex, Engeland als kleinzoon van Antoon II *van Cadsant*.

Grootvader Antoon II van Cadsant was geboren omstreeks 1040 in Cadzand. Hij huwde Emma Capet *de France* van het geslacht *de Capetingers*. Emma Capet was een dochter van de Franse koning Hendrik I (tussen 1031 en 1060) en Anna Rurikid *de Kiev*, regentes van Frankrijk (1036-1076). Op Cadzand werd vanaf 1050 opnieuw een versterking gebouwd, eerder een versterkte hoeve, die als Burggravensteen werd vermeld.

De familie verhuisde tussen 1086 en 1099, na overstromingen van Cadzand door opeenvolgende stormvloed, naar de streek van Leicester. De *heren van Lancaster* waren aangehuwde familie, alsook de koningen van Engeland, Willem II en Henry I.

Antoon II *van Cadsant* vergezelde Robert De Fries op pelgrimstocht tussen 1086-1091 en werd door hem tot ridder geslagen. Antoon II van Cadsant nam daarbij het wapen over van een Saraceense tegenstander. Dit wapen was de basis van het wapen van latere kruisridders, ook van de tak *de Baenst*, die er drie merlettes aan toevoegden zoals in het wapen van voorouder Arthur *van Cadsant*. Antoon II *van Cadsant* was een zoon van Jan *van Cadsant* en Gertrude *van Gent*. Net als zijn vader werd hij geboren op het eiland Cadzand.

De grootouders van Antoon II *van Cadsant* waren Jan *van Cadsant* en Amadea, *prinses van Ivrea*, een dochter van Adelbert, de markies van Ivrea, en Gerberga *van Dijon*. Jan *van Cadsant* was een zoon van de hoger vermelde Olivier *van Cadsant*.

Robert Lauwereyns, zoon van Laurens *van Cadsant*, had de stiel van zilversmid in Vlaanderen geleerd, waar deze vanaf de 12^e eeuw, onder meer onder de invloed van Cordobaanse zilversmeedkunst in Brugge en Gent, een hoge vlucht nam. In Engeland ging hij werken voor het huis van Lancaster³⁴, en trok naar het noorden waar zijn naam als Lawrence werd gespeld.

Zilversmeden uit Vlaanderen stonden in hoog aanzien. Waar goudsmeden vooral sieraden maakten, maakten zilversmeden eerder gebruiksvoorwerpen zoals tafelzilver en sieraden als trouwringen. In de 12^e eeuw was de zilversmeedkunst het meest vermaard in het Prinsbisdom Luik, het Maastrand en het Rijnland. Het ging dan vooral om reliekhouders, processiekruisen en andere kerkelijke siervoorwerpen versierd met reliëf. Brugge en Gent moesten hier niet voor onderdoen³⁵. Archeologische vondsten vanaf de 10^e eeuw bevestigden dat de zilversmeedkunst toen al in het graafschap Vlaanderen een hoog niveau had bereikt.

De zilveren deniers (munten) van de graaf van Vlaanderen hadden een hoger zilveragehalte dan de Franse. Engeland zou pas op het eind van de 12^e eeuw de zilveren Sterling (munt) introduceren. In het Zuiden van Engeland was eerder de tin bewerking een lokale nijverheid in de 12^e eeuw.

Robert Lawrence huwde Aline *de Warenne*³⁶. Zijn zoon Robert II was naast zilversmid ook militair. Hij vertrok in 1188 op kruistocht en werd in 1191 tot ridder geslagen door koning Richard Leeuwenhart van Engeland,

³⁴ Afstammelingen van Normandische 'Noormannen'.

³⁵ In Brugge was er vanaf 1302 een gilde van edelsmeden, en zij waren tot in Engeland bekend voor hun ambacht. De edelsmeedkunst was de eeuwen daarvoor al bekend. Zie onder meer meldingen in de stadsrekening van Brugge in 1290-1292; proefschrift van Silke Mulaert in 2012; bewerking van de stadsrekeningen van Brugge door Wyffels in 1965; auteur J. Gaillard in de 19e eeuw; verhaal van de Gentse poorters in 1434.

³⁶ Een familie met banden in Vlaanderen en Engeland (onder meer Sussex). Een verwante, Willem *de Warenne*, overleed tijdens een kruistocht in 1147.

na deelname aan de kruistocht van 1188-1192³⁷. Robert II Lawrence werd geboren omstreeks 1160 in Ashton Hall, Thurnham Parish, Lancashire, UK. Hij huwde Anne Wallace, dochter van Millan Wallace, en overleed in 1216. Hij nam deel aan de kruistocht onder koning Richard Leeuwenhart in 1187.

Naar verluide beklom hij de muren van Accra met vier gezellen en opende de poorten. Voor deze daad werd hij door koning Richard in 1191 tot ridder geslagen en verkreeg hij het domein Ashton Manor (Ashton Hall) nabij Lancaster. Richard Leeuwenhart was een zoon van Henry II, en deze familie was enkele generaties eerder verwant met *van Cadsant*.

Vermoedelijk was de ware toedracht van wat zich in Accra afspeelde iets minder heldhaftig, en speelde Robert II, gezien zijn Vlaams-Frans-Engelse wortels een belangrijke rol bij de onderhandelingen in juli 1191 die leidden tot de overgave van Accra door Saladin, wat "de poorten opende" van de stad.

De Franse koning Filip was ook graaf van Vlaanderen, en de *van Cadsant* waren vazallen. Overeenstemming bereiken binnen het kruisvaarderkamp was een hele uitdaging. De kruistochten legden de families geen windeieren: de Engelse *Lawrence* werd geridderd "*van Ashton Hall*" door de Engelse koning, en Vlaamse nakomelingen *Lauwereyns* werden geridderd "*van Diepenhede*" door de Franse koning.

De voorouders van kruisridder Robert II Lawrence waren *van Cadsant* en telden kruisvaarders in dezelfde generatie en in de generaties ervoor, zoals Guido *van Cadsant de Baenst* omstreeks 1147³⁸, Roland *van Cadsant* en Antoon II *van Cadsant* omstreeks 1095. De in Vlaanderen geboren Odin zou hetzelfde pad volgen in 1248. Nog in 1396 nam Jan *van Cadsant* deel aan een kruistocht met Jan *van Nevers* ("*Jan zonder Vrees*") en hij liet het leven bij de roemloze slag van Nicopolis tegen de Turken.

De 'Engelse' Lauwereyns/Lawrence stamlijn was gestart met de emigratie van Laurens *van Cadsant* naar East Sussex in 1120. Voorouders van Laurens van Cadsant kwamen uit Suffolk, Engeland in de 10^e eeuw.

Voorouder Olivier *van Cadsant* verbleef in Cadzand, Vlaanderen, omstreeks 950. Verder terug in de tijd, kwamen de voorouders van Vikings aan de grens van Denemarken met Zweden, die zich na 869 en, permanent vanaf 879 in het oosten van Engeland vestigden³⁹, onder meer in Suffolk en Norfolk, waar ook een afwijkend dialect ontstond.

Na 917 migreerden heel wat van deze Deense Engelsen, na de dood van een Deense koning in Tempsford en de annexatie van het hertogdom door Edward *de Oudere* van Engeland. Het was niet ongewoon dat hun nakomelingen door de Franken werden aangesteld om eilanden als Cadzand en Diepenhede aan de monding van de Schelde te verdedigen. De verwantschap met '*Noormannen*' kwam in meerdere generaties voor.

Odin Lauwereyns werd geboren omstreeks 1222. Hij huwde in 1247 in Brugge met Johanna van Velthuysen. Hij was *heer van Diepenhede*, een ridder die de Vlaamse graaf Willem van Dampierre vergezelde op de kruistocht van Lodewijk IX van Frankrijk tussen 1248 en 1254. Hij overleed omstreeks 1254 op de terugweg van het *Heilig Land* in Cyprus.

³⁷ Het rode kruis op de witte achtergrond van het familiewapen dat door Robert Lawrence werd gevoerd, verwees naar het huis van Ivrea, waarvan Robert afstamde. Afstammelingen van deze familie waren onder meer de heren van Lancaster en Roger Bigod, die ook een dergelijk wapen voerde.

³⁸ Tijdens deze kruistocht zou Diederik van de Elzas de relikwie van het Heilig Bloed meebrengen naar Brugge.

³⁹ DNA onderzoek op het Y-chromosoom langs mannelijke lijn Lauwens in haplogroep I1a, leverde geografische overeenkomsten op met Denemarken (35% van de bevolking, geneografische DNA-onderzoek National Geographic Society, 2012), overeenkomsten met andere stamlijnen van Cadsant (Geneografische DNA-onderzoek K.U.L. in 2018), verwantschap met uit Wales uitgeweken Schotse families en met families in Wales (geneografische DNA-database). Er is bij ons weten maar een enkele keer een overeenkomst met een van de hedendaagse lijnen Lawrence in Engeland.

Bij de nakomelingen van Odin Lauwereyns van Diepenhede weten we dat Robert Lauwereyns in 1330, drie generaties later, terugkeerde naar Engeland. Robert ging er bij de naam Lawrence⁴⁰. Dit was de periode waarin de Engelse koning Edward III een expeditie zond naar het eiland Cadzand tegen de Franse vazal Lodewijk van Vlaanderen. Het eiland werd in november 1337 door de Engelsen bezet⁴¹ en Robert Lauwereyns zou in Engeland overlijden omstreeks 1360. Zijn nakomelingen gingen bij de Engelse naam Lawrence en vestigden zich in de omgeving van Suffolk, UK.

Odins vader, Robert III Lawrence, zoon van kruisridder Robert II Lawrence en Anna Wallace, werd geboren omstreeks 1196. Hij huwde Amabil *de Tafford*, een dochter van James *de Tafford*. Een broer James Lawrence huwde in 1252 met Mathilde *de Washington*⁴².

1200 - Het ontstaan van de familienaam (Graafschap Vlaanderen)

We weten dat de familienaam ontstond als patroniem, toen nakomelingen van Laurens *van Cadsant* de familienaam Lauwereyns, Lawrence en enkele andere varianten op "zoon van Laurent" als familienaam gingen gebruiken. Toch is het de moeite om eens na te gaan hoe de vele varianten op de familienaam "laurentii" tot stand zijn gekomen.

Lauwens of Lauwers: de zoon van Laurentius? De leerbewerker? Of een verwijzing naar de "leeuwen"? Bij het zoeken naar de betekenis van een naam, kan worden gezocht naar een plaats van oorsprong, op een karaktertrek van voorouders, op een patroniem ("zoon van") of op een beroep. We zetten de mogelijkheden op een rijtje.

De ontwikkeling van vaste familienamen verliep geleidelijk. Het lijkt er op dat de invoering van vaste achternamen verliep van zuid naar noord, van stad naar platteland, van de hogere naar de lagere klassen van de bevolking. In de zuidelijke Nederlanden, die vroeger dan de noordelijke tot bloei zijn gekomen, waren er al vanaf de 13de eeuw namen die van vader op zoon/dochter werden overgedragen zoals 'Lauwereyns'.

In Vlaamse steden als Brugge en Gent hadden de meeste burgers al in de 14de en de 15de eeuw een vaste achternaam. In Brabant en Limburg ontstonden vaste geslachtsnamen iets later dan in het graafschap Vlaanderen.

In het Noorden was het gewest Holland het eerst met het aannemen van vaste geslachtsnamen: de ontwikkeling kwam er op gang in de 16de en 17de eeuw. De noordelijke provincies Friesland, Groningen en

⁴⁰ Ook de (Franse) variant Laurence (tegenover de "double v" in de Franse taal of de "double u" in de Engelse taal) kwam voor. In de Franse taal zou eeuwen later ook de spelling "Laurin" opduiken als klanknabootsing van "Lauwerijn" in Vlaanderen. Terwijl later varianten met de "ij" bleven bestaan, ontstonden ook schrijfvarianten als Lauwerens in het Graafschap Vlaanderen en het Hertogdom Brabant, waaruit dan weer varianten als Lauwers, Lauwerts en Lauwens ontstonden.

⁴¹ In juli 1338, het jaar daarop, deed hij een poging om Antwerpen aan te vallen. Zie literatuur over de Honderdjarige oorlog en Edward III. Robert Lawrence had overigens in Lancaster een naamgenoot, geboren tussen 1290-1294, als zoon van John Lawrence en Margareth Chesford.

⁴² Zij was een nakomeling van Torfin 'de Deen'. Het zou gaan om een uit Normandië afkomstige familie wiens naam oorspronkelijk als Wessyngton zou zijn gespeld; de familie bezat landgoed in Lancashire, UK. Dit was het voorouderlijk geslacht van de latere Amerikaanse president Georges Washington.

Drenthe bereikten pas in de 18de en 19de eeuw hetzelfde peil als Holland wat betreft het aantal burgers die een vaste achternaam voeren.

Het ontstaan van de familienamen Lauwens en Lauwers vond plaats tussen de 13^e eeuw en de 15^e eeuw, via schrijfvarianten als Lauwerijns, Lauweryn(s), Lauwerens, Lauwerijs, ... bij families in het graafschap Vlaanderen en, aantoonbaar vanaf de 15^e eeuw, bij uitwijkelingen van deze families in het hertogdom Brabant.

Verwijzing naar een plaatsnaam? - *de theorie van het toponiem*

De verwantschap met Lauwers zou een iets oostelijker 'Friese' oorsprong kunnen verklaren die ook in plaatsnamen terug te vinden is: de Lauwerszee, Leeuwarden (nu nog dialectisch uitgesproken als "Ljouwert").

De naam Lauens komt als plaatsnaam voor in Noord-Duitsland, terwijl de familienaam 'Louwen' ook voorkomt in Ratingen en het oostelijker gelegen 'Ostfriesland'. Er was tot nog toe slechts één melding van de naam in een doopregister van de Bremer Dom (katholieke kerk Bremen, Noord-Duitsland), zij het onnauwkeurig gedateerd. Ook de staat North Carolina (V.S.) heeft een "Lauens" County. Er is een etymologische uitleg: de namen zijn verwant aan de oud-Nederlandse en oud-Duitse stam "Lauen" (in het Nederlands van nu "Leeuw", in het Duits "Löwen"). Als zodanig is er ook een naamverwantschap met bv. "Lauen"burg en "Lauwen"-Vippich in Duitsland.

Eén mogelijke 'toponiem' verklaring wijst op een verwantschap met de West-Vlaamse gemeente Lauwe nabij Kortrijk. De heerlijkheid behoorde toe aan de familie *van Lauwe*, vervolgens aan de heren *van Halewijn*, *van Ghistelle* en aan Philippe *de Croij*, hertog van Aarschot. Ene Johanna van Halewijn, *vrouwe van Lauwe*, was op 24 januari 1594 gehuwd met Philippe *de Croij*, de zoon van Philippe *de Croy* die door keizer Karel V tot hertog van Aarschot werd verheven.

Deze historische achtergrond sluit aan bij de uitwijking van Lauwens/Lauwers families uit het graafschap Vlaanderen naar het hertogdom Brabant in de 14e-15e eeuw.

Deze uitwijking, die ook kon worden aangetoond bij sporen bij Lauwens en Lauwers families in het hertogdom Brabant in de 16e eeuw, heeft ook bij andere families plaats gehad, maar kan ook niet worden veralgemeend. Soms liep het via andere routes zoals via het hertogdom Henegouwen.

Het gemeenteschild van Lauwe bevat in ieder geval een leeuw, naast twee sterren en een maansikkel.

De "leeuwen" - de theorie van de verwijzing naar een karaktereigenschap

Eén theorie houdt het bij het ontstaan van de naam Lauwens met verwijzing naar de oude woordvormen van "leeuwen" die een karaktereigenschap verwoorden.

Als zinnebeeld of karaktereigenschap werden leeuwen populair in onze gewesten in de tijd van de kruisvaarten. Bij de Turken was de leeuw een teken van moed, kracht en onversaagdheid en dat sloeg aan bij de kruisvaarders. Er zijn genoeg 'bekende' (lees "adellijke") voorbeelden, b.v. Richard Leeuwenhart van Engeland, Hendrik de Leeuw, de hertog van Beieren. Deelnemers aan de kruistochten voerden vaak de leeuw in hun wapenschild (het geslacht van Elzas b.v.).

Afbeelding: de oudste afbeelding van de leeuw in het wapen van Brabant, op een munt uit 1183 van Hendrik I⁴³.

De leeuw kwam tijdens de kruistochten naar Vlaanderen en in het bijzonder naar het hertogdom Brabant. Historisch stammen de oudst gevonden families met de naam Lauwens uit het vroegere 'land van Grimbergen' dat behoorde tot de Berthouts – Onder deze Berthouts waren kruisvaarders zoals Gillis *met de Baard*, een gekende kruisvaarder omstreeks 1200.

Bij de vroegst gemelde Lauwens en Lauwers families in de 15e en de 16e eeuw, zijn verschillende aanwijzingen te vinden dat zij in dienst van de hertogen van Brabant of voor "*de heren des coonincx*" werkten als meier (rentmeester), *villicus* (vrije man, domeinbeheerder), *colonus* (pachter) en "*koetsier des coonincx*". Hoewel er verwijzingen zijn naar de symboliek van de leeuwen, lijkt het ons te verregaand om de oorsprong van de naam in deze richting te zoeken. In de oudst bekende wapenschilden van onze voorouders in het graafschap Vlaanderen (Brugge en Gent), zijn de enig voorkomende dieren lang- en korthalzige zwanen (of eenden). Bij de naamverwante families Laurens, Lauw en Lauwaerts komen in familiewapens wel afbeeldingen van Leeuwen voor.

De "leerlooiër" - de theorie van de verwijzing naar een beroep

Een theorie houdt het bij een verwantschap met het beroep leerlooier of leerbereider. Deze theorie slaat eerder op naamvarianten als (de) Lauwer, (de) Laever: leerlooier, leerbereider. Dit lijkt ons niet toepasbaar op de familienamen Lauwens en Lauwers. De meeste vroeg bekende voorouders waren landbouwers, handwerkers en smeden, terwijl van enkele ook bekend is dat zij verantwoordelijke functies hadden in dienst van de hertogen van Brabant. In latere eeuwen blijkt ook dat zij vaak in krijgsmacht waren bijvoorbeeld als soldaat of ordehandhaver.

Afbeelding: een leerlooier aan het werk⁴⁴.

⁴³ Bewerking kaart © Google maps, 2018 onder gebruiksvoorwaarden - © Bewerking afbeeldingen onder Publiek Domein: munt Hendrik I, 1183 (Bron: Wikimedia) – bedevaartvaantje Sint-Laurentius Hove uit private collectie omstreeks 1950 – Muurschildering Sint-Laurentius en Icoon Sint-Laurentius uit de middeleeuwen, onbekende schilders (Foto's uit private collectie) – Sint Laurent de martelaar met twee Benedictijner nonnen, muurschildering van Jacobello del Fiore, 1425 (Publiek Domein, foto private collectie Museum Correr Venetië, 1972-2002) - © Afbeelding leerlooier naar tegelvondst +/- 1300 (Bron: vondst Waalse Krook Gent Victor Clius, 2016). – © Foto heiligenbeeld in Veltem uit private collectie, 2002. – Foto basiliek Rome uit private collectie, 2002.

De "zoon van Laurentius" - *de theorie van het patroniem*

Een etymologische theorie vermeldt vier 'groepen' van gelijkklinkende familienamen die als "kind van Laurens" kunnen zijn ontstaan:

- Lauwen(s), Laven(s), Laeven(s), Lauven(s), Loiwin(n)c(k), Lovink
- Lauwer(s), Lau(e)rsen, Louwers(e), Lauer(s), La(e)vers, laus, Leuwer(s), Leu(r)s
- Lauwereins, Lauwereyns, Lauwerens, Lauwrens, Lauwereys als afleidingen van Laurentius
- *afleidingen in andere talen: Laurentii en Laurentij in het Latijn, Larsson in het Noors, Lawrence in het Engels, Laurent en Laurence in het Fran, Laurenz in het Duits enz.*

Ook de naam Laurrensens wordt met 111 andere varianten vermeld als patroniem van Laurentius.

De verklaring "zoon van Laurent" is de meest waarschijnlijke, al betekent dit ook dat namen meerdere keren kunnen zijn ontstaan. Het is dus niet per definitie zo dat alle families met namen als Lauwen, Lauwens, Lauwers, Laurens eenzelfde oorsprong hebben. Stamboomonderzoek naar de familie Lauwen in Noord-Brabant⁴⁴ toonde bijvoorbeeld aan dat de familie Lauwen tot in de 14^e eeuw geen verwantschap had met Lauwens of Lauwers, al kwam de naam sporadisch voor als 'Vlaamse' schrijfwijze van Lauwens en Lauwers.

Er bleek ook een verwantschap tussen de Engelse families "Lawrence" en de Vlaamse families "Lauwereyns". Beide familienamen worden gelijkaardig uitgesproken in beide talen en zijn eigenlijk lokale schrijfwijzen van dezelfde familienaam.

Voorkomen van de familienamen "Laurentii" in 2008-2019 ⁴⁵

Wanneer we de variëteit schrijfwijzen van familienamen "zonen van Laurens" bekijken, kunnen we alleen maar vaststellen:

- o Dat er aardig wat varianten overleefden. Een rijke variatie aan schrijfvarianten van familienamen is eigen aan het ontstaan van officiële familienamen in Vlaanderen en bij uitbreiding België.
- o Sommige familienamen kwamen onmiskenbaar voort uit de oorspronkelijke familienaam Lauwereyns (Lawrence in Engeland, Laurin en Laurence in Frankrijk). Die zijn de blauwe vakken in onderstaand overzicht.
- o Andere varianten « zonen van Laurens » hebben een zelfde betekenis-oorsprong, maar zijn soms, of quasi volledig, los van de familienamen in de stamlijn ontstaan. Waar familienamen quasi volledig los van de familienamen zijn ontstaan, werden die vakken grijs ingekleurd.
- o We hebben gekeken naar het aantal individuen dat in 2008-2019 de naam droeg, in Antwerpen en in België.
- o Hoe vaak de naam voorkwam in verhouding tot alle familienamen in België, in het Vlaams Gewest, in Wallonië en het Brussels Gewest, hebben we daarnaast ook opgelijst.
- o Veel staat of valt met de benadering. Wanneer je alle varianten van « zonen van Laurens » vergelijkt met alle varianten van « zoon van Peter », dan heeft de laatste een voorsprong van goed 5%. In de rangschikking van familienamen scoort « Peeters » als unieke variant in 2019 nog steeds op één in België.

⁴⁴ De oudst bekende voorvader was Peter Lu(ij)ten die omstreeks 1400 huwde in de omgeving van Etten, NL. Een nazaat, Laureys Cornelis, geboren te Sprundel in 1570 introduceerde er de familienaam Lauwen. Bron: stamboomonderzoek van Chris Lauwen, gepubliceerd in 2007. Chris Lauwen is familie van mijn schoonbroer ("zwager") Marcel Gabreëls uit Rotterdam, NL langs moeders zijde.

⁴⁵ Bronnen zijn o.m. bevolkingsregisters verwerkt in het project familienaam.be en StatBel.

Familienaam	Wat cijfers ons vertellen – <i>de evolutie tussen 2008 en 2019 wordt onder de naam weergegeven</i>
Lauwens (-)	<ul style="list-style-type: none"> • In 2008 waren er 14 personen die de familienaam droegen in de fusiegemeente Antwerpen. • In het naburige Edegem, Hove, Schelle en Wommelgem kwam de naam telkens 1 keer voor. • Deze schrijfwijze blijft eerder zeldzaam en is quasi altijd toe te wijzen aan afstammelingen van de stamlijnen uit het Mechelse en Grimbergen. • Qua frequentie van voorkomen prijkte de familienaam op de 4892^e plaats in België, <ul style="list-style-type: none"> ◦ op de 3725^e plaats in het Vlaams Gewest, ◦ er was geen rangschikking in Wallonië of het Brussels Gewest. • 362 individuen droegen deze naam nog volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 340 volgens de telling van 2019⁴⁶.
Lauwers (-)	<ul style="list-style-type: none"> • Bij deze telling op basis van de bevolkingsregisters, waren er 537 personen met de familienaam in de fusiegemeente Antwerpen. • Ook in de omgeving kwam “Lauwers” frequent voor: <ul style="list-style-type: none"> ◦ 91 keer in Beveren ◦ 67 keer in Aartselaar ◦ 45 keer in Schoten ◦ 39 keer in Mortsel ◦ 38 keer in Edegem ◦ 37 keer in Kapellen ◦ 37 keer in Braschaat ◦ 33 keer in Borsbeek ◦ 23 keer in Kruike ◦ 20 keer in Stabroek ◦ 20 keer in Zwijndrecht ◦ 18 keer in Wommelgem ◦ 16 keer in Hemiksem ◦ 15 keer in Wijnegem • Deze schrijfwijze kwam het meest voor, en niet alle families een aangetoonde verwantschap met de stamlijnen die al in kaart werden gebracht. • De familienaam Lauwers kwam op de 66^e plaats qua voorkomen in 2019 in België (6064 individuen) en: <ul style="list-style-type: none"> ◦ op de 44^e plaats in het Vlaams Gewest, ◦ op de 938^e plaats in Wallonië, ◦ op de 248^e plaats in het Brussels gewest. • 6307 individuen droegen deze naam nog volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008⁴⁷.
Lauwereyns	<ul style="list-style-type: none"> • Deze schrijfwijze van de voorouderlijke lijn, <i>met latere schrijfvarianten Lauwerens > Lauwens</i>, kwam eerder zelden voor in de omgeving Antwerpen. • Niet in de fusiegemeente Antwerpen, 2 keer in Kapellen, 3 keer in Wijnegem, 3 keer in Wuustwezel.

⁴⁶ Dit lijkt het idee te bevestigen binnen een steekproef van gekende families dat er meer vrouwelijke dan mannelijke kinderen worden geboren met de familienaam.

⁴⁷ De top 3 meest voorkomende familienamen in België én in het Vlaams Gewest in 2019 waren Peeters, Janssens en Maes.

- Historisch kenden we deze schrijfwijze als (grafelijk) Vlaamse variant van de schrijfwijze « Lawrence » in Engeland en « Laurin » of « Laurence » tijdens de Franse (en Bourgondische) overheersing in de 12e tot 14e eeuw. In deze période werden familienamen « vervlaamst », « verfranst » en « verengelst » naargelang de heersers of de migratie. Binnen het huidige België werden in die periode net zo goed « Vlaamse » familienamen « verbrabantst » of andersom tussen het toenmalige Graafschap Vlaanderen en het hertogdom Brabant, of « verduits » of « verfranst » bij migraties tussen deze landsdelen en het (ooit Duitse, dan weer verfranse) Prinsbisdom Luik of het Hertogdom Luxemburg, om van Henegouwen nog te zwijgen.
- Er was geen rangschikking bij de meest voorkomende familienamen in 2019.
- 113 individuen droegen deze naam nog volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008.
- De Engelse variant Lawrence kwam in België overigens ook voor bij 42 individuen, toe te wijzen aan meer recente inwijkelingen uit Engeland.
- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 22 individuen met de familienaam.
- Ook dit was in de meeste gevallen een variëte schrijfwijze afgeleid van Lauwereyns
- 538 individuen droegen deze naam nog volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 518 volgens de telling van 2019.
- Op de 2117^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019.
 - o Op de 2961^e plaats in België

Lauweveys (-)

Lauwereyssens

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 31 individuen met de familienaam.
- Deze zeldzame schrijfvariant was naar ons weten in alle gevallen een variëte schrijfwijze afgeleid van Lauwery(n)s, die voornamelijk in de omgeving van Antwerpen voorkwam.
- Allicht ontstond de schrijfvariant onder invloed van gelijkaardige afleidingen van de familienaam Laureys die populair waren in de Kempen, waarbij « sen » duidt op « zoon van » en de laatste « s » op « zoon van de zoon van ». De familienaam « Lauwereyssens » kwam overigens niet (meer) voor, in vergelijking met varianten als « Jansen », « Jans » (Jans zoon) en « Janssens » voor het patroniem « zoon van de zoon van Jan ».
- 34 individuen droegen deze naam nog volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008.
- De naam kwam niet voor in de rangschikking van familienamen qua voorkomen.

Lauwerens

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 44 individuen met de familienaam.
- Deze zeldzame schrijfvariant was naar ons weten in alle gevallen een variëte schrijfwijze afgeleid van Lauwereyns, die voornamelijk in Antwerpen voorkwam. We kenden de schrijfwijze ook als een historische tussenvariant in het voormalige hertogdom Brabant en in het Graafschap Vlaanderen, als een overgang tussen Lauwereyns en Lauwens (en soms Lauwers).
- 75 individuen droegen deze naam nog volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008.
- De naam kwam niet voor in de rangschikking van familienamen qua voorkomen.

Laureys (-)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 197 individuen met de familienaam

- Leek eerder zelden een afgeleide schrijfvariant van Lauwereyns en meestal een afzonderlijk ontstaan patroniem.
- 2406 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 2300 volgens de telling van 2019.
- Op de 287^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
- Op de 408^e plaats in België
 - Op de 3849^e plaats in Wallonië

Laureyns (-)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 11 individuen met de familienaam
- Dit leek eerder een afgeleide schrijfvariant van Lauwereyns, die vooral in het voormalige Graafschap Vlaanderen, zeg maar in het (noord-)westen van het land, populair was.
- 380 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 360 volgens de telling van 2019.
- Op de 3179^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
 - Op de 4575^e plaats in België

Laureyssens (-)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 379 individuen met de familienaam
- Leek eerder zelden een afgeleide schrijfvariant van Lauwereyns, eerder van Laureys (*Laureysen = zoon van Laureys*).
- 387 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 348 volgens de telling van 2019.
- Op de 3117^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
 - Op de 4769^e plaats in België

Laureysen

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 20 individuen met de familienaam
- Leek eerder zelden een afgeleide schrijfvariant van Lauwereyns, eerder van Laureys (*Laureysen = zoon van de zoon van Laureys*).
- 387 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008
- Op de 9777^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019

Laurens (+)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 24 individuen met de familienaam.
- Dit kon zowel een variante schrijfwijze zijn afgeleid van Lauwereyns als een afzonderlijk ontstaan patroniem.
- 378 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 388 volgens de telling van 2019.
- Op de 2933^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
 - Op de 4175^e plaats in België

Laurijssen (+)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 64 individuen met de familienaam
- Dit kon eerder zelden een variante schrijfwijze zijn afgeleid van Lauwereyns, meestal een afzonderlijk ontstaan patroniem. De schrijfwijze was vooral populair in de Kempen, net als de schrijfwijze met « y » in de plaats van « ij ».

- 431 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 458 volgens de telling van 2019.
- Op de 2321^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
 - o Op de 3437^e plaats in België

Laurysse (+)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 102 individuen met de familienaam
- Dit kon eerder zelden een variëte schrijfwijze zijn afgeleid van Lauwereyns, meestal een afzonderlijk ontstaan patroniem. De schrijfwijze was vooral populair in de Kempen.
- 664 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 690 volgens de telling van 2019.
- Op de 1417^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
 - o Op de 2114^e plaats in België

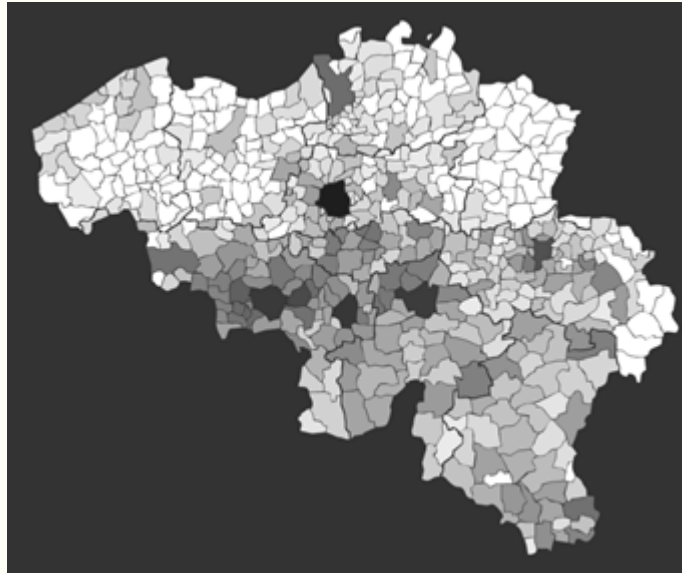
Lauwereins (-)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 52 individuen met de familienaam
- Dit was quasi altijd een variëte schrijfwijze, afgeleid van Lauwereyns als een afzonderlijk ontstaan patroniem.
- 309 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 277 volgens de telling van 2019.
- Op de 4144^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
 - o Op de 6264^e plaats in België

Laurent (-)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 105 individuen met de familienaam
- Dit was quasi altijd een afzonderlijk ontstaan patroniem, frequent in het Frantalig taalgebied (waar afleidingen van Lauwereyns/Lawrence eerder werden vertaald als Laurin, Laurence⁴⁸ in de middeleeuwen, familienamen die nu niet of nog nauwelijks meer voorkomen uitgezonderd 2 en 10 individuen). In Wallonië nam de naam Laurent zelfs een 8^e plaats in qua voorkomen en in het verfranste Brussels Gewest een 28^e plaats.
- 7256 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 6876 volgens de telling van 2019.
- Op de 1127^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
 - o Op de 47^e plaats in België

⁴⁸ De (Franse) variant Laurence (tegenover de "double v" in de Franse taal of de "double u" in de Engelse taal in Lawrence) kwam voor. In de Franse taal zou eeuwen later ook de spelling "Laurin" opduiken als klanknabootsing van "Lauwerijn" in Vlaanderen. Terwijl later varianten met de "ij" bleven bestaan, ontstonden ook schrijfvarianten als Lauwerens in het Graafschap Vlaanderen en het Hertogdom Brabant, waaruit dan weer Lauwerens, Lauwers, en Lauwens ontstonden.

Kaart: “Laurent” is een uitgesproken Franstalige schrijfvariant, zeer populair in het zuiden van België en afzonderlijk ontstaan als patroniem. In de rangschikking van voorkomen komt deze naam op de 8e plaats in Wallonië, op de 28e in het verfranste Brussels Gewest, en pas op de 1127e plaats in het Vlaams Gewest.

Lauwaert (-)

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 16 individuen met de familienaam
- De schrijfwijze was meestal een afgeleide van Lauwers in het Graafschap Vlaanderen (of andersom), meestal een afzonderlijk ontstaan patroniem.
- Ook de schrijfwijze Lauwaerts kon voorkomen, maar eerder zeldzaam (51 keer in 2008 in België) en dat goldde ook voor Lauwaers (8 keer).
- 583 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008, 549 volgens de telling van 2019.
- Op de 2244^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019
- · Op de 2775^e plaats in België

Laurijssens

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 20 individuen met de familienaam
- Dit kon eerder zelden een variante schrijfwijze zijn afgeleid van Lauwereyns, meestal een afzonderlijk ontstaan patroniem.
- 103 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008.
- Op de 9535^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019

Lauryssens

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 64 individuen met de familienaam
- Dit kon eerder zelden een variante schrijfwijze zijn afgeleid van Lauwereyns, meestal een afzonderlijk ontstaan patroniem..
- 110 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008
- Op de 9696^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019

Lauwen

- In 2008 waren er in Antwerpen en omliggende gemeenten 24 individuen met de familienaam
- Dit was eerder uitzonderlijk een variant op Lauwens, gezien de naam Lauwen onafhankelijk ontstond van een voorouder Lauwen Luyten (cf. stamboomonderzoek Lauwen) in Nederland.
- 128 individuen droegen deze naam volgens de Belgische bevolkingsregisters van 2008.

- Op de 9463^e plaats in de rangschikking op voorkomen van familienamen in het Vlaams Gewest van 2019

Andere “zonen van Laurens”?

Familienamen als Lavers (76) en Laevers (227) beschouwen we in de regel niet als varianten op “zonen van Laurens”. Etymologisch zijn dit afleidingen van de beroepsnaam “leerlooiër”. Al is het uiteraard niet uit te sluiten dat de naam een enkele keer als afgeleide van het dialectisch uitgesproken “Lauwers” kan zijn gebruikt.

Schrijfvarianten als Lavrijsen (97), Lavrysen (214), Lavrys (40 en Lavrijs (19) zijn eerder wel kandidaten voor “zonen van Laurens” waarbij de “u” als “v” werd geschreven – een fenomeen dat we nog kennen uit de “double v” in het Frans of “double u” in het Engels bij de aanduiding van een “w”. De relatie met afgeleiden van Lauwereyns, is dan weer minder waarschijnlijk, temeer omdat tussenvarianten als Lawrijns, Lawryns niet voorkwamen bij ons weten (waarbij één van “v’s” of “u’s” zou zijn weggevallen). Er waren ook geen tussenvarianten als Laveryns, Laverijns die zouden kunnen duiden op “leerlooiers” (zie hoger). Ook de schrijfwijze “Louwers” kwam voor als variant op “Lauwers” (78), bij ons weten altijd als afzonderlijk ontstaan patroniem, net zoals een aantal “Lauwers” varianten.

Ook ‘Latijnse’ varianten als Laurenti (2) en Laurenty (39) kwamen overigens voor, maar die hadden net als bij voorbeeld Lawrence (42, Engelse variant) en anderstalige varianten als Larsson (63) en Larson (8, beiden Scandinavische varianten), Larsen (122, Duitse variant) eerder te maken met immigratie van recentere datum.

Er waren mogelijk nog andere varianten. In oktober 2022 maakte Rigo Hinderyckx er mij attent op dat ook de familienaam Lauriks een afgeleide was. Een Jacob Lauwerin, gedoopt in 1604 in Brugge, emigreerde naar ‘s Hertogenbosch. Hij nam er de naam Jacques *de Lauweren* aan en huwde Maria Boudewijns *van Santvoirt*, een jonge weduwe uit een adellijk geslacht. Eén van de kinderen ging bij de naam Leonard Lauwers. Zijn achterkleinzoon Peter Lauweris vestigde zich in Antwerpen en zijn zoon Gerard werd Lauricks gedoopt. De nazaten van Gerard gingen bij de naam Lauriks.

Jacques Lauwerin was koopman in kant, zijde en ander textiel. Hij was een zoon van Hieronimus Lauwereyns en Johanna De Mol. Deze Hieronimus was een voorouder in de stamlijn Lauwereyns, *heer van Leeskens en Schoondycke*, luitenant-kolonel in het Spaanse leger, geboren als zoon van Matthias Laurin, heer van Leeskens, gehuwd met Radegonde *du Quesnoy*, kleinzoon van Peter Laurin en Anna Elisabeth Donche (*d’Onche*), achterkleinzoon van ridder Hieronimus Lauwereyns en Jacoba Speyaert.

Sint-Laurentius – Van martelaar tot heilige

Sint-Laurentius en de Brusselse folklore

In Brussel is Sint-Laurentius ook verbonden aan de traditionele Meyboomplanting. Over de oorsprong is niets zeker geweten. Volgens de legende dateert het planten van de *Meyboom* van 1213. Dat was het jaar waarin Brussel Leuven overwon.

In die tijd was de Brusselse bourgeoisie kind aan huis in de afspanningen, juist buiten de muren van Brussel. De lambiek vloeide er rijkelijker over de tafels dan binnen de stadsmuren omdat ze er geen taksen op het bier moesten betalen. Op een bepaald moment werd in een van die afspanningen een Brusselse trouwpartij gevierd.

Toen het feest aan de volle gang was, werden de gasten aangevallen door de Leuvenaars. Op het nippertje werden ze van de dood gered door de genoten van Sint-Laurentius. Als beloning voor die daad verleende Hertog Jan III het genootschap het recht om een *Meyboom* te planten. Toch duurde het tot 1308 eer ze voor het eerst de Meyboom plantten. Als de Brusselaars er niet in slagen de boom op 9 augustus voor vijf uur 's avonds recht te zetten, verliezen ze dat voorrecht aan Leuven.

De meyboomplanting vindt nog steeds plaats de vooravond voor de feestdag van Sint-Laurentius. Daarvoor staan de "*Buumdroegers*" en de leden van het overkoepelende genootschap Sint-Laurentius, in. Deze laatste broederschap die elk jaar de Meyboomplanting inricht, werd opgericht in 1311, erkend door de Stad Brussel in 1883, en bestaat sinds 1980 onder de juridische vorm van een vzw, onder de hoge bescherming van de burgemeester van de Stad Brussel. In de stoet trekken verder mee op: de *Poepdroegers* (reuzenpoppen), de fanfare van de Meyboom, de Gilles en anderen.

Sint-Laurentius de heilige

Er zijn wel meerdere kerken, scholen, ziekenhuizen, rusthuizen, verenigingen,... die verwijzen naar Sint-Laurentius. Enkele nog bestaande parochies aan het begin van de 21e eeuw zijn Hove (met Sint-Jozef), Ramskapelle en Westende in Vlaanderen, en in Nederland Alkmaar (met de H. Matthias), Rotterdam (met Elisabeth, kathedraal. Sint-Laurentius is ook patroonheilige van het bisdom Rotterdam), Voerendaal, Voorschoten (met moeder Gods).

Sint-Laurentius is patroonheilige van tal van gemeenten. Het "rooster" van Sint-Laurentius komt voor in een aantal gemeenteschilden zoals dat van Ulvenhout en Nieuw Ginneken bij Breda.

De Heilige Laurentius is de patroonheilige van de archivarissen, boekhouders, bedienden ("Allen die werkzaam zijn met de pen"), koks en heemkringen. Omdat hij als diaken belast werd met de boekhouding van de kerk, kozen de boekhouders hem als patroon.

Ook in de weerkunde liet de goedheilig man zijn sporen na. Een bloemlezing uit weerspreuken:

Wie op zijn tijd wil rapen eten, moet Laurentius niet vergeten.

Sint Laurentius' wind maakt de boekweit blind

Regen op Sint Laurentius schaadt suikermeloenen en augurken.

Op Sint-Laurentius regenvlagen, zes weken zal het water plagen.

Op St.-Laurens regenvlaag, zes weken duren de regenplaag.

Regent het op Laurentius, dan heb je veldmuizen tot Niacius (14 december).

Na Sint-Laurentius geen onweer meer.

Als Laurentius het hoofd goed staat, houdt men mooi weer tot laat.

Als men op Laurentius dag een rijpe druif vindt, is er veel hoop op goede wijn.

Laurentius zonneshijn, beduidt een jaar vol wijn.

St.-Laurens dage, brengt de regen op de hage

Is het op St.-Laurentius klaar, dan is er veel fruit dit jaar.

Met St.-Laurentius van het klooster, ligt de wereld op een rooster.

Sint-Laurentius te Hove

De geschiedenis van de Sint-Laurentiusparochie in Hove moet rond 1200 begonnen zijn nadat ze zich afscheidde van de moederparochie Kontich. De eerste vermelding van een Hovense pastoor werd gemaakt in een geschrift van 5 januari 1251, wanneer die als getuige optrad bij een overeenkomst tussen de abdij van Sint-Bernardus en de pastoor van Hemiksem.

Meestal wordt de Heilige Laurentius afgebeeld met zijn kentekens van diaken en met een rooster als attribuut, zoals te zien is aan het levensgrote houten beeld van de vroegere preekstoel in de kerk van Hove.

Het blijft nog altijd een vraag wie de oorspronkelijke patroonheilige van de kerk was. In teksten uit het oude Elisabeth hospitaal van 1233 tot 1346 sprak men over een kerk of parochie van Hove, maar pas op 6 februari 1346 sprak men over "*van der kerken ons heeren Sente Laureins van Hove*". "*Hove ad sanctum Laurentium*" of "*Hove te Sint-Laureins*" werd verscheidene eeuwen de naam van het dorp. Dat getuigde van de grote invloed van de kerk.

Sint-Laurentius en het begin van de beeldenstorm

De Beeldenstorm in de Nederlanden begon op 10 augustus 1566 te Steenvoorde, in het Westerkwartier, ten zuiden van de huidige Belgisch-Franse grens. Na een hagenpredikatie van (ex-monnik) Sebastiaan Matte trokken zijn toehoorders, onder leiding van Jacob *de Buysere*, naar het klooster van Sint-Laurentius om er de beelden stuk te slaan.

Op 10 augustus 1566 werd het klooster van Sint-Laurentius door calvinisten bestormd en van binnen geheel vernield. Dit was het begin van de beeldenstorm die een maand lang door de Nederlanden zou razen. De interieurs van veel kerken en kloosters werden daarbij vernield. Op 20 augustus zou de furie Antwerpen bereiken⁴⁹.

⁴⁹ Zie ook verhaal uit 1576 "De Spaanse Furie te Antwerpen".

Filips II en Sint-Laurentius

Het klooster El Escorial was voor Filips II de herleving van 'de tempel van Salomo'. Filips II besloot tot de bouw van dit klooster-paleis ter ere van God, die hem in op 10 augustus 1557, de naamdag van de H. Laurentius, de overwinning bezorgde op de Fransen bij de slag bij Saint-Quentin.

H. Laurentius en San Lorenzo del Escorial waren sinds die dag in naam met elkaar verbonden. Om die reden zou ook het grondplan van het klooster de vorm hebben gekregen van een rooster: het martelwerktuig waarop de heilige is geroosterd.

Sint-Laurentius de martelaar

In de derde eeuw na Christus werd het christelijk geloof door de Romeinen nog niet erkend. Keizer Valerianus vaardigde een bul uit die inhield dat geestelijken, die geen afstand wilden doen van hun overtuiging, moesten worden onthoofd. Ook Sint-Laurentius, aartsdiaken te Rome en vertrouwensman van paus Sixtus II (maar van Spaanse origine), kon niet ontsnappen aan deze fanatieke godsdienstvervolging.

Afbeeldingen: volgens een legende redde Laurentius elke zondag één ziel uit het vagevuur. - Middeleeuwse voorstelling van de marteldood van Sint-Laurentius, "gedood door de hitte van het vuur". Omdat hij verbrand werd op een gloeiend rooster kozen de koks hem als patroon ... vrij macaber eigenlijk.

Hij werd opgepakt en berecht in de tempel van Antonius en Faustina op het Forum Romanum. Het mag een merkwaardige kronkel van de geschiedenis heten dat deze tempel nadien een christelijke kerk werd. Bij de gevangenneming eiste de rechter dat Laurentius het vermogen van de kerk, dat hij beheerde, zou afstaan. Daarop toonde Laurentius de armen en de zieken voor wie hij zorgde met de woorden: "Zie daar de ware schatten van de kerk". Laurentius onderging de vuurdood en werd op 9 augustus 258 onthoofd. Het lichaamsdeel werd een relik dat zich bevond in de San Lorenzo in Florence.

Mirakel te Veltem

De beroemdste priester die ooit in de Laurentiuskerk te Veltem werd aangesteld, was de dichter en kroniekschrijver Lodewijk van Velthem.

In zijn voortzetting van de *Spiegel historiael* - geschreven in 1315-1316 - maakte Lodewijk promotie voor zijn kerkje door twee wonderen te beschrijven die de heilige Laurentius er zou hebben verricht. Hij hoopte kennelijk dat het ertoe zou leiden dat de kerk, en dan vooral het beeld van Laurentius, door bedevaartgangers zou worden bezocht.

Ten eerste vertelde Lodewijk in zijn kroniek hoe de heilige Laurentius in een visioen verscheen aan een lamme jongen uit Tienen die vervolgens - miraculeus genezen! - zijn vader

meetroonde naar het kerkje van Veltem. In aanwezigheid van Lodewijk *van Velthem* wees het jongetje het beeld van Laurentius aan als degene die hem tijdens het visioen had genezen.

In het tweede Veltemse wonder speelde Lodewijk zelf een actieve rol. Het geval wilde dat het kerkhof van Veltem op een nacht zwaar was beschadigd doordat iemand er zijn paarden had laten grazen.

Lodewijk was hier razend over en bad tot Laurentius om de schuldigen te straffen. Vanaf dat moment, zo vertelde Lodewijk gniffelend in zijn kroniek, bleven de paarden in de molen even verderop stokstijf staan. Ze waren als van steen. Daarin kwam pas verandering nadat de schuldigen twee wassen paarden aan Laurentius hadden geofferd. "Het is maar goed dat Laurentius hen heeft gestraft", aldus de tevreden Lodewijk, "anders had ik het zelf gedaan."

Sint-Laurentius te Rome

Keizer Constantijn de Grote bouwde in Rome aan de Via Tiburtina op de Ager Veranus een kapel boven zijn martelaarsgraf. Later werd die vervangen door de basiliek Sint-Laurentius-buiten-de-Muren, een van de zeven grote basilieken van Rome.

1222 - Wie waren de voorouders van Odin Lauwereyns *van Diepenhede*?

Het geneografisch onderzoek van de mannelijke afstamming wees op een afkomst van (Deense) Vikings, en dat leek te worden bevestigd in de voornaam van de oudst bekende stamouder van de Laurentii in Vlaanderen en Brabant.

Er waren diverse sporen naar de voorouders van Odin Lauwereyns en we moesten op zoek naar een combinatie van deze sporen.

Foto's: in de "Viking Thing" in Elewijt het weekend van 4 en 5 oktober 2013 bracht een internationale groep van re-enacters het leven van de Vikings in beeld ⁵⁰.

De heren van Cadsant

Het familiewapen gevoerd door Odin Lauwereyns *van Diepenhede* in 1247, was verwant met het wapen van de *heren van Cadsant*. De precieze achtergrondkleur van het wapen werd niet beschreven, en dus gingen we er aanvankelijk van uit dat dit keel (rood) was. Dat was immers de kleur is die in latere wapenschilden terugkeerde.

Het wapen van de *heren van Cadsant* had als achtergrondkleur evenwel sabel (zwart), en de onderlaag bestond uit keel. Het was niet onwaarschijnlijk, volgens enkele heraldische experts, dat het verduurde oorspronkelijke wapen tot de latere interpretatie van een keel achtergrond leidde. Maar waren er dan ook aanwijzingen om aan te nemen dat de families verwant waren?

Opvallend was dat er drie zilveren zwanen voorkwamen in het oudste schild van Lauwereyns.

De heren van Cadsant droegen een wapenschild van sabel (zwart) met drie zilveren zwanen al vanaf het begin van de 10e eeuw. De tak Heindericx stamt van hen af en draagt het vandaag nog steeds.

De zilveren zwanen duiden op adel en het aantal drie op de Drievuldigheid.

Afbeeldingen: het wapen van Odin Lauwereyns van Diepenhede in 1247 in Brugge, en het wapen van de familie de Baenst in Brugge.

De familie *de Baenst* voegde de dwarsbalk toe en plaatste de drie zwanen erboven, zoals later ook bij Lauwereyns. Het hof van St.-Joris te Brugge werd door Jan III de grootvader van Margaretha *de Baenst* gebouwd. Zij verkocht het aan Hieronymus Lauwereyns in de 15^e eeuw. De wapenschilden van *de Baenst* werden noch door Hieronymus noch door zijn nazaten verwijderd, wat erop wees dat er respect was tussen de families en een bloedband.

Beide families stamden af van de *heren van Cadsant*. Hieronymus had ook de dijkrechten van de Waterlanden gekocht aan de vader en de achterneef van Margaretha toen Anthony stierf en het project (dijkrechten van Assenede tot Cadzand) te groot werd. Het zou logisch zijn geweest dat men bij voorkeur aan familie verkocht want er was voor dergelijke werken veel samenwerking nodig.

De Lauwereyns familie behield alleszins relaties met Cadzand. In 1494-1496 was Jacques Lauwereyns schatbewaarder van o.m. Koksijde en Cadzand.

De *heren van Cadsant* stamden volgens de overlevering in rechte lijn af van de koningen van Wales. De eerste *heer van Cadsant* werd door de graaf van Vlaanderen omstreeks 820 op het eiland geïnstalleerd om de noordergrens te beschermen tegen (andere) invallende Noormannen. De titel *Heer van Cadsant* werd opgeheven begin 13de eeuw en de kinderen kregen nieuwe familienamen. De nazaten van Guido van Cadsant die op het kasteel Baenst woonden, werden "*de Baenst*" genoemd, de nazaten van Hendrik van

⁵⁰ (c) Foto's Viking Thing Elewijt, 2013 en Viking helm replica, 2015 uit collectie laurentii.be - bewerking kaart (c) Google maps, 2013 onder gebruikslicentie - Schilderij turfstekers, 1540 en bewerking prent en kaarten Cadzand 900-1250 uit private collectie (originelen onder Publiek Domein) - (c) gestileerd familiewapen van L. Lauwens, 2015 - Scan wapen *de Baenst* uit Boek De Hooghe, 17e eeuw en voorstelling wapen Lawrence 1191 onder Publiek Domein.

Cadsant zouden de naam Heindericx aannemen. De Lauwereyns vertegenwoordigden een derde tak van afstamming.

Afbeelding: het vroegere eiland Cadzand in de 9e eeuw.

Op de kruistocht van 1096 met Godfried van Bouillon vergezelde Antoon II van Cadsant Robert van Vlaanderen. Dit was 150 jaar (6 generaties) vóór de kruistocht van Odin Lauwereyns.

Antonie was volgens sommige bronnen een afstammeling van 'een Ierschen koning' [de koningen van Wales nvdr.], die in de 9e eeuw, na een geschil met een der koningen van Engeland, was uitgeweken, en die te Rodenburg (nu Aardenburg in Zeeuws Vlaanderen) aan wal kwam.

De voorouder van Antonie ('Iago ap Cadfan') kreeg van Liederik de Buck, 'den forestier van Vlaanderen' [zie afbeelding: Liederik II afgebeeld in de *Flandria illustrata* uit 1641], goederen te Casant (Cadzand), waar hij een slot bouwde en het recht ontving om munt te slaan.

Bij de strooptochten van Noormannen werd dit kasteel verwoest omstreeks 874 en de zoon (Frederik) en kleinzoon (Acturus), toen heer van het eiland Cadzand, werden gevangen weggevoerd door de Deense Viking Rollo.

De (klein-)zoon, vader van Antoon I, werd door Rollo afgestaan aan de koning van Frankrijk en huwde de dochter van de hertog van Suffolk. De oudste zoon van Antoon zou het slot, eerder een versterkte hoeve, herbouwen. Er was de melding van de bouw van een hoeve op Cadzand tussen 1050 en 1112 met de naam *Burggravensteen*.

Antoon voerde naar verluid in zijn wapenschild een dwarsbalk, met drie merlettes in het schildhoofd en nam later dat van een door hem overwonnen Saraceens kampvechter aan; zijnde een rode arm of mouw, de hand gevuld met een zon of maan.

In de lijst van edelen in het graafschap Vlaanderen onder Lodewijk van Male (1346-1384) kwamen voor: Meester Eustaes Lauwaert, Messire Jehan de Baenst, Jan van Casant. De naam Lauwereyns/Laurin kwam in die schrijfwijze enkel voor in documenten van de Franse adel.

De geschiedenis van Cadzand tussen de 8e en de 16e eeuw

Cadzand (Zeeuws-Vlaams: *Kezand*) is een dorp, gelegen in het uiterste westen van de provincie Zeeland in Nederland. Het dorp telt 790 inwoners (2010). In 1970 hield de gemeente Cadzand op te bestaan. Ze werd opgenomen in de gemeente Oostburg. Sinds 2003 is Cadzand een deel van de gemeente Sluis. Tot Cadzand behoort ook Cadzand-Bad.

Situering: NL, Provincie Zeeland, deelgemeente van Sluis

De geschiedenis van Cadzand ging terug tot de vroege Middeleeuwen, toen het *Oude Land van Cadzand* al bewoond was. Dit was een min of meer rond eiland dat omsloten was door zeegeulen. Het werd geleidelijk uitgebreid met nieuwe polders die om het eiland heen lagen. Het cirkelvormige dijkenpatroon is nog altijd herkenbaar.

Oorspronkelijk groeide het eiland als een zandplaat in de luwte van de eilanden Wulpen en Koezand die zich zeewaarts ten opzichte van het huidige Cadzand bevonden. Wulpen zou al omstreeks 700 zijn bewoond. De eerste bewoners van het

Eiland van Cadzand hadden zich vermoedelijk omstreeks 1050 gevestigd. Het was een domein van de Graven van Vlaanderen. Deze gaven de opdracht tot bedijking.

Deze vond plaats door middel van kaden en dijken van slechts één meter hoog. Het eerste poldertje heette *Roffoelkin* en daaromheen ontstonden nieuwe poldertjes. Tussen 1050 en 1112 werd de hoeve gebouwd die *Burggravensteen* heette.

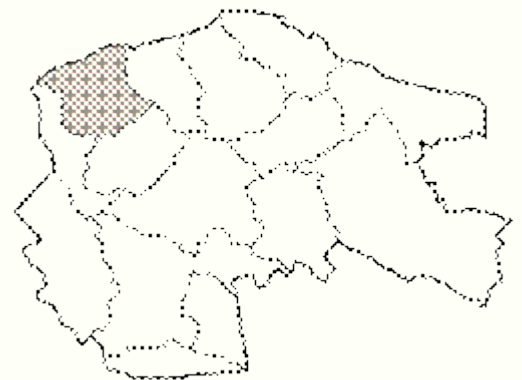
Enkele jaren voor 1089 werd de parochie Cadzand gesticht vanuit Aardenburg waar ook families Lauwereyns woonden. Een houten Mariakerk moest omstreeks 1100 aanwezig zijn geweest.

In 1177 sprak men van de *Kerkpolder*. De kerk was ondergeschikt aan de Sint-Baafsabdij van Gent. De abdijs bezat het patronaatsrecht en het tiende recht. De stenen kerk moest vanaf 1250 zijn gebouwd maar van haar vroegste geschiedenis was weinig bekend. In 1231 werd een verzoek gericht aan de Sint-Baafsabdij om naast een pastoor ook een kapelaan aan te stellen, want Cadzand had geen geestelijke wanneer de pastoor het eiland had verlaten en stormweer zijn terugkomst verhinderde.

In 1111 was er een stormvloed, en in 1112 werden de kaden verhoogd tot dijken van 3,50 meter hoog. Om dat te doen, moest aarde van het vasteland worden aangevoerd.

De naam *Oudelandpolder* kwam in zwang voor het omdijkte gebied. Men maakte zo het onderscheid met de nieuwere polders die in de latere *Vierhonderdpolder* en *Tienhonderdpolder* waren aangelegd. Vanaf 1115 hadden de abdijen interesse in deze landaanwinst.

Die belangstelling kwam van de Abdij Onze-Lieve-Vrouw Ten Duinen te Koksijde, de Onze-Lieve-Vrouweabdij te Broekburg, de Abdij *Ter Doest* te Lissewege, de Sint-Pietersabdij te Oudenburg en de Sint-Nicolaasabdij te Veurne. In 1189 schonk Leo van *Cadsant*, een zoon van Guido van *Cadsant*, zijn leen aan de Sint-Baafsabdij van Gent.

In opdracht van de Sint-Baafsabdij werd vanaf 1250-1300 een eenbeukige Romaanse kerk gebouwd in gele Vlaamse baksteen. In deze periode zijn er berichten over veerdiensten die werden onderhouden tussen Wulpen, het eiland Cadzand en het vasteland. Het *Sint-Marie Veere* was gratis.

Op 30 mei 1213 werd Damme door de Fransen geplunderd. Vervolgens verloren de Fransen een zeeslag tegen de Engelsen in *de Sincfal*, tussen Knokke en Cadzand. In de daarop volgende jaren vonden er stormvloed plaats. In 1295 was er een conflict tussen graaf Floris V van Holland en de Vlaamse graaf Gwijde van Dampierre over de heerschappij over Zeeland. De Hollanders verwoestten toen Sluis en Cadzand.

Op 28 maart 1303 leidde Willem 's-Gravenzoon een plundertocht naar Walcheren. Willem III van Holland nam wraak en trok vanuit Arnemuiden op naar *Terhofstede* op het eiland van Cadzand. Brugge had soldaten gestuurd om Cadzand te verdedigen, maar van een aaneengesloten dorp was nog geen sprake. De troepen van Willem vertrokken weer dezelfde dag.

De 14e eeuw was onrustig omdat zowel de Franse als de Engelse vloot regelmatig binnenvielen. In 1337 begon de Honderdjarige Oorlog en vielen de Engelsen Frankrijk vanuit het noorden aan. Ze bezetten het eiland Cadzand en versloegen tijdens de *Slag bij Cadzand* het daar samengetrokken Franse leger onder leiding van Lodewijk II *van Nevers*. Daarna werd Cadzand geplunderd.

Ook in 1338 vonden plunderingen door de Engelsen plaats. De Vlamingen kozen de Engelse zijde om de toevoer van Engelse wol veilig te stellen. Op het eiland Cadzand werden opnieuw Franse troepen gelegerd om de Engelsen tegen te houden. Op 24 juni sneuvelden er 25.000 soldaten. De Engelsen wonnen, samen met de Vlamingen, en hingen de Franse leider Nicolas Béhuchet op aan een scheepsmast. Uit wraak sloegen de Fransen aan het moorden, verkrachten en plunderen op het eiland.

Afbeelding: darinkdelvers aan het werk, De verschillende stappen in dit proces, dat ook wel selnering wordt genoemd, zijn afgebeeld op een schilderij uit ca. 1540 in het stadhuis van Zierikzee

Meerdere opstanden, zoals de Opstand van Kust-Vlaanderen van 1323-1328, bleken desastreus voor de economie. In 1384 landden de Engelsen opnieuw op het eiland om Gent te ontzetten. Dat werd belegerd door Brugge, Sluis en Aardenburg. In 1404 landden de Engelsen op het eiland Cadzand om van daar uit het Brugse Vrije aan te vallen. Vanaf het eiland organiseerden ze plundertochten. Nog in 1405 vonden plunderingen plaats, na een vergeefse poging van de Engelsen om Sluis in te nemen.

De situatie verbeterde er niet op, onder meer door dijkdoorbraken in 1394 en 1398 en door stormvloed zoals de Sint-Elisabeth vloed van 1404 en de stormvloed van 1471, 1477 en 1497. Ondanks deze tegenslagen, werd er nog ingepolderd en herbedijkt.

De *Tienhonderdpolder* in 1402, de *Vierhonderd Beosten Terhofstedepolder* in 1404, de *Strijdersgatpolder* in 1415 en de *Zandpolder* in 1423 werden (her-)aangelegd. Het darinkdelven⁵¹ maakte de schade bij de stormvloed groter.

51 Darinkdelven is het afgraven van moer, ooit door de zee overspoeld veen, om daaruit door verbranding zout te kunnen winnen. De zoute laag in de bodem wordt darink genoemd, of ook wel 'derrie'. Deze grond werd los gestoken en verbrand, waarna de as werd gekookt zodat het zout achterbleef en kon worden verzameld.

De militaire situatie bleef ongunstig. Men begeleidde vissersboten met konvoischepen om Engelse en Franse kapers te bestrijden. Nadat Filips de Goede had geprobeerd om de Engelse basis in Calais te veroveren, sloegen de Engelsen terug en ze vielen Sluis opnieuw aan. In 1439 sloot Filips vrede met de Engelsen.

In 1453 landden dan de Fransen opnieuw op Cadzand. Tijdens de Vlaamse Opstand tegen Maximiliaan (1482-1492) werd Cadzand in 1491 ingenomen door Maximiliaan I van Oostenrijk om de handel over het Zwin stil te leggen. De troepen plunderden en stichtten brand. In 1492 werd de Vrede van Cadzand getekend. De economie ondervond verder niet alleen hinder van stormvloed, maar ook door de aanvallen door Schotse zeerovers.

Hierna ving de Tachtigjarige Oorlog aan. In 1572 namen de Watergeuzen Vlissingen in en begonnen van daar uit te plunderen. Oorspronkelijk werd Cadzand door Spaanse troepen bezet. De Geuzen uit Vlissingen hielden regelmatig rooftochten op het eiland, die *landgangen* werden genoemd. In 1582 werd vanuit Cadzand verzocht om een predikant, maar sinds 1587 had Parma de streek weer op de Staatsen veroverd en was Cadzand weer deel van de Spaanse Nederlanden. Door de inundatie van 1583 liepen vele van de polders onder water en werd het Oude Land van Cadzand weer geheel door zeegeulen omgeven. Cadzand was opnieuw een eiland.

Pas decennia later werd er op grote schaal herbedijkt. Het eiland Cadzand ontvolkte en er huisden wolven. De Spanjaarden bouwden in 1593 een fort in Cadzand en in 1598 werd *Fort Terhofstede* opgericht. In 1602 werd de *Grote Sint-Annapolder* drooggelegd en werd het eiland Cadzand met dat van Groede verbonden.

De verwantschap met Lawrence families in Engeland

"Lauwerens" klinkt als een Vlaamse variant op het Engelse "Lawrence". Er was een verwantschap met Engelse families. Onder meer de achterkleinzoon van Odin, ridder Robert Lauwereyns, vermeld in Brugge in 1330, vertrok naar Engeland. In deze periode was er in de stamboom van Lawrence onzekerheid over de afkomst van een Robert Lawrence⁵².

Afbeelding: het wapen van de ridder Robert Lawrence van Lancaster in 1191 nadat hij de Engelse koning Richard "Leeuwenhart" vergezelde op de kruistocht van 1187.

Op de kruistocht met Richard Leeuwenhart in 1187 was er sprake van een Robert Lawrence *van Lancaster* in het gevolg van de Engelse koning. Dit was 60 jaar of twee generaties vóór de kruistocht van Odin Lauwereyns. Odin voerde een wapen dat verwees naar de Heilige Drievuldigheid en eerdere kruistochtexploten, maar het was ouder dan Odin zelf. Van deze Robert Lawrence weten we dat hij per boot via Cyprus naar Palestina trok en er deelnam aan het beleg van Akaba. Hij wist zich te onderscheiden - volgens de legende omdat hij met vier anderen de muren beklom en de stadspoorten opende, en omdat hij de eerste was om de kruisvaardervlag te hijsen. Voor die actie werd hij door koning Richard in 1191 tot ridder geslagen en Robert

⁵² Zie stamboomonderzoek Lawrence van Somerby, die de vader mist bij de geboorte van een Robert Lawrence omstreeks 1350. Deze Robert huwde Margaret Holden, de dochter van Holden *van Lancashire*. Ook in Brugge was de voornaam van de vader van Robert Lauwereyns, gehuwd met Mathilde *van Alseberghe*, niet bekend. De Engelse Robert Lawrence was er verwant met Edmund Lawrence, gehuwd met Alice *van Cuerdale*, een plaats bekend als vestiging van Vikings in Engeland, van welk de naam zowel Angelsaksische als Noorse elementen bevat.

kwam in het bezit van Aston Hall⁵³. Volgens nog een andere bron werd deze Robert *Knight-Banneret*, een militair ridderschap van de hoogste orde in de middeleeuwen.

De kruisridder Robert Lawrence van Lancaster voerde voor het eerst een zilveren wapen met een keel (rood) kruis bestaande uit takken. De naam "*van Lancaster*" kwam toen nog vaker voor dan de familienaam Lawrence die pas in de 13e-14e eeuw in voege kwam. Het devies "*Ad Laurum non aurum*" (begin 13^e eeuw – "Onversaagd in moeilijke tijden") van Odin Lauwereyns, zou in latere eeuwen bij de familie ook onder de vorm "*Virtutis Inarduo*" (einde 13^e eeuw - "Dapperheid in moeilijke omstandigheden") behouden blijven. Dit devies is gelijkaardig met enkele deviezen van Lawrence in Engeland, maar het familiewapen van deze Lawrence families van Lancashire had een heel ander uitzicht.

De koningen en prinses van Wales

Replica van een stalen hand gesmede Viking helm met maliënkolder naar een vondst van +- 800. Het stalen neusstuk was typisch voor Noormannen. Ook kruisridders gebruikten dit soort helmen. (Privé collectie Laurentii)

Een populair lied van Dafydd Iwan "*Yma O Hyd*"⁵⁴ bezong dat het volk van Wales nog steeds bestond sinds de tijd van Macsen Wledig in de 5e eeuw. Dit was de Welshe naam van de Romeinse veldheer Magnus Maximus die de gouverneur was van Brittannië. Toen Maximus het eiland verliet, ontstond het rijk van 'Bretoense' Wales naast het Germaanse Engeland en het Keltische Schotland⁵⁵.

Bretoense koninkrijken overleefden enkel in Strathclyde, Cornwall en Wales en van een eerste eengemaakt koninkrijk Wales kan allicht pas worden gesproken vanaf Rhodri Mawr "de Grote" (820-878), Huwel Dda "de Goede" (890-950), Gruffud *ap Llywelyn*⁵⁶ (1039-1063), Llywelyn *ap Iorwerth* "de Grote" (1194-1240) en Llywelyb *ap Gruffudd* (1248-1282).

Rhodri Mawr was de eerste die de titel van koning voerde van Wales tussen 844-878, kort nadat Egbert, koning van de West Saxen en later van Kent, de eerste koning van de Angels werd tussen 829-830. Zijn familiewapen vonden we terug bij Jacob *ap Cadsan ap Gwynedd* die zich in 865 om het eiland Cadzand vestigde. Vanaf dat moment liepen de familiegeschiedenis van de nakomelingen van de uitgeweken Iago en de andere nakomelingen in Wales naast elkaar.

Rhodri was een zoon van Merfyn Frych en was aanvankelijk koning van Gwynedd⁵⁷ tot 844 na zijn vaders dood, koning van Powys tot 855 na de dood van zijn nonkel en van Seisyllwg na de dood van zijn schoonbroer in 872. Rhodri verdedigde zijn gebieden tegen de Deense Vikings en de Engelsen, net zoals Iago dat zou doen in Cadzand. Rhodri werd gedood in 878 bij een veldslag tegen de Engelsen van Mercia. Zijn

⁵³ Volgens de beschrijving van Schuyler kwamen de Lawrence pas een eeuw na de kruistocht in het bezit van Ashton Hall, met een eerste vermelding in 1292 toen Lawrence van Lancaster aanspraak maakte op gronden in Skerton. In de aanspraak werden de eerste drie generaties vermeld, te beginnen met Roger *van Lancaster*, Lawrence en diens zoon Jan, die als eerste de familienaam aannam omstreeks 1324. De verwantschap met de eerder vermelde Robert Lawrence was zelfs niet aangetoond. Roger *van Lancaster* was volgens sommige bronnen de onwettige zoon van Gilbert FitzReinfrid, de zoon van Roger FitzReinfrid die aan het hof van de Engelse koning Hendrik II diende.

⁵⁴ "Nog steeds daar".

⁵⁵ Zoals beschreven door Bede in "*Ecclesiastical History of the English People*," omstreeks 730. Bede beschrijft daarin het ontstaan van de Engelse koninkrijken. De koninkrijken van Wales werden vermeld omstreeks 960 in de "*Annales Cambriae*", een werk waarin Welshe koninklijke families werden beschreven. In die tijd leefden de koninkrijken van Wales gescheiden van de Germaanse en Keltische volkeren die al in de tijd van Bede de meeste oostelijke landen hadden veroverd.

⁵⁶ "ap" heeft de betekenis "van"

⁵⁷ Heraldische kenmerken van Gwynedd kwamen voor in de wapens van de *heren van Cadsant*.

kleinzoon Hywel *ap Cadell ap Rhodri* herstelde de eenheid vanaf 904, en bij de unie met Gwynedd en Powys in 942 was Wales bijna volledig terug verenigd met uitzondering van Glamorgan. Hywel zou vooral bekend blijven voor de manier waarop hij de wetten van Wales consolideerde, ontstaan uit oude gebruiken, met bouwstenen als genade, gezond verstand en de bescherming van de rechten van vrouwen en kinderen⁵⁸.

De enige die alle oude koninkrijken van Wales wist te verenigen tussen 1055-1063, was Gruffudd *ap Llywelyn* (1007-1063) ondanks het feit dat het Welshe volk al vijf eeuwen een gemeenschappelijke taal, cultuur, geschiedenis, religie en wetgeving deelde. Hij was een zoon kleinzoon van Maredudd *ab Owain*, de koning van Deheubarth, en zoon van Llywelyn *ap Seisyllt*, die over Gwynedd heerste. Hij veroverde andere delen van Wales⁵⁹ en land van Offa's Dyke op Engelsen die zich daar hadden gevestigd. Gruffudd hield hof in Rhuddlan, maar zou verslagen worden door Harold, graaf van Wessex. Hij werd vermoord door een Welshman.

Llywelyn *ap Iorwerth* (1173-1240) zou ruim een eeuw later de grootste koning van Wales worden. Nadat hij in 1202 zijn voordeel had gedaan door de onderlinge strijd van zijn nonkels en over Gwynedd heerste, volgden Deheubarth na de dood van Lord Hys, en Powys. In 1205 huwde hij Johanna, de dochter van koning John *van Engeland*, en trok hij met zijn schoonvader ten strijde tegen koning Willem *van Schotland*.

Koning John verraadde hem echter en trok Gwynedd binnen, waardoor Llywelyn zich in de westelijke bergen moest verschuilen. Doordat koning John onenigheid kreeg met zijn baronnen en met de paus, heroverde Llywelyn het noorden en in 1216 werd hij erkend als Overlord door het Welshe parlement, ook door Hendrik III van Engeland in 1218⁶⁰. Hij zou de geschiedenis ingaan als een markant diplomaat en militair strateeg - herziening van de wetten van Hywel Dda, verbetering van de administratie in Wales, goede relaties met de paus en de Engelse kerk. Hij stierf als monnik in het klooster van Aberconwy in 1240.

De laatste koning werd Llywelyn *ap Gruffudd* (1246-1288) die het rijk aan zijn zoon Dafydd wilde overlaten. Dafydd werd echter tot overgave gedwongen door de Engelse koning Hendrik III en Llywelyn ging de strijd aan door Engelse bolwerken aan te vallen. Llywelyn nam in 1258 de titel "*Prins of Wales*" aan en werd hierin erkend door de andere Welshe heersers⁶¹. De overmacht van de Engelsen was evenwel niet meer te ontkennen. Llywelyn verloor de heerschappij over de landen ten oosten van de Conwy en werd in 1282 vermoord door Engelse soldaten. Llywelyns hoofd werd in Londen op een staak geplaatst en werd tentoongesteld als verrader.

Zaamslag en Diepenhede

We weten verder dat Odin Lauwereyns in 1247 de titel "*heer van Diepenhede*" voerde. Diepenhede was een afleiding van Diepenée/Diepene, één van de drie gebieden van het voormalige eiland Zaamslag (*Saemslagh*).

Het eiland bestond uit drie gebieden : Othene, Diepene en Aendyke. Het deelgebied Diepenhede bestond uit opgeworpen en gewonnen polderland en lag volledig aan de Schelde.

Het was nadien verzwolgen en nooit echt hersteld, toen in 1404 de dijken om oorlogsredenen werden doorgestoken om Zaamslag te vernietigen.

⁵⁸ In "*Brut y Tywysogyon*" werd hij beschreven als "The chief and most praiseworthy of all the Britons." Geen enkele andere Welshe koning verwierf de titel "Dda" ("De Goede").

⁵⁹ Hij veroverde Gwynedd en Powys en Deheubarth, Gwent and Morgannwg op zijn Welshe volksgenoten, zoals werd opgetekend in "*De Nugis Curialium*" (c.1180).

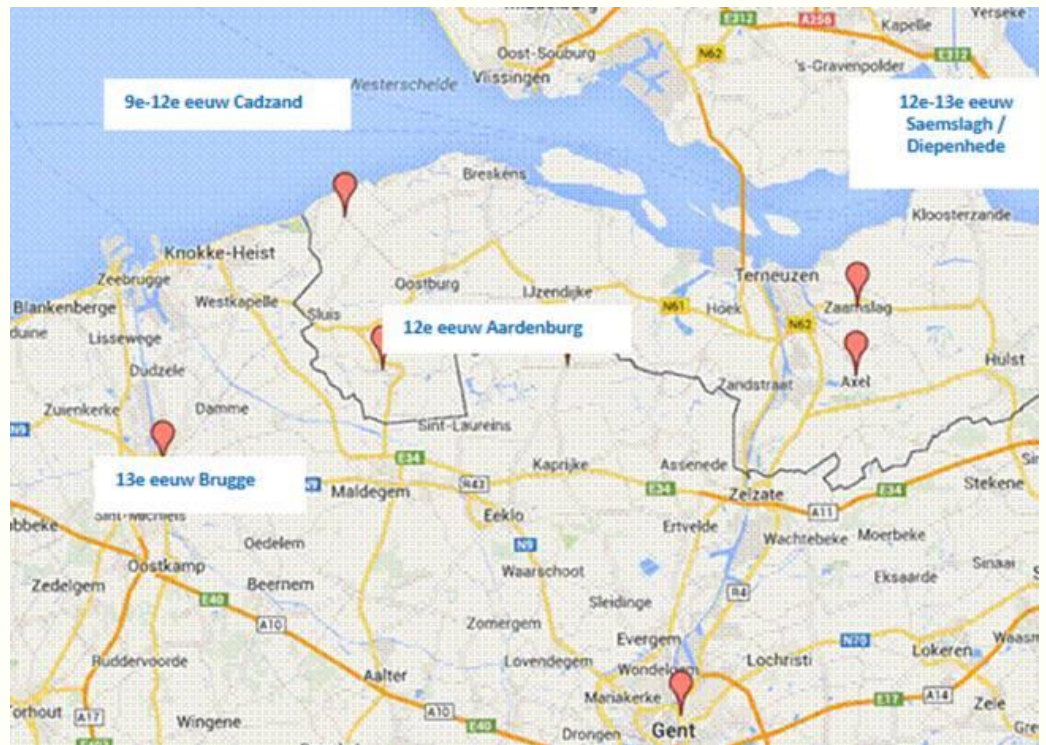
⁶⁰ Peace of Worcester in 1218.

⁶¹ 1258 is daardoor een gedenkdag voor de Welsh die het idee dat de eerstgeboren zoon van de Engelse monarch deze titel mag aannemen, aanvechten. In 1301 zou de Engelse koning Eduard I besluiten deze titel toe te kennen aan zijn elfde kind, geboren op het kasteel van Caemarfon in Gwynedd in 1284 en daarmee werd de oorspronkelijke titel die volgens het verdrag van Montgomery in 1267 met Hendrik III nog enkel aan een echte Welshman zou toekomen, teniet worden gedaan.

De Torenberg was het kasteel van Zaamslag, gebouwd/herbouwd in 1193.

De motte van de Torenberg werd gevormd in de vroege middeleeuwen. Dat zou ongeveer in de Vikingtijd vallen.

Eén van de indicaties van blijvende verwantschap van Lauwer(eyn)s met de *heren van Saemslagh*, vonden we bij meisenier ('vrije man') Rombout Lauwers die in 1620 in Grimbergen huwde met Katrien Verlinden.

Rombout werd vermeld als "*colonus di Saemslagh*". In 1620 was Zaamslag al lang niet meer in handen van de oorspronkelijke familie, en in de 16e eeuw was het land in handen gekomen van de familie Van Heetvelde (die in het hertogdom Brabant resideerden) en achtereenvolgens door huwelijken van dochters in handen van de families *de Quarré*, *de Fourneau*.

Zaamslag verdween door oorlogshandelingen onder de golven en werd in 1646 als verdrinken land verkocht aan Jan Melis, de *heer van Saeftinghe*.

Afbeelding: kaart met meldingen van voorouders rond de Vikingtijd. Uit de moederparochie Aardenburg komen Cadesant, Hannekenswerve (bij Draaibrug) en Lammensvliet (het latere Sluis) voort. Deze parochies zijn enkele jaren vóór 1089 gesticht.

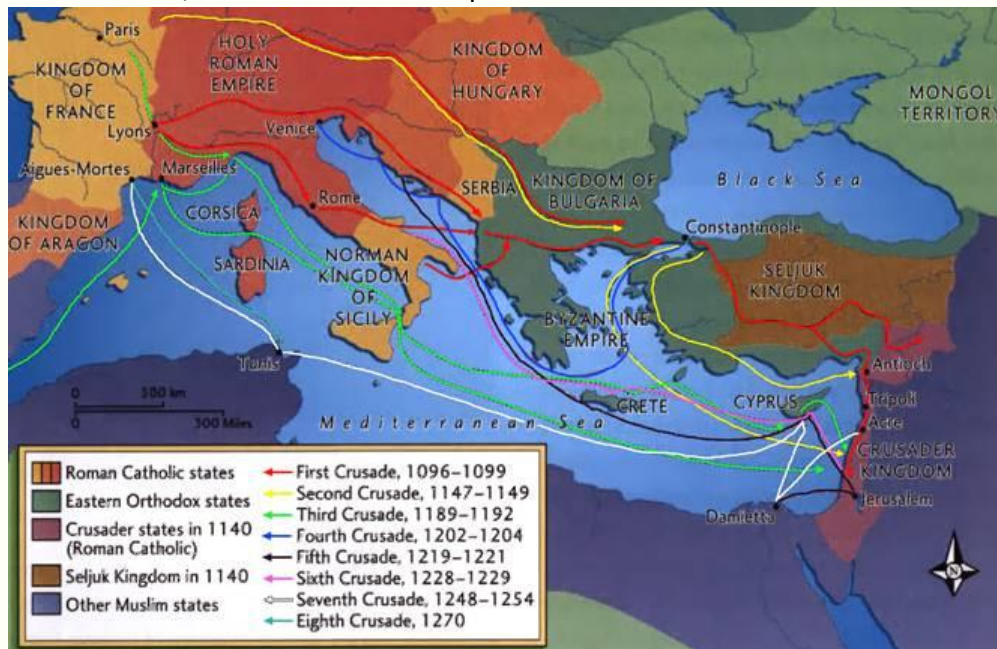
1247 – Odin Lauwereyns van Diepenhede, ridder van Vlaanderen en kruisvaarder met van Gwijde van Dampierre (Brugge)

Odin Lauwereyns was *heer van Diepenhede*, een ridder die de Vlaamse graaf Willem van Dampierre⁶² vergezelde op de kruistocht van Lodewijk IX van Frankrijk tussen 1248 en 1254.

⁶² Zoon van de gravin van Vlaanderen, Margaretha van Constantinopel. Dit zou de 7e kruistocht zijn geweest en de eerste van koning (Sint) Lodewijk. Willem II van Dampierre (1225 - 6 juni 1251) was sinds 1246 mederegent -met zijn moeder- over het graafschap Vlaanderen. Hij was ook bekend als Willem II *van Vlaanderen*; in het huis Dampierre is hij Willem III, *heer van Dampierre*. Willem was een zoon uit het huwelijk van Willem II *van Dampierre*, heer van Dampierre en Margaretha *van Constantinopel*. In juli 1246 werd hij door een scheidsrechterlijke uitspraak van Lodewijk IX *van Frankrijk* en bisschop Odo *van Tusculum*, *de jure* erkend als erfgeëchtigde in Vlaanderen. Willem was in 1247 gehuwd met Beatrix, dochter van Hendrik II *van Brabant* en weduwe van Hendrik Raspe. Het huwelijk bleef kinderloos. Hij overleed op 5 mei 1251 aan zijn verwondingen opgelopen tijdens een toernooi te Trazegnies – naar verluid werd hij vertrapeld door de paarden van Henegouwse

Koning “*Saint-Louis*” (1215-1270) en zijn leger vertrokken in 1248 vanuit Aigues-Mortes⁶³ dat toen nog aan de Middellandse zee lag. Odin trok in het gevolg van Willem van Dampierre via Cyprus naar Egypte. Odin was net voor de tweede keer vader geworden nadat hij omstreeks 1247 te Brugge met Johanna *van Velthuysen* was getrouwd. Hij zou zijn gezin niet meer weerzien.

Op 6 juni 1249 veroverde het leger de Egyptische stad Damiate⁶⁴. Doel was om Jeruzalem te heroveren op de Saracenen, die de stad in 1244 op de kruisvaarders hadden veroverd.

Afbeelding: uit een 14^e-eeuws manuscript van Guillaume *de Saint-Pathus*. Koning Lodewijk IX met zijn leger onderweg in 1248 – ook wel bestempeld als de aankomst in Nicosia. Onder een kaart die de 7e Kruistocht van Aigues-Mortes situeerde via Cyprus en Damiate tussen 1148 en 1254⁶⁵.

Drie broers van Lodewijk IX namen deel: Alfons, *graaf van Poitiers en Toulouse*, Robert *van Artois* en Karel I, *graaf van Anjou*.

Het leger bestond uit 1500 schepen en zo'n 25.000 tot

35.000 man, van wie 1500 ridders en 5000 kruisboogschutters.

Gedurende tien maanden werd het Egyptische Damiate bezet. Sultan As-Salih Ayyub onderhandelde met Lodewijk en bood Jeruzalem aan in ruil voor Damiate, maar de kruisvaarderbaronnen besloten Alexandrië aan te vallen. Lodewijks broer Robert *van Artois* zette in 1250 een aanval in op Cairo en kwam hierbij om, samen met een groot aantal Tempeliers.

Lodewijk wist met moeite zijn positie aan de Nijl aan te houden en het overlijden van sultan Ayyub en de zwakke positie van diens omstreden opvolger Al-Muazzam Turanshah speelden enige tijd in zijn voordeel.

Ziekten in het moerassige Nijlgebied eisten een zware tol van het kruisvaarderleger en de moslims wisten tachtig schepen te veroveren en de opvarenden te doden. Van het leger dat aan de kruistocht was begonnen bleven steeds minder mensen over, geteisterd door ziekte en honger. Sommigen gingen terug naar huis,

ridders die hem langs achter aanvielen. Zijn jongere broer, Gwijde III, tweede zoon van de regerende gravin Margaretha *van Constantinopel*, werd daardoor erfgerechtigde op de troon in Vlaanderen.

⁶³ Letterlijk vertaald “Dode wateren”. De stad was in de 13e eeuw gebouwd als uitvalsbasis voor de kruistochten voor de Franse koning, die liever niet in een vreemde haven als Marseille inscheepte. In die periode lag Aigues-Mortes nog direct aan zee en Aigues-Mortes was dus de eerste Franse uitweg naar de Middellandse Zee. Koning Lodewijk IX, de Heilige, kreeg van monniken uit de abdij van Psalmody een stuk zoutmoeras en liet er de stadskern tussen 1246 en 1272 bouwen. De stadsmuren zijn er tussen 1272 en 1310 omheen gebouwd.

⁶⁴ Havenstad in Dumyat, Egypte, 200 km ten noorden van Cairo. De kruisvaarders wilden met de verovering van deze havenstad de Nijl controleren, Egypte veroveren en doorstoten naar Jeruzalem.

⁶⁵ Prent Guillaume *de Saint-Pathus*, *Vie et miracles de Saint Louis* (Publiek Domein, 14e eeuw – Bron Wikimedia & [USU-ED](#)) – Scan manuscript Willem van Dampierre (Publiek Domein, 14e eeuw) - Scans familiewapens De Vrient – Hellinck – Lauwers uit het boek *De Hooghe* (Publiek Domein, 17e eeuw) – © Familiewapens Laurentii design van Liesbet Lauwens, 2016 – © Foto's Munten uit private collectie – Kaart kruistochten onder Creative Commons licentie Saeed Esmailian, 2014 - Kaartbewerkingen van © Google maps, 2013, onder gebruikslicentie

sommigen sneuvelden, anderen werden gevangengenomen door de Arabieren. De moslims brachten Lodewijk en zijn leger in het nauw en uiteindelijk konden de 'Franken' geen kant meer op, verslagen door het klimaat en de aanvallen van de Saracenen.

Het leger van de kruisridders werd ten slotte in april 1250 verslagen bij Al Mansurah (Egypte) in 1250, waar een van de commandanten de latere sultan Baibars was.

Afbeeldingen: Willem van Dampierre, zoon van Margaretha van Constantinopel en zilveren anonieme denarius met gehelmd portret en dubbellijng kruis, geslagen in het graafschap Vlaanderen onder Margaretha II, zuster van Hendrik II en dochter van Boudewijn IX, gravin van Vlaanderen tussen 1244-1278

Lodewijk IX, zijn ridders en zijn leger werden gevangengenomen. Frankrijk moest voor Lodewijk de enorme losprijs betalen van 400.000 livres tournois⁶⁶. Daarna werden Lodewijk en diens leger vrijgelaten. De meeste militairen keerden terug naar huis, maar Lodewijk IX voer naar Syrië.

Daar wachtte hij vier jaar op versterking en verdedigde de kuststeden. Hij stuurde de Vlaamse franciscaan Willem van Ruysbroeck naar Möngeke, de koning van de Mongolen, om een einde te maken aan het bondgenootschap met de moslims.

Toen dit mislukte keerde ook Lodewijk IX terug naar Frankrijk omstreeks 1254.

Van Willem van Dampierre weten we dat hij gevangen werd genomen in Damiate in 1250. Hij werd vrijgekocht, en keerde terug naar Vlaanderen. Toen Willem met twee broers werd vrijgekocht voor 8000 pond, werd slechts de helft daarvan betaald door de Franse koning. Als waarborg voor de betaling van de andere helft⁶⁷, lieten zij heel wat edellieden die hen hadden vergezeld als gijzelaar achter.

Odin Lauwereyns keerde op dat moment niet mee terug naar Vlaanderen. Volgens Franse bronnen was hij één van de achtergebleven gijzelaars en maakte hij de veldtocht in Syrië nog mee in het gevolg van Lodewijk IX. Hij overleed op de terugweg, in Cyprus, en keerde nooit terug naar Vlaanderen.

Willem van Dampierre, die wel was teruggekeerd, zou op 5 mei 1251 overlijden tijdens een ongeval op het toernooi van Trazegnies⁶⁸.

⁶⁶ gouden munten

⁶⁷ Onder meer de leperlingen, waarvan er 482 waren mee gegaan in het gevolg van Willem van Dampierre, zamelden mee de nodige fondsen in voor de ander helft toen Margaretha van Constantinopel er op 18 maart 1250 met Willems echtgenote Beatrix van Kortrijk beroep deed op de bevolking om Willem en zijn broers Alfons en Robert vrij te kopen van "de sultan van Babylonië". De families Boeteman en Paeldinck droegen het ruimst bij en verwierven daardoor de rechten op de vrije vismarkt van Ieper.

⁶⁸ Trazegnies is een deelgemeente van Courcelles in het Belgische Henegouwen. Henegouwen was in die tijd onder het beheer van de *de Avesnes*, kinderen uit het eerste huwelijk van Margaretha van Constantinopel, met wie de Dampierres uit het tweede huwelijk jarenlang een successieoorlog voerden. Bij het verdrag van Parijs onder Lodewijk IX in 1246, kregen de Dampierres het graafschap Vlaanderen en de *de Avesnes* het graafschap Henegouwen toegewezen (al bleef Margaretha op de troon van het graafschap Henegouwen). Pas bij de slag van Westkapelle op 4 juli 1253, waarbij Jan *de Avesnes* Gwijde van Dampierre versloeg

Het familiewapen van Odin Lauwereyns bestond uit drie zwanen, niet gebekt en gepoot, zgn. “merlettes”. Zijn wapendevies was “*Ad Laurum non aurum*”, wat zoveel betekende als “onversaagd in moeilijke tijden”.

De oorsprong van de familie werd aangewezen als afkomstig van een Deense Viking, leenman van de graven van Vlaanderen, aangesteld om het rijk te verdedigen tegen andere Vikings⁶⁹. De tak van de heren van Diepenhede zou zijn ontstaan aan het begin van de 13^e eeuw, residerend in Aardenburg en Brugge tot omstreeks 1560, waarna ze verhuisde naar Duinkerken en Berg-Saint-Vinox, Frans-Vlaanderen, FR.

De erkenning in de Franse adel gebeurde in juni 1719 door koning Louis XV, in navolging van de erkenning onder de graven van Vlaanderen, de hertogen van Boergondië en de koningen van Spanje⁷⁰.

Afbeelding: voorbeelden van familiewapens met drie (zwanen)merlettes uit Brugge

Merlettes in het familiewapen van De Vrient in de 16e eeuw

Merlettes in het familiewapen Hellinck, 17e eeuw.

Merlettes in het familiewapen Lauwers vanaf 1500.

De precieze kleuren van dit eerste familiewapen zijn niet bekend. Vermoedelijk ging het om zilveren merlettes op zwart met daaronder een rode ondergrond die zichtbaar kwam bij beschadiging van de bovenste laag, en net deze rode kleur was herkenbaar in latere varianten van het familiewapen. Zogenaamde merlettes werden soms toegekend aan ridders die zich verdienstelijk maakten tijdens de kruistochten. Wanneer ze met drie voorkwamen, hield dit een verwijzing in naar de Heilige Drievuldigheid.

Bij het familiewapen Lauwereyns ging het aanvankelijk om merlettes van zwanen. Al in de 11^e eeuw waren er familiewapens met merlettes bekend.

met de steun van zijn schoonbroer Willem II *van Holland*, kreeg de familie *de Avesnes* definitief de rechten op het graafschap Henegouwen.

69 terwijl de *Dictionnaire de la noblesse de France* “*originaire de la Saxe*” vermeldde. Zijn voornaam duidde anders: “*Othon*” was de Franse versie van het Scandinavische “*Odin*”. Mogelijk was *Odin* een immigrant uit Engeland, wat de verwijzing “*Angelsaksische*” afkomst kan verklaren – zie ook latere verwantschappen met *Lawrence* in Engeland. De tekst in de *Dictionnaire de la noblesse de France* vermeldde: “*Famille noble & ancienne, originaire de la Saxe, issue des Seigneurs de Diepenhede, & établie en Flandres dès le commencement du treizième siècle. Elle a eu des emplois distingués, tant militaires que civils, au service des Comtes de Flandres, qui avoient alors leurs résidence à Bruges, où ils tenoient leur cour; & elle a occupé les premières charges de la Régence Magistrale dans cette ville, qui étoit dans ce tem(p)s une des plus célèbres de l'Europe, par l'immensité de son commerce, ses richesses & la grande population. Cette famille quitta Bruges en 1560, au commencement des troubles, & fixa son domicile à Dunkerque, & delà à Berg-Saint-Vinox.*” Het familiewapen vertoonde sterke gelijkenissen met het van de heren van *Cadzand*, een titel die sinds het begin van de 13e eeuw niet meer werd gevoerd. De kinderen kregen nieuwe familienamen. De nazaten van ene *Willem* die op het kasteel *Baenst* woonden werden *de Baenst* genoemd, de nazaten van *Hendrick* werden *Heindericx* genoemd. De eerste heer van *Cadsant* werd door de graaf van Vlaanderen ca 820 op het eiland geïnstalleerd om de noordergrens te beschermen tegen de invallende Noormannen [zie stamboomonderzoek *Rigo Hinderyckx*]

⁷⁰ Opgetekend in brieven aan de Griffie van het hof van het parlement van Vlaanderen op 27 juli 1719 en op het Bureau van Financiën & Domeinen van de Rijssel, FR, op 28 juli 1719.

1248 – Ridder Odin Lauwereyns van Diepenhede (Brugge)

De zwanen

Odin Lauwereyns is één van de oudste gedocumenteerde stamouders van onze familie in het toenmalige Graafschap Vlaanderen. Hij huwde omstreeks 1247 te Brugge met Johanna Van Velthuysen en voerde een wapen met drie zwanen. Zijn naam werd ook gespeld als Lauwerens, Lauwers, Laurin, Laurijn, Lauwerijn, Lauwereyns.

Aigues-Mortes

Koning Lodewijk IX, *de Heilige*, kreeg van monniken uit de abdij van

Psalmody een stuk zoutmoeras en liet er de stadskern tussen 1246 en 1272 bouwen. De stadsmuren werden er pas tussen 1272 en 1310 omheen gebouwd.

[*] De laurierboom

Het was de achterkleinzoon van Odin, Marc Lauwereyns, die een laurierboom toevoegde aan het familiewapen. Dit nieuwe familiewapen zou het meest verspreide familiewapen van de families worden.

Afbeelding onder: verzameling kruisvaarder munten (voor- en achterzijde) uit Cyprus, 13e-16e eeuw.

Oorsprong van de naam Diepenhede

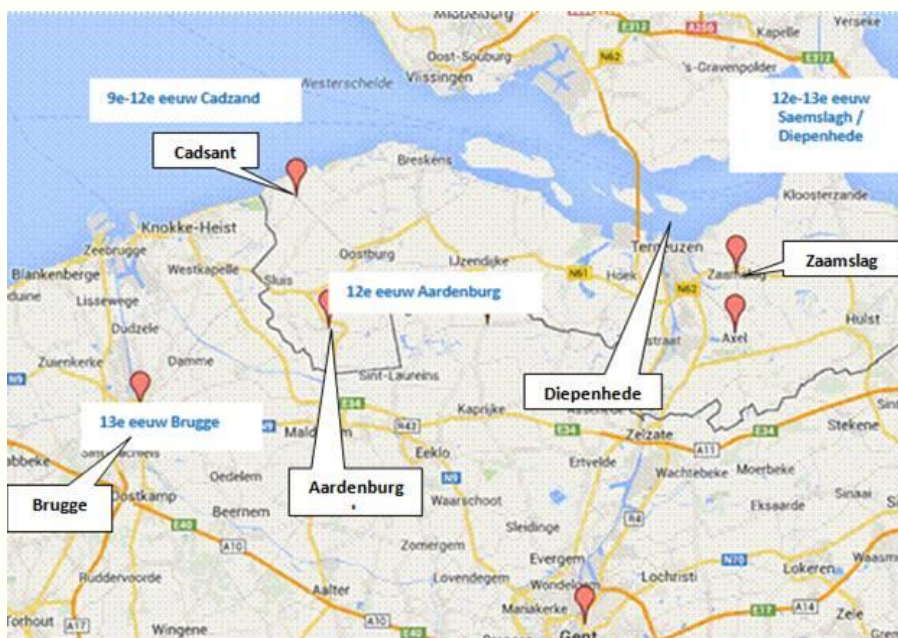
We weten verder dat Odin Lauwereyns in 1247 de titel "*heer van Diepenhede*" voerde. Diepenhede is een afleiding van Diepenée/Diepene, één van de drie gebieden van het voormalige eiland Zaamslag (Saemslagh). Het deelgebied Diepenhede bestond uit opgeworpen en gewonnen polderland en lag volledig aan de Schelde.

Etymologisch, of naar de betekenis van de naam, zou Diepenhe(e)de een verwijzing zijn naar een "plaats aan het diepe water"⁷¹.

In essentie ging het om weidegrond voor schapen⁷². Deze gronden werden vermeld in een brief van de paus uit 976 waarbij hij de eigendommen van de Sint-Baafsabdij bevestigde in de *Pagus Scaldis* (de bocht van de Westerschelde).

Ook abt Othelbold van de Sint-Baafsabdij (1019-1030) beschreef in een brief aan gravin Otgiva, het eigendom Depena als de schaapsgronden gelegen aan de Diopa: "*Tongrot inter duos et Buoclaca Diopa.*" (Tussen de Diopa [de Otheense kreek] en de Buoclaca [Boekhoute, later de Braakman] lag Tongrot [Terneuzen]).

Dit leidt tot de aanwijzing dat Diepenhede pal ten noorden van Othene lag en, na de onderwaterzetting om militaire redenen, verdwenen was in de bocht van de Westerschelde.

Afbeelding: kaart met meldingen van voorouders rond de Viking-tijd. Uit de moederparochie Aardenburg kwamen Cadzand, Hannekenswerve (bij Draaibrug) en Lammensvliet (het latere Sluis) voort. Deze parochies zijn enkele jaren vóór 1089 gesticht.

⁷¹ Heede is afgeleid van "Eede" of "Ee" en betekent waterloop. Zie ook "Bouwstoffen en studiën voor de Geschiedenis en de lexicografie van het Nederlands" (1950) waar Depena, Diepena, Dipanha, Diepenee werd vermeld als een verdwenen waterloop bij Zaamslag (Zeeland) en "Nederlandse waternamen" (1955).

⁷² Volgens Rigo Hinderyckx een afleiding van 'Super Dipanha', weidegronden voor 700 schapen.

Andere vermeldingen waren Depana (1003), Diepena (1040) en daarna Diepene en Diepenee. Aan de overkant⁷³ van de Diopa ligt Hoek, waar de *heerlijkheid van Steelant* was gelegen aan de nog steeds bestaande kreek Braakman. Blijkbaar was Diepenee oorspronkelijk eigendom van de *heren van Cadsant*. Zowel in Axel als in Borsele bestaat er nog steeds een Diepeneestraat.

1275 - ridder Willemar Lauwereyns van Diepenhede (Brugge)

Willemar Lauwereyns van Diepenhede werd geboren omstreeks 1247 in Brugge als zoon van ridder Odin Lauwereyns van Diepenhede en Joanna van Velthuysen.

Kinderen uit dit gezin:

- **Simon Lauwereyns** van Diepenhede werd geboren omstreeks 1271 in Brugge. Hij was ridder en huwde omstreeks 1300 in Brugge met Mathilde van Alseberghe. Zij was een dochter van ridder Jan van Alseberghe. Spellingvarianten waren Lauwerens, Lauwerin, Laurin, Lauwaerts, Lauwers. Simon was vermoedelijk baljuw van Gent.
- **Marc Lauwereyns** werd geboren omstreeks 1272 in Brugge. Hij voegde aan het familiewapen een laurierboom toe in sinopel, net zoals Arnold Lauwereyns dat zou doen. Hij huwde omstreeks 1300 met Marie van Ravensvelde, dochter van schildknaap Peter van Ravensvelde, en hij overleed op 17 november 1339.

Kinderen Lauwereyns- van Alseberghe

- **Robert Lauwereyns van Diepenhede** werd geboren omstreeks 1300 in Brugge. Hij emigreerde naar Engeland. Robert ging er bij de naam Lawrence. Dit was de periode waarin de Engelse koning Edward III een expeditie zond naar het eiland Cadzand (tegen de Franse vazal Lodewijk van Vlaanderen), dat in november 1337 door de Engelsen werd bezet.

Kinderen Lauwereyns- van Ravensvelde

- **Gielis Lauwereyns I** was raadsheer van Lodewijk van Male, de graaf van Vlaanderen. Hij leefde in Brugge en huwde Barbara van Pillenrode, dochter van ridder Boudewijn van Pillenrode, heer van Billemsstede. Hij overleed in juni 1381. Zijn echtgenote overleed eerder op 4 augustus 1368.

Van wie:

- **Gielis Lauwereyns II** , jonker, raadsheer van Filip van Valois, de hertog van Bourgogne, toen graaf van Vlaanderen. Hij reisde mee in het gevolg van de graaf tot diens overlijden op 27 maart 1404 in Halle. Hij vestigde zich nadien in Brugge tot zijn overlijden op 8 december 1413,

⁷³ Gysseling (1993) situeerde Diepenhede foutievelijk aan de overkant.

waar hij begraven werd in de Collegiale Kerk van de Heilige Verlosser. Hij was gehuwd met Katrien *van Roeselare*, dochter van Jozef, *heer van Roeselare*. Zij overleed op 12 april 1415.

Van wie:

- **Gielis Lauwereyns III** , jonker, was burgemeester van Brugge in oktober 1437, benoemd door Filips de Goede. In het gevolg van Filips de Goede ondernam hij meerdere reizen. Zo was hij onder meer op 9 januari 1438 in Arras om te bemiddelen na de rebellie van de Brugse stedelingen en de moord op Jean *de Villiers*, maarschalk van Frankrijk. Hij was opnieuw burgemeester in Brugge in 1442, en werd vermeld als schepen in 1440, 1445, 1451 en 1453. Hij was gehuwd met Katrien *de Vrient*, overleed op 12 april 1455 en werd begraven in de Sint-Jacobskerk te Brugge.

Van wie:

- Een zoon, **André Lauwereyns** , emigreerde naar Spanje en huwde in Lepe nabij Cádiz⁷⁴.
- **Peter Lauwereyns** , ridder, kamerheer en raadsheer van Adolf I, hertog van Cleves. Hij huwde Petronella *de Boodt* van de notabele Brusselse familie. Hij overleed op 29 juni 1454. Zijn echtgenote overleed eerder op 15 augustus 1449⁷⁵.
- **Margriet Lauwereyns** , begijn in 1426.

1288 - Simon en Jan Lauwaert, baljuws van Brugge en Gent (Brugge en Gent)

Het leek er op dat de politieke omstandigheden de afstammelingen van Lauwereyns-*van Velthuysen* tot verschillende keuzen leidde. Enerzijds zocht Simon Lauwereyns zijn bruid in het hertogdom Brabant, en bleef zijn zoon Robert trouw aan de koning van Engeland en de Vlaamse edelen zoals Gwijde *van Dampierre*. Robert trok naar Engeland omstreeks de tijd dat de Engelse koning Edward III aanspraken op de Franse kroon liet gelden, en onder meer in 1337 het eiland Cadzand liet bezetten.

Andere Lauwereynsen, zoals Simons broer Marc en Simons nonkel Jan Lauwereyns en diens kleinzoon Arnold Lauwereyns, leken eerder partij te hebben gekozen voor het Franse koningshuis. Deze Lauwereynsen namen een ander familiewapen aan.

Afbeelding: stadhuis Brugge⁷⁶

⁷⁴ Naar verluidt verspaande de naam er tot Lorenzo. Zie o.m. onderzoek van de *Ratcliffe Society* die deze Brugse afstamming bevestigde.

⁷⁵ Deze tak breidde verder uit o.m. naar Frans-Vlaanderen o.m. Berg-Saint-Vinox, o.m. de *heren van Roosendaele*, met emigratie naar o.m. Spanje en Portugal.

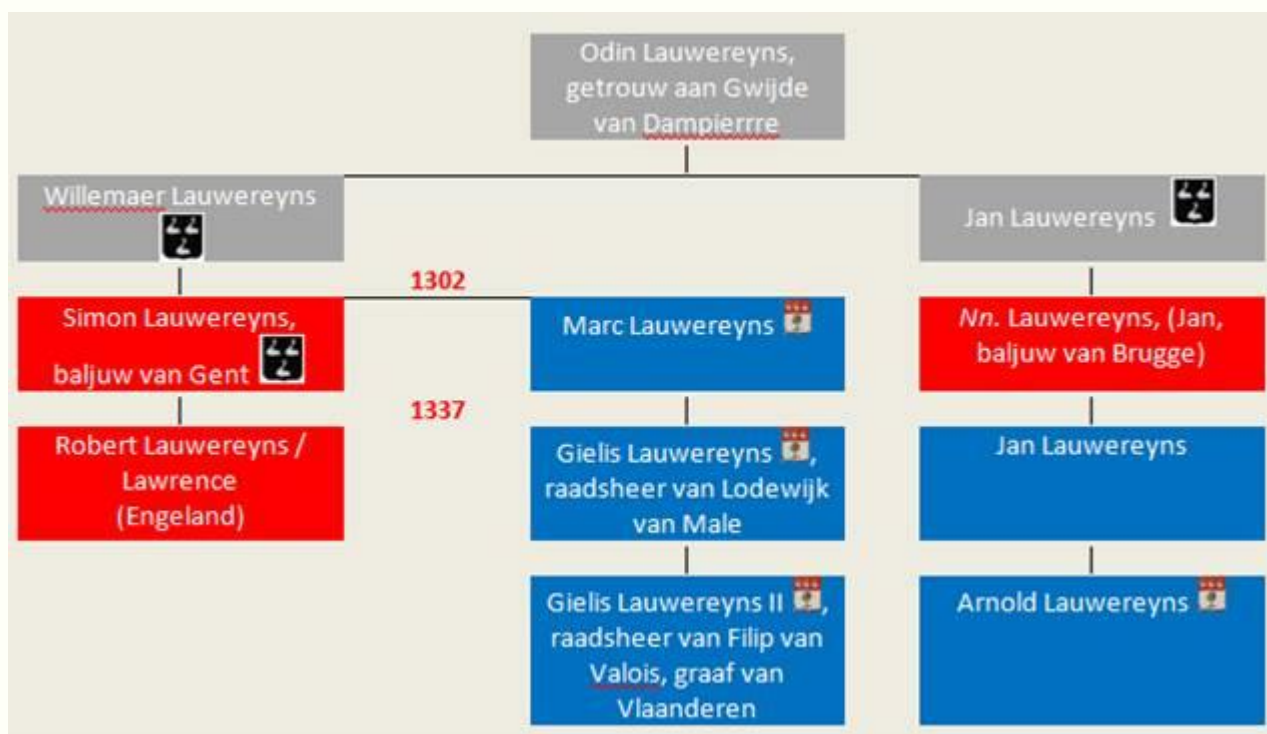
⁷⁶ © Foto stadhuis Brugge van P. Lauwens, 1985 – Loyauteitsschema Laurentii.be, 2019. – Prent “*Slag van Cadzand*” van Jean Froissart, 14e eeuw, onder Publiek Domein (Bron: Wikimedia).

Een zoon van Jan, generatiegenoot van voormelde Robert, moet dan weer de Engelse aanspraken genegen zijn geweest, waardoor zijn naam gewoonweg niet werd vermeld in de Franse geschiedschrijving, zeg maar in het overzicht van de Franse nobelen. We zitten in de nasleep van de Brugse metten en de Slag van de Guldensporen in 1302, waarbij het belang van de handel met Engeland vanuit het graafschap Vlaanderen op het spel stond, en, vanaf 1337, de “Honderdjarige oorlog” tussen het Engelse huis Plantagenet/Valois en het Franse huis Anjou voor de Franse troon⁷⁷.

Simon Lauwereyns was *vermoedelijk* baljuw van Gent, terwijl de Nn. Lauwereyns *vermoedelijk* de Brugse baljuw Jan was die bij de naam “Lauwers” door het leven ging en ook een nieuw familiewapen introduceerde. Wat Simon Lauwereyns betreft, vermoeden we een wisselende loyautéit aan het Franse en het Engelse huis (al kleuren we hem bij deze rood). Hij werd alleszins wel met naam en toenaam vermeld door de Fransen.

Het was een periode met wisselende loyautéit in het graafschap Vlaanderen. Vanaf 1294 was Filips IV van het Franse huis Capet in oorlog met Eduard I van het Engelse huis Plantagenet, over gebied in het hertogdom Aquitanië. De Vlaamse steden, met de Vlaamse graaf Gwijde van Dampierre, hadden toen de zijde van Engeland gekozen en dat leidde tot invallen van de Fransen in het graafschap Vlaanderen. Gwijde van Dampierre kwam in gevangenschap terecht tot 1297. Toen de graaf van Vlaanderen daarop zijn status als vazal van de koning van Frankrijk opzegde, vielen de Fransen opnieuw Vlaanderen binnen. De Vlaamse steden vielen in Franse handen, en de Engelse koning Eduard I trok zijn hulptroepen terug nadat hij afzonderlijk vrede sloot met de Fransen. Gwijde van Dampierre en zijn zonen Robrecht en Willem werden opnieuw gevangen genomen in 1300 en een Franse landvoogd, Jacques *de Châtillon*, werd aangesteld.

We proberen de vermoede loyautéit bij Lauwereyns even schematisch voor te stellen in het rood (Engeland) en het blauw (Frankrijk) toen de keuze zich opdroeg.

⁷⁷ Deze duurde eigenlijk 115 jaar en werd bevochten in verschillende fazen: 1337-1360 (o.m. door Edward III, wiens vader de eerste Engelse titelvoerder van ‘Prince of Wales’ was); 1369-1389 (o.m. Karel van het huis van Valois); 1415-1429 (de “oorlog van Lancaster”) en 1412-1431 (met Jeanne d’Arc). Merk ook dat Antoon *van Cadsant*, voorouder van Odin, omstreeks 1070 was aangehuwd met het Franse koningshuis Capet.

Waar het stadsbestuur in Brugge aanvankelijk de 'opjutter' Pieter De Coninck nog gevangen liet zetten in 1301, kwam er in 1302 een opstand van aanhangers van de graaf van Vlaanderen, onder impuls van de Liebaards (later ook "Clauwaerts") van Gent die ook in Brugge de Franse Leliaards uit de stad zetten.

Jacques de Châtillon hergroepeerde zijn leger in Kortrijk om beide steden te heroveren. Het Gentse stadsbestuur bond in, maar in Brugge volgden in mei dat jaar de Brugse metten, gevolgd door een overwinning van de graafgezinde Vlamingen op het Franse leger in Kortrijk in juli dat jaar. Vlaanderen herwon zijn zelfstandigheid van vroeger.

Vlaanderen werd bij de Slag bij Pevelenberg in 1304 tot zware toegevingen gedwongen, en het Franse gezag werd hersteld. Lodewijk van Male I uit het huis van Dampierre zou huwen met Margaretha van het huis van Valois, en zijn zoon Lodewijk van Male (1330-1384) bleef trouw aan de Franse koningen van het huis Valois⁷⁸.

De Gentenaren steunden in 1340 met Jacob van Artevelde de Engelse troonaanspraken van Eduard III, die ook de Franse vloot versloeg bij Sluis.

In 1341-1364, in een strijd voor de erfopvolging in het hertogdom Bretagne, koos de Engelse koning de zijde van Jan van Montfort (gehuwd met Johanna van Vlaanderen) die zegevierde in de slag bij Auray in 1363 tegen het huis van Valois.

Afbeelding: 14e -eeuwse voorstelling van de Slag van Cadzand, 1337

Nog in 1346 was de slag bij Crécy uitgevochten, waarbij de Vlaamse graaf Lodewijk van Male aan de zijde van de Franse koning had gevochten. Een Engelse overwinning leidde tot het beleg en de verovering van Calais.

Engelse invallen vanaf 1359 in Frankrijk zouden dan weer minder succesvol blijken en in 1360-1370 zouden de Engelsen hun aanspraken op de Franse troon stopzetten en heel wat van hun 'Franse' bezittingen verliezen. De Engelsen hadden in die periode te maken met boerenopstanden en de vrijheidsstrijd van Schotland.

Vanaf het moment dat de Plantagenets in 1399 de macht verloren aan het huis van Lancaster, zou het conflict opnieuw oplaaien.

⁷⁸ De weversgilden probeerden hem na de slag van Crécy in 1346 (gewonnen door de Engelsen), trouw te laten zweren aan Eduard III van Engeland, en zelfs een verloving met diens dochter Isabella (te Sint-Winnoksbergen, in maart 1347) werd opgedrongen. Dat ging niet door op aanraden van de Franse koning, met steun van paus Clemens en hertog Jan II van Brabant, en Lodewijk was daarop in april 1347 naar Frankrijk gevlucht en had zich op 1 juli 1347 verloofd met Margaretha, de dochter van Jan van Brabant. Hij huwde haar vervolgens in Vilvoorde. Hij kwam tot een vergelijk met Eduard III van Engeland en keerde in 1349 terug naar Vlaanderen. In 1350 weigerde hij zelfs openlijk eer te betonen aan de nieuwe koning van Frankrijk. Bij het huwelijk in 1369 van zijn dochter Margaretha van Male met de Bourgondische hertog Filips de Stoute, zouden de kanselarijen Rijsel (Lille), Dowaai en Orchies terugkeren naar het graafschap Vlaanderen. Deze waren in 1312 bij het verdrag van Pontoise afgestaan.

1361 - Michiel Lauwers, tegeldekker, werd aangemaand een schuld te betalen (Brugge)

In een "regist" van 15 december 1361 te Brugge, deden de schepen Michiel Poelvoet en Clais Bave oorkonden dat gebleken was dat Michiel Lauwers, bijgenaamd "de tegeldekker", met zijn vrouw Katelijne binnen de 20 dagen een schuld moesten voldoen aan Adam Metteneye.

Bij akte van de Brugse schepenen Willem van Boechout en Jan Roels van 1 mei 1361 werd een huis aan de oostzijde van de *Sinte Clarenstraat* bezwaard met een schuld van 6 pond 17 schillingen ten voordele van de genoemde Adam Metteneye.

Tegeldekkers, die leien of dakpannen legden, behoorden tot de ambachten en neringen die al rond 1302 actief waren in Brugge. In de 14e eeuw maakten leien en dakpannen hun opgang in de Vlaamse steden. Deze dakbedekking was heel wat veiliger dan de traditionele brandbare strodaken die tot dan vaker voorkwamen.

De ambachtsorganisatie controleerde volkomen de productie en voorzag bij ziekte, ongeval en zelfs ouderdom in de behoeften van haar leden via een systeem van onderlinge bijstand. De ambacht speelde ook politiek en militair een rol van betekenis. Stedelijke milities in het graafschap Vlaanderen waren georganiseerd volgens de ambacht. Weerbare mannen van hetzelfde ambacht dienden in eenzelfde groep onder een eigen hoofdman. Het ambacht had net zoals de gilde een strikte hiërarchie.

De meesters waren meestal kleine zelfstandigen, met een eigen atelier of winkel. Zij hadden enkele gezellen en leerjongens in loondienst. De grootste ambachten als de wevers en volders kenden ook nog dag- of weekloners, mensen die slechts voor beperkte duur werden aangeworven.

Een ambacht was aanvankelijk geen "gilde". Rond 1302 waren enkel de patriciërs en koopmannen verenigd in gilden, terwijl de ambachten onder voogdij van het stadsbestuur stonden (leden van het patriciaat en meestal lid van een gilde). De dekens van de ambachten, benoemd door de stedelijke overheid, zagen toe op de naleving van de voorschriften. Pas na 1302 kwamen de ambachten van onder de vleugels van de koopmansgilden en uiteindelijk noemden ook zij zich gilden.

⁷⁹ (c) Afbeeldingen numismatiek uit private collectie.

1382 - Marie Lauwers ontving huishuur in Damme

In de baljuwsrekening van Damme werd in 1382 vermeld dat Marie Lauwers, weduwe van Van Den Berghe "*dewelke voer van live ter doot*" (die van het leven naar de dood was gevoerd) voor een huis te Damme dat aan Gent toebehoorde huishuur ontving.

De huurder was Pieter Blauvoet, "*Van enen huus staende ten Damme, twelke die van Ghend toebehorde, daer een Pieter Blauvoet in wonde*" (van een huis te Damme, dat aan Gent toebehoorde, waarin Pieter Blauvoet woonde).

De verhuurster die huishuur ontving ("*ontfaen van der huushure*")⁸⁰ was Marie Lauwers.

1383 - Toch geen klacht omdat Coppin Lauwers koeien zou hebben geroofd van de weduwe Goyers (Brugge)

In de baljuwsrekening van Brugge in 1383-1384 werd Coppin Lauwers vermeld omdat hij koeien zou hebben geroofd van de weduwe van Jan Goyers. Er kwam evenwel geen klacht, omdat een minnelijke schikking werd overeengekomen.

De koe in de late middeleeuwen was niet echt te vergelijken met de dieren van nu. De dieren waren kleiner van was.

Coppin Lauwers was "*ghecalengiert van dat hi roofde v coen toebehorende der wedewe Jan Goyers*" (aangeklaagd omdat hij koeien roofde die toebehoorden aan de weduwe Jan Goyers), al bleef een formele klacht uit "*ende om dat partie niet claechde*" (omdat de tegenpartij de klacht liet vallen) zodat een minzame regeling werd getroffen "*so liet de bailliu pais maken*"⁸¹ (zo liet de baljuw vrede maken).

⁸⁰ Damme fragment uit de kaart van Jacob van Deventer, 1560, Publiek Domein, bron: Wikipedia - Biblioteca Nacional España. - (c) Patrik Lauwers, Brugge 1985.

⁸¹ Bronnen: De Gentse Opstand (september 1379 - december 1385). - De positie en het beleid van de grafelijke gerechtsofficieren in de stad Brugge en het Vrije. - Baljuwsrekeningen van Brugge en Damme 1382-1384.

1389-1425 Lauwers vermeld als "keurbroeders" of poorters van Winnocksbergen, deel van de Franse stad Bergues (Winnocksbergen)

Verschillende Lauwersen werden vermeld als poorters of "*ceurbroeders van Sint-Winnocksbergen*" te Brugge vanaf 1389.

Zij genoten de rechten en plichten van poorters-keurbroeders zoals die in de keure van 1240 van de Graaf van Vlaanderen en zijn echtgenote Johanna *van Cortwyl* werden bepaald:

- **Lauwers Gilles**, in 1389 en 1390
- **Lauwers Hanin**, op 27 oktober 1394
- **Lauwers Jan**, op 1 maart 1425
- **Lauwers Nn.**, zoon van Pieter, van de "*Osterwye*" (plaats verwijzing, mogelijk naar Oosterwijk/Zelhem of Ostreville bij St.-Pol Ternoise)
- **Lauwers Nanne**, dochter van Joris, van de "*Maerdike*" (Mardyck bij Duinkerken, FR)

In deze akten kwam ook **Jan Lauwers** voor in 1433, met de melding "*Dit zin de herden ende woensten staend ondre de vierscare mijn heere van Gaesbeke in Houtkercke gheldende ooc so ot ende lot met bergambacht.*", vermoedelijk een beschrijving van huizen 'herden' (of haarden) en opbrengsten die de Vierschaar van de heer van Gaasbeek te Houtkerk toekwamen, inbegrepen zout en bergambacht ("bergen" in de zin van winnen), waaronder Jan Lauwers ressorteerde.

Ook de schrijfwijzen Lauwereyns, Lauwaert en Lauwens kwamen in deze periode overal voor in deze omgeving.

1394 - Lauwers en Lauwaerts in Noord-Frankrijk (Sint-Winnocksbergen)

De naamvarianten Lauwaert(s) en Lauwers kwamen voor in Oost- en West-Vlaanderen en in Frans Vlaanderen.

Frans-Vlaanderen maakte in die tijd nog deel uit van het Graafschap Vlaanderen. Het Graafschap, dat ook Zeeuws-Vlaanderen omvatte, leverde al meerdere sporen van vroege families in onze contreien. Alles wijst er op dat vóór de aanwezigheid van Lauwens en Lauwers in het hertogdom Brabant, eerdere voorouders uit het graafschap Vlaanderen afkomstig waren.

De woonplaatsen en inlandse migratie lagen in de lijn van de spreiding van de familie Lauwereyns in het toenmalige Vlaanderen. Ook al kwamen schrijfvarianten naast elkaar voor in sommige families tot in de 17^e eeuw, bij sommige families kreeg de schijfwijze van de familienaam vanaf de 14^e eeuw al een permanent karakter.

In Frans-Vlaanderen kwamen de naamvarianten onder meer voor tussen 1340-1389 te Sint-Winnocksbergen, in 1540-1550 te Loker, Dranouter, Bambeke en Rexpoëde. Bij de poorters-keurbroeders te Sint-Winnocksbergen (kortweg 'Bergen', arrondissement Duinkerke, FR) werd o.m. Hanin Lauwers vermeld in 1394, Nanne Lauwers, dochter van Jorey *van Maerdike*, in 1397.

Jorey was een zoon van Pieter Lauwers van Osterwye volgens een melding in 1398. Een Goswin Lauwers werd vermeld in 1441, en er waren diverse latere meldingen van familienaamgenoten in de streek,

zoals Anna Lauwers, weduwe van Jan *Winnock*, die land verkocht aan Jan Lauwers op 13 augustus 1524 en Olivier Lauwers, gehuwd met ene Maye *van Ghyvelde* die land verkocht op 27 februari 1525.

Het vermelde Osterw(e)ye is vermoedelijk het huidige Ostreville bij Saint-Pol. De plaats Maardyke verwijst naar Mardyck bij Duinkerken, FR.

De naam Lauwers / Lauwaert zou in deze periode ook voorkomen in het Franse departement "*Haut Rhin*", nabij het stadje Lauw, in voormalig Duitssprekend gebied. Merk ook de naamverwanten op Lauwers en Lauwens in het aangrenzende Rijnland-Palts (Rheinland-Pfalz) in Duitsland⁸².

Afbeelding: belangrijke vindplaatsen van de familienaam

Lauwers en Lauwers in de 15^e eeuw⁸³.

1395-1441 – Naamgenoten bij de poorters van Antwerpen

Vanaf de 15^e eeuw was de familienaam ruim verspreid in de toenmalige landstreken Vlaanderen en Brabant, verenigd in het hertogdom Boergondië. Uit alle uithoeken van het toenmalige hertogdom Brabant migreerden naamgenoten naar de stad Antwerpen. Zij kwamen onder meer uit de omgeving van Turnhout, van Oudenbosch, van Breda, van Mechelen.

Bij sommige naamvarianten, zoals die van een zeldzame Friese inwijkeling ging het ongetwijfeld om patroniemen, of verwijzingen naar de voornaam van de vader, zonder aanwijsbare verwantschap naar de vroege families in het Graafschap Vlaanderen.

In de lijst van de nieuwe poorters te Antwerpen tussen 1390-1443 vonden we verschillende vermeldingen van Lauwers⁸⁴. Rombout Lauwers was metser en werd opgenomen in de lijst op 10 augustus 1425. Zijn afkomst werd niet vermeld. Naamgenoot Jan Lauwers was afkomstig van Kasterlee en werd opgenomen als nieuwe poorter op 2 januari 1433. Gheert Lauwers was afkomstig van Beerse bij Turnhout en werd opgenomen in de lijst op 13 januari 1441.

⁸² Ongetwijfeld zijn een aantal familienamen ontstaan uit een afgeleide van een voornaam Laurent (Lauwrenz, Lorenz), en toch stellen we vast dat de familienaam al systematisch wordt opgenomen bij nakomelingen.

⁸³ (c) Eigen bewerking kaart vindplaatsen, Vlaanderen, bewerking op Google kaart, 2014.

⁸⁴ Migratie en integratie in het laatmiddeleeuwse Antwerpen. Een studie aan de hand van de poorterslijsten 1390-1443 (Verhandeling aangeboden tot het behalen van de graad van licentiaat in de geschiedenis), bewerking door A. Vandenhoeck, Antwerpen, 2002.

Afbeelding: de Waterpoort van Antwerpen was één van de voormalige stadspoorten aan de Schelde, gebouwd in 1624 als een "ereboog" voor koning Filips IV. Oorspronkelijk gebouwd aan de Vlasmarkt, werd de poort in 1880-1885 en vervolgens in 1933-1936 verplaatst, wat haar de bijnaam "de wandelende poort" opleverde⁸⁵.

Er waren eerdere vermeldingen in 1420, van Mathijs Lauwersone op 28 juni 1420, afkomstig van Oudenbosch in de huidige Nederlandse provincie Noord-Brabant en van Peter Lauwenzone, een schipper eveneens afkomstig uit Oudenbosch, ingeschreven op 6 september 1420.

Een Jan 'van Lauwen', een bontwerker afkomstig uit Walem bij Mechelen, werd opgenomen in de lijst op 2 juli 1422. We kunnen niet met zekerheid zeggen of het om verwanten gaat, en kunnen enkel vaststellen dat er uiteenlopende schrijfwijzen voor de familienamen werden gebruikt.

Jan 'van Louwen' trad nog eerder op als borg voor nieuwe poorters, op 25 november 1391. Wanneer iemand poorter werd in het middeleeuwse Antwerpen, was het mogelijk dat een andere poorter, die al in Antwerpen woonde, zich voor

hem borg stelde. Andere dan deze Jan, zijn er geen sporen van oudere poorters met een min of meer gelijkaardige naam die als borg optraden van de nieuwen.

Andere inschrijvingen waren Gherijt (Gerrit) 'Laurens zone' ingeschreven op 28 november 1421, uit Oudenbosch, en Claus 'Laureyns sone' ingeschreven op 28 april 1396. Claus en Jan 'Laureyszone' uit Roosendaal werden ingeschreven op 7 maart 1432 en op 19 februari 1440. Andries Laureyns werd ingeschreven op 3 september 1395 en Gheert Laureyns op 19 mei 1419. Beiden kwamen uit Overhage bij Breda. Goden Laureyns, een metser, werd ingeschreven op 18 december 1422, en Claus Laureissone uit Hildernisse werd ingeschreven op 18 juli 1432. Uit Rijkevorsel kwamen de nieuwe poorters Andries Laureys, ingeschreven op 4 april 1421, en Peter Laureys, ingeschreven op 3 mei 1415. Jan Laureyssoen werd er ingeschreven op 17 juni 1440 zonder melding van afkomst.

In de akten van de schepenregisters van de stad Antwerpen vonden we tussen 1446 en 1454⁸⁶ meldingen van Jan Lauwers, Claus Lauwers, Rombout Lauwers, van Katline (Katelijne) Lauwers en van Lysbette (Liesbeth), weduwe Lauwers. Dit maakte dat we konden stellen dat in de 15e eeuw in ieder geval familienaamgenoten als poorter in Antwerpen stonden ingeschreven. Antwerpen behoorde in deze periode tot het hertogdom Boergondië. Vanaf 1384 was dit onder de heerschappij van Filips de Stoute, die graaf van Vlaanderen was, met inbegrip van het markizaat van Antwerpen en de stad Mechelen. Na diens overlijden op 27 april 1404, leidde zijn echtgenote Margaretha van Male het hertogdom tot aan haar dood op 21 maart 1405. Hun oudste zoon Jan zonder Vrees nam toen deze taak over. Hij werd vermoord in 1419.

85 © Foto Waterpoort Antwerpen, Patrik Lauwens, 2015 - Schilderij "Filips de Goede" door Rogier Van der Weyden, 1450. Publiek Domein zie Wikipedia.

⁸⁶ Bewerking van Yvan Derycke, Stadsarchief Antwerpen, 2004

Filips de Goede erfde in 1419 Bourgondië, Vlaanderen, Artois, Mechelen en Antwerpen van zijn vader Jan zonder Vrees. Filips de Goede verleende de steden privileges in ruil voor belastingen en accijnzen. Hij huwde met Margaretha van Male, de enige dochter en erfgename van Lodewijk II van Male, graaf van Vlaanderen, en Margaretha van Brabant. Zijn dochter, Margaretha van Bourgondië, werd uitgehuwelijkt aan Willem VI, de graaf van Holland, van Zeeland en van Henegouwen.

Afbeelding rechts: Filips de Goede, ook genaamd Filips III van Bourgondië (Dijon, 31 juli 1396 – Brugge, 15 juni 1467), op een schilderij van Rogier Van der Weyden. Hij was hertog van Bourgondië van 1419 tot aan zijn dood. Als landsheer van Vlaanderen, Brabant, Namen en Limburg heeft hij een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van de Nederlanden.

Andere genealogische bron als de inschrijvingsregisters van de Antwerpse Droogscheerders-Leerlingen in de 16^e eeuw ⁸⁷ vermeldden geen inschrijving van Lauwens en Lauwers in de daarop volgende eeuw. Een leerknapp Lauwerijs Lawerensens uit Massen in Friesland werd er ingeschreven op 14 juni 1555 als leerknapp bij Jan Van Boven (en werd uitgeschreven op 15 juni 1557), en Nijs Lawen *van Reet* werd er ingeschreven op 10 februari 1555 als leerknapp bij Willem De Visscher (en werd uitgeschreven op 6 april 1557).

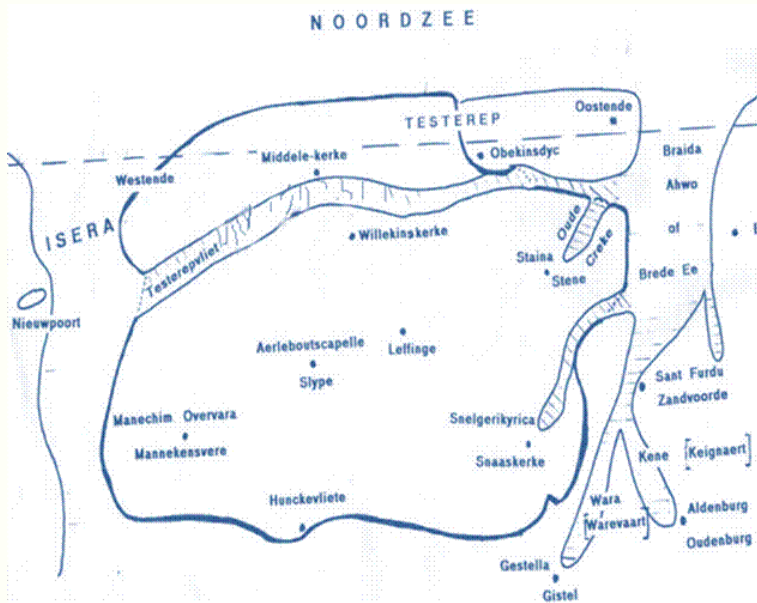
Deze leerknappen met gelijkaardig klinkende namen, stonden evenwel niet ingeschreven in de poortersboeken. Zie ook de resultaten van de Volkstelling in Antwerpen in 1584.

⁸⁷ J. De Meester in Vlaamse Stam, Tijdschrift voor familiegeschiedenis, "Hulp uit onverwachte hoek: de inschrijvingsregisters van de Antwerpse droogscheerders-leerlingen als genealogische bron" tussen 2008 en 2011.

1411 - Het tragisch einde van Katelijne Lauwers (Gistel)

Vanaf het begin van de 15^e eeuw kwam de schrijfwijze Lauwers en Lauwaert veelvuldig voor in het Graafschap Vlaanderen. Een enkele keer kwam ook de schrijfvariant Lauwens voor.

In de parochie van Gistel nabij Oostende, had Katelijne Lauwers, de vrouw van *Meseele*, zichzelf in 1411 verhangen uit wanhoop.

Kaart: Gistel was in de middeleeuwen via een kreek verbonden met de Noordzee (Walraversijde). Gistel (Gestella, Gistella, Gheistelle, Ghestelle) was een graaflijke heerlijkheid, die door de bevaarbaarheid van de kreek uitgroeide tot een haven- en handelsnederzetting. In de 12e eeuw was er al een versterkte vesting, en in de 13e eeuw verwierf Gistel de stadsrechten⁸⁸.

Het voorval gebeurde uit wanhoop. Zij had zich opgehangen en gewurgd aan een koord zoals de tekst vermeldde:

*"par desesperacion se pendi et estrauna a une corde"*⁸⁹. Het feit werd vermeld op 21 september 1411 in de rekening, naar aanleiding van de verkoop van haar huis.

Zoals gebruikelijk was in de middeleeuwen, werd haar huis opgeëist en verkocht ten voordele van de graaf van Vlaanderen, de hertog van Boergondië. Jaak Christiaens had het huis gekocht.

Haar lijk werd volgens de lokale gebruiken opgehangen, want zelfmoord werd beschouwd als een ernstig misdrijf tegenover God.

De uitvoerder van deze straf was Johan Melis, *"pour avoir faire justice et pendu a une estake fourcu Cateline Lauwers"*, zoals vermeld op 11 november 1411 in de rekening. Ging het mogelijk om Katelijne, de vrouw van Michiel Lauwers (*"Meseele" is een Oudnederlandse variant van Michiel*), de Brugse tegeldekker vermeld in 1361?

⁸⁸ (c) Kaartschets bewerking onder licentie Creative Commons CC BY-SA 3.0 / Publiek Domein - Bron: Wikipedia.

⁸⁹ "Zelfmoord in het graafschap Vlaanderen tijdens de Bourgondische periode (1385 - 1500). Een sociologische aanpak." Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte voor het behalen van de graad Licentiaat in de Geschiedenis, Universiteit van Gent, 2007, Lowagie Hannes.

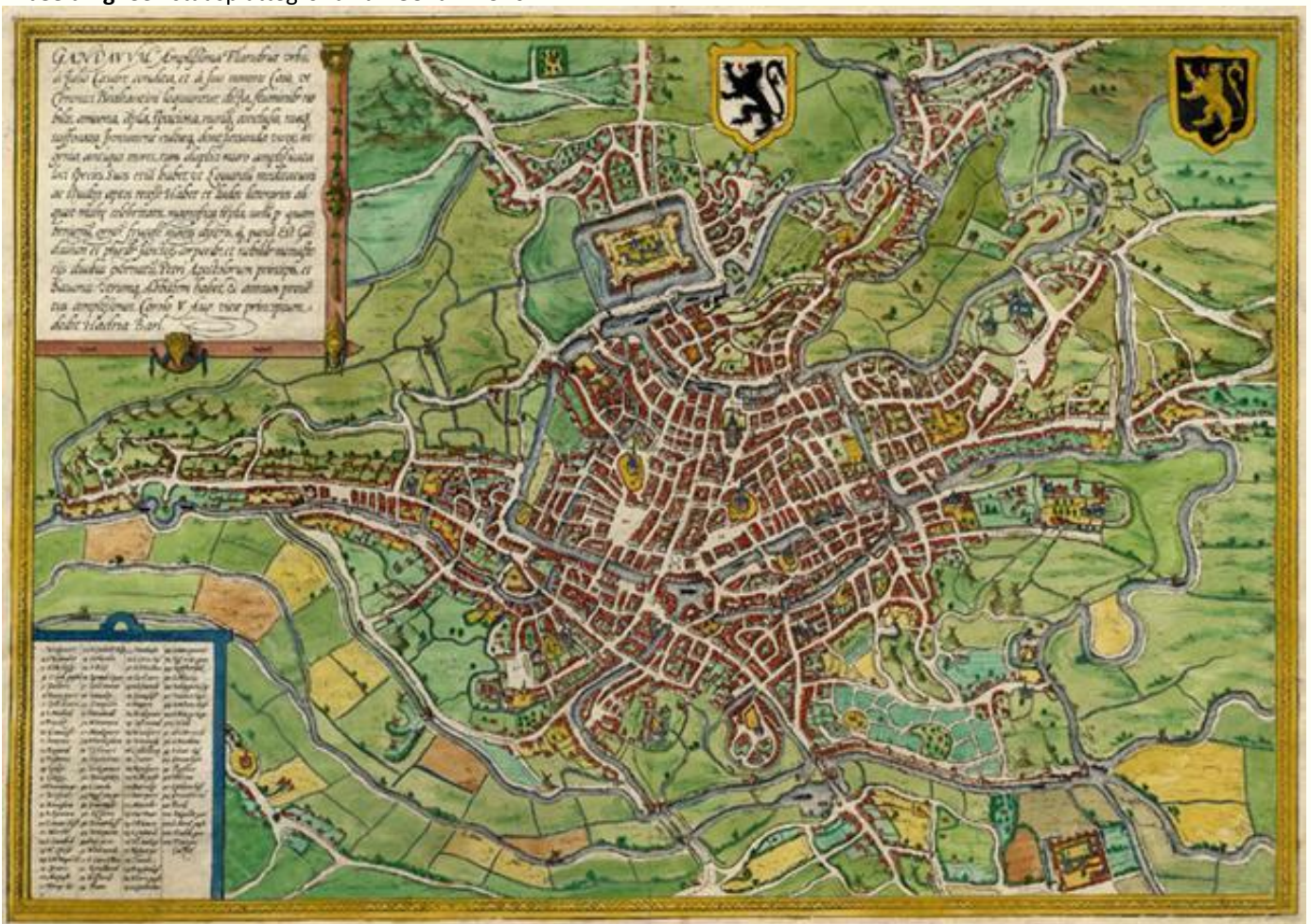
1434 - Jan Lauwers trad op als borg te Gent

Jan Lauwers trad in 1434 te Gent op als borg samen met Jan De Provoost, wanneer deze laatste geld ontving van Gelnoot Hoobrechts en Claeys Van den Bergh, voogd van de wees Hennekin Hoobrecht (zoon van Jan Hoobrecht), en dit overgeleend van Jan Willebrand.

Er waren latere vermeldingen tot de 17e en de 18e eeuw, wat een blijvende aanwezigheid in de *Fiere Stede* of de Arteveldestad bevestigde. Marie Katrien Lauwers werd vermeld op 22 juni 1736. Zij was een dochter van Pieter Lauwers en Barbara Pinel, geboren op 8 maart 1691 te Gent.

Op 21 november 1741 werd Gillis Lauwaert vermeld, een zoon van Adriaan en Suzanne Van Aelst, geboren te Gent op 3 mei 1671. Hij was gehuwd met Agnes Wauters, geboren te Peer. Hun dochter Françoise werd eveneens vermeld.

Afbeelding: een stadsplattegrond van Gent in 1576⁹⁰

⁹⁰ (c) Prenten en kaart uit het 16e-17e eeuw in publiek domein.

1434-1481 – Naamgenoten bij de poorters van Gent

In de poorterboeken van Gent kwamen verschillende naamgenoten voor. Corneel Lauwers, zoon van Ma(a)r(ten) werd ingeschreven "*buten graeuwer poorten*" met Victor Symoens, Corduanier ⁹¹ in de Skymanstraat, Geert Boeye, melding *Bijloken*, en Arent De Cleerc die op 8 april 1478 vertrokken was. De inschrijving dateerde van 29 december 1478. Corneel was geboren in de Axelambacht te Roeselare en had geen kinderen.

Robert Lauwers, zoon van Jan Lauwers, werd ingeschreven op 29 oktober 1481. Hij was getrouwd met Jeanne Van der Stichelen en was geboren in Engeland. Zijn inschrijving droeg de melding "*Hooiaerd in den Inghelē*". Mogelijk was er een verwantschap met de emigrant Jan Lauwens die te Zierikzee, Zeeuws-Vlaanderen, in 1436 naar Engeland was getrokken.

Jan Lauwers trad in 1434 te Gent op als borg samen met Jan De Provoost, wanneer deze laatste geld ontving van Gelnoot Hoobrechts en Claeys Van den Bergh, voogd van wees Hennekin Hoobrecht (zoon van Jan Hoobrecht), en dit overgeleend van Jan Willebrand.

Op 9 juni 1477 was er de melding van Joos Lauwa(e)rt, zoon van Godevaert Lauwaert, gehuwd en met vijf zonen en drie dochters. Hij werd geboren te Sint-Jans-Lerne en werd ingeschreven "*buten ketelpoorten*" met Willem De Cloet. In 1487 werd zijn weduwe, jonkvrouw Johanna s'Graeven vermeld, een dochter van Livien s'Graeven, op dat moment gehuwd met Simon De Caluwé, een schepenmaker geboren te Axel. Zij woonde op dat moment aan de Vismarkt met Geert de Graeve.

De Ketelpoort dankte zijn naam aan de vestingwerken rond de sluisen. Het waren bouwwerken die er naar verlied uitzagen als omgekeerde ketels of kuipen. De grote sluis aan de Leie nabij de Ketelpoort was ook bekend als het *Kuyppgat* of de *Kuyppoort*.

⁹¹ De term 'Corduwanier' is een vertaling van het Franse woord 'cordonnier'. Een Corduwanier is een leerbewerker. Volgens de Engelsen is 'Cordwainer' geïntroduceerd na de Noorse invasie van Engeland in het jaar 1066. De naam 'Corduwanier', of zo men wil 'Cordwainer', vindt zijn oorsprong in de stad Cordoba, in het zuiden van Spanje. Totdat de stad viel, zo rond de 12e eeuw, was het een bolwerk van de Omeyyad Kalifs. Het inmiddels Moorse Cordoba genoot in de vroege middeleeuwen van een welvarendheid op basis van twee belangrijke inkomsten; het zilverwerk van de zilversmeden en de productie en verwerking van Cordobaanse leer. Cordobaanse leer werd van oorsprong gemaakt van de huid van de zogenaamde musoli geiten, en het leer werd bewerkt door de Moren volgens een speciaal procedé dat alleen bij de Moren bekend was. Totdat Engelse plunders door het land trokken en met scheepsladingen vol buit terugkeerden naar Engeland, inclusief het fijnste leer dat ooit door een Engelse schoenmaker was aanschouwd. Schoeisel gemaakt van dit fel begeerde Cordobaanse leer werd al snel over heel Europa razend populair. Al sinds de middeleeuwen is de naam 'Corduwanier' een eervolle titel geworden voor de betere schoenmaker (hij die schoenen maakt; dus niet repareert). In het centrum van Gent is er nog steeds een Corduwanierstraat.

Afbeeldingen: De Brugse poort in 1636⁹², de Antwerpse poort en de Dendermondse poort van Gent. In de 19^e eeuwen verdwenen de meeste van deze vestigingswerken.

1436 - Jan Lauwens uit Zierikzee, Nederland, emigreerde naar Engeland

Bij stamboomonderzoek naar de naam Lummis in Engeland, stelde men dat de oorsprong van de naam nog lang niet zeker was. Een mogelijke continentale oorsprong vond men in 1436, toe een John Lowenesse van "Cirice" (vandaag Zierikzee) in Zeeland die leefde in Carlton Colville, UK, genaturaliseerd werd in dit land.

De Zeelander (*vermoedelijk een Vlaming*) die in Carlton Colville kwam wonen en er genaturaliseerd was in 1436, wiens naam gespeld werd als Lowenesse, is mogelijk een voorvader van de familie die er hun naam spelden als Loveness een eeuw later. Men neemt aan dat John Lowenesse's naam origineel gespeld werd als Jan Lauwens⁹³.

Vermoedelijk keerde een zoon, Robert, terug naar

Vlaanderen. Deze Robert, geboren in Engeland als zoon van Jan, werd er ingeschreven als poorter in Gent in 1481.

Afbeelding: Carlton Colville hoort bij de Engelse gemeente Lowestoft, het meest oostelijke punt van Engeland. Dat maakte deze haven makkelijk bereikbaar vanuit de Lage Landen. De plaats is nog steeds zeer geliefd bij Nederlandse zeezeilers die de oversteek maken vanuit IJmuiden⁹⁴. Kaart: Zierikzee in de 16^e eeuw

Dezelfde bronnen vermeldden drie personen met de naam Jan Lauwens in Zierikzee tussen 1395 en 1425⁹⁵. De

⁹² Gravure van P. de Jode bij de ontvangst van de Prins Kardinaal te Gent, uit G. Becanus S.J.: "S.P. Ferdinandi Triumphalis Introitus in Gandavum", uitg. J. Meursius, Antwerpen 1636.

⁹³ Bron: "The origin of the name Lummis", eerst gepubliceerd in "Suffolk roots".

⁹⁴ Foto Carlton Colville van Evelyn Simak, 2010, onder Creative Commons Attribution Share-alike license 2.0 CC BY-SA 2.0 - Bewerking op historische kaart Zeeland, 16e eeuw - Kaart onderaan: bewerking onder gebruikerslicentie op kaartgegevens (c) 2018 GeoBasis-DE/BKG (c) Google.

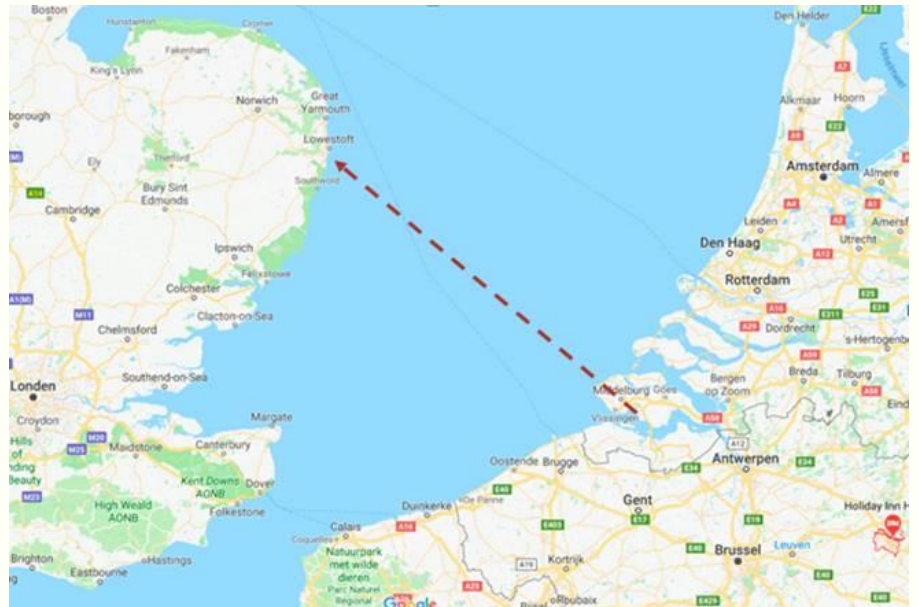
⁹⁵ Doordat bijna alle kerkelijke doop-, trouw- en begraafregisters van Zierikzee in 1940 in Middelburg zijn verbrand (alleen het R.K. Trouwboek 1761-1810 bleef bewaard), wordt een genealogisch onderzoek in Zierikzee en andere plaatsen ernstig bemoeilijkt. De naam Lauwens komt ook voor als voornaam en als patroniem "zoon van Laurens". Dat maakt de duiding als familienaam soms onzeker, want deze "familienaam" kon dan van generatie tot generatie wisselen. Een voorouder van de familie (Van) De Hordijk

geschiedenis van Zierikzee had raakvlakken met die van het land van Grimbergen, waar in de 15e en 16e eeuw de familienamen Lauwens en Lauwers voorkwamen⁹⁶. De familienamen kwamen in deze periode ook voor in het toenmalige Graafschap Vlaanderen, dat behalve Oost-, West- en Frans Vlaanderen, ook het nabijgelegen Zeeuws-Vlaanderen omvatte.

De geschiedenis van de stad Zierikzee ging terug op een nederzetting uit de negende eeuw. De Hollandse graaf Dirk IV bouwde er in 1048 een burcht en Willem II verleende de plaats in 1236 stadsrecht. Visserij en vrachtvaart op de landen van West- en Noord-Europa brachten de stad in de veertiende eeuw tot bloei. Een kreek, die uitmondde in de Gouwe (het water dat Schouwen en Duiveland scheidde) vormde een natuurlijke haven.

Zierikzee was lid van de Hanze en had, als alle andere Nederlandse handelssteden, op het Scandinavische schiereiland Schonen (Skåne) een eigen "witte" stukje grondgebied waarop het recht van Zierikzee gold. De schippers en kooplui verbleven hier soms enkele maanden voor de haringvangst en de jaarmarkten.

In 1595 werd begonnen met de aanleg van een nieuwe haven, maar dat kon het verval in de 17e eeuw niet stuiten. Het aantal inwoners liep sterk terug. Tegen 1800 was Zierikzee een vrijwel dode stad geworden. Daardoor waren mogelijk zo'n groot aantal historische gebouwen bewaard gebleven.

Afbeelding: situering van Carlton Colville nabij Lowestoft in het zuiden van Engeland, waar Jan Lauwens in 1435 werd genaturaliseerd.

(dijk op de grens van Rotterdam en IJsselmonde en Barendrecht) heette bijvoorbeeld Adriaan Jacobsz (Hordijk) in 1592, Adriaen Cornelisz (aen den Hordyck) in 1614 en Lodewijck Lauwens, jongeman van de Hordijk in IJsselmonde, in 1621 - wiens naam in 1660 dan weer werd gespeld als Lodewijck Laurens Hordijk. In het geval van onze emigrant uit 1436, gaat het om een uitgeweken Westvlaming die de familienaam van vader op zoon verderzette. Het is onduidelijk of er een verwantschap was met de Lauwens-en vermeld in 1395 in Zierikzee.

⁹⁶ Met het graven van het kanaal tussen Brussel en de Rupel werd gestart in 1550 te Willebroek door Jan de Locquenhien, burgemeester van Brussel. In 1554 werd het sas van Tisselt gebouwd door 11 timmerlieden van Brussel voor de som van 17.000 gulden. Maria van Hongarije, landvoogdes der Nederlanden, beval kort daarna de doorsteek van de Rupeldijk. Dit gebeurde onder het toezicht van Simon Maertens, burgemeester van Zierikzee.

1453 - Hieronimus Lauwereyns en Watervliet (Sint-Laureins)

Jerome Lauwereyns was de halfbroer van een rechtstreekse voorouder in de stamlijn die de families in grafelijk Vlaanderen verbond met de families in het hertogelijke Brabant.

In 1508 verkocht hij z'n huizen in Mechelen aan Margaretha van Oostenrijk, die er haar residentie in Mechelen van maakte. Mechelse verwanten vonden we terug als landman in Hombeek en Leest.

Hieronimus Lauwerijns stamde uit hetzelfde Brugs geslacht van onze voorouders, dat sinds de 13^e eeuw voorname functies bekleedde in de stad. Hij werd geboren in 1453. Hij was eerst klerk, werd dan ontvanger van de Brugse Vrije, vervolgens hofmeester van graaf Filips de Schone en algemeen ontvanger van de grafelijke domeinen en financiën. In 1500 werd keizer Karel geboren, en Hieronymus stond mee in voor de opvoeding van de jonge troonopvolger.

Afbeelding: de Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart kerk in Watervliet, gebouwd door Hieronymus Lauwerijns⁹⁷.

Hieronimus was veelzijdig: ondernemer, brouwer, samensteller van een liederenboek. Zijn naam zou onlosmakelijk verbonden worden met Watervliet. Deze 'heerlijkheid' werd vanaf 1197 beheerd door de heren *van Praet* uit Brugge⁹⁸ en was in 1287 verdwenen onder het zeeoppervlak.

In 1497 werd het land herwonnen en kwam het in het bezit van Hieronymus Lauwerijns, kanselier en schatbewaarder van Filips de Goede van Bourgondië. Het dorp werd in 1504 door hem heropgebouwd. Zo verwierf hij de bijnaam "*van Watervliet*".

Hieronimus was bekend voor de landwinningen in het Meetjesland. Hij hielp de Sint-Christoffelpolder in Watervliet bedijken. Dan volgden de drooglegging van de Jeronimuspolder tot aan de heerlijkheid Waterland – waar zich thans het dorpje Waterland-Oudeman bevindt en het Zeeuws-Vlaamse Waterlandkerkje – en de bedijking van de Lauwerynpolder tot in het ambacht Bouchaute.

Naar graaf Filips noemde hij de polder en de heerlijkheid Philippine - momenteel een mosseldorp. Men schreef dat hij er van droomde in Watervliet een nieuw Brugge te scheppen.

⁹⁷ Heraldische tekeningen uit familiearchief [wapenkabinet Brugge, 1659]. - Foto Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartskerk te Watervliet van Paul Hermans, 2008, onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, bron: Wikipedia. - Foto's grafmonument in de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Watervliet van (c) Roel Renmans, juli 2010, gepubliceerd met toestemming.

⁹⁸ Verwant langs mijn moeders zijde. Zie e-boek "*Verhalen uit de genealogie Van Praet*".

Afbeelding: het grafmonument van Hieronymus Lauwerijns in de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Watervliet⁹⁹.

Van de familie Lauwerijns wisten we dat nazaten in 1541 het Hof van Sint-Joris aan de Oude Burg verwierven. De weduwe en de kinderen van Mathias Lauwerijn (Lauweryn, Lauwerin, Laurinus, Laurin) hielden het Hof in bezit tot 1611 en gaven het de naam, naar hun bijnaam, *Hof van Watervliet*. De familie dankte haar macht en rijkdom aan de loyale steun aan de Bourgondische vorsten. Stamouder Hieronymus, die overleed in 1509, had de aanzet gegeven. Hij was afkomstig was uit de omgeving van Aardenburg en een halfbroer van de andere kinderen van onze voorouder Boudewijn Lauwereyns.

Het was de woning van Hieronymus Lauwerijns te Mechelen die na zijn dood zou worden omgevormd tot wat het paleis van Margaretha van Oostenrijk werd. Hij bezat ook een woning in Brugge in de Gouden Handstraat. Het huis werd vermeld als "*huuse ghenaeemt oudt watervliet, staende inde nieuwastraete bij Sint-Gillis*" (huis genaamd "Oud Watervliet", in de Nieuwstraat bij Sint-Gillis). Dit toonde de banden aan tussen Brugge en Mechelen.

Hieronimus had vijf kinderen uit zijn huwelijk met Jacqueline Pedaert uit Gent, en drie uit zijn tweede huwelijk met Katrien Strabant uit Brugge. De oudste zoon, Mathias Lauwerijns (1486-1540), volgde Hieronymus op als '*heer van Watervliet*'. Hij huwde Françoise Ruffault, de dochter van een financiële ambtenaar uit het Rijselse (Frans) Vlaanderen.

Een andere zoon, Marcus (1488-1540), werd kanunnik en later deken van Sint-Donaat te Brugge. Hij was nauw bevriend met de beroemde humanist Erasmus.

Een derde zoon, Peter Lauwerijns, overleed al in 1521 en liet een gezin met jonge kinderen achter. Het familiedomein leed onder de natuurkrachten, die meer dan eens de ruim 4000 hectaren gewonnen land bedreigden, samen met de betwisting vanuit de kerk over de uitzonderingsstatus van Watervliet en andere heerlijkheden.

⁹⁹ Hieronymus Lauwereyns (Laurin) werd vermoedelijk eerder geportretteerd door Hans Memling – zie "*Man met gouden munt*".

Dit betekende ook dat de familie werd verwickeld in langdurige en geld verspillende processen. Mathias Lauwerijns, die het domein beheerde na Hieronymus, overleed op 9 september 1540. Zijn weduwe, Françoise Ruffault, kocht op 5 april 1541 het Hof van Sint-Joris van Margriet de Baenst, een Brugse familie verwant met de familie Lauwerijns (of *Lauwers*, beide schrijfwijzen komen hier voor en de familiewapens vanaf de 16^e eeuw hadden onmiskenbaar gemeenschappelijke elementen).

Prent: Desiderius Erasmus volgens een prent van Lodewijk van Seckendorf in *“Uitvoerige en Onpartijdige Historie”*, 1728, afbeelding onder Publiek Domein uit private collectie. Hij was bevriend met Marcus Lauwereyns.

Een jaar eerder, in 1540, had de familie een buitengoed in Sint-Kruis te Brugge aangekocht, net buiten de stadswallen. Het was een omwalde, versterkte herenwoning met hoeve die het *“Blauw Huis”* heette. Het leek er op dat de familie de voorkeur gaf aan Brugge, en de verwerving van beide woningen, in de stad en op het platteland, lieten dit toe. Het *hof te Oude Burg* betekende een rijker stadskwartier dat korte tijd later ook andere familieleden aantrok.

Zo verwierven in 1547 Cornelis *de Scheppere* en Liesbeth Donche (*d’Onche*) het *Hof van Beveren* in deze buurt – momenteel Nieuwstraat 5-7. Liesbeth was de weduwe van de jong gestorven Peter Lauwerijns. Beide hoven paalden met hun tuinen en achtergebouwen aan elkaar. De tweede echtgenoot van Liesbeth was een internationaal diplomaat en vertrouwensman van Karel V.

In 1565 overleed Françoise Ruffault en haar inmiddels volwassen geworden ongehuwde zonen verdeelden zonder problemen het familiebezit. Eén zoon ambieerde een militaire loopbaan en was als militair in 1556 te Kamerijk overleden. Zoon Guido kwam het oude Hof in de Gouden Handstraat toe, en de oudste zoon Marcus (1525-1581) erfde de heerlijkheid Watervliet, het *Hof aan de Oude Burg*.

Marcus betaalde zijn broer Guido voor het *Hof te Oude Burg* 350 pond, de helft van de geschatte waarde. Marcus bleef ongehuwd, en hij bracht zijn bibliotheek, muntenkabinet en kunstverzameling onder in het voormelde Blauw Huis in Sint-Kruis (*Museum Marci Laurini*). Hij verbond het renaissance stadspaleis aan de Oude Brug met huizen in de Nieuwstraat die aan de familie behoorden en realiseerde een stadsdomein met huizen en tuinen vanaf het *Hof van Watervliet* tot aan *de Dijver*. Het ging onder meer over het *Hof van Beveren* en *“diverssche andere cleene huusinghen daer mede gaende”* (diverse andere kleine huisjes daarrond). Het *Hof van Beveren* was bewoond geweest door Mathias Lauwerijns, de oudste zoon van Peter en Liesbeth Donche, en dus neef van Marcus.

Vóór 1569 had Marcus drie tot vier houten overkragende gevels laten vervangen door rechte stenen gevels *“te merckelicke vercieringhe... ende decoratie van de stad”* (tot opvallende versiering en decoratie van de stad). Tussen deze huizen en het *Hof van Watervliet*, op de hoek van de Nieuwstraat en de Oude Burg, stonden nog twee huizen van de familie, waarvan één *“met houten voorhoofd ende overspronck”* (met houten voorgevel en oversprong). Marcus maakte in 1569 zijn voornemen bekend aan de stad om ook deze huizen te renoveren, en vroeg in ruil vrijstelling van de stedelijke accijnzen.

In zijn pleidooi verwees Marcus naar andere edellieden die dit van het stadsbestuur hadden verkregen, omdat hun huizen de uitstraling van de stad ten goede kwamen. Ongetwijfeld speelde ook geldtekort een rol, want sinds 1565 speelde zijn gebrek aan zakendoen hem parten als humanistisch intellectueel. Hij had zijn moeder gemandateerd om de zakelijke belangen te behartigen.

Hij had, net als zijn broer Guido, verschillende Europese universiteiten bezocht. Het familiepatrimonium liet hen toe hun leven te wijden aan de studie van de antieke wereld.

Uit het verzameld werk van Marcus sprong onder meer zijn belangstelling voor fraaie humanistische drukken van de Venetiaanse drukkersfamilies Manutius in het oog. Marcus bezocht bibliofiele vrienden in Parijs en had goede connecties in het Antwerpse milieu van humanisten, verzamelaars en antiquairs. Via die Antwerpse connecties had Marcus in 1558 drukker-graveur-kunstenaar Hubertus Goltzius (overleden in 1583) naar Brugge gehaald om een reeks boeken over de geschiedenis van het antieke Griekenland en Rome uit te geven. Marcus trad op als mecenas, en de drukken vonden een internationaal koperspubliek via Plantijn in Antwerpen. De eerste uitgaven dateerden van 1563 en 1566, waarna het wat moeizamer verliep – allicht mede door zijn gebrek aan zakelijk inzicht.

Afbeelding: het familiewapen van de Lauwerijns, *heren van Watervliet*, had geen herkenbare elementen zoals de zwanen en boom(stronk) in andere bekende familiewapens.

Vanaf 1565 werden een groot deel van de bezittingen in Watervliet opnieuw door de zee verzwolgen en gingen inkomsten verloren.

Vanaf 1569 verkocht Marcus met mondjesmaat percelen van het grote domein *Hof van Watervliet* en *Hof van Beveren*, en omliggende huizen. De kopers waren Anna van Thiennes en zijn broer Guido.

Dit kon niet beletten dat Goltzius Marcus voor de rechtbank zou dagen gezien hoge uitstaande schulden.

Marcus overleefde de Calvinistische republiek (1578-1584) in Brugge niet. Hij trok weg naar het zuiden en overleed anoniem in Calais. Guido Laurinus, zijn jongere broer, werd de nieuwe *heer van Watervliet* en erfde het *Hof in de Oude Burg*.

Guido stierf in 1588 te Rijsel en het *Hof van Watervliet* kwam in handen van Guido's zoon Marc (overleden in 1610) en Guido's dochter Françoise.

Na de dood van zoon Marc, verkocht dochter Françoise in 1611 aan Peter Boddens. Het familiepatrimonium was op dat moment nog maar een schijn van wat het een eeuw tevoren was geweest. De crisis van de 16^e eeuw had haar tol geëist...

Afbeelding: het volledige wapenkabinet van nakomeling Jan Lauwereyns (ook "Laurin"), de laatste van de Brugse Lauwereyns, in de Sint-

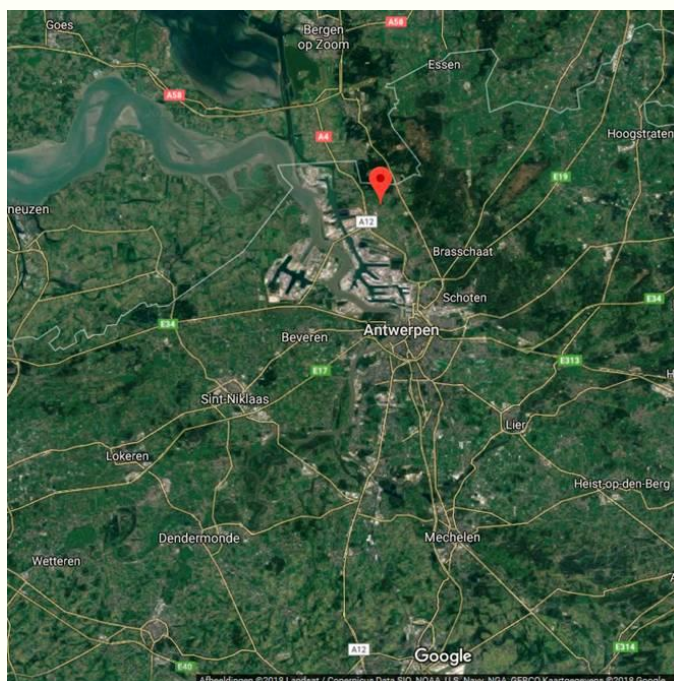
Jacobskerk in Brugge in 1659. Merk de verwijzing naar verwante families als Donche, *de Baenst, van Vive(ns)*¹⁰⁰. In het zogenaamde "wapenkabinet" werden het wapenschild, de schildhouders, helm, dekkleden en helmteken en andere attributen van een ridder opgenomen: het zwaard, de sporen, de handschoenen en een tabbaard, waarop het familiewapen op het kleed en de mouwen werd herhaald. Oorspronkelijk waren deze wapenkabinetten driedimensionaal, geëvolueerd uit een in steen gebeeldhouwde voorstelling, en in de 17e eeuw werden ze gewoon vlak geschilderd. Ze werden in die eeuw ook vaak vervangen door ruitvormige rouwborden. Jan Lauwereyns voerde als devies "*Virtus Inarduo*" (Dapperheid in moeilijke omstandigheden).

1462 - Pauwel en Aert Lauwers stonden borg voor moordenaar Peter De Bruyne uit Stabroek (Stabroek en Antwerpen)

Op 11 oktober 1462 traden Pauwels Lauwers en Aert Lauwers samen met Luyc Luydens en Pauwels De Monick op als borg voor Peter de Bruyne uit Stabroek¹⁰¹. Peter De Bruyne had doodslag gepleegd op Gielis Bacheleer¹⁰². Peter de Bruyne moest zielenmissen laten lezen, was kopen en pelgrimages doen naar Rome en Parijs als zoenoffer ten opzichte van de nabestaanden.

Personen met de familienaam Bacheleer werden al in de 13e eeuw vermeld als poorters in Antwerpen. Een Gielis Bacheleer werd in 1410 vermeld als schepen, samen met Hendrik Van Velthem, Jan de Schermere en Jan van Elselaer onder de Antwerpse burgemeester Aert Van Immerzeel. Het is niet duidelijk of het om een verwante gaat van bovenvermelde Gielis.

De schepenen Willem Van Der Heyden, Walraven Drake¹⁰³, Jan Schat en Goris Maes regelden de zaak.

Kaart: situering van Stabroek ten noorden van de stad Antwerpen¹⁰⁴. Al in de 14e eeuw stond op de locatie van het *kasteel Ravenhof* vermoedelijk een klein kasteel. Tot het begin van de 15e eeuw was dit in het bezit van de familie *van Steenland*. In de loop van deze eeuw kwam het kasteel in het bezit van de familie *van Immerzeel*.

¹⁰⁰ Wij vermoeden dat de familienaam Vive(ns) een voorloper was van de Brabantse schrijfvariant Vivijns. De verwantschap met de Baenst werd al vermeld bij Odin Lauwereyns. In de Gaillard Bruges et le Franc werd vermeld dat Jan Lauwereyns, overleden in 1659 (jaar van het wapenkabinet), een zoon was van Jerome Lauwereyns en Johanna de Mol. De laatste was een dochter van Antoon de Mol en Anna de Baenst, die op haar beurt een dochter was van Jan de Baenst en Elisa van Vyve. Dit waren families uit het toenmalige Graafschap Vlaanderen en het hertogdom Brabant. Peter Lauwereyns was gehuwd met Elisabeth Donche.

¹⁰¹ Stabroek wordt voor het eerst vermeld in een brief van 9 juni 1258 van Nicolaas III van Fontaines, bisschop van Kamerijk, aan het kapittel van O.-L.-Vrouw van Antwerpen als Staecbruc. Later groeit de naam uit tot Staeckebruuc en Staecckbroeck. Stabroek is genoemd naar het broek dat 'ingestaakt' is door de hertog van Brabant met hout uit de nabije bossen.

¹⁰² Schrijfvarianten zijn (de) Baetseleer, Baetceleer, Baetsuleer, Batsleer, Baseleer, Boitselier, Botselier, Batselier. De naam zou zijn afgeleid van een edelman die in dienst was van een ridder (bachelier).

¹⁰³ Ook gespeld als Draeckx, Draeck

¹⁰⁴ Kaartgegevens Google 2018 onder gebruikslicentie.

1469 - Lauwers bij de haardentelling in de West-leper-Ambacht (leper)

In 1469 werden in opdracht van de Rijse Rekenkamer in Vlaanderen tellingen gehouden om het aantal huisgezinnen te kennen die zich binnen het gebied van elke kasselrij¹⁰⁵ bevonden. De tellingen waren bedoeld om het "transport" te berekenen, in essentie een belasting voor de Graaf van Vlaanderen.

Die belasting was ingesteld door de Franse koning Filips De Schone als schadevergoeding na zijn overwinning in 1305. Uiteindelijk was deze belasting in het voordeel van de graaf van Vlaanderen omdat de opname van Frans-Vlaanderen in de Franse staat als compensatie werd beschouwd.

Afbeelding: het gemeentewapen van Wijtschate¹⁰⁶.

Bij de telling kwamen enkele meldingen Lauwers voor:

- **Louis Lauwers** ("Loy") in de parochie Wijtschate [linkse pijl op kaartje] en
- Lamsin Boudrave, de weduwe van **Willem Lauwers** in de parochie Dikkebus [rechtse pijl op kaartje].

De Kasselrij leper

Wijtschate was een van de oudste dorpen en deel van Heuvelland en was in 1469 net als de leperse deelgemeente Dikkebus gelegen in de kasselrij leper. Beide parochies behoorden eerst tot één van de ambachten (West-leper-Ambacht) onder de Kasselrij Sint-Omaars.

De stad en de omliggende kasselrij hadden elk een eigen baljuw. De kasselrij omvatte behalve Wijtschate en Dikkebus ook leper, Voormezele, Kommel, Wulvergem, Mesen, Hollebeke, Zandvoorde, Zillebeke, Zonnebeke, Langemark,

Bikschote en Boezinge. Het rechtsgebied van de kasselrij was in de 14de eeuw nog vergroot met de Oost-leper-Ambacht.

De Kasselrij leper was een kasselrij rond de Vlaamse stad leper van de middeleeuwen tot het einde van het Ancien Régime. Ze werd omringd door het Brugse Vrije ten noorden, Veurne Ambacht ten westen, de Kasselrij van Waasten, Cassel Ambacht, Belle Ambacht, de Kasselrij van Rijsel in het zuiden en de Kasselrij Kortrijk en Kasselrij Roeselare in het oosten.

Wijtschate was van belang voor de voedselvoorziening van de stad en op regelmatige tijden werden de boeren er opgeroepen om met paard en wagen vervoersdiensten te verrichten voor leper. Wijtschate ligt op een heuvelrug die de waterscheidingslijn maakte tussen IJzer- en Scheldebekken. Dikkebus kreeg zijn naam omdat het van oorsprong een "dik struikgewas" was.

¹⁰⁵ Ook burggraafschap, een militair, gerechtelijk en bestuurlijk onderdeel van het Graafschap Vlaanderen, geleid door een burggraaf. Sommige kasselrijen werden ingedeeld in ambachten.

¹⁰⁶ Gemeentewapen Wijtschate onder Publiek Domein licentie - De kaart is een toegestane bewerking van Google maps, 2017. - wapen Augustijnen uit private collectie, 1964.

Inwoners van Ieper in de 16e eeuw

Voor een overzicht van inschrijvingen van naamgenoten Lauwers in de stad Ieper, zie ook het artikel hierboven. Dit zijn de inschrijvingen tussen 1510 en 1548 in de stad Ieper.

Merk ook dat een **Joannes Lauwers** prior was van de Augustijnen kloostergemeenschap in Ieper. Hij overleed in 1551. Het Augustijnen klooster van Ieper was te situeren tussen 1250 en 1796.

Afbeelding: het wapen van de Augustijnen van Ieper.

In hetzelfde jaar werd bij deze Augustijnen in Ieper ook pater **Mattheus Lauwers** vermeld.

De Augustijnen startten omstreeks 1261 met de bouw van een klooster. Na een conflict over de vestigingsplaats vond de orde in 1283 een definitieve verblijfplaats in de *O.-L.-Vrouw ten Brielen*parochie.

De periode waarin de naamvermeldingen voorkwamen, was een periode van tegenspoed voor de paters. De inboedel van het klooster werd verkocht, en de gebouwen werden met de grond gelijk gemaakt. Pas in 1584 vestigden de Augustijnen zich in een nieuw convent, dit keer in de Elverdingestraat. Dit klooster werd pas in 1622 voltooid.

1470 - Gheert Lauwers, meier van Kapelle-op-den-Bos (Zemst)

Geert Lauwers werd vermeld in een geschil in 1520 tussen de heren van Grimbergen en *ons heeren des coonincx* (hertogen van Brabant). Het ging om een gevangenenhuis aan de brug van Zemst. Geert Lauwers was meier te Kapelle-op-den-Bos en was ongeveer 80 jaar oud. In 1520 was Mechelen in volle bloei, de Sint-Romboutstoren was bijna voltooid, Keizer Maximiliaan werd ouder, de eerste vervolgingen begonnen van Lutheranen in Duitsland.

In Zemst was het niet zo rustig. In deze tijd behoorde Zemst onder de meierij of de vrijheid van Kapelle-op-den-Bos, een gebied dat in de 15^e eeuw door de hertogen van Brabant was opgericht als tegengewicht voor de *heren van Grimbergen*. Sommige instellingen hadden rechten op bepaalde onroerende goederen. Deze rechten en instellingen definiëren was voor Zemst vaak een moeilijke zaak.

Nijs Van der Beken was meier van de *heren van Grimbergen* en huurde het huis *de Croon*, aan de overzijde van de Zenne vanuit Mechelen [zie pijltjes op de kaarten]. Hij eiste het huis op om voor de heren van Grimbergen rechtspraak te doen, en die eis lokte op zich een hele rechtszaak uit omdat het huis zelf onder de jurisdictie van de hertog van Brabant zou vallen. In opdracht van de Rekenkamer van Brussel werd door de secretaris en procureur-generaal in Brabant een getuigenverhoor op touw gezet. De getuigen waren hogere dorpsfunctionarissen in dienst van *ons heeren des coonincx*¹⁰⁷.

¹⁰⁷ Een verwijzing naar de hertogen van Brabant.

Tijdens dit getuigenverhoor kwam één en ander aan het licht¹⁰⁸.

Geert Lauwers was meier¹⁰⁹ te Kapelle-op-den-Bos en was ongeveer 80 jaar oud. Hij had zijn voorganger Hendrick Van Soenen, gedurende veertig jaar gekend en Geert getuigde dat hij deze altijd had horen zeggen dat het huis over de brug van de Zenne in Zemst eertijds toebehoorde aan Jeanne *van Relegem* en nu aan Jeanne *van Lathem*. In dit huis hielden de officieren van de hertogen van Brabant het gebruiksrecht en er werden "*de misdadige ende kuerachtige gevanghen ende gespannen gehouden*" (de misdadige en veroordeelde gevangenen werden er opgesloten). De rentmeester zette er de cijzen. Het huis werd altijd "*gegoed en geërfd onder ons heeren des coonincx*" (was in eigendom en geërfd onder de hertogen van Brabant), getuigde Geert.

Extra bewijs leverden de schepenbrieven die Geert Lauwers had geraadpleegd in de Rekenkamer te Brussel.

Abbeelding: de brug gesitueerd op een kaart van Philippe-Christian Popp tussen 1842 en 1879¹¹⁰

Nijs Van der Beken wilde het huis gebruiken om misdadigers terecht te stellen en gevangen te houden voor de heren van Grimbergen, zonder toelating van de hertog van Brabant.

Te Zemst en te Weerde waren er nog huizen die onder de hertogen van Brabant vielen, "*daer die kueren ende bruecken ende andere rechten hen toe behoren*" (waar de bestemming en het gebruiksrecht met andere rechten toe behoorden), aldus Geert. Hij betoog verder dat de rechten door de meier en de officieren van de heren van Grimbergen met geweld van de officieren van de hertogen van Brabant waren afgenomen. Dit was onder andere ook gebeurd met het huis waar Gabriel *van Woluwe* in woonde in Weerde, "*welck huys nochtans eygen goedt was*" (hoewel het zijn eigendom was).

Peter *van Nyverseel* was ook getuige. Hij was rentmeester van de hertog van Brabant voor het gebied van Overzenne. Peter was 76 jaar oud. Hij getuigde altijd geweten te hebben dat in Zemst de eigen goederen, "*daer geerfd en gegoed worde*" (geërfd en in bezit was) door de rentmeester van de hertogen voor het gebied van Overzenne en door zijn schepenen werden beheerd. Het huis met de beemden over de brug richting Mechelen was zo eigen goed: de "*kueren ende bruecken die vallen ende verschynen op de heerstrate van aende Mechelse Brugge tot Epepegem over de Brug, met oock die borrewegen, kerckwegen, bruywegen ende gemeynten competeeren aan ons heeren des coonincx, zonder dat daer yemandt eenight recht kan op voorderen*" (gebruiksrecht van de Heerstraat, de Mechelse brug naar Epepegem over de brug, met alle wegen en leefgemeenschappen waar niemand anders aanspraak op kon maken), getuigde hij.

¹⁰⁸ Bewerking van Marc Alcide uit Zemst.

¹⁰⁹ vanaf de vroege middeleeuwen een ambtenaar in dienst van een landsheer. De naam komt van het Latijnse adjectief major, dat "grotere" of "oudere" betekent. Verwante titels waren drost, baljuw en villicus. Merk dat ook Willem Lauwers, begraven op 11 december 1626 in Grimbergen op 80 jarige leeftijd, als "villicus" werd genoteerd. Deze functie kwam dus ook later nog voor bij Lauwers in de omgeving.

¹¹⁰ (c) Fragmenten: bewerkte scans oude kaarten [Popp 1879, kopergravure Mechelen toegeschreven aan Jansonius, 16e eeuw] uit private collectie.

Nochtans wilden enkele officieren en de meier van de heren van Grimbergen, Nijs Van der Beken, hetzelfde *usurperen* en de rechten toebehorend aan de hertogen met geweld afnemen, zo betoog hij.

Antoon van Ermeren was "vorster" (deurwaarder) van de hertogen in Zemst. Hij was 42 jaar oud, en hij was een derde getuige. Antoon woonde al 16 jaar te Zemst. Volgens hem huurde Nijs het huis en wilde deze de rechten van de hertogen niet erkennen en zelf renten innen: "*ons heeren des conincx daer inne geen recht meer kennen en pretendeert aldaer tot behoef van de heren van Grimbergen alle bueren ende kueren als die daer vallen te mogen ontfangen.*" (wilde de aanspraken niet doen toekomen aan de hertogen van Brabant, maar de heren van Grimbergen). Hij bevestigde de rechten van de hertog van Brabant in de streek: "*De Heerstrate competeert ons heeren des conincx van aent brugken in gheenszijde van de Syenne naer Mechelen weerts bij 't Sieckhuysken aldaer tot Eppegem toe veertig voeten breed met ook de gemeynte aldaer gelegen. Soo hadde de rentmeester van Oversynne eenigh particulier persoonen op eenighen heerlycken cheyns geconsentieert te planten willigen ende ander hout.*" (De Heerstraat behoorde aan de hertogen van Brabant van aan de brug aan de zijde van Mechelen tot aan het ziekenhuis in Eppegem, tot veertig voet breed, met de leefgemeenschap die er lag. Zo had de rentmeester van de Overzenne toegestaan er wilgen en ander hout te planten).

Nijs Van der Beken had de bomen en de wilgen, hoewel hij er geen recht op had, laten afhakken en deze laten wegvoeren zoals hij zelf goed dunkte. Sommige Zemstenaren die met dit hout normaalgesproken cijns betaalden aan de rentmeester van Brabant, konden dit daardoor niet meer.

Gevraagd werd aan de getuige of het huis *De Croone* eigen goed was en of het cijns gaf aan de hertog van Brabant. Antoon antwoordde dat de grond waarop het gebouwd werd, genomen werd van een grote beemd, die als eigen goed werd beschouwd.

Deze beemd behoorde aan een vrouw uit Mechelen. Tussen het huis en de Heerstraat stond een opstal. De heren van Grimbergen hadden op het belangrijkste gebouw van het complex een cijns van 12 stuivers, maar de getuige wist niet op welke manier zij hier aan waren geraakt.

Laureys Boets, wonend in Zemst en "*schepene aldaer*", was 66 jaar oud en getuigde eveneens. Hij bevestigde dat het huis gedurende 40 jaar onder de hertogen van Brabant ressorteerde. Hij was er niet van op de hoogte dat de heren van Grimbergen hier enig recht of gezag "*hadden willen pretenderen*" (hadden willen laten gelden). Deze getuige wist dat de tegenwoordige en vroegere meier van Kapelle-op-den-Bos "*aldaer diversche gevangenen van wegens ons heeren des conincx gesedt ende gestelt hebben ende die welke sijn geexecuteert sijn geweest ende dandere gecomposeert.*" (er gevangenen had geplaatst die soms geëxecuteerd waren of er werden gehouden op bevel van de hertogen van Brabant). Op het huis waren renten bezet "*van de welke brieven gepasseert waren onder d'officieren ons heeren des conincx.*" (waarover briefwisseling van officieren van de hertogen van Brabant bestond). *De Heerstratet tot Semp's* (Heerstraat richting Zemst) behoorde alleen de hertog van Brabant toe!

Een volgende getuige was Jan van Linth, de meier van het godshuis van Oliveten, "*gestaen tot Semp's*", en hij was 60 jaar. Hij woonde er al 60 jaar. Sinds deze tijd kende hij het huis *de Croon*. Ook hij wist dat de gevangenen van "*ons heeren des conincx aldaer gevangen gehouden sijn geweest ende die eenighe aldaer gepijnt ende gedenckt hem*" deponent

onder dandere van eenen genoempt Willeken Bruyseghem des geleden is over 30 jaeren dat de meyer van Kapeelen opten Bosch, genoempt Henrick Van Soenen hem aldaer gevangen hiel ende den selven vervoerde tot Brussel aldaer hij verwezen wordt, ende daernaer werdt de voors. Willeken wederom byden voorschreven meyer gebracht tot Sempst metten dieneren oft Amansknappen van Brussel, ende weerdt hij aldaer opte Heerstraete aende lynde op een bercxken geexecuteert ende op een radt gesedt.” (Dat er gevangenen van de hertogen waren, onder meer Willeke Bruyseghem dertig jaar eerder, toen Hendrik Soenen, de meier van Kapelle-op-den-Bos hem daar gevangen hield. De vermelde man was er geëxecuteerd aan de linde op een bergje).

Ook de Zemstse "preter" (veldwachter) Aernt Melys (Melis), 73 jaar oud, had het grootste deel van zijn leven te Zemst gewoond. Hij bevestigde het verhaal van zoveel jaren geleden over de gevangene Willeken Bruyseghem die uit Elewijt stamde, en die bovendien was ontsnapt uit de gevangenis maar terug gevat toen hij zich in het hooi verborg, om opnieuw te worden gevangen: *“ontbroken was dwelck hy deponent sach staende in een schoeme en dorschte ende alsoo de voors. Henrick Van Soenen gewair werdt dat de voors. Willeken hem ontbroken was, quam hij tot hem die spreekt seggende, ghy Aernt, ghy sult my mynen gevangenen wysen oft ick sal U in syne plaetse stellen ende alsoo de voors. Meyer synen gevangene vont int hoy geborgen stelde den selven wederom int selve huys gevangen ende werdt de selve gevangen naemaels te Brussel gevoert ende aldaer verweesen en naemaels geexecuteert tot Sempst... geseyt voorts dat de heerstraete tot Sempse beginnende van aent bruecxken bij 't Sieckhuys tot Epegem toe veertg voeten breed toebehoort alleene onsen heeren den coninck. “*

Geert Lauwers woonde in de Lepelstraat in het grensgebied tussen Hombeek en Leest, zoals bleek uit een vermelding in 1517. Hij werd vermoedelijk geboren in 1440 te Meise¹¹¹, en was daarmee één van de oudst bekende naamsvermeldingen Lauwers in de streek van Hombeek en Leest.

1477 - Lauwens en Lauwers te Haacht

Mijn jongste broer heet Denis. Ik meende dat de naam uniek was bij Lauwens, tot ik op een naamgenoot stootte in 1477, pachter van het *hof van Deelbroeck* te Haacht. Niet alleen de naam, ook het voorkomen ervan in de 15^e eeuw in die streek was een nieuw gegeven. Was er een verwantschap met de 13^e -eeuwse vermelding van *Lauwendries* in het naburige Tildonk?

Net als Haacht ontstond Tildonk langsheen de oude verbindingsweg tussen Leuven en Lier. De ridders van *Tildonk*, trouwelingen van de hertog van Brabant, bewoonden tijdens de 12de eeuw twee motten : *Oudenborch* en *Nieuwenborch* (waarop later het "Kasteeltje" stond). In de loop van de 13de eeuw taande hun macht : de beide burchten verloren hun controle over Tildonk en degradeerden tot twee kleine heerlijkheden. De heerlijkheid Tildonk zelf werd rechtstreeks bestuurd door de hertog van Brabant, en

¹¹¹ Gielis Lauwers was één van de oudst vermelde meiseniers op 13 maart 1482. Hij woonde te Meise en werd door de stravers Adam Van Der Wesenhage en Gheert (...) voorgedragen. Vermoedelijk was de tweede straver Gheert Lauwers, vermeld als meier van Kapelle-op-den-Bos in 1520, geboren in 1440. Gezien de erfelijkheid van de titel, is het zeer aannemelijk dat Gheert Lauwers de vader was, en Gielis Lauwers zelf optrad als straver bij de zoons van Geerts broer Jan Lauwers. Adam Van Der Wesenhage, woonachtig te Meise, werd zelf genoteerd als meisenier op 3 april 1480.

verschillende kloosters maakten van het machtsvacuüm gebruik om er een aanzienlijk grondeigendom te verwerven. Bovendien ontwikkelden zich binnen de grenzen van de parochie nog enkele andere zelfstandige heerlijkheden zoals *Lauwendries* (Dormaalhoeve¹¹²) en een heerlijkheid in handen van het kapittel van de St.-Pieterkerk van Leuven.

De oudste ons bekende verwanten in de streek waren Denis Lauwens omstreeks 1477¹ en diens vader Jan Lauwers, omstreeks 1440, pachters van het *hof van Deelbroeck* te Haacht. Zowel de schrijfwijzen Lauwens, Lauwers, Lauwaerts, Lauwreijns als Laureijs kwamen voor in de streek. Denis Lauwens had een zus Barbara en een broer Jan. We kunnen niet met zekerheid zeggen dat er een relatie was tussen de Lauwendries en verwanten. Opmerkelijk is alvast wel dat de stamouders van de Hombeeks-Leestse lijn in 1570 Joris Lauwers en Christine *van Dormael* waren.

Afbeelding: Ioden armenpenning van de Sint Pieterskerk te Leuven (1650-1750). Op zowel de voor- als de keerzijde twee gekruiste sleutels met daaronder S en PC. De sleutels refereerden naar de heilige Sint Petrus¹¹³.

Het *Hof ten Dormael* was het centrum van de heerlijkheid Lauwendries. Naast de klassieke hoevegebouwen (woonhuis, schuren, stallen en bijgebouwen) stond hier ooit een 'motte omringd door wateren'. Al in de 14de eeuw werd de Lauwendries vermeld in de oude leenboeken van het hertogdom Brabant. In 1440 bestond de 'dingbank' (rechtbank) van Lauwendries uit acht laten en een meier.

Afbeelding: het *Hof ten Dormael* huisveste in 2022 een brouwerij (Caubergstraat 2 in Haacht).

In Tildonk kenden we het bestaan van niet minder dan 6 verschillende heerlijkheden:

- De heerlijkheid Tildonk met als centrum 's *Heerenhuys*, nabij de kerk
- De heerlijkheid Oudenborg met als centrum het *Hof Oudenborg*
- De heerlijkheid *Ter Borch* of Nieuwenborg met als centrum het huidige Kasteeltje
- De heerlijkheid *Lauwendries* met als centrum de huidige Dormaalhoeve
- De heerlijkheid toebehorend tot het kapittel van de Sint-Pieterskerk te Leuven
- De heerlijkheid van het *Hof ter Hadocht*

¹¹² Zie ook de verwantschap tussen de Mechelse Lauwe(re)ns familie en *van Dormael*, bezegeld in het huwelijk Van voorouder Joris Lauwerens met Christine *van Dormael* in 1570 in Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.

¹¹³ Foto's numismatiek uit private collectie - Foto en embleem gepubliceerd met toestemming van (c) Hof ten Dormaal, Haacht - De kaartfragmenten zijn afkomstig van (c) Google, 2016 binnen gebruikerslicentie.

Er waren met andere woorden 6 verschillende heren die het hier voor het zeggen hadden. Zij hadden hun eigen territorium (eigen grondbezit plus een aantal cijnsgronden en leengronden waarop de heer belasting inde). Aan zulke heerlijkheid was meestal een laat- of leenhof verbonden met daarin laten of schepenen en leenmannen.

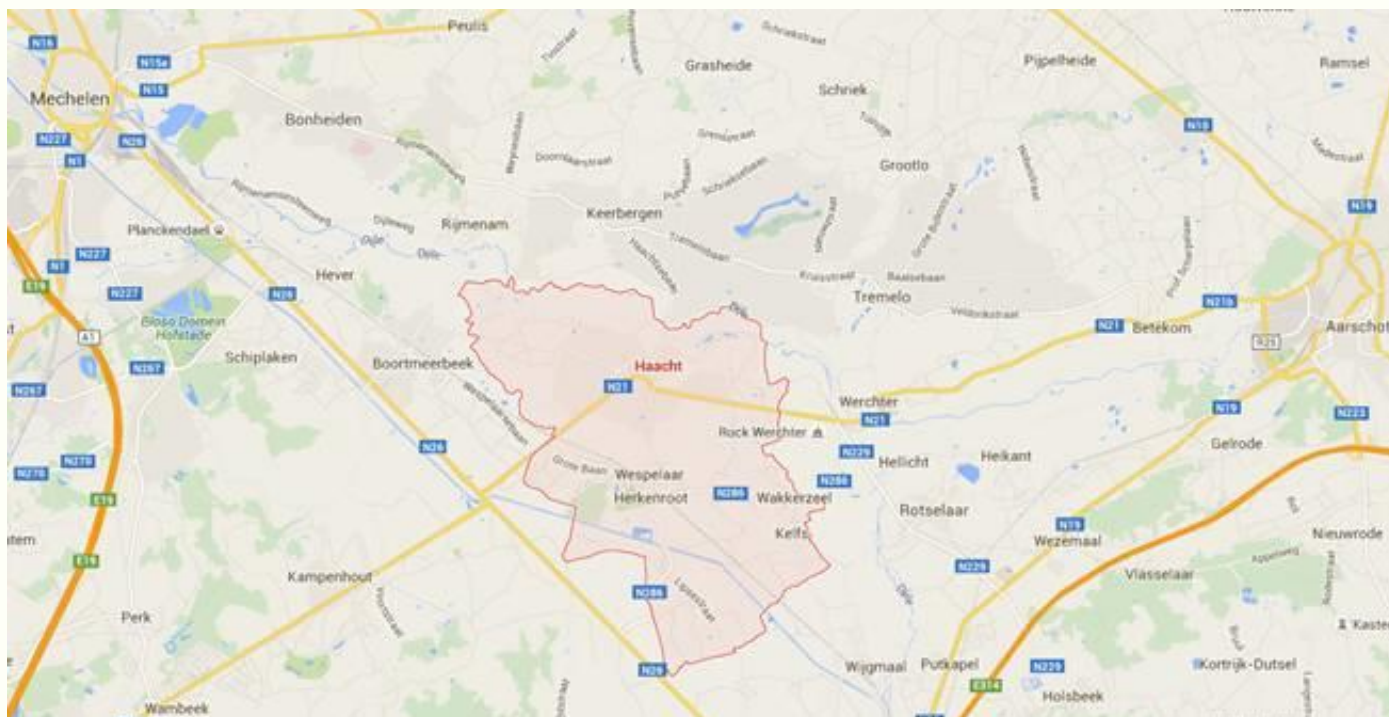
De heerlijkheid Tildonk bezat een schepenbank en beschikte over de volledige rechtspraak, wat betekende dat de heer er (in theorie) bijvoorbeeld ook de doodstraf kon opleggen. De heerlijkheden Nieuwenborg en Lauwendries bezaten de lagere rechtspraak waarbij vooral geschillen betreffende grondeigendommen en goederen werden beslecht.

Uitzonderlijk was dat slechts op een boogscheut van elkaar niet minder dan drie motten of burchten voorkwamen: Oudenborg, Nieuwenborg en het *Hof van Dormaal*. De motten Oudenborg en Nieuwenborg ontstonden in de 12de eeuw, ze lagen slechts 200 m van mekaar langsheen de Lipsebeek. Hun ontstaan gaat terug tot het riddergeslacht 'van Tildonk'.

1477 - Lauwendries, een zelfstandige heerlijkheid te Tildonk (Haacht)

Op 9 september 1477 vermeldde Reinier de Persmaker dat Denis Lauwens van zijn vader een hof met toebehoren ontving, genoemd "*Het hof van Deelbroeck*" te Haacht. Het ging om een hof "*metten bedrijven ende alle anderen zijne toebehoorten*" (gebouwen en toebehoren). Dezelfde dag ontving Dionijs (Denis) ook twee delen van 200 beemden gelegen onder Haacht, waarvan een derde deel behoorde aan Jan Lauwers. Ook op 25 februari 1478 was er een melding van Dionijs, wiens familienaam dan gespeld werd als 'Lauwers'. Hij derfde toen een hof met toebehoren aan Jan Vanden Heetvelde (*van Eetvelde*), zoon van Jan. Het ging ook om twee delen. Er doken verschillende schrijfwijzen van de familienaam op: behalve Lauwens en Lauwers, werd de familie ook aangeduid als Lauwerys en Lauwaerts.

In 1503 was er de melding van Jan Vanden Ghenille, zoon van Willem, met de pottenmaker Aart Michiels, gehuwd met zijn zus Liesbeth Vande Ghenille, Jan Lauwerys (zoon van Jan) en Barbel Lauwaerts, diens zus, tezamen een recht of aandeel gaven in een half bunder weiland aan Jan Ouderogghe en diens vrouw Margriet Vande Ghenille. Het half bunder bevond zich tussen het grote tarweland tussen heer Machiel Absaloens aan de ene zijde en het goed van de kinderen van Michiel Spoelberghs¹¹⁴ aan de andere zijde.

Op 12 mei 1507 werd vermeld dat Mathijs Op de Beeck, Klaas Raes, Mathijs Van Roeye, Marie Van Hove (in naam van haar kinderen en Katelijne Van Hove, dochter van Jan), Jan Vernoeven, Hendrik Van Hove (ook een zoon van Jan), Jan Van Hove, Jan Vanden Ghenille (zoon van Willem), Liesbeth Vande Ghenille met echtgenoot Aart Michiels, Katelijne Van Hove met haar man Jan Lauwaerts, Barbel Lauwaerts, Mathijs, de voogd van Katelijne Vanden Ghenille, Willem Ouroghe, zoon van Jan tezamen kwamen voor Joos de hertog en leenheer en diens mannen Willem Van Eycken, Aart De Witte, Jan De Rijcke, Jan Van Hove en Hendrik Schelkens om twee bunder weiland te derven.

Het ging om een leen gelegen tussen het goed van Anthonis Absaloens, het goed van Wout(y)ers kinderen, het goed van de kinderen van Hendrik *van Bolloe*, de dijk van de Dijle en andere bunders weiland (van Anthonis Absaloens, Rane Absaloens, het klooster op de '*half strate*'¹¹⁵ en Aart van Aarschot).

Latere meldingen wezen op een band met het naburige Rotselaar. In 1542-1548 waren er vermeldingen van Jan Laureys in akten te Rotselaar, alsook van Aart Laureys, aan de *Clockenborch* en de Lindenbeemden in de aangrenzende gemeente. Daarbij werden Jan De Witte vermeld, Jan Huys en Willem *de Colvere*. Ook met het naburige Werchter¹¹⁶ waren er banden, blijktens diverse meldingen in de 16e eeuw.

¹¹⁴ Een kasteel(park) '*de Spoelberch*' werd aangelegd in de 18e eeuw en bevindt zich in de huidige deelgemeente Wespelaar.

¹¹⁵ De verwijzing naar de dijk betreft allicht de middeleeuwse dijk die werd aangelegd om de weilanden in het noorden van Haacht van overstromingen te vrijwaren. De melding van het klooster slaat allicht niet het huidige Ursulinenklooster in de deelgemeente Tildonk, dat pas in 1821 werd opgericht.

¹¹⁶ Sinds de fusie van 1977 bestond de gemeente Haacht uit de deelgemeenten Haacht, Wespelaar, Tildonk en verder de gehuchten Wakkerzeel en Kelfs die respectievelijk van Werchter en van Herent werden afgescheiden en bij Haacht gevoegd. Werchter fuseerde met Wezemaal (en het gehucht Heikant) met Rotselaar.

1477 - Colaert Lauwereys overleed in Brugge

Colaert Lauwereys overleed in 1477 in Brugge. Hij liet een familiewapen na waarvan we dezelfde elementen terugvinden als in het familiewapen van Lauwereys van Brugge¹¹⁷.

Van Colaert weten we dat hij een dochter Cornelia had, die weduwe was van Jacob

de Donckere. Zij overleed in 1541 te Brugge.

Een andere dochter Clara was er gehuwd met Pieter Bonyns, en een zoon Gillis, overleden op 17 maart 1522 te Brugge, was gehuwd met Louise van Waterlaat, overleden in 1556.

Gillis had een dochter Louise Lauwereys, genoemd naar de moeder.

Lauwereys was één van de gekende schrijfvarianten van de familienaam. Het familiewapen kwam al voor in de 15e eeuw.

Er was ook een wapen Lauwers met vier merlettes van zwanen, waarvan drie bovenaan zoals bij het wapen Lauwereys, en dit wapen bevat onderaan een boomstronk, waar het wapen Lauwereys onderaan een volgroeide boom voerde.

¹¹⁷ Fragment uit het Handschrift De Hooghe, Brugge, 1707 - schema uit stamboomonderzoek Laurentii.be

1480 - Een Lauwers bij de weerbare mannen in het land van Waas

Het Land van Waas was regelmatig het toneel van oorlogen. De diverse Gentse opstanden (1379-1385, 1451-1454 en 1487-1491), brachten veel schade en ongemak toe aan de boeren in de streek. Tijdens deze periodes werd het Land van Waas meermaals geplunderd.

Dat ging vaak gepaard met het in brand steken van de boerderijen en het vernietigen of opeisen van de oogsten.

De inwoners moesten dan aanzienlijke sommen geld betalen als brandschatting.

Kaart: het Land van Waas¹¹⁸

Ten tijde van deze oorlogen of opstanden tegen de graaf van Vlaanderen moesten de mannelijke inwoners van het Land van Waas die daartoe in

staat waren bovendien aan de krijgsverrichtingen deelnemen, "op straffe van boete" bij een eventuele weigering. Of zij werden gevorderd om militaire versterkingen aan te leggen.

De burggraaf riep dan de dienstplichtige inwoners ofwel "weerbare mannen" op.

Deze verplichting stamde uit de tijd dat de horigen vrij man werden. Een van de voorwaarden die daaraan verbonden was, was dat de mannelijke afstammelingen zich beschikbaar moesten stellen voor krijgsdienst bij de heer en zijn opvolgers.

In de lijst van de "weerbare mannen" in het land van Waas vonden we in 1480 een niet nader genoemde Lauwers terug¹¹⁹. In dezelfde lijst vonden we ook *van Steelant*, een verwante familie met Lauwers in Brugge.

Het migratie patroon van deze laatste familie vertoonde opvallende gelijkenissen met dat van de Lauwers families, die we vonden in het Graafschap Vlaanderen, en later in het voormalige hertogdom Brabant.

¹¹⁸ (c) Bewerking van kaart uit privé collectie.

¹¹⁹ De naam Lauwers dook ook op in een lijst van weerbare mannen van 1552.

1480 - "Man met Romeinse munt" van Hans Memling: Hieronymus Lauwereyns? (Brugge)

In juni 2016 maakte het schilderij "Man met Romeinse munt" deel uit van een expositie in het Rockoxhuis in de Keizerstraat in Antwerpen. Het hing er te leen uit de collectie van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen tijdens de renovatiewerken. Er is een academische discussie over wie nu eigenlijk de afgebeelde persoon is op het schilderij.

Eén theorie houdt het op de Bruggeling Hieronymus Lauwereyns¹²⁰.

"Man met Romeinse munt" werd geschilderd door Hans Memling, een bevriende stad- en tijdsgenoot van Hieronymus, omstreeks 1479-1480. Er zijn meerdere redenen om aan Hieronimus te denken: de familie Lauwereyns verzamelde Romeinse munten, had banden met Italië via verblijven in Bologna, en het schilderij bevat een onmiskenbare verwijzing naar het familiewapen. Dit verklaart de munt, de Italiaanse kleding en de achtergrond schildering, een verwijzing naar het familiewapen - kenmerkend voor de portretkunst van Hans Memling. Het landschap bevatte niet toevallig de afbeeldingen van zwanen en een (laurier)boom of laurierbladeren, elementen uit het meest gekende familiewapen van de familie Lauwereyns.

Hieronimus was geboren omstreeks 1453 en was op het moment van het portret dus 26 tot 27 jaar oud. Allicht is de verwijzing naar dit familiewapen ook een knipoog naar de geschiedenis. Hieronymus Lauwereyns was een buitenechtelijk kind, en zou zijn eigen familiewapen creëren als (eerste) Heer van Watervliet.

Over Hans Memling

Hans Memling was vermoedelijk geboren tussen 1430 en 1440, in het Duitse Seligenstadt aan de Main, bij Frankfurt, en overleed te Brugge op 11 augustus 1494, en werd begraven op de begraafplaats van de Sint-Gillisparochie, waar hij woonde. Zijn naam werd ook wel gespeld als *Memlinc*, *Memlinck*, *Mamlinc*,

¹²⁰ Repliek van Dr. Noël Geirnaert, hoofdarchivaris Stadsarchief Brugge op 27 september 2011: "De stelling dat de geportretteerde een lid van de familie Laurin (Lauwerein, Laurinus...) is, werd reeds gepubliceerd door Fons Dewitte, 'Le portrait à Bruges aux XVe et XVIe siècles par manière d' inventaire' in: "Als ich can". *Liber Amicorum in Memory of Professor Dr. Maurits Smeyers*, vol. 1, Leuven, 2002, p. 573-582 (*Corpus of illuminated Manuscripts*, vol. 11, *Low Countries Series 8*, edited by Bert Cardon). Dewitte identificeert het paneel als een portret van Hieronymus Laurin (1452/3 - 1509), vader van Marcus Laurin (1488-1540), deken van Sint-Donaas en bevriend met Erasmus, grootvader van Marcus jr., (1525-1581), zoon van Matthias, en de beschermer van Hubertus Goltzius en vermaard humanistisch bibliofiel en numismaat. Dewitte verwijst naar de datering van Dirk De Vos (1480 of later), en suggereert 1502. Niettegenstaande het artikel in een zeer prestigieuze publicatie verscheen, is de opvatting van Dewitte nog door niemand overgenomen, ook niet in de biografie van Hiëronymus Laurin door Jelle Haemers en Tim Soens, in het *Nationaal Biografisch Woordenboek*, vol. 18, Brussel, 2007, kol. 584-591 met ill. tegenover kol. 457-458. Ik zou de hypothese van Fons Dewitte niet zomaar verwerpen, wegens de analogie met het wapenschild. Dat zijn artikel nooit wordt geciteerd komt waarschijnlijk door de weinigzeggende titel, waardoor het onopgemerkt is gebleven." Het Art Departement COE voegde hieraan toe: "Ik zou het ook niet zo 123 verwerpen, maar verschillende collega's (onder ander meer Lorne Campbell, Paula Nuttall, Barbara Lane en yours truly) vinden de identificatie met Bembo duidelijk overtuigender. Ook vanwege het feit dat het KMSKA portret ooit door Vivant Denon in Italië als Antonello da Messina werd aangekocht voor het in de collectie van Ertborn werd opgenomen. En de laurier, palm enz. zijn terug te vinden op het embleem van Bembo op het portret van Ginevra *di Benci* van Leonardo. Hoe dan ook, ik heb die artikel van Dewitte ook over het hoofd gezien in het *Liber Amicorum*. Eventueel opnemen als alternatieve identificatie met dan literatuurverwijs."

*Memmelinge, Memmeling en Memelingen*¹²¹. Als zijn voornaam werd ook wel Jan genoemd en, naar de plaats waar hij werkte, *Hans van Brugge*. Zijn moeder Luca Styrn was eerst gehuwd met Henricus Appel. Haar tweede man was Hamman Momilingen, de vader van de kunstschilder.

Uit stijl- en gevarieerde kleurverwantschap met Stefan Lochner¹²² leidde men af, dat Memling langs een verblijf in Keulen naar Vlaanderen afzakte, vóór 1451, het sterfjaar van Lochner.

Vermoedelijk tussen 1451 en 1465, toen hij zich te Brugge kwam vestigen, genoot Memling een opleiding bij die andere meester der Vlaamse Primitieven Rogier van der Weyden¹²³, te Brussel. Op 30 januari 1465 werd hij ingeschreven in de *Poortersboeken* van de stad Brugge. Op dat moment was hij niet onbemiddeld, want de *Poortersmelding* kostte hem 24 schellingen en dat was toch het maandloon van een handwerker.

Op dat ogenblik was Brugge de geliefde verblijfplaats van het Bourgondisch Hof, centrum van internationale handelscompagnieën en bedrijvig in de geldhandel. In 1467 werd hij ingeschreven in het Brugse St. Lukasgilde. Hij gaf de portretkunst een nieuwe wending door de traditionele donkere achtergrond te vervangen door een interieur of een landschap.

In 1473 trad hij toe tot de gerenommeerde *Broederschap van O.L.V. ter Sneeuw*. Daarmee bereikte hij een aanzienlijke sociale status en behoorde hij meteen tot de hoogst bereikbare top als ambachtsman.

Memling bezat in 1486 twee stenen huizen in de Sint-Jorisstraat, waar hij woonde, en met een poort uitgevend in de Jan Miraelstraat. In 1466 is één van die huizen al in zijn bezit. Hij kon er zelfs tot twee leerlingen onderdak geven. Hannekin Veranneman en Passchier *van der Mersch* waren er een paar van. Hij behoorde toen tot de 10% rijkste burgers van Brugge en tot de 875 inwoners, die minstens 1 pond belasting moesten inbrengen voor het bekostigen van de oorlog tussen Maximiliaan van Oostenrijk en Frankrijk.

De daarop volgende economische crisis zou hem echter wel financieel duperen. Zijn vrouw, Tanne *de Valkenaere*, stierf in 1486. Ze liet hem de minderjarige Hannekin, Neelkin en Claykin achter. Bij zijn dood op

¹²¹ Het eerste spoor van Hans Memling is zijn inschrijving als burger van Brugge op 30 januari 1465. Hij wordt Jan van Minnelinghe geheten, zoon van Hamman, geboren in Seligenstadt. Tot dan meende men dat hij uit Mainz afkomstig was. Hamman Momilingen en zijn vrouw Luca Styrn zijn in 1450 of 1451 in Seligenstadt gestorven. Zij waren wellicht zelf afkomstig uit Mömlingen, een 25 km zuidelijker gelegen dorp aan de Mömling, een zijrivier van de Main. Memling zelf had de banden met zijn geboortestad nooit verbroken, want lang na zijn dood werden er nog jaarmissen voor hem opgedragen. Hij werd er Henne Mommelings genoemd. In Brugge zelf liet Memling zich wellicht als Hans aanspreken. Hij stond immers vaak geboekstaafd als Meester Hans, zelfs na zijn dood (*Maistre Hans, den duytschen Hans*). Op twee werken van hem voor het Sint-Janshospitaal stond op de lijst een opschrift met zijn naam dat door hemzelf moest zijn aangebracht: de familienaam luidde er MEMLING. Het was de schilder zelf die zijn naam in Brugge vereeuwigde, als een vervlaamste fonetische verkorting van de Duitse vorm, en deze schrijfwijze moet dan ook de enige juiste zijn.

¹²² De verrassende Keulse compositorische invloed, precies in zijn vroegste werken, een zekere weekheid en liefvalligheid in uitdrukking en vormgeving en de blijvende interesse gedurende heel zijn carrière voor Duitse typologische modellen, tonen aan dat de band met de Rijnstreek verder reikte dan zijn afkomst alleen. Memling moet een eerste leertijd in Duitsland hebben doorgemaakt. Hij heeft in ieder geval de bekendste Keulse altaarstukken, vooral die van Stefan Lochner, visueel zo sterk in zich opgenomen dat zij steeds op een of andere wijze in zijn fundamenteel Zuid-Nederlandse beeldtaal de kop opsteken. Met name de Ursulaschrijn is een bewijsstuk, omdat deze reliekschrijn zeer gedetailleerde landschappen bevat die de Keulse skyline waarheidsgetrouw weergeven.

¹²³ Memlings artistieke achtergronden zijn nog niet met zekerheid vastgesteld. Volgens de Italiaanse kunstenaarsbiograaf Giorgio Vasari (1511-1574) zou hij een leerling van de beroemde Brusselse schilder Rogier van der Weyden geweest zijn tot diens dood in 1464. Over een langdurig contact met de kunst van de grootste schilder van dat ogenblik, Rogier van der Weyden, kan geen twijfel meer bestaan. Stijl, types en composities hebben Memling zo sterk bepaald dat nagenoeg alle auteurs het eens zijn over een oponthoud van Memling als gezelschap in het atelier van *van der Weyden*. Ook na zijn dood bleef dit gegeven bekend. Ook de biograaf Guicciardini, die jarenlang in de Nederlanden verbleef, schreef dat Hans de leerling was van Rogier van der Weyden van Brussel. Naar het systeem van Jan van Eyck (1390-1444), wiens werken hij grondig bestudeerde, leerde hij schilderen met olieverf.

11 augustus 1494 had Memling blijkbaar niet genoeg geld om in de kerk van de Sint-Gillis-parochie begraven te worden, zoals gebruikelijk bij de hogere Brugse kringen.

Het gebruik van het atmosferisch perspectief en het steeds herhalen van het schoonheidsideaal van bepaalde figuren, opvallend bij de Madonnafiguur, wordt zelfs uitgezuiverd bij de talloze portretten. Heel typisch hierbij is de aandacht voor het afbeelden van heraldiek en totaal nieuw is het plaatsen van personages in een landschap. Memling werkte voornamelijk voor een burgerlijke clientèle.

Portret van een onbekende Dame en het rechterluik van de *Madonna van Nieuwenhove*, allebei uit het Oud Sint-Janshospitaal te Brugge, de *Portinariportretten* uit het *Metropolitan Museum of Art* in New York, *Portret van een man* in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Brussel, een *Portret van een onbekende jonge man* in het *Musée des Beaux-Arts* te Montréal en een *Portret van een jonge Man* uit de *Gallerie dell'Accademia* van Venetië getuigen hiervan. Ook de *Portretten van het echtpaar Moreel* in het Museum voor Schone Kunsten te Brussel, *Benedetto Portinari* in het Uffizi van Florence en het *Portret van een Man* in het Mauritshuis te Den Haag ontstonden volgens eenzelfde concept. Ook het portret van “Man met Romeinse munt” hoort thuis in deze reeks.

In vergelijking met andere schilders uit de 15e eeuw was van Memling opvallend veel werk bewaard gebleven. Bovendien was van een aanzienlijk deel de opdrachtgever bekend. Daaruit viel op te maken dat Memling voornamelijk werkte voor een burgerlijke clientèle. Daaronder waren Bruggelingen, maar ook een fors aantal Italianen en Spanjaarden. Dit waren rijke kooplieden die zich graag lieten portretteren.

Voor hun portret kozen zij de schilder die hun waardige persoonlijkheid het meest treffend kon neerzetten. In veel romantische teksten over Memling werd ook telkens diens aimabele persoonlijkheid breed uitgemeten. Er werd gesuggereerd dat Memling de kunst verstond om mensen zo te portretteren dat zij er intelligent, nobel en aantrekkelijk uitzagen zonder daarbij de werkelijkheid al te veel geweld aan te doen.

Omstreeks 1480 trouwde hij met Anne de Valkenaere; in die tijd kocht hij drie huizen, waaruit blijkt dat hij rijk was geworden. Tot de vele opdrachtgevers in Brugge behoorde burgemeester Maarten van *Nieuwenhove*. Memling portretteerde hem op een diptiek (tweeluid), tegenover een 'Madonna met kind' (1487, Memlinc Museum, Brugge).

Ik zet hierbij enkele argumenten op een rij:

(1) De familie van Hieronymus Lauwereyns (Laurinus, Laurin, Laurijns) voerde een familiewapen met drie zwanen en een laurierboom. Hieronymus had een zoon Matthias Lauwereyns (gehuwd met Françoise Ruffault te Brugge, geboren in 1486) uit zijn eerste huwelijk met Jacqueline Pedaert, en was zelf geboren in 1453 als ‘bastaardzoon’ van Boudewijn Lauwereyns en een onbekende vrouw (“concubine”). De familie Lauwereyns droeg het familiewapen met zwanen en een laurierboom in voorgaande en volgende generaties in Brugge. De ooievaar links in het schilderij en de witte ruit die één zwaan vervangt, kunnen een knipoog naar de betwiste afkomst van de geportretteerde.

(2) Heel typisch voor de schilderkunst van Memling was de aandacht voor het afbeelden van heraldiek en totaal nieuw was het plaatsen van personages in een landschap. Men heeft deze kenmerken ook proberen te associëren met de Italiaan Bembo, waarbij men de zwanen - *het derde werd gewisseld door een ruit op een wit paard* - uit het oog verliest. Het was geen toeval dat de zwanen en de boom voorkwamen op de achtergrond. Ook de laurierbladeren kunnen worden beschouwd als een verwijzing naar de familienaam.

(3) Het ging om een bemiddelde en vooraanstaande Brugse familie die in dezelfde kringen verkeerde als schilder Hans Memling. Hieronymus was trésorier-generaal of algemeen schatbewaarder van Filips de Schone en hij was de voogd van diens kinderen Karel (later keizer Karel V) en Ferdinand (latere koning van Duitsland), en hij oefende diverse functies uit aan het Habsburgse hof. De familie had de middelen en het aanzien om een portret te laten schilderen door Memling.

(4) Hieronymus, heer van Watervliet, was een tijdgenoot van schilder Hans Memling. Hij was behalve van Matthias, ook de vader van Marcus, de deken van de Sint-Donaaskathedraal.

Afbeelding: Sesterties van keizer Nero (54-68 n. Chr.). Op het schilderij werd een soortgelijke sesterties afgebeeld.

(5) Zijn kleinzoon Marcus Laurinus was gekend als numismaat met een voorliefde voor Romeinse munten. Hij breidde de overgeërfde collectie munten uit. Vanaf zijn jeugd jaren had hij een passie van het verzamelen. Hij wijdde er zijn ganse leven aan en bleef ongehuwd. Hij legde een uitgebreide collectie oude munten aan en nam zich voor een geschiedenis van de Oudheid te schrijven, op basis van munten en epigrafische teksten.

Om dit te realiseren deed hij beroep op Hubertus Goltzius en financierde hij zijn reizen. Van 1558 tot 1560 trok Goltzius door Europa om er munten te kopen voor Marcus en om van duizenden munten tekeningen te maken. Er zouden tweemaal zes volumes worden gepubliceerd, de ene gewijd aan de Griekse, de andere aan de Romeinse munten.

Om dit te realiseren financierde Marcus in 1562 een drukkerij, die door Goltzius zou geleid worden. In 1563 verscheen een eerste volume, gewijd aan Julius Caesar. In 1566 (het jaar van de Beeldenstorm) een tweede, gewijd aan de munten onder de consuls. Het derde volume was gewijd aan keizer Augustus. In 1573 verscheen een eerste volume over Griekse munten. Naast het werk van Marcus Laurinus, drukte Goltzius nog negen andere boeken die tot de humanistenliteratuur gerekend worden. De drukkerij bleef zwaar verlieslatend en kostte Marcus een fortuin.

(6) Waarom bleef het schilderij niet in handen van de familie? In 1578 kwam een Calvinistisch bestuur aan de macht in Brugge. Aan Marcus Laurinus werd bevolen zijn buitenverblijf, voor de poorten van Sint-Kruis, te slopen. Op 24 februari 1580 werd hij door dit bestuur uit Brugge verbannen. Hij nam zijn collecties mee, maar onderweg naar Oostende werd hij beroofd. Nabij Calais werd Marc Lauwerijn overvallen door Engelse of Staatse troepen uit Oostende en beroofd. Hij reisde verder naar Calais waar hij, helemaal berooid, op 14 maart 1581 overleed.

Het handschrift Smetius kwam in handen van een Engelse hopman en werd meegenomen naar Engeland. In Engeland zou het te koop aangeboden worden aan Van der Does, die het met de hulp van de Leidse bibliotheek aankocht. Van Der Does zou het in druk geven, een uitgave onder het beheer van Lipsius, waarbij drukker Frans Raphelingius 500 pond kreeg betaald.

In het jaar 1587, toen het werk van Smetius naar de bibliotheek van de Leidse hogeschool overkwam, had Van der Does ook Griekse en Latijnse werken aangekocht uit de verzameling van hoogleraar Vulcanius, voor de som van 355 pond.

(7) Familieleden studeerden in Italië. Kleinzoen Marc Lauwereyns via erfopvolger zoon Matthias, studeerde in Bologna, wat een voorliefde voor Italiaanse kleding verklaart. Als welgestelde Bruggelingen kon men zich deze bovendien veroorloven. Het zwarte gewaad, aan de hals met een veter gestrikt, was typisch voor de Italiaanse mode in de 15e eeuw.

(8) Er zijn onmiskenbare fysiologische gelijkenissen met een andere gekende afbeelding van Hieronymus Lauwereyns, met name het beeldhouwwerk van zijn grafmonument in de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Watervliet in 1509. Het grafmonument werd gerestaureerd na de Franse bezetting in 1794, waardoor er alsnog onduidelijkheid over de accurate afbeelding¹²⁴.

Het dient gezegd dat deze denkpiste ook met de nodige scepsis wordt onthaald. Naast de eerder in voetnoot vermelde reacties, is er ook deze van Ludo Vandamme op 27 september 2011:

“Ben inderdaad met de familie Lauwerin aan de slag, en kan bevestigen of stellen dat:

- 1. Jelle Haemers en Tims Soens, die inderdaad de meest actuele stand van het wetenschappelijk onderzoek geven, stilzwijgend voorbijgaan aan deze 'hypothese'.*
- 2. Van de familie Lauwerin (Laurin) slechts één wapenschild bekend is (zie ons handschrift De Hooghe op www.historischebronnenbrugge.be; zie ook op het nog niet eerder geïdentificeerde geschilderde portret van Matthias Laurin, zoon en erfopvolger van Hiëronymus in een Oost-Europese verzameling¹²⁵.*
- 3. Het een welbekend fenomeen is dat genealogen hun gegevens pogen te linken aan 'bekende' families, ook al moeten ze daartoe hun 'sérieux' op het spel zetten. “*

Pascal Eernaert maakte op 29 september 2011 wat reacties over met de vermelding *“Hieronder vindt u de weerslag van een aantal mails die naar aanleiding van uw suggestie binnenkwamen. U hebt in elk geval een debat geopend ... “*.

¹²⁴ Zie ook de beschrijving van Jozef De Paepe en Daniël Haerens in *"Sint-Laureins in vogelvucht – Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Watervliet"* en *"Het testament van Jeronimus Lauwerein"* (21 juli 1509) van Nico Dumalin, 2010. Met dank aan Roel Renmans. (c) Eigen foto's "Man met munt", expositie Rockoxhuis, Antwerpen, 2016. Foto munt uit private collectie. Heraldisch embleem: gestileerde tekening van Liesbet Lauwens, 2014. Foto grafmonument in de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Watervliet van (c) Roel Renmans, juli 2010, gepubliceerd met toestemming.

¹²⁵ We zijn deze niet op het spoor gekomen.

Betwisting details

Voorgaand detail van het schilderij geeft aan dat het hier niet om drie zwanen, maar om twee zwanen en een ruiter op een wit paard gaat. De afgebeelde man draagt een zwarte mantel en kap die zijn donker haar extra beklemtoont. Hij poseert vóór een rivierlandschap waarover de schemer valt. De boom is eerder een palmboom dan een laurierboom. Dit element was hoogst ongebruikelijk in een noordelijk Europees landschap, en was mogelijk ook een verwijzing naar de Passie van Christus. De man die op de oever een wit paard berijdt, is mogelijk een allusie op Revelaties van de H. Johannes (6,2) die door middeleeuwse exegeten werd

beschreven als de victorieuze Christus. Het motief is dan consistent met de zwanen, waarbij de zwanenzang werd geassocieerd met de Passie van Christus. Mogelijk had Memling het martelaarschap in het Nieuw Testament in het achterhoofd. De munt is een antieke afbeelding van keizer Nero (54-68), de vervolger van de christenen in Rome (Tacitus, Annalen XV,44).

Conclusie - Voorlopig kunnen we geen uitsluitel geven. De denkpiste m.b.t. de heraldische kenmerken (laurierboom en de drie zwanen) is ook niet bewezen.

1482 - "Van Meiseniersbloed" (Grimbergen)

Humbeekse en Grimbergse Lauwers en later Lauwens werden genoteerd als meisenier. "Meisenier" was een rechtsterm waarmee in het Hertogdom Brabant een bevoorrechte stand van landlieden werd aangeduid, te vergelijken met de poorters van een stad¹²⁶.

Hun privileges omvatten onder meer de vrijstelling van de "Dode Hand" en het recht om enkel te worden gevonnist voor de eigen schepenbank, ongeacht waar het vermeende misdrijf mocht zijn gebeurd. Dit waren erfelijke voorrechten waaraan tot in de 16^e eeuw groot belang werd gehecht.

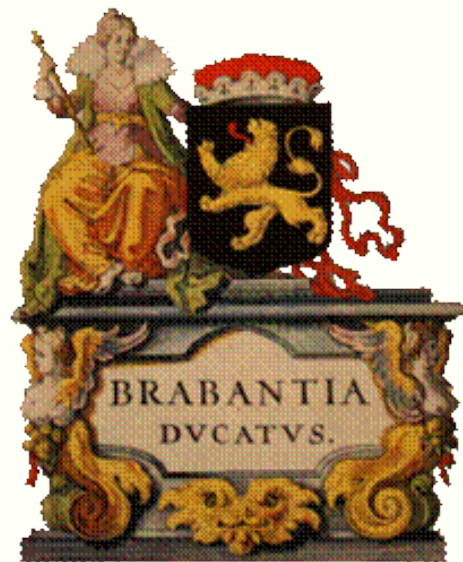
Volgens een Traktaat van 30 juni 1297 over het meisenierstatuut, tussen de heren van Grimbergen en de hertog van Brabant, ging het om afstammelingen van "in oude tijden vrijgemaakte lijfeigenen" of horigen die "vrije mannen (of vrouwen)" waren geworden.

Om meisenier te worden, moest men getuigen hebben die de afstamming konden bevestigen. De nieuwe meisenier legde vervolgens een eed af, en in het Land Van Grimbergen verbonden zij zich er toe om hulp en bijstand te verlenen aan de hertog van Brabant indien er bijvoorbeeld oorlog zou uitbreken. Het was in oorsprong een lang niet vrijblijvend statuut.

Naarmate iedereen "meer gelijk" werd, verwaterde het meisenierstatuut¹²⁷. Toch, en hier kan men van opkijken, kwam men generatie na generatie, tot op het einde van het Ancien Régime, naar de schepenbank van Grimbergen om zich te registreren. Soms van erg ver weg.

Het "Meisenier" zijn, had in die tijd een zeker prestige. Het woord zou afgeleid zijn van "mansionarius", de houder en bewoner van een "mansio", een belangrijk domein met hofstede; dit in tegenstelling tot de "kossaat" (cassatus) die in een "casa" (hut) woonde. De term hield overigens geen verband met de gemeente Meise. Het erfelijk statuut van meisenierschap deed sommigen ten onrechte veronderstellen dat de meiseniers edellieden waren.

Afbeelding: het hertogdom Brabant in een eigentijdse weergave, gebaseerd op de kaart van 1613. Families Lauwens en Lauwers hebben er een voorgeschiedenis van ruim 700 jaar¹²⁸.

¹²⁶ "Van Meiseniersbloed", Jan Lindemans, VVF Gouw Vlaams-Brabant, 1998

¹²⁷ Al moet worden vermeld dat er recente initiatieven zijn om het register nieuw leven in te blazen en de historische informatie te herpubliceren, zoals "De meiseniers van Grimbergen" (www.de-meiseniers.be), een initiatief van Paul Behets, J. Michel Van der Elst, Jan De Coninck en Jan Caluwaerts.

¹²⁸ Bewerking kaart Judocus Hondius, 1613 onder Creative Commons licentie CC-BY-SA-2.5 van Domie, 2013 (Bron: Wikimedia) – Bewerking "Brabantia Ducatus" uit private collectie (afbeeldingen onder Publiek Domein).

Vermeldingen van meiseniers

1482	Lauwers Gielis	Gielis Lauwers was één van de oudst vermelde meiseniers op 13 maart 1482. Hij woonde in Meise en werd door de stravers ¹²⁹ Adam Van Der Wesenhage en Gheert (...) ¹³⁰ voorgedragen. Adam Van Der Wesenhage woonde ook in Meise en hij was eerder genoteerd als meisenier op 3 april 1480.
Meise		
1515	Lauwers Jan	Jan Lauwers, zoon van Jan Lauwers (op dat moment overleden) werd op 12 september 1515 genoteerd als meisenier. Stravers waren Willem van Hever en de hoger vermelde Gielis Lauwers.
1608	Lauwers Hendrik	Hendrik Lauwers , zoon van Jan Lauwers (op dat moment overleden) en Anneke Leemans, werd op 9 april 1608 genoteerd als meisenier. Stravers waren Ingel Geerens en Augustijn Geerens, diens zoon.
1616	Lauwers Willem	Willem Lauwers, zoon van Jan Lauwers en Margriet De Boelpaepe werd genoteerd als meisenier op 2 januari 1616. Stravers waren Cornelis Bruijlandt en Willem Van Zeghbroeck. Willem Van Seghbroeck werd zelf genoteerd als meisenier op 11 september 1615. Hij was gehuwd met Anna Lauwers in Londerzeel.
1623	Lauwers Rombout	Rombout Lauwers, zoon van Willem Lauwers en Marie s'Greeven, een kleinzoon van Jan Lauwers en Margriet De Boelpaepe, werd genoteerd als meisenier op 21 juni 1623. Stravers waren de vader, de hoger vermelde meisenier Willem Lauwers, en Willem Van Seghbroeck, dezelfde persoon als hoger vermeld wiens naam met een "Z" of een "S" werd gespeld.
1631	Lauwers Martine	Martyne Lauwers , gehuwd met Carel Leemans, dochter van Willem Lauwers en Marie Teestaerts, werd genoteerd als meisenier op 16 juni 1631. Zij overleed op 17 augustus 1676 te Vilvoorde en werd begraven bij haar echtgenoot te Grimbergen, met de melding " <i>obiit Vilvordi apud filiam suam Martina</i> " (Hier begraven in de kerk bij haar man). Voornaam volk, want niet iedereen mocht in de kerk worden begraven.
Vilvoorde		
1634	Lauwers Adriaan	Adriaan Lauwers, zoon van Hendrik Lauwers en Cathelijne Hanssens van Humbeek, werd genoteerd als meisenier op 12 december 1634. Stravers waren Augustijn Geerens en Jacques Vleeracker. Ook Hendrik Lauwers was meisenier (zie hoger) en de
Humbeek		

¹²⁹ straver = getuige die de voorspraak deed, zelf ook een meisenier – Andere bronnen: Schepengriffie van Brussel – Meise, Schepengriffie van Brussel – Grimbergen, oud gemeentearchief Buggenhout, rijksarchief Beveren (RA Beveren, Schepengriffie Grimbergen en Humbeek in RA Beveren en archief Lunden.), Familiearchieven de Lalaing, de Merode, Stamboomonderzoek J.M. van der Elst.

¹³⁰ Vermoedelijk was de tweede straver zijn Gheert Lauwers, vermeld als meier van Kapelle-op-den-Bos in 1520, geboren in 1440. Gezien de erfelijkheid van de titel, is het zeer aannemelijk dat Geert Lauwers zijn vader of nonkel was, en dat Gielis Lauwers later zelf optrad als straver bij de zoons van zijn broer Jan Lauwers.

families Lauwers en Vleeracker hadden gekende smeden in Humbeek.

1657 <i>Humbeek</i>	Lauwers Gijsbrecht	Gijsbrecht Lauwers, zoon van (inmiddels overleden) Jacques Lauwers en Cathelijne Tijckaerts uit Humbeek, werd genoteerd als meisenier op 20 maart 1657. Stravers waren Adriaan Lauwers (hoger vermeld, een oom) en Jacques Vleeracker.
1661	Lauwers Adriaan, Lauwers Gielis, Lauwers Johanna	Adriaan Lauwers, Gielis Lauwers en Johanna Lauwers, kinderen van Laureys Lauwers en Maria Zeghers, werden genoteerd als meisenier op 2 december 1661. Stravers waren Niclaes Van Acoleyen en Peeter Zegers ¹³¹ .
1668 <i>Zemst</i>	Lauwers Maria, Lauwers Frans	Maria Lauwers en François Lauwers, kinderen van Rombout Lauwers en Cathelijne Verlinden van Zemst, werden genoteerd als meisenier op 9 juni 1668. Stravers waren Jan Verlinden, oom, en Peter De Vadder, een neef.
1680	Lauwers Thérèse, Lauwers Jan	Theresia-Maria Lauwers en Jan Lauwers, kinderen van Gijsbrecht Lauwers en Anna Leemans uit Grimbergen, werden genoteerd als meiseniers op 2 april 1680. Lauwers Theresia-Maria werd bij haar doop genoteerd als Lucretia Maria.
1695 <i>Puurs / Sint-Amands</i>	Lauwers Jaak, Lauwers Elisabeth	Jaekes Lauwers, zoon van Adriaen Lauwers , en Elisabeth Lauwers, dochter van Gillis Lauwers , werden genoteerd als meiseniers op 10 mei 1695. Stravers waren Philips Lauwers en Hendrik Lauwers . Zij kwamen uit de streek van Puurs en Sint-Amands.
1696 <i>Malderen</i>	Lauwers Marie	Maria Lauwers, dochter van Gillis Lauwers en Anna De Roeck van Malderen, werd genoteerd als meisenier op 24 februari 1696. Stravers waren Gillis Lauwers en Nicolaes Verdickt.
1706 <i>Humbeek</i>	Lauwers Aert, Lauwers Joos	Aart Lauwers en Joos Lauwers, zonen van Jan Lauwers en Petronella Mertens van Humbeek, werden genoteerd als meisenier op 23 februari 1706. Stravers waren Gijsbrecht Lauwers en Jan Lauwers uit Humbeek.
1709 <i>Grimbergen</i>	Lauwers Laureys	Lauwereys Lauwers, zoon van Jan Lauwers en Anna Timmermans, werd genoteerd als meisenier op 5 december 1709. Zij waren afkomstig uit Grimbergen. Stravers waren Jan de Hertoghe en Joris Heijnsmans. Joris Heijnsmans werd al genoteerd als meisenier in 1689. Hij was een zoon van Nicolaes Heynsmans en Marie Verhasselt van Brussel en was

¹³¹ Deze melding duidde op een verwantschap tussen de Lauwers families van Sint-Amands en de families van Humbeek. In deze families Lauwers/Lauwens kwam het beroep van smid overigens veelvuldig voor.

verwant met Peter Heynsmans, die op 11 oktober 1626 te Grimbergen was gehuwd met Barbara Lauwers .

1717 <i>Puurs</i>	Lauwers Peter	Peter Lauwers, zoon van Hendrik Lauwers en Catharina Meert, werd genoteerd als meisenier op 20 april 1717. Stravers waren de vader Hendrik Lauwers en Philips Lauwers , een oom uit Puurs.
1717 <i>Grimbergen / Wolvertem</i>	Lauwers Jan	Jan Lauwers, zoon van François Lauwers en Maria Vervrangen van Grimbergen-Wolvertem, werd genoteerd als meisenier op 9 november 1717. Stravers waren Peter De Vadder en diens zoon Peter De Vadder, een kozijn.
1719 <i>Grimbergen / Asse</i>	Lauwers Karel	Karel Lauwers, zoon van François Lauwers en Maria Vervrangen van Grimbergen-Asse, werd genoteerd als meisenier op 28 november 1719. Stravers waren de hoger vermelde broer Jan Lauwers en Peter De Vadder, een kozijn.
1729 <i>Willebroek</i>	Lauwers Petronella	Peeternelle Lauwers, dochter van Jacques Lauwers en Marie Pauwels, werd genoteerd als meisenier op 22 februari 1729. Zij was afkomstig uit Willebroek. Stravers waren Petronella Pauwels en Cathelijne Willockx, nichten van de moeder.
1732 <i>Humbeek / Kapelle-op-den-Bos</i>	Lauwers Jan	Jan Lauwers, zoon van Jan Lauwers en Petronella Mertens van Humbeek - Kapelle-op-den-Bos, werd genoteerd als meisenier op 27 juni 1732 ¹³² . Stravers waren Antoon Wouters en Joos Wouters, kozijns.
1735	Lauwers Anna	Anna Lauwers, dochter van Adriaan Lauwers en Johanna De Smet, werd genoteerd als meisenier op 23 juli 1735. Stravers waren Josine Verelst en Catharina De Smet, nichten van de moeder.
1780 <i>Grimbergen</i>	Lauwers Peter	Peter Lauwers, zoon van Laureys Lauwers en Johanna De Bruecker van Grimbergen, werd genoteerd als meisenier op 7 november 1780. Zij waren afkomstig van Grimbergen. Stravers waren François Suijs en Willem Suijs (Suys).

¹³² Ons bekend zijn de gezinnen Jan Lauwers - Petronella Mertens van Humbeek, gehuwd omstreeks 1630, en Jean Lauwers gehuwd met Cornelia Mertens omstreeks 1657 te Humbeek, met zoon Jan geboren in 1669.

1500 - Wapens van de familie Lauwers (Brugge)

Onder een gestileerde versie van een origineel wapenschild van de familie Lauwers dat voorkwam vanaf de 15e eeuw, volgens de oorspronkelijke beschrijving: zilveren merlettes op een azuur (blauwe) achtergrond, de onderste rustend op een boomstronk in sinopel (groen)¹³³. Dit Brugse schild vertoonde overeenkomsten met het Gentse. In het Gentse familiewapen kreeg de afgekapte boomstronk de vorm van een houtstomp, en de "merlettes" (kleine vogels zonder bek of poten) leken er eerder op korthalzige zwanen of eenden.

Het familiewapen van deze families Lauwers kwam meermaals voor. Het werd onder meer afgebeeld bij het overlijden van Joannis Cornelij *de Peralta*, een zoon van Marie Lauwers, vroegtijdig overleden te Brugge. Maria Lauwers was in Brugge gehuwd met *Don Juan de Peralta*, consul van de Spaanse provincie Navarra en schepen van Brugge¹³⁴. Zij was een dochter van Sebastiaan Lauwers.

Het wapen werd ook afgebeeld bij de vermelding van Jacob Lauwers, zoon van Pieter Lauwers en Anna Urbaens die overleden in 1553 en 1545, en bij het overlijden van Anna Lauwers, dochter van Jan Lauwers, op 18 mei 1618. Anna werd begraven bij haar man Pieter *de Maeckere*, die eerder overleed in 1604.

Het wapen werd ook gevoerd door jonkvrouw Margriet Lauwers, overleden op 14 juni 1606, 55 jaar oud.

Zij was een (andere) dochter van jonker Sebastiaan Lauwers en was gehuwd met Christiaan *van der Bienst*, (*Baenst*) burgemeester en schepen van Brugge (zelf overleden op 22 december 1619). Het wapen werd ook vermeld bij Laurens Lauwers, een andere zoon van Sebastiaan Lauwers, bij het overlijden van Laurens echtgenote Clara *van Schildere* op 30 januari 1603.

Betekenis van het wapenschild

Zwanen waren verbonden met de geschiedenis van Brugge. In Brugge werden de zwanen volgens de legende door de 'zwanenridder' Maximiliaan van Oostenrijk geïntroduceerd in 1488 op de Brugse reien. Ze kwamen ook voor op de gevleugelde helm van Walkuren in de Viking mythologie¹³⁵. In de heraldiek verzinnebeeldden zwanen waardigheid, poëzie en harmonie.

Het familiewapen Lauwers zoals het werd afgebeeld bij de verwante familie Veranneman¹³⁶. Verwante families waren Weyts, *van Damme*, *de Gand dit Vilain*, Bourgogne, Van Royen en Triest. Het schild werd niet geheel ingekleurd.

¹³³ (c) Wapen zwanen gestileerd ontwerp familiewapen van Liesbet Lauwers, 2015 - ontwerp familiewapen met zwanen gehomologeerd door het Vlaams Heraldisch College. - eigen bewerkingen van schilden uit het Handschrift De Hooghe, Brugge, 1707.

¹³⁴ Zij woonden in wat nu het Best Western hotel "Navarra" is in de Brugge binnenstad.

¹³⁵ De Walkuren (Oudnoors *Valkyrjar*) zijn strijdgodinnen, dienststers of dochters van Odin. De Walkuren zochten het slagveld op en namen de meest heldhaftige gesneuvelde strijders mee naar het Walhalla om er de eindstrijd of de *ragnarök* te helpen voeren. De weerkaatsing van hun harnassen veroorzaakte volgens de legende het poollicht. Richard Wagner gebruikte de mythe in zijn opera "*Die Walküre*", de tweede opera in een vierdelige reeks "*Der Ring des Nibelungen*". Recenter is het sprookje "*De wilde zwanen*" van de Deense schrijver Hans Christian Andersen. De zwaan is nog steeds een vaak gebruikt symbool in Denemarken – Bronnen: Heraldische inventaris van Joseph Van Der Veken, Mechelen - *Handschrift De Hooghe*, Brugge - Brugge - historisch bronnenonderzoek.

¹³⁶ Bij het overlijden van Bernarda Veranneman, abdis van het klooster van Nieuw Jeruzalem op 25 oktober 1684, 64 jaar oud.

Voor de boomstronk bestonden in de heraldiek meerdere verklaringen. Eén mogelijk verklaring was de boomstronk als een 'anker', ontleend uit het gebruik van getakte boomstronken als anker, lang vóór het gekende scheepsanker zijn intrede deed (heraldische elementen uit de scheepvaart). Zij waren ontheemd en hadden zich opnieuw verankerd en de zwanen waren in rust.

De boomstronk kon er ook naar verwijzen dat de wapenhouders zich beschouwden als de eerste inwoners van Brugge (zie o.m. Angelsaksische heraldiek). De boomstronk symboliseerde daarnaast ook (christelijke) verering, bv. ook in de boomstronksculpturen van kruisbeelden. Voor ons viel ook de gelijkenis op met de laurierboom in sinopel, die in andere wapenschilden voorkomt.

De blauwe achtergrondkleur stond symbool voor trouw en waarheid. De donkere achtergrond in combinatie met de zilveren zwanen verwees bovendien naar een ouder bekend wapenschild met drie zilveren zwanen op een zwarte achtergrond, onderschilderd met rood.

Zwanen in de familiewapens van andere families

De zwaan (Latijns *cygnus*, Frans *Cygne*) kwam voor in het wit of zilver in heel wat familiewapens, al dan niet gebekt en voorzien van poten, al dan niet in andere kleuren. De zwaan kon voorkomen met opengeslagen vleugels of in rust, zoals in het wapenschild van de familie Lauwers te Brugge.

Onder meer in het Verenigd Koninkrijk kwam de zwaan voor in het familiewapen van Mellish, Swan (Kent), Swanland (Lord Mayor of London, 1329), Moore (Hants), Gislingham (Suffolk), Russell, Gorey (Ierland), Fidler, de stad Buckingham, Rivers (Kent, Lord Mayor of London, 1573), Tregosse, Atwater (Kent), Badby (Suffolk), Balden (Norfolk), Bolden (Lancaster), Bracy, Broderip, Bryse, Cazier (Londen), Charlton (Londen), Clarke (zie ook Pellet), Cobb (zie ook Herring), Bobley, Coppard (Sussex), Cressingham, Dale (York, Northumberland), Dawes (Norfolk), Delaney, Elkington, Fattor (Norfolk), Folnarby, Hobbes (Wilts), Jenysonn (Norfolk), Lannoy (Hammersmith), Leigham, Light (Oxfordshire), Lovenham, Lyte (Somerset), Michell (Somerset), Molsford (Devon), More (Devon), Pelfyn, Phillpot (Hereford), Pickerell (Londen), Reddie, Scoter, Sheldon, Stormer, Suter, Synnot (Wexford), Swabey (Bucks), Vaughan, Walton (Lancashire), Waters (York Herald, tijdelijk Richard II), Wolrich (Salop), Wyberne (Kent), Yeo (Devon).

De zwanen in de familiewapens van verwante en andere Vlaamse families

Links het gecombineerde wapenschild van *van der Bienst* en Lauwers in 1500. Het is meteen de oudste melding van dit familiewapen van de Brugse familie Lauwers. Rechts het wapenschild van de Brugse familie *van der Bie(n)st*. Witte zwanen waren een zinnebeeld van de levenden, zwarte van de doden.

Zwanen stonden vaak symbool voor de overgang van de levenden naar het dodenrijk, zoals men nog spreekt van de "zwanenzang" als afscheid nemen. Lohengrin kwam vanuit de andere wereld aangevaren in een boot getrokken door zwanen.

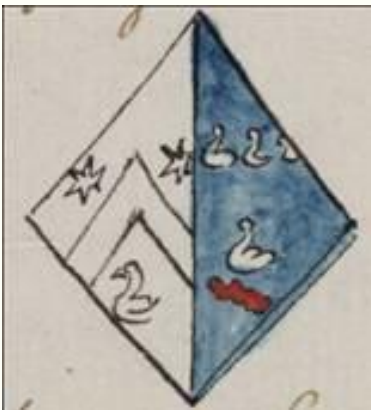
Het gecombineerde wapenschild van Lauwers en Urbaens in 1553. De sinopel kleur werd bij de inkleuring vervangen door een houtkleur. De achtergrond werd azuur (blauw), hoewel die oorspronkelijk ook zwart kan zijn geweest.

Het Brugse schild Lauwers in het boek *De Hooghe*, waarbij de boomstronk 'en naturel' (natuurlijke kleur) werd ingekleurd.

Het wapen gevoerd door *de Peralta*, familie die aantrouwde met Lauwers¹³⁷.

Het wapenschild gevoerd door Maria Lauwers, net zoals dat van haar echtgenoot *de Peralta* uit 1614. Ook hier werd de boomstronk onterecht in houtkleur ingekleurd, terwijl dit sinopel groen diende te zijn zoals de laurierboom bij verwante families.

Links het gecombineerde wapenschild *de Maeckere* en Lauwers in 1580.

Witte zwanen kwamen voor in het wapenschild van de Brugse familie De Vrient in de 16e eeuw, soms met poten. De Brugse familie De Swaen voerde een gelijkaardig schild, maar ook niet met merlettes: de zwanen waren rood gebekt en gepoot.

Witte zwanen sierden het wapen van de verwante Brugse familie *de Baenst* in de 15e en de 16e eeuw. Jan *de Baenst*, zoon van Zeghers, ridder en heer van Lembeecke, voerde het wapen. Het werd al vermeld in 1485. Jan *de Baenst* was ridder en heer van Sint-Joris van Beernem en van Soetschoore, raadsman en kamerling van

Eén witte zwaan kwam voor in het familiewapen van Pieter Lanckhals, ridder, raadsheer en hoofdmeester van Maximiliaan van Oostenrijk, die overleed op 22 maart 1487. Er is een verwijzing naar de legende van de

¹³⁷ Er waren meerdere Spaanse families vermeld in Brugge in de 16e-17e eeuw: Lopez, Pardo, Matança, Miranda, de Landas, Salinas, Pesquera, Yanez, Cereso, de Aranda, d'Avilla, La Corre, Chanocca, de Valencia, Lavocanti, de Sembitores, Desoria, de Nagera, Gallo, Bega, Arbaleste, de verwante families Villegas en Quintana, Delaporte, Macharis, de Salablanca, des Cordes, La Coste, Adornes(s), Grimaldi, Contreras, Callonnes, Spira, de Quintanandolinas, de Estivan,...

Philips, hertog van Bourgondië, graaf van Vlaanderen. De familie Lauwereyns had gemeenschappelijke voorouders met de familie *de Baenst* via de heren *van Cadsant*¹³⁸.

zwanen(ridder), maar het schild dateert van net vóór de veronderstelde introductie van de zwanen in Brugge in 1488. Een gelijkaardig wapen werd in 1453 gevoerd door de Brugse familie *d'Axele*.

Michel *de Waele* voerde een gelijkaardig schild als *de Vrient* met gouden zwanen in 1672, en Joos *de Waele* voerde het schild in 1699. De Brugse familie *van de Walle* voerde een afwijkend, verdeeld schild met drie zwarte merlettes.

Witte zwanen kwamen voor in het wapen van de familie *Duvenee* in 1539. De weduwe van Corneel Bart *van Duvenee* voerde het wapen. Zij was geboren in Goes in Zeeland en overleed in 1539. De daarmee verwante familie Haghe, had als variant in haar familiewapen tussen beide zwanen een vijfpuntige ster.

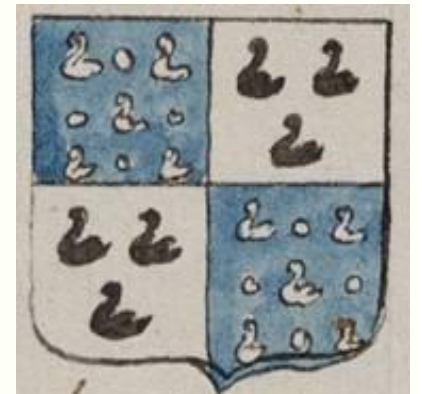
Eén witte zwaan sierde het wapen van de Brugse familie *Méaux* in 1591.

Witte zwanen sierden het wapen van de familie *Vale*, vermeld te Brugge in 1608. Blauwe zwanen op een gouden achtergrond kwamen voor in het 17e -eeuws Brugse wapen van Caluwaert. Odin Lauwereyns voerde een gelijkaardig schild met zilveren zwanen in 1247.

Witte zwanen in het wapen van de Brugse familie *Hellinck*, 17e eeuw. De Brugse familie *Robé* voerde zwarte zwanen in haar wapen.

Witte en zwarte zwanen in het wapen van de Brugse familie *Hellin*, 1590.

¹³⁸ Leendert van Oos(t)dorp bracht in de 18de eeuw een studie uit, waarin hij de bedijkingsvergunning van de polders van Boekhoute beschrijft. Het octrooi werd aan de familie *de Baenst* en haar afstammelingen verleend en geconfirmeerd aan *Jheronimo Louweryns*, afstammende van *de Baenst* (werd duidelijk zo vermeld). *De Baenst* zijn die, die afkomstig zijn van het kasteel *de Baenst*. Dit kasteel was het familie kasteel van de *heren van Cadsant*. Aangezien Leendert een zeer nauwkeurige auteur was en ook in Biervliet schepen was, mogen we aannemen dat hij naar waarheid schrijft.

Drie witte zwanen in een verdeeld schild en een zwaan in het helmstuk van de Brugse familie Villetars in 1638.

Een zwaan in het wapen van de familie *de Groote*, in 1645.

1510-1548 Poorters met de naam Lauwers in de stad Ieper, West-Vlaanderen

datum	Melding	Status
12.08.1510	Isabella Lauwers , weduwe van Patrice Walin met twee kinderen: Malin en Marie. De laatste was getrouwd in Steenvoorde met Jan Loteu, zoon van Pieter Loteu, poorter.	Vreemde
20.11.1510	Neese Lauwers , dochter van Michiel Lauwers van Kimmel, was gehuwd met Christiaan Rabau, zoon van Karel, van Kimmel (poorter).	Vreemde
31.01.1511	Catharina Lauwers , dochter van Clement Lauwers van Loker, was gehuwd met Willem Victor, zoon van Jacob uit Dikkebus (poorter).	Vreemde
02.10.1512	Marie Lauwers , dochter van Abel Lauwers uit Sint-Jan Ieper, was gehuwd met Adriaan Harynck, zoon van Gillis uit Voormezele (vreemde).	Poorter
20.06.1514	Jeanne Lauwers "Janneken" , dochter van Jan Lauwers van Kimmel, was gehuwd met Hendrik Heyneman, zoon van Frans uit Caester (vreemde).	Poorter
22.08.1515	Passchine Lauwers , dochter van Willem Lauwers uit Kimmel, was gehuwd in Sint-Nicolaas Ieper met Jan Dollin, zoon van Pieter uit Lenseele (vreemde). Jan Dollin was weduwnaar van Marie Haecke en had uit dat huwelijk een kind Joos.	Poorter
22.10.1529	J. Lauwers , was gehuwd met Margriet Velle uit Kimmel	
29.10.1515	Christiane Lauwers , dochter van Willem Lauwers uit Dikkebus, was gehuwd met Karel Vannieuwkercke, zoon van Jan uit Langemark (vreemde).	Poorter
05.06.1518	Pieter Lauwers , zoon van Clement Lauwers uit Loker, was gehuwd in Sint-Jacobs Ieper met Barbel Thibault uit Niekercke (vreemde).	Poorter
17.09.1518	Francine Lauwers , dochter van Abel Lauwers van Sint-Jan Ieper, was gehuwd met Jan De Haene, zoon van Jacob, uit Mesen (poorter).	Poorter
31.10.1519	Jacob Lauwers , zoon van Jan Lauwers uit Kimmel, was te Kimmel gehuwd met Catharina Reuben uit Kimmel (vreemde).	Poorter
06.08.1520	Regine Lauwers , dochter van Frans Lauwers uit Winnezele, was gehuwd met Jan Ghyselen, zoon van Willem uit Kassel (poorter).	Vreemde

16.09.1523	Salem Lauwers , zoon van Andries Lauwers uit Komen, was gehuwd met Marie Vanden Vondele, dochter van Jan uit Zillebeke (poorter).	Poorter
26.11.1523	Pierre Lauwers uit Loker, was gehuwd in Westouter met Claire Peene, dochter van heer Paul Peene uit Westouter (poorter).	Poorter
20.04.1524	Philippine Lauwers , weduwe van Louis Vander Straete met twee kinderen Cleire en Copken, hertrouwde in Caester met Jan De Vynck, zoon van Malin uit Meteren (poorter).	Vreemde
11.06.1526	Jeanne Lauwers , dochter van Jan Lauwers uit Kemmel, huwde met Jan Houvenagel, zoon van Maillaert uit Wulvergem (poorter).	Vreemde
15.07.1527	Joannes Lauwers , zoon van Willem Lauwers uit Sint-Jan Ieper, huwde te Vlamertinge met Elisabeth Lievin, dochter van Jacques (poorter).	Poorter
16.06.1528	Jean Lauwen , zoon van Michiel , huwde in Kemmel met Percevael Van Belle, dochter van Nicolaas uit Kemmel (vreemde).	Poorter
24.09.1529	Margriet Lauwers , dochter van Georges Lauwers , huwde in Ieper Sint-Jacob met Willem Vanden Broele, zoon van Boeys uit Izegem (vreemde).	Poorter
22.10.1529	Jacob Lauwers , zoon van Jean Lauwers uit Kemmel, huwde in Kemmel met Margriet Velle, dochter van Jan uit Kemmel (poorter).	Poorter
11.11.1530	Stacine Lauwers , dochter van Abel Lauwers , huwde in Sint-Jan Ieper met Maillard Mechel, zoon van Willem uit Sint-Jan (poorter).	Poorter
18.02.1531	Marie Lauwers , dochter van Georges Lauwers , huwde in Brielen met Collard Vande Coutre, zoon van André uit Brielen (poorter).	Poorter
20.01.1532	Françoise Lauwers , dochter van Abel Lauwers , huwde in Sint-Maarten Ieper met Willem Van Gabonal, zoon van Joos (vreemde). Françoise was weduwe van Jean De Haene.	Poorter
04.07.1532	Marie Van de Coutre uit Brielen, weduwe van Willem Lauwers , huwde Pieter Wauters, zoon van Jacob uit Boezinge (poorter).	Poorter
15.09.1532	Roeland Lauwers , zoon van Willem, huwde in Sint-Jan Ieper met Marie Coughen, dochter van Nicolaas (poorter).	Poorter
07.10.1532	Joos Lauwers , zoon van Clement Lauwers uit Reninge, huwde in Westouter met Jeanne Ghyselen, dochter van Georges (vreemde).	Poorter
30.06.1533	Mayken Lauwers , dochter van Georges Lauwers , huwde in Brielen met Jacques Norman, zoon van Mahieu uit Oostvleteren (vreemde).	Poorter
20.10.1533	Elisabeth Rieves, weduwe van Jean Lauwers , huwde in Vlamertinge met Germain Harinck, zoon van Jean uit Zonnebeke (vreemde).	Poorter
25.07.1535	Georges Lauwers , zoon van Michiel Lauwers uit Kemmel, huwde in Watou met Margriet Huysse, dochter van François (poorter).	Vreemde
01.02.1536	Jacquemaine Lauwers , dochter van Jean Lauwers , huwde in Lo-Reninge met Malin De Wickere, zoon van Mahieu uit Reninge (poorter).	Poorter
24.10.1537	Antoinette Lauwers , dochter van Michiel Lauwers uit Kemmel, huwde in Kemmel met Pierre Van den Bussche, zoon van Jean, uit Kemmel (poorter).	Poorter
19.06.1538	Marie Van de Vondele, dochter van Jan uit Dikkebus en weduwe van Charles Lauwers , huwde met Jacob Metsu (), zoon van Jacob uit Vlamertinge (poorter).	Poorter
20.11.1539	Clement Lauwers , zoon van François Lauwers uit Dranouter, was gehuwd met Marie Liefoghe, dochter van Robrecht uit Kemmel (poorter).	Vreemde
31.07.1540	Jan Lauwers , zoon van Frans Lauwers uit Dranouter, was gehuwd in Dranouter met Ghislaine Poelgen, dochter van Jan (poorter). Zij was weduwe van Malin Gerardyn.	Vreemde
30.01.1541	Clement Lauwers , zoon van Frans Lauwers uit Loker, was in Loker gehuwd met Ghislaine Van Acker, dochter van Collard (poorter).	Poorter

09.09.1541	Jeanne Lauwers , dochter van Jan Lauwers uit Wulvergem, was op 11 september 1536 in Wulvergem gehuwd met Jacob Rycasseys, zoon van Jan uit Dranouter (vreemde).	Poorter
14.11.1541	Catharina Lauwers , dochter van Jan Lauwers uit Vlamertinge, was gehuwd met Willem Moenens, zoon van Pieter, uit Vlamertinge (poorter).	Poorter
28.01.1544	Mayken Lauwers, dochter van Jan Lauwers, was gehuwd met Pauwel Vieren, zoon van Jacob uit Langemark (vreemde).	Poorter
10.06.1545	Frans Lauwers , zoon van Michiel Lauwers uit Kimmel, woonde samen met Catherine Rebault [Rabau], dochter van Claes, uit Kimmel (poorter).	Poorter
29.10.1545	Pierre Lauwers , zoon van Antoon Lauwers uit Bailleul, huwde in Caester met Anne Vander Haghe, dochter van Jan (vreemde).	Poorter
16.01-1547	François Lauwers , zoon van Pierre Lauwers uit Vlamertinge, was in Boezinge gehuwd met Micheline Vander Beke, dochter van André (poorter). Zij was weduwe van Jan Blomme.	Poorter
12.09.1547	Jacquemaine Lauwers , dochter van Pieter Lauwers uit Kimmel, woonde met Jan De Smyttere, zoon van Adriaan uit Kimmel (poorter).	Poorter
18.06.1548	Jan Lauwers , zoon van Michiel Lauwers uit Kimmel, woonde met Perone Mahieu, dochter van Nicolaas uit Kimmel (poorter).	Poorter
10.10.1548	Jan Lauwers , zoon van Jan Lauwers , was gehuwd met Maria Edewaert, dochter van Joris uit Vlamertinge (poorter).	Poorter

1510-1595 - Lauwers in het gilden boek van Aardenburg (Zeeland, NL)

De aanwezigheid van de familie Lauwereyns (Lauwerijn, Laurin) was de eeuwen voor de 16^e eeuw in Aardenburg onmiskenbaar. Vanaf de 16^e eeuw doken schrijfvarianten op als Lauwers, Laurens, Lauwerens, Lauwereys, Lauwaert. In de documenten van de gildebroeders en gildezusters van het Sint-Sebastiaan gilde te Aardenburg tussen 1472 en 1595, werden verschillende Lauwers-en vermeld.

Sint-Sebastiaan was de schuttersgilde van Aardenburg. Zo werden vermeld¹³⁹:

- **Michiel Lauwers**, zoon van Lauwereijs, ook vermeld als Laurens, togetreden in 1510, als gildebroeder vermeld bij verschillende '*presentatie*' of voorstelling van nieuwe leden tussen 1520-1545
- **Engel Lauwers**, zoon van Michiel, togetreden in 1513
- **Jacquemaine Lauwers**, echtgenote van Michiel Lauwers, togetreden in 1520 als gildezuster
- **Floris Lauwers**, zoon van Michiel, togetreden in 1536, vermeld als gildebroeder
- **meester Lauwerens**, ook Laurens, tussen 1541-1544, gildebroeder
- **Aernoudt Lauwers**, zoon van Michiel Lauwers, togetreden in 1540, gildebroeder in 1544
- **Pieter Lauwers**, togetreden in 1592, vermeld als gildebroeder en in 1593
- **Clement Lauwers**, togetreden in 1595

¹³⁹ Bron: Aardenburg, taxatie van Rooms-Katholieke personen, 1709-1790

In de 16e eeuw was het vroegere Graafschap Vlaanderen gesplitst in protestantse noordelijke en Rooms-katholieke zuidelijke gebieden. Er waren wel wat Rooms-katholieke Vlaamse inwijkelingen in Aardenburg. Naar schatting 60% van de bevolking bestond uit Vlaamse inwijkelingen. Ook in de vorige eeuw waren er al vermeldingen van naamverwanten, bv. in 1459 werd **Bave Lauwerijn** vermeld met zijn grondbezit te Aardenburg. Hij was een voorouder en de vader van de hoger vermelde Hieronymus Lauwereyns van *Watervliet*.

Daarin kwam een kentering met de verovering van Aardenburg door Maurits van Nassau in 1604, waardoor het gebied als Generaliteitsland onder de Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden kwam. De katholieke godsdienst werd verboden en de gereformeerde religie werd staatsgodsdienst. Katholieken waren ongewenst, en er vond een volksverhuizing plaats. Katholieken weken uit en protestanten weken in.

Een getuigenis vermeldde "*alsoo door het veroveren dezer stede door hare hoog moogenden de Staten Generael de vooriege inwoonders alle sijn vertrocken latende alsoo de stadt vage ende onbewoont tot groot ongerijff vande geene die haer alhyer hebben neer geslaegen*" (Alzo, door het veroveren van deze stad door de hoog gemachtigde Staten Generaal, zijn alle vorige inwoners vertrokken en lieten de stad onbewoond achter, tot groot ongenoegen van hen die het veroverden). In de periode 1604-1609 bleek dat nagenoeg geen van de vroegere inwoners terugkeerde.

In de daarop volgende jaren nam ook het aantal Franstalige immigranten toe, en werd een tweede predikant die het Frans beheerste aangesteld.

Pas omstreeks 1666 nam de immigratie opnieuw toe, en vooral Vlamingen, die meenden aan de overzijde van de grens veiliger te zijn voor de Franse invallen en plunderingen, zochten hun heil in Aardenburg.

Door een gebrek aan arbeidskrachten, kon men er in de laatste decennia van de 17e eeuw bovendien makkelijk werk vinden.

Tijdens de Spaanse Successieoorlog (1702-1713), in 1710, maakten ingeweke Vlamingen bijna 30% van de bevolking uit.

Afbeelding: Aardenburg in 1560, kaart van Jacob van Deventer¹⁴⁰.

In de 18e eeuw liep het aantal inwoners terug, om dan opnieuw aan te groeien tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748). In deze periode vonden we geen spoor van Lauwers (meer) in Aardenburg, op enkele vermeldingen van naamvarianten na, zoals *Louwerens*, vermeld in 1731, en Jaak *Lauwaart*, vermeld in een taxatielijst voor katholieken tussen 1766-1768.

¹⁴⁰ (c) Kaartbewerking 2004 - Publiek Domein, Jacob van Deventer, 1560

1520 - Wapen van de familie Lauwers te Brugge

Eén van de wapens van de families Lauwers van Brugge bestond uit een zilveren chevron op een azuurblauwe achtergrond, voorzien van drie druiventrossen zonder bladeren in goud.

Afbeeldingen: links het gestileerde familiewapen uit de 16e eeuw. In dit wapen wijzen de stelen van de druiventrossen naar boven, en begonnen de balken op de basis onderaan¹⁴¹. Rechts het wapen van de families Lauwens en Lauwers zoals het voorkwam als schets in een naslagwerk in de 19e eeuw. Daarin wijzen de stelen onterecht naar beneden.

Het wapenschild werd afgebeeld in de geschiedschrijving van Brugge, waarin het huwelijk werd vermeld van Barbel Lauwers met Willem van Steelandt. Jonkvrouw Barbel Lauwers was een dochter van Lieven Lauwers.

Willem van Steelandt werd er vermeld als overleden te Brugge op 15 september 1570.

Wapens met gelijkaardige vormgeving in Brugge

De familie Crabeels voerde een wapen met drie peren, blijkens een melding in 1464. Deze familie had banden met Brugge, Brussel en Leuven.

Het familiewapen van (van) Steelant te Brugge omstreeks 1633. Deze familie was verwant met Lauwers in Brugge. Nazaten migreerden van het Graafschap Vlaanderen naar het hertogdom Brabant (onder meer Steenokkerzeel).

gelijkaardig schild.

Een variant met gouden voeten vonden we in het wapen van de Brugse familie Pattin, in 1635. Ook varianten met gouden bloemen kwamen voor bij de Brugse familie Debadts en Cuvellerie in de 17e eeuw. De Brugse familie Verreycken / Van der Eecke voerde drie eikels in een

Een treffende variant is het wapen van de verwante familie van Peene, rechts afgebeeld in het gecombineerd wapen van Johanna Van Peene en Guillaume Simpele. Guillaume Simpele overleed op 9 november 1632; Johanna Van Peene op 6 september 1643. Enige afwijking is de onderste lelie in het familiewapen Van Peene.

¹⁴¹ (c) Wapen druiventrossen gestileerd ontwerp familiewapen van Liesbet Lauwers, 2015, ontwerp familiewapen met zwanen gehomologeerd door het Vlaams Heraldisch College. Afbeeldingen onder Creative Commons Licentie CC BY-SA 3.0: eigen bewerkingen van schilden uit oude wapenboeken o.m. Handschrift De Hooghe, Brugge, 1707, naslagwerk toegeschreven aan Van Der Veken, 19e eeuw.

De druiventrossen kwamen ook voor in het wapen van de Spaanse familie Desoria, woonachtig te Brugge in 1590 en in het wapen van de familie Weyman in 1605. Ook hier 'hangen' de druiven, met de steel omhoog.

Nog een variant, met twee peren en een zilveren slang, vonden we in het wapen van de familie *van den Abeele*, bij het overlijden van Clara *van den Abeele*, dochter van Colaert *van den Abeele*, op 21 augustus 1555. Ook de hoger vermelde en met de Brugse Lauwers verwante familie *de Baenst* voerde een gelijkvormig familiewapen met drie honden i.p.v. drie druiventrossen.

De Brugse familie *des Trompes* voerde omstreeks 1612 een gelijkaardig schild als Lauwers, zij het dat de achtergrond rood was, waar die van Lauwers azuurblauw was. De familie was in 1562 in Mechelen aangehuwd aan de familie Lauwere(y)ns.

Een kopie van het originele schild dat sommige Lauwers voerden, in het handschrift *De Hooghe*¹⁴².

1521 - Een familiewapen Lauwerey(n)s in het gerechtsgebouw van Mechelen

In één van de zittingzalen van het Mechelse gerechtsgebouw bleef een glasraam bewaard van Joost Lauwerey(n)s *van Terdeghe*, één tak van de Lauwereyns familie waarvan ook Joris Lauwe(rey)ns¹ afstamt. Dit opmerkelijke glasraam dateert uit 1521 en behoort tot de tak "Lauwereys *de Terdeghe*" die in Gent en Mechelen resideerde.

Dit familiewapen werd gevoerd door de tak "*van Terdeghe*" van de familie Lauwereyns/Lauwereys/Lauwerens, een voorouderlijke tak van Joris Lauwerens (Lauwers, Lauwens) die in 1570 in Mechelen Onze-Lieve-Vrouw huwde met Christine Van Dormael.

Dit wapen is ons al bekend in 1464 toen het door Nicolaas Lauwerey(n)s werd gevoerd in Gent. Terdegem is een gemeente in Frans-Vlaanderen en is uniek verbonden aan de tak "*de Terdeghe*" van de familie Lauwereyns¹⁴³. Ook Joost Lauwereys, een zoon van Nicolaas, voerde het in Mechelen. Joost was geboren omstreeks 1489 en was in 1514 in Gent gehuwd met Jeanne de Gros. Zijn zoon Ferry was in 1541 in Gent gehuwd met Anne *du Chasteler*. Joost had een dochter Margaretha, woonachtig te Mechelen. Net als sommigen van zijn verwanten Lauwereyns in Mechelen, zoals Jeroom Lauwereyns *van Watervliet*, bekleedde

¹⁴² Ignace-Michel De Hooghe († 1715) inventariseerde tussen 1698 en 1707 het funeraire erfgoed in de Brugse kerkelijke instellingen. Het handschrift bevat beschrijvingen van zerken, epitafen en rouwborden. Veel wapenafbeeldingen zijn ook nagetekend. [Bron: Centrum voor Familiegenschap, blogspot 2011].

¹⁴³ Net zoals bij het unieke wapen dat Jeroom Lauwereyns, heer van Watervliet, voerde, vertoonde het wapen van Terdeghe geen gemeenschappelijke kenmerken met de voorouderlijke wapens (zwanen, laurierboom).

hij belangrijke functies in de stad. Joost was bijzonder raadsheer van de Grote Raad van Mechelen, overleed in 1527, en werd begraven te Mechelen op 6 november 1527. Nazaten werkten voor de Staten-Generaal van de Nederlanden. Over unieke familiewapens gesproken, is dit overigens ook de periode waarin andere unieke wapens werden gevoerd, zoals het wapen met de druiventrossen in Brugge¹⁴⁴.

Dit maakt dat Joost Lauwereys een generatiegenoot was van Jan Lauwereyns, de vader van stamouder Joris Lauwerens van de Hombeeks-Leestse lijn. Joris vader Jan was in Mechelen gehuwd met Barbara Muissart omstreeks 1528. Jan Lauwereyns was zelf een zoon van Noël Lauwereyns en Isabelle du Buis, die in Brugge waren gehuwd.

Stamlijn Lauwereyns de Terdeghem

(c) laurentii.be*

* Dit is een tak van de familie Lauwereyns uit het Graafschap Vlaanderen, die teruggaat tot stamouder Odin Lauwereyns van Diepenhede, in 1247 gehuwd in Brugge.

Goswin Lauwereyns* (Duinkerken)			
Maillard (Joos) Laureyns de Terdeghem *1420, Gent & de Graeve		<i>Joos Lauwereys* werd genoteerd als poorter van de stad Gent in 1477; hij was gehuwd met Jeanne De Graeve</i>	
Nicolaas Lauwereyns de Terdeghem *1460 & Wallins			
Joost Lauwereyns de Terdeghem *1489 +1527- 11-06 Mechelen & 1514, Gent, Jeanne de Gros <i>Bijzonder raadsheer Grote Raad van Mechelen</i>		François Lauwereyns *1491 & Josinne de Provin *1490 <i>heer van Gruutersale en Gistelhove, schepen van Brugge</i>	
Ferry Lauwereyns *1514 & 1541, Gent, Anne du Chasteler <i>Staten-Generaal der Nederlanden</i>	Margaretha Lauwereyns (Mechelen)	Joost Lauwereyns de Terdeghem *1521 +1568- 11-22 London, UK & 1538 Barbara Van Zuytpeene +1580-09-07 <i>heer van Terdeghem, voorzitter Grote Raad van Mechelen</i>	Jeanne Lauwereyns +1583 & 1546, Brugge, François De Vlamynck +1589
		Jan Lauwereyns *1539 & 1559 Marie Hannole *1535	Nicolaas Lauwereyns
		Jan Lauwereyns *1560 & 1585-08-01 Brugge, Maria Loty	Hendrik Lauwereyns
		Jan Lauwereyns *1588 & 1612 Livina Luyckx	Jeanne Lauwereyns *1595

¹⁴⁴ © Foto glasraam uit private collectie, E. Lauwereyns, Mechelen, 2019 - © stamboomschema Lauwereyns de Terdeghem laurentii.be, 2019

16e eeuw - Wapen van de families Lauwens en Lauwers van Holland

Het wapen van de families Lauwens en Lauwers van Holland bestond uit een rood schild met twee vechtende vogels in goud die elkaar confronteren en met de poot grijpen, " *de gueules à deux combattants (oiseaux) affrontée d'or, jouant de la patte.*"

Afbeelding: het wapen zoals het voorkwam als schets in een naslagwerk van Van Der Veken en een gestileerde versie. De achtergrondkleur ("*gueules*" of rood) stemde overeen met die van het kleine wapenschild in het hart van het Gentse wapenschild.

De houding van de vogels leek ook de zgn. "*chevron*" uit te beelden¹⁴⁵.

16e eeuw - Wapen van de families Lauwens en Lauwers te Gent

Het wapen van de families Lauwens en Lauwers van Gent bestond uit een azuur achtergrond met vier kleine vogels die eerder op eenden leken dan op zwanen in het naslagwerk van Van der Veken, zonder bek of poten (zgn. "*merlettes*") in zilver, drie bovenaan geplaatst, en één aan het punt onderaan op een smaragdgroene (sinopel) stomp van een afgekapte boom. In het midden bevond zich een kleiner blazoen in het rood met een "*chevron*" of spits lopende balk in "*hermelijn*" (lichtbruin), "*à quatre merlettes d'argent, trois rangées en chef en un en pointe, cette dernière perchée sur petit chicot de sinople en fasce. En coeur un écusson de gueules chargé d'un chevron d'hermine.*"

Afbeelding: het wapen zoals het voorkwam als schets in een naslagwerk van Van Der Veken en een gestileerde versie¹⁴⁶.

Merk de overeenkomst met de vier zgn. "*merlettes*" in het wapenschild van Brugge, de boomstronk en de chevron. In het Gentse familiewapen hadden de *merlettes* eerder het voorkomen van eenden dan van zwanen. Ook in het Brugse wapenschild rustte de onderste vogel op een boomstronk. Het kleine wapenschild binnenin vertoonde dan weer

overeenkomsten met het Hollandse wapenschild.

¹⁴⁵ (c) Gestileerd ontwerp familiewapen van Liesbet Lauwens, 2015 - Schets uit naslagwerk toegeschreven aan Van Der Veken, 19e eeuw onder Publiek Domein licentie.

¹⁴⁶ (c) Heraldische afbeeldingen Laurentii.be - Schets naslagwerk toegeschreven aan Van Der Veken, 19e eeuw - gestileerde versie oud familiewapen van Liesbet Lauwens, 2015 - schild uit het Handschrift De Hooghe, Brugge, 1707.

De Gentse tak sloot vermoedelijk ook aan bij de Brabantse stamlijnen en de Hombeeks-Leestse tak Lauwers/Lauwens. De bindingen met de familie De Clerck uit Brabant sprongen hierbij in het oog.

De Brugse familie *de Clercq* voerde een enigszins vergelijkbaar wapen in de 16e eeuw. Deze familie was verwant met de families *van Nieuwenhuijze*, *de Waele*, *Velaere*, *Meergaert* (wiens wapen ook vier zwanen bevatte), *Lavichte* en *Liedekercke*. Madeleine Declercq werd vermeld bij de dood van François Van Nieuwenhuijze in 1591 als dochter van Gerard Declercq, en verloofde van Philippe *de Gourneval*, *baron van Ekelsbeke*, lid van de oorlogsraad, gouverneur van de stad Brugge en van het kasteel van Gravelingen. Madeleine overleed op 26 maart 1603.

Afbeelding: het Brugse familiewapen *de Clerck/ de Clercq* had een gelijkaardige opbouw als het Gentse familiewapen Lauwers. Verwantschappen waren bekend in de omgeving van Mechelen, onder meer bij dooppeters en -meters in Leest.

1525 - Het Brugs-Diestse echtpaar Lauwers-Steekers (Brugge en Diest)

Eén van de sporen die aantoonde dat families banden konden hebben met zowel het Graafschap Vlaanderen (Brugge) als het Hertogdom Brabant (in dit geval Diest en Antwerpen), vonden we bij de vermelding van het huwelijk van een Brugse Lauwers met een Diestse.

Het is een gegeven dat we vanaf de 17e eeuw families Lauwens en Lauwers aantreffen te Diest. Of en hoe deze verwant waren met de Brugse families, is ons niet helemaal bekend.

De burgemeester, schepenen en de raad van Antwerpen maakten op 6 november 1525 bekend dat Anna Steekers, dochter van Pauwel Steekers en echtgenote van Jan Lauwers, haar man tot voogd had aangesteld om namens haar voor de Brugse schepenen een rente te bezetten op hun huis in de parochie Sint-Gillis te Brugge. Anna Steekers was afkomstig van Diest in Brabant en werd bijgestaan door een vreemde voogd.

Op 18 januari 1526 maakten de Brugse schepenen Willem *de Priestere* en Joos *de Cabootre* bekend dat Jan Lauwers ingevolge de

Antwerpse oorkonde, een rente had laten bezetten op twee huizen ten voordele van de proost, deken en gouverneurs van het gezelschap *De Drie*

*Santinnen*¹⁴⁷. Het ging om twee huizen aan de westzijde van het verbindingsstraatje tegenover de *Scotille poorte* en het nieuwe kerkhof van Sint-Gillis, die tot één woning waren samengevoegd.

Kaart: (c) Kaartbewerking 2004, Diest, onbekende graveur, einde 16e eeuw - Publiek Domein

1534 - Huwelijk Jan Van Eck en Maria Lauwers te Brugge

Op 14 april 1543, of 1545, huwde Otho Stochove met Barbara *van Eck*. Barbara van Eck stamde uit een Gelderse adellijke familie. Haar vader Jan *van Eck* was naar Brugge gevlucht en was er getrouwd met Maria Lauwers, een dochter van Adriaan Lauwers. Van Jan Van Eck weten we dat hij in 1584 overleed. Maria Lauwers overleed er op 25 maart 1550. Otho Stochove werd door zijn huwelijk poorter van Brugge, en het echtpaar woonde "*up de Reie, tussen sConynck ende de Stroobrugge*", de huidige Spinolarei. De kroniek vermeldde dat Otho Stochove de successieoorlogen ontvluchtte die in de hertogdommen Kleef, Gulik en Gelderland woedden. Zijn goed en geloof kwamen daarbij in gevaar.

De familie werd het slachtoffer van de geduchte Gelderse krijgsheer Maarten Van Rossem (1478-1555) die in dienst was van de jonge Willem, hertog van Gulik en Kleef. Hij plunderde de streken die hij voor zijn meester veroverde. De oorlog eindigde met het verdrag van Venlo in 1543, waarbij de hertogdommen in het bezit kwamen van keizer Karel. Maarten Van Rossem trad in dienst van de keizer in de oorlogen tegen Frankrijk, maar zijn soldaten bleven betaald via schrikwekkende plunderingen.

Een grafschrift in de Sint-Jacobskerk in Brugge vermeldde: "*Sepulture van Jan van Eck, filius Aernoudts, geboren uyt den lande van Geldre, overleden A° 1584 den 14 Hoymaend ende van Joncv. Marie, Filia Adriaen Antheunisse Lauwers, wijf van Jan van Eck, overleet den 26 Maerte A° 1550 voor Paeschen ende van Jonc.*

Barbara, filia Jan van Eck, weduwe van d'Heer Otto Stochove, die overleed den 6 Sporkel 1608".

De ZON van Otho Stochove (kleinzoon van Maria Lauwers), Jan Stochove, verdween na 1584 in de anonimiteit. Een openbare functie was niet meer weggelegd voor iemand die onder

het Calvinistisch bewind een vooraanstaande plaats had bekleed. De tijd ging hier evenwel over heen. Meer dan vijftien jaar later, in 1601, in 1607 en in 1613 werd hij opnieuw schepen van Brugge.

Jan Stochove was gehuwd met Josine Van Steelant en zijn broer Wouter huwde haar zuster Helena. Zij waren de dochters van Philippe *van Steelant*, schepen en schatbewaarder van Brugge en van Adrienne Christiaens, dochter van schepen Joachim Christiaens.

¹⁴⁷ In Brugge werd de rederijergilde van *de Drie Santinnen* opgericht in 1474, naast de bestaande *gilde van de Heilige Geest*, opgericht in 1428. Kort na haar oprichting werd een cartularium aangelegd waarin belangrijke akten uit het archief van de gilde werden gekopieerd.

De *Stochove* werden door deze huwelijken helemaal in de Brugse hoogste klasse opgenomen. De familie *van Steelant*¹⁴⁸, van Engels-Zeeuwse origine, was al generaties in Brugge ingeburgerd en bezat een aantal eigendommen op en rond Sint-Gilliskerkhof.

Afbeelding: Het oudst bekende wapenschild van de familie Van Stee(n)lant rechts te Steenokkerzeel, links hetzelfde schild zoals het voorkwam

1545 - Hendrik Lauwers, de smid van Humbeek (Grimbergen)

Hendrik Lauwers wordt vermeld op 20 augustus 1554 in het *jaerschaerboek* van het Sint-Pietershospitaal te Brussel als de "*smet van Humbeke*" (de smid van Humbeek).

Kaart: de locatie van het Schuttershof¹⁴⁹ en het latere Smetshof, de smidse van Hendrik Lauwers in Humbeek¹⁵⁰.

Daar werd ook de verkoop van grond vermeld aan het Schuttershof, tegen het Lindenveld: "*houd de hellicht* van

twee dachwanden lants waer aff dandere hellicht

*es toebehoirden den gasthuysse van Sinte Goedelen VI jaeren tsaers voer XVI stuyvers*¹⁵¹, *gelegen in de parochie van Humbeke aen Schuttershoff*² *op den driesch commende tegen Lindenvelt*".

¹⁴⁸ Over de familie van Steelant is verder weinig gekend. Zij leefden in Loppem, nu Zedelgem, in de buurt van Brugge. Loppem was eerder een deel van de heerlijkheid "*Hof van Steelant*". Filip *van Steelant*, zoon van Hugo, kleinzoon van ridder Robrecht *van Steelant*, was de eerste gekende *Heer van Steelant*. Hij stierf in 1279. In het begin van de 16de eeuw verlieten zij Loppem. Het oudste wapenschild van deze familie werd het wapenschild van Loppem. Het wapenschild van "*van Steelant*" werd het wapenschild van Perk in Vlaams-Brabant en zit nu ingecorporeerd in het wapenschild van de gemeente Steenokkerzeel.

¹⁴⁹ Momenteel is "Schuttershof" in Humbeek een beschermd dorpsgezicht, een licht opklimmende voetweg, tussen het Sleutelstraatje en de Vilvoordsesteenweg, deel uit makend van een kerkvoetweg tussen het centrum van Grimbergen en Verbrande Brug. Daar lag in de 17e eeuw het Schuttershof tussen de voetweg en de Onze-Lieve-Vrouwstraat blijkens een kaartboek van de abdij in 1699. Op een kadasterschets van 1887 werd dit "Schutters Straatje" genoemd. De plek is momenteel onbebouwd op de voormalige meisjesschool na, begrensd door tuinen en bijgebouwen van enerzijds de Hogesteenweg en anderzijds de Onze-Lieve-Vrouwstraat.

¹⁵⁰ (c) Afbeeldingen munten uit privé collectie - kaartfragmenten van (c) Google, 2016 onder gebruikerslicentie.

¹⁵¹ De munteenheid die toen gangbaar was: 1 pond = 6 gulden; 1 gulden = 20 stuivers; 6 stuivers = 1 schelling = 1/20 pond; ½ stuiver = 1 groot = 1/12 schelling.

Brabantse munten tussen 1543-1556

Zilveren 4 stuiverstuk of krabbelaer 1543 van Karel V. Geslagen te Antwerpen met muntteken handje.

Koperen Korte 1556 van Karel V geslagen na abdicatie - Geslagen te Antwerpen met muntteken handje. Opmerkelijk is dat deze munt is geslagen 1 jaar na zijn abdicatie in 1555..

1546 – Zware ontploffing aan de Zandpoort (Mechelen)

In de nacht van 6 op 7 augustus 1546 tussen 20u en 23u vond een enorme ontploffing plaats in een kruitmagazijn aan de Zandpoort te Mechelen. De ontploffing van 800 vaten buskruit werd veroorzaakt door een blikseminslag tijdens een zwaar onweer¹⁵². Er vielen 200 tot 300 doden en 600 gewonden, waaronder 150 zwaargewonden. Zowat een derde van de stad werd verwoest.

Dit gebeurde in de omgeving van de Zandpoort en de Nekkerspoel-Sint-Pietersparochie. In die omgeving woonden verwante Mechelaars. Heel wat registers van vóór die tijd, op de stadrekeningen na, gingen in de vlammen op.

Na een eerdere brand en ontploffing in 1496, was de Zandpoort een munitieopslagplaats geworden.

Bij de ontploffing van 1546 werd de Zandpoort volledig verwoest. Andere gebouwen die in de klappen deelden waren het *Hof van Hoogstraten*, het *Hof van Bergen*, 800 woningen voor het grootste deel in de parochie Sint-Pieter-en-Paul en in de wijk Nekkerspoel, met de kerk, *de Borcht* en de Sint-Niklaaskerk, het Hof van Margaretha van Oostenrijk, het Keizershof, het klooster van de Augustijnen en de Sint-Janskerk.

Tot ver in de stad was er schade door het weggeslingerd puin van de Zandpoort. Tot het midden van de 20e eeuw zou de ramp worden herdacht in de parochie Sint-Pieter-en-Paul met de "*Processie van destructie*" die door de straten trok. Het nieuws van de ramp vond in de 15^e eeuw weerklink in heel Europa¹⁵³.

¹⁵² Dit onweer woedde ook boven het naburige Putte en werd beschreven door Remi Valerius, dorpspastoor van Muizen van 1636-1687, bijna honderd jaar na de feiten, in zijn *Chronycke van Mechelen* (Bladzijde 176) : "...Stont daer ontrent Mechelen op, een schromelyck Omweder soo dat ider Coster liep naer de Kerck om te luyden onder andere den Coster van Put willende in de Kercke gaen om de Clocke te trecken en coste niet: want hy wiert tegen gehouden tot twee keeren toe, doen zeyde hy daer moet meer als eenen mede spelen. Den Duyvel, zoo men gelooft, zat op eenen Boom en antwoorde ick ben alleen en dander zyn naer Mechelen, gelyck het gebleken is door het springen van de Sant-Poorte ende allen die ongelucken die daar geschiet zyn...".

¹⁵³ Andere bronnen: DELAFAILLE, F. *Ontploffing van de Zandpoort te Mechelen ten jare 1546*, Mechelen, 1864. - FONCKE, R., "*Vlugschriften van den tijd over het springen van de Mechelse Zandpoort*", in: *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen* 37 (1932), blz. 5-28. - INSTALLE, H., "*Verwoesting en wederopbouw te Mechelen in de zestiende eeuw*", in: *Verwoesting en wederopbouw van steden van de middeleeuwen tot heden*, 18e Internationaal

Vijf jaar later, in 1551, voorzag een ordonnantie van keizer Karel in de oprichting van een centraal militair arsenaal in de Adegemstraat te Mechelen. Mechelen werd toen de vaste zetel van het artilleriekorps van de Zuidelijke Nederlanden. In de 18e eeuw zou er ook een militaire academie voor de opleiding van artillerieofficieren worden opgericht.

Sinds 1530 was Mechelen niet langer het politieke centrum van deze gewesten. Maria van Hongarije had Margaretha van Oostenrijk als landvoogdes opgevolgd. Zij had haar hof naar Brussel verhuisd.

Prent van de Sint-Niklaasparochie aan de Antwerpse poort op de Nekkerspoel in Mechelen, kort vóór 1546, onbekend auteur.

De kerk werd vernield door de Staatsen in de 16e eeuw en zou niet meer heropgebouwd worden¹⁵⁴.

Afbeelding: de ontploffing van de Zandpoort van Mechelen. Aquarel van een onbekende artiest naar het schilderij in de Sint-Pieter-en Pauluskerk te Mechelen.

Een andere bekende weergave is het schilderij van Jan Verhuyck uit 1680-1681 in de collectie van het Hof van Busleyden.

Colloquium, Brussel: Gemeentekrediet van België, 1999, blz. 155-184. - KOCKEN, M., "De Zandpoort", in: H. Installé et al., *Historische Stedenatlas van België: Mechelen II*, Mechelen, 1997 (Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen 100 [1996] II), blz. 198-199.

¹⁵⁴ Afbeeldingen bewerking oude prent Sint-Niklaasparochie, onbekend artiest, +/- 1540 - aquarel ontploffing Zandpoort naar schilderij in de Sint-Pieter en Pauluskerk te Mechelen, onbekend artiest, omstreeks 1550 (Publiek Domein - zie onder meer gelijkaardige afbeelding in de Beeldbank Mechelen).

1558 - Johan Lauwers, Vlaams ridder in de *Orde van het Heilig Graf* (Brugge)

Verschillende bronnen verwezen naar de Brugse ridder Johan Lauwers. De familie was aangetrouwd aan de (ridder)familie *van Steelant*. Dit bleek ook uit de oudst gevonden wapenschilden van de families Lauwers, die elementen van het wapenschild overnamen. Willem *van Steelant* was in Brugge gehuwd met 'jonkvrouw' Barbel Lauwers. Bij zijn overlijden op 15 september 1570 te Brugge, werden beide namen vermeld op de grafsteen.

Afbeelding: Het wapen van de families Lauwers van Brugge bestond uit zilveren balken op een azuur achtergrond, voorzien van drie druiventrossen zonder bladeren in goud. Het schild bevatte elementen van het Brugse wapen van de familie *van Steelant*. Dit bijzondere wapen kwam ook al aan bod bij de wapenschilden van Lauwens en Lauwers in het Graafschap Vlaanderen¹⁵⁵.

Johan Lauwers nam deel aan het kapittel van de Ridders van het Heilig Graf van Jeruzalem op 25 maart 1558 te Hoogstraten. Deze samenkomst werd herdacht met een glasraam in de kapittelkerk Onze-Lieve-Vrouwen ten Zavel te Brussel. Het was een initiatief van dertig Vlaamse ridders van de orde. De bijeenkomst werd gedocumenteerd in het archief van Simancas in Spanje. In het Spaans archief werd briefwisseling bewaard van Koning Filips II met andere overheden over het evenement.

De achtergrond was de opkomst van het Osmaanse Rijk. De Ottomanen vormden een zware bedreiging voor Europa en voor het Middellandse Zeegebied. Onder Süleyman I (1524-1574) kreeg het Osmaanse Rijk zijn grootste uitbreiding. Het strekte zich van de poorten van Wenen uit tot aan Perzië. Het omvatte Irak, Syrië, Palestina, geheel Egypte en de zuidelijke kust van de Middellandse Zee tot Marokko.

In de aanloop van het kapittel, was de val van Belgrado in 1521 een belangrijk wapenfeit geweest. Maar er was meer aan de hand dat de gemoederen bewoog. De hospitaalridders van Sint-Jan waren verjaagd uit Rhodos in 1522 en zij hadden toevlucht gekregen op Malta. De Hongaren leden een verpletterende nederlaag te Mohacs in 1526. Wenen werd belegerd in 1529. Transsylvanië werd in 1540 een vazalstaat van het Osmaanse rijk. Tripoli werd bezet in 1551. De opkomst van het Osmaanse rijk zou zich ook na de bijeenkomst van 1558 nog laten voelen.

Een poging van Spanje om de Turkse zeevloot een halt toe te roepen, leed tot een zware nederlaag voor het eiland Djerba, tegenover Tripoli. De Osmanen veroverden Cyprus in 1570. Het eiland was tot dan eigendom van Venetië. Een kentering kwam er pas toen de Osmaanse vloot in 1571 door een internationale zeevloot werd verslagen in de golf van Patras bij Lepanto.

Onder impuls van Petrus *de Carate*, die zich in 1553 naar Rome begaf en er van paus Julius III een bul bekam waarin de organisatie van het "*aartsbroederschap van het Heilig Graf*" werd goedgekeurd, verzamelden twintig ridders, met een volmacht van tien andere ridders, in de kerk van het begijnhof te Hoogstraten. Zij meenden dat een groot Vorst noodzakelijk was als beschermheer. Zij kozen de ridders Filips II tot Grootmeester en zijn zoon Don Carlos tot Prins van de Orde, en zij verzochten Zijne Majesteit, hun verzoek gunstig te willen beantwoorden. Zij bevestigden dat hun enige ambitie erin bestond de Eer van Jezus Christus nieuwe glans bij te zetten en het Kruisteken door alle naties te doen eerbiedigen, en zij besloten het Kapittel met de wens dat de Paus hun project zou willen goedkeuren. Van deze besluiten werd een proces-verbaal opgesteld.

155 (c) gestileerde versie familiewapen druiventrossen van L. Lauwens, 2015 - Schets "Kapittel" uit private collectie, naar Karel Boom, 1912 (origineel onder Publiek Domein). - Schilderij "Lepanto" onder Publiek Domein, 1571 (National Maritime Museum, Greenwich, London - Bron: Wikimedia).

In het koor van de Sint-Katharinakerk werd een tafel opgesteld om aan twee notarissen, Alexander Grapheus (alias *De Schrijver*), secretaris van de Stad Antwerpen, en Johannes *de Barlamonte* (alias *de Berlaymont*), toe te laten dit officieel verslag op te stellen. Dit notarieel document werd door vier getuigen tegengetekend: Martin Ruiz *de Carate*, Gerard *van Donghen*, Franciscus *van Steelant* en Adrianus *vander Linden*. Johan Lauwers, ook genoemd *Jan Ouwenbosch*, was één van de ridders die volmacht hadden gegeven.

Het initiatief van de Vlaamse ridders bleef ondanks de Spaanse steun op tegenstand stoten, vooral van de Fransen en de *Orde van Malta*. Hoewel de Vlaamse ridders allen in het 'Heilig Land' hadden verbleven en Jeruzalem en het Heilig Graf hadden bezocht, kregen zij niet dezelfde erkenning als bijvoorbeeld de orden van de Hospitaalridders of de Tempeliers.

Afbeelding: "Het Kapittel van de Ridders van het Heilig Graf", uitgebeeld door Karel Boom in 1912. Het schilderij werd vernietigd tijdens de tweede wereldoorlog waardoor enkel de ontwerp schets en enkele fragmenten overbleven die nog steeds de vertrekken van het stadhuis van Hoogstraten sieren. Hoogstraten kende, net zoals Brugge, een processie van het Heilig Bloed.

Afbeelding: evocatie van de Slag van Lepanto in 1571.

1559 - Verkopen van Lauwers te Londerzeel

Op 22 augustus 1559 vermeldde een akte te Londerzeel de verkoop van Seger Lauwers van rente van Cecilia Hendrickx, de weduwe van Simon Bythaene. Daardoor werd land verbonden in de Clippelslindestraat tussen Pieter Van Paesschen en Filip De Man.

In hetzelfde jaar was er een melding van Marc Cabbellauws, gehuwd met Katelijne Danijns, die rente verkocht van Christof Van Der Stappen, zoon van Pieter Van

Der Stappen, de helft ten behoeve van zijn voorkind uit een eerste huwelijk met Elisabeth Lauwers , en de andere helft ten behoeve van zijn nakinderen bij zijn tweede vrouw Josine Aelbrecht.

(c) Bewerkt fragment uit kaart (c) Google, 2018 onder gebruikerslicentie.

1561 - Lauwers-Lauwery(n)s en de inquisitie in Vlaanderen (Gent)

In april 1561 waren op de heerlijkheid van Sint-Donaats te Hondschote ene Colaert Lauwers en zijn echtgenote *Naenken* Smagghe gearresteerd. De eerste werd omstreeks 11 november 1561 als obstinaat doopsgezinde te Sint-Winoksbergen verbrand, de vrouw kwam mits afzwering terug vrij¹⁵⁶.

Het was niet duidelijk of deze melding ging om een afstammeling van voormelde Colaert Lauwerys in 1477. We wisten dat al in 1538 ene Lauweryns werd vermeld, "afkomstig van Zeeland" die deelnam aan wat men als "ketterse" discussies beschreef in de huizen van Mahieu en Jacob *de Cellier* te Gent.

¹⁵⁶ ARA, AL, 461, rekening Titelmans, 1561; VAN BRAGHT, II, p. 283. Titelmans was een berucht inquisiteur en weinig geliefd bij de burgerlijke overheden de wijk genomen, zoals Pieter de Bontwerckere die uitweek naar Londen, maar die er alsnog om zijn geloof werd verbrand.

Afbeelding: beeldenstorm in een kerk, schilderij van Dirk Van Delen uit 1630.

Het ging om een kleine Gentse gemeenschap die relaties onderhield met gelijkgezinden in Brugge, Kortrijk, Poperinge, Hondschote en in Zeeland, en vermoedelijk zelfs met Aalst. De genoemde Lauwereyns zou onderweg uit Zeeland naar Gent niet nagelaten hebben “broeders” te bezoeken in Axel, Zuiddorpe en Sint-Kruis-Winkel. In een periode dat de kerkelijke inquisitie poogde voet aan grond te krijgen in Vlaanderen, waren mensen die de katholieke leer in vraag stelden allerm minst geliefd. De vermelde Lauwereyns werd als “anabaptist” bestempeld, of “doopsgezind”. Althans, dat bleek uit het verraad van een lid van de Gentse anabaptistenkring in 1538¹⁵⁷.

Afbeelding: een Nederlandstalige bijbel van Nicolas Biestkens uit 1560. Deze bijbels waren zeer geëerd bij de doopsgezinden, en tijdens de inquisitie verboden¹⁵⁸.

Aan de oorsprong van het gerechtelijk optreden tegen de dopers in Vlaanderen lag vermoedelijk de arrestatie en de terechtstelling van Jacob *du Cellier* te Gent begin 1538. Deze moet tijdens zijn gevangenschap, waarschijnlijk onder foltering, gegevens hebben losgelaten over geloofsgenoten en over de auteurs van omstreden nota's die bij hem in een boek werden gevonden. Het valt aan te nemen dat Valcke één van de beschuldigen was die dan, na zijn arrestatie, uit schrik was gaan praten. Zijn inlichtingen en die van *du Cellier* hadden op verscheidene plaatsen het gerechtelijk apparaat in beweging gebracht. Dat zou voor de doopsgezinde broederschap noodlottig worden.

Er was nochtans tijdig alarm geslagen. De doopsgezinden hadden een waarschuwingssysteem dat al vroeger zijn diensten had bewezen. Enkel drie vrouwen konden gepakt worden: de echtgenoten van Lieven *van Haverbeke* te Sint-Kruis-Winkel, van Jacob Loys te Zuiddorpe en van Jacob Dauwere te Axel, allen herdoopt. De mannen en ook nog Adriaan Brael uit Sinte-Kruis-Winkel hadden met de boot van schipper Jacob Loys tijdig de vlucht genomen naar Zeeland. Tijdens een nieuwe razzia die enkele dagen later werd geleid door deurwaarder Ydrop Oste in overleg met de plaatselijke koster Joris Godschalk, bleken ook Copkin Everwijn en Martine de Meyer hun heil te hebben gezocht in Zeeland. Toen de inquisiteurs navraag deden bij familie te Assenede, Zelzate en Ertvelde werd de vlucht van de jeugdige verdachten bevestigd.

¹⁵⁷ De Poperingenaar Martin Valcke. Zie ook o.m. SAG, BC 1538-1540, f° 3 v°, 7 - 7 v°, 9 v°; A. L. E. Verheyden, *De doopsgezinden te Gent*, p. 102.; *Le martyrologe courtraisien*, p. 18. In het door Verheyden geciteerde stuk wordt verkeerdelijk Nicolas in plaats van Jacob aangegeven als voornaam van *du Cellier*.

¹⁵⁸ (c) Titelpagina Bijbel Biestkens, 1560 (Deze afbeelding is onderdeel van de bibliotheekcollectie van het Nederlands Bijbelgenootschap, gepubliceerd met toestemming - Schilderij Dirck Van Delen, 1630 (Publiek Domein - Rijksmuseum Nederland) - Bewerking kaart 2018 onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0 (Bron: Wikipedia Stuntelaar, 2008).

Voor Martin Valcke was er geen weg terug. Hij moest de procureur-generaal vergezellen naar Brugge en daar de huizen van herdoopten aanwijzen. Zeven werden er gearresteerd.

Allen werden ze, na een proces voor de stedelijke overheid, tussen 17 en 28 augustus 1538 in Brugge terechtgesteld. Valcke verklikte de doopsgezinden te Oostburg en Breskens, maar het bevel van de overheid van het Brugse Vrije tot inhechtenisneming van de verdachten kwam hier veel te laat¹⁵⁹ en zij ontsprongen de dans.

1564 - Lauwens en Lauwers te Werchter (Rotselaar)

In de omgeving van Werchter kwam vanaf de 16e eeuw de naam Lauwens frequent voor. Ook schrijfvarianten als Lauwers, Lauwerens en Lauwaerts¹⁶⁰ doken er op. De Lauwens familie was een tak van de families uit Mechelen, voorheen uit het Land van Grimbergen, en daarvoor uit het Graafschap Vlaanderen. De verwantschap met de Hombeeks-Leestse stamlijn ligt iets verder in de voorouderlijke lijn.

In 1564 werd te Werchter vermeld dat Willem Rogmans, zoon van Antoon Rogmans, aan Antoon Lauwers en Anna Vevens¹⁶¹ land verkocht op de Bremberg te Werchter¹⁶². Alles wees er op dat de families in Werchter en Rotselaar kwamen uit het naburige Haacht, getuige de afkomst van doop- en andere getuigen. Van oorsprong kwamen ze uit de omgeving van Mechelen.

Afbeelding: de Veldonckhoeve vóór 1914. De hoeve werd in 1923 opnieuw opgebouwd¹⁶³.

Antoon Lauwers *alias De Doncker*, was een zoon van Gielis Lauwers en Katrien Raes uit Mechelen. Een broer van Frans Lauwers die omstreeks 1558 al in Werchter werd vermeld. Een zoon, Joos Lauwers, werd geboren op 23 februari 1567 in de parochie Mechelen Sint-Katelijne. Antoons zoon Peter Lauwers huwde

omstreeks 1580 met Katrien Vranckx *alias Grietens*.

¹⁵⁹ In ARA, AL, 452 zijn drie rekeningen bewaard over de razzia's, o.m. van deurwaarder Ydrop Oste en één van de procureur-generaal. Die rekeningen als andere documenten uit de Raad van Vlaanderen, zeiden evenwel niets over een mogelijke bestraffing van de gearresteerde vrouwen. Zie ook Verheyden, *"Het Brugsche Martyrologium"*, p. 31-33. Alle terechtgestelden waren vrouwen; twee onder hen, de echtgenote van Jan Inghels en Magdalena de Vos, zwoeren hun overtuiging af en werden daarom niet verbrand maar levend begraven. De mannen hadden tijdig de wijk genomen, zoals Pieter de Bontwerckere die uitweek naar Londen, maar die er alsnog om zijn geloof werd verbrand.

¹⁶⁰ In Vlaanderen werd de naam in het dialect uitgesproken als "Lauwerts" en "Lauwers" (Bron: opzoekwerk Maurice Thoré). In Mechelen werd de naam vooral gespeld als Lauwers, Lauwens en Lauwerens.

¹⁶¹ Een schrijfvariant van de familienamen Vivens en Vivijs.

¹⁶² De Bremberg lag vermoedelijk in het gehucht Heikant van Rotselaar.

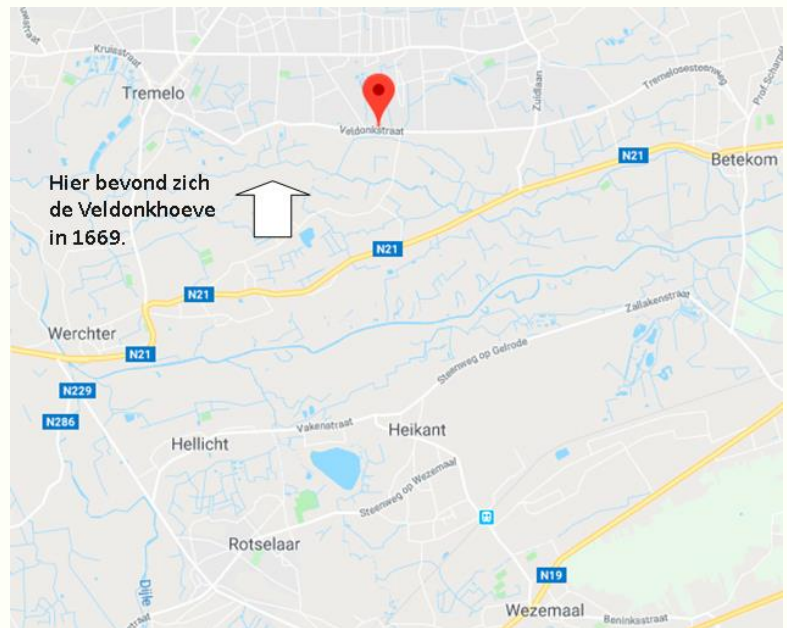
¹⁶³ (c) foto Veldonckhoeve uit private collectie, 1912 (Publiek Domein) - Bewerkt kaartfragment van (c) Google, 2018 onder gebruikslicentie.

Nog in 1569 was er de melding van de huur van gronden ter hoogte van de Dijle, neerwaarts van de brug van Werchter, door Frank Lauwaerts, en van het winnen van koren aan de Dijle ter hoogte van de Veldonkhoeve door Hendrik Lauwers. Deze hoeve bevond zich op het grondgebied Tremelo.

Een eeuw later, op 9 januari 1669 was er Peter Lauwers 'de oude' die te Veldonk woonde en die er aan Hendrik Claes uit cruijs vijf dagwand land verhuurde. De verhuurde grond heette "het Vossensland".

Nadat de oude Veldonkhoeve, één van Tremelo's oudste woonkernen, tijdens WO I afbrandde, werd in 1923 op dezelfde plek een nieuwe hoeve gebouwd.

Kaart: de Veldonkstraat in Tremelo verwijst naar het domein van de Veldonkhoeve.

Schippers op de Dijle

Frans Lauwers alias *De Doncker* was schipper op de Dijle. In 1559 werd vermeld dat hij een pleitschip verkocht voor de Mechelse schepenen aan Jan Kemerlinckx, schipper te Aarschot. Datzelfde jaar op 18 december kocht hij zelf een pleitschip van de Mechelse schipper Wouter De Man. Op 21 augustus 1561 kocht hij een pleitschip van Heylwich Smans, de weduwe van Jan Vander Eijcken. Op 11 oktober 1574 kocht hij een pleitschip van Jacob Kijnen, een schipper van Werchter. Vanuit Mechelen voer hij naar Werchter en in 1569 woonde hij er aan de brug.

In 1575 brandde zijn hoeve af tijdens onlusten in Werchter. Hij was niet het enige slachtoffer. Ook de hoeves van **Peter Lauwers** alias *De Doncker*, van Aard Vlies, van Jan Boschmans, van Arthur Merckx, van Marie Van Mechelen, van Hendrik De Coene, van Leo Vertinnen, van Hendrik Van Waes, van Goort Wouters, van Aard Merckx, van Katrien Visschers en van Augustijn Loossen (de eerste echtgenoot van Barbara Van Haecht die in Mechelen huwde met Peter Lauwers), en van Matthijs Lints vielen ten prooi aan het vuur.

Peter Lauwers alias *De Doncker* was schipper op de Dijle en zoon van Antoon. Hij kocht op 25 augustus 1574 een pleitschip van de Mechelse schipper Jan Haeck. Hij verkocht het op 26 mei 1575 nog geen jaar later aan de Werchterse schipper Daniël Wouters, nadat zijn hoeve was afgebrand.

In 1589 werd Peter vermeld als deken van de schiptrekkersambacht. Hij was ingezetene en gezworene van Werchter, in het voetspoor van wijlen zijn vader Antoon. De voordracht gebeurde bij de drossaard en de raad van de hertog van Aarschot.

Verwanten werden deken in Werchter: Cornelis Van de Eynde, zoon van wijlen Willem, Huibrecht Van Hoegaerden, zoon van wijlen Jan, Jan Van de Eynde, zoon van wijlen Cornelis, Hendrik Paeps alias *Vanden Eijcken*, zoon van wijlen Willem. Peter was gehuwd met Katrien Vranckx

Kaart: de Dijle en het Dijleland, in het stroomgebied van de Schelde. De rivier strekt zich zo'n 86 km uit van Otiignies bij Louvain-la-Neuve over Waver, Leuven, Werchter (waar de Demer die langs Aarschot en Diest passeert uitmondt in de Dijle) en Mechelen (waar ze samen komt met de Zenne en vervolgens samen met de Nete uitmondt in de Rupel).

Via Mechelen was de Dijle bevaarbaar tot Werchter – in de tijd van Noormannen zelfs tot Leuven – maar het kanaal Leuven-Dijle maakte een verdere vaart mogelijk¹⁶⁴.

1567 - Hendrik Persoons, koster in de Mechelse kerkprovincie (Boortmeerbeek en Mechelen)

Van de in Leest met Peter Lauwers verwante Persoons familie was niet zoveel geweten. Peters vrouw Johanna Persoons werd in 1628 geboren te Hombeek. De familie Persoons woonde in de streek, en in de 16e eeuw sprong vooral de kleurrijke Hendrik Persoons in het oog. Deze Hendrik Persoons was gehuwd, en koster en schoolmeester te Berg tussen 1567 en 1596.

Vermoedelijk was Hendrik Persoons er in de voetsporen getreden van zijn vader, want er werd ook een koster Peter Persoons vermeld in 1565. Hendrik Persoons kreeg een gunstige beoordeling als koster en werd vermeld als goede zanger. Maar als schoolmeester was hij niet onbesproken.

Hij nam ontslag als schoolmeester "omdat de ouders hem niet mochten". Vanaf 1598 vonden we hem terug als koster te Boortmeerbeek. In deze parochie was hij niet onbesproken als koster: het kon heel wat beter, en hij had een drankprobleem.

Afbeelding: de huidige parochiekerk van Sint-Antonius Abt te Boortmeerbeek, van 1924¹⁶⁵

Kort na 1600 woonde hij met zijn vrouw tegen de zin van de deken in een bijgebouw van de kerk. Hij dronk en in 1615 werd vermeld dat er niet veel hoop op beterschap was. Er waren ook problemen met de pastoor.

Hendrik Persoons werd ook vermeld tussen 1601 en 1604 als koster te Wespelaar en tussen 1595 en 1618 als koster en schoolmeester te Kampenhout, waar hij tot omstreeks 1605 onderricht gaf in de kerk. In deze laatste parochie kreeg hij een gunstige beoordeling, maar zijn drankprobleem bleef er ook niet onvermeld.

¹⁶⁴ © bewerking kaart Dijle (origineel onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Boerkevitz 2006, foto's bewerkt onder dezelfde licentie van Boerkevitz, 2006, en Michiel 1972). – © Prent pleitschip 16e eeuw onder Publiek domein.

¹⁶⁵ (c) Scan postkaart uit privé collectie.

Hij overleed in 1618. De eerste Sint-Antoniuserkerk zou in 1673 afbranden. De tweede werd in 1914 door Pruisische lanseniers in brand gestoken.

In die tijd waren er wel meer kosteren met een besproken levenswandel. Zo was er een tijdgenoot Peter Van Ham, koster te Elewijt tussen 1595 en 1626, die in 1599 de herberg 'Het Steen' opende en die er niet beter op vond dan het bier in de kerk te bewaren opdat de soldaten het niet zouden stelen. Zijn vrouw verborg haar kruiken met melk in de sacristie. Eén en ander leidde tot onenigheid met de pastoor.

De familie Persoons was al in de 16e eeuw in Leest woonachtig. Adam Persoons, zoon van Peeter Persoons en Elizabeth Wildelants, uit Mechelen, bezat een huis en land in de parochie Sint-Niklaas. Hij erfde het eigendom volgens een akte van 23 mei 1587 van zijn moeder. Adam Persoons werd in 1599 te Leest vermeld als meier. Das was na herstellingswerken aan de plaatselijke Sint-Niklaaskerk.

1570 - Een handgemeen tussen Peter Lauwers en de pastoor van Sint-Martens-Lerne (Deinze)

Peter Lauwers, afkomstig van Deurle, had een excommunicatie opgelopen wegens een aanslag op Godfried Bauwens, de pastoor van Sint-Martens-Lerne. Bij de vechtpartij werd de pastoor "tot bloedens toe" gekwetst.

Afbeelding: de Sint-Martinuskerk te Sint-Martens-Lerne (Deinze)¹⁶⁶

De officialiteit van Gent ontsloeg Peter Lauwers hiervan voorlopig op 22 maart 1570. Over de precieze toedracht van het handgemeen, werd niets vermeld.

Sint-Martens-Lerne is momenteel een deelgemeente van Deinze.

In dezelfde periode, op 22 maart 1591 was er ook een melding van Jaak Lauwers, pastoor te Grembergen, in een geschil met Hendrik Ghyselyns.

Kaart: Sint-Martens-Lerne tussen Deinze en Gent

¹⁶⁶ Foto Sint-Martinuskerk onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, LimoWreck, 2008 - Kaartfragment (c) Google maps, 2016 onder gebruikslicentie.

1570 - De start van de Hombeeks-Leestse stamlijn (Hombeek en Leest)

Als startpunt van onze stamlijn Lauwers en Lauwens viel onze keuze op Joris Lauwers (*Lauwerens, Laurens*), die in 1570 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw huwde met Christine *van Dormael* (Duermans). Het gezin ging wonen in de omgeving van Hombeek en Leest.

In een akte van 9 december 1603 in het Schepenregister te Mechelen, werd vermeld hoe Christine Duermans, weduwe van Joris Lauwers, voor vruchtgebruik een stede met het huis en de grond, ongeveer een dagwand groot, gelegen aan de Kattestraat te Hombeek, overliet aan haar dochter Margriet Lauwers. Margriet was gehuwd met Philip Vermeeren, en zij had een broer Maarten en een zus Marie¹⁶⁷.

Joris Lauwerens was gehuwd met Christine Van Duermans (*van Dormael*) omstreeks 1570. Behalve Maarten, waren er twee dochters, Margriet en Marie. De familie Duermans (*Deurmaels, Doermaels, Dormael*) werd vermeld in de Onze-Lieve-Vrouw parochie van Mechelen en was er rond de eeuwwisseling onder meer verwant met de families Vertommen (*Vertonghen, Vertongelen*), Peeters, Puttemans, Somers, Van Hove, Van Winghe (*Van Win*), Bosmans, Herdiere, Langneus (*Langenus*), Van de Kerckhove, Van den Driessche, Willems, Van Thielen.

Van Margriet Lauwers weten we dat zij omstreeks 1594 huwde met Philip Vermeeren en dat zij op 28 oktober 1625 te Mechelen, net als haar echtgenoot, aan een besmettelijke ziekte overleed in het klooster van de Zwartzusters. Zij overleed er vier dagen na haar echtgenoot die er op 24 oktober 1625 was gestorven.

Joris Lauwers was niet de oudste bekende van deze stamlijn. We weten meer over zijn verwanten en voorouders. Omdat sinds het huwelijk van Joris met Christine de afstamming gedocumenteerd is tot in 'onze' tijd, spreken we van de Hombeeks-Leestse stamlijn.

Oudere sporen

Het was lang onduidelijk wie precies de vader van Joris was. Er waren meerdere verwantschappen en verwijzingen, en dus meerdere kandidaten. De stamlijn bleek hoe dan ook verwant met die van de naar Mechelen geïmmigreerde Brugse stamlijn Lauwereyns, van wie de Mechelse nakomelingen voornamelijk gingen bij de namen Lauwers, Laurens en Lauwens. Daarvoor waren er al genoeg aanwijzingen.

Er was aardig wat informatie over verwanten van Joris die in de omgeving woonden. Die omgeving was de regio Hombeek, Zemst, Humbeek, Nieuwenrode, Kapelle-op-den-Bos, Tisselt, Heffen-Heindonk en Leest, waartussen de gedocumenteerde woonplaats van zijn familie sinds 1517 (omgeving van de Lepelstraat en de Kattestraat te Hombeek) centraal lag, en Mechelen (parochie Onze-Lieve-Vrouw aan de Dijle). Tegelijk waren er relaties met nakomelingen van de stamlijn Haacht-Werchter.

Er waren verschillende meldingen in Mechelen die de verwante families in de streek situeerden. Op 2 november 1555 machtigde Katelijne *van Esplegem, alias Crabs*, haar zoon Joos Van den Poele en de van

¹⁶⁷ Met dank aan Mark Behets, de Ware Vrienden van het Archief: "Schepenregister Mechelen nr. 225 f° 216r, akte van 9 dec 1603: Christijne Duermans, weduwe van Joris Lauwers, voor het vruchtgebruik; haar zoon Merten Lauwers en haar dochter Marie Lauwers, voor de eigendom; verkopen de twee derdedelen van een stede met het huis en de grond, groot omtrent 1 dagwand, gelegen te Hombeek in de Cattestraat, aan Margriet Lauwers (x Philip Vermeeren) die het derde derdedeel reeds bezit."

Leuven afkomstige Huibrecht *van Dormael*. Jan Muysart, gehuwd met Clara Stevens, verhuurde een hoeve tussen Peulis en de Paelbeke op 14 september 1556.

Jan Muysaert woonde in de Koestraat in Mechelen en verhuurde de hoeve "*t Goed te Paele*" aan Jan Meert en Liesbeth Suervers.

Pieter Persoons werd vermeld als grootvader en voogd van de wezen van zijn zoon Antoon Persoons en Jeanne Van Lanckberch voor de weesmeester kamer te Antwerpen, en in Mechelen werd hij vermeld op 28 mei 1556 samen met Adriaan Wilderlants (Wildemans), goudsmid te Mechelen en moederlijke oom van Antoon Persoons, met land te Battel (Battelareveld) en te Leest (Kouter).

De laatste gronden zouden via Joris' nakomeling Peter in zijn huwelijk met Jeanne Persoons goed honderd jaar later worden vererfd.

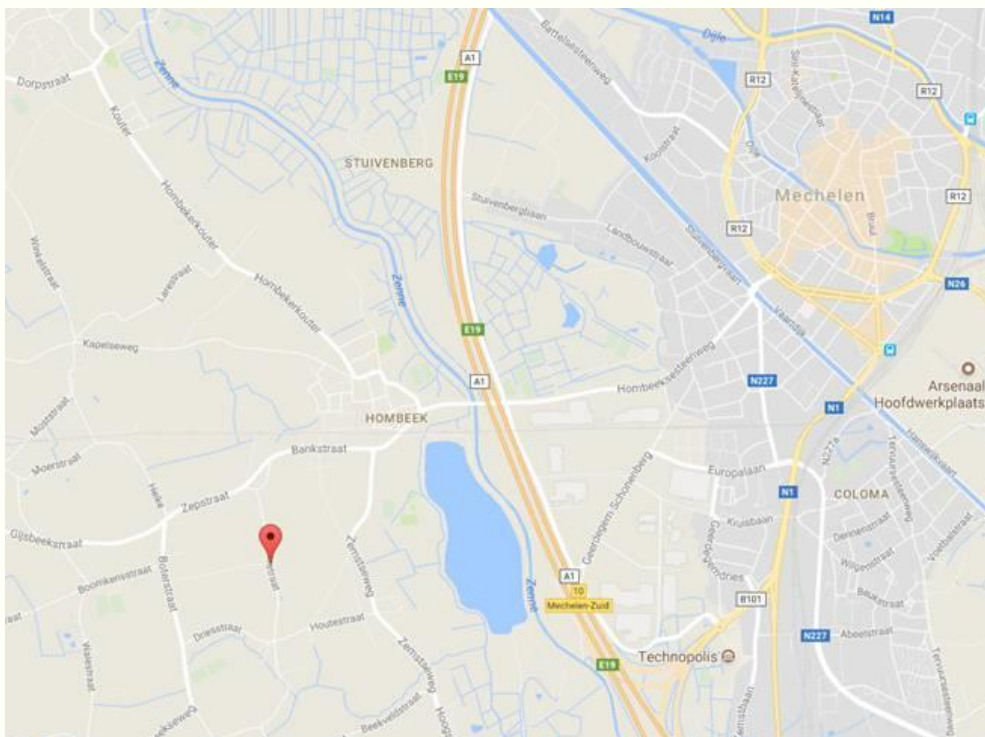
Het huis "*De Wildeman*" dat ook bij Lauwens in Werchter als bezit werd vermeld, werd in Mechelen al in 1561 vermeld. Het bevond zich in de parochie Onze-Lieve-Vrouw aan de Dijle, waar Joris Lauwerens in 1570 zou huwen. Antoon *van Dormael*, kleermaker, was getuige bij een melding in herberg "*De Wildeman*" in de Onze-Lieve-Vrouwestraat te Mechelen op 5 maart 1572. Verwantschappen tussen Joossens en Vermeeren doken op in akten van 1563. En dit waren slechts enkele voorbeelden.

Verwant waren onder meer:

Jerome Lauwe(re)ns, omstreeks 1545 te Mechelen gehuwd met Katrien Van Der Borght.

Jerome werd geboren omstreeks 1520 als zoon van Peter Lauwereyns en Liesbeth Donche¹⁶⁸. We wisten van een tweede huwelijk van Jerome met Marie De Wilde.

De families Lauwers en Van Der Borght waren ook in latere generaties verwant, onder meer via het huwelijk van Jan Lauwers met Anna Van Der Borght in 1620 te Hombeek.

De familie Lauwere(y)ns was oorspronkelijk afkomstig van Brugge, en de grootvader die ook Jerome heette, had een huis in Mechelen dat in 1508 werd verkocht aan Margaretha *van Oostenrijk*. Zij maakte er vervolgens haar paleis van te Mechelen. Deze grootvader was een halfbroer van een voorouder van Joris Lauwerens.

Afbeelding: situering van de Kattestraat in Hombeek¹⁶⁹.

¹⁶⁸ Zijn ouders werden vermoedelijk in 1560 vermeld in de registers van de Weeskamer van Mechelen als Peter Lauwers en Liesbeth Donckx.

¹⁶⁹ (c) Foto van Patrik Lauwens, 2015 - Kaartbewerking (c) Google maps, 2016, onder gebruikerslicentie.

Karel Lauwe(re)ns was omstreeks 1551 in Mechelen Sint-Jan gehuwd met Marie Hofman (Hoffman). Karel was een zoon van Gielis Lauwers en Katrien Raes die op 12 november 1524 huwden te Mechelen Sint-Jan. Zijn voorouders gingen terug tot die van onze 'Joris' (*Gregorius*), maar weken een eeuw vroeger in te Mechelen.

De kinderen van Karel en Marie Hofman waren bekend:

- **Karel Lauwers**, werd geboren omstreeks 1561,
- ridder **Hendrik Lauwers** werd geboren omstreeks 1562 en zou huwen met Johanna *de Braeckele*.
- **Magdalena Lauwers** werd geboren omstreeks 1563 en zou huwen met Karel *de Schiettere* en met François le Cocq, de graaf van Humbeek.
- **Marie Lauwers** werd geboren omstreeks 1564 en huwde met Peter *de Varick*.

Verder was er ook **Antoon Lauwers** die omstreeks 1564 huwde met Anna Vivens (Vevens) en die de stamlijn Werchter zou inzetten. Hij was een broer van Karel¹⁷⁰.

Maarten Lauwers , een zoon van Joris Lauwers, verbond op 8 februari 1600 gronden in Hombeek, ontvangen van Jacques Persoons, met een hofstede grenzend aan de hofstede van Philip Vermeeren, schoonzoon van Joris. Joris schoonzoon Philip Vermeeren zou optreden in de erfenisregeling van de hoger vermelde Antoon Lauwers, een verwante van zijn vrouw Margriet Lauwers .

Een broer van grootvader Jan, **Damien Lauwerens**, was gehuwd met Margriet Mutsaerts. Voor Damien (gehuwd met Jeanne *des Trompes* in 1562 te Mechelen Sint-Pieter en Paul) was Jan (gehuwd met Marie *de Saint-Vast*) een broer. De familie was twee generaties voordien nog woonachtig te Brugge.

Joanne Lauwers die gehuwd was met Peter De Voocht. Zij werd vermeld in de registers van de Weeskamer te Mechelen in 1545. De naam De Voocht komt later nog voor bij de vermelding van doopgetuigen te Hombeek en te Mechelen Sint-Rombout.

Peter Lauwers huwde op 6 februari 1563 te Mechelen Sint-Jan met Marie *van Onderschot*. Hij was nauwer verwant met Joris Lauwers.

¹⁷⁰ Zie het archief van notaris Guido De Hondecoutere in Mechelen, 1552-1600, o.m. bewerking van Gaston Roggemans.

1572-1580 - De Spaanse en de Engelse Furie te Mechelen

Mechelen werd op 31 augustus 1572 bezet door de troepen van Bernard *de Merode*, onder het gezag van Willem Van Oranje. De troepen trokken de stad in via de Nekkerspoel poort, *de Merode* liet er na een kort verblijf van vier dagen een eerder kleine troepenmacht van 1200 voetknechten en 500 ruiters achter en vervolgde dan zijn weg naar Dendermonde.

De Spanjaarden, onder leiding van de hertog van Alva, don Fernando *de Toledo*, en diens zoon don Frederik, waren in juli 1572 al gestart met de herovering van de Belgische steden. Na Leuven en Bergen, kwamen Brussel en Mechelen aan de beurt. Gedurende een maand was Mechelen onder Calvinistisch bestuur geweest.

Op 2 oktober 1572 zetten tegenstanders van Oranje de Mechelse stadspoorten open, maar de Spanjaarden plunderden de stad ondanks de overgave en begingen er gruweldaden die de geschiedenis zouden ingaan als de "*Spaanse Furie*" te Mechelen. Drie dagen gingen Spanjaarden, Waalse en Duitse huurknechten er te keer. Er was sprake van kindermoorden, van de leegroef van kloosters en de diamanten uit de kroon van Onze-Lieve-Vrouw van Hanswijk waren ontvreemd.

De Mechelse graveur Pieter Van der Borcht, een verwante van Katrien Van Der Borcht, werd tijdens de Spaanse Furie van al zijn bezittingen beroofd¹⁷¹. We hebben ook het relaas van de gebeurtenissen in Antwerpen enkele jaren later in 1576.

Afbeelding: "Feest op het ijs bij Mechelen", een gravure van Pieter Van der Borcht¹⁷²

Vanaf 1579 was Mechelen als het ware een eiland geworden tussen Calvinistische steden, en de aanvoer van levensmiddelen kwam in het gedrang. Het gevolg was een massale emigratie.

Afbeeldingen: de Spaanse Furie te Mechelen, 2 oktober 1572 en (onder) de Engelse furie op 9 april 1580.

Op 9 april 1580 werd de stad opnieuw ingenomen door de 'Staatsen' onder leiding van Olivier *van den Tympel*, de gouverneur van Brussel. Hij werd hierbij geholpen door de Engelse en Schotse legers van kolonel Norrits en kapitein Stuart. De inname onttaarde in een strijd met de Mechelse burgerwacht en de schuttersgilden, waarbij een zestigtal doden vielen. Opnieuw werden kloosters, kerken en privé eigendom geroofd. Deze episode zou de geschiedenis ingaan als de '*Engelse furie*'.

¹⁷¹ Peter Van der Borcht moest in 1572 de stad ontvluchten en vond met zijn gezin opvang bij Christoffel Plantijn voor wie hij als illustrator werkte.

¹⁷² Uit private collectie: gravures (in Publiek Domein): "Feest op het ijs", Pieter Van der Borcht, Mechelen, 1559 - "Spaanse Furie", Frans Hogenberg, 1572 - "Engelse Furie", Mechelen, 1572.

Mechelen bleef vervolgens tot 1585 in 'staatse' handen tot de verovering door de Spaanse veldheer Alexander Farnese en de val van Antwerpen in datzelfde jaar.

1576 - Joos Lauwers getuigde over de Spaanse Furie te Antwerpen

De Spaanse furie van Antwerpen moest in niets onderdoen voor de furie die in Mechelen plaats vond.

Op 31 december 1576, verklaarden Joos Lauwers, 38 en koopman, François Moens, 34 en lijnwadenier¹⁷³, Roelant Tancre, 45 en lakenbereider, Jacques Denys, 32 en makelaar, en Willem Henricxssen, grofsmid, op verzoek van Boudewyne Buens, weduwe van Jacques De Vick, dat de goederen van Boudewyne waren geroofd tijdens *de Furie*.

Afbeelding: Antwerpen op een houtsnede van 1515.

Diezelfde dag waren er wel meer notities te vinden over de gevolgen van de Spaanse Furie¹⁷⁴ te Antwerpen. Arnoult De Bont solliciteerde naar de vrijgekomen job van stadspeelman omdat tijdens de inname van de stad door de Spanjaarden één van de vijf stadspeellieden, *Jennyn Verhoeven*, was omgekomen. Er werd ook vermeld dat zijn weduwe de kostelijke "*silvere bruecke die de speeluyden op henne eerlucke dagen gewoon zyn te draghen*" (zilveren attributen die de speellieden eerder hadden gedragen) had verstopt.

Zij was daarbij geholpen door Adriaen Bammelroye, de twintigjarige leerjongen van haar man, en zij verzocht hem als beloning het poorterschap van de stad te gunnen. Joos Lauwers werd ook op 14 april 1570 vermeld in een geschil met de Schout van Antwerpen. Hij werd er vermeld als '*herdoper*' en het geschil ging er om dat hij zijn kind ongedoopt had gelaten. Dezelfde dag was er een rechtszaak tegen Herman Janssens, een boekdrukker die verboden boeken in zijn bezit had. Joos Lauwers stamde van een koopmansgeslacht. Er waren eerdere meldingen van Lauwers als koopman te Antwerpen. Zo werd ook Pauwels Lauwers vermeld op 27 mei 1567 als koopman in wol, toen hij zich borg stelde voor een kousenmaker.

Door geldgebrek van de Spaanse koning waren de troepen aan het muiten geslagen en trokken ze uit de noordelijke Nederlanden naar het rijkere zuiden. In dit geval kwam de stad Antwerpen in hun vizier.

Volgens de getuigenissen ging het er wreed aan toe begin november 1576: vrouwen werden verkracht, mannen het hoofd ingeslagen, honden dronken het bloed van de doden. Het Antwerpse stadhuis en andere gebouwen werden in brand gestoken. Het aantal slachtoffers is niet exact bekend, maar men sprak van duizenden doden.

De ooggetuigenis van George Gascoigne¹⁷⁵, een minder bekende Engelse dichter die in opdracht van een Engelse edelman de verwoestingen beschreef, sprak boekdelen. George Gascoigne was in 1571 in dienst gegaan van het Hollandse leger om een gevangenisstraf te ontlopen. Hij was ooggetuige van van wat hij beschreef als barbaarse wreedheden. Hij keerde hetzelfde jaar terug naar Engeland, en stierf er twee jaar

¹⁷³ Lijwatier, lijnwadenier = handelaar in /verkoper van lijnwaad, linnen of linnengoed

¹⁷⁴ Met de Spaanse furie, werd de plundering en brandstichting van de stad Antwerpen bedoeld die plaatsvond vanaf 4 november 1576, tijdens de Tachtigjarige oorlog, door een 5000 militairen in dienst van de Spaanse koning Filips.

¹⁷⁵ Zie ook de bewerking in het tijdschrift "*Historia*" nr.2 van februari 2010 en "*Eyewitness to History*", Avon Books, 1997.

later. Hij meldde dat er 600 Spanjaarden stierven en 17000 mannen, vrouwen kinderen werden gedood – een cijfer dat volgens andere bronnen eerder 7000 moet zijn geweest.

Prent: George Gascoigne¹⁷⁶

George Gascoigne zag dat de Spaanse soldaten in het geheel niet letten op leeftijd of geslacht, tijd of plaats, persoon of afkomst, ambacht of religie, sterk of zwak. Zij *“trionfeerden genadeloos en bloeddorstig, en niets of niemand kon hen weerstaan”*. Kleine kinderen en nog meer vrouwen van boven de tachtig moesten het ontgelden. De razernij duurde tot tien dagen na de inval.

Hij vergeleek hun respect voor de kerk als *“zo groot als dat van een slachter voor zijn slachthuis”*, alle huichelachtige praat over het katholieke geloof ten spijt. Vriend noch vijand werden gespaard. Onder de slachtoffers waren Portugezen, Turken en religieuze groeperingen zoals Jezuïeten. Alles moest worden ingeleverd wat in klinkende munt kon worden omgezet. De rijke werd geplunderd omdat hij iets bezat, de arme werd opgehangen omdat hij niets bezat. De gruwelen gingen verder lang nadat alle weerstand was gebroken.

Gascoigne sprak van stapels lijken in de loopgraven die vaak hoger waren dan manslengte, over heel wat mensen die verdronken waren in het nieuwe stadsdeel waar men *“de menselijke doodstrijd in net zoveel vormen kon aanschouwen als Michelangelo er heeft geschilderd in Het Laatste Oordeel”*.

Tallose Alemannen (Duitsers) werden verbrand in hun harnas. Van sommigen waren de ingewanden verkoold, maar de rest van het lichaam was nog gaaf. *“Soms waren hoofd en schouders weggebrand en kon men in het lichaam kijken om de geheime anatomie van de natuur te bestuderen. Bij andere was het onderlichaam weggebrand, zodat zij vanaf hun middel rechtstonden. Bij anderen was alleen het bovenste deel van de kruin verteerd, terwijl de rest van het lichaam kronkelde in onmenselijke pijnen.”* Hij zag een

weezinwekkende vervuiling - doordat de ingewanden van paardenkadavers her en der op straat lagen en omdat de lijken niet begraven werden - *“die over de stad hangt en al wat nog leeft aantast”*. De opzettelijke verbranding en verwoesting van het stadhuis en alle papieren en archieven van de stad, en hoe meerdere vrouwen van aanzien en maagden werden verkracht, vond hij teveel voor woorden.

Afbeelding: brandstichting in het Antwerpse stadhuis op 4 november 1576

De herinnering van een arme Engelse koopman die het eigendom van zijn heer had gekocht voor 88 gulden liet hem niet los. De man werd opgehangen tot hij half dood was omdat hij niet nog eens 55 gulden kon opbrengen. Toen de man werd neergehaald, smeekte hij zijn belagers op zijn knieën en bitter wenend of hij zijn vrienden in de stad mocht

¹⁷⁶ Bewerking historische prenten uit private collectie onder Publiek Domein: prent "Plundering Antwerpen door Spaanse muiters" van Frans Hogenberg, 1576 - prent "Verwoesting van Antwerpen" van Hans Collart, 1577 (zie ook Wikimedia) - prent George Gascoigne, 1571 - houtsnede Antwerpen 1515 (facsimile edition 1925).

opzoeken om de rest van het geld voor de schaamteloze eis in te zamelen. En bij zijn terugkeer – en hij maakte geen haast omdat hij er niet in was geslaagd voldoende geld te vergaren – hingen zij hem opnieuw op. In een plotselinge vlaag van “vriendelijkheid” vorderden ze een monnik op om hem te begraven.

Volgens Gascoigne waren 5 op de 17 slachtoffers vermoord omdat zij niet genoeg geld hadden om hun eigendommen vrij te kopen.

Men kon ook beter geen Waal zijn geweest, want tien dagen na de inval werden alle vermeende Walen onmiddellijk en zonder proces gedood.

Gascoigne ontsnapte zelf ternauwernood aan de dood toen men hem op zondag de 11e voor een Waal aanzag. Drie mensen die als Waal werden aangewezen, werden vermoord in zijn bijzijn en één van hen bleek een arme ambachtsman te zijn die al acht jaar in de stad woonde, nooit had gevochten, en er slechts zijn ambacht had uitgevoerd.

Afbeelding: De Spaanse Furie te Antwerpen

volgens Hans Collaert, 1577

De Spaanse Furie leidde er toe dat Antwerpen, voorheen één van de welvarendste steden van Europa, nauwelijks drie dagen na de inval geld noch rijkdom bezat. *“Want elke Don Diego paradeerde nu, behangen met gouden kettingen en armbanden met zijn lichtekooien door de stad”.*

Uit angst om koopwaar te verliezen, staakte Engeland de handel met Antwerpen en de stad zou deze zware klap niet helemaal te boven komen.

*"Antwerpen ... Noyt rijcker Stadt En was ter weerelt vonden, Vol weelden abundant, Lieflijck en playsant Schoone van timmerage; Maer duer de Spaengiers quat Leeft ghy nu desolaet, Jammerlijck, vol quellage."*¹⁷⁷

De gebeurtenissen gaven aanleiding tot de pacificatie van Gent op 8 november 1576.

¹⁷⁷ Geciteerd in P. Génard, *“La furie Espagnole. Documents pour servir à l'histoire du sac d'Anvers en 1576”*, Antwerpen, 1876
Verhalen uit het stamboomonderzoek Laurentii.be – © Patrik Lauwens, Berlaar, België, 2023 versie 5.0 – pagina 136

1577 - Willem Lauwens vervoerde goederen naar het huis "De Drie Kroonkens" (Antwerpen)

Op 25 mei 1577 verklaarden Willem Lauwen(s), 43 jaar oud, en Cornelis Huygen, 70 jaar, luidens het certificatieboek van 1577-1578 op verzoek van koopman François Spierinck en op bevel van Petro Yanes, pakken geladen te hebben op rolwagens en deze naar het huis *de Drye Croonckens* te hebben gevoerd en ontladen. Zij werden daarbij "*van heure moeyte ende aerbeyt gecontenteerd ende te vreden gestelt*" (voor hun moeite en arbeid beloond).

Een hopman ¹⁷⁸ Menninck werd in deze periode vermeld als eigenaar van het huis de "*Dry Kroonkens*".

Kaart: impressie van de stad Antwerpen van Francesco Valgio, Venetië, in 1596 (Publiek Domein)

1577 - Pieter Lauwers moest belasting betalen voor een hofstede (Wingene)

Sporen van "laurentii" families vonden we zowel in het hertogdom Brabant als in het graafschap Vlaanderen.

Pieter Lauwers werd vermeld in het penningkohier van Wingene in 1577. In het penningkohier werd de belasting vermeld op onroerend en roerend eigendom, éénmalig een honderdste penning in 1570, dan nog een twintigste in 1572, en een vijfde penning in 1577.

Men kende al eerder de tiende penning in 1568, een belasting geheven door Alva om de centrale regering minder afhankelijk te maken van de gewestelijke staten. In 1577 betekende dit dat een vijfde van de geschatte huurwaarde van een onroerend goed in eigendom of in pacht, als belasting werd gevorderd.

Pieter Lauwers werd er vermeld als pachter, belast op een hofstede in de *Herstraete* (Heerstraat). Tegen de

tiende penning van 1568 was heel wat verzet gerezen. Deze belasting werd herhaaldelijk uitgesteld en nadien ingetrokken.

Foto: de Tiendschuur van de abdij van Herkenrode, Hasselt © Patrik Lauwens, augustus 2023.

¹⁷⁸ hoofd van een vendel of een compagnie van de Antwerpse stadswacht. De naam zou afgeleid zijn het Duitse woord Hauptmann voor kapitein.

Heel wat gemeenten en steden hebben nog een Tiendschuur, of een straatnaam die daaraan herinnert. Na inning van de zogenaamde "Tienden" werd het in beslag genomen goed er in bewaring genomen. De inning van tienden, een tiende deel, als belasting bestond al in de middeleeuwen. De belasting ging naar de heren van die tijd, of kloosters.

Foto: binnenzicht vanuit de Tiendschuur van de abdij van Herkenrode te Kuringen, Hasselt. De schuur draagt het opschrift "*Pie et Provide*" (Rust en Voorziening). In 2023 werd de schuur gebruikt voor evenementen. © Patrik Lauwens, augustus 2023.

De Herstraete (ook Ha(e)rstraete) telde enkele eigenaars, zoals Gielis Baert die er een woonhuis had, Jan De Zanghere die eigenaar was van een kleine hofstede, Roege Miere van een klein woonhuis, Hughe Peryn van een kleine hofstede, Joos Pieters van een hofstede, en Philips Verhelle van een kleine hofstede. Jan Cornelis pachtte er een hofstede met schuur, Jan De Sceppere een hofstede, Marijn De Smet een kleine hofstede, en Pieter Lauwers een kleine hofstede.

De huidige fusiegemeente Wingene (met Zwevezele) heeft nog een Herreweg, een Heremeerstraat en een Hereveldstraat. De "*Heerstraat*" duidde meestal op een hoofdweg die directe verbinding gaf met een verder gelegen stad of dorp. De naam afgeleid van een vroegere Romeinse heerbaan.

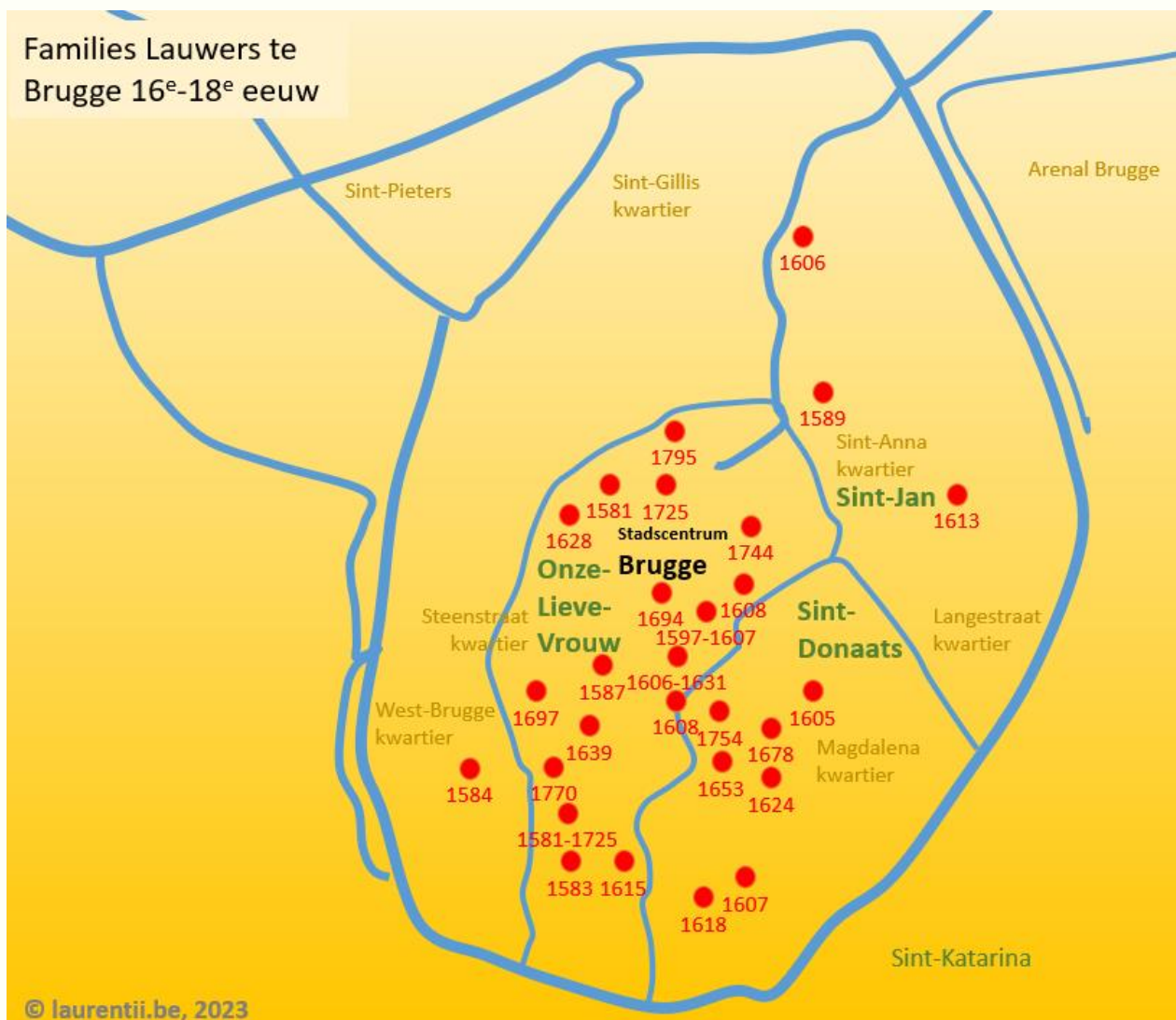
Kaart Wingene: kaartfragment van (c) Google, 2018 onder gebruikslicentie.

1580-1800 - Lauwers te Brugge (huizenonderzoek)

Het huizenonderzoek te Brugge¹⁷⁹ vermeldde verschillende Lauwers families, woonachtig te Brugge tussen 1580 en het einde van de 18e eeuw. In de poorterboeken kwamen volgende meldingen voor:

- **Lauwers Jan**, "*in Groenynghe*" (Groeninge), op 29 maart 1550
- **Lauwers Corneel**, "*up de Nazarettenplatse, stoeldrayer*" (Nazaretplaats, stoelmaker) op 15 augustus 1589 [zie ook melding in het huizenonderzoek in 1587-1589]
- **Lauwers Jan**, "*up de Speghelreye*" (Spiegelrei) op 1 maart 1591, 24 november 1592 en 28 juli 1593 [zie ook meldingen in het huizenonderzoek in 1597-1617]
- **Lauwers Godelieve**, "*up de vrydachmarct*" (Vrijdagmarkt) weduwe van Errebout Rycquaert, op 20 maart 1615
- **Lauwers Jacques** de jonge, op 24 januari 1643
- **Lauwers Jacques** de oude, op 24 januari 1643, "*ter oostzyde van de Oostmeersch*"
- **Lauwers Jan**, op 1 februari 1653

Er was ook al een melding als Brugs poorter van Maykin Lauwers (Maaïke), dochter van Joris Lauwers, op 14 mei 1460, in een poortersboek van 1454-1478 te Gistel.

¹⁷⁹ Het huizenonderzoek Brugge is een realisatie van Erfgoedcel Brugge, Dienst Monumentenzorg en Stadsvernieuwing Brugge en Stadsarchief Brugge.

kadaster (oud)	jaar / inwoner	omschrijving
Sint-Jans JAN/0224	1744, 24 november / Carel Albert en Jaak Lauwers	verkoop - Dominiek Maertens junior en echtgenote, Jaak Lauwers en echtgenote, Frans Van Parijs en echtgenote en Carel Albert Lauwers en echtgenote verkochten een huis aan meester Mathias Frans van Hamme. Het huis heette 'De Drie Conijnghe' (De Drie Koningen) en bevond zich in de 'Lange Twynstraete' (huidig adres Sint-Walburgastraat 16). Het huis JAN/0223 was sinds 1644 in dezelfde eigendom, en werd in 1659 samengevoegd. Het voormalige JAN/0223 was toen brouwerij, keuken en stalling.
JAN/0546	1589, 29 juli / Corneel Lauwers	verkoop - Corneel Lauwers en de erfgenamen van zijn overleden huisvrouw verkochten een huis met een plaats van landen aan Reinier Putfeijts met diverse vrijheden en servituten. Daar hoorden bij: 34 schellingen, 6 grossen, 12 myten (mijten) jaarlijks grondrenten, cijnsrenten, leningen en andere. Corneel Lauwers werd al vermeld als eigenaar van dit huis op 1 januari 1580. Reinier Putfeijts zou op dit huis een rente bezetten van 60-13-04 jaarlijks ten voordele van Corneel Lauwers. Het huis bevond zich in de 'Stuyfzantstrate gaende noordwaerts' (huidig adres Jeruzalemstraat 33).
JAN/0998	1613, 6 februari / Sebastiaan Lauwers	arrest - Joos de Jonghe liet overeenkomstig een acte van de de vierschaar van 13 juli 1607, arrest leggen op dit huis, eigendom van Sebastiaan Lauwers, als verhaal voor landpacht. Het huis heette 'De Sterre' en bevond zich in de 'Langhestrate' (huidig adres Langestraat 99).
	1615, 8 januari / Sebastiaan Lauwers	verkoop - Sebastiaan Lauwers, erfgenaam van Janneken Pieters, weduwe van Roelandt Coevelt, verkocht het huis aan Pieter Dhont, met lasten. <i>Het lijkt er op dat het hier families betreft die opdoken in de genealogie aan de Oost-Vlaamse en de Klein-Brabantse oevers van de Schelde, bv. Ceurvelt.</i>
Sint- Donaats DON/1258	1678, 18 oktober / Jan Lauwers	verkoop - Bernard van Troostenberghe en echtgenote verkochten dit huis aan Jan Lauwers. <i>Jan Lauwers was gehuwd met Cornelia van Troostenberghe, die verder werd vermeld als zijn weduwe.</i> Het huis bevond zich in de 'Nazarette Plaetse' of de 'Vlaschmart' (huidig adres Garenmarkt 29).
	1694, 16 december / Jan Lauwers	verkoop - Carel de Tijlly en zijn echtgenote Cornelia van Troostenberghe, die weduwe was van Jan Lauwers, samen met Pieter van Hoorenbeke en echtgenote (Barbara Lauwers, dochter van Jan Lauwers), van Hoorenbeke en Jan Stassison als voogden van de drie kinderen van Jan Lauwers, en Matheus de Ram, <i>verder vermeld als voogd van 2 andere kinderen van Jan Lauwers bij Marie Nn.,</i> verkochten het huis. <i>Op dezelfde dag werd ook het huis DON/1394 verkocht, en enkele dagen eerder het huis OLV/0021.</i>

DON/1297	1608, 28 april / Jan Lauwers	verkoop - Jan van Huele en echtgenote verkochten dit huis aan Jan Lauwers. <i>Vermoedelijk ging het hier om de hoger vermelde ridder Johan Lauwers.</i> Het huis heette 'Den Bril' en bevond zich in het 'Cleen Eeckhoutstratkin' (huidig adres Geerolfstraat 12).
	1612, 11 mei / Jan Lauwers	verkoop - Jan Lauwers en echtgenote verkochten het huis aan Bernard de Wulf.
	1612, 11 mei / Jan Lauwers	lopende schuld - Bernard de Wulf en echtgenote verbonden het huis in een lopende schuld van 1200 gulden aan Jan Lauwers.
DON/1394	1605, 27 juni / Adam Lauwers	verkoop - Gerard <i>de Clercq</i> en echtgenote verkochten het huis aan Adam Lauwers met renten en 0-20-0 pen 16 ten voordele van Jan Boureije. Het huis bevond zich aan de 'Vlasmart' (Vlasmarkt, huidig adres Garenmarkt 21).
	1657, 27 juni / Adam en Joos Lauwers	verkoop - Tanneken Vinsoe, de weduwe van Adam Lauwers, verkocht het huis aan Joos Lauwers op voorwaarde dat zij levenslang in het huis mocht blijven wonen (vruchtgebruik).
	1694, 16 december / Barbara en Jan Lauwers	verkoop - Pieter van Hoorenbeke en zijn echtgenote Barbara Lauwers, van Hoorenbeke en Jan Stassison als voogden van de drie kinderen van Jan Lauwers bij Cornelia (van) Troostenberghe, van Hoorenbeke en Mattheus de Ram als voogden van de twee kinderen van Jan bij Marie Nn., verkochten het huis. <i>Op dezelfde dag werd ook het huis DON/1258 verkocht, en enkele dagen eerder het huis OLV/0021..</i>
Onze-Lieve-Vrouw OLV/1638	1597, 2 december / Jan Lauwers	verkoop - De weduwe en de erfgenamen van Nicolaes Colve verkochten aan Jan Lauwers een huis met verschillende erfdienstbaarheden. <i>Het ging hier om de hoger vermelde ridder Johan Lauwers, vader van Marie Lauwers die huwde met don Juan de Peralta.</i> Het huis heette 'Peckepuut' of 'Ovaere' en bevond zich in de 'Wullestrate', huidig adres Wollestraat 16. Bij dit huis was al vanaf 1580 het huis 'Sint Andries Cruijce' OLV/1639 toegevoegd en ook een uitweg aan Kartuizerinnenstraat met een huis.
	1605, 20 mei / Jan Lauwers	borg - Jan Lauwers en echtgenote verbonden het huis voor de administratie van de ontvangsten van de 'impost' van het Brugse Vrije.
	1613, 26 juni / Jan en Marie Lauwers	rente - Jan Lauwers bezette een rente ten voordele van Marie Lauwers, weduwe van Juan <i>de Peralta</i> , om een deel van zijn achterstel tegenover de Brugse Vrije te kunnen betalen ¹⁸⁰ .
	1617, 4 december / Jan Lauwers	stopzetten borg/verband - Jan Lauwers werd door het schepencollege van het Brugse Vrije ontslagen van zijn verband op zijn huis.

¹⁸⁰ Het gezin *de Peralta*-Lauwers woonde in wat in 2023 het "hotel Navarra" is in in de Sint-Jacobsstraat 41 te Brugge.

<p>+ OLV/1639 OLV/1651</p>	<p>1617, 19 december / Jan Lauwers</p>	<p>verkoop - Jan Lauwers en echtgenote verkochten dit huis, samen met het huis OLV/1639, het erf van het huis OLV/1651 en een gemeenschappelijke gang, poort en kamer, aan Fernand Croquet. Fernand Croquet verbond dit huis in een lopende schuld van 512 ponden gr. ten voordele van Jan Lauwers. Tevens bezetten Fernand Croquet en echtgenote een rente ten voordele van de drie weeskinderen van Jan Lauwers (<i>waaronder Marie Lauwers</i>).</p>
<p>OLV/0021</p>	<p>1694, 10 december / Jan Lauwers</p>	<p>verkoop - Carle Tilly en echtgenote, voordien weduwe van Jan Lauwers, Pieter van Hoorenbeke en echtgenote, verder Jan Staffin, voogden van 3 kinderen van Jan Lauwers en Cornelia Van Troostenberghe, verder Pieter Van Hoorenbeke en Mattheus De Ram, verkochten dit huis. <i>Enkele dagen later zouden ook de huizen DON/1394 en DON/1258 worden verkocht.</i> Het huis bevond zich in de 'Sint Niclaes' of het 'Mostaertstratken' (huidig adres Sint-Niklaasstraat 9).</p>
<p>OLV/0078</p>	<p>1607, 12 december / Jan Lauwers</p>	<p>verband tot borgstelling - Charles vanden Berghe en echtgenote verbonden de helft van dit huis, alsook de helft van het huis OLV/0769 en een huis OLV/0385, OLV/0894, OLV/0890 en OLV/0891 tot borgstelling van Jan Lauwers, commissaris van het Brugse Vrije, voor de te betalen pacht. <i>Vermoedelijk ging het hier om de hoger vermelde ridder Johan Lauwers.</i> Het huis heette 'Den Hoorne' en bevond zich 'tegenover twestvleeschuys' (huidig adres Loppemstraat 15).</p>
<p>OLV/O142</p>	<p>1587, 8 juli / Corneel Lauwers</p>	<p>lopende schuld - Silvester van Nieuwunstre verbond dit huis en 1/3e van JAN/1033 en JAN/1034 in een lopende schuld van 124-13-0 ten voordele van Corneel Lauwers. Het huis was belast met 0-10-0 landcijns en een losrente van 2-0-0 ten voordele van Gillis Spillebeen. Het huis heette 'De Duve' (vanaf 1701 'de Duijve') en bevond zich in de 'Zuydzandstrate' (huidig adres Zuidzandstraat 19).</p>
<p>OLV/0201</p>	<p>1697, 16 augustus / Jaak Lauwers</p>	<p>verkoop - Louis van Nevele en Jaak Lauwers traden op als voogden van Marie Joanne, Joanne Marie en Katrien Rosa, dochters van Jaak Olleviers en Katelijne Stierman, alsook Katrien Stierman, weduwe van voornoemde Olleviers, en Rosa Katrien, dochter van Jaak Olleviers, verkochten dit huis. Het huis bevond zich op het 'Hoochste van Brugghe' (huidig adres 't Zand 20).</p>
<p>OLV/0217</p>	<p>1639, 20 oktober / Corneel Lauwers</p>	<p>verkoop - Corneel Lauwers en echtgenote Katrien Valcke, Charles de S... en echtgenote Barbara Valcke, verder Janneken Valcke, erfgename van Passchier Valcke en echtgenote, verkochten dit huis aan Pieter Coppens. Het huis bevond zich in de 'Goeseplitstraete' (huidig adres Goezeputstraat 28).</p>
<p>OLV/0269</p>	<p>1584, 20 april / Claerkin Lauwers</p>	<p>verkoop - De weduwe en erfgenamen van Willem de Mueninc verkochten aan Jacob Cordier. Lasten: 0-12-6 parisis landcijns, 0-10-0 pen 18, 0-0-6 lijfrente per week ten voordele van Claerkin Lauwers. Het ambacht van de</p>

		<p>grauwwerkers mocht op de Heilige Bloeddag zijn kaarsen tegen de gevel plaatsen. Het huis bevond zich in de '<i>Bouveriestrate</i>' (huidig adres Boeveriestraat 3). Het was een huis met erf, dat in 1586 samen met OLV/0270 tot 3 woonsten werd.</p>
OLV/0358	1581, 18 april / Jaak en Jan Lauwers	<p>verkoop - Huibrecht Govaert, gehuwd met de weduwe van Jan Lauwers, verkocht 1/2e aan Willem De Vos. Dit huis was samen met OLV/0357 belast met landcijns en 0-10-0 grondrente, waarvan dit huis 0-5-0 moest betalen. De renten kwamen toe aan diverse kerken en kloosters. Het huis OLV/0358 werd op 1 januari 1580 vermeld als eigendom van Jaak Lauwers. De klerk van dienst was Bart <i>van Praet</i>. Het huis bevond zich in de '<i>Westmeersch</i>' (huidig adres Westmeers 74).</p>
OLV/0441	1593, 15 mei / Sebastiaan Lauwers	<p>transport - Huibrecht van Riebeke en echtgenote transporteerden aan Sebastiaan Lauwers zulk recht als zij aan het huis verkregen, uit kracht van verkoop bij decreet daterende van 19 mei 1593. Het huis bevond zich in de '<i>Oostmeersch</i>' (huidig adres Oostmeers 88).</p>
	1606, 27 mei / Sebastiaan Lauwers	<p>rente - Sebastiaan Lauwers en echtgenote bezetten op dit huis en op vijf huizen met een plaats van land (CAR/0791, CAR.0792, CAR/0793, CAR/0794 en CAR/0795), voorts op de helft van een huis staande op de Potterierei (CAR/0780), een rente van 08-00-00.</p>
OLV/0442	1790, 14 september / Jozef Lauwers	<p>verkoop - Joos Verhaeghe en huisvrouw verkochten dit huis aan Jozef Lauwers. Het huis bevond zich in de '<i>Oostmeersch gaende zuydwaerts</i>' (huidig adres Oostmeers 90).</p>
	1793, 12 november / Jozef Lauwers	<p>verkoop - Jozef Lauwers, echtgenoot van Anna Pieternelle De Mets, voorheen weduwe van Philippe De Grije, verkocht dit huis aan Pieter Van Mullem.</p>
OLV/0465	1725, 12 november / August Lauwers	<p>rente - Pieter Bruneel en echtgenote Pieternelle Joos bezetten op dit huis en op OLV/0466, OLV/0467 en OLV/0468 een rente van 15-4-0 pen 20 ten voordele van Joanne Rowaens ter acceptatie van haar voogden August Lauwers en Jan Joos. August Lauwers en Jan Joos als voogden, verder Frans Van Wallegehem en August Lauwers als voogden van Joanne Tavernier, verkochten 2/6e van dit huis of '<i>stenen camer</i>' en OLV/0466, OLV/0467 en OLV/0468 aan Pieter Bruneel. Het huis bevond zich in de '<i>Westmersch</i>' (huidig adres Westmeers 135).</p>
OLV/0502	1770, 19 april / Dominiek Jaak Lauwers	<p>verkoop - Dominiek Jaak Lauwers, gemachtigd over Anna Marie Klinckaert, verkocht 1/2e van dit huis en van OLV.0503, OLV/0504, OLV/0523, OLV/0524 en OLV/0169 aan Marie Westerlynck, weduwe van Jacob de Smidt en voordien van Pieter Klinckaert. Het huis bevond zich in het</p>

		' <i>Spyckelboortstratkin</i> ' (huidig adres Koolbrandersstraat 14).
OLV/0558	1615, 20 oktober / Jaak Lauwers	verkoop - Philips de Carne en echtgenote verkochten ten voordele van Jaak Lauwers. Het huis bevond zich in de ' <i>Nieumeersch</i> ' of ' <i>Zunneken Meersch</i> ' (huidig adres Zonnekemeers. Al in 1600 werden de huizen OLV/0559 en OLV/0560 erbij gevoegd; vanaf 1685 werd het vermeld als het ' <i>westersche</i> ' en het oosterse huis.
	1623, 18 september / Jaak Lauwers	rente - Jaak Lauwers en echtgenote bezetten een rente van 0-10-0 pen 16 ten voordele van Pieter Carlier.
OLV/0574	1694, 15 september / Godelieve Lauwers	verkoop - Godelieve Lauwers, weduwe van Jaak Caene, Daniel Caene, Petronella Caene, Jan Huijs en echtgenote Joanne Caene, verkochten het oostelijk huis aan Pieter Willaert. Het huis bevond zich in de ' <i>Nieumeersch</i> ' of ' <i>Zunneken Meersch</i> ' (huidig adres Zonnekemeers). In 1637 was het erf afzonderlijk verkocht als boomgaard.
OLV/0711	1754, 2 september / Jan Lauwers	inbeslagneming - J. Vander Straete, deurwaarder voor hare majesteits domeinen, liet het huis van N. Sensen in beslag nemen wegens 7-10-0 die Sensen schuldig was aan Jozef Hergodts, raadsman en ontvanger generaal van domeinen. Sensen had borg gestaan voor Jan Lauwers. Het huis heette ' <i>Den Cleenen Sint-Antheunis</i> ' en bevond zich in de ' <i>Walplatse</i> ' (huidig adres Stoofstraat 2).
OLV/0769	1607, 12 december / Jan Lauwers	borgstelling - Charel van den Berghe en echtgenote Barbel (Barbara) de Bisschop verbonden de helft van dit huis, de helft van <i>Den Hoorne</i> (huis OLV/0078), OLV/0885, OLV/0894, OLV/0890 en OLV/0891 tot borgstelling van Jan Lauwers, commissaris van het Land van het Vrije. Het huis bevond zich in de ' <i>Curtrycwech</i> ' (Kortrijkweg) (huidig adres Katelijnestraat 62).
OLV/0857	1618, 16 juni / Marie Lauwers	verkoop - Marijn de Cuypere, weduwnaar, in schade en baten eigenaar van het sterfhuis van zijn overleden echtgenote, verkocht dit huis aan Marie Lauwers. Marie Lauwers was gehuwd met Ghislain (Geleyn) Imbueze of Imbise. Het huis heette ' <i>Het appelboomken</i> ' en bevond zich in de ' <i>Fonteynestratkin</i> ' (huidig adres Arsenaalstraat 6).
	1619, 4 juni / Marie Lauwers	rente - Pieter Symoens, gemachtigde over Geleyn Imbueze en Marie Lauwers zijn echtgenote, bezette op dit huis een rente van 00-30-00 groten de pen 16, ten voordele van Lieven De Corte.
	1623, 10 oktober / Marie Lauwers	verkoop - Ghislain Imbise en zijn echtgenote Marie Lauwers, verkochten dit huis aan Jaak <i>la Marie</i> (...).
OLV/1109	1623, 2 december / Jaak Lauwers	lopende schuld - Adriaen, zoon van Adriaen <i>de Bouvere</i> , en zijn vrouw verbonden de helft van dit huis alsmede het huis OLV/1303 en OLV/1305 als waarborg voor een ontleende som van 700 gulden, ontleend aan Jaak

		Lauwers en zijn vrouw. Het huis bevond zich in de 'Roostratkin', of 'Driecroezenstratkin' of ook 'Vlaminckstratkin' (huidig adres Nieuwe Gentweg 24).
OLV/1411	1653, 20 januari / Pieter Lauwers	arrest - Bernard <i>Vande Berghe</i> de oude liet arrest doen op het deel van het huis van Amplenius Gorre of zijn erfgenamen, dat hen toekwam na het overlijden van de weduwe van Pieter Lauwers, wegens een schuld van 6-15-2. Het huis bevond zich in de <i>Eeckhoutstrate</i> (huidig adres Eekhoutstraat 40) Het werd vanaf 1679 vermeld als bakkerij.
OLV/1627	1608, 29 maart / Jan Lauwers	inbeslagname - François <i>le Gillon</i> , gemachtigde over Jan Lauwers als commissaris van de <i>impositien van de lande van den Vrije</i> , liet beslag leggen op dit huis, wegens verhaal over een som van 400 gulden belasting. Het huis heette ' <i>Het houten Zweert</i> ' en bevond zich in de ' <i>sHeer Gillisdopstrate</i> ' (huidig adres Kartuizerinnenstraat 5).
OLV/1630	1607, 15 maart / Clement Lauwers	verkoop - De ontvanger van de Jacobinessen (kloosterorde) verkocht dit huis aan Clement Lauwers met 0-9-0 <i>parisis</i> landcijns en 0-15-0 eeuwige rente die al jaren niet meer betaald of geëist was. Clement Lauwers en echtgenote verbonden het huis in een lopende schuld van 60-0-0 ten voordele van het klooster van de Jacobinessen. Het huis bevond zich in de ' <i>sHeer Gillisdopstrate</i> ' (huidig adres Kartuizerinnenstraat 7).
	1610, 3 april / Clement Lauwers	rente - Clement Lauwers en echtgenote Liesbet Bouckman zetten een rente van 0-10-0 pen 16 ten voordele van Andries van Wijmeersch.
	1611, 30 januari / Clement Lauwers	rente - Clement Lauwers en echtgenote zetten een rente van 0-20-0 pen 16 ten voordele van de weduwe van Jan de Tolenare.
	1615, 30 januari / Clement Lauwers	rente - Clement Lauwers en echtgenote zetten een rente van 0-20-0 pen 16 ten voordele van Jaak Van Wambeke.
	1631, 15 mei / Clement Lauwers	verkoop - Liesbet Bouckman, weduwe van Clement Lauwers, en Lauwers erfgenamen (met toestemming betreffende de wezen), verkochten het huis aan Alonce Verschrieck.
OLV/1631	1631, 22 mei / Tanneken Lauwers	verkoop - Ghislain Scheppers en echtgenote Laureynse Cools, Donaat Cools als voogd van Anton Cools, verkochten het huis aan Tanneken Lauwers, weduwe van Gillis Buys. Het huis bevond zich in de ' <i>sHeer Gillisdopstrate</i> ' (huidig adres Kartuizerinnenstraat 7).
OLV/1639	1607, 1 oktober / Jan Lauwers	verkoop - Lenard Colve als machtige over Jaak van Vleuten, gehuwd met Johanna Colve, verkocht dit huis aan Jan Lauwers. Het huis heette ' <i>Sint Andries (Cruijce)</i> ' en

		bevond zich in de Wullestrate (huidig adres Wullestraat 16).
	1616, 23 maart / Jan Lauwers	schuld - Het huis werd belast met 00-20-00 groten de pen 16 ten voordele van Jan Lauwers, zoals ook OLV/1640.
OLV/1640	1616, 23 maart / Jan Lauwers	rente - Jan Blanckaert en echtgenote zetten op dit huis en OLV/1639 een rente van 0-20-0 pen 16 ten voordele van Jan Lauwers. Het huis heette 'Sint Andries (Cruijce)' en bevond zich in de <i>Wullestrate</i> (huidig adres Wullestraat 12).
OLV/1644	1608, 10 oktober / Jan Lauwers	inbeslagname - G. <i>de Gusere</i> , deurwaarder van de Raad van Vlaanderen, nam 1/2e van dit huis in beslag, ten laste van Steven Oste en Jan Verhouve, schoonzoon van Oste, op verzoek van Jan Lauwers, commissaris van de belastingen in het Kwartier van het Vrije. Dit wegens een schuld.
OLV/1651	1606, 10 mei / Jan Lauwers	verkoop - Jan Lauwers en echtgenote verbonden dit huis in een lopende schuld van 600-0-0 ten voordele van Maurus Lammens. Maurus Lammens en echtgenote verkochten het huis met lasten aan Jan Lauwers. Het huis heette ' <i>Den Assack of de Tassche</i> ' en bevond zich in <i>Oudenburg</i> (huidig adres Oude Burg 11).
	1610, 12 augustus / Jan Lauwers	verkoop - Jan Lauwers en echtgenote, eigenaars van het achterliggend huis, verkochten dit huis aan Pieter Verschuere met de erfdienstbaarheden en lasten.
OLV/1654	1608, 28 april / Jan Lauwers	transport - Wouter van Huele en echtgenote verbonden het recht dat zij op dit huis via decreet verkregen, ten voordele van Jan Lauwers. Dit tot verzekering van de som van 8570-17-8 parisis en 708-13-7. Het huis heette ' <i>De Goude Haspe</i> ' en bevond zich in <i>Oudenburch</i> (huidig adres Oude Burg 17).
	1610, 9 juni / Jan Lauwers	transport - Wouter van Huele en echtgenote transporteerden hun rechten op dit huis opnieuw aan Jan Lauwers voor de verzekering van dezelfde sommen.
	1610, 11 augustus / Jan Lauwers	transport - Jan Lauwers transporteerde aan Melchior <i>ande Lane</i> , gehuwd met Jacqueline, dochter van Jan <i>van Havere</i> , het recht dat hij op dit huis verkreeg naar aanleiding van de verkoop bij decreet en de transporten die erop volgden.
Sint-Jacobs JAK/1670	1581, 28 september / Jaak Lauwers	lopende schuld - Huibrecht Govaert die de weduwe en bezitter van het sterfhuys van Jacob Lauwers huwde (die het huis bezat volgens een melding op 1 januari 1580), verbond de helft van dit huis aan een lopende schuld van 20-0-0 ten voordele van Barbel (Barbara) de Haese. Lasten 0-2-0 van de totale landcijns van 0-8-0 voor dit huis en vier andere. De klerk van dienst was Bart van Praet. Het huis heette ' <i>Het Stoffelken</i> ' en bevond zich in de huidige Geerwijnstraat 11.

	1612, 30 juli / Maeyken en Jacob Lauwers	verkoop - De erfgenamen van Ruebrecht de Mesmaker en de weduwe van Hendrik Bavelare (1/2e), L. Adriaens, gemachtigd door Hendrik Maertens en Maeyken, dochter van Jacob Lauwers (1/2e), verkochten dit huis aan Jaak Bruneel. Lijfrente en lopende schuld waren afgelost.
JAK/1678	1629, 23 februari / Clement en Jan Lauwers	verkoop - Michiel <i>de Clercq</i> de oude en echtgenote verkochten het huis aan Jan Lauwers, zoon van Clement. Jan Frans verbond een huis JAN/0614 ter ontlasting van de lopende schuld van 50-0-0. Jan Lauwers verbond het huis in een lopende schuld van 56-0-0 ten voordele van Michiel <i>de Clercq</i> de oude. Het huis bevond zich in de huidige Ontvangersstraat 22.
	1630, 7 augustus / Jan Lauwers	verkoop - Jan Lauwers en echtgenote verkochten het huis aan Gillis Sijmoens.
JAK/1764	1712, 5 september / Pieter Lauwers	lijfrente - Jaak De Pape en echtgenote bezetten op dit huis een lijfrente van 5 gr. jaarlijks pen 10 ten voordele van Pieter Lauwers, Augustijner monnik. Het huis heette oorspronkelijk ' <i>Den Landman</i> '. Het werd in 1860 onteigend om de Geldmuntstraat te verbreden.
	1776, 26 september / Isabelle Claire Lauwers	lijfrente - Martin De Pape en echtgenote bezetten een lijfrente op dit huis van 2-0-0 pen 8 ten voordele van Philippe Nn. in naam van de erfgenamen van het sterfhuis van Isabelle Claire Lauwers, begijn te Gent.
Sint-Nicolaas NIK/1670	1666, 6 september / Laureins Lauwers	schenking - Laureins Lauwers, gemachtigd door Charles <i>de Gros</i> (procuratie voor notaris Pieter Vlaeminck te Gent), schonk het huis aan Jaak Frans <i>de Maulde</i> , ter acceptatie van meester Willem Bellerio. De schenker behield levenslang vruchtgebruik (alsook zijn zus?). Het huis bevond zich aan de Oude brug.
Carmers CAR/0011	1795, 28 februari / Jozef Lauwers	verkoop - Anna de Mey, weduwe zonder kinderen van het sterfhuis van Jozef Lauwers, en daarvoor weduwe met kinderen van Filips Denijs, verkocht dit huis aan Joos <i>d'Oude</i> voor 700-0-0. In 1580 werd het huis vermeld als " <i>den Helm</i> ", toen eigendom van Amant de Beste. Het bevond zich in de Vlamingstraat.

1580 - Maria Lauwers huwde Don Juan de Peralta, schepen (Brugge)

Een verhaal dat dat tot de verbeelding sprak, was dat van Maria Lauwers die in Brugge huwde met *don* Juan de Peralta. Daar waren verschillende redenen voor: het hotel "Navarra" te Brugge was hun voormalige woning, ik woonde in El Paso, Texas, en een schoonzus kwam van Cebu in de Filippijnen. De familie *de Peralta* was in al deze plaatsen aanwezig. De familie *de Peralta* kwam voor in het Spaanse erfgoed van Texas en New Mexico en zij waren betrokken bij de verovering van de Filipijnse eilanden.¹⁸¹

Het hotel Navarra was een in de 17^e -eeuws verbouwd herenhuis in de Sint-Jacobsstraat 41 in Brugge: hier was het woonhuis van *Don* Juan de Peralta en Maria Lauwers.

Don Juan de Peralta werd geboren op 22 juni 1549 en was behalve consul van de Spaanse provincie Navarra, schepen van de stad Brugge tijdens het Spaanse bestuur. Hij bouwde op de plaats van het huidige hotel Navarra te Brugge zijn ambtswoning, en huwde op 26-jarige leeftijd in januari 1576 in de Onze-Lieve-Vrouwekerk met Maria Lauwers. Marie Lauwers was een dochter van ridder Jan Lauwers die ook in een eerder verhaal aan bod kwam. Maria en Don Juan hadden vier kinderen in leven. Er was melding van het vroegtijdig overlijden van minstens één kind, Joannis Cornelij, in 1614.

Dochter Marie zou blijven wonen in de ouderlijke woning. Zij huwde Jean Pardo, een burgemeester van Brugge. De jongste dochter Alexandrine huwde met Charles François Louis *de Schoote*, heer van *Marckhove*, schepen van financiën van Brugge en gedeputeerde van de Staten-Generaal van Vlaanderen. Door dit laatste huwelijk kwam het gebouw in het bezit van de familie *van Marckhove*.

Een andere dochter, Anna *de Peralta*, huwde François De Wilde. François De Wilde was vermoedelijk ook een tijd burgemeester van Brugge. Hij overleed op 15 juli 1637. Anna De Peralta overleed in augustus 1638 en werd begraven te Sint-Jacobs te Brugge. Een dochter van dit koppel, Marthe Dewilde, huwde Louis Van Nieuwenhove, eveneens begraven in het familiegraf *de Peralta*. Een oorkonde van 23 juni 1609 vermeldde het transport van rente van Lopez *de Villegas* (zie ook verder vermelde verwantschap te Antwerpen) aan Marie Lauwers, weduwe van Juan *de Peralta*, een rente die nadien via Marthe De Wilde toekwam aan haar echtgenoot Louis Van Nieuwenhove¹⁸².

De echtelieden vonden hun laatste rustplaats in de nabijgelegen Sint-Jacobskerk, achter het hoogaltaar, onder een witte grafzerk.

Familie van Don Juan, Diego *de Peralta*, werd vermeld in oktober 1585 te Antwerpen als gehuwd met Francisca *de Villegas*, dochter van Diego *de Villegas*. Nog blijktens een melding op 15 oktober 1586 in Antwerpen, was Francisca *de Villegas* ingezetene van Antwerpen. Zij had een broer die Grégoire *de Villegas* heette en die te Brugge woonde. Diego *de Peralta* was vermoedelijk een broer van Don Juan de Peralta.

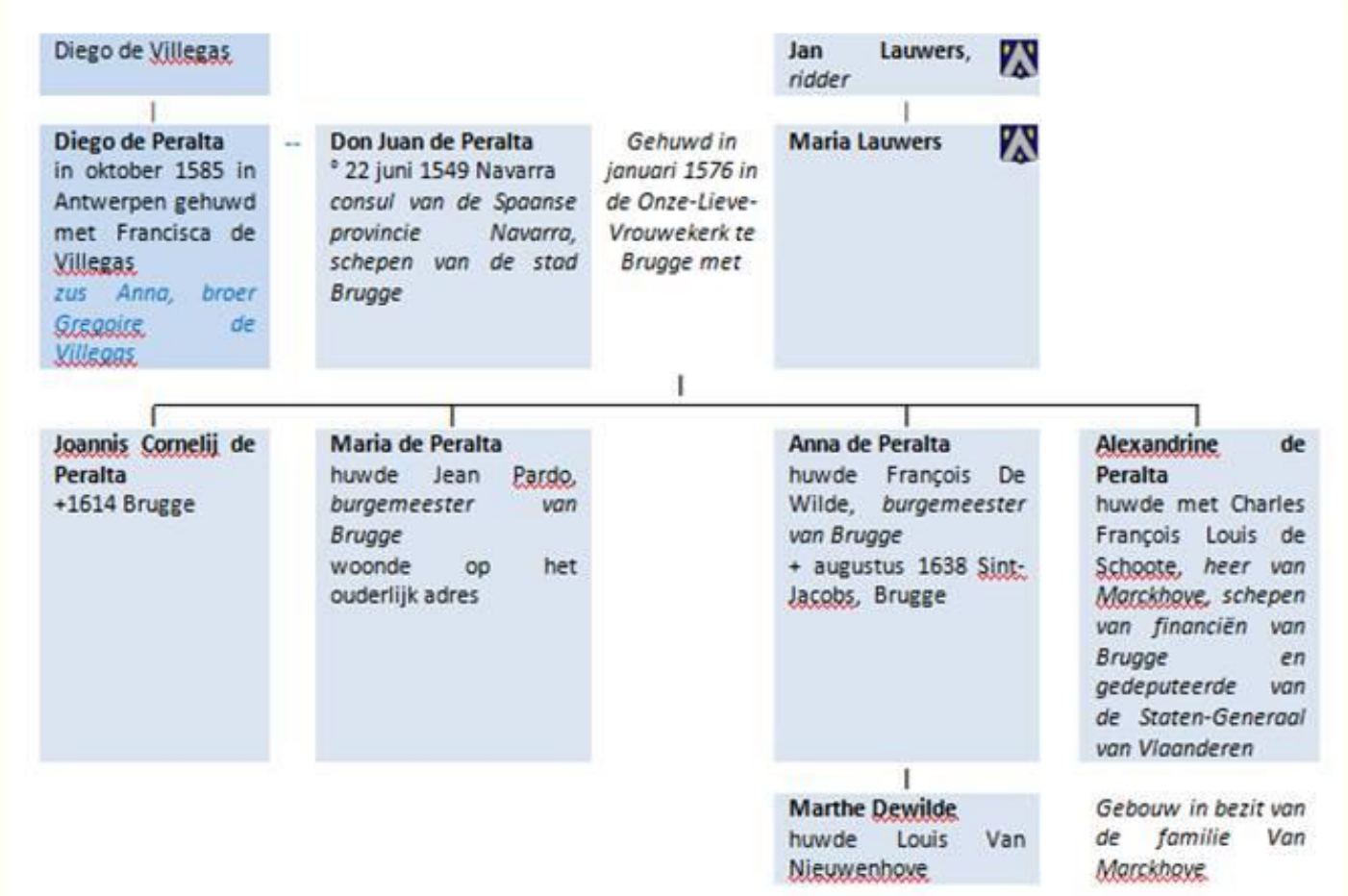
Zij stelden te Brugge iemand aan om met Jan *van den Rymme*, zoon van Joos, in het sterfhuis van zijn broer Pauwels *van den Rymme* de nalatenschap af te handelen van Anna de Villegas.

Anna was een zus van Francisca die gehuwd was met Pauwels *van den Rymme*. De meldingen toonden de verwantschappen aan tussen de Brugse en de Antwerpse ingezetenen. Tegelijk was het een indicatie van de verwantschap tussen Brugse en Antwerpse Lauwers families.

¹⁸¹ Gestileerde tekening van het familiewapen "druiventrossen" van Liesbet Lauwens, 2015. - Stamboomschema uit collectie Laurentii.be - Schilderijen o.m. Gaston Carillo *de Peralta*, heraldische wapens, kaart Filipijnen en foto Niteowlneils van 2012 onder licentie Creative Commons CC BY-SA 3.0 / Publiek Domein (Bron: Wikipedia).

¹⁸² Stamboomonderzoek van Lode Van Nieuwenhove, een nakomeling van Lowijs Van Nieuwenhove en Marthe De Wilde (Kortrijk/Aalbeke). – Andere bronnen: Brojas, Ernesto. "*Genealogia de Don Gaston de Peralta, III Marques de Falces, Virrey de la Nueva Espana*," *Academia Mexicana de Genealogia e Historia*" (AMG) 3 1a Series (1965): 77-83

Dat de koopman families Lauwers in die tijd als koopman ook andere horizons aandeden, bewees ook de melding van een Hendrik Laurens te Antwerpen in februari 1573. Hij werd er vermeld als koopman van Amsterdam, verhuisd naar Danzig (Gdansk, Polen).

1580 - Historisch bekende tijdgenoten en familieleden van Juan de Peralta

Gaston Carillo de Peralta y Bosquete, onderkoning van Nueva España (Amerika)

Gaston Carillo de Peralta y Bosquete, de derde markies van Falces in 1510-1595, was onderkoning van New Spanje (*Nueva España of de Spaanse bezittingen in Noord- en Centraal Amerika, met hoofdstad Mexico-City*) van 16 oktober 1566 tot 10 maart 1568.

Hij volgde Luis de Velasco op, of beter, diens interim opvolger Francisco Ceinos, na het overlijden van Velasco in juli 1564.

Gaston werd meteen geconfronteerd met een samenzwering tegen het Spaanse koningshuis, waarbij ook Hermán Cortés was betrokken. De samenzweerders streefden naar onafhankelijkheid van Spanje. Gaston de Peralta kwam op de hoogte van de samenzwering toen hij nog in Veracruz was.

Bij zijn aankomst in Mexico-stad, veranderde hij de doodstraf, uitgesproken door een lokale rechter van de *Real Audiencia de Mexico*, voor Luis en Martin Cortés en zond hen terug naar Spanje. Bij zijn aankomst in Mexico-stad was de sfeer gespannen. Hij liet de artillerie en soldaten verwijderen rond het paleis van de onderkoning en streefde naar consensus. Hij werd daarvoor ter verantwoording geroepen in Spanje – de

verklaring voor zijn eerder korte regeerperiode – maar niet nadat hij een hospitaal had opgericht voor bejaarden, invaliden en geesteszieken.

Terug in Spanje kwam zijn rechtszaak voor en hij werd vrijgesproken. Hij nam er de functie van consul van Navarra op, een titel die ook door Juan de Peralta was gevoerd, en hij overleed in 1587 in Valladolid.

In Nieuw-Spanje volgde Alonso Muñoz hem op als president van de *Audiencia*, en meteen startte een paranoïde regime dat er niet voor terugdeinsde de doodstraf uit te spreken voor alle vermoede tegenstanders. Alonso Muñoz gedroeg zich als een tiran en werd daarvoor, na diverse klachten van burgers aan de *Raad voor de Indiën*, teruggeroepen naar Spanje. Hij werd er berecht en belandde in de gevangenis.

Kort daarvoor in 1540-1542 had Antonio *de Mendoza* aan Francisco Vazquez *de Coronada* opgedragen het Amerikaanse Zuidwesten te verkennen en toe te voegen aan het uitbreidende territorium. Juan Rodriguez Cabrillo kreeg een soortgelijke opdracht en was doorgebroken tot de Grote Oceaan via de westelijke kust van *Las Californias (Vieja California of Baja California)* in 1542-1543.

Dit gebied kreeg de naam Nieuw-Californië (*Nueva California*) en Cabrillo was daarmee de eerste Europeaan om voet aan land te zetten in wat nu de huidige staat Californië is in de V.S.. Tussen 1542-1543 verruimde ook Ruy Lopez *de Villabos* het Spaanse Oost-Indië. Deze territoria behoorden tot Nieuw Spanje toen Gaston Carillo *de Peralta* onderkoning werd. In 1565 boekten de Spanjaarden ook succes in wat nu het huidige Florida is, met de stichting van Sint-Augustine. In 1564 besloot men de Filippijnen te veroveren.

Afbeeldingen Gaston Carillo de Peralta; het Peralta Adobe was het oudste adres in San José, Californië, gebouwd in 1797, als oudste overblijvende woning van *El Pueblo de San José de Guadeloupe*. Deze voormalige woonplaats van de families Gonzales en Peralta, werd later een museum. Het landgoed was een gift van de laatste Spaanse gouverneur Don Pablo Vicente *de Sol* aan sergeant Luís Maria Peralta (1791-1851) voor 40 jaar dienst in het Spaanse leger. Zijn vier zonen vestigden zich op het landgoed.

Diego de Peralta, een reisgenoot van Ferdinand Magellaan en Juan de Peralta, een Spaanse kapitein die zich vestigde in de Filippijnen

Bij Magellaans expeditie in 1518, was één van de (Baskische) bemanningsleden Diego *de Peralta*, afkomstig van de gelijknamige plaats. Dat jaar voeren vijf schepen naar de Filippijnen: de Trinidad, de San Antonio, de Concepción, de Santiago en de Victoria. 36 van de 365 bemanningsleden waren van Baskische origine. Slechts drie schepen bereikten de Filippijnen, en Magellaan kwam er om het leven.

Na de dood van de onderkoning don Luis *de Velasco* was het zoals gezegd de *Audiencia* die regeerde. Eén van hun eerste bekommernissen was de verovering en de kolonisatie van de Filippijnen, zoals koning Filip II (die zijn naam gaf aan de eilandengroep) had bevolen. In 1559 had Fray Andrés *de Urdaneta* het commando van de expeditie geweigerd en had don Miguel López *de Legazpi* dit aanvaard. Vier schepen voerden uit op

21 november 1564: de San Pablo, de San Pedro, de San Juan en de San Lucas, onder de leiding van Legazpi en Urdaneta.

Eens aangekomen, zond Legazpi de ervaren zeeman Urdaneta terug om een betere route te vinden. Urdaneta voer van San Miguel naar Cebu op 1 juni 1565. Het schip bereikte uiteindelijk Acapulco op 8 oktober 1565 na een reis van 12.000 mijl (20.000 km). De reis nam hen 130 dagen en veertien bemanningsleden hadden de reis niet overleefd.

Hoewel Alonso *de Arellano* een snellere route had gevonden en al in augustus was aangekomen in *Barra de Navidad, Jalisco*, waren de notities van Urdaneta veel betrouwbaarder en dus kreeg zijn route de voorkeur.

Vanuit Mexico keerde Urdaneta terug naar Europa om verslag uit te brengen van de expeditie. Hij keerde van daar terug naar Nieuw-Spanje met het voornemen opnieuw naar de Filippijnen te varen, een voornemen dat hij niet meer zou uitvoeren. Miskend door de nieuwe koning Karel I van Spanje, trok Urdaneta zich terug als Augustijnster monnik. Voor de rest van de 16^e en 17^e eeuw werd zijn route bevaren tussen Manilla en Acapulco, een route die de naam "*Urdaneta route*" meekreeg.

Kapitein Juan *de Peralta* (1583-1646) was geboren in Santander, Spanje, en voer naar de Filippijnen. Hij werd er de stamouder van een vooraanstaande familie.

Don Juan de Peralta Suárez schreef het eerste Mexicaanse boek over paardrijden in 1581

Don Juan *de Peralta Suárez* schreef het eerste Mexicaanse boek over paardrijden. Hij stelde dat de beste paarden in het land licht kastanje, zilver grijs en donker *sorrels* waren, omdat deze "uitstekend dieren van zeer goede snelheid, zeer geschikt om te zetten in de oorlog" waren. Ze reden gemakkelijk en ze waren het snelst.

Pedro de Peralta in dienst van koning Juan II in de 15^e eeuw

Een beruchte voorouder van Juan de Peralta was Pedro *de Peralta*, ook genoemd *Pierres de Peralta*, bijgenaamd "*el Joven*", in het Nederlands "de Jonge". Hij ging de geschiedenis in als een wrede, bloeddorstig en despotisch man. Dit stukje geschiedenis bracht ons dichterbij het hertogdom Brabant.

Pedro was een zoon van Pedro Martínez *de Peralta y Ruiz de Azagra*, ook bekend als *mosén Pierres de Peralta "el Viejo"*, in het Nederlands "de Oude", en diens echtgenote Juana *de Ezpeleta y Garro*, dochter van de baron van Ezpeleta en de zuster van *mosén Beltrán de Ezpeleta*, de eerste burggraaf van *Val de Erro*. Pedro de Peralta was in 1442 zijn vader opgevolgd en in 1440 in Tafello gehuwd met Agnes *van Brabant*, een buitenechtelijke dochter van Anton *van Boergondië* (1384-1415).

Agnes *van Brabant* overleed op 9 juli 1455 en Pedro hertrouwde op 18 juni 1462 met Isabel *de Foix*, de dochter van Gaston *de Foix-Grailly* en tevens nicht van Catharina I *van Navarra* (toen weduwe van Jacques *de Pons*, burggraaf van Turenne). Pedro de Peralta was de aanvoerder van de Agramonteses, een verbond van edelen die in de burgeroorlog van Navarra de zijde kozen van Johan II *van Aragon*. Hij nam zijn belangrijkste tegenstanders Karel *van Viana* en Lodewijk I *van Beaumont* gevangen bij de slag van Aibar in 1451. Tegenstanders waren de *Beaumonteses*, de medestanders van Karel *van Viana* die aanspraak maakte

op de troon van Navarra. In het wapen van Don Pedro de Peralta herkennen we in het recht onder kwartier het wapen van Juan *de Peralta* die in Brugge met Maria Lauwers was gehuwd.

Afbeelding: een familiewapen van de markiezen *de Peralta* (zie hoger) waaruit de binding blijkt met de wapens gevoerd door Pedro de Peralta – op zijn beurt met elementen die ook bij de aangetrouwde Brugse familie herkenbaar zijn.

In 1461 had hij de plaats Viana verdedigd tegen de Castiliaanse troepen. Vervolgens trok hij naar Catalonië in 1462 om de belangen van Aragon en Juan II te verdedigen en de opstandige Catalaanse troepen te confronteren. Hij nam er Blanca, de zus van Karel *van Viana* gevangen. Zij overleed twee jaar later in de gevangenis van Orthez, waarschijnlijk door vergiftiging.

Door dit voorval kwam Pedro in ongenade. Hij werd ter dood veroordeeld en zijn bezittingen werden in beslag genomen. Juan II verleende gratie, en Pedro betrad opnieuw het strijdtoneel. In 1463 verdedigde hij Estella tegen Castilië, hoewel Navarra de stad moest overdragen.

Pedro *de Peralta* reisde naar Rome en bewerkstelligde de benoeming van Nicolas *de Echávarri* tot bisschop van Pamplona. Toen de *Cortes* in november 1468 te Navarra werden gehouden, legde hij een hinderlaag en bracht hij bisschop *de Echávarri* om het leven met een lans. Pedro werd geëxcommuniceerd, zijn bezit werd opnieuw in beslag genomen, en opnieuw kreeg hij pardon van Juan II.

In 1469 bemiddelde hij in het huwelijk tussen Ferdinand II *van Aragon* en Isabella I *van Castilië*. Datzelfde jaar verzette hij zich tegen de vrede gesloten tussen Gaston IV *van Foix*, diens vrouw Eleonora I *van Navarra* en Johan *van Beaumont* door steden als Toledo, Sangüesa, Peralta, Falces, Funes en Azagra te bezetten.

In 1471 werd vermeld dat hij boete deed te Rome voor de moord op de bisschop. Het leverde hem de gratie van paus Sixtus IV op, maar hij moest als boetedoening 3 jaar vechten tegen de Turken – een boete die later werd omgezet in een verbintenis te strijden tegen de Moren in Granada.

In 1474 ontzette hij koning Juan II in Perpignan toen die daar belegerd werd. Pedro *de Peralta* verliet het politieke strijdtoneel na de dood van Juan II in 1479. Hij overleed in 1492 te Navarra. Zijn kinderen waren Pedro, Juana (in 1467 gehuwd met Troillo Carilla, een buitenechtelijk kind van Alonso Carillo) en Ana (dochter met Isabella *de Foix*).

Pedro de Peralta (2) gouverneur van New Mexico in 1610

Een naamgenoot van voormelde voorvader van Juan *de Peralta*, bereikte de eerste hoofdstad van de Amerikaanse staat New Mexico in januari 1610. Hij was aangeduid als gouverneur in opvolging van Oñate in 1607 na diens weinig succesvolle zoektocht naar het legendarische zilver van Quivira, expeditie langs de Colorado rivier en in het zuiden van de Golf van Californië.

In 1609-1610 stichtte hij de stad Santa Fe (“Heilige hoop”). De hoofdstad van New Mexico was de stad San Gabriel aan de westoever van de Rio Grande. Juan *de Oñate* was de eerst gekende gouverneur en stichter van New Mexico. Omdat de stad te ver naar het noorden lag ten opzichte van de pueblo dorpjes bezuiden de Rio Grande, had *de Oñate* in 1608 al het voornemen gehad om de hoofdstad te verhuizen naar Santa Fe, een voornemen dat door Pedro de Peralta werd uitgevoerd.

Afbeelding: een andere naamgenoot, Pedro *de Peralta Barnuevo Rocha y Benavides* (1664-1743) kenden we uit de geschiedenis van Peru, Zuid-Amerika. Hij was Peruviaanse dichter, dramaturg, geschiedschrijver, wiskundige en professor aan de universiteit van San Marcos in Lima, Peru. Hij was een nazaat van Cristobal *de Peralta*, een lid van Pizarro’s expeditie naar Peru vanaf 1524.

Kapitein Francisco de Peralta, gevangene van Engelse boekaniers in 1680

In het dagboek van Basil Ringrose, een Engelse piratenkapitein (boekanieer) in het Caribische gebied, kreeg Francisco *de Peralta* een vooraanstaande plaats. Het boek werd gepubliceerd in 1685 in Londen, Engeland.

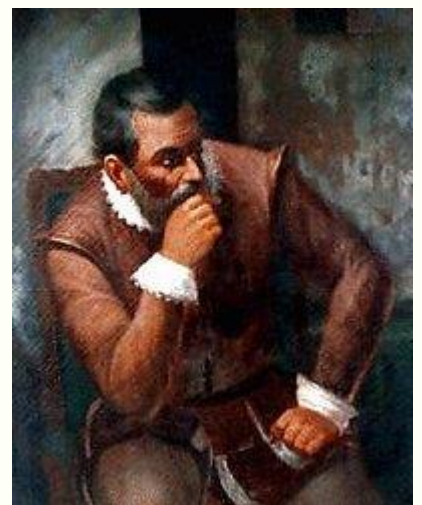
Op 23 april 1680 namen de boekaniers een Spaanse kapitein gevangen nabij het eiland Perico, Francisco *de Peralta*. De boekaniers waren er op uit om een raid uit te voeren op een nieuwe nabijgelegen stad in Panama op het schiereiland Ancón. Ringrose omschreef zijn gevangene aanvankelijk als een “*oude Spanjaard, afkomstig uit Andalusië*”, al voegde hij er aan toe dat de Spanjaarden zich moedig hadden verdedigd.

Tijdens het gevangenschap groeide tussen beiden kapiteins een warme vriendschap en Ringrose leerde van de Peralta zelfs een mondje Spaans. Tien jaar eerder was kapitein Francisco *de Peralta* nog ontsnapt met de *Santisima Trinidad* (Heilige Drievuldigheid) tijdens een raid van de boekanieer Morgan. De Peralta werd pas in december dat jaar vrijgelaten in Coquimbo.

Francisco Ibáñez de Segovia y Peralta, gouverneur van Chili in 1700

Francisco Ibáñez de Segovia y Peralta, geboren in 1644 in Madrid, was Spaans koloniaal en gouverneur van Chili tussen 1700 en 1709. Hij overleed in 1712 te Lima.

Afbeelding: Francisco Ibáñez *de Segovia y Peralta*, van de hand van een 18^e-eeuwse onbekende schilder, in het *Museo Historico Nacional*.

1583 - Lauwers, voortvluchtig in Zeeland (Nederbrakel)

Bij de verbeurd verklaarde goederen in het land van Aalst tussen 1583-1587, vonden we de melding van een Lauwers, zoon en wees van Arnold Lauwers, die voortvluchtig was in Zeeland. De precieze reden was ons niet bekend, maar de confiscatielijsten hadden vooral betrekking op Vlamingen die have en goed hadden achtergelaten naar aanleiding van de godsdienstconflicten.

Al vanaf 1550 waren het zogenaamde "Eeuwig Edict" van Karel V en de klopjacht op protestanten en ketteren, de aanleiding tot de uittocht van naar schatting honderd vijftig duizend Vlamingen. Begin 1600 was de plattelandsbevolking op vele plaatsen nagenoeg gehalveerd, en velen waren van uitputting, honger, de pest en andere ziekten gestorven.

Het was de periode na de Beeldenstorm (1566), de Bloedraad van de hertog van Alva (1567), nieuwe belastingen (penningenkohieren 1569-1577), militaire operaties en de Spaanse furie (1576). Na een zwerftocht vanuit Zierikzee waren een drieduizend Spanjaarden al in juli 1576 plunderend en brandstichtend naar Aalst afgezakt.

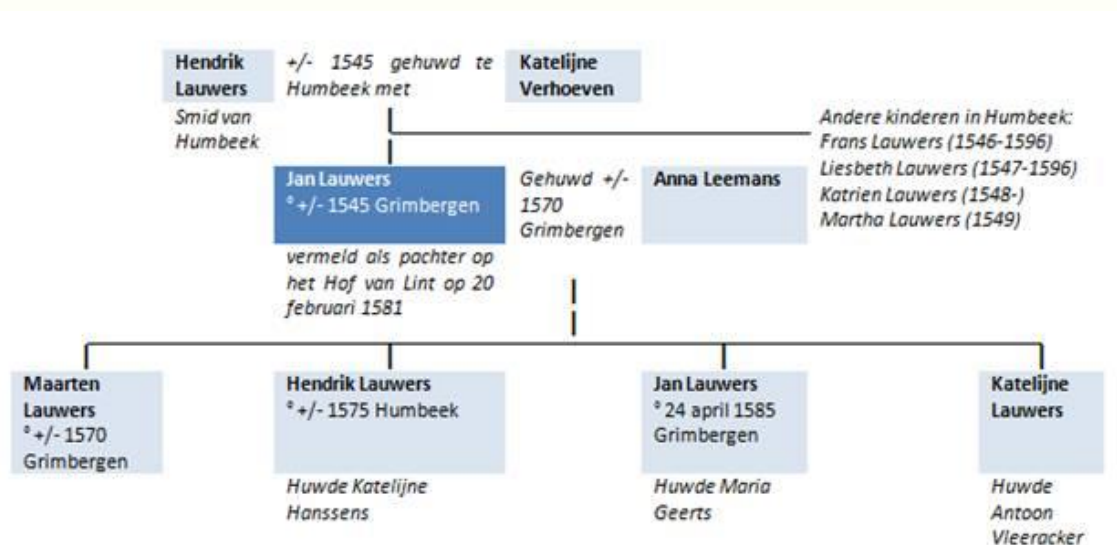
In de omgeving van Gent zou het Calvinistisch Bewind (1577-1584) niet echt bijdragen tot de vrede. Alexander Farnese, de hertog van Parma, leidde in de periode 1583-1584 een eindoffensief in dat leidde tot de scheiding van de Nederlanden.

Afbeelding: landvoogd Alexander Farnese, schilderij van Otto Vaenius in 1585¹⁸³

1583 - Jan Lauwers, pachter van het Hof van Lint (Grimbergen)

Jan Lauwers , ook gespeld als Jan Lauers, werd vermeld als pachter op het Hof van Lint op 20 februari 1581 op de schepengriffie van Grimbergen. Een ander spoor vonden we in een inventaris opgemaakt voor de drossaard van de heren van Grimbergen.

¹⁸³ Schilderij Otto Van Veen 1585 onder Publiek Domein (Bron: Wikimedia).

Op 15 november 1593 werd deze inventaris opgemaakt “*ten verzoeken van de drossaerd van beide Heren van Grimbergen van de meuble ende haeffelycke goeden toebehorende Janne Lauers, pachter van Heer Jan van Winghe op het Hoff te Linth*” (op verzoek van de drossaerd van beide heren van Grimbergen, van de meubels en goederen behorend aan Jan Lauwers, pachter van de heer Jan Van Winghe op het Hof van Lint).

Het “Hof van Lint”, ook “Lintkasteel”

Het Lintkasteel was ten noorden begrensd door de Gillebeek, ten oosten door de Humbeeksesteenweg, ten zuiden door de Lintkasteelstraat en ten westen door een landwegje. Het heerlijk huis van Lint was in oorsprong een *castrale motte* (burcht) uit de vroege middeleeuwen; getuige hiervan de ligging in de Gillebeekvallei en de nog gaaf bewaarde structuur van een opper- en neerhof omgeven door een ringgracht. In de 15de-16de eeuw werd een complex waterkasteel opgetrokken ter vervanging van een oudere bebouwing. Van het oude bouwsel bleef enkel een romaanse kelder over.

De vroegste vermelding van de *heren van Lint* gingen terug tot 1181. Zij waren ridders en leenmannen van de heren van Grimbergen en bleven leenroerig tot aan de Franse Revolutie. In 1396 was er voor het eerst sprake van het "Hof ter Lint" en in 1450 werd voor het eerst gewag gemaakt van een kapel toegewijd aan de Heilige Drievuldigheid. Toen werd aan de heren van het Lintkasteel het patronaat en het aanstellingsrecht van een kapelaan toegekend.

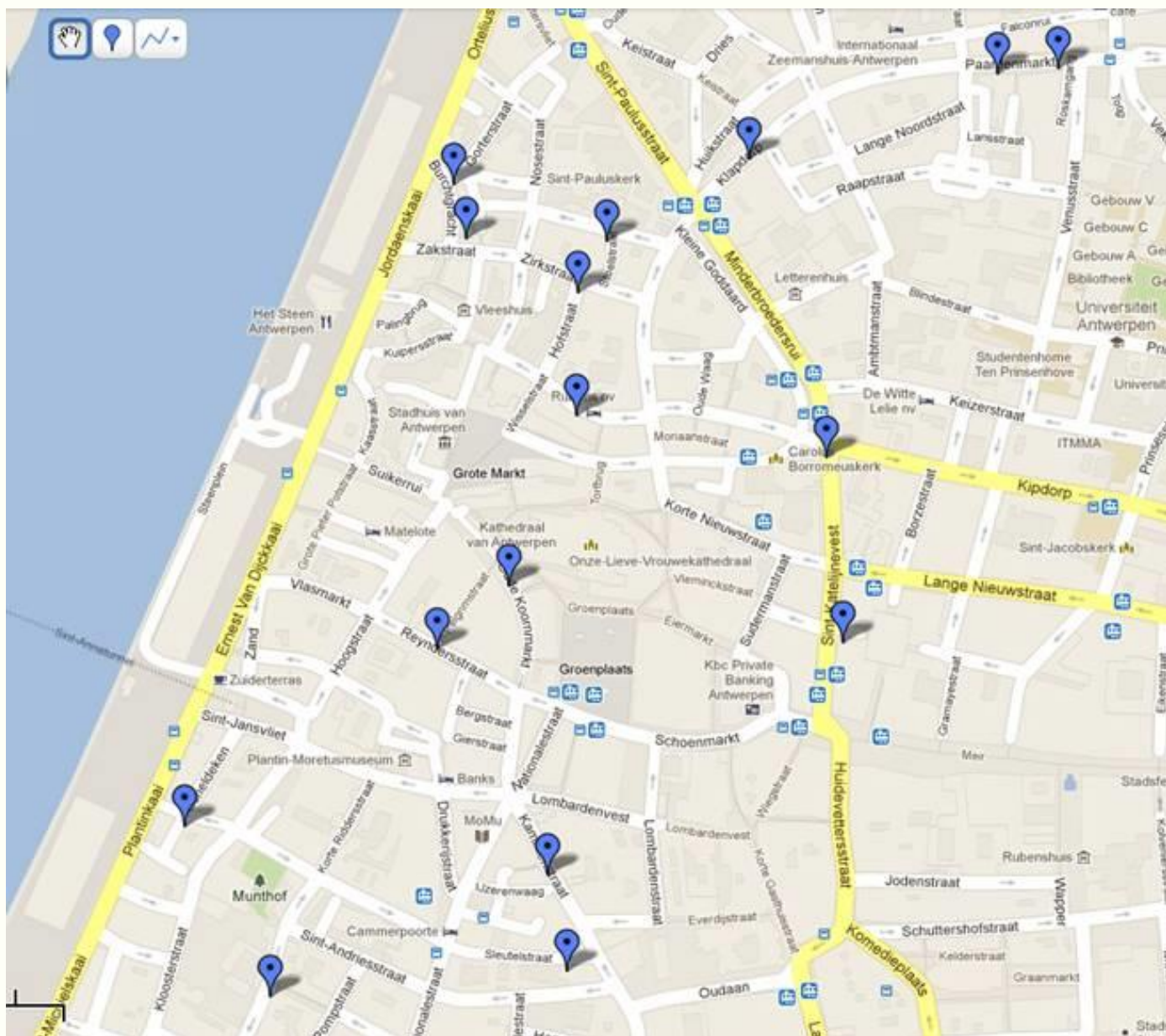
Vanaf eind 15de tot eind 18de eeuw werd het Lintkasteel bewoond door legisten en belangrijke administratoren van de staat die het domein voornamelijk als "*Hof van Plaisanterie*" (Lusthof) gebruikten.

Afbeelding: "Het Lintkasteel" ligt in een landelijk domein ten noorden van de dorpskern, nabij de grens met Beigem¹⁸⁴.

¹⁸⁴ © stamboomschema laurentii.be – Foto © Marjolijn Van Damme, 2001, Inventaris Onroerend Erfgoed.

1584 - De Antwerpse bevolking in 1584 (Antwerpen)

Al aan het einde van de 14^e eeuw waren er sporen van naamgenoten in de stad Antwerpen. Bijgaande actuele kaart¹⁸⁵ geeft een overzicht van de woonplaatsen die werden vermeld bij de volkstelling van 1584 in de stad Antwerpen. Het ging om een "intra muros" of een volkstelling binnen de stadsmuren.

- In de Kleine Kerkhofstraat ("*Cleyne Kerckhofstraete*") woonde **Joos Lauwers**, eigenaar van het "*Huis van Almarous*" in de "Eerste Wijk" die onder de bescherming viel van het vendel (gewapende mannen of "*gens d'armes*") van kapitein Isaac Gherst. We weten dat Joos een koopman was van 46 jaar oud. Van hem is een getuigenis bekend van 31 december 1576 over goederen die tijdens de Spaanse Furie waren geroofd van Boudewijn Bu(l)ens, de weduwe van Jacques De Vick. Joos was toen 38 jaar oud en hij getuigde samen met lijnwadener François Moens, 34, lakenbereider Roeland Tancre, 45, makelaar Jacques Denys, 32, en grofsmid Willem Henricxssen. De straat konden we nog niet precies alloceren op de hedendaagse kaarten van de stad Antwerpen. De straatnaam verdween, mogelijk bij de fusie met Wilrijk, waar een gelijknamige straat nog tot de dag van vandaag bestaat. "*Almarous*" is mogelijk een verwijzing naar de (Spaanse) bouwheer of de voormalige eigenaar van de woning.

¹⁸⁵ Kaart bewerking (c) Google maps, 2012, onder gebruikslicentie - Scan stadsplan Antwerpen uit private collectie, onder Publiek Domein, 1572 - Foto Onze-Lieve-Vrouwekathedraal Antwerpen onder Creative Commons licentie CC-BY-SA 3.0, van Patrik Lauwers, 16 juni 2016.

- **Joos Lauwers** had een minder welstellende naamgenoot die aan de zuidkant van de Reyndersstraat ("*Reynerstraete*") huurde in het huis "*den Rooden Leeuw*". Deze Joos huurde van Jacques Van Thienen. Andere huurders waren Pieter Valesius, een boekenverkoper, die er samen met zijn vrouw huurde; Jacques Timmerman, Frederik Hickaert, een fluweelbewerker; Balthazar Van Labous, een metser die er samen met zijn vrouw huurde; Jan Do(u)ssi(j)n en nog zes weduwen met zes kinderen. Alles laat vermoeden dat het om vrouwen ging die hun man hadden verloren tijdens de onlusten van de beruchte "Spaanse Furie". We spreken hier toch al gauw van 20 personen die onder één dak woonden. De Leeuwenstraat gaf uit op de Reyndersstraat. Mogelijk had de naam van de woning - in een tijd dat huizen nog namen en geen nummers hadden - hiermee te maken. Een geklasseerd huis met deze naam bevindt zich momenteel in de Kloosterstraat te Antwerpen.
- Om de hoek van 't Scheldeken woonde **Jan Lauwers**, een koopman van hooi. Hij huurde er samen met Hans Van 't Overdijck, een hooikoper, in het huis "*t Leeuwken*". Verhuurder was Jan Kemp, en deze woonde op Sint-Jansvliet, een straat nabij 't Scheldeken die momenteel die gescheiden werd na de aanleg van de voetgangerstunnel Sint-Annatunnel. Het is mogelijk dat deze Jan Lauwers twaalf jaar later, in 1608 huwde in de Sint-Jacobskerk (zie ANT XIII – 000211).
- Aan de westzijde van de Lange Ridderstraat huurde officier **Jacques Lauwers** een huis "*In de Zwaene*", naast de woning van weduwe Snellincks. Dat was in de toenmalige parochie Sint-Andries en we vermoeden dat het hier om Jacques Lauwers ging die rond deze periode in Antwerpen huwde met Margriet Huysaerts (zie ANT VII - 0012). Hun zoon Nicolaas zou bekendheid verwerven als burijngraveur die werkte voor de schilder Pieter Paul Rubens. Nicolaas Lauwers graveerde ook naar Antoon van Dijck, Jacob Jordaens, Gerard Seghers, Abraham van Diepenbeeck en Erasmus Quellinus. Hij leidde zijn zoon Koenraad op in de stiel en Nicolaas Pitau *de Oude* (1633-1671).
- Aan de zuidzijde van de Zierikstraat ("*Zierickstraet*") huurde weduwe **Jeanne "Janneken" Lauwers** met **Jacques Lauwers**, een marktkramer, het huis "*In Sint Anthonis*". De verhuurster was de weduwe van Andries van Mosen en zij woonde zelf op de Vlasmarkt in het huis "*Witten Coninck*". Mogelijk was Jeanne ook een jonge oorlogsweduwe en hertrouwde zij in 1588 in de nabij gelegen Sint-Jacobskerk (zie ANT XI – 000111).
- Het is niet precies duidelijk waar een andere **Jacques Lauwers** woonde, die een zogenaamd voerhuis huurde met de naam "*Drie Hamerkens*" van Adriaan Hendrickx. We weten enkel dat het huis viel onder het vendel van kapitein Cassier, dat Jacques pluimenbewerker was en dat hij eerder op 30 juni 1664 werd vermeld in de kerkboeken van Antwerpen bij de veroordeling tot een boete van 10 gulden. Onder de zogenaamde 'vendels' zochten heel wat vluchtelingen onderdak, zo ook ene **Peter Laurens** die met verschillende andere personen werd vermeld als huurder bij het vendel van Hans Vleek aan de Kapel van Gratie (in de omgeving van de Keizerstraat en wat nu nog de Gratiekapelstraat heet).
- Aan de Burggracht werden **Huibrecht Lauwers** vermeld als eigenaar van het huis met de welluidende naam "*In de Helle*" en de weduwe van Jan Laureyssen, eigenares van een huis naast het huis "*In De Clocke*". Huibrecht Lauwers woonde zelf in Sint-Joris, in de omgeving van de zuidelijk gelegen Sint-Jorispoort, en hij verhuurde aan Pieter Goossens, een kuiper. Huibrecht was mogelijk in 1545 in de Sint-Jacobskerk gehuwd (zie ANT V – 00050c).
- Het is niet precies duidelijk waar de toenmalige "*Sweetstraete*" vandaag de dag ligt. Aan de zuidkant was **Koenraad Lauwers** eigenaar van het huis "*In den Rooden Engel*". Koenraad was goudslager en hij verhuurde het aanpalende huis aan arbeider en tapper Hans Van Valckenborg.
- In de Kammenstraat ("*Cammestraete*") op de hoek van de Sleutelstraat ("*Sloetelstraete*") was **Juliaan Lauwers** eigenaar van een huis "*In de Golden Bock*". Hij was temstmaker.
- Aan de zuidkant van de Zwartzusterstraat ("*Swertsusterstraet*") huurde **Pauwel Lauwers** in "*Sint Anthonis*" van Hendrik Pelgrom (Pelgrims). Pauwel was een koopman in wol. Hij werd eerder vermeld op 27 mei 1567 toen hij borg stond voor een kousenmaker.
- In de Keizerstraat ("*Keyserstraet*") ter hoogte van wat toen "*den Borneput*" heette, woonde **Pieter Lauwers** naast de poort van een huis van Peter Van den Brande. Andere burens waren Gilbert Raes, Barbel Grootacken, Willem Dijck, Peter Dannet en Adriaan van Coelput.
- Aan de Oude Koorenmarkt ("*Ouden Corenmerck van 't Crieckstraetken tot Meulengat*") was **Gerard Laureys(sen)** slotenmaker en eigenaar van het huis "*De Drie Konijntjes*". Hij verhuurde aan Hans Andries Van den Bossche, een schoenmaker. Naar verluid was hij afkomstig van Erp(s).
- Oostelijk van een nader gelokaliseerde "*Peerpotstraete*" verhuurde **Daniël Laureys** het huis "*In de Kercke*" aan lakenmeter Servaes Cuypers. Zelf woonde hij op de Wijngaardbrug ("*Wijngaertbrug*").
- Het huis "*De Oude Zwaan*" werd gehuurd door Hermond Gijsbrechts, een barbier. Het huis daarnaast, dat eveneens viel onder het vendel van kapitein Busschot(s), werd gehuurd door **Geert Laureys**. De verhuurster was

de weduwe van Henrik Hoons. De precieze locatie is niet bekend. Zo ook niet van het huis "*In 't Fortuintje*" dat bakker **Christiaan Laureys** huurde van de weduwe van Koenraad Van Henselroey in het "*Straetken*".

- Te Klapdorp huurde **Hans Laureys** een kamer in het huis "*In Lubeck*" van Adriaan Spelmans. De woning viel onder het vendel van kapitein Corneel Adriaensen en we kennen enkele andere huurders: Willem Van Steenstraet en Frans De Vos.
- Aan de westelijke zijde van 't Zand ("*'t Sant*") huurde kleermaker **Hans Laureys** boven het wachthuis aan het huis "*In de Vergulde Zeepketel*" van de stad.
- In de Israelietenstraat ("*Israelstraete*") huurde kousenmaker **Hans Laureys** naast het huis "*In de Lelieboom*" van Engelbert Dilmans. De verhuurder was tavernier en woonde in "*De Lelieboom*".
- Op de Paardenmarkt ("*Peerdermerckt*") huurde **Marinus Laureys** een kamer van Jacques Bulteau, naast het huis "*In de Fortuin*", terwijl **Willem Laureys** er eigenaar was van het huis "*Royen Torne*" en dit verhuurde aan Hans Mertens. Willems familienaam werd gespeld als **Lauwen(s)** op 25 mei 1577 in het certificatenboek toen hij op verzoek van koopman François Spierinck en Petro Yanes transport van goederen had uitgevoerd naar het huis "*De Drie Kroontjes*"³.
- Op de Oude Beurs ("*Oude Borsse*") was **Willem Laureys** eigenaar van het huis "*In Calie*".

Foto: Onze-Lieve-Vrouwe kathedraal Antwerpen, zicht vanuit de KBC-toren.

Antwerpen Sint-Jacob

In die periode trok de buurt welgestelde burgers aan en die 'grandeur' van weleer is nog te merken wanneer men het nabij gelegen huizen van Rubens (die er 25 jaar woonde met zijn gezin) of van burgemeester Nicolaas Rockox (1560-1640) bezoekt.

Hoewel heel wat archieven werden verwoest tijdens de brand van het Antwerpse stadhuis naar aanleiding van de "Spaanse Furie" van 1576, beek uit parochieregisters uit deze eeuw dat familienaamgenoten die binnen de stadsomwallingen woonden tijdens deze eeuw vooral in de toenmalige parochies Sint-Jacob en Sint-Andries woonden. Zij waren vooral ambachtslui of kooplieden. 'Sint-Jacob' is nog steeds de Antwerpse startplaats voor pelgrims op weg naar Santiago de Compostella.

De laatgotische kerk werd gebouwd tussen 1506 en 1656 en bezat een grootse kunstcollectie met namen als Jordaens, Rubens, Van Balen en de grafkapel van Peter Paul Rubens.

Sint-Jacob was de parochiekerk van Rubens. Hij huwde er en hij werd er begraven.

Afbeelding: stadsplan van Antwerpen uit 1572¹⁸⁶

1586 - Magdalena Lauwers verhuisde uit Arnhem, NL (Antwerpen)

Op 30 maart 1586 werd te Arnhem, Zeeland, NL, vermeld dat de Antwerpenaren Cathelijne Bollaert en haar dochter Magdalena Lauwers, vertrokken waren uit de gemeente.

Dit vertrek vond plaats "op het Heilig Avondmaal".

Kaart: situering van Arnhem¹⁸⁷

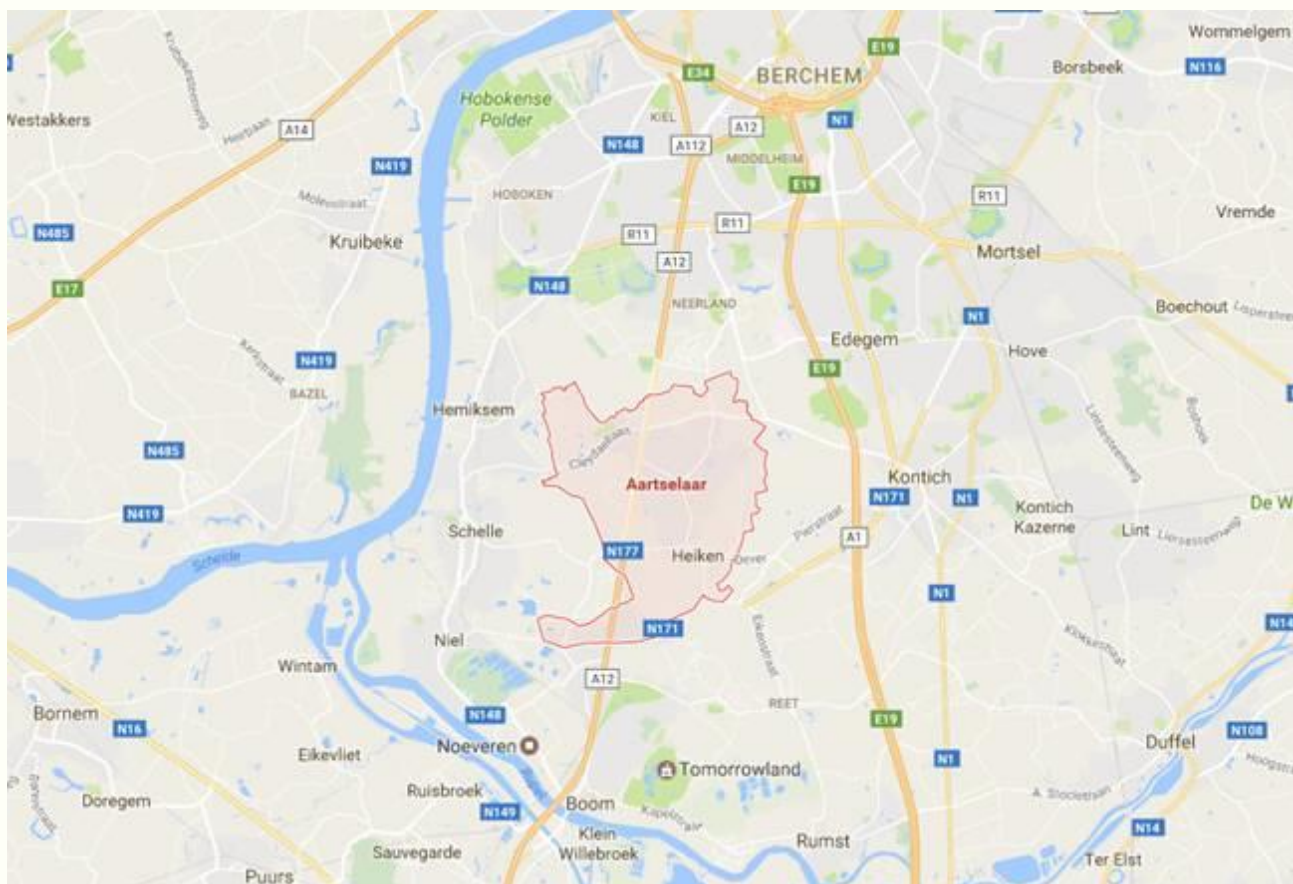
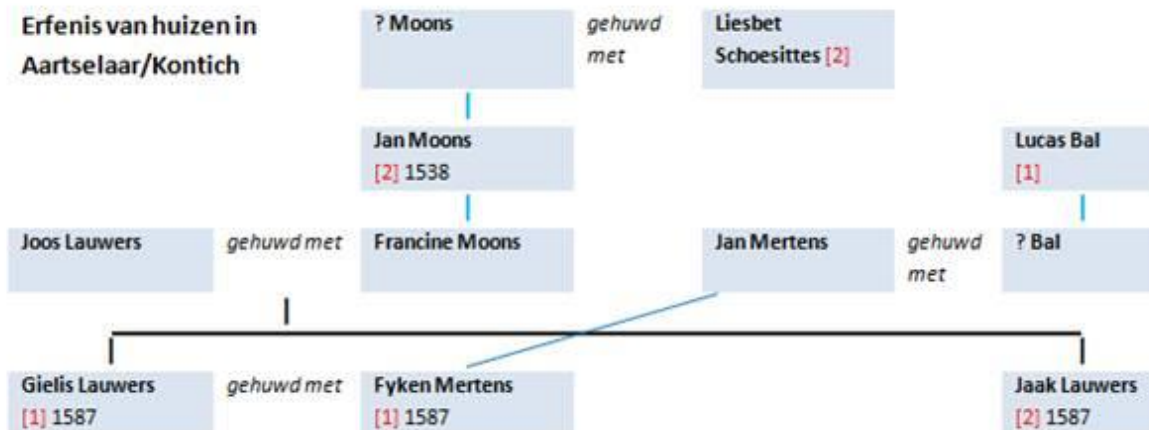
¹⁸⁶ Detail van een stadsplan uit 1572 in "Civitas Orbis Terrarum" van Braun & Hogenberg onder Publiek Domein.

¹⁸⁷ Kaartbewerking van © Google maps, 2012, onder gebruiksvoorwaarden.

1587 - Gielis Lauwers en zijn vrouw Fyken Mertens erfden te Aartselaar

Op 27 februari 1587 werd in het Schepenregister van Antwerpen vermeld dat Gielis Lauwers en Fyken Mertens (Mertens), in het bezit kwamen van een huis met grond te Aartselaar. Gielis Lauwers was een zoon van Joos Lauwers . Fyken Mertens was een dochter van Jan Mertens en verwierf het bezit uit een erfenis van haar grootvader Lucas Bal. Aartselaar was tot 1558 nog een deel van Kontich.

Op dezelfde dag werd vermeld dat Jacques Lauwers , zoon van wijlen Joos en Francine Moons, een huis met land bezat te Aartselaar. De eigendom werd door zijn grootvader Jan Moons in 1538 van diens moeder Liesbeth Schoesittes¹⁸⁸ gekocht.

Kaart: situering van Aartselaar, ten zuiden van de stad Antwerpen¹⁸⁹.

¹⁸⁸ Ook Schoeters. De familie was ook verwant in Lippelo. Zie ook gezinsreconstructies Aartselaar.

¹⁸⁹ (c) Stamboomschema laurentii.be, 2018 - bewerking kaart (c) Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

1587 - Huybrecht Lauwers en Marie Piggen bezaten een huis te Kapellen

Op 25 juni 1587 werd in het Schepenregister van Antwerpen vermeld dat Huybrecht Lauwers en zijn vrouw Marie Piggen een huis bezaten in Kapellen.

Het huis was verworven door Marie Piggen en haar eerste echtgenoot Nicolaas Janssen in 1572. Merk ook dat op 16 januari 1583 de huwelijksvoorwaarden van Huybrecht Lauwers, toen wonende te Antwerpen, met Maria Piggen werden vastgelegd bij notaris De Hondecoutere in

Mechelen¹⁹⁰. Huybrechts "goede vriend" Jacques Van der Vorst assisteerde de bruidegom. Bij het huwelijk werd vermeld dat Maria Piggen weduwe was van Bernard Vuyst. Marie moet dus meerdere malen gehuwd zijn geweest.

Dit speelde zich af kort na de Spaanse Furie in Antwerpen.

Kaart: situering van Kapellen¹⁹¹

1587 - Antoon Lauwers, deken van het schiptrekkers-ambacht (Werchter)

Een akte van 1 januari 1587, verleden voor Laurens Vrebos te Werchter, vermeldde Antoon Lauwers (of Lauwaerts *alias de Doncker*¹⁹², ook "Lauwens") als gezworen deken van het schiptrekkersambacht te Werchter.

Verschillende Lauwersen werden vermeld als schipper te Haacht en te Werchter¹⁹³. Antoons zoon Peter zou in 1589 in zijn voetspoor treden.

¹⁹⁰ Zie het archief van notaris Guido De Hondecoutere in Mechelen, 1552-1600, o.m. bewerking van Gaston Roggemans.

¹⁹¹ Kaartgegevens van (c) Google maps, 2016 onder gebruikslicentie.

¹⁹² De Donck was een gehucht van Mechelen, gelegen aan de Dijle. Antoon Lauwers was een oudere broer van Joris Lauwers, de stamouder van de stamlijn Hombeek-Leest.

¹⁹³ Zie ook verhaal uit 1564.

Afbeelding: de Dijle & Demer te Werchter¹⁹⁴.

Laureijs Lauwers was te Haacht gehuwd met Liesbeth 'Lisken' De Wortelaer. Laureijs was een neef van Antoon, als zoon van Frans Lauwers *alias De Doncker* die ook schipper was. Laureijs was eigenaar van een huis in de Brabantstraat te Haacht. Zijn kozijn Peter Lauwers , schipper, trad samen met Liesbeth De Wortelaer op als doopgetuige bij de geboorte van Peter Lauwers op 28 september 1622 te Werchter, een kind van Jan Lauwers en Anna Ingels.

De verwantschap tussen De Wortelaer en Lauwers was ook duidelijk in een akte uit 1594, waarin Laureijs Lauwers met Jan De Wortelaer optrad over gronden gelegen aan het Hoogveld. Op 1 juli 1597, verkocht Jan Van Rauwe een beemd genaamd "*den middendijck*" aan de '*Walenstraete*' aan Laureijs Lauwers en Liesbeth Wortelaer. In een akte van 1 december 1591 werd Peter Lauwers *alias De Doncker* vermeld als voogd van Barbara Van Haecht, de dochter van wijlen Hendrik Van Haecht. Peter Lauwers was de tweede echtgenoot van Barbara Van Haecht. Zij was eerder gehuwd met August Van Loossen ("*Van Looffen*", vermoedelijk *Van Leuven*).

Kaart: het gehucht "Donck" in Mechelen op een 16e -eeuwse kaart

Het ging om een leen van Hendrik Van Haecht aan Frank Van Hofstaden (zoon van Adolf, ook "*Van Hofstadt*" genoemd), vermeld op 27 februari 1572. Toen was het leen verkregen na de dood van Liesbeth Verhoeven en haar echtgenoot Engelbert Storms. In 1591, na de dood van Frank Van Hofstadt, kreeg Dorothea, een dochter van Adolf Van Hofstadt (*Verhofstadt*), het leen toegewezen met haar echtgenoot Gielis Schuerbergen.

Een ander kind van Hendrik Van Haecht en Ann De Rijcke, Staessen Van Haecht, ontving volgens een akte van 8 april 1565 drie beemden "*ten berge*" onder Werchter. De helft van deze beemden werden op 6 juni 1596 te leen ontvangen door Peter Lauwers '*alias De Doncker*', van wie toen geweten was dat hij woonde te Mechelen en schipper was. Op 10 december 1658, na de dood van Peter Lauwers, zou diens zoon Willem Lauwers het leen ontvangen.

De schippersstiel vonden we behalve in de 16e en de 17e eeuw ook terug bij het huwelijk van Barbara *de Percy* met Peter Van Cauwenbergh, "schipper op de Dijle en de Demer". Barbara *de Percy* was een dochter van Jan Baptist *de Persi* en Anne Marie Lauwers , geboren op 10 november 1730 te Rotselaar.

Schippers vonden we ook bij families uit andere streken in Brabant in de 18e eeuw. Op 28 april 1769 werd het overlijden vermeld van André Lauwers , een schippersknecht geboren te Sint-Amands, die was verdronken in de haven te Rupelmonde. Er waren ook schippers Lauwers op de Rupel (Boom, Niel, Reet, Aartselaar).

¹⁹⁴ Foto's onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0 Boerkevitz, 2006 - (c) Bewerking kaart Mechelen uit private collectie, Antverpia Marchionatus et Dominium Mechliniae van Carel Allard, 1648-1709 (kaart onder Publiek Domein).

Afbeelding: trekkers pad langs de rivier. Het beroep van schiptrekker was bittere ernst. Ruim 400 jaar geleden werden de schepen op de rivier nog niet mechanisch voortgedreven. De boten moesten door mankracht voortbewogen worden en daarvoor deden de schippers een beroep op de schiptrekkers. Veel later werden voor dit karwei paarden ingespannen. 'Schiptrekkers' is tot vandaag de spotnaam van de Denderleeuwenaren en verwijst naar het ambacht aan de Dender ruim 150 jaar geleden.

August Lauwens , geboren op 8 februari 1762 te Mechelen als zoon van Peter Lauwens en Katrien Stockaert, was ook een schipper. Hij kwam door zijn beroep op heel wat plaatsen. Dat werd duidelijk in zijn huwelijken met Ann Feelingen van Vlimmeren, met Hendrica Russels van Doel en met Ann De Wijngaert uit Baal. Marie Katrien De Vleeschouwer, een dochter van Jan De Vleeshouder en Liesbeth Lauwens was geboren te Brussel in 1795, en zij huwde met beurtschipper Rossaerts, van geboorte van Antwerpen.

Nog een schipper was Jan Lauwens, die op 30 april 1787 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw huwde met Clara De Greef. Hij was een binnenschipper. Bij zijn overlijden op 3 november 1822 te Mechelen, trad zijn zoon Bernard Lauwens op als getuige. De toen 21-jarige Bernard was eveneens schipper. Een andere binnenschipper uit Mechelen was Jan Lauwens, die er op 8 juli 1788 huwde met Anne Marie Eyletters, geboren te Gent. De Antwerpse schipper Peter Engelen was er gehuwd met Liesbeth Lauwers, een dochter van Peter Lauwers en Liesbeth Van De Velde uit Borgerhout.

1589 - Verkoop van een erf aan Corneel Verbeeck en Lucie Lauwers (Werchter)

De weduwe van Aart *de Schrijnmaker*, Anne Badelijn, verkocht op 14 februari 1589 een stuk erf met een waterput aan Corneel Verbeeck en Lucie Lauwers . Dit erf behoorde voorheen aan Nicolaas van Duffel, en het bevond zich nabij het kerkhof. Twee dagen later verkocht Peter Van Dooren hen ook nog een stuk beemd.

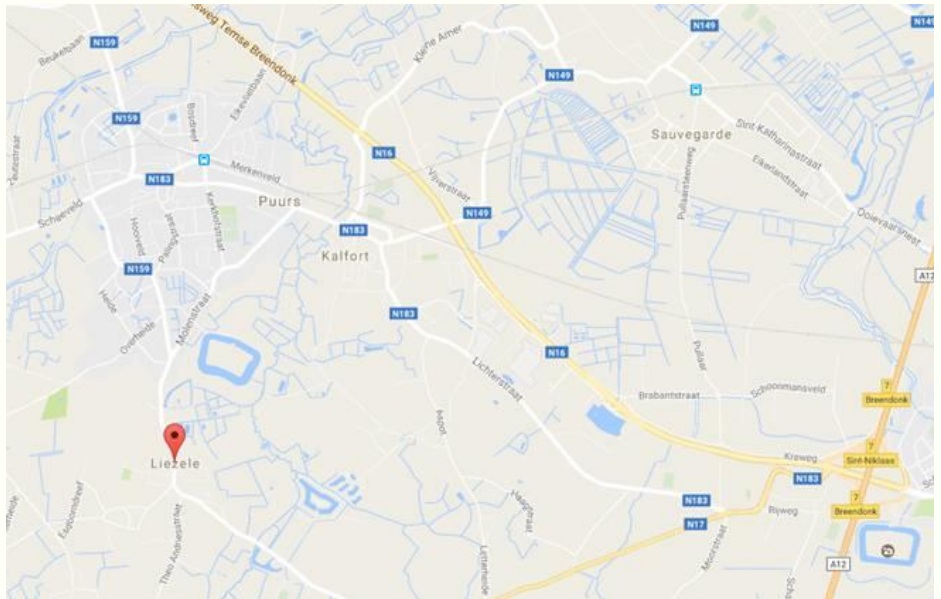
Lucie Lauwers werd opnieuw vermeld op 17 augustus 1606 als weduwe van Corneel Verbeeck, en er was dan sprake van enkele kinderen. Zij trad op samen met Andries Van Roost *'met procuratie van Cornelia Van Roost'* (dochter van Jan Van Roost) voor zijn broer wijlen Jakob Van Roost *'met achtergelaten kinderen'*, met Jan Van Lambroeck (zoon van Jan, uit Leuven). Zij trad ook op voor zichzelf en haar kinderen, met Hendrik *de Clercq* die ook *'Faes'* werd genoemd. Hij was haar wettige man.

Andries Van Roost verkocht met zijn zus Cornelia aan Jacob Wouters *alias 'van Mechelen'* twee stukken beemd die zij hadden geërfd van Maaïke De Witte via de erfgenamen Van Roost en Liesbeth Van Hamme. Van deze Liesbeth Van Hamme wisten we dat zij de echtgenote was van Gielis Moens *alias 'Moetaert'*. De beemden waren drie dagmalen groot.

1592 - Gielis Lauwers en Katelijne De Mul en de erfenis van Jan De Mul te Liezele (Puurs – Sint-Amands)

Op 29 maart 1592 werd een verklaring geacteerd van Gielis Lauwers en zijn echtgenote Katelijne De Mul (*ook 's Muls' in de parochieklappers*) namens de erfgenamen van Jan De Mul (*ook 'De Mol'*), de vader van Katelijne.

Zij bevestigden dat Jan De Mul en echtgenote Zegerijne Blesers op 1 februari 1574 land in 'Daesbroecken' hadden gekocht van wijlen Jan Gommerbach en juffrouw Anna Van Der Capellen.

Kaart: Liezele, momenteel deelgemeente van Puurs¹⁹⁵

Deze laatste hadden de grond verworven via Gommar van Gillis Stallaert, en verkochten ten behoeve van de zonen van Jaak en juffrouw Anna Gommerbach en van hun grootmoeder Anna Van Der Capellen.

Gielis Lauwers was in Liezele gehuwd met Katelijne De Mul. Hij was er pachter. Katelijnes vader Jan De Mul was vermoedelijk een zoon van Hendrik De Mul en Katelijne Meysmans (vermeld te Liezele in november 1570).

Behalve de takken Lauwers en Lauwens van Mechelen, van Hombeek en Leest, van Werchter, van Grimbergen, was er in de 16^e eeuw ook een tak van de families in de streek van Klein-Brabant.

1597 - Hendrik Van den Dijcke en Liesbeth Lauwers huis en hof te Winbraken (Werchter)

Na een vonnis van 17 juni 1597, droeg Jan Schrijns op 2 december hetzelfde jaar huis en hof te Winbraken, Werchter, over aan het koppel Hendrik Van den Dijcke en Liesbeth Lauwers .

Nog op 9 januari 1604 verwierf het koppel een dagwand genoemd "*theygueten*" in Werchter van Huibrecht Van Hoegaerden. Huibrecht trad op in naam van Maarten Van Heymbeeck en Barbel Van Hoegaerden, de dochter van Huibrecht, van Jan Van Hoegaerden en van Hans Van Bostraeten en Margriet Van Hoegaerden.

¹⁹⁵ Kaart bewerking van (c) Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

Met Huibrecht trad Hendrik Peeters op voor zijn broer Gielis Peeters.

Verwantschappen van het koppel Van den Dijcke-Lauwers kwamen aan bod in een andere Werchterse akte van 29 december 1606. Toen trad Hendrik Van Dijcke op als voogd van de onbejaarde kinderen van wijlen Peter Lauwers en Katelijne Vranckx *alias* 'Grietens' ten overstaan van Peter Lauwers *de jonge*, 'gesondt sijnde' (in goede gezondheid), Joris Van Aerschot, Adriaan Briers, Geert Van Aerschot en diens zuster Katelijne Van Aerschot die gehuwd was met Adriaan Meeus.

Dezelfde dag verkochten Maarten Briers, gehuwd met Goedele De Caele, als erfgenamen van Gerard Verstraeten een half dagwand gelegen te Bexem. Die

eigendom behoorde vóór Hendrik Verstraeten aan Govaert Vrolijkcx (Vrolix) en diens echtgenote Katelijne Brugmans. De naam 'Grietens' dook opnieuw op bij een huwelijk met een dochter van Willem Van Langendonck en Katrien Lauwers in 1753 te Rotselaar (Dit gezin wordt hierna vermeld).

Kaart: situering van Werchter, momenteel deelgemeente van Rotselaar¹⁹⁶

Katelijne Vranckx was verwant met Jan Vranckx en Margriet Vandenberghe, die blijkens een akte van 19 juni 1608 aan de 'Heilige Geest' (de armenzorg, soort OCMW van die tijd) goederen hadden afgestaan ten behoeve van hun kinderen Jan en Ann Vranckx. Jan Vranckx was op dat moment weduwnaar. Hij verkocht dezelfde dag twee bunders beemd 'gelegen tot cruïjs' aan het gezin Joos Holemans en Ann Lauwers *alias* Lauwereys.

Goedele De Caele, gehuwd met Maarten Briers, was meter van Olivier Dauwen, een zoon van Antoon Dauwen en Petronella Lauwers , gedoopt op 30 december 1635 te Rotselaar. Een verwante van Margriet, Hendrik Vanden Berge, was peter van Katrien Dauwen op 6 april 1622 in hetzelfde gezin.

De verwantschap tussen Lauwers en Van Tongel kwam aan bod in een akte van 20 januari 1590, waarbij twee begijntjes van het groot begijnhof, Lucie en Ida Van Tongel(en), rente betaalden aan het *college van Dieve* (E.H. Peter Van Emelen trad op als president van dit college). Zij moesten ook rente betalen aan Hendrik Van Dijck en Liesbeth Lauwers, volgens een akte van 30 januari 1608.

De familie Van Tongel was verwant met Lauwers/Lauwers en met families die soms ook met deze laatste verwant waren als Van Aerschot, Paeps, Van Langendonck, De Clercq, Wortelaer, Vermijlen, Van Roost,... (ook als Van Tongelen en als Van Tongerlo *gespeld*). Sommige Van Tongels bekleedden vooraanstaande functies: Willem Van Tongel was in 1639 gehuwd met Katrien Vercammen en was notaris in Mechelen. Peter Van Tongel was omstreeks 1625 gehuwd met Jeanne Smets en was meier van Werchter.

Verwantschap tussen Lauwers, Holemans en Meeus vonden we enkele generaties later te Rotselaar, bij het huwelijk van Peter Meeus, een zoon van André Meeus en Anna Goris. Peter Meeus huwde op 4 mei 1731 te Rotselaar met Katrien Lauwers, een dochter van André Lauwers en Anna Molemans (*Holemans?*). Zij was eerder gehuwd geweest met Willem Van Langendonck. Verwantschappen tussen Lauwers

¹⁹⁶ Kaart bewerking van (c) Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

en Briers vonden we pas later in de 18e eeuw te Mechelen en te Langdorp, onder meer bij het huwelijk van Peter Lauwens in 1750 te Mechelen Sint-Katelijne met Liesbeth *De Brier(s)*, beiden afkomstig van Langdorp, en vij het huwelijk omstreeks 1790 van Hendrik Lauwens met Ann Katrien Holemans in Langdorp. Ann Katrien of Ann Marie Holemans werd geboren als dochter van Peter Holemans en Ann Marie Briers.

Een voorouder en naamgenoot van de vermelde Willem Van Langendonck werd vermeld op 14 februari 1592 in Werchter. Deze Willem verscheen voor Filips Van Haecht als voogd van drie kinderen van Peter Van Langendonck en Katelijne Van Rooye voor de verkoop van gronden te Haacht. Bij die verkoop aan Peter Van Langendonck, zoon van Jacob, werden de schepenen van Haacht vermeld: Aart Van Haecht, Remi Verpaelt, Willem Bols en Remi Van Haecht, alsook Maarten Verhaegen, de secretaris van Rijmenam. De familie Van Haecht was eerder verwant met Lauwens¹⁹⁷.

Een akte van 26 april 1610 verwees naar de verwantschap met de in 1587 vermelde Peter Lauwers en Lauwereijs Lauwers '*alias De Doncker*'¹⁹⁸. Het ging om een erfenis van anderhalf dagwand land '*uit een blok van drij (3) dm lants gelegen in den couter*' na de dood van Peter Van Langendonck. Er werd daarbij verwezen naar een vonnis van 15 december 1607.

1599 - Joos Lauwens, een Vilvoordse kramer, emigreert naar Amsterdam

Op 24 april 1599 werd in Amsterdam, NL, vermeld dat Joos Lauwens, gespeld als Joost Lauwensz(oon) er immigreerde. Hij was kramer en afkomstig van Vilvoorde.

Hij moet verwant geweest zijn met de Lauwens families 🇳🇱 die rond deze tijd werden opgetekend in Vilvoorde.

Afbeelding: prent aan de Amsteldijk te Amsterdam omstreeks 1599¹⁹⁹

Ook op 14 juli 1587 was er een melding van Jacques Lauwers, een kramer uit Antwerpen, die zich in Amsterdam kwam vestigen. Mogelijk ging het hier om Jacques Lauwers die enkele jaren later huwde met Margriet Huysaert. Zij was vermoedelijk afkomstig uit Nederland (enige bekende herkomst van deze schrijfwijze van de familienaam), al zou dit betekenen dat het gezin zich later in Antwerpen vestigde waar op 27 april 1600 een zoon Nicolaas werd geboren.

Zijn zoon Nicolaas zou op 8 februari 1628 te Antwerpen, in de Onze-Lieve-Vrouwekerk, huwen met Maria Vermeulen. Hij was koopman, bekend kopersnijder en graveerder en hij overleed op 4 november 1652 in Antwerpen. Maria Vermeulen was geboren op 3 mei 1607 te Antwerpen Onze-Lieve-Vrouw als dochter van Koenraad Vermeulen²⁰⁰, een zijdekoopman. Eén van de zonen van Nicolaas, Koenraad Lauwers, geboren op 20 juni 1632 te Antwerpen, was een bekend kunstsmed in Antwerpen tot zijn overlijden in 1685.

¹⁹⁷ Via een oudere broer Antoon Lauwens, van Joris Lauwers, stamouder van de Hombeeks-Leestse lijn in 1570.

¹⁹⁸ Alias *Donckers*, vermoedelijk genoemd naar hun afkomst hoewel de naam ook als familienaam voorkwam. De Donck was een gehucht van Mechelen, gelegen aan de Dijle – zie hoger.

¹⁹⁹ Scan prent Amsterdam uit private collectie (Publiek Domein, 1599).

²⁰⁰ Koenraad Vermeulen werd geboren op 4 februari 1577 en huwde met Maria Nijs. Zij waren op 7 oktober 1598 te Antwerpen in de hoofdkerk gehuwd.

16e-17e eeuw – Verdachte overlijdens en Criminaliteit in Mechelen

Tot 1700 levert een bloemlezing van de geregistreerde begrafenis in de stad Mechelen fascinerend veel informatie over verdachte overlijdens en criminaliteit. De reden van het overlijden, en soms de omstandigheden, werden soms expliciet vermeld. Er waren op z'n minst gezegd merkwaardige voorvallen bij, zoals de verdrinking van zeven jonge vrouwen en een knecht aan de Volmolen in 1536, de moord op soldaten, enkele terechtstellingen, en een tweetal keer meldde men dat een vrouw "*dood uit haar bed*" was gevallen. Er zijn ook meldingen van vluchtelingen uit omliggende parochies die in Mechelen kwamen te overlijden en werkongevallen: een klokkenluider die van de toren viel in beschonken toestand, bouwvakkers die van een gebouw vielen. Een enkele brand en de instorting van een huis komen ook op het lijstje voor.

Heel wat verdrinkingen vonden plaats in de zomermaanden wanneer het baden populair was. Zelf vind ik de overlijdensberichten van jonge meiden die in dienst waren bij notabelen ook wel intrigerend, maar het zou erg speculatief zijn om deze aan de lijst toe te voegen.

We hebben daarvan een selectie gemaakt in onderstaand overzicht²⁰¹.

Heel wat soldaten overleden in de Mechelse stad, en ze waren vaak van buitenlandse komaf: Spaans, Hollands, Duits, Engels, Italiaans en Frans. Zij lieten behalve vrouwen en weduwen tal van naamloze kinderen achter in de Dijlestad die bij hun overlijden werden vermeld als *soldatenkind* "*daer men geen naemen en heeft connen weten*". Talrijk zijn ook de meldingen van mensen die overleden aan de pest, al hebben we die niet opgenomen in dit overzicht. De meldingen doorheen alle jaren tonen wel aan dat de ziekte zowat permanent aanwezig was in de binnenstad. Ook de overlijdens van geestelijke zonen en dochters werden uitvoerig gedocumenteerd: priesters, kapelaans, vicarissen, bisschoppen, zware zusters, begijnen, ... en kosteren en hun familie. Er waren ook aardig wat vondelingen die overleden in Mechelen.

Verdachte overlijdens en criminaliteit in Mechelen

- In 1390 werd de valsemunter Willem Vanders, afkomstig uit Namen, veroordeeld tot een gruwelijke straf: levend gekookt worden. Die straf voor valsmunters was eerder zeldzaam in Mechelen en kwam eerder voor in steden als Antwerpen, Gent en Brussel en er zijn ook meldingen uit steden als Vilvoorde, Aarschot en Tienen²⁰².

²⁰¹ Bronnen: o.m.: Rijksarchief België, eigen stamboomonderzoek, De Ware Vrienden van het Archief, bewerking Parochieregisters Mechelen 1303-1796, 2007-2021. - © Foto's stadszichten Mechelen en gedenkkaarsen Scherpenheuvel, 2020, laurentii.be

²⁰² Zie o.m. "*Vijf eeuwen stedelijk strafrecht*", L.-T. Maes, "*De Schandstraffen in het wereldlijk strafrecht in de Zuidelijke Nederlanden*" van P. De Win, "*Gruwelgids voor Oud-Mechelen. Vijfhonderd jaar stedelijke rechtspraak*", M. Kocken. Dieven werden in sommige steden een oor afgesneden, en in Mechelen werd in 1438 nog een vrouw beticht van diefstal enkel omdat zij een oor miste. Wie twee oren miste, werd veroordeeld tot de galg bij een derde misdrijf (...). Verminking van de tong kwam ook in Mechelen voor als straf in de 16^e eeuw bij godslastering. Vrouwen die tijdens een verbanning terugkeerden naar de stad konden in de Dijlestad in de 15^e eeuw een oog verliezen en landlopers of bedelaars werden kaal geschoren in de 16^e eeuw (in Antwerpen en Gent werd het haar "*afgebrand*"). Ook publieke afranseling met een roede of zweep behoorde tot de strafmaatregelen, evenals publiekelijk ten schande worden gesteld met een strop op een ladder of dagenlang in een mand (*ook "schoopstoel" genoemd*) worden gehangen (Mechelen). Die "*schoopstoel*" werd in Mechelen aan de Grote Markt al vermeld tussen 1277 en 1281.

- Aart Verbeke werd doodgeschoten in oktober 1521 te Mechelen Sint-Rombout. Hij woonde in de Schipstraat.
- Tussen 1537 en 1556 werden in Mechelen zes vrouwen en één man terechtgesteld door middel van verdrinking. Dit gebeurde in een ton of kuip. Er is ook één geval bekend van terechtstelling door levend begraven te worden, een straf waarmee dievegges vaak werden bedreigd maar die zelden werd uitgevoerd. Ook ophanging was een strafmaat. Mechelen had een galgenveld, de zgn. "*Rommekensberg*", dat zich in de late middeleeuwen op Bruinekruis, tussen Battel en Walem bevond. Tussen 1392 en 1691 werden zeven vrouwen opgehangen. In de 14^e en 15^e eeuw werd de brandstapel acht keer aangesproken, in de 16^e eeuw zelfs 33 keer. Nog een gruwelijk levenseinde gebeurde door middel van radbraken als straf. Dit kwam in Mechelen tussen 1378 en 1419, 23 keer voor, en tussen 1562 en 1570 werd de straf opnieuw ingevoerd "Vierendelen" als straf kwam in Mechelen niet voor.
- In 1538 belandde Jan Thijs op de brandstapel op de Grote Markt in Mechelen na een proces omdat hij het protestantse geloof aanhield. Het ouderlijk gezin Thijs woonde in de Sint-Katelijne parochie in Mechelen.
- Op 23 december 1555 kwamen de broers Frans en Nicolaas Thys²⁰³ om op de brandstapel op de Grote Markt²⁰⁴. Zij werden veroordeeld omdat zij het Lutherse geloof aanhielden. Na hun overlijden worden hun assen uitgestrooid in de Binnen-Dijle. In 1538 was de oudste broer Jan om dezelfde redenen al tot de brandstapel veroordeeld geweest, en het gezin was toen naar Engeland gevlucht. Frans en Nicolaas waren na enkele jaren teruggekeerd naar de Dijlestad. De ouders, Andreas en Catharina, zouden in Engeland blijven. Het vonnis werd uitgevoerd door schout Willem *de Clerq*, ridder en *heer van Bouvekercke* na een proces dat al in oktober was begonnen en inquisiteurs van de katholieke universiteit onder leiding van Ruart Tapper van Enkhuizen hadden de veroordeling uitgesproken. De 'gemeente' (protestantse parochie) waartoe de broers behoorden, zou pas in 1567 in Mechelen worden verboden en tussen augustus en oktober 1572 en tussen april 1580, na de Engelse Furie, en juli 1585 was er zelfs even een protestants bestuur.
- Andries Van Loven werd in november 1566 doodgesmeten "*metten molen roijen*"²⁰⁵. Hij was van Mechelen Sint-Jan.
- Anna Van Heyst was "*dood van haar bed gevallen*" in september 1571. Dat is op z'n minst een verdachte omstandigheid (...).
- Anneken Rijmenants werd in augustus 1597 gekwetst door een musket op de grote kermis. Zij overleed aan haar verwondingen.
- Antoon, de klokkenluider van Sint-Jan, viel uit het klokgat tijdens het luiden voor het lof in juli 1550. Hij was "*wel bij de dranck wesende*", zeg maar dronken.
- Antoon Op de Beeck verdrong in juli 1599 buiten het winket²⁰⁶. Hij was een zoon van Adam Op de Beeck, afkomstig van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Augustijn Van Roy was een jonge gezelschap die werd doodgestoken in april 1574. Hij was afkomstig van Sint-Rombout.
- Een naamgenoot uit Onze-Lieve-Vrouw van Hanswijk was gewond door Jan Goyers in augustus 1590 en overleed aan zijn verwondingen.
- Baptista Van de Hoeve werd doodgestoken in november 1559. Zij was van Sint-Rombout.

In Mechelen is er voor het eerst melding van een beul in een cijnsrol van het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis in 1220 en in 1536 stond een Mechelse beul ("*pendeur*", "*stocker*") terecht voor brandstichting. De strafuitvoering vond publiekelijk plaats op het "*schavot*" op de Grote Markt. Gruwelijke straffen zijn niet het alleenrecht van de religieuze fundamentalisten in de 20^e eeuw (...). Ze bestonden in onze contreien ook in de middeleeuwen.

²⁰³ Een verwante, Lucia Thys, was in augustus 1544 te Mechelen Sint-Jan gehuwd met Antoon Lauwers en Jacques Thys huwde op 28 januari 1575 te Mechelen Sint-Rombout met Barbara Lauwers .

²⁰⁴ Bron: "*Historie der Martelaren*" van Adrianus Haemstedius, 1655.

²⁰⁵ Het is vermoedelijk een verwijzing naar "Rode Molen" die zich aan de Lierse steenweg bevond.

²⁰⁶ Destijds een houten valbrug die schepen de toegang tot de stad kon verhinderen aan de Waterpoort.

- Katrien Smeijers werd op 14 september 1550 dood gevonden op de Heilig-Kruisdag. Zij was van Mechelen Sint-Jan.
- Katelijne Baecx werd in april 1598 "*haestelijck verrast van de doot*". Zij was van Mechelen Sint-Rombout, en woonde met haar man Peter Lijbosch in de Moriaan.
- Klaas Cools was een jonge gezelschap, doodgestoken op 28 september 1572. Hij was van Mechelen Sint-Jan.
- Clara van Schellen overleed in november 1595 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Haar man was in Rumst door de geuzen vermoord.
- Koen Spruyt verdronk onderweg naar Battel in juli 1558. Hij was van Mechelen Sint-Rombout.
- Een niet nader genoemde Corneel werd in september 1576 doodgestoken "*bij de schoenegeerders*".
- Dominiek Stevens werd in februari 1567 doodgestoken. Hij was van Sint-Jan en werd begraven te Sint-Rombout.
- Op 18 mei 1600 kwam Katelijne Van Hove om op de brandstapel op de Grote Markt van Mechelen. Zij was veroordeeld wegens hekserij en was gehuwd met Peter Caluwaerts.
- Adriaan Diddens was met een singel (*buikriem van een paard*) van de smeden geraakt aan zijn hoofd en stierf aan de gevolgen in november 1608. Hij was van Sint-Rombout.
- Agneta Jacomijns verdronk in augustus 1605 op een "*onmenselijcken*" manier in de Schepstraat. Zij was van Mechelen Sint-Rombout.
- Andries Suetens werd gekwetst door een beenhouwer en overleed aan de gevolgen op 21 november 1603. Hij was van de *Blaewhontstraet* in de parochie Sint-Rombout.
- Anneken Thomas was "*subietelijck*", plots, gestorven en uit bed gevallen op 28 maart 1603 te Sint-Rombout.
- Antoon, opperknaap bij de metsers, was om 9 uur gaan baden in juli 1604 en was verdwenen tussen de Fonteinbrug en de Grote brug.
- Bonaventuur Van Hamme overleed in januari 1600 in verdachte omstandigheden: "*'t zaterdags was hij noch op de straet en de 't sondachs een lijck.*"
- Corneel Frans was nabij Sluis beschoten. Hij overleed drie weken later in het *Spaeschgasthuis* in juli 1605. Hij was van Sint-Rombout.
- Digna Tubacx werd dood gevonden op haar bed na twee dagen op 3 februari 1606 te Sint-Rombout. De omstandigheden waren onduidelijk.
- Frans Persoons overleed in november 1606 van de droogte. Hij woonde in de Begijnenstraat en werd begraven op het kerkhof van de minderbroeders.
- Hans, een pottenbakker van Kortrijk, werd doodgestoken op de markt in januari 1603.
- Hans Deens was op het Groot Begijnhof gevallen en aan de verwondingen overleden in februari 1605. Hij woonde in de Kapelstraat te Sint-Rombout.
- Jan de Merode was een jonge man die in zijn been werd geschoten en daaraan was gestorven. Hij werd begraven in Gelder, maar kreeg in november 1606 een uitvaart in Sint-Rombout.
- Lesken Blondeels had zichzelf in de beerput geworpen. Men heeft haar nog kunnen redden, maar zij overleed aan de gevolgen na drie uur onderkoeld te zijn geweest. Zij was eertijds nog begijn geweest en zij overleed in februari 1608.
- Een onbekende jonge man werd in de *Blancart* gevonden, dood hangend aan een koord in augustus 1606 – "*hoe dat gebeurt es dat laeten wij god den Heere oordelen oft dat wetens off willen gedan es*".
- Nog een onbekende jongen was geschoten in juni 1606 en daaraan gestorven. Hij kreeg een mis zonder enige ceremonie.
- Arnold Vermeeren verdronk in september 1610. Hij was diaken van Zellaar en woonde in de Sint-Romboutparochie.
- Corneel Torfs was in de brouwketel gevallen en overleden op 29 oktober 1611. Hij woonde in de Torf te Sint-Katelijne.
- Antoon Herrebouts was verdronken in 1619 en zijn lijk werd iets meer dan een jaar later opgevist aan de Donck te Mechelen, eind december 1620. Hij was afkomstig van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Antoon Neefs verdronk in juli 1620. Hij was huidvetter en woonde te Sint-Pieter en Paul.

- Willem Verstreken werd dood gestoken in juli 1620. Zijn lijk werd in het water gegooid.
- Jan Boodts verdronk in juli 1620. Hij was van Mechelen Onze-Lieve-Vrouw Hanswijk.
- Philip De Cordewagher werd doodgestoken aan het kerkhof in februari 1617. Hij was van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Adriaan Mariën uit Berlaar was gevlucht voor de soldaten naar Nekkerspoel, waar hij alsnog overleed op 23 oktober 1622. Ook Anna Ceulemans uit Bonheiden was een vluchteling die in oktober 1624 overleed te Mechelen.
- Willem Vanden Plas was verdronken te Keerbergen in april 1630. Hij was afkomstig van Mechelen Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Hendrik Janssens was een soldaat te Pasbrug die in februari 1626 werd gedood op Nekkerspoel.
- Laurens Nn. Werd doodgestoken aan de Fonteinbrug in april 1629. Hij was afkomstig van Sint-Rombout.
- Een onbekende soldaat werd in het woud dood geschoten in juni 1636. Hij werd begraven te Sint-Pieter en Paul. Nog onbekende soldaten werden “vermoord” te Sint-Katelijne op 10 februari 1636 en op het *Toncxken* op 24 januari 1637. Zij werden begraven te Mechelen Sint-Katelijne. Ook in november 1641 werd een soldaat vermoord en begraven te Sint-Katelijne. In februari 1651 werd een soldaat “dood gesmeten in een hof” te Mechelen Sint-Jan en in maart 1656 werd een garnizoenssoldaat die Hubert heette gedood te Sint-Katelijne.
- Een onbekende jongen werd in augustus 1638 levenloos gevonden op de Grote Brug 's avonds.
- Op 14 juni 1636 verdronken Antoon, de knecht van Hendrik Van Damme, Barbel Van Damme, Barbel De Cock, Magdalena Van Damme, Magdalena Clismans, Clara Molemans, Martha Weijndricx en Antoinette Van den Steen nabij de molen. In januari 1639 werd nog een lijk gevonden van Jenneken Coussineau. Een hoogst merkwaardige meervoudige verdrinking.
- Jacques Goris verdronk op 4 januari 1646 en werd pas na vijf dagen opgevist. Hij was van Sint-Rombout.
- Jan Raes verdronk op 6 maart 1647 te Mechelen Sint-Rombout.
- Jan Pelemans junior werd gedood in mei 1655. Hij was van Sint-Katelijne. Zijn uitvaart vond plaats op 18 mei, drie dagen voor de uitvaart van zijn vader Jan Pelemans senior.
- Peter Van Vliet *de jongere* werd gedood in december 1656 te Sint-Katelijne.
- Andreas Quartier was meester van de afdeling ruiters en werd begin april 1657 gedood. Hij was van de parochie Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Jacob Geerts verdronk op 16 september 1659 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Hij was een kleermaker.
- Een onbekende vrouw verdronk op 11 april 1659 bij de Koepoortbrug. Zij werd dezelfde dag begraven te Sint-Jan.
- Jacobijn Everaert werd op 5 december 1664 door een medestudent vermoord. Hij woonde in de *Blauwhontstraet* te Sint-Rombout en werd de dag nadien begraven in de kerk nabij de kapel naast de sacristie.
- Jan Baptist *l'Ange* was een ruiter die werd gedood in september 1663. Hij werd begraven te Sint-Jan.

- Martijn Bonne was een soldaat die in december 1661 werd gedood. Hij werd begraven te Sint-Katelijne.
- Hendrik Kleijen was een soldaat die in augustus 1666 in de Peperstraat werd vermoord. Hij werd begraven op 19 augustus 1666 te Mechelen Sint-Rombout.
- Nicolaas Polfliet verdrong op 4 juni 1661. Hij was *corduanier* van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Paul Karpel was van de IJzerleen en verdrong in juni 1664. Pas eind juli kreeg hij een uitvaart te Sint-Rombout.
- Huibrecht Willem was een garnizoen soldaat die op 5 mei 1666 publiekelijk werd terechtgesteld aan de Katelijnepoort nadat hij ter dood werd veroordeeld.
- Peter Colaert verdrong op 29 december 1666 te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Hij werd er 's avonds begraven.
- Peter Ambach was bewaker van de kruitkamer op de vest. Hij overleed op 3 mei 1668 door een ongeval en werd begraven te Sint-Rombout.
- Adriaan Van Dooren werkte aan het grote koor van de Sint-Romboutkathedraal toen hij een val maakte en overleed in april 1672.
- Jan Servaes was een Antwerpse koetsier die "*op jammerlijke wijze*" werd vermoord te Mechelen in juli 1670. Hij werd begraven te Sint-Katelijne.
- Michiel Castelnove werd op 24 juni 1672 's avond op de Grote Markt gedood.
- Antoon Van Houte was een soldaat die dood gestoken werd "*oft gewoopen*" aan de Fonteinbrug te Mechelen op 20 januari 1676.
- Katelijne Ruelens was verdrongen op 21 december 1674. Zij kreeg een uitvaart te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle en werd begraven in Muizen.
- Jan Metaen was een trompetter van de Hollandse ruiters die op 17 juli 1674 werd dood gestoken. Hij werd 's avonds begraven te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Adriaan Verbiest was een kind gevlucht uit Rijmenam dat overleed op 31 mei 1678. De naam van de ouders kon niet worden achterhaald "*niet kunnen weten mits zij niet meer en leefden*".
- Boudewijn Felix was bestuurder bij de Spaanse artillerie. Hij verdrong op 1 juli 1678 te Mechelen aan het Blokhuis.
- Matthias Donia werd opgehangen op de Grote Markt op 18 oktober 1677 en werd begraven op het kerkhof van Sint-Rombout. Dit was in de nasleep van de Spaanse furie in oktober 1576. Vermoedelijk ging het om een Spaanse soldaat.
- Paul Persoons was een kind dat verdrong te Mechelen op 3 juni 1677. Hij was een zoon van Gielis Persoons en Margriet Jennes en werd begraven te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Zowat elf jaar later verdrong ook het broertje Corneel Persoons er, op 29 juli 1688.
- Peter Jongbloet was een soldaat onder kapitein Cruys in het regiment van graaf Waldeck. Hij werd op 31 mei 1678 dood gestoken en werd begraven te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Een zoon Ferdinand trad op als doopgetuige bij Johanna Maria Van Eeckhoren op 22 september 1708 te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle, een dochter van Nicolaas Van Eeckhoren en Maria Lauwers . Op 18 juli 1678 werd Peter Stoeck, een andere soldaat in dit regiment die diende onder kapitein De Ridder, "*onnoijselijck*" dood gestoken. Peter Stoeck werd begraven te Sint-Rombout.
- Peter Foffien kwam om tijdens een brand in de Blaasbalgstraat op 11 januari 1677.
- Walter Giellewert werd door soldaten gestoken en overleed aan zijn verwondingen op 3 mei 1678. Hij woonde in de Katelijnestraat en werd begraven te Sint-Rombout.
- Anna Van der Heyden en haar echtgenoot kwamen om op 10 maart 1680 in de Adegemstraat toen hun huis instortte. Naar verluidt waren zij gestikt in het graan. Onder de slachtoffers waren behalve Rombout senior, ook Rombout junior, Anne Marie en Magdaleen Suetens.
- Corneel Van Nuffel was een jongeman die verdrong te Mechelen op 19 september 1680. Hij werd begraven te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Joris Desie was een schaliedekker die van het dak viel in de Oude Bruul op 3 juni 1681 en aan zijn verwondingen overleed. Hij werd begraven te Sint-Rombout.

- Isabella Vinckboom moet op 9 oktober 1680 zelfmoord hebben gepleegd te Sint-Katelijne. Zij werd beschreven als *“wanhopige”*.
- Jan Beelaerts was een jonge man die verdronk te Mechelen op 8 september 1680. Hij was afkomstig van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Louis Van Hoof was een kind dat verdronk op 20 juli 1679. Hij was een zoon van Jan Van Hoof en Maria Van der Haut en werd begraven te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- In april 1680 werd een kinderlijkje gevonden, *“stil nedergezet”* in de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Dit gebeurde twee tot vier keer in 1680, met andere meldingen in augustus en oktober dat jaar, al ging het deze keren om een (Spaanse) ruiter die het kind daar had gelegd en één keer in februari 1681 *“daer smorgensvroegh geset in stilte aen het kerkgestoelte”*. Ook op 7 januari 1683 was er een melding *“onder den preeckstoel daer stil gezet”*, op 3 november 1684 *“in de kercke daer henen geset”*, op 13 december 1687 *“midts dat het met de kiste in de kercke was stil daer geset”*, op 15 februari 1588 *“in de kerck daer geset sonder wete”*, op 1 april en op 22 december datzelfde jaar, op 20 januari en op 22 oktober 1689, op 3 februari, op 28 augustus, op 10 september, op 22 oktober, op 5 december 1690, op 16 maart, op 26 april, op 22 november, op 18 december 1691. Op 11 december 1692 werden zelfs twee kinderlijken in de kerk achtergelaten. Er waren ook meldingen in september en oktober 1693, met op 13 oktober opnieuw twee arme kinderen die samen werden binnen gebracht in alle anonimiteit, en in december 1693. Ook in de daarop volgende jaren zijn er meerdere meldingen van kinderlijken *“in de kerkelijke uitvaart gezet”*.
- Antoon Verhooghen was kousenmaker en vlasverkoper en werd op 4 februari 1685 in zijn huis aan de Adegemstraat door dieven dood geschoten.
- Tussen 1682 en 1688 zijn er meldingen van mannen uit het Godshuis van Oliveten die daar overleden. Deze *“mannekens uijt het Godtshuijs”* werden begraven in de hof van het Godshuis waar er een plaats was gewijd: Willem Cagnet, Hendrik De Win, Jan Van Asselbergh, Jacob Verbeeck, Christiaan Vleminckx. We nemen aan dat het om een rust- en verzorgingstehuis ging *“avant la lettre”*. Op 25 mei 1692 is er ook een melding van het overlijden van een vrouw, *“moeder in het godshuis”*, Clara Vermeulen.
- Hendrik Van der Veken was een jongeman uit de Adegemstraat die *“verraderlijckx”* werd dood gestoken op 31 oktober 1684. Hij was van de parochie Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Jan Schuereweghen was een schipper die verdronk op 21 december 1685 te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Merk dan ook de jonge man Willem Schuerweghen er verdronk op 1 juli 1688.
- Jan Breijne was als kind van Leuven naar Mechelen gebracht door een vrouw, *“ende soo men heeft connen bemercken, soo ist een bastaert geweest”*. Hij overleed er op 10 november 1685 en werd begraven te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Willem Quarant was een schaliedekker die om het leven kwam toen hij van het dak viel tijdens werkzaamheden aan het seminarie op 21 september 1688. Hij werd begraven te Sint-Rombout. Vermoedelijk ging het om het Grootseminarie in de Frederick de Merodestraat.
- Willem Van Broeckhoven verdronk *“deirlijck”* te Mechelen op 1 juli 1687. Hij woonde op de Grote Markt en werd begraven te Sint-Rombout.
- Jacob Cuytens werd op 4 december 1687 dood geschoten te Mechelen. Hij woonde aan de Schuttershofstraat en was hovenier.
- Corneel De Geuter was een jonge man uit de Onze-Lieve-Vrouwstraat die verdronk op 22 december 1690 en met het schip naar zijn thuisparochie Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle werd teruggebracht.
- Soldaat Louis De Backer overleed nadat hij op de Grote Markt *“geharquibuseert”* (aan de schandpaal gebonden en “gebruuskeerd”) werd op 2 maart 1690. Hij werd begraven op het kerkhof Sint-Rombout.
- Matthijs Janssens werd op 13 april 1689 aan de Pasbrug dood gestoken. Hij woonde in de Katelijnestraat en werd begraven te Sint-Rombout.
- Michael Van Campe werd dood geschoten op 2 mei 1689. Hij woonde in de Blaasbalgstraat te Mechelen.
- Nicolaas Segers was een kind dat dood uit een schip werd gehaald op 25 november 1689. Hij was een zoontje van Gommar Segers en Margriet van Linthout die op de Dijle woonden. Ook het meisje Katrien

Van Haecht werd op 21 januari 1692 dood uit een schip gehaald. Zij was een dochtertje van Jan Van Haecht en Anna De Geutter.

- Peter *de Champ* was een garnizoensruiter die op 15 juli 1689 werd vermoord aan de Brusselpoort te Mechelen.
- Frans De Ridder werd op 17 april 1692 gestoken en overleed 's avonds aan zijn verwondingen. Hij woonde in de Adegemstraat te Mechelen.
- Jacob Wolf was een Duitse soldaat die op 6 januari 1691 werd vermoord. Hij woonde in de Katelijnestraat te Mechelen.
- Jacob Gossan was soldaat van de koning van Engeland die op 21 september 1691 in de gevangenis van Mechelen overleed. Jasper De

Backer was een Engelse soldaat die logeerde bij het Godshuis van Oliveten en die aan de Koepoort werd dood gestoken op 11 april 1692. Er overleden overigens opvallend veel Engelse soldaten in deze periode in Mechelen zonder dat daarbij de doodsoorzaak werd vermeld²⁰⁷.

- Jan Witman was een ruiter uit het Schwabenland onder ritmeester Pieck. Hij werd dood gestoken op 25 april 1691. Ook soldaat Joseph Lillou onderging eerder hetzelfde lot op 31 maart 1691. De laatste vermelde woonde in de Molemansstraat en was vermoedelijk een zoon van soldaat Robert Littel en Liesbeth Lauwers .
- Jenneken De Groot was een *jonge dochter* die in november 1691 werd vermoord en haar lijk werd in het water geworpen. Het lichaam werd opgevist aan de Winket brug te Mechelen.
- Martijn Bernaerts werd op 20 mei 1691 door een Hollandse ruiter dood geschoten buiten de Overste Poort. Hij was een jonge man, afkomstig uit Battel.
- Een onbekende vrouw was op 23 maart 1692 in het water gevallen en was overleden in het gasthuis van Mechelen.
- Adriaan Brughmans was een kind dat verdrong op 19 juli 1693. Hij werd begraven in de Hanswijk parochie.
- Francesca du Moulin was een vluchtelingenkind, woonde in de Brusselstraat en overleed in september 1693. Katrien Wauters was naar Mechelen gevlucht vanuit Hombeek en verbleef in 't Cortier. Zij overleed er begin december 1693. In dezelfde parochie Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle overleden in september 1693 ook het vluchtelingenkind Lambrecht De Mon, een zoontje van Lambrecht De Mon senior en Liesbeth Krinckenbeeck, Katelijne de Gorain op 31 oktober 1695, een dochtertje van Jan Adriaen de Gorain en Barbara Van Bever, gevlucht uit Brussel. Jan Gernard was het zoontje van Jan Gernard en Maria Thabiau, vluchtelingen uit Jodoigne. Hij overleed op 6 september 1695 te Mechelen.
- Daniël was een soldaat uit Utrecht die in augustus 1693 aan zijn verwondingen overleed terwijl hij hout sprokkelde aan het kerkhof. Hij werd begraven op het achterste kerkhof van Sint-Rombout. Nicolaas Godtgaf onderging hetzelfde lot op 3 augustus 1693. Hij was van Sint-Truiden afkomstig.
- Maria Van den Eynde werd in februari 1693 dood gevonden in een kelder in de Hoogstraat te Mechelen. Zij werd dezelfde avond begraven in de parochie Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.

²⁰⁷ Enkele opmerkelijke namen waren Joan Kennedy ("*Kenedi*"), de vrouw van een Engelse soldaat in het regiment van Fitzpatrick die overleed in augustus 1693, Francis Cruise ("*Krues*"), een Engelse soldaat die overleed in december 1695. Andere namen als Reily, Hague, Walther, Piper, Leeson, Crom, Leary, Walker, Westing, Donnay, Hayman, Rogers, Melvin, ... kregen een Nederlandstalig klanknabootsende beschrijving mee.

- Er waren ook kinderen uit de “*armenschool*” die in Mechelen overleden: Anna Van Haecht op 17 februari 1694, Katelijne Leemans op 13 oktober 1695, Barbara Boexstijns op 7 juni 1696. De “*armenschool*” bevond zich in de Milsestraat in de parochie Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Christine Stevens was “*vremt in de stad gekomen*” en was er “*subietelijck*” overleden op 28 juni 1694 in de herberg “De Kraai” in de Onze-Lieve-Vrouwestraat.
- Lijsbeth Bordel kreeg in augustus 1694 pas een uitvaart in Sint-Rombout. Zij was twee jaar eerder begraven in Hombeek en haar echtgenoot Jan Francis de Roubaix, de meier van Hombeek, had geweigerd een uitvaart te doen. Een vonnis van de Grote Raad had hem daartoe verplicht.
- Jacques Vercammen werd op 19 januari 1694 dood geschoten in de Hoogstraat door een ruiter. Hij was een mandenmaker en werd begraven in de parochie Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle.
- Jan Hagemans was een soldaat van de Hollandse artillerie die op 23 april 1695 werd dood geschoten. Hij verbleef in de Steenstraat.
- Jan Rubens uit de Steenstraat kreeg enkele dagen later een uitvaart. Hij was vier tot vijf weken eerder verdrongen te Mechelen.
- Jan Baptist Goetgebuer werd vermoord op 24 oktober 1695 te Sint-Jan.
- Barbara Croes verdrong op 13 januari 1696. Haar lijk werd opgevist bij de Olifantsbrug (ook “*Hondsbrug*” over de *Melaan*) te Mechelen en zij kreeg een uitvaart op 25 januari te Sint-Katelijne.
- Catherine Delvaux werd op 3 maart 1696 opgehangen op de Grote Markt te Mechelen.
- Hendrik Van Esch werd “*derelijck*” geschoten op 23 juni 1698 en overleed aan zijn verwondingen bij de Fonteinbrug te Mechelen. Hij was barbier.
- John Mellin, een Engelse soldaat die verbleef in de Hoogstraat, werd dood geschoten op 3 januari 1696.
- Jan Verberckt werd op 18 april 1698 “*onnooselijck*” dood gestoken. Hij woonde in de Adegemstraat en was beenhouwer.
- Joos van Veirle was een voor de Fransen gevluchte man uit Wolvertem die in de Borsestraat woonde. Hij overleed in augustus 1697 te Sint-Rombout.
- Op zaterdag 23 maart 1697 om vijf uur was er een vechtpartij tussen Engelse soldaten aan het kerkhof van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. De gevechten liepen door tot midden in de kerk aan de preekstoel en er waren meerdere gekwetsten van wie er één overleed.
- Francis Vergaelen kwam om door een ongeval met zijn eigen paard op 14 januari 1699, “*door hun eighen peerd het hoofd ingeslagen*”. Hij werd begraven te Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle

1601 - Walter Lauwers, de koster die het zingen beter kon laten (Rijmenam)

Walter Lauwers was koster van de parochie te Rijmenam tussen 1601 en 1606. Walter Lauwers 🇳🇱 was aanvankelijk een 'ongetrouwde leek', tot hij huwde in 1604.

Het feest ging door in de kerk. Van koster Lauwers weten we ook dat hij schoolmeester was en orgel speelde. Hij kreeg een gunstige beoordeling als koster, al was er wel de opmerking dat zijn zangtalent geen hoge toppen scoorde.

Walter Lauwers werd opgevolgd door koster Horemans, afkomstig uit Wolvertem. Deze laatste was ook organist. De vrouw van Horemans woonde in Mechelen, en in 1607 werd vermeld dat hij er was "gaan lopen" ("aufugit").

Afbeelding: de Sint-Martinuskerk te Rijmenam stamt uit de 14^e-15^e eeuw²⁰⁸

²⁰⁸ Foto's (c) parochie Sint-Martinus Rijmenam, juni 2018, met toestemming gepubliceerd.

1602 - De heks van Eppegem (Zemst)

Het proces dat in 1601 in het Vlaamse dorp Eppegem werd gehouden tegen Jasper Colveniers en zijn vrouw Liesbeth Lauwers toonde aan hoe enkele eeuwen geleden de beschuldiging van hekserij tot tragische gevolgen kon leiden. Jasper en Liesbeth uit Eppegem deden in die tijd foren en kermissen aan met een poppenspeltheater. Het koppel werd omwille van een vertoning in Putte voor het gerecht gedaagd en werd beschuldigd van toverij, laster en *zeer scandaleuze* spelen. Hun poppen Sint-Pieter, Sint-Pauwel, een minderbroeder en de duivel belandden op de brandstapel. Na een heksenproces, zou ook Liesbeth op de brandstapel eindigen.

Het verhaal begon in juli 1601 tijdens de kermis in Putte nabij Mechelen

Jasper Colveniers²⁰⁹ en zijn echtgenote Liesbeth Lauwers waren foorkramers uit Eppegem die een klein poppenspeltheater bezaten. Daarmee reisden zij foren en kermissen af. Volgens de overlevering waren zij zeer vaardig in de "*conste van de camerspeelderijen*" en genoten overal grote bijval. De eerste avonden verliepen de zaken goed. De inwoners kwamen genieten van het schouwspel van de "*mennekens*".

Tot het gerucht de ronde deed dat de drossaard²¹⁰ van Putte, Maarten Cuytens²¹¹, Liesbeth beschuldigde een tovenares te zijn. Men beweerde dat hij haar als heks zou aanklagen bij de rechtbank. Nog dezelfde nacht vluchtten Jasper en Liesbeth naar Eppegem.

"*Naar alle waarschijnlijkheid*", schrijft de Perkse ex-secretaris Jos Lauwers²¹², "*wilde zij niet aan de begeerten van Maarten Cuytens voldoen.*" Dit kon de aanleiding zijn.

Wij vermoeden dat er (ook) een politieke reden meespeelde: Liesbeth Lauwers was verwant met de vroegere meier Geert Lauwers die in de streek had gewerkt in dienst van de hertogen van Brabant. Die lagen al langer in conflict met de heren van Grimbergen, voor wie de aanklagers in dit proces werkten. Beide partijen hadden tegenstrijdige belangen in de streek.

Afbeelding: de Sint-Niklaaskerk in Putte. Evenals Sint-Katelijne-Waver en Onze-Lieve-Vrouw-Waver, was Sint-Niklaas-Waver één van de zogenaamde "Waverparochies" in het Waverwoud, die in 1265 erkend werden door de bisschop van Kamerijk. Van de vroegste bouwgeschiedenis van de vroegere kerk van Putte is niets bekend aangezien alle archiefstukken van voor 1611 verloren

²⁰⁹ Naam ook gespeld als Cobeniers en Cobbeniers, vermoedelijk ook Coveliens. Colveniers waren leden van de schuttersgilde die een vuurwapen droegen. Jasper Colveniers en Liesbeth Lauwers waren omstreeks 1582 gehuwd in Eppegem.

²¹⁰ drossaard = bestuursambtenaar, vroeger legerhoofdman

²¹¹ Maarten Cuytens werd geboren omstreeks 1568 als zoon van Claes Cuytens. Hij was gehuwd met Katrien Van Ophem en hij was drossaard in Putte, meier van Zemst en rentmeester van Jacques de Berghes, heer van Grimbergen. Hij overleed op 14 maart 1632 in "Den Engel" in Mechelen. Eén en ander doet vermoeden dat er politieke motieven aan de grondslag lagen van de vete, tussen de heren van Grimbergen en de hertogen van Brabant. Merk dat Gheert Lauwers, geboren omstreeks 1440, meier van Kapelle-op-den-Bos was voor de hertogen van Brabant. Hij woonde tussen Hombeek en Leest.

²¹² Jos Lauwers in "De Semse Kroniek" nr. 1, jaargang 20. Jos Lauwers was gemeentesecretaris te Perk en is een verdienstelijk heemkundige.

gingen tijdens de 16de-eeuwse godsdienststroeibelen. In de 17de eeuw werd een nieuwe toren (1612-1614) gebouwd en in de 18de eeuw werd de kerk vernieuwd en uitgebreid met zijbeuken²¹³.

De beschuldiging van hekserij door de Putse drossaard Cuytens werd weerlegd

Op 16 juli 1601 werden zij in beschuldiging gesteld te Eppegem. In hun thuisgemeente waanden zij zich op veilige bodem. Jasper deed er alles aan om zijn vrouw van verdenking vrij te stellen. Hij daagde Maarten Cuytens voor de schepencollege van Eppegem "*in materie van injurie*". Hij zou bewijzen dat de betichting van de drossaard van Putte louter laster was.

Een eenvoudige poppenspeler zou echter minder gewicht in de schaal kunnen leggen dan een drossaard. Maarten Cuytens was behalve drossaard van Putte, ook *heer van Beersel* en meier²¹⁴ van Zemst en Weerde.

Op 10 juli 1601 was de "*vierschaeer extraordinaire*" van het Eppegemse schepencollege bijeen onder het voorzitterschap van Hendrik Verbeke. Alle schepenen waren aanwezig. Jasper Colveniers had voor zijn verdediging advocaat Van Den Eede aangesteld. Jasper verscheen zelf voor de rechtbank als echtgenoot en voogd van de beschuldigde Liesbeth Lauwers.

Uiteindelijk moest Maarten Cuytens toegeven dat hij geen bewijzen had, en hij herriep zijn beschuldiging. Hij verklaarde dat het hem speet en dat hij Liesbeth Lauwers beschouwde als "*een vrouwe van eere en deugt*". Daarmee zou de zaak van de baan zijn, of toch niet?

De Eppegemse drossaard Longin spande een nieuwe zaak aan in Eppegem

Jonker Antoon Longin, de drossaard van Eppegem, tekende beroep aan. Hij nam formeel de verwijten voor eigen rekening. Longin bleek een machtige tegenstander²¹⁵. Jasper werd van aanklager beschuldigd. Hij werd met zijn vrouw opgesloten in de burcht van hertog Wenceslaus²¹⁶ te Vilvoorde.

Destijds behoorde het land van Grimbergen aan de prins Philippe-Willem van Oranje. Behalve Eppegem, omvatte het gebied Beigem, Londerzeel, Meise, Strombeek, Boom, Willebroek en Ruisbroek. Het land van Grimbergen werd beheerd door drossaard Longin. De ordonnantiën van Philips II om de hekserij te beteugelen werden met harde hand toegepast.

En plots waren Jasper en Liesbeth niet zo veilig meer in hun eigen dorp. Zij werden "*pedo ligato*", met gebonden voeten, met ijzers aan de wand geklonken.

Ditmaal was Liesbeth formeel beticht van hekserij door de schepencollege op aantijging van de drossaard van Eppegem.

²¹³ Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017

²¹⁴ meier = rentmeester.

²¹⁵ Jonker Longin was heer van Lier en van Roosendaal, twee heerlijkheden onder Grimbergen. Hij was een zoon van Laureys Longin, de heer van Groot-Bijgaarden en Lembeek, schatbewaarder generaal voor de Nederlanden onder keizer Karel, en van Maria van Heyleweghen, de dochter van de voorzitter van de Raad van Vlaanderen.

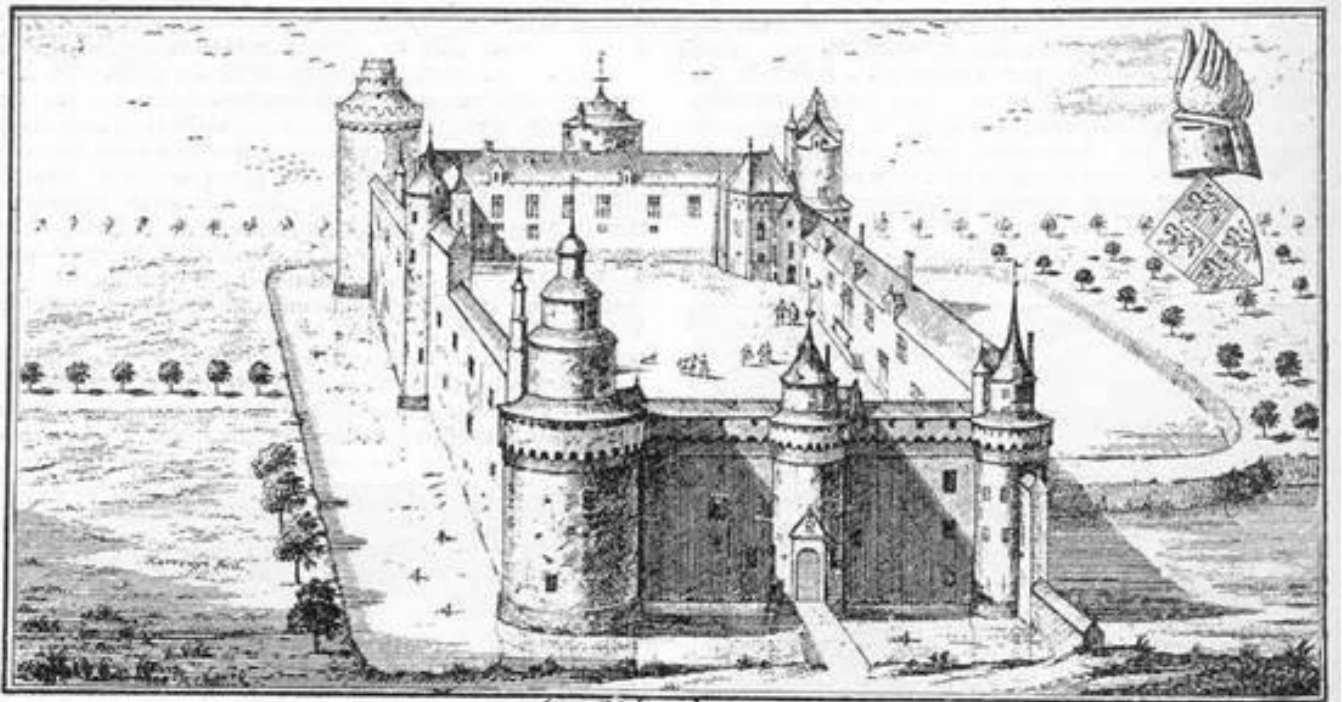
²¹⁶ De burcht van Wenceslaus werd gebouwd vanaf 1380 en stond in de buurt van de kerk van Vilvoorde. Ze diende als staatsgevangenis vanaf 1408. Wegens zwaar verval werd ze gesloopt in 1773.

Gouden lam van Johanna van Brabant en Wenceslaus (1355-1383), geslagen te Vilvoorde in de periode 1357-1371²¹⁷.

Een rekenpenning van 1589 uit het hertogdom Brabant, in de tijd waarin het proces plaats vond, geslagen onder Albrecht, zoon van Maximiliaan II van Oostenrijk, gehuwd met Isabella van Spanje, dochter van Filips II.

Afbeelding: het voormalige kasteel van Vilvoorde volgens een gravure van 1696 (Le Roy). Het kasteel, ook bekend als de burcht van Wenceslaus, werd in 1776 gesloopt en vervangen door een gevangenis. Die functie vervulde het kasteel ook omstreeks 1602, toen Liesbeth Lauwers er in de kerkers werd opgesloten en er de dood vond.

De beschuldiging van hekserij

In de originele tekst van de beschuldigingsakte werd Jasper en Liesbeth verweten dat zij personages ten tonele hadden gevoerd als Sint-Pieter en Sint-Pauwel met een zotskap op het hoofd, een minderbroeder, een vrouw, de kwade geest van de duivel, een Moor en een Moorse, waarmee schandaleuze spelen op diverse kermissen en feesten werden gevoerd "*bij maniere van tooverije*" (door tovenarij).

De akte vermeldde verder dat deze personages, zoals de minderbroeder, dansten met de duivel en de vrouw, en dat het erger werd naar het einde van de voorstelling toe wanneer de minderbroeder werd onthoofd in een gevecht met andere personages. De personages van Sint-Pieter en Sint-Pauwel gingen zelfs een

²¹⁷ (c) Afbeeldingen uit private collectie: munten 1357-1589 - scan prent kasteel Wenceslaus, Le Roy, 1696, prent twee heksen, pentekening van Hieronymus Bosch, ca. 1450-1516, prent heksenproces Neurenberg, 16e eeuw (originelen onder Publiek Domein) - (c) foto's Putte Marylin Verhulst, 2011 (Inventaris Onroerend Erfgoed) en Epegem, 2016 uit private collectie - logo poppentheater (c) De Spiegel, Kontich, 2018.

ongehoord gevecht aan om de vrouw "*Jouffrou Margriete*" te hebben, kusten haar en betasten haar buik, en omarmden zelfs elkaar.

Dit alles werd als zeer onkuis en schandelijk beschreven, en het was een openbare bespotting van de heilige apostelen en de orde der minderbroeders. Er werd aan toegevoegd dat dit alles bovendien geschiedde door middel van tovenarij met behulp van de duivel. "Dit behoorde in een land van justitie niet getolereerd te worden, maar tot voorbeeld van anderen bestraft".

Het proces in Eppegem

Van november tot december 1601 vond het proces plaats voor de vierschaar van Eppegem. Jasper en Liesbeth verschenen eerst op 28 november 1601 voor de "*vierschaer extraordinaire*" te Eppegem, in aanwezigheid van meier Verbeke en de schepenen. Advocaat Van Den Eede had hen in juli nog verdedigd, maar trad nu op namens de drossaard van Eppegem.

Een andere advocaat Esdeuren, stond nu aan de zijde van de poppenspelers. Esdeuren verzocht om de voorwaardelijke invrijheidstelling van Jasper Colveniers, onder verbintenis van zijn persoon en goederen. Dit werd door de rechtbank toegestaan mits het betalen van een borg van 100 pond. Liesbeth Lauwers moest wel terug naar de gevangenis en zij werd opnieuw in de ijzers geslagen.

Afbeelding: de Zenne te Eppegem

Het eerste deel van het proces vond plaats in de herberg "*De Spiegel*" te Eppegem²¹⁸. Mogelijk genoten de poppenspelers er teveel steun en bijval van dorpsgenoten, zodat men het verdere proces op een andere plaats liet doorgaan. In 1601 was bovendien Willem Lauwers, verwante van Liesbeth, schepen te Eppegem.

Procureur Van Den Eede vertegenwoordigde opnieuw de aanklager in het proces. Waar Van Den Eede in juli nog Jasper Colveniers had verdedigd, trad hij deze keer op voor jonker Longin.

De veroordeling in Vilvoorde

Tussen 5 en 22 december verschenen Jasper en Liesbeth opnieuw voor de vierschaar, maar deze keer op het grondgebied van de vrijheid *Ter Borgh* in Vilvoorde.

Jasper verklaarde er hoegenaamd niet zinnens te zijn enigerlei kosten te doen om zijn vrouw te helpen. "*De zaak van zijn vrouw ging hem niet aan,*" stond in de verklaring van de advocaat, "*en hij moest zich niet verantwoorden en geen geld tot vervolging van de rechtspraak voorschieten.*" Daar werd wel aan toegevoegd dat hij met eer van zijn vrouw hield.

²¹⁸ Zie ook het verhaal van het poppentheater *De Spiegel*, vernoemd naar het heksenproces in de gelijknamige taverne.

Vermoedelijk probeerde Colveniers de zaak te doen splitsen en voor beiden een mildere straf te bekomen. Uit het verdere verloop van de gebeurtenissen zou blijken dat Jasper zijn vrouw bleef steunen waar hij kon. Voor Liesbeth betekende het wel dat zij voor de rechtbank moest verschijnen zonder hulp of steun.

Afbeelding: twee heksen, pentekening van Hieronymus Bosch (ca. 1450-1516)

Op 2 januari 1602 werd eindelijk opgeroepen voor het geding ten gronde. Jonker Longin verzocht de vierschaar tot een "*vonnis interlocutoir*", waardoor dat de zaak tegen Liesbeth Lauwers niet met definitief vonnis zou worden beslist. Dat zou toelaten om meer informatie in te winnen om de aanklachten met nieuwe bewijzen te staven. Liesbeth kreeg daardoor ook tijd haar verdediging voor te bereiden en de aantijgingen te weerleggen. Bij elk verhoor had Liesbeth heftig geprotesteerd en haar onschuld staande gehouden. Jasper werd veroordeeld te voorzien in de voedingskosten gedurende het proces. Omwille van het schandaal, moesten de poppen in aanwezigheid van de eigenaar worden verbrand.

De vierschaar stelde vast dat Jasper en Liesbeth twintig jaar waren getrouwd, dat de vrouw doorging voor een heks en dat Jasper daartegen nooit had geprotesteerd noch de lasteraars had aangeklaagd bij het gerecht, hoewel zijn bezorgdheid was bekend voor zijn goede naam en faam. Men stelde dat Liesbeth haar toverijen had geleerd bij haar eigen man en dat deze zich niet voor haar borg wilde stellen. Jasper zou hebben verklaard "*het hart van zijn vrouw niet te kennen net zomin als de vader het hart van zijn kind kent.*" Daarin zag men het bewijs dat Jasper niet zo zeker was van de onberispelijkheid van zijn echtgenote. Men hield voor waarschijnlijk wat beide poppenspelers ten laste werd gelegd. En dat dit enkel met de hulp van de duivel had kunnen gebeuren. Het zag er niet goed uit voor hen.

De Vierschaar vond de drossaard dan ook gerechtigd de aangeklaagde tot de galg te laten veroordelen en om hun goederen in beslag te laten nemen de gunste van de Prins van Oranje, heer van het land van Grimbergen. Jonker Longin verklaarde zich bereid zich neer te leggen bij de rechtspraak.

Jasper toonde zich behendig in zijn verdediging. Hij verzocht op vrije voeten te worden gesteld op grond van het vonnis van 28 november en een akte van 5 december 1601, waarin was aanvaard door de drossaard dat de bewering als werd zijn vrouw door elkeen voor een tovenares gehouden, onwaarschijnlijk en ongegrond was. Jasper had toen verklaard geen weet te hebben van dergelijke geruchten, dus de lasteraars niet voor het gerecht te kunnen dagen, en dat hij nooit in twintig jaar huwelijk één of andere criminele praktijk had opgemerkt bij zijn echtgenote.

Hij haalde aan dat, zo gauw hij wist dat Maarten Cuytens zijn vrouw van hekserij had beticht, hij deze voor de rechtbank van Eppegem had gedaagd en dat Maarten de beschuldigingen had herroepen. Jasper voerde aan dat dit alles moest volstaan om zijn vrouw van alle verdenkingen vrij te stellen en dat hem niet kon worden verweten dat hij haar zonder hulp had gelaten.

"*Het betaamde niet,*" haalde hij aan, "*dat hij als ingezetene die al jaren banden had met Brabant zich borg moest stellen in deze zaak.*" Jasper verklaarde dat zijn poppen door hem zelf uit eenvoudig hout waren gesneden, dat hij en zijn vrouw ze eigenhandig versierden en kleedden, en dat deze met zijn eigen handen en vingervlugheid werden bewogen. Dat sloot elke vermeende tussenkomst van de duivel uit.

Hij verklaarde ook dat het poppenspel niet meer schandalig of verboden was dan wat men te zien kreeg in toneelspel dat overal werd toegestaan en dat wel werd verdragen. Er waren geen ordonnanties, plakaten of charters waarin dergelijke spelen werden verboden! Jasper verzocht daarom de vierschaar alle beschuldigingen ongegrond te verklaren en hem vrij te stellen van het betalen van kosten.

Het vonnis was niettemin onverbiddeijk. De rechtbank oordeelde dat Jasper moest worden aanzien als schuldig aan een strafbare daad, dat de poppen moesten worden verbrand, en dat het Jasper voortaan verboden moest worden nog dergelijke spelen op te voeren. Hij werd veroordeeld tot een boete van 25 *rijngulden* ten bate van de heer van Grimbergen, ongeacht de kosten die reeds door de drossaard waren voorgeschoten ten behoeve van het proces. Jasper moest dus niet naar de galg, maar Liesbeth bleef in de gevangenis onder de beschuldiging van toverij.

Vervolgens kon de vierschaar apart het onderzoek naar Liesbeth voortzetten.

Tussen december 1601 en 18 februari 1602 werd de lijst van getuigen ten laste en ten onlaste van Liesbeth vastgesteld. Eind februari 1602 werden deze opgeroepen. Op 15 maart 1602 werd Jasper beboet met 10 *rijngulden* omdat hij Godevaert van *Gulick* een pot bier over zijn hoofd had gegoten en deze met een mes had bedreigd. De aanleiding was dat Godevaert deze de zaak tegen zijn vrouw had gedeponneerd. Jasper had zijn ongelukkige vrouw dus niet volkomen aan haar lot overgelaten. Inmiddels sleepte het geding aan. De vierschaar moest er nog zeventien zittingen aan wijden, zonder voldoende bewijzen te kunnen vergaren. En toch zou deze geschiedenis een tragische afloop kennen.

Op 4 mei 1602 werd Jasper Colveniers veroordeeld tot betaling van 98 *rijks gulden* voor de gerechtskosten betaald door de drossaard. Ondanks alle ontberingen die Liesbeth bij elk verhoor en in de gevangenis moest doorstaan, hield zij inmiddels hardnekkig staande volkomen onschuldig te zijn.

Bij de schepenen groeide mettertijd evenwel de overtuiging dat zij werkelijk door de duivel was bezeten. De redenering was dat haar moedige weerstand enkel door steun van de duivel moest kunnen... men geloofde dat deze alle pijnen op zich nam!

Het tragisch einde van "de heks van Eppegem"

Op 27 november 1602 stelde meier Hendrik Verbeke voor om de betichte te onderwerpen aan een streng verhoor op de pijnbank. Dit werd door alle schepenen aanvaard, en zo belandde Liesbeth op 1 december in de folterkamer.

Er was geen protocol voor de folteringen die Liesbeth moest ondergaan.

Die gebeurden onder de volledige willekeur van de "*officier crimineel*". De beproevingen duurden de ganse dag tot laat in de avond. Uiteindelijk bekende Liesbeth uitgeput en waanzinnig van pijn "*criminele commercie gehad te hebben met den quaden gheest*" (criminele omgang te hebben gehad met de kwade geest) Dat betekende voor haar hoe dan ook het einde. De volgende dag vond men haar lijk in de cel van de Vilvoordse gevangenis.

Voor drossaard Antoon Longin was daarmee de zaak niet ten einde. Hij nam wraak op het lijk van Liesbeth. Zijn procureur Nicolaas van *Leune* eiste dat het stoffelijk overschot op de brandstapel tot as zou worden verbrand! De vierschaar trad alweer deze eis bij. Had Liesbeth in de folterkamer immers niet bekend een heks te zijn?

Hoogst ongeloofwaardig werd genoteerd dat Liesbeth in de gevangenis zichzelf het leven had benomen... Het was ondenkbaar in een officieel stuk te verklaren dat zij dood was gefolterd of vermoord.

Het lijk van Liesbeth Lauwers werd in het openbaar op de brandstapel tot as verbrand. Haar schamel bezit werd aangeslagen ten gunste van prins Philippe-Willem van Oranje²¹⁹.

Oorsprong van de naam van het Poppentheater 'De Spiegel' uit Kontich

Poppentheater De Spiegel werd opgericht door Felix Van Ransbeeck in Kontich in 1965. Het poppentheater ontleende zijn naam aan de herberg 'De Spiegel', waar in 1602 de poppenspelers Jasper en zijn vrouw Liesbeth werden berecht op last van hekserij en toverachtige praktijken. De echtgenote van Felix Van Ransbeeck, Virginie Willems, stamde af van de familie die in 1601-1602 de herberg 'De Spiegel' bezaten in Epegem.

In Centraal- en West-Europa was poppenspel een instrument voor religieuze instructie geweest tot in de middeleeuwen. Poppenspel was de zichtbare bijbel van de analfabete gelovigen. De Franse term *marionet* is dan ook afgeleid van Marie, de heilige maagd. Vanaf de middeleeuwen verspreidde het poppentheater zich vanuit Frankrijk en Spanje over heel Europa.

Poppenspelers waren graag gezien op marktplaatsen en in herbergen. Zij werden van de eerste professionele figuren in de amusementswereld. Hoewel geliefd bij het volk, ondervonden deze poppentheaters nu en dan tegenstand van het geestelijk en wereldlijk gezag. Het poppenspel was dan verboden, dan weer toegelaten. In de periode dat het de Rederijkers verboden werd toneel te spelen werden mensen door poppen vervangen en ging het poppentheater niettemin een lange bloeitijd tegemoet.

1602 - De Verenigde Oost-Indische Compagnie (Middelburg)

Op 14 januari 1708 vermeldde notaris Van Nijen te Lippelo dat afstammelingen van Frans De Maeyer erfden. Frans was een zeevaarder die een vrachtschip voer. De erfenis werd verdeeld in Middelburg, NL.

Afbeelding: de haven van Middelburg in 1775²²⁰.

²¹⁹ Philippe-Willem van Oranje was heer van het land van Grimbergen en zoon van Willem de Zwijger. **Andere bronnen:** Eugène Peeters in De Brabantse folklore nr. 204, 1974 - Marijke Ryckmans in "*De dorpsgemeenschap Epegem in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd (tot 1654)*", verhandeling aangeboden tot het behalen van de graad van licentiaat in de Geschiedenis - Geschieden Aardrijkskundig Woordenboek der Belgische Gemeenten, Eug. De Seyn, Brepols, Turnhout - Nationale Archieven, Albertinabibliotheek Brussel - A. Goovaerts in "*poppenspel, tooverij, pijniging. Een zonderling proces in 1601-1602 voor de vierschaar van de schepenbank van Epegem*", 1895 - Agentschap Onroerend Erfgoed - parochiekerk Sint-Niklaas.

²²⁰ © Foto's munten uit private collectie, 2015 - Bewerking afbeeldingen uit private collecties (onder Publiek Domein): ets Middelburg, 1775 - schilderij Batavia Jeronimus Becx, 1651 (Rijksmuseum NL) - embleem Verenigde Oost-Indische Compagnie (niet gedateerd, Bron: Wikimedia) - © kaart situering Kaap de Goede Hoop.

Als erfgenamen werden vermeld: Maria Lauwers, dochter van Lauwers Gillis en wijlen De Maeyer Anna, gehuwd met Jan Cuervelt; Hendrick Van Keer, zoon van Louis Van Keer en van wijlen Maria De Maeyer; Jan Moortgat, zoon van Gillis Moortgat en Maria De Maeyer. Wat de Middelburgse erfenis precies inhield, werd niet vermeld.

De Verenigde Oost-Indische Compagnie

De Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) heeft aan duizenden mensen werk geboden. De compagnie, met als thuishavens Amsterdam, Rotterdam, Delft, Hoorn, Enkhuizen en Middelburg, werd opgericht op 20 maart 1602 in Middelburg door de Staten-Generaal onder Johan *van Oldenbarnevelt* om Nederlandse handelsposten op te richten om de concurrentie met de Portugezen aan te gaan.

Op 17 maart 1798 kwam een einde aan de VOC na de vierde Engelse zeeoorlog. Corruptie, wanbeheer, concurrentie van de grote Europese mogendheden, en het verlies van de winstgevende opiumhandel van de Engelsen, deden de rest.

Afbeelding: de wapens van de Verenigde Oost-Indische Compagnie van de stad Batavia (huidig Jakarta), olieverfschilderij van Jeronimus Becx uit 1651.

In de twee eeuwen van haar bestaan was de VOC het grootste handels- en scheepvaartbedrijf ter wereld. Er waren in totaal bijna 1 miljoen mensen uitgevaren op ongeveer 4700 reizen. Er stierven gemiddeld 300 tot 500 zeevaarders per jaar tijdens de reis.

Een reis duurde gemiddeld 8 maanden. Storm, ongedierte en scheurbuik werden heel wat bemanningsleden fataal.

Aanvankelijk handelden de ongeveer 1772 schepen - waarvan er 629 vergingen of verdwenen - vooral in peper, foelie, kruidnagel, nootmuskaat, kaneel, porselein, later ook koffie, thee, suiker, textiel en opium. De schepen waren van het type spiegelretourschip, fluit, jacht, pinas, fregat, hoeker, galjoot. De handelsposten omvatten de tussenstations Kaap de Goede Hoop en Mauritius op weg naar Batavia (Jakarta), Ceylon, Bengalen, Nederlands Malakka, Nederlands Formosa, India en Desjima (in Japan).

De VOC verdiende niet alleen aan de geïmporteerde goederen, maar vooral ook aan de handel tussen de Aziatische landen. In de 18e eeuw nam de handel tussen Europa en Azië verder toe. Koffie, thee, suiker en textiel werden nieuwe belangrijke handelsgoederen, maar er werd minder winst op gemaakt dan op de specerijen uit de beginjaren van de VOC.

Door toename van Engelse en Franse concurrentie ging de VOC gedurende de 18e eeuw achteruit. De vaste kosten waren hoog vanwege de vele garnizoenen die bemand moesten worden en vanwege de sterke oorlogsvloot die nodig was om het imperium in stand te houden en om het uit te breiden. Maar ook de intra-Aziatische handel, in het begin een belangrijk financieringsmiddel voor de VOC, bracht sinds het eind van de

17e eeuw minder winst op. In de tweede helft van de 18e eeuw verschoof bovendien de handel van dure luxegoederen naar goedkopere massagoederen. Dit ging ten koste van de winst.

De VOC heeft een grote bijdrage geleverd aan de welvaart en de ontwikkeling van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Dankzij de VOC was de kleine Republiek in staat de handel over de hele wereld uit te breiden.

De 17e eeuw werd beschouwd als de Gouden Eeuw voor de Republiek op economisch, wetenschappelijk en cultureel gebied. In de 18e eeuw leunde de VOC op de winsten die met de verkoop van goederen werden gemaakt.

Toen door vier Engels- Nederlandse Oorlogen de retourschepen de Republiek niet meer konden bereiken, ging het snel bergafwaarts. De invasie van de Fransen en de oprichting van de Bataafse Republiek, betekenden het einde van de eerste '*multinationale*' onderneming.

Door het stopzetten van zoutleveranties door Spanje werden de Hollanders ook gedwongen om zelf zout te halen uit het Caraïbische gebied. Daarmee werd de basis gelegd voor de latere '*West-Indische Compagnie*' (WIC).

Afbeelding: munten van de Verenigde Oost-Indische Compagnie

Naamgenoten bij de opvarenden van de Verenigde Oost-Indische Compagnie tussen 1633-1794²²¹ (Lage Landen)

melding	naamgenoot	toelichting
1675	Jan Lauwens uit Antwerpen	Jan voer onder het bevel van David Bessevin uit op 13 april 1675 als soldaat op de <i>Prins Willem Hendrik</i> vanuit Wielingen, Zeeland via de Kaap. Op 12 januari 1676 bereikte het schip de Kaap. Op 10 mei 1676 kwam het schip aan te Batavia. Er waren 250 zeemannen en 123 soldaten aan boord. Op 14 september 1675 had het schip een tussenstop gemaakt in Plymouth met een gebroken mast. In Plymouth waren 102 zeemannen en 55 soldaten gedeserteerd.
1677	Matthijs Lauwers uit Antwerpen	Matthijs voer op 5 januari 1677 uit onder het bevel van Adam van Breen (die zou overlijden) als adelborst (militair die tot zee officier wordt opgeleid) op de <i>Hendrik Maurits</i> vanuit Wielingen, Zeeland. Het schip bereikte Batavia op 19 juli 1677. Het schip had 193 zeelui aan boord en 114 soldaten. Ook dit schip voer via Engeland, waar 8 opvarenden en 1 soldaat deserteerden en waar Adam van Breen werd vervangen door Leendert Laurensz. Het schip meldde zich niet op de Kaap omdat er toen een oorlogsdreiging was. Eén opvarende bleek een vrouw te zijn.
1678	Jeentje (Johanna) Lauwens	Johanna Lauwens werd vermeld als moeder en begunstigde van scheepskorporaal Jacob van Bincsten uit Middelburg, die uitvoer op het schip <i>Kortgene</i> op 11 december 1678 vanuit Wielingen, Zeeland. Het schip was op 25 mei 1679 aangekomen op de Kaap, was er op 15 juni vertrokken en was op 21 augustus 1679 aangekomen te Batavia. Er waren 178 zeelui en 86 soldaten en het schip voer via Saint Vincente, waar één zeeman deserteerde en waar één bemanningslid soldaat werd.
1701	Matthijs Lauwerensen uit Delft	Matthijs vertrok als bootsgezel ²²² op de <i>Donkervliet</i> op 21 december 1701 vanuit Goeree (Kamer van Delft). Hij was gehuwd met Liesbet Mathijs. Het schip bereikte, na een verblijf te Duins tussen 27 december 1701 en 15 januari 1702, de Kaap op 1 juni 1702, waarna het op 24 juni koers zette naar Batavia om er op 5 september 1702 aan te komen. Matthijs keerde op 1 december 1706 terug met de jacht <i>Wateringen</i> en monsterde af op 19 september 1707 te Texel. Op de terugvaart, onder het bevel van Arnoldus van der Straten, was Jan Koenraad <i>de Lamer</i> , schout-bij-nacht, eveneens aan boord.

²²¹ Zie nationaal archief Nederland

²²² De taken van een bootsgezel werden omschreven als: “waak- en roergang; laden en lossen; reinigen, teren en kalfaten van het schip; af- en aanslaan van de zeilen; helpers van de onderofficieren”

1721	Willem 'Guiljaam' Lauwers uit Willebroek ²²³	Willem vertrok op 26 juni 1721 als timmerman op de <i>Heinkenszand</i> uit Rammekens, Zeeland, onder het bevel van Kornelis Centsen. Het schip kwam aan op de Kaap op 21 december 1721, waar het op 25 januari 1722 vertrok om op 19 april 1722 aan te komen te Batavia. Op de terugvaart met de <i>Everswaart</i> , die te Batavia op 11 december 1725 vertrok, werd hij gerepatrieerd. Hij ging uit dienst bij de aankomst op 6 juli 1726 te Zeeland.
1724	Hans Lauwers uit Atena	Hans vertrok op 1 juni 1724 als matroos met het schip <i>Hof niet Altijd Winter</i> uit Rammekens, Zeeland onder het bevel van Abraham Van den Busse. Hij overleed op 10 september 1724 aan boord van het schip, nog vóór de Kaap werd bereikt. Nog 17 andere bemanningsleden van de 171 haalden de Kaap niet.
1741	Adriaan Lauwers uit Schoondijke	Adriaan voer uit op 27 oktober 1741 als opperstuurman op de <i>Pallas</i> vanuit Rammekens, Zeeland onder het bevel van Bastiaan Koolmans. Het schip bereikte op 14 maart 1742 de Kaap, waar het op 7 april vertrok om op 20 juni 1742 aan te komen te Batavia. Adriaan was gehuwd met Sara Elewout. De <i>Pallas</i> voer via San Tiago tussen 24 december 1741 en 1 januari 1742. Er waren 116 zeemannen, 61 soldaten en 3 ambachtslui aan boord. De <i>Pallas</i> zou uiteindelijk worden verkocht te Batavia op 25 april 1747. Adriaan maakte de terugvaart op 5 april 1743 op het schip <i>Leeuwerik</i> onder het bevel van Hendrik Gerritsz. en kwam aan op 16 november 1743 te Texel, waar hij afmonsterde (uit dienst ging).
1742	Pieter Joseph Lauwers uit Reijningarts	Pieter vertrok op 3 januari 1742 als soldaat op de <i>Nieuwvliet</i> naar Batavia vanuit Rammekens, Zeeland onder het bevel van Pieter Koor. Hij zou de reis niet helemaal mee maken, want op 7 februari 1742 kwam hij te overlijden. Er waren 117 zeemannen en 70 soldaten, van wie er 34 zouden overlijden vóór de aankomst op de Kaap op 16 april 1742. Op de Kaap verlieten nog eens 36 zeevaarders en 34 soldaten, het schip, terwijl er 48 zeemannen en 14 soldaten aanmonsterden op de Kaap voor de reis naar Batavia.
1744	Nicolaas Lauwers uit Naalbaag	Nicolaas voer af op 9 december 1744 als huistimmerman op de <i>Reigersdaal</i> vanuit Rammekens, Zeeland onder het bevel van Kornelis Van Zwanenberg. Het schip arriveerde op de Kaap op 7 april 1745, waar het vertrok op 2 mei 1745 om op 7 juli 1745 aan te komen in Batavia. Het schip telde 145 zeelui, 168 soldaten, en 17 ambachtslui. 77 zeelui overleefden de oversteek naar de Kaap niet, en daar monsterden 18 zeemannen af, 60 soldaten en 3 ambachtsmannen. Op de Kaap voegden zich 15 nieuwe zeemannen en 11 soldaten bij hen. Nicolaas keerde terug op 11 oktober 1751 met de <i>Bredenhof</i> ,

²²³ Hij was *mogelijk* een zoon van radenmaker Jacques Lauwers en Maria Pauwels, geboren op 7 april 1708 in Willebroek, 13 jaar oud toen hij aan boord ging.

via Robben Eiland en de Kaap, en nam ontslag bij zijn aankomst op 23 juli 1752 in Rammekens, Nederland.

1756	Jan Hendrik Lauwerensen uit Lubbeek	Jan Hendrik monsterde aan als soldaat op 24 oktober 1756 op het schip <i>Walcheren</i> , maar hij zou de reis over de Kaap naar Batavia nauwelijks meemaken. Zijn overlijden werd vermeld op 29 oktober 1756 en met hem stierven nog eens 10 opvarenden van de 358 koppige bemanning voor het schip de Kaap bereikte.
1759	Hendrikus Lauwers uit Antwerpen ²²⁴	Hendrik vertrok als soldaat op 16 november 1759 te Texel op <i>de Lapienburg</i> onder het bevel van Jean <i>de la Voie</i> . Hij overleed op 14 februari 1760 aan boord, nog vóór het schip op 18 maart 1760 de Kaap bereikte. Nog 28 andere opvarenden van de 326 koppige bemanning overleefden de reis naar de Kaap niet.
1761	Andries Lauwersen uit Waasbergen	Andries vertrok op 29 maart 1761 met het schip <i>Vosmaar</i> te Rammekens, als kwartiermeester onder het bevel van Laurens Houtepen. Het schip kwam aan op 25 juni 1761 op de Kaap, van waar het op 13 juli 1761 koers zette naar Batavia. Het schip telde bij vertrek 158 zeemannen, 79 soldaten, 5 ambachtslui, waarvan er 36 overleden nog voor het schip de Kaap bereikte, en het kwam aan op 25 september 1761 te Batavia. Op de Kaap hadden 26 zeevaarders, van wie 4 deserteurs, en 9 soldaten afgemonsterd. Andries zou niet terugkeren naar de Nederlanden. Hij overleed op 10 februari 1765 te Batavia.
1764	Pieter Lauwerense uit Luik	Pieter ging in dienst als hoogloper (helper van de matrozen) op het schip <i>Jonge Samuel</i> op 19 juni 1764 vanuit Rammekens, Zeeland. Het schip, onder het bevel van Johannes Van Boom, telde 153 zeemannen, 82 soldaten, 1 ambachtsman en 2 passagiers, en bereikte op 4 november 1764 de Kaap, waar een aantal opvarenden werden gearresteerd, en vertrok er op 19 december, om op 6 april 1765 aan te komen te Batavia. Pieter zou nooit terugkeren. Hij overleed in Batavia op 7 oktober 1765.
1766	Jacques Albert Lauwers uit leper	Jacobus Albertus vertrok op 7 november 1766 als soldaat op <i>de Pallas</i> onder het bevel van Jakob Boekhout. Het schip voer over de Kaap naar Batavia, maar Jacobus zou de Kaap niet bereiken met de rest van de bemanning op 2 april 1767. Hij overleed aan boord op 23 februari 1767, en met hem overleden nog 62 andere opvarenden van de 363 koppige bemanning voor het schip de Kaap bereikte. Na aankomst te Batavia op 28 juni 1767, zette <i>de Pallas</i> koers naar China.

²²⁴ Mogelijk een zoon uit het gezin Lauwers- Van den Wijngaert uit Berchem.

1609 - Voor het gerecht gedaagd wegens het "voorzetten van vlees op een feestdag" (Puurs – Sint-Amands)

Een verwante van Maria Zegers, die op 12 juli 1620 te Sint-Amands gehuwd was met Laurent Lauwers , was Agnes Zegers, herbergierster naast de kerk in Puurs.

Agnes werd op 15 juli 1609 voor het gerecht gedaagd omdat zij op woensdag '*van Kwatertemper*' (een kerkelijke feestdag) ene Peter Meyskens vlees voorschotelde. Dat was in die tijd een ernstige overtreding op het voorgeschreven sacramenteel leven.

Agnes Zegers verdedigde zich door te zeggen dat zij dat uit medelijden had gedaan. Peter Meyskens was ongeveer 77 jaar oud, en was vermoeid teruggekeerd van een reis naar Holland.

Uiteindelijk vroeg Agnes Zegers vergiffenis voor deze fout (...).

Afbeelding: de vleeskuip als bewaarplaats, ets van Jan Luyken in 1711²²⁵

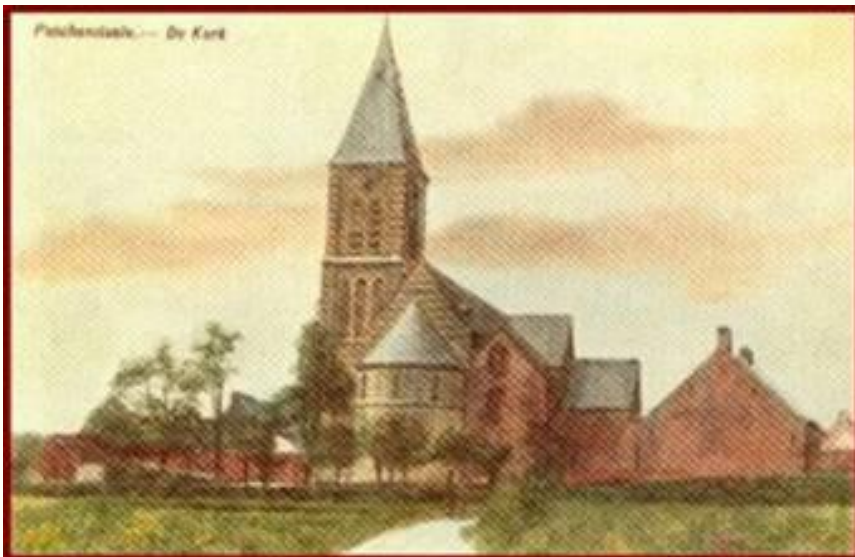

1615 - Lauwers bij de volkstelling te Passendale in mei 1615 (leper)

Bij de volkstelling van mei 1615 in de parochie Passendale, werd Jacquemaine Lauwers vermeld.

De volkstelling vond plaats in de Kasselrij van leper, en werd opgedragen door de baljuw en de schepenen *der Saele*. Jacquemaine en haar echtgenoot Frans Mijle werden geteld, alsook hun dienstbode Maeye Glorie.

In dezelfde telling werd ook Joris Lauwers vermeld "*ende syn wyf*", een niet nader genoemde echtgenote, met hun kinderen Joris, Maeyken en Jeanneken. Deze Joris Lauwers werd ook al in 1605 vermeld op de lijst van 'weerbare mannen' in de Kasselrij leper. Die lijst bevatte ook een persoonsbeschrijving. In 1605 was Joris vijftig jaar oud.

Afbeelding: de kerk van Passendale in 1903, net voor die zou worden afgebroken. De oorspronkelijke kerk werd opgericht in de 11^e eeuw en onderging verbouwingen in 1664. Op het eind van de eerste wereldoorlog werd de nieuwgebouwde kerk volledig vernietigd²²⁶.

²²⁵ Scan ets uit private collectie, Jan Luyken, 1711 (origineel onder Publiek Domein).

²²⁶ Bewerking postkaart uit private collectie: Passendale, 1903 (Publiek Domein, met dank aan Maurice Thoré).

1617 - Joos Verbeke en Amand Lauwers verkochten een gemet op de Merhertbeke (Londerzeel)

Op 10 oktober 1617 verkochten Joos Verbeke, zijn echtgenote Anna Smits en Amand Lauwers een gemet op de Merhertbeke te Londerzeel aan Pieter Mollemans, zoon van Pieter Mollemans.

De grond grensde aan Christiaan Verlinden en aan de waterloop. Een gemet was een stuk grond volgens de Mechelse maten 300 roeden, of 0,003091ha²²⁷.

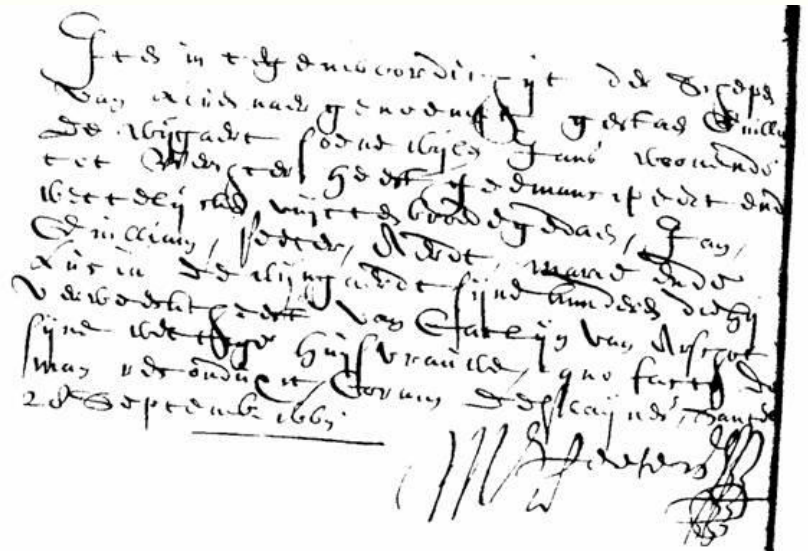
Vermoedelijk ging het om Amand Lauwers die op 28 september 1614 te Ruisbroek was gehuwd met Anna Verhasselt. Amand Lauwers overleed op 6 juli 1648 te Liezele. Anna Verhasselt overleed er op 6 maart 1664.

Kaart: groot Londerzeel en deelgemeenten en gehuchten²²⁸

1619 - De zoon van de rentmeester van de hertog, peter van Jan Lauwers (Werchter)

Jan Van Lantrop was peter van de oudste zoon Jan van Peter Lauwers en Marie Van Tongel in maart 1619 te Werchter. Jan Van Lantrop was een zoon van Jasper Van Lantrop, rentmeester voor de hertog van Aarschot, die op 19 mei 1538 te Brussel Sint-Goedele was gehuwd met Greet Rans.

Merk dat een andere nazaat, Lucie Van Lantrop, de grootmoeder was van Lucia De Wijngaerden die omstreeks 1679 te Werchter huwde met Peter

²²⁷ De maat is vermoedelijk gelijk aan de oppervlakte van het zaailand dat een koppel paarden kon omploegen tussen zonsopgang en zonsondergang. Dit was een gemiddelde, omdat het land dat bewerkt moest worden ook zwaarder of lichter kon zijn voor een paard. Met deze oorspronkelijke groottebepaling is de gemet vergelijkbaar met de in Angelsaksische landen veelgebruikte acre, zij het dat daar het werk van een os per dag ten grondslag aan de maat ligt.

²²⁸ Bewerking kaart © Google maps, 2012 onder gebruikslicentie.

Lauwens. Van Lucie Van Lantrop weten we dat zij omstreeks 1590 werd geboren als dochter van Waelran Van Lantrop en Maeyken Van Bossuyt. Waelran Van Lantrop was net als de vermelde Jan Van Lantrop een zoon van Jasper Van Lantrop en Greet Rans. Waelran werd geboren omstreeks 1543.

Afbeelding: Akte van emancipatie van 28 september 1665 waarin de kinderen van Willem De Wijngaerder en Katrien Van Aerschot worden vermeld²²⁹.

De vader van Lucia De Wijngaerden was schepen van Werchter. Lucie Van Lantrop was gehuwd met Jan De Wijngaerder, de grootvader van Lucia De Wijngaerden langs haar moeders zijde. Lucies vader Willem De Wijngaerder, was geboren omstreeks 1614 en was gehuwd met Katrien Van Aerschot. Van de grootvader Jan De Wijngaerder, weten we dat hij werd geboren als zoon van Hendrik De Wijngaerder.

Merk ook dat de ene Maria Rams optrad als meter bij de geboorte van Jan Lauwens op 5 augustus 1624 te Keerbergen. Hij was een zoon van Theodoor Lauwens en Anna Van Eyck. Een broer, Peter, en een zus, Elisabeth Lauwens, huwden te Werchter.

Wat onmiddellijk opviel, waren verwantschappen met de familie De Wijngaert (De Wijngaerden)

Wijnbouw in de vroege middeleeuwen werd te Werchter vooral met deelgemeente Wezemaal geassocieerd. De Wijngaardberg was een bekende plaats in Wezemaal²³⁰. Een historisch onderzoek bracht aan het licht dat er in de streek nochtans weinig middeleeuwse wijngaarden waren, op een belangrijke 13de-eeuwse wijngaard van Arnold II *van Wezemaal* na. Ook op zuidflank van de *Beninksberg* en in Tremelo werd in de middeleeuwen aan wijnbouw gedaan. Op het einde van de 16de eeuw was er geen enkele wijngaard meer. Op twee zeldzame kaarten uit de 16de eeuw waren op de latere Wijngaardberg alleen maar bossen te zien.

Afbeelding: De Wijngaardberg te Wezemaal. De heuvel is 72 m hoog en bevat ijierzandsteen, gebruikt in het onderste deel van de toren en de zijbeuken van de Sint-Martinuskerk van Wezemaal. Tijdens de eerste helft van de 19e eeuw werd op de zuidelijke flank van de berg aan wijnbouw gedaan. De in 1995 geklasseerde wijngaardmuur moest de wijnranken beschermen tegen de noordenwind.

²²⁹ © Scan akte uit private collectie Laurentii.be, 1665 - Foto Wijngaardberg onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0 van Paul Hermans, 2006 (Bron: Wikimedia).

²³⁰ De Wijngaardberg, is een van de laatste onaangetaste getuigenheuvels van het Hageland, 72 m hoog. Het ijierzandsteen dat in de berg wordt aangetroffen vindt men terug in het onderste deel van de toren en de zijbeuken van de Sint-Martinuskerk in Wezemaal.

Rond 1800 ontbrak de plaatsnaam "*Wijngaardberg*" volledig. Pastoor Bruno Provoost omschreef de berg in 1778 als "Molenberg". Later werd deze ook de H.-Hartberg genoemd. Sinds de 16de eeuw en tot het begin van de 20ste eeuw stond er een windmolen.

1620 - Nicolaas Lauwers, graveur van Rubens (Antwerpen)

Nicolaas Lauwers was een burijngraveur en behoorde tot de eerste generatie graveurs van Rubens. Hij was aanwezig in het atelier van Rubens rond dezelfde tijd als *Schelte a Bolswert*.

Nicolaas Lauwers ging eveneens in de leer bij Paulus Pontius, ook een medewerker in het Rubensatelier. Bepaalde stijlelementen van Pontius nam hij over om in zijn eigen gravures te gebruiken.

Lauwers graveerde naast Pieter Paul Rubens ook naar Antoon van Dyck, Jacob Jordaens, Gerard Seghers, Abraham van Diepenbeeck en Erasmus Quellinus.

Zelf leidde Nicolaas Lauwers twee leerlingen op, waarvan de eerste zijn zoon was ²³¹, Coenraad Lauwers, en de tweede Nicolaas Pitau *de Oude* (1633-1671).

Afbeelding: een gravure van de heilige Clara en andere heiligen naar P. P. Rubens door Nicolas Lauwers uit Antwerpen²³².

²³¹ Immerzeel beschreef hem in zijn "*Leven en Werken der Hollandse en Vlaamse Schilders*" in 1865 onterecht als de jongste broer van Nicolaas. Hij zou geboren zijn in 1623 in Leuze te Henegouwen, maar zijn geboortjaar was in 1632 te situeren (o.m. Biografie Hollstein, British Museum).

²³² Bewaard in de Sint-Freganduskerk te Deurne (Bron: KIK-IRPA, Brussel). Afbeelding gravure uit Sint-Freganduskerk: Nicolas Lauwers Antwerpen, +/- 1620 (Publiek Domein).

1620 - De Hombeeks-Leestse stam: het gezin Lauwers-Van der Borght (Hombeek)

Jan Lauwers huwde op 17 mei 1620 in Hombeek met Anna Verborcht. Jan was geboren op 20 oktober 1594 als zoon van Maarten Lauwers en Katrien Joostens (of Goossens) uit Hombeek.

Zijn ouders waren op 3 oktober 1593 gehuwd te Hombeek, en Jan was de eerstgeboren zoon. Dan volgde een zus, Marie, geboren op 15 september 1596, Willem, geboren op 4 mei 1599, Maarten, geboren na de eeuwwisseling op 28 april 1602, Peter, geboren op 25 november 1606 en Filip, geboren op 17 februari 1610. Allen werden geboren te Hombeek.

Afbeelding: Hombeek vereerde Sint-Maarten, terwijl Leest een kerk stichtte ter ere van Sint-Nicolaas. Wie er de parochienamen in omliggende gemeenten op nasloeg, kwam gauw tot de bevinding dat beide patroonheiligen in de streek met elkaar leken te wedijveren²³³.

De familienaam van Anna kende meerdere schrijfvarianten, en dat bemoeilijkte lange tijd het onderzoekwerk naar het ouderlijk gezin van Peter Lauwers die de stamlijn van Leest startte: Verbuercht, Verburcht, Verburgcht, Van Der Borght,...

Het gezin Lauwers-Verborcht was kroostrijk.

Twaalf kinderen werden geboren tussen 1621 en 1642 op een tijdsperiode van 21 jaar. Onze voorouder Peter werd geboren op 31 mei 1628 en hij verloor al jong enkele oudere zussen. Zijn oudste zus Marie overleed in 1639 te Hombeek toen Peter 11 jaar oud was, en vier jaar eerder was ook zijn zus Ida overleden. Hij had twee oudere broers, Filip en Gielis. Filip zou het landbouwbedrijf overnemen van de ouders. Hij huwde op 10 november 1647 te Hombeek met Jeanne Ceuleers. Nog zeven kinderen werden geboren en de meesten bleven wonen in hun geboortedorp.

Peters bruid was van zijn geboortedorp, en toch volgde hij het voetspoor van zijn tante Anna Lauwers, ook gespeld als Lauwens, en ging hij wonen in het naburige Leest. Peter leerde zijn vrouw allicht kennen in Hombeek. Jeanne Persoons was er geboren op 11 november 1630 als dochter van Peter Persoons en Katrien Meulemans (ook *Moldermans*). De meeste van zijn nazaten zouden als vaste familienaam 'Lauwens' krijgen, een naamvariant die overigens eerder al voorkwam bij zijn voorouders.

Van verschillende van zijn broers en zussen zijn de stamlijnen bekend tot deze tijd. Zijn jongere broer Jan bijvoorbeeld, geboren op 19 juni 1636 toen Peter acht jaar oud was, zou op 15 juli 1662 huwen te Zemst en de stamlijn Lauwers verderzetten in Zemst en Epegem.

De schrijfwijze 'Lauwers' was vooral te danken aan de plaatselijke pastoors die hier resoluut voor kozen en die keuze zelfs vermeldden in hun parochieregister. Sommige nakomelingen zouden alsnog opnieuw de schrijfwijze 'Lauwens' aannemen wanneer zij naar andere dorpen of naar Mechelen verhuisden. De bruid van Jan was Liesbeth Verlinden, geboren te Weerde als dochter van Gerard Verlinden en Katrien Verheyden. Jan was bekend als handwerker te Zemst.

²³³ © Foto Sint-Martinuskerk uit private collectie, 2012.

1625 - Lauwers bij de erfenisregeling van beemden in Bexembroeck (Rotselaar)

Een akte van de meier en de schepenen van Rotselaar van 17 december 1625 gaf de verwantschappen aan tussen verschillende Lauwens/Lauwers families in de streek. Zo was er de melding van broers en zussen die optraden in het belang van een minderjarig kind van Barbara Lauwers met wijlen Peter De Cock, *'heulderen sterck maeckende & waranthiseren gecomende voor de tocht van naerbes goederen, mede voor d'erfelijckheyt en gedevalueert op het minderjarig kindt van wijlen Peeter de Cock'*.

Ten behoeve van Adriaan Kerstens en Elisabeth Holemans, zijn wettige echtgenote, werd een half dagwand beemden op een plaats die 'Bexembroeck' heette te Rotselaar beschikbaar gesteld.

Twee broers en twee zussen werden vermeld:

- Peter Lauwers die woonde te Werchter
- Antoon Lauwers, zijn broer
- Barbara Lauwers, hun zuster, weduwe van Peter De Cock en op dat moment wettelijk gehuwd met Laurent Wauters,
- Elisabeth Lauwers, hun zuster, gehuwd met Corneel Luijmoye

Blijkbaar leidde de erfenis van wijlen De Cock tot onenigheid toen diens echtgenote Barbara Lauwers hertrouwde met Laurent Wauters, en traden de broers en zus van Barbara samen op om de rechten van 'Maaike' Marie De Cock, uit Barbara's eerste huwelijk, te vrijwaren. De kwestie kwam opnieuw aan bod in 1659.

verdiepingen is nog altijd een kenmerkend landschapselement²³⁴.

Afbeelding: op "Ter Heyden" in Rotselaar stond destijds een kasteel. Oorspronkelijk ging het om een omgrachte donjon in de vorm van een Grieks kruis uit de 14^e, mogelijk reeds 13^e, eeuw.

In de 17^e eeuw omstreeks 1631 kwam er een woonvleugel in renaissancestijl bij toen het in het bezit was gekomen van de adellijke familie *van Eijnatten* en het gebouw werd uitgebreid in 1870 om er bier te kunnen brouwen.

Het domein was in de 18^e eeuw verheven tot baronie. De 30-meter hoge toren van 6

²³⁴ Scan gravure "Toren van Rotselaar" uit private collectie, 2008 (Publiek Domein, 16e eeuw, zie ook Arenberg Foundation, vzw Donjon Terheyden en Wikipedia).

1628 - Schoonvader wordt stiefvader (Hombeek)

Maarten Lauwers huwde op 30 juni 1626 met Katrien Verschoor, een dochter van Corneel Verschoor²³⁵. Zijn vader was overleden in januari 1624, en zijn moeder Katrien Joossens was weduwe toen het huwelijk plaats vond. Er bloeide kort nadien iets tussen zijn schoonvader Corneel Verschoor en zijn moeder Katrien Joossens.

Corneel was ook weduwnaar na het overlijden van eerste vrouw Katrien Van den Broeck, de moeder van de bruid. Zij vonden elkaar, en traden beiden op 29 januari 1628 in Hombeek in het huwelijk. Er moest een goede band zijn geweest met de kinderen, want bruidegom Maarten zou met zijn broer Jan als getuige optreden bij dit huwelijk.

We weten niet veel van het eerste gezin Verschoor-Van den Broeck, behalve over de dochter Katrien. Toen Katrien Joossens voor de tweede maal huwde, waren de meeste kinderen al meerderjarig en 'uit huis' gehuwd. Begin 1628 was enkel haar jongste zoon Philip nog minderjarig (17 jaar oud) en woonde hij vermoedelijk nog bij haar in.

Het huwelijk duurde bijna tien jaar. Katrien Joostens overleed in augustus 1638 en werd op 31 augustus 1638 begraven in Hombeek. Corneel Verschoor zou in april 1653 overlijden, en werd op 11 april 1653 begraven in Hombeek.

Afbeeldingen: zicht op Mechelen in de 17^e eeuw²³⁶

Maarten Lauwers had ook landbouwactiviteiten in Leest

We weten dat Maarten Lauwers in 1646 ook in Leest anderhalve delen land pachtte van het begijnhof van Mechelen²³⁷. Zijn zonen Adriaan en Antoon zouden dit pachten in 1674, naast gepachte grond in Hombeek van de gebroeders van Onze-Lieve-Vrouw (Antoon) en naast grond van Geert Van Buscom, van de proost van Leliëndale, van de Kisten, van Philip Verhulst en van Pauwels Huens (Adriaan). Zijn zoon Philip bewerkte in 1674 Hombeek gepachte grond van de erfgenamen Van Nieuwenhuijze.

Ook zijn broer Jan pachtte 1 bunder grond in Leest van het klooster van Leliëndaal. De weduwe van zijn zoon Jan pachtte er grond van "het clooster van Muysen" in 1674. De zoon moet kort daarvoor zijn overleden.

²³⁵ Zij werd geboren als dochter van Corneel Verschoor en Katrien Van den Broeck. Katrien Verschoor zou als doopmeter optreden bij het doopsel van Philip Verlinden op 4 mei 1636 te Hombeek, een kind van Anna Lauwers. Spellingvarianten voor Verschoor zijn o.m. Verschoren, Verschueren, Verschuren, Van Schoor.

²³⁶ Bewerking prenten Mechelen uit private collectie (Publiek Domein, 17e eeuw).

²³⁷ Zie Bundergeld te Leest, bewerking van Paul Behets in 2014.

Ook de verwante Peter Lauwers (generatiegenoot van Maarten en van vader Jan) bewerkte op oudere leeftijd nog gepachte grond in Leest van het klooster van Muizen. Hij was de Leestse stamouder die met Johanna Persoons was gehuwd in 1655.

Maartens broer Willem pachtte grond in Hombeek van Jan De Breucker en van het klooster van Leliëndaal.

1631 - Christiaan Lauwers, soldaat onder de Heer Commandeur te Axel

Christiaan Lauwers werd vermeld te Axel als "*soldaet onder de Heer Commandeur*" bij zijn ondertrouw op 15 maart 1631 te Axel, NL. Hij huwde er voor de kerk op 23 november 1631 met *Trijntge* Reijers. Hij was van geboorte van Middelburg, zijn echtgenote was geboren te Amsterdam.

Zijn familienaam werd gespeld met dubbele "s", meest waarschijnlijk een aanduiding dat zijn vader Lauwers heette bij de voornaam (patroniem).

In het zelfde register was er de eerdere melding van Sara Laurens, geboren te Axel, die er op 4 oktober 1626 was gehuwd met Lucas Pieters, een "*soldaet onder de compagnie van Capitein Serooskercke*", van geboorte van 's Gravenhage.

De Schrijfwijze Laurens kwam meer voor te Axel, bv. bij Cornelis Wage, er gedoopt op 5 januari 1683 te Axel als zoon van Martijntje Laurens, zelf geboren te Schoondijke. De vader heette Cornelis Wage, en hij was te Axel voor de kerk gehuwd met Martijntje op 30 maart 1682. Hij was er eerder gehuwd geweest met Neeltje Vriens (ook gespeld als *Vrint*) op 16 september 1672. Zijn eerste echtgenote was er op 14 maart 1682 overleden.

Afbeelding: Axel (helrode bol) kende een bewogen verleden. De stad vormde samen met Hulst, Assenede en Boekhoute de Vier Ambachten. De Geuzen lieten weinig van het plaatsje over aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog. Prins Maurits maakte van Axel een vestingstad²³⁸.

Een andere patroniem variant in de streek was Laureyns: Josijntje Laureyns huwde op 27 april 1662 te Zaamslag met Maarten Verhulst, een jongeman geboren te Munkzwalm in Vlaanderen. Het koppel deed de ondertrouw op 8 april 1662 te Axel. Josijntje was ook van geboorte uit Vlaanderen (van

²³⁸ Kaart bewerking onder Creative Commons licentie.

"Nissche"). Adriaentie (Adrienne) Laureyns huwde op 13 mei 1665 te Axel met Jan de Vloo. Janneke Laureyns deed de ondertrouw met Joos Lathouwer (spellingvariant op '(De) Lathouwer') te Axel op 1 juni 1674.

Een andere patroniem variant was Lauwereins: *Maike* Lauwereins, van geboorte van Cadzand, huwde op 17 mei 1643 te Axel met Andries Witterman, "*soldaet onder de compagnie van de Heer Capitein Lauwijck*", van geboorte van Wesel. Nog een variant is Laureijnssen: Jaquemijntje Laureijnssen, van geboorte van Kattendijk, deed haar ondertrouw op 5 juni 1666 te Axel met Adriaan Claes Eeckman (ook gespeld als '*Eekeman*'), van geboorte van Axel. Wat te denken van Johanna Laueine, van geboorte van Wissant, die haar ondertrouw deed op 17 september 1629 te Axel met Michiel Fournier, geboren te Pirone nabij Rijsel (Frans Vlaanderen), "*soldaet onder Capitein Viro*". Een zoveelste schrijfvariant?²³⁹

Niet alle Lauwers families zijn noodzakelijk verwant. De familienaam ontstond meermaals als afgeleide van "zoon van Laurent". Dat was zelfs eerder zo in het noorden van de Nederlanden waar de familienamen in het zuiden sneller in voege kwamen.

1636 - Adriaan Lauwers verkoopt smidse van Humbeek aan Antoon Vleeracker (Grimbergen)

Op 24 januari 1636 verkocht Adriaan Lauwers, de achterkleinzoon van Hendrik Lauwers , de smid van Humbeek ²⁴⁰, het voorouderlijk "Smidshof".

Uit de schepengriffie van Humbeek, nr. 7920, folio 317: "Op 24 januari 1636 verkocht Adriaan Lauwers sone Hendrickx aan Anthoon Vleeracker de hofstede "geheeten Smetshoff" die gelegen was aan het

Schuttershof te Humbeek. Deze stede was aan Adriaan gesuccedeert by doodde wijlen Anna Leemans weduwe was van Jan Lauwers sijne grootmoedere" (De hofstede Smidshof werd door Adriaan geërfd van Anna Leemans, de weduwe van Jan Lauwers die zijn grootmoeder was).

Kaart: situering van *Coppendries* te Beigem²⁴¹

Jan Lauwers was de zoon van de "smid van Humbeek". Hij was de vader van Adriaans vader Hendrik Lauwers.

²³⁹ De vele schrijfwijzen, en het feit dat de familienaam in de streek in die periode nog geen vast gegeven vormde, maakte het zoeken naar verwantschappen er niet eenvoudig op.

²⁴⁰ Zie verhaal uit 1545.

²⁴¹ kaartfragmenten van (c) Google, 2016 onder gebruikerslicentie.

Anthonis Vleeracker was omstreeks 1600 gehuwd met Katelijne Lauwers , een dochter van Jan Lauwers en Anna Leemans en de jongste zus van Adriaans vader Hendrik. Zij overleed in 1646, tien jaar na de aankoop van de smidse.

Antoon (van) Vleeracker was geboren omstreeks 1575 als zoon van Rombout Vleeracker. Hij pachtte in Beigem en werd vermeld als schepen van Humbeek in 1620. Hij was schepen van Beigem in 1626 en 1629. Vleeracker was erflater van Onze-Lieve-Vrouw te Beigem tussen 1609-1636, was erflaat van het Gasthuis van Sint-Bernaerts op de Schelde te Humbeek, vermeld in 1641, en was erflater van het *laathof van de Cantors van Sint-Goedele* binnen Brussel, te Humbeek, vermeld in 1629.

Het gezin Vleeracker-Lauwers bezat gronden te Beigem, Humbeek en Grimbergen en een aantal huizen, zoals *het Smetshof* te Humbeek, een huis met boomgaard in de Dendermondestraat (huidige Abdijstraat) te Grimbergen, en bezat een hofstede op de *Coppendries* te Beigem.

1636 - Adriaan Lauwens en Liesbeth Braes, en de kousenmaker van Hever

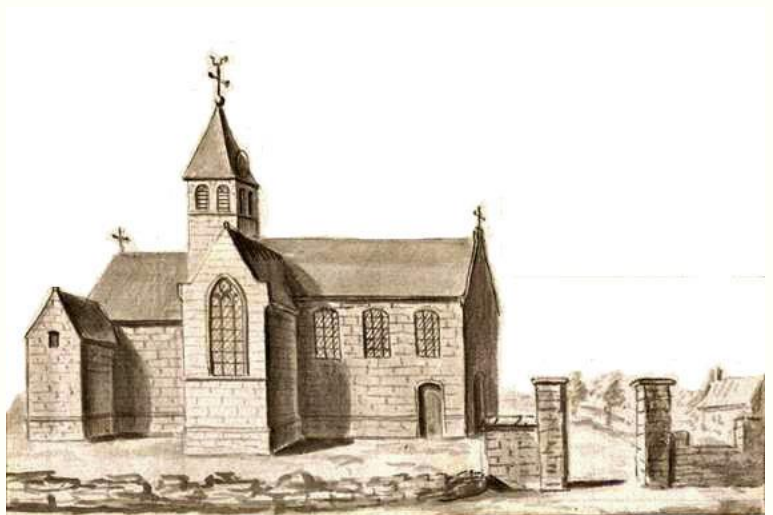
Liesbeth Braes huwde op 22 augustus 1636 te Hever met Adriaan Lauwens . Zij was de dochter van Hendrik Braes en *Jenneken* (Jeanne) Van Dijck.

Hendrik Braes werd in 1614-1615 vermeld als Heilige Geestmeester, het toenmalige OCMW van Hever.

Moeder Jenneken (Johanna) spelde haar naam ook als '*van den Eijcke*' bij het huwelijk op 14 mei 1588 te Mechelen. Haar jonge broer Jaak Van Dijck was gehuwd met Katrien Verhagen.

Een jongere zus, Susanne, was in Hever²⁴² gehuwd met Engel Sergijsels. Zij was nadien hertrouwd met Michel Waijenborg, en was nog eens hertrouwd met Frans Geerts. De jongste broer van Liesbeth Braes, werd in 1644 genoteerd als landman te Rotselaar.

Er was een verwantschap tussen de familie Sergijsels en Lauwers. Op 2 oktober 1696 werd Liesbeth Sergijsels te Hever vermeld als weduwe van Jasper Lauwers , "*kousenmaker*". Liesbeth Sergijsels had een erfgoed te Haacht, komende van haar ouders. Zij werd vermeld als zus van Katrien Sergijsels, die op 15 april 1670 huwde met Jaak Van Horenbeeck. Liesbeth Sergijsels was de meter van een dochter van Katrien, Liesbeth Van Horenbeeck. Van Katrien Sergijsels weten we dat zij op 24 november 1681 overleed te Hever. De familienaam werd ook gespeld als "*'t Sergijsels*".

De Kerk van Hever

²⁴² © Impressie van de kerk van Hever, naar een oude, niet gedateerde prent.

1636 - Michiel Laureinsens overleed te Brugge

Michiel Laureinsens, zoon van Michiel, overleed te Brugge op 8 augustus 1640. Hij was geboren in Antwerpen en was gehuwd met Marie *Pallant*, dochter van Daniel.

Het ging om een schrijfvariant van de familienaam Lauwereyns.

De familie voerde een wapen dat gelijkaardige elementen bevat als het familiewapens Lauwers en Lauwereyns, die merlettes voerden in deze periode²⁴³.

1645 - Maillaert Lauwers was soldaat van de kanselrij (Ieper)

Maillaert Lauwers werd op 21-jarige leeftijd ingeschreven op de lijst van keurlingen (soldaten of voetvolk) in de Kanselrij te Ieper. Het ging om een lijst van 'weerbare mannen' die werden opgeroepen door de baljuw en de schepenen van Ieper, "*ten dienste van syne majesteyt in 't quartier van Bergen Sunte Wynocx*" (in dienst van zijn majesteit in Sint-Winnoksbergen).

Maillaert Lauwers was een zoon van Maillaert Lauwers, afkomstig van Langemark, en van Sabine Oinot afkomstig van "*Termes in Litsenbourch*"²⁴⁴. Keurling Maillaert was parmentier²⁴⁵ te Langemark.

Hij werd bewapend met een musket en ontving een dagloon van 22 schellingen. Zijn ouders waren blijkbaar vrij welstellend, want zij hadden, althans volgens de melding van 1610, een meid

²⁴³ © Bewerking uit het boek De Hooghe, Brugge, 17e eeuw (Publiek Domein).

²⁴⁴ De ouders werden vermeld in de telling van de pratikerende katholieken te Langemark op 16 juni 1610. Merk ook dat een voorouder Maillaert Lauwereyns in 1573 werd vermeld als "*verbannen*" uit Poperingen wegens calvinistische sympathie. Tijdens zijn ballingschap betaalde Pieter Heindrickx 24 pond voor de huur van zijn huis met land dat gelegen was in de Peselhouck aan de Coppornolstraat. Maillaerts vrouw had 36 ponden *parisis* moeten betalen om haar meubelen terug te kopen.

²⁴⁵ textielbewerker

die Margritte Françoise (uit Termes) heette, knechten Paul Gibener (uit Langemark) en Hans, een zoon van een Duitser gestorven in Oostende.

De keurling werd enkele jaren later opnieuw vermeld in de lijst van weerbare mannen te Hondschote, wonende "*Zuithoeck*" (Zuidhoek) en uitgerust met een "*busse*" (geweer) en een "*rapier*" (degen).

In de lijst van een compagnie keurlingen van 10 juli 1637, vonden we al een naamgenoot terug.

Een compagnie bestond uit een kapitein, een vaandrig of "*alpheris*" met supporteur, twee sergeanten, een tamboer of trommelslager, en 120 soldaten. De lijst werd samengesteld in opdracht van de Raad van Vlaanderen, op bevel van de landvoogd, en burgemeester Zeghers *van Roeselare* nam de honneurs waar.

Het opstellen van de lijst kaderde in de strijd van de landvoogd der Zuidelijke Nederlanden tegen de Verenigde Provinciën en de Fransen. Deze laatsten hadden zich in 1635 immers voorgenomen de Spaanse Nederlanden onder zich te verdelen. De kapitein van de compagnie was Jonkheer Hinderic *de Longheville*, de vaandrig Jonkheer Joos Lamsaen, de sergeanten heetten Mathijs Hoed en Gherard Janssen. Pieter Lauwers werd ingeschreven als keurling ("*cuurlyng*"). Zijn precieze leeftijd of afkomst werd niet vermeld, wel dat hij werd bewapend met een "*vierroer Rapiere gheestimert iijj Lbs*". Een vierroer of kortweg "roer" was een geweer met vuursteen, soms ook "*snaphane*" genoemd. Een rapier was een degen.

Afbeelding: de kasselrijen in de 17^e eeuw in de omgeving van Ieper (centraal gelegen in het Graafschap Vlaanderen)²⁴⁶

In de lijsten van de compagnie keurlingen van 1625, opgemaakt te Roeselare, en van 1632, kwamen geen Lauwers vermeldingen voor.

Eerder, in augustus 1605 kwam Joris Lauwers voor in de lijst van de weerbare mannen (monsteringrollen) van een compagnie voetvolk in de Kasselrij van Ieper. Deze Joris Lauwers werd met zijn gezin vermeld in de volkstelling van Passendale in 1615. Dit is net na de val van Oostende, een van de laatste bolwerken van de hervormden in de Zuidelijke Nederlanden na de Reconquista van Farnese.

Vrijbuiters maakten van daaruit het platteland onveilig met hun strooptochten. De herbevolking van de door de godsdienstoorlogen grotendeels verlaten streek, kwam terug op gang. Slechts een fractie van de nieuwe bevolking bestond uit autochtone inwoners of hun kinderen die er ook vóór de godsdienstoorlogen hadden gewoond. Vooral de vele immigranten uit Picardië en Artesië vielen op.

De kapitein van de compagnie was jonkheer Jacques De Voogt, *heer van Rolleghem* (Zonnebeke, waarvan een deel behoorde aan de Augustijnenabdij). In de raad vonden we ook jonkheer Philips *van Steelandt*, een met Lauwers verwante familie te Brugge. We kunnen aannemen dat de families Lauwers 'autochtoon' waren in Ieper. Dit bleek uit haardtellingen tot twee eeuwen voordien.

Joris Lauwers werd vermeld als "*van Boesynghe*" (Boezinge, een gehucht) in de lijst van augustus (en Lauwers in de lijsten van september 1606 en januari 1606). Zijn fysieke kenmerken werden beschreven: "dik behaard op het hoofd, met bruine baard", vooraan in de vijftig, en wonende te *Wyelken* (gehucht bij Ieper op de weg naar Zonnebeke).

Als wapen droeg hij een roer, ook vierroer of lontroer, een geweer met vuursteen of lont. De luitenant van de compagnie was jonkheer Jacques Dausel, *heer van Bailleul Cornaille*. De sergeant van de roerdragers was

²⁴⁶ © Kaartbewerking uit private collectie Laurentii.be, 2012

Guillaume Lahay, ook *Lahau* genoemd op 24 september en 14 oktober, of *Lehault* in de lijst van 22 november 1605. De soldij van Joris bedroeg 9 pond tournois per maand van 30 dagen.

1650 - "Een soldaat verkrachtte de moeder terwijl ze kreupel op bed lag" (Zemst)

Jeanne Lauwens, een dochter van Jan Lauwens en Liesbeth Van Riet²⁴⁷, gedoopt op 8 juli 1622 in Zemst, lag kreupel te bed toen zij omstreeks mei 1649 op 26-jarige leeftijd door een soldaat werd verkracht.

Zij bleef zwanger achter en zou begin februari 1650 een kind in de wereld zetten.

Het kind was dochter Liesbeth, met de familienaam van de moeder gedoopt op 6 februari 1650 in Zemst. Doopgetuige was Jeannes 25-jarige, jongere, zus Liesbeth uit Zemst. Liesbeth zou kort na de geboorte overlijden. Zij werd begraven op 13 maart 1650 in Zemst.

Afbeelding: slaapstede²⁴⁸

We kunnen ons enkel voorstellen hoe de omstandigheden moeten zijn geweest. Jeanne was een weerloos slachtoffer, kreupel te bed, en zij was bovendien ongewenst zwanger. De impact op haar leven was niet te onderschatten in de kleine leefgemeenschap die Zemst toen was.

'Officiële' vermeldingen van verkrachting waren eerder zeldzaam, al wilde dat uiteraard niet zeggen dat dit niet voorkwam. Seksuele delicten werden minder vaak gedocumenteerd tegenover gewelddaden als beroving, plundering, moord en doodslag²⁴⁹. In deze eeuwen werd vooral de geweldpleging door 'vreemde' (*Franse, Bataafse,...*) soldaten neergeschreven.

Het recht

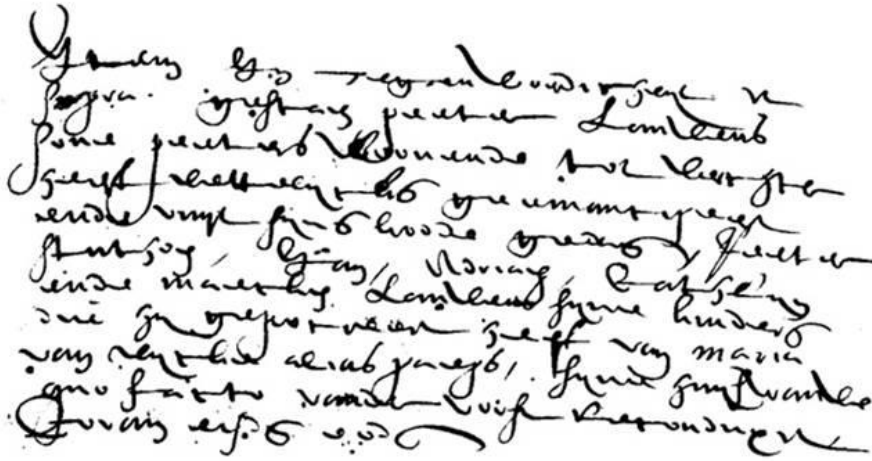
In onze gewesten kende men het Oudnederlandse recht, waarin net als in het Oudfranse recht, de doodstraf voor verkrachting kon worden uitgesproken. Dat was uiteraard enkel wanneer men de verkrachter kon vatten en berechten. Vanaf de 17e eeuw werd de doodstraf enkel nog uitgesproken indien het misdrijf werd gepleegd op een minderjarige².

Gezien het om een soldaat-huurling ging, was het weinig waarschijnlijk dat een strafmaat werd uitgesproken. Jeanne was ongehuwd - *volgens het oude recht zou de daad indien zij gehuwd was mogelijk als overspel*

²⁴⁷ Ook Verrets, Van Reeth, Van Reet, Van Rieth, Verreeth

²⁴⁸ (c) Bewerking ets Jan Luiken, 1738 onder Publiek Domein, uit private collectie.

²⁴⁹ Zie o.m. masterproef van Wendy Dens, Faculteit Rechtsgeleerdheid Universiteit Gent, 2009-2010 - Huibert Crijns in Nederlandse Geschiedenis en Cultuur, 2018. - Herman Roodenburg "*Een verfoeilijke misdaad. Incest in het gewest Holland tijdens de 17e en 18e eeuw*", 1993.

kunnen worden beschouwd - en zij werd onschuldig geacht. Indien er twijfel zou zijn of zij toestemming had gegeven, omdat niet kon worden aangetoond dat zij zich had verzet of had geroepen, zou zij in het oude recht ook schuldig kunnen worden bevonden! De beschrijving van de gebeurtenis laat in die zin geen twijfel bestaan: men sprak van een geweldsdaad (verkrachting) en neemt de weerloosheid van het slachtoffer aan (kreupel en bedlegerig).

In de latere Franse strafwetgeving vanaf 1795 in onze gewesten, werd deze geweldpleging bestraft met zes jaar opsluiting, tot twaalf jaar indien het slachtoffer jonger dan veertien was of indien er meerdere daders waren. In de *Code Pénal* (strafwetboek) van 1810 werd ook de "aanranding van de eerbaarheid" toegevoegd, waarbij niet enkel ongewenst geslachtsverkeer, maar ook andere feiten als een verwerpelijke daad werden bestraft. De latere Belgische wetgeving zou deze benadering tussen 1831-1867 overnemen.

1651 - Akte van emancipatie van Peter Lauwens (Werchter)

In het stadsarchief van Leuven (register nr. 7907, folio 372) bevond zich een akte van 'emancipatie' van 23 juni 1651 die betrekking had op het gezin van Peter Lauwens en Marie Paeps²⁵⁰ *alias Van Eijcke*. Een akte van emancipatie verklaarde de handelsbekwaamheid van minderjarigen, en was enigszins vergelijkbaar met een ontvoogdingsakte. In essentie streefde 'emancipatie' naar de toekenning van gelijke rechten, gelijkgesteld voor de wet.

In deze akte verklaarde Peter Lauwens op 23 juni 1651, als zoon van Peter Lauwens en Anna Van Eycken, de wettelijke emancipatie van zijn kinderen Peter, Antoon, Jan, Adriaan, Katelijne en Maaïke, kinderen uit zijn huwelijk met Marie Paeps *alias Van Eycke*, "*sijne huysvrauwe*". De akte werd opgesteld door Vander Vorst.

Afbeelding: kopie van de akte²⁵¹

Adriaan was toen 10 jaar oud. Katelijne was 3 jaar oud, Maaïke of Marie was net 1 jaar oud.

²⁵⁰ Sinds de fusie van 1977 bestond de gemeente Haacht uit de deelgemeenten Haacht, Wespelaar, Tildonk en verder de gehuchten Wakkerzeel en Kelfs die respectievelijk van Werchter en van Herent werden afgescheiden en bij Haacht werden gevoegd. Werchter fuseerde met Wezemaal (en het gehucht Heikant) met Rotselaar. Bronnen: Oude en nieuwe kerkregisters en aanvullende verklaringen van betrokken personen bewerkt door Lucien Lauwers, Scherpenheuvel (De boeken van de burgerlijke stand werden vernield tijdens de wereldoorlogen); notariële akten, met dank aan Christine Savat en Paul Peeters (Betekom).

²⁵¹ © Scan akte uit private collectie (Publiek Domein, 1651).

Dochter Lucia en zoon Arnold, geboren in 1644 en 1646, werden niet vermeld en waren mogelijk al overleden.

Van Peter, Antoon en Jan vonden we geen precieze geboortedatum. Vader Peter was op het moment van het verlijden van de akte ongeveer 40 jaar oud. De akte toonde aan dat Peter Lauwens en Marie Paeps acht kinderen hadden gehad, waarvan er slechts vijf terug te vinden waren in de doopregisters.

1652 - Wapen van de families Lauwers in Brugge en West-Vlaanderen

Eén wapen van de families Lauwens en Lauwers van West-Vlaanderen bestond uit een zilveren achtergrond, met drie zwarte zwanen zonder bek of poten (zgn. "merlettes") bovenaan en een zwarte dwarsbalk, "*d'argent à la fasce de sable, accompagné de trois merlettes du même chef, rangées en chef.*"

Het wapen dat voor het bovenste gedeelte veel gelijkenissen vertoonde met het wapen van 1500, op de azuurblauwe achtergrond en de kleuren van de merlettes na van dat wapen, werd ook gevoerd door een familie Lauwers in Brugge in de 17e eeuw.

Het werd vermeld bij het overlijden van Charles Blomme, schepen van het Land van de Vrije. Andere verwante families waren Greboval, Dausque, Wrekere, Deschamps, Van Marievoorde, Capelle, Allaert, Barbesaen, Rijcel, Zootpeene. De gelijkaardige vormgeving als het familiewapen van *de Baenst* was niet toevallig en verwees naar gemeenschappelijke voorouders.

Afbeeldingen: links het wapen zoals het voorkwam in het boek *De Hooghe* in 1652. Rechts het wapen zoals het voorkwam als schets in een naslagwerk van Van Der Veken die van de zwanen (onterecht) eenden maakte. Merk de overeenkomst van de zgn. "merlettes" met het Gentse wapenschild²⁵².

wapen van Praet- van Moerkercke prijkte.

Merk de gelijkenissen met het wapen van *de Baenst* met 'merlettes' dat voorkwam in twee kwartieren van dit wapen uit 1571.

Dit was het samengestelde wapen van *d'Ault*, *Baenst* en Moerkercke, waarin centraal het gezamenlijke

Een zeer gelijkaardig wapen was het wapen dat de familie Labé voerden in 1565.

Bij een melding in 1484 voerde het wapen twee merlettes boven de balk en één merlette er onder. De Brugse familie Vliegheer voerde slechts twee merlettes boven de balk en de familie De Voghelaer voerde aanvullend bloemen in de balk.

De Brugse familie Marbais voerde omstreeks 1775 een gelijkaardig wapen, met rode balk.

²⁵² Illustraties familiewapens: bewerkingen uit het boek *De Hooghe*, Brugge, 17e eeuw – Heraldische inventaris van Joseph Van Der Veken, Mechelen, 19e eeuw.

Twee andere kwartieren werden ingenomen door het wapen van de familie *d'Ault*. Een soortelijk wapen kwam ook voor bij de familie *van Borsele*.

1653 - Koenraad Lauwers, plaatsnijder/graveur (Antwerpen)

Koenraad Lauwers (1632-1685) stond in 1653 ingeschreven als "*plaatsnijder*" te Antwerpen. Hij behoorde tot de top van de graveurs. Gildegenoten waren Pieter van Lisebetten ²⁵³, Theo van Merlen, Frederik Bouttats, Gaspar Huijbrechts, Frans Huijbrechts, Alex Voet, Koen Waumans, Corneel Galle, Johan Galle, Peter de Jode, Frans van den Wyngaerde, Alex Goetiers, Jacques Neeff, Alex Goubau, Corneel Meijssens, Jan van Tienen, Corneel Tieleman, Arnold Loemans.

Koenraad Lauwers was tekenaar en kunstgraveur en woonde en werkte in Antwerpen. Tussen 1657 en 1660 verbleef hij in de Franse hoofdstad Parijs. In de beschreven graveurwerken troffen we zowel taferelen uit de gewijde en de ongewijde geschiedenis, waaronder een aantal portretten. Een gravure van 1661 gaf Scherpenheuvel-Zichem weer, met name de huizen aan de Leuvense en Zichemse straat en het situeerde het verdwenen "*Hof van Oratoriën*"²⁵⁴.

We vonden een eerbetoon aan Koenraad in "*Het gulden cabinet van de edel vry schilderconst*" in 1662, van de hand van Corneel de Bie (zie hierna). In het "*Gulden Cabinet de Bie*" waren portretgravures opgenomen van Koenraad.

" Wat heeft de Stadt *Parijs* niet Gheesten op ghequeect
Op eenen cleynen tijdt die haer woonplaets besochten
Als *Coenraerd' Lauwers*, wiens Const dat leeft en spreckt,
(Soo t'schijnt) die sy met vreught van daer naer Neerlant brochten.
Robert Nantuel, Pollij en noch veel ander meer
En hebben noyt soo vroom jet aerdighs af ghemaelen
Hoe suyver uyt ghedruckt hoe gheestich, net en teer,
Den ed'len Franschen aerdt van Const is t'achterhaelen
In *Lauwers* druckery, die op zijn plaeten compt,
Als blijkt aen d'handelingh vol krachtighe manieren,
Soo in het groot als cleyn, daer Faem ghenoch op roempt
Die noyt en is vermoyt met lof sijn Konst te cieren. "

²⁵³ Zie ook Johan Van Lysebettens in Vlaamse Stam, jg. 55 nr.2 van mei 2019.

²⁵⁴ Zie ook geschiedenis Scherpenheuvel bij verhaal uit 1829.

1655 - De stamlijn Leest: de generatie van Peeter Lauwers (Leest)

Leest lag midden in het 'voorouderlijk' gebied, langs zowel moeders als vaders kant, in de 16^e en 17^e eeuw. Langs vaders kant huwde de Hombeekse Peter er met Jeanne Persoons in juli 1655, en zij waren lange tijd de oudst bekende stamouders van onze familie tot de aansluiting met eerdere generaties werd ontdekt.

Langs moeders kant woonde de Van Praet familie er ook al eeuwen. Ik stelde een draaiboek op om een 9-tal locaties te gaan fotograferen en maakte een afspraak in oktober 2007 met Antoon Lauwers (van Leest) en Maria Lauwers (van Hofstade, afkomstig van Leest) om eens op verkenning te gaan. Het werd een historische ontdekkingstocht, ook emotioneel. Stukjes familiegeschiedenis uit archiefdocumenten kwamen tot leven. Het was bijzonder om kennis te maken met de levende en verwante Lauwens-en in Leest die ik tot dan al kende als 'verre familie'.

Een bezoek aan het kerkhof van Leest was al even treffend omdat ik er heel wat 'oude bekenden' tegenkwam uit het speuren in papiergegevens. Zowat alle families en mensen die er hun rustplaats vonden, lijken wel een band te hebben met de familie. Niet minder aandoenlijk was het om kennis te maken met de levende en verwante Lauwens. Al gaat de verwantschap enkele generaties terug, want Antoon en Maria's grootvader was een broer van mijn overgrootvader. Ik voelde mij op een vreemde manier verwant, zoals bij een nonkel of tante die je door omstandigheden enkele decennia niet meer hebt gezien.

Peter Lauwers (of Lauwens), wiens voornaam volgens de oude spelling als *Peeter* werd gespeld, was stamouder van het geslacht Lauwens van Leest. De afkomst van Peter Lauwers bleef lange tijd onzeker. In Leest was er van hem pas een spoor bij zijn huwelijk in juli 1655 met Johanna Pers(s)oons. Pas in 2008 werd duidelijk dat Lauwers Petrus werd geboren op 31 mei 1628 te Hombeek als zoon van Jan Lauwers en Anna Verburcht.

De naam Lauwers of Lauwens kwam begin jaren 1600 nochtans wel voor in Leest. Er was een Anna Lauwers, wiens naam bij de geboorte van haar kind Katrien Bulens op 14 augustus 1622 werd gespeld als '*Anna Lauwers*', en bij de geboorte van haar dochter Maria Bulens op 8 april 1627 als '*Anna Lauwers*'.

Deze Anna Lauwers was op 3 oktober 1621 in Leest gehuwd met Peter Bulens. Zij overleed op 27 december 1630 te Leest, vermeld als '*Anna Lauwens*'. Zij was verwant met Peter Lauwers.

Er werden heel wat gezinnen Lauwers en Lauwens opgetekend tot zes generaties eerder dan Peter in de streek zoals te Grimbergen, te Humbeek en te Hombeek, en in mindere mate te Beigem, te Eppegem, in

Ossel, in Kapelle-op-den-Bos, in Londerzeel, in Meise en in Ramsdonk. In Hombeek was er ook een ouder spoor van *Gheert Lauwers*, de meier van Kapelle-op-den-Bos voor de hertogen van Brabant. Geert was geboren in 1420 en woonde in de grensstreek met Leest en Hombeek blijkens een melding in 1517. Leest lag op de weg naar Mechelen. Het oorlogsgeweld de eeuw voordien had heel wat mensen op de vlucht gedreven en families ontwricht. Kerken, hoeven en dorpen in de streek waren verwoest.

Beigem werd voor 1592 grotendeels verwoest en de kerk werd afgebrand. De kerk van Strombeek werd in 1579 verwoest door de geuzen. Op het einde van de 16de eeuw ging ook de kerk van Leest bijna totaal in de vlammen op. Dichter bij de geboorte van Peter, waren er meldingen van de pest die uitbrak in Grimbergen in 1629-1630.

Aan Peter Lauwers zouden de Leestse nakomelingen hun bijnaam "*die van de graaf*" te danken hebben. Hij stamde van een familietak die in het gevolg van de hertogen van Bourgondië van grafelijk Vlaanderen naar het hertogdom Brabant waren verhuisd. Maar er waren ook voorouders die al veel eerder in het hertogdom Brabant waren gaan wonen vanuit het Graafschap Vlaanderen, lang voor de twee gewesten via het huis van Bourgondië waren verenigd. Dat waren de voorouders die "*die van de heren des conincx*" (hertogen van Brabant) als bijnaam hadden.

Peter Lauwers huwde op 5 juli 1655 te Leest met Johanna Persoons. Zij werd geboren op 11 november 1630 te Hombeek als dochter van Peter Persoons en van Katrien Meulemans (*ook 'Moldermans'*). Getuigen waren Peter Persoons en Jaak Ilias (Elias). Het gezin Lauwers-Persoons woonde in Leest. Net als bij de vader, werd bij de kinderen de naam meestal gespeld als "Lauwers".

Kinderen uit dit huwelijk waren:

- Een eerste zoon, Lauwens Rumoldus (*ook Rombout Lauwers*) werd gedoopt in oktober 1655, amper vier maanden na het huwelijk. Doopgetuigen waren Jaak Elias, Rombout Mares (die het kind de voornaam schonk) en Clara *van den Broeck*.
- Lauwens Johan (*ook Jan Lauwers*) werd gedoopt op 19 maart 1657 als tweede kind. Doopgetuigen waren Jan *van Tielen de Jonghe* en Katrien Van Nieuwenhuize.
- Lauwens Simon werd gedoopt op 26 augustus 1658 als derde zoon. Doopgetuigen waren Simon *de Voocht* en Marie Adriaenssens.
- Lauwens Petrus, (*ook Pieter Lauwers*) een vierde zoon, werd gedoopt op 11 maart 1660. Doopgetuigen waren Peter Persoons, gekend als de vader van de bruid, en Anna Verburcht of *van der Borght*, gekend als de moeder van de bruidegom.
- Lauwens Andreas, (*ook André Lauwers*) een vijfde zoon, werd gedoopt te Leest op 24 maart 1662, en overleed nog geen jaar oud op 7 februari 1663. Doopgetuigen waren André Diddens, Petronella Lauwers en Maria *de Clerck*²⁵⁵.

²⁵⁵ Het ging hier om Maria *de Clerck* en Maria Carolina *de Bouvekercke*. 'Noble dame Margte *de Clercq* dite *de Bouvekercke*' werd in 1713 vermeld in een grafschrift in de Sint-Niklaaskerk te Leest als echtgenote van "Jean Gerlajis, vivant *vicompte Dupigny Seigneur haut Justicier du dit lieu seigneur de Creux, Hedenge*, membre des états du comté de Namur" De familie *de Clerck-de Bouvekercke* was een adellijke familie van wie o.m. ridder Willem in 1500 werd vermeld als schout van Mechelen. De familie was rond die tijd eigenaar van Hagelstein, en hun wapenschild (zie afbeelding) sierde later de gelijknamige school te Sint-Katelijne-Waver. Tussen 1531 en 1565 verkocht ridder Philip *de Clerck - de Bouvekercke* het hele domein, ongeveer 45 bunder groot met kasteel inbegrepen, aan Nicolaes *van der Laen*. Willem de Clerc, heer van Bouvekercke, werd genoteerd als lid van de Peoene te Mechelen omstreeks 1548. Charles *de Clercq de Bouvekercke* was burgemeester van Mechelen. Hij was gehuwd met Petronilla *de Gottignies*, overleden op 31 oktober 1602, terwijl Charles overleed op 5 mei 1602. Merk dat Arnould *de Gottignies* werd vermeld als *heer van Geertruy-Machelen*, en als kolonel van de Waalse infanterie, in dienst van de koning van Spanje in de Nederlanden, geboren op 15 april 1535 en overleden op 13 april 1575. De erfgenamen *de Bouvekercke* werden nog vermeld te Zemst in de 17e eeuw in de "*Goedenissen van de schepenbank de Oliveten*". De familie *de Clerck-de Bouvekercke* bekleedde hoge ambten in het Mechelse, o.m. aan het hof van Maximiliaan I, Filips De Schone en Karel V, onder de Boergondisch- Habsburgse vorsten. Ook de *van der Laen* waren een ridderfamilie die in het nabijgelegen Mechelen hoge ambten

- Lauwens Anna Maria (ook *Anne Marie Lauwers*) was de eerst geboren dochter, gedoopt op 25 januari 1664. Ook zij overleed op jonge leeftijd, voor haar zesde verjaardag op 30 oktober 1669. Doopgetuigen waren Peter De Laet en Anna van *Hanswijck*.
- Lauwens Franciscus (ook *Frans Lauwers*) werd gedoopt op 8 december 1665, bijna twee jaar na Anna Maria. Doopgetuigen waren Jan Verhoeven, Anna Françoise *Dijver* en Maria Carolina (*de*) *Bouvekercke*.
- Lauwens Jacobus (ook *Jacques Lauwers*) werd gedoopt op 21 september 1667. Hij overleed jong, amper 5 maand oud op 14 maart 1668. Doopgetuigen waren Jaak Bulens en Josine Lauwers.
- De laatst bekende zoon uit dit huwelijk, was Lauwens Judocus , (ook *Joos Lauwers*), gedoopt te Leest op 12 augustus 1669. Doopgetuigen waren Joos De Laet en Maria Loycx.

Anna Verburcht was meter bij de geboorte van Peters zoon Peter op 11 maart 1660 te Leest - en dat was toevallig ook de schrijfwijze die voor *Anna Verborcht* uit Hombeek bij de geboorte van háár zoon Peter werd gehanteerd. Noch van deze Anna Verburcht noch van Peter vonden we aanvankelijk in Hombeek een spoor, maar we leerden dat zij op 9 november 1646 te Leest huwde met Jan Aerts. Deze Jan Aerts overleed op 1 september 1650 te Leest. Dit zou ook verklaren waarom noch Jan Aerts als stiefvader, noch Jan Lauwers als vader (overleden vóór 1645) werden vermeld bij het huwelijk of de bij de dopen van de kinderen van Peter te Leest.

Bij het huwelijk werd '*Johanna Verbuercht*' opgetekend - en ook die schrijfwijze benaderde een veel voorkomende schrijfwijze van haar naam in Hombeek bij de geboorte van haar kinderen waarbij '*Verbeurcht*' werd vermeld. Anna Verborcht of Verburcht was enkele jaren na de geboorte van haar jongste kind Liesbeth (geboren op 4 mei 1642 te Hombeek) weduwe geworden en was te Leest hertrouwd - Zij moest toen ongeveer 45 tot 50 jaar oud zijn geweest. Dat zou ook verklaren hoe Peter Lauwers in Leest terecht kwam.

De families Lauwers en Aerts waren ook in Hombeek verwant: er was een huwelijk van Willem Lauwers met Jeanne Aerts op 5 januari 1688 te Hombeek en in Leest was een Aerts gehuwd met Gielis Persoons.

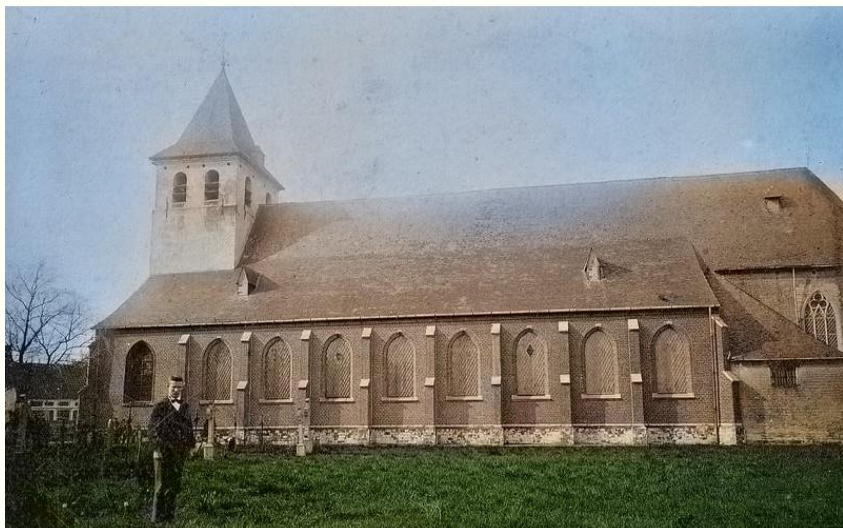
Peter Lauwers uit Hombeek had een jongere zus Josine, geboren op 6 juni 1640 te Hombeek, die meerderjarig als meter kon optreden bij één van Peters kinderen. Bij de geboorte van Jaak Lauwers, een zoon van onze Peter uit Leest in 1667, werd Josine Lauwers als meter vermeld.

Eens we wisten dat het om dezelfde Peter ging te Hombeek en te Leest, bleek dat de tweede zoon de naam van de Hombeekse grootvader meekreeg: Jan, een naam die aanvankelijk relatief zelden voorkwam bij Lauwens en Lauwers in Leest.

Nog een aanwijzing vonden we in het huwelijk van Greet Lauwers , een dochter van Filip Lauwers , geboren op 7 augustus 1652 te Hombeek, en een nicht van de Hombeekse Peter, die op 13 juni 1679 te Hombeek met Corneel Van Coetsem huwde: hun kinderen werden geboren in Leest en Corneel Van Coetsem zou er wonen tot bij zijn overlijden op 6 juli 1724. Corneel Coetsem (alweer afwijkende schrijfwijze) was geboren op 23 maart 1645 te Leest als zoon van Laurent Coetsem en Katrien *de Bolloo*. Anna Lauwers, die al eerder op 3 oktober 1621 in Leest was gehuwd met Peter Bulens, was een verwante van Peter Lauwers. Zij was een nicht van Jan Lauwers (de vader van Peter), als kind van Peter Lauwers en Greet Huysmans uit Hombeek.

Peters echtgenote Johanna overleed kort na de geboorte van Joos, op 19 september 1669. Dit maakt dat Peter Lauwers achterbleef met heel wat jonge kinderen: Rombout was als oudste net geen 14, Jan was 12, Simon was 11. De jongste kinderen Frans en Joos waren net geen 4 en net een maand oud.

uitoefenden, waaronder het burgemeesterschap. De familie kwam oorspronkelijk uit Haarlem (Holland) en zij was verwant met Willem III de Goede, graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen (1304 - 1337).

Na het overlijden van Johanna was aanvankelijk het wedervaren van Peter onduidelijk. Wij vermoedden *sterk* dat hij, vermeld als Petrus Lauwens, enkele maanden later op 3 december 1669 te Leest hertrouwde met Anna Bulens. Dat vermoeden werd bevestigd. Anna Bulens was als meid werkzaam geweest bij Peter en Johanna.

De verwantschap met deze familie en de bijzondere omstandigheden - Hij had nog heel jonge kinderen die moesten worden opgevoed - maakten dit ook

begrijpbaar. De getuigen bij het tweede huwelijk waren Jaak Bulens (vermeld als peter in 1667 van één van de kinderen in het huwelijk Lauwers-Persoos) en Nicolas Loycx (gehuwd met Anna Persoos, een dochter vermeld als meter van één van de kinderen in het huwelijk Lauwers-Persoos in 1669). Die vermeldingen waren ook 'recent' ten opzichte van de tweede huwelijksdatum.

Omdat noch van Peter, noch van Anna, voor de periode na hun huwelijk te Leest een spoor werd gevonden, bleef het ook mogelijk dat zij uitweken naar een andere gemeente en dat er uit dit tweede huwelijk nog kinderen werden geboren. Algauw zou duidelijk worden hoe het verder verliep met stamouder Peter.

Er waren meerdere aangetoonde verwantschappen tussen de families Lauwers/Lauwens en Bulens: Anna Lauwers uit Leest was er in 1621 gehuwd met Peter Bulens. De peter van Peters en Johanna's zoon Jaak heette in 1667 Jaak Bulens. Bij de nazaten van Peter Lauwers traden ook telgen uit de familie Bulens op: Rombout Bulens was in 1702 peter van kleindochter Maria Lauwens, Willem Bulens was peter in 1728 van achterkleinzoon Willem Lauwens, Jan Bulens was peter van achterkleindochter Anna Catharine Lauwens in 1738.

Zo bleek Maarten Lauwens (*ook Lauwers*) een zoon uit een tweede huwelijk. Deze Maarten was in Leest gehuwd met Liesbeth Van Geem op 21 juni 1692. Hun kinderen werden geboren te Hombeek. De familie Van Geem was verwant met Persoos: Bart Persoos huwde Anna Van Geem op 26 mei 1687 te Leest. Ook later waren er nog verwantschappen tussen beide families. Zo huwde Josine Lauwens (overleden op 19 maart 1754 te Kapelle-op-den-Bos) op 27 juli 1716 met Corneel Van Geem (overleden 2 februari 1776); kinderen: Anna Van Geem °1717-05-16, Gerard Van Geem °1719-10-04, Clara Van Geem °1721-04-18, Marie Katrien Van Geem °1725-09-09.

Wij ontdekten dat Peter Lauwers (mogelijk na enige tijd de gemeente te hebben verlaten) te Leest overleed op 20 september 1693. Hij werd vermeld als "*Peter Lanens*" bij zijn overlijden in Leest. Noch de familienaam, noch de persoon leken anders te duiden. Vanwaar dan deze naamsverwarring? De toenmalige pastoor, Michael Gijsens, was op 31 juli 1693 overleden, en het duurde tot april 1694 eer hij werd vervangen. Mogelijk kende de vervangende pastoor de correcte schrijfwijze van de familienaam van Peter niet. Zijn tweede echtgenote Anna Bulens was de Anna Bulens die in Leest op 5 november 1698 overleed, vijf jaar na het overlijden van Peter. De puzzel paste in elkaar.

Verwantschappen met Leestse families

Bij de huwelijks- en doopgetuigen vonden we verschillende verwijzingen naar families die in de streek woonden in deze periode: er waren verschillende gezinnen Elias (ook Eliaerts en Ilias) in Epegem en Zemst. Jaak Elias, wiens naam als "*Ilias*" werd gespeld in Leest, was peter van Rombout. Jaak was te Leest gehuwd met Anna Feermans (Fieremans) op 5 februari 1668. Hij was koster van de Sint-Niklaaskerk.

Foto's: Sint-Niklaaskerk van Leest²⁵⁶

Er waren verschillende gezinnen Persoons in Leest, in Hombeek, in Willebroek, in Humbeek, in Kapelle-op-den-Bos, in Malderen en in Ossel. Peter Persoons (uit de generatie vóór Peter), trad op als getuige bij het huwelijk van Peter Lauwers en Johanna Persoons. Hij was de vader van Johanna.

Peter Persoons was gedoopt op 28 oktober 1597 in Hombeek Sint-Maarten als zoon van Stefaan Persoons en Marie Verlinden, en hij was op 26 september 1621 in Leest gehuwd met Katrien Moldermans (of *Meuldermans*, *Muyldermans*). Peter overleed op 16 januari 1663 in Leest en zijn vrouw overleed er op 21 mei 1660.

Een zoon, Jan Persoons (broer van Johanna), werd geboren op 10 maart 1641 en hij huwde op 20 juli 1673 te Leest met Katrien Cokelbergh (° 21 mei 1651 te Leest, + 15 februari 1686 te Leest). Een zoon van dit huwelijk, Willem Persoons, werd geboren op 16 september 1677 te Leest. Willem Persoons huwde op 27 september 1707 te Zemst met Catharina Cnops, en overleed op 8 juli 1749 te Zemst.

Een verwante, Laurent Lauwens huwde op 6 juli 1676 in Hombeek met Liesbeth Van Beveren, een dochter van Willem Van Beveren en Katrien Persoons. Eén zoon, Peter Lauwens, huwde in 1737 in Leest (getuige Frans Elias), en een andere zoon, Bertel Lauwens , huwde op 25 juni datzelfde jaar in de Sint-Katelijne parochie te Mechelen met Marie Voet. Emerentia De Ridder, de echtgenote van Jan Lauwens , een kleinzoon van Peter Lauwens uit Leest, was meter van het eerste kind van Bertel en Marie. Emerentia's man Jan Lauwens trad in 1741 op als voogd voor de kinderen van Bertel bij de uitkoop van een huis in Battel bij Mechelen. Het waren bijkomende aanwijzingen van de verwantschappen tussen de families in Hombeek en Leest, en Battel, zichtbaar in de volgende generaties, die ons toelieten verder terug in de tijd voorouders te vinden.

Gezinnen Van Nieuwenhuize (verschillende schrijfwijzen) kwamen voor in onder meer Zemst, Ossel, Brussegem en Wolvertem. De Clara *van den Broeck* die optrad als getuige bij het doopsel van Rombout, was de Clara "*Van Den Brouck*" die op 24 september 1656 te Leest huwde met Jan Buelens. Dit wees nog eens op een verwantschap met de familie Bulens. Haar vader Nicolas Van *Den Brouck* was op 15 oktober 1621 te Leest gehuwd met Dimpna Persoons (°15 oktober 1602 te Leest als dochter van Stefan Persoons en Marie Verlinden, een nonkel en tante van Johanna Persoons, en er overleden op 1 september 1692). Deze *van den Broeck* familie pachtte in de 16^e en 17^e eeuw het '*hof van den Broecke*' als leenman van de familie *de Clercq de Bouvekercke*²⁵⁷.

²⁵⁶ © Foto's Patrik Lauwens, 2012 en met artificial intelligence in 2021 ingekleurde oude foto's (originelen onder Publiek Domein)

²⁵⁷ In 1568 was er de melding bij het naburig *Hof Ter Moortere*, een hoeve met molen: "*Executeurs testament van Vrouwe Heylwyck Van Campvoort huysvrouwe Van wylen Remi de Halut, Boschgrave*"

Verder onderzoek naar stamouders Peeter Lauwers en Johanna Persoons gaf een beeld van de verwantschappen in de streek. De opmerkelijke vermeldingen van nobele families bij onder meer dooppeters en -meters en huwelijken, leken te wijzen op een *nobele* afkomst van de familie Lauwens/Lauwers. Die zou pas verder in het onderzoek duidelijk worden.

Voorouders bekleedden hoge functies onder verschillende heersers, maar de Hombeeks-Leestse tak koos er, net als de tak van Werchter, voor om als landman een bestaan op te bouwen en het “*behagen aan het hof*^{f258}” aan zich voorbij te laten gaan.

De familienaam De Laet (Peter De Laet, doopgetuige in 1664, Jaak De Laet, doopgetuige in 1669) dook 33 jaar later opnieuw op als doopgetuige bij een kleinkind Maria Lauwens (meter Maria De Laet) in 1702. Peter De Laet was de man die op 19 januari 1652 te Leest was gehuwd met Jeanne Ceulemans. De familie De Laet was verwant met de familie Diddens, en met een familie De Jonghe. André Diddens die als doopgetuige optrad in 1662, was te Leest gehuwd met Elisabeth Vleminckx op 9 mei 1651.

Maria Loycx die als getuige optrad in 1669, was de vrouw die te Leest huwde met Arnold De Prins op 12 januari 1670. Zij was geboren te Leest op 15 april 1648 als dochter van Nicolas Loyckx (Loickx) en Anna Persoons (geboren op 15 maart 1612 te Leest als dochter van Stefan Persoons en Marie Verlinden, een nonkel en tante van Johanna Persoons, gehuwd op 14 augustus 1644) van wie een grafscript is gebleven in de Sint-Niklaaskerk: “*Hier leijt begraven Nicolaus Loijckx oudt 86 jaeren sterf den 5 december 1704 ende Anna Persoons sijne wettighe huysvrouw die sterft de 9 november 1680.*” Katrien Van Nieuwenhuijze die in 1657 optrad als doopgetuige, was op 26 juli 1656 te Leest gehuwd met Matthias Persoons, een oudere broer van Johanna Persoons, geboren op 25 juli 1622 te Hombeek.

We hadden geen direct spoor van Jan Verhoeven te Leest, maar de familienaam kwam in ieder geval regelmatig voor in de parochieregisters van de volgende eeuw. Anna *van Hanswijck* die als doopgetuige optrad in 1669, huwde op 24 november 1648 te Leest met Jan Verlinden. Deze Jan Verlinden was een zoon, geboren op 11 februari 1630 te Hombeek, van Peter Verlinden en Marie Lauwens (ook gespeld als Laurens, gehuwd op 20 augustus 1617 te Hombeek) en Ann Verburcht was meter van een oudere broer van deze Jan Verlinden.

van Wynoxberge...verkoopen heeren Willem van Bovekercke, ridder, heer van Locxem, van den Broeke etc en zijn huysvrouw Margriet Schooff... eenen watermolen metten huysken ende eenen wintmolen metten berge ende lande daer den selve wintmolen op staet groot omtrent drij dachwant...gelegen neffens malcanderen met noch een cleyn beemdecken boven denselven watermolen met eenen bogaerde gelegen eensdeels onder heffene ende eensdeels onder leest, als wijlen Jonckeer Jacob Schooff heer Van den Broeke dat te besitten plach.” (Chron.Aenw.rg 57 f°83). Nog in 1594 was er bij deze hoeve de melding “Heer Willem van Bouvekercke van “*een huys metten hoven groot omtrent dertich buenderen onder lant ende bempt geheeten den Mortere comende metter eender syde aent goet van den Heylighen Geest van Liest, ter ander aent goet van der Sieckenlieden ter derdere aen derve van Adolph Van de Venne metter vierdere syde aent 't Hoochacker.*” In 1621 werd vermeld: “Karel van Bouvekercke geeft aan Anna Schoof 25 Carolusgulden erfelijke rente op een hoeve met 30 bunder het *Hof te Moortere* onder Leest.” (Inv.Coo Vol.I nr.1177 Sch.Mech.). Buiten de 1642 roeden verbonden aan het *Hof ter Moortere* pachtte Willem Buelens ook nog 5 bunder, 3 dagwand en 80 roden land en weidegrond van mevrouw *de Boevekercke* en 212 roeden land en weidegrond van graaf *van der nat*, zelf bezat hij nog 37 roeden elsbos “*tegen den Molenbemt*”. O.m. in 1632 werd jonker Jan Jeronimo *de Clercq, heer van Bouvekercke* vermeld, en op 20 januari 1647 was J. *Bouvekercke 'hooftman'* van de handboogschuttersgilde Sint-Sebastiaan in Leest. In 1723 behoorde het *Hof van den Broecke* tot de heer Locquet, de graaf van Hombeek. De hoeve *Ter Moortere*, met molen en naar wij vermoeden het zgn. “*Molenhuis*” bewoond door de nazaten van Peter Lauwers, behoorde in 1723 toe aan mevrouw *de Boevekercke* en werd toen uitgebaat door Willem Buelens en diens echtgenote Carola Keulemans. Ze hadden twee meiden Maria Jansens en Katrien Diddens en twee kinderen Jan (1713) en Quirinus (1720).

²⁵⁸ “*Plaire au roi*” (de koning behagen) zoals dat heette, de kunst van het behagen aan het hof om roem en aanzien te verwerven door het politieke spel mee te spelen.

Verwantschappen tussen de verschillende Leestse en Hombeekse families in de periode vóór, en de decennia na het huwelijk, bleken ook bij de doopsels van de kinderen van Gerard Sleebus en Greet Verlinden te Leest:

- bij het doopsel van Gielis Sleebus op 24 april 1644 traden Gielis Fierens en Anna Verdonck op als peter en meter;
- bij het doopsel van Anna Sleebus op 18 augustus 1645, was Jan Zegers peter en Ann Vercreaenen meter;
- bij het doopsel van Johanna Sleebus op 14 maart 1647, was Christoph Van Hemelrijck peter en Johanna Huijbens meter;
- bij het doopsel van Marie Sleebus op 11 februari 1648, was Gielis Muyltermans peter en Marie Coeckelberghe meter;
- bij het doopsel van Jan Sleebus op 11 april 1652, was Jan Verlinden peter en Greet Peeters meter;
- bij het doopsel van Liesbeth Sleebus op 11 maart 1653, was Peter Huysmans peter en Liesbeth Kempens was meter;
- bij het doopsel van Jaak Sleebus op 13 februari 1655 was Greet Vercreaenen doopgetuige in de plaats van Jaak Bulens, en was Katrien Van Vaeck meter;
- bij het doopsel van Clara Sleebus op 4 januari 1657, was Henri Keersmaekers peter en Clara Van Den Broeck meter;
- bij het doopsel van Antoon Sleebus op 20 juni 1659, was Laurent Elias doopgetuige in de plaats van Antoon De Munck, en was Anna Persoons meter;
- bij het doopsel van Katrien Sleebus op 28 oktober 1661, waren Peter Lauwers peter en Katrien Bulens meter.

Er waren huwelijken tussen de afstammelingen van Peter en Johanna met de families Sleebus, Van Vaeck, Fierens, Verlinden. Zegers/Segers waren dan weer verwant met de Lauwens/Lauwers families te Sint-Amands in 1620 en ten zuiden van de stad Antwerpen.

1657 - Oprichting van het brouwhuis Lauwers-Van Eijcke (Werchter)

In een Werchterse akte van 18 december 1657 legde Peter Lauwers 'de oude' een verklaring af over zijn zoon Peter Lauwers en diens echtgenote Marie Paeps *alias Van Eycke*. Het koppel had samen een brouwerij of brouwhuis opgericht op hun kosten, "*zonder dat hij ierste (de oude) daertoe een stuiver heeft uitgegeven*".

Er moest een vroegere brouwerij geweest zijn op de plaats waar de nieuwe werd opgericht, maar die was volgens Peter 'den ouden' in verval want "*niet meer en conde blijven staen door dijen alle het hout ende materialen van tvoors brauhuijs door auderdom geheel geconsumeert ende versleten was*" (het hout en de materialen waren vergaan door de ouderdom). Daarom had Peter *de oude* aan Peter *de jonge* toelating gegeven om het oude brouwhuis af te breken en een nieuw brouwhuis te bouwen.

Zo lang Peter *de oude* leefde, kon de zoon er over beschikken. Bij het overlijden van Peter *de oude*, zou bij deling van het huis en het goed, waaronder het brouwhuis viel, dit mogelijk moeten worden afgebroken. In dat geval werd afgesproken dat het houtwerk zoals "*die keperkes afhanck ende eenig ander houters*" bij een timmerman moeten worden geschat. De helft van de erfenis zou dan immers toekomen aan Aart Van Hove, en de andere helft aan Peter de jonge.

Aart Van Hove was op 28 juli 1641 te Werchter gehuwd met Liesbeth Lauwens , geboren op 26 november 1619 te Keerbergen als dochter van Peter Lauwens en Johanna Van Eycke (zus van Peter de jonge).

Afbeelding: de bekendste brouwerij van Werchter is de brouwerij “Jack-Up” (ook De Palmboom)²⁵⁹

Verder verklaarde Peter de oude ook dat het oude houtwerk aan een hok en een stal werd verbrand, en dat het brouwgereedschap zoals een ketel en een koelbak aan Peter de jonge werd verkocht. Het gezin Lauwens - Van Eijcke bleek relatief welstellend.

Peter Lauwens en Marie Paeps *alias Van Eijcken* hadden heel wat land, onder meer aan '*de Cruijce*' (dat zij blijkens een akte van 6 november 1658 voor een jaarlijkse rente bepandden ten behoeve van de paters Augustijnen te Mechelen), aan de *Leempoel* (o.m. koop van 10 mei 1662 van Karel de Caele en Marie Van Aerschot), te *Bexem* (o.m. koop van 23 januari 1664 van twee dagwand en half land van Corneel Van Aerschot en Margriet Briers), '*in 't varent*', aan de *Lauwstraat*, op de *Bremberg*, onder meer uit een erfenis van Peter Lauwens *de oude* die gehuwd was met Marie Van Tongel (o.m. akte van 19 februari 1664).

Het zag er naar uit dat de brouwerij nadien aan de zoon van Peter Lauwens *de jonge* zou toekomen, met name André Lauwens. André's moeder, Marie Van Eycke, zou in tragische omstandigheden om het leven komen toen zij haar jongste zoon Antoon ging bezoeken, die op 9 april 1668 te Rotselaar was gehuwd met Jeanne Vanden Panhuijsen. Deze (klein-)zoon André Lauwens was gehuwd met Marie De Wijngaert, en diens zoon Peter Lauwens zou nadien huwen met de brouwersdochter Marie Van Den Panhuijsen.

Ook Marie De Wijngaert kende de brouwersstiel van thuis uit. Een akte van 29 september 1644 bepaalde dat Marie Holemans, weduwe van Jan Van Lantrop (meier van Werchter), aan Willem De Wijngaert een schuur met brouwerij en boomgaard verhuurde te Werchter aan de Verbeenstraat. Marie De Wijngaert was een dochter van Willem De Wijngaert en Katrien Van Aerschot, en een kleindochter van Jan De Wijngaerder en Lucie Van Lantrop.

Marie Holemans verhuurde nog op 7 november 1657 een huis en hof met stalling en brouwerij in de Heerenstraat en het Werkstraatje, gelegen aan de Dijle (die Mechelen en Werchter verbond via het schippersambacht) en aan de kerk, aan Corneel Van Nuffelen. Zij had blijkbaar de gewoonte om gebruiksrecht te houden voor delen van het verhuurde goed: bij Willem De Wijngaert behield zij het gebruik van de kelder en een kamer en de helft van een spinnerij in 1644, bij Corneel Van Nuffelen behield zij het gebruik van de bovenkamer en de helft van een kamer '*aan de afganck*' om haar fruit te leggen uit de

²⁵⁹ De brouwerij werd opgericht door de familie Van Roost in 1869. Men bleef er actief tot 1967, toen ze werd overgenomen door Brouwerij Artois, die in 1988 zelf opging in Interbrew. Ze was vooral bekend om zijn *lambiek* die verkocht werd onder de naam Jack-Up. Na de sluiting werd het verder geproduceerd door Interbrew, tot 2008. In 2010 besloot Inbev om opnieuw de Jack-Up op de markt te brengen. In de 17e eeuw kregen de brouwerijen concurrentie van onder meer koffie en thee, alternatieven voor het flauwe “fluitjesbier” dat werd gedronken ter vervanging van ontbrekend drinkbaar water. Vanaf de 19e eeuw oogstten geïndustrialiseerde brouwerijen zoals de stoombrouwerij van Roost opnieuw succes. In die tijd kwam ook brouwerij Mena op in Rotselaar. Foto brouwerij uit © private collectie, niet gedateerd (met dank aan Wim Vandersloten, 2005).

boomgaard ("de helft van de raboelinckboom en drie zakken appelen als zij wel zijn gewassen, anders een paar korven naar advenant het fruit wel gelukt is").

1658 - "Gedood door een kanonbal" (Zemst)

Een geschrift meldde Elisabeth Lauwers bij het overlijden van Maria Van den Eijnde, echtgenote van Jan De Cuijper. Maria Van den Eijnde overleed op tweede kerstdag, 26 december 1658 te Zemst, "getroffen door een kanonbal".

Elisabeth Lauwers was in maart dat jaar nog doopgetuige van haar laatst geboren kind Elisabeth De Cuijper.

Afbeelding: kanonskogel uit de Tachtigjarige Oorlog (Tentoonstelling Oudheidkamer van Goor, NL)²⁶⁰

Merk ook dat Maria Van Den Eynde als doopmeter optrad bij de geboorte van Herman Adriaens, zoon van Elisabeth Lauwers, begin 1658²⁶¹.

In 1648 hadden de Zuidelijke Nederlanden (Graafschap Vlaanderen, Hertogdom Brabant, Groothertogdom Luxemburg, prinsbisdom Luik met het Graafschap Loon, ...) zich afgescheurd van het Noorden bij de Vrede van Munster. De zuidelijke Nederlanden bleven tot 1713 onder Spaans gezag.

Kanonballen en miraculeuze overleving

Voorafgaande eeuw bleven heel wat verhalen bewaard van mensen die in aanvaring kwamen met een aanval van een kanonbal²⁶². Wanneer het ging om een 'miraculeuze' overleving van zo'n aanval, kregen de kanonkogels vaak een bijzondere waarde als relik, werden ze bewaard of bleven ze ingemetseld op de plaats waar ze waren ingeslagen. Dat was overigens niet enkel in de Nederlanden zo. Ook in omliggende landen waren er gelijkaardige gebeurtenissen gedocumenteerd.

- In 1573 in Haarlem zat inwoner Jacob binnenshuis op een bank de Bijbel te lezen toen een kanonbal door de muren vloog tussen zijn benen. De bank was aan diggelen, maar de beschoten man overleefde het incident ongedeerd. Nicolaas van Rooswijk tekende het incident op. Het ging om een protestantse gelovige onder een aanval van de Spaanse artillerie.
- Maritge Jansdochter droeg een kan melk toen zij in 1573 in Haarlem de aanval met een kanonkogel overleefde. De kan brak in stukken en zij bleef ongedeerd.
- Datzelfde jaar in Alkmaar blies een 40 pond kanonbal door een huis. Het projectiel brak de wastobbe waar een vrouw de was deed, vervolgens een spinnewiel en de stoel waarop een vrouw zat te spinnen. Hoewel er zeven mensen in het huis aanwezig waren, bleven zij allen ongedeerd.

²⁶⁰ Foto tentoonstelling Oudheidkamer Goor uit private collectie, 2006.

²⁶¹ gezin Adriaens-Lauwens in Zemst in 1652.

²⁶² Voornaamste bron: verzamelde verhalen van Maria Eekhout in haar doctoraatsthesis "*Material memories of the Dutch Revolt: the urban memory landscapes in the Low Countries, 1566-1700*", 2014.

- In 1573, op 10 april, werd een vrouw in Haarlem beschoten toen zij van de zoldertrap kwam aan *de Kroft*, de woning van haar zus tegenover de kerk van het weeshuis. Een kanonbal vloog tussen haar benen en verscheurde haar kleding, zonder haar te raken. De kleding werd nog in 1628 bewaard als een soort reliek door haar zoon Jacob. Deze miraculeuze overleving zou ook in een legende van Alkmaar zijn bewaard, al speelde het voorval zich in Haarlem af.
- In 1577 werd een kanonbal in de Sint-Bavokerk van Haarlem ingemetseld bewaard. Volgens de legende had deze op een haar na predikant Simon Simonszoon gemist terwijl die een preek hield in de Heilige Geestkapel. Dat voorval zou in 1573 hebben plaats gevonden, blijkens een inscriptie bij de kanonbal.
- In 1574 was er een gelijkaardig voorval in Zaltbommel in Gelre, opgetekend door een priester in dienst van de Spanjaarden. De 29^e august 1574, op een zondag, beschoten de Spanjaarden de kerk van Bommel vanuit Tuyl. Een kanonbal sloeg in. Iedereen bleef ongedeerd, en de kanonbal bleef bewaard op de plaats waar deze was ingeslagen.
- Ook de Sint-Pieterskerk van Utrecht had zo'n ingemetselde kanonbal die in 1577 het orgel had vernield. Inslagen van kanonballen gebeurden overigens niet alleen in kerkgebouwen. In steden als Leuven was er in 1635 melding van zo'n bewaard '*ingemetseld reliek*' na een beschieting, en er waren voorbeelden van "*huizen met kanonballen*" in bijvoorbeeld Leiden, 's-Hertogenbosch en Alkmaar.
- In 1579 werden twee vrouwen die emmers grond aanvoerden voor de verdedigingswerken rond Maastricht beschoten door een kanon. Eén van de vrouwen hing Luther aan en overleefde het incident niet. De andere, een katholieke vrouw die gedwongen was te helpen, zou het voorval overleven. Naar verluid had dit te maken met het gegeven dat zij de rozenkrans bad om de kerk te beschermen (...). Er werd ook bij verteld dat de Lutherse aanhangster de spot zou hebben gedreven met de katholieke gelovige (...).
- Sommigen overleefden de beschieting met kanonnen, maar stierven aan de indirecte gevolgen. In 1629 in Alkmaar was een vrouw beschoten terwijl zij op een stoel zat. Het was de val van de stoel die haar drie dagen later fataal werd. Zij had ernstige kwetsuren opgelopen.
- In dezelfde gemeente werd een vrouw vermeld die voeding aan het bereiden was voor haar kinderen toen de keuken werd geraakt door een kanonbal. Zij stierf niet door de impact van het projectiel, maar van angst, tekende een ooggetuige op.
- In Alkmaar en Haarlem kwamen enkele vrouwen net niet of wel om het leven toen zij hun mannen hielpen door zand aan te dragen om de verdediging te versterken. Een jonge vrouw overleefde de impact van een schot met een 46-ponds kanonbal toen zij werd geraakt. Haar kleding werd haar van het lijf geschoten, maar haar lichaam bleef ongeschonden.
- In Alkmaar kwam een jonge vrouw om toen een kanonbal van 15 pond werd geschoten van de molen aan de *Vriesegate*, door de muur van de Franciscaanse minderbroeder kerk. De jonge vrouw, de dochter van een bezemmaker uit Nieuwe Sloot, stond in het midden van de kerk en werd geraakt aan het hoofd. Het was de eerste keer dat zij grond hielp aanvoeren, liet een ooggetuige optekenen.
- Op 10 juni 1629 waren het de protestantse geuzen die de Sint-Janskerk van 's-Hertogenbosch beschoten. Een katholiek die aan het biechten was, werd geraakt aan zijn been. De man was weliswaar gewond, maar hij zou de aanslag overleven. Ook in dit geval werd de miraculeuze redding toegeschreven aan de vroomheid van het slachtoffer.
- Nog in 's-Hertogenbosch was er de melding van een vrouw die een kan bier tapte en die in haar voorschoot werd geraakt door een kanonbal. De kan brak in stukken, maar de vrouw bleef ongedeerd. Een opmerkelijk verhaal, al had het niet meteen een religieuze uitleg.
- In 1623 was de bevolking van Venlo er van overtuigd dat de Heilige Maagd Maria de stad had beschermd tijdens beschietingen. Immers: haar standbeeld was al die tijd onaangeroerd gebleven.
- Een soortgelijke overtuiging werd opgetekend in 1629 in 's-Hertogenbosch, waar de Heilige Maagd speciaal was aangeroepen om de mensen te beschermen.
- In Halle bij Brussel werd de Heilige Maagd aangeroepen tijdens aanvallen in 1489 en 1580 en dat had blijkbaar ook gewerkt, lieten Justus Lipsius en Philip Numan optekenen in 1643 ("*Die heylighe maghet van Halle. Hare weldaden ende*

mirakelen oordentlijck ende ghetrouwelijck beschreven”). Er ging zelfs het verhaal dat de Heilige Maagd op de stadswallen was verschenen en er de kanonballen opving in haar kleed alvorens terug te keren naar het hoofdaltaar van de kerk (...).

- In 1603 werd in 's-Hertogenbosch al vermeld dat een soldaat miraculeus was gered toe een kanonbal op hem afkwam. Het projectiel viel stil voor zijn voeten dank zij de tussenkomst van de Heilige Maagd. Er was ook het verhaal van een soldaat die ongedeerd bleef toen een kanonbal zijn broekspijp er af schoot

1659 - Huibrecht Lauwers, "koetsier van de koning" (Zemst)

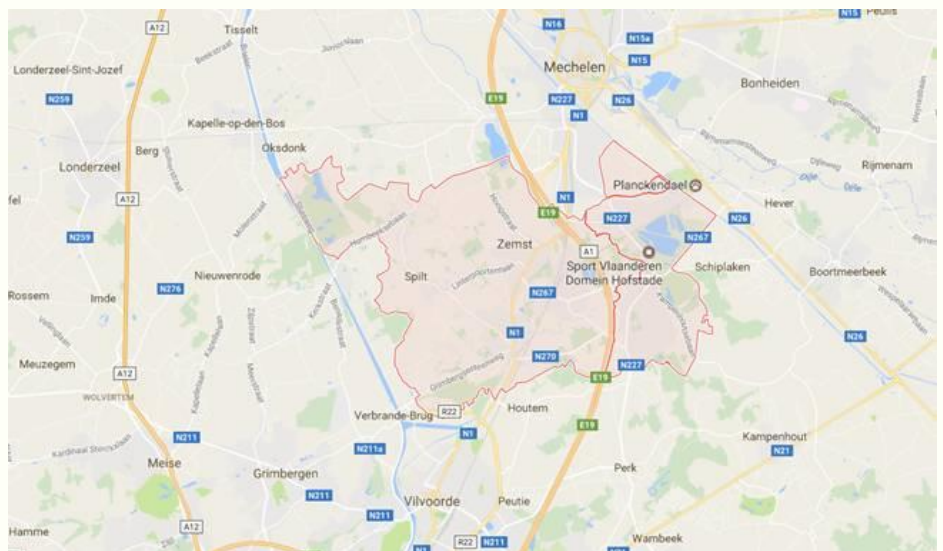
Huibrecht Lauwers werd bij zijn overlijden in 1659 vermeld als "*koetsier van de koning*". De verwijzing diende begrepen als "*des coonincx*", een verwijzing naar de hertogen van Brabant.

Prent: koets 1586 - Kaart: omgeving Zemst²⁶³

Huibrecht Lauwers was op 29 maart 1655 te Zemst gehuwd met Elisabeth Van Steenwinckel. Hij overleed amper vier jaar na zijn huwelijk op 10 april 1659.

Hij ging ook bij de familienaam Laureijs, al werd de familienaam van zijn zonen Adriaan en Antoon gespeld als Lauwers.

Zoon Adriaan werd op 21 november 1655 geboren, acht maanden na het huwelijk.

Afbeelding: koets met koetsier en twee begeleiders in een prent van J.S. Chereau, 1718.

Huibrecht had de geboorte van zijn jongste zoon Antoon niet meer meegemaakt. Toen Antoon op 11 december 1659 te Zemst het daglicht zag, was Elisabeth Van Steenwinckel al 8 maanden weduwe.

²⁶³ Prent Hongaarse koets Jeremias Schemel, 1568 onder Private Domain - Bewerking kaart © Google maps, 2012 onder gebruikslicentie.

1659 - De betwiste erfenis van Barbara Lauwers (Werchter)

In een akte van 2 januari 1659 werd vermeld hoe Laureijs Wouters en Adriaan Van Vecken, gehuwd met Katelijne Wouters, samen met Huibrecht De Cock en Librecht Vermeylen, gehuwd met Maeyken De Kock, aanspraak maakten op een deel van de erfenis van Barbara Lauwers.

Barbara Lauwers was gehuwd geweest met Peter De Cock, en was nadien hertrouwd met Laureis Wouters: "*Lauwereys Wouters en Adriaan Van Vecken x Catlijn Wouters, Huybrecht De Cock met Liberecht Vermeylen x Maeyken De Kock, die 64 gld. trekt van een versterf van 50 gld. kapitaal, die de vs. Catlijn Wouters verstorven zijn uit hoofde van Barbara Wouters (= Lauwers), hun moeder, die te voren was gehuwd met Peeter De Cock haar eerste man en daarna hertrouwd met Lauwereys Wouters, uit een som van 200 gld., waarvan Huybrecht en Maieken de Cock de resterende 150 gld. verkrijgen samen met de 50 van Catlijn Wouters die meenden dat zij geen pretentie had*". "Pretentie" had hier niet de betekenis van 'ijdelheid', maar het duidde er op dat de aanspraak die zij maakte, werd betwist.

Maeyken De Cock was een dochter uit het eerste huwelijk van Barbara en zij was op 27 juli 1643 te Werchter gehuwd met de vermelde Librecht Vermeylen. Bij het doopsel van hun eerste kind trad Peter Lauwers op als peter. Bij een tweede kind was Elisabeth Lauwers meter, en ook Maria Lauwers was meter van een vijfde kind.

Er waren meerdere verwantschappen tussen de families De Cock, Van Tongel(en), Van Roost, Van (Der) Vecken en Wouters. Huibrecht De Cock was mogelijk een andere zoon.

De dochter uit het eerste huwelijk van Barbara betwistte dat Katelijne Wouters, een kind uit het tweede huwelijk van Barbara (vermeld met haar man Adriaan Van Vecken en haar vader Laureis Wouters, de weduwnaar van Barbara uit het tweede huwelijk) aanspraak kon maken op een deel van de erfenis van haar natuurlijke vader Peter De Cock.

Bovenop de 150 gulden die zij al verkreeg, eiste zij ook de 50 gulden op die aan Katelijne Wouters ging toekomen. De kwestie was merkwaardig genoeg al aan bod gekomen kort nadat Maaikes moeder Barbara Lauwers was hertrouwd met Laurent Wauters, zo'n 35 jaar eerder.

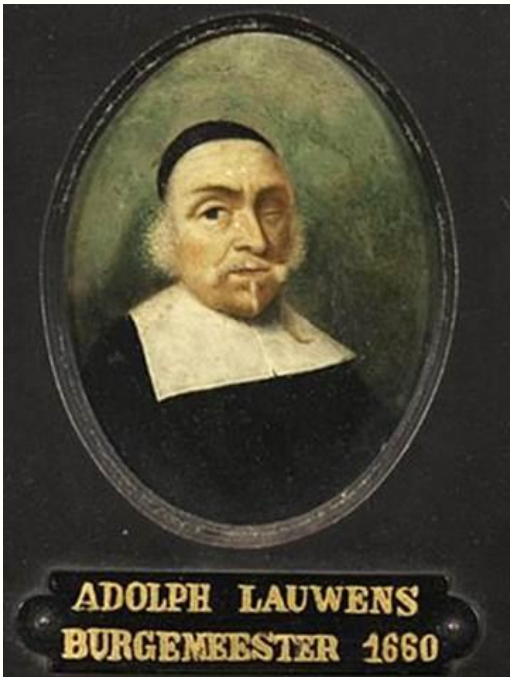
Katelijne Wouters, wiens naam ook als Katrien Wauters werd vermeld, was op 19 november 1656 nog meter geworden van Gielis Vermijlen, zoon van haar stiefzus Marie De Cock en Librecht Vermijlen.

1660 - Adolph Lauwens, burgemeester van de stad Groningen

Adolf Lauwens²⁶⁴ was geboren in 1600 en was een Nederlands regent. In de 17^e eeuw was hij gedurende negen jaar burgemeester van de stad Groningen, NL.

Hij was een zoon van de predikant van Loppersum Leo Abels en hij was een kleinzoon van kroniekschrijver Abel Eppens. Adolph Lauwens studeerde filosofie aan de universiteit van Groningen en rechten aan de universiteit van Leiden. Hij begon zijn carrière in 1625 als secretaris van de Ommelanden, en werd daarna secretaris van de Hoge Justitiekamer van Stad en Lande.

Adolph Lauwens werd curator van de universiteit van Groningen, raadsheer, lid van de Raad van State en gedeputeerde van de Staten voor de stad Groningen.

Afbeelding: het portret van Adolph Lauwens uit 1660, bewaard in het Groninger museum²⁶⁵.

Adolph Lauwens huwde in 1626 met *Taetke* Noorthoorn, dochter van burgemeester Johan Noorthoorn, en hertrouwde in 1637 met Hille Gockinga, dochter van Scato Gockinga, raad en syndicus van de Ommelanden en zelf zoon van Gockinga²⁶⁶. Adolph Lauwens zou een derde keer huwen met Cornelia Schajj, de weduwe van Asinghe Entens Maneel. Hij overleed op 30 april 1668 in Groningen²⁶⁷.

Als burgemeester van Groningen volgde hij Albert Wijfferinge op.

Zelf werd hij kortstondig opgevolgd door Werumeus na zijn ambtstermijn in 1651-1652, tot 1655.

Na zijn dood in 1668 werd Adolph opgevolgd door Warmolt Ackema.

Lauwens was secretaris van de hoofdmannenkamer in 1636 in opvolging van Cebes Baukens, werd raadsheer op 8 januari 1646 in opvolging van Hieronimus Eijben in de raad van State, was curator academica voor de universiteit van Groningen in 1649 en gedeputeerde van de Staten vanaf 1650.

²⁶⁴ Naam ook gespeld als Adolph Louwens en Adolph Laurens. Het ging hier niet om verwante familie, gezien zijn familienaam als patroniem van de voornaam van zijn vader werd overgenomen.

²⁶⁵ Portret Adolph Lauwens, Groninger museum, onder Publiek Domein, 1660 (Bron: Wikimedia).

²⁶⁶ Merk dat bij deze familie de familienaam wel werd overgeërfd.

²⁶⁷ Er was ook melding van een naamgenoot Adolf Lauwens, hoofdman, die overleed op 10 augustus 1666 te Groningen. Bron: *Lijst van gezagsdragers vermeld in het Regeringsboek afkomstig uit het Gemeentearchief Groningen. 1594 - ca. 1811*

1661 - Willem Lauwers, de molenaar van Beigem (Grimbergen)

Kaart: de kerk van Beigem was in 1592 verwoest. Deze eerste kerk stond waarschijnlijk op dezelfde plaats als de tegenwoordige. Ze werd herbouwd in 1653, datum die nu nog op de ingangspoort te vinden is. Dat is enkele jaren voor de geboorte van Willem, de molenaar van Beigem²⁶⁸.

Willem Lauwers , wiens naam ook als Guilielmus Lauwens of Lauwers werd

gespeld, werd geboren op 25 september 1661 te Beigem als zoon van Simon Lauwers en Elisabeth Lauwers. Hij verloor zijn moeder toen hij 8 jaar oud was. In het overlijdensregister werd een aantekening gemaakt dat zij overleed aan de pest.

Willem werd vermeld als molenaar te Beigem bij zijn overlijden op 10 december 1698. Ook bij het overlijden van zijn zoon Cornelius op 13 maart 1685 te Beigem, werd vermeld dat de vader molenaar was.

In 1646 telde Beigem 127 inwoners, waarvan 40 mannen, 42 vrouwen, 9 jongemannen, 6 meisjes, 17 knechts, 7 dienstvrouwen, 2 mannen, 3 vrouwen en 1 weeskind.

1665 - Een hechte gemeenschap van families Lauwens/Lauwers, ook in het "zoveelste" knoopsgat (Hombeek)

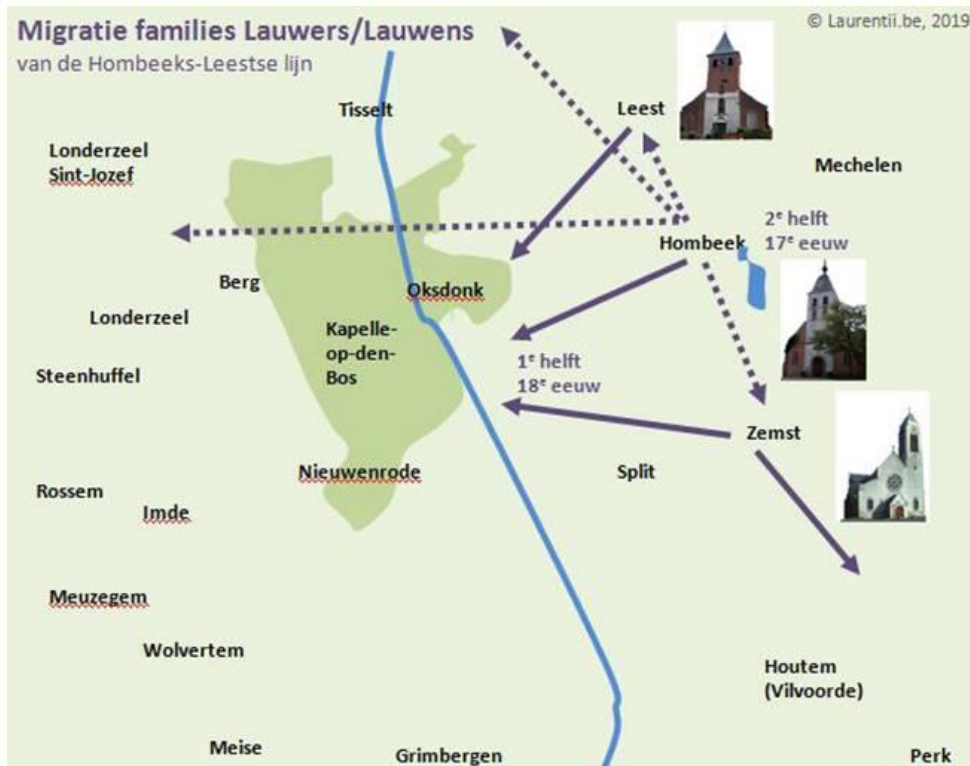
De generaties Lauwens/Lauwers , die vanuit het Mechelse in Hombeek terecht kwamen, hielden nauwe banden aan. Soms moest men een beetje graven en generaties terug gaan om de precieze verwantschap vast te stellen wanneer huwelijks- en doopgetuigen aantraden. Die verbondenheid, zelfs met achter kozijns en -nichten, toonde aan dat de nakomelingen veel belang hechtten aan hun verwantschap. Zij onderhielden die banden, zowel met familienaamgenoten als met families die aanhuwden, en op die manier vormden zij een hechte gemeenschap in de driehoek Hombeek-Leest-Mechelen.

Het is pas in de eeuwen nadien, toen men ruimer in de streek uitzwierf, dat relaties vervaagden. Op zich is dat uiteraard niet ongewoon, maar het was opmerkelijk dat men kennis hield van de verwantschap in het "zoveelste" knoopsgat, ongeacht waar verwanten terecht kwamen. De uitwijking van families leidde er meestal toe dat anderen in hun zog uitweken nadien²⁶⁹. Het samenhangingsgevoel had ongetwijfeld te maken met de relatief recente inwijking van de families uit het Graafschap Vlaanderen in het toenmalige

²⁶⁸ Bewerkte kaart © Google maps, 2018 onder gebruikslicentie.

²⁶⁹ (c) kaart laurentii.be, 2019

hertogdom Brabant in de loop van de eeuw voordien. Voorouders van deze families waren overigens ook al in de eeuwen daarvoor in het hertogdom Brabant ingeweken.

De eeuwen die volgden nam niet alleen de bevolking exponentieel toe, ook het ontstaan van naties - en in België waren dat meestal overheersers of bezetters - speelden een rol in de wijziging van het sociale netwerk. Ongetwijfeld had de kerk die rol als "bindmiddel" of organisatie eeuwen lang gedomineerd.

De geografische uitbreiding van landbouwgronden en "ontginning" - lees "verdwijnen" van bossen - mét de economische groei en de industrialisatie die zouden volgen, en de groeiende

invloed van de overheid en overheidszorg die de 'clan' solidariteit grotendeels ging vervangen, wijzigde het sociale weefsel ingrijpend.

Belangrijk in een sociaal netwerk waren intensieve sociale contacten, en die waren ongetwijfeld sterker in enigszins geïsoleerde leefgemeenschappen, met fysieke grenzen als bossen en rivieren die niet vaak werden doorkruist. Bossen werden gerooid, het wegennet werd uitgebreid, technische en technologische evoluties maakten migratie over grotere afstanden haalbaar. Alle geschiedenis was familiegeschiedenis.

1662 - "Lauwens van de graaf" en de familie de Clercq (Leest)

Aan de tijdgenoten van (de Hombeekse) Peter Lauwers , die in 1655 in Leest huwde met Jeanne Persoons, zouden de Leestse nakomelingen hun bijnaam "van de graaf" te danken hebben. Het zag er naar uit dat de familie Lauwers inderdaad een binding hadden met een graaf.

We konden daarbij in eerste instantie denken aan de verwantschap met de graaf van Humbeek²⁷⁰, maar de verwijzing kan net zo goed betrekking hebben op de familie de Clercq die als doopgetuigen optraden bij de kinderen van Peter Lauwers en Jeanne Persoons.

Bij de gezinsreconstructies in Mechelen, werd duidelijk dat de bijnaam eerder verwees naar de families in het gevolg van de hertogen van Bourgondië naar het hertogdom Brabant trokken. Eerder ingeweken voorouders hadden die bijnaam niet.

²⁷⁰ De Humbeekse Graaf François le Cocq was gehuwd met Magdalena Lauwers, geboren omstreeks 1563 en een nicht van Peter. Verhalen uit het stamboomonderzoek Laurentii.be – © Patrik Lauwens, Berlaar, België, 2023 versie 5.0 – pagina 218

Adellijke verwantschappen bleken al uit de doopgetuigen bij de kinderen van Peter en Johanna: Maria *de Clercq* bij de doop van André Lauwens op 24 maart 1662, en Maria Carolina *de Bouvekercke* bij de doop van Frans Lauwens op 8 december 1665. Het ging hier om Maria *de Clercq de Bouvekercke* of “*Noble dame Margte le Clercq dite de Bouvekercke*” die ook gronden verpachtte aan familie.

De familie *de Clercq-de Bouvekercke* was een adellijke familie die nauwe banden had met Leest. Net als Lauwereyns hadden zij een voorgeschiedenis in het graafschap Vlaanderen en er waren gemeenschappelijke aangetrouwde families.

In 1621 werd vermeld dat Karel *de Clercq de Bouvekercke* aan Anna Schoof 25 Carolusgulden erfelijke rente gaf op een hoeve met 30 bunder het *Hof te Moortere* onder Leest. Anna Schoof(s) was verwant met Margaretha Schooffs die met Karels vader Willem was gehuwd. De moeder van Karel *de Clercq*, Margaretha Schoof(f)s, was overleden op 23 augustus 1598 en werd begraven met haar man bij de Arme Klaren te Mechelen. Zij was een dochter van ridder Jacques Schooffs en Anna Voosdonc.

De familie Bulens pachtte van deze familie. Buiten 1642 roeden verbonden aan het *Hof ter Moortere* pachtte Willem Bulens 5 bunder, 3 dagwand en 80 roden land en weidegrond van mevrouw *de Bouvekercke* en 212 roeden land en weidegrond van graaf *van der Nat*, terwijl hij zelf nog 37 roeden elsbos “*tegen den Molenbemt*” bezat.

In 1632 werd jonker Jan Jeronimo *de Clerc*, heer van *Bouvekercke* vermeld als zoon van Karel *de Clerc* en als kleinzoon van diens vader Karel *de Clerc*, voorheen burgemeester van de stad Mechelen. Jan Jerome werd vermeld op 20 januari 1647 als hoofdman van de handboogschuttersgilde Sint-Sebastiaan in Leest. “*Jean-Jérôme Le Clercq, seigneur de Bouvekercke et de Brouck (Hof van den Broucke)*” had een zoon Jan Baptist *Le Clercq* die huwde met Agnes *van Huldenberghe*, ook genaamd *Van Der Borcht*, vrouw van Moerzeke en Castel. Jan Jerome was zelf gehuwd met Françoise *de Rantere* (dochter van Karel *van Rantere*, lid van de Grote Raad van Mechelen). Zijn zus Marie *de Clercq*, die als meter optrad bij kinderen van Peter en Johanna Persoons, was gehuwd met Jean Gerlajis, voormalig lid van de Grote Raad van Mechelen.

Afbeeldingen²⁷¹: overblijfselen van het 'Hof Van den Broecke' in 1910 en het familiewapen van *de Clerck-de Bouvekercke*. De familie was in de 16^e eeuw eigenaar van Hagelstein, en een fragment van dit wapenschild sierde de gelijknamige school te Sint-Katelijne-Waver. - Kaart uit 1723 met daarop het Hof 'van den Broecke' te Leest, bezit van de adellijke familie *de Clercq de Bouvekercke*. Het “*Hof Van den Broecke*” lag in de grote Zennebocht te Leest. Het omvatte een grote kouter van 120 bunder en het merendeel van de Leestse beemden. Tussen 1321-1324 was Jan *van den Broecke* heer van de leenhoeve. In de 16^e en 17^e eeuw kwam het in handen van de heren *de Clercq de Bouvekercke*.

²⁷¹ Foto “*Hof van den Broecke*” uit private collectie (Publiek Domein, 1910) – familiewapen *de Clerck-de Bouvekercke* (Publiek Domein, 16e eeuw- gestileerde tekening 20e eeuw) – Scan kaart uit private collectie (Publiek Domein, 1723) – © Bewerking foto schilderij Charles *de Clercq* uit +/- 1520 (Bron: *The Phoebus Foundation*, met dank aan hoofdrestaurateur Sven van Dorst). Zie ook Christies London voor een afbeelding van het schilderij na restauratie. – © Foto tegel Hagelstein, B. Boeren, 2019.

Afbeelding: het logo van Hagelstein in 2019 bevat nog één ster uit het oorspronkelijke wapen De Clercq. Deze ster werd gecombineerd met het "Pax Christi" logo en iets wat lijkt op een boekentas.

De familie *de Clerc*, ook *le Cercq* te Mechelen en te Leest

In de kapel van de Sint-Rombouts kathedraal van Mechelen bevond zich een opschrift onder één van de taferelen die het leven van de heilige Rumoldus uitbeeldden: "*Hier onder leyt begraven Michael die Klarc (De Clerc) die Starf int jaer ons heren 1507, 26 september*" met een afbeelding van het familiewapen. Deze stamlijn, waarvan de geografische spreiding gelijk liep met die van Lauwereyns, ving aan met Jacques *de Clerc of Le Clercq*, die huwde met Clara *de Chantraisne*, ook genaamd *Broucsaulx*. Hun zoon Jan *de Clerc*, schildknaap van Arras, was er op 19 april 1472 gehuwd met Marie *le Fèvre*, dochter van Mathias *le Fèvre* en van Johanna Frescot, die op 17 oktober 1515 was overleden. Jan *Declerc* overleed er op 15 juni 1516.

Jan *de Clercq* en Marie *le Fèvre* hadden meerdere kinderen:

- **Karel De Clercq**, heer van *Bouvekercke en Berlaer*, was schatbewaarder-generaal van de domeinen en Financiën van de Nederlanden, was in 1516 meester en president van de Rekenkamer van Rijsel en werd vervolgens controleur-generaal van de officieren van keizer Karel V inclusief het koninkrijk Napels, overleden op 20 december 1523. Karel *de Clerc* huwde (1) met Leonora Lem, dochter van ridder Maarten Lem van Brugge en van Agnes van Nieuwenhove, met (2) met Isabella *de Pau*, dochter van Corneel *de Pau van Hulst* en met (3) Anna Annock, dochter van Philip Annock en Marie Colinzons met wie hij in Mechelen Sint-Jan woonde.
- **Madeleine (Magdalena) de Clercq** werd in het Sint-Franciscusklooster te Bethune begraven.
- **Robert de Clercq** was abt van de Duinenabdij in Vlaanderen in 1519 en zou overlijden in 1557.
- **Nicole de Clercq** was gehuwd met Jan Rousset, van Arras.
- **Hugo de Clercq**, heer van *Colidart* in het koninkrijk Napels was gestorven in 1561. Hij was gouverneur en kapitein van de graaf van Sore in het koninkrijk Napels waar hij in Barlette met Margaretha Perussy was gehuwd. Zijn kinderen waren:
 - **Camille de Clercq**.
 - **Lucretia de Clercq**, gehuwd met de Italiaanse kapitein Sebastiaan *Lombulo de Gayette*.
 - **Cesar de Clercq**, heer van *Colidart*, schildknaap *du Franc de Bruges* en gehuwd met Anna Deyn, met kinderen:
 - **Jan de Clercq**, jong overleden
 - **Anna de Clercq**, religieuze bij de zusters Annonciaden te Brugge
 - **Margaretha de Clercq**, geboren op 17 augustus 1557 en echtgenote van Antoon *de Hannedouche*, heer van *Framoel*, luitenant van de heerschappij van Bethune.
 - **Octaaf de Clercq**, kapitein en baljuw van Nieuwpoort die met Marie *de Maceblyde* was gehuwd, vrouw van *Hofland en Poperinge*, met kinderen:
 - **Robert De Clerc**, heer van *Hofland*, kapitein en baljuw van Nieuwpoort, was gehuwd met Anna *de Wychuus*, dochter van Jan *de Wychuus* heer van *Wychuus*. Hij had een dochter Marie *de Clerc* die huwde met ridder Peter Blomme, heer van *Campagne en Hontsche*.
 - **Margaretha de Clerc** was gehuwd met Alonso *de Posso*, een Spanjaard.
 - **Georges de Clerc** was gehuwd met Johanna *de la Cornuse* en vader van Clara *de Clerc* die huwde met *de Crecquy* en op 16 augustus 1738 te Veurne zou overlijden.

Karel de Clercq (I) had ook kinderen bij zijn eerste en derde vrouw. Bij zijn eerste vrouw Leonora Lem:

- o **Hedwige de Clercq**, gehuwd met Louis van Helleweghe, ridder en president van de Raad van Vlaanderen, die woonde te Leuven. Zij hertrouwde met Karel de Tempel, overleden in 1522 en begraven in Sint-Goedele te Brussel.

De kinderen uit het huwelijk van **Karel de Clercq (I)** met Anna Annock, met wie hij in de Mechelse Sint-Jansparochie woonde, waren:

- o **Margaretha de Clercq**, abdis van *Bleyembergh* te Mechelen.
- o **Jan de Clercq**, *archevêque d'Oristan* en van Saint-Juste in Sardaigne, overleden op 11 augustus 1526.
- o **Philip de Clercq**, dokter in de rechten, professor te Padua, *protonotaire apostolique, chanine van Maastricht*, overleden in 1553 en begraven in het klooster van Terhagen te Axel (nu deelgemeente van Terneuzen).
- o **Marie de Clercq**, gehuwd met Daniel van Bomberghe.
- o **Philipotte de Clercq**, gehuwd met Louis de Tempel, ridder en burgemeester van Leuven.
- o **Philibert de Clercq**, *heer van Hermelgem* en overleden te Calismalis (in de 16e en 17e eeuw een bij zeelieden aanduiding voor Cádiz in Spanje, de thuisbasis van de 'Zilveren vloot').
- o **Willem De Clercq**, ridder, *heer van Bouvekercke, van Broucke en van Loxhem*, stafhouder te Mechelen.
- o en jong overleden: Anna, Jacques, Alexander en Lucas de Clerc.

Afbeelding: Charles de Clercq en echtgenote Anne Hannock (Annock) op een triptiek van de Heilige Maria Magdalena, vermoedelijk afkomstig uit de Sint-Janskerk te Mechelen, 1490-1525. Op het schilderij worden zij geflankeerd door de heilige Charlemagne.

Het was **Willem de Clercq** die op 23 augustus 1635 met Margaretha Schooffs was gehuwd. Hij zou op 10 september 1597 te Mechelen overlijden. Hun kinderen waren:

- o **Karel de Clercq (II)** vermeld te Leest.
- o **Marie de Clercq**, vrouw van Jan van Pipenoy.
- o **Jan de Clercq**, *heer van Voosdonck*, gehuwd met Jeremine van der Noot en kinderloos overleden in 1619.
- o **Katrien de Clercq**, *vrouwe van Loxem*, gehuwd met Jan de Baronage, *heer van Parcq, Elewijt en Herseaux*. Zij overleed in 1613, haar echtgenoot in 1615.
- o **Jacques-Willem de Clercq**, *heer van Engelghem (Eggelgem)*.
- o **Adolf de Clercq**, gesneuveld in de strijd tegen de Moren.
- o En jong overleden: Anna, Philip, Anna, Floris, Clara, Jacques De Clercq.

Karel de Clercq (II) was *heer van Bouvekercke, van Broucke* en burgemeester van Mechelen. Hij huwde Petronella de Gottignies, dochter van ridder Gielis de Gottignies. De kinderen uit dit huwelijk:

- o **Karel de Clercq (III)**, *heer van Bouvekercke, van Brouck*, gehuwd met Marie Van de Venne.
- o **Marie de Clerc**, religieuze in Leliëndaal te Mechelen.

Karel de Clercq (III) en Petronella de Gottignies hadden volgende kinderen:

- o **Jan Jerome de Clercq**, *heer van Bouvekercke, van Brouck*, gehuwd met Françoise de Rantere, een dochter van Karel de Rantere, raadsheer van de Grote Raad van Mechelen, en Isabelle van Cranendonck.

- o **Marie de Clercq** was gehuwd met Jan Gerlajis, *heer van Uppigny* en president van de Raad van Namen, voorheen raadsheer van de Grote Raad van Mechelen en overleden op 10 november 1632.

Jan Jerome de Clercq en *Françoise de Rantere* hadden één zoon:

- o **Jan Baptist de Clercq**, *heer van Bouvekercke en van Brouck*. Hij huwde *Agnes van Huldenberg*, ook genaamd *Van der Borght, vrouwe van Moerzeke en Castel*, dochter van Jan Karel die heer was van *Moerzeke en Castel* en van *Barbara de la Forge*. Dit koppel verliet de streek en vestigde zich te Moerzeke.

Met de verhuis van **Jan Baptist de Clercq** en *Agnes van Huldenberg (Van der Borght)*, eindigde de aanwezigheid van de familie in het Mechelse. Dat was ook duidelijk uit het wedervaren van hun kinderen:

- o **Philip de Clercq**, *heer van Bouvekercke, van Moerzeke en Castel*, was kolonel in het (Spaanse) leger en overleed in 1710 te Namen. Hij was gehuwd met *dona Jacinta Zeol*, geboren te Barcelona, en zij keerde terug naar Barcelona na het overlijden van Philip.
- o **Theresa de Clerc** was gehuwd met don *Thomas de la Noieva y Tapia*, een Spaanse infanteriekapitein die met zijn vrouw naar Spanje zou verhuizen.
- o **Marie de Clercq**, was gehuwd met *Ferdinand van der Stegen, heer van Ovenloo en van Langhemeersh*, luitenant bij de cavalerie van Holland, overleden op 14 februari 1717 en begraven te Moesche.
- o **Fernandine de Clercq**, *vrouwe van Moesche en van Castel*, was gehuwd met *Willem Frans Jacobs, heer van Korbeek-op-de-Dijle en van Steenberghe*, kapitein bij de Waalse infanterie, overleden in 1731. Zij overleed op 13 december 1724.
- o **Josef de Clercq** was kapitein in de cavalerie en na de dood van zijn broer *heer van Bouvekercke, van Moerzeke en Castel*. Hij huwde *doña Maria Franco*, vestigde zich te Moerzeke en liet bij zijn overlijden op 20 mei 1718 het heerschap van de domeinen Moesche en Castel aan zijn zus Fernandine.

1668 - Hendrik Lauwers, de koster van Humbeek

Hendrik Lauwers was koster van de parochie van Humbeek tussen 1668 en 1702. Hendrik huwde er op 25 september 1678 met Jeanne Van Den Branden. Het koppel kreeg 11 kinderen. Hendrik was koster tot bij zijn overlijden op 11 februari 1702, en liet zijn echtgenote met een kroostrijk gezin na. De jongste, Peter, was net geen jaar oud, de oudste, Marie, was toen 21.

Afbeelding: de Sint-Rumolduskerk van Humbeek, herbouwd in 1930. De toren en een deel van de kerk stonden er al in 1646²⁷².

Hendrik Lauwers overleed aan een slepende ziekte, "thysi" genaamd, of ptysis, of speekselvloed, of in de volksmond ook wel eens aangeduid als "spit".

Mogelijk werden bij de doodsoorzaak de symptomen beschreven, het ophoesten van vocht. Pastoor Boex zou de daarop volgende 10 jaar de honneurs waarnemen. Hendrik was een besproken figuur, en kerkgeschriften vermeldden "dat het beter kon" toen hij in functie was.

1672 - Voorhuwelijks akkoord met de jonge bruid (Werchter)

Katrien Ingelborgs was jong gehuwd met Peter Lauwers op 14 juni 1655 te Werchter. Het gezin had vijf kinderen, waarvan de jongste werd geboren op 10 juli 1671. De vader, Peter, overleed evenwel kort nadat haar laatste zwangerschap bekend was, op 22 maart 1671. Het moest niet eenvoudig zijn geweest voor Katrien, zwanger van haar vijfde kind en moeder van vier kinderen tussen de 3 en de 14 jaar, om weduwe te worden²⁷³.

De toen 24-jarige Remi Schrijns deed haar een huwelijksaanzoek, en samen met zijn vader Willem Schrijns kwam hij met Katrien Ingelborgs, haar broer Librecht Ingelborgs, en met Jan Vleinckx (schoonbroer) en Antoon Lauwers , tot een voorhuwelijks akkoord om geschillen te voorkomen over de drie voorkinderen van haar eerste man (waarvan op dat moment vermoedelijk twee overleden). Katrien moet flink ouder geweest zijn dan haar kersverse echtgenoot, en toch maakte de akte van 21 februari 1672 gewag van "den jongen bruid". Zij moet er dus jong hebben uitgezien voor haar leeftijd.

Mogelijk was het een verwijzing naar Peter "den jongen" versus zijn vader Peter "den ouden" en had de vermelding geen uitstaan met haar voorkomen. Remi Schrijns en Katrien Ingelborgs kregen op

²⁷² Foto Sint-Rumolduskerk Humbeek uit private collectie.

²⁷³ © Foto stamboomschema Laurentii, 2012.

31 december 1673 te Werchter een dochter, Katrien, en als getuigen traden Jan Wortelaer op met Marie Van Leemput namens Katrien *des Mares*.

Eerder op 13 februari 1672, was Marie Van Eycken, weduwe van Peter Lauwens, bijgestaan door haar zoon Antoon die woonde in Rotselaar, overeengekomen dat Katrien als moeder van drie jonge kinderen omdat "*dieselve kinderen moeten opgevoet worden en de veel sullen kosten alvorens self hunnen cost weerdt (te) sijn*", alle goederen die ten dele van haar kinderen kwamen, zou toekomen wanneer Marie Van Eijcken zou komen te sterven.

1673 – Een kortstondig huwelijk (Hombeek)

Van **Ida Lauwers** 🍌 weten wij dat zij op 29-jarige leeftijd op 23 februari 1672 te Hombeek huwde met een leeftijdsgenoot Jan Tayaerts, een Zemstenaar geboren op 12 augustus 1642²⁷⁴. Getuigen bij het huwelijk waren haar oudste broer Jan Lauwens 🍌 en Peter Tayaerts.

Dit huwelijk bleef kinderloos en kreeg een onverwacht einde in 1673. Jan Tayaerts overleed in 1673 in Hombeek en Ida Lauwers overleed er kort nadien in januari 1674²⁷⁵. Beiden waren prille dertigers toen zij overleden.

Afbeelding: zicht op Mechelen in de 17^e eeuw²⁷⁶

Hombeek was in 1674 een klein dorp dat amper 115 gezinnen telde. Het is een beetje raden naar wat de oorzaak was van dit plotse overlijden van de jonge echtelieden. Historische bronnen spraken in de toenmalige Nederlanden over het "rampjaar 1673".

We weten dat er in 1673 verschillende mogelijke oorzaken kunnen zijn: plunderende Franse troepen van Lodewijk XIV op doortocht naar de noordelijke Nederlanden – *Er waren onder meer in 1680 verslagen dat zij kampement hielden op de Hombeekse Kouter tussen Leest en Hombeek en in Londerzeel werden in 1677 verlieslijsten aangelegd van Franse plunderingen* – of van Noord-Nederlandse troepen van prins Willem III van Oranje – *onder meer beschreven in Zemst in 1676* –, door ziekte, ongeval, voedselschaarste of stormweer – *in dat jaar werd zwaar onweer vermeld in Mechelen* – al dan niet in combinatie met een strenge winter in 1673-1674?

In het parochieregister van Hombeek werd alleszins niets specifiek vermeld.

²⁷⁴ Jan Tayaerts was zoon van Peter Tayaerts en Anna Tambuyser, geboren op 12 augustus 1642 in Zemst.

²⁷⁵ Opmerkelijk was dat er twee eeuwen later, op 12 februari 1896 in Grimbergen, opnieuw een Jan Tayaerts zou huwen met een Ida Lauwers.

²⁷⁶ Bewerking prent Mechelen uit private collectie (Publiek Domein, 17e eeuw).

1674 - Marie Van Eycke verdrong op 2e kerstdag in de Demer²⁷⁷ (Werchter)

Op tweede kerstdag 1674 kwam Marie Van Eycke, de weduwe van Peter Lauwens, in tragische omstandigheden om het leven.

De meier noteerde die dag, met de schepenen Jan Van Langendonck en Willem De Wijngaert (een schoonbroer), dat zij het lijk van Marie Van Eijcken hadden bezocht in de Onze-Lieve-Vrouwekapel in Werchter. Marie was verdrongen aangetroffen in de Demer. Zij was dezelfde dag naar de kapel gebracht door enkele schippers die haar lijk hadden opgevist.

Het zag er naar uit dat Marie van plan was

geweest naar Rotselaar te gaan om haar zoon Antoon te bezoeken. Antoon Lauwens was op 9 april 1668 in Rotselaar gehuwd met Jeanne Vanden Panhuijsen. Antoon woonde de buurt van het veer van 't Hoogland, nabij Aart Goossens en Marie Peeters.

Aart Goossens verklaarde onder ede dat hij noch aan het water, noch aan het veerpont iemand had zien zitten of staan en dat hij dat ook niemand had horen zeggen.

Ook François Valckeneers en zijn echtgenote Marie Luyten waren bevraagd, maar zij hadden niemand gezien die leek op de verdrongen vrouw. Ook bij Aart Crabbé werd langs gegaan, want die had vier tot vijf dagen tevoren Marie Van Eycken in de herberg "*het Zeker Genot*" horen zeggen dat zij "*met de kersheijlige dagen*" haar zoon Antoon in Rotselaar wilde gaan bezoeken.

Een andere getuige in het buurtonderzoek was Peter Wouters, de zoon van Aart Wouters. Hij werd ondervraagd met zijn echtgenote Barbara en met zijn dochter. Zij hadden geen verklaring. Barbara dacht iemand gezien te hebben in de omgeving van de schuit (veerboot), maar zij ging er van uit dat het haar dochter was geweest. De dochter bleek het niet te zijn geweest, en dus bleef het in het ongewisse wie zij daar hadden gezien. Er waren geen rechtstreekse getuigen van het ongeval geweest.

Het zag er naar uit dat Marie Van Eijcken in het water was gesukkeld. Zij was enkel op zichzelf aangewezen geweest, want er bleek niemand in de buurt te zijn geweest. Niemand had hulpgeroep gehoord. Er leek geen kwaad opzet mee gemoeid. Marie Van Eijcken had zichzelf niet kunnen redden en was een eenzame verdrinkingsdood gestorven.

Dat dit gebeurde tijdens de kerstdagen in 1674, een tijd waarin familie elkaar opzocht en zij net op weg was om haar zoon Antoon te bezoeken, maakten het voorval bijzonder tragisch.

Marie Van Eijcken was de weduwe van brouwer Peter Lauwens . Op 22 maart 1671 haar zij zoon Peter Lauwens verloren en zijn weduwe Katrien Ingelborgs had de draad terug opgepikt en was op 28 februari 1672 hertrouwd met Remi Schrijns in Werchter. Acht maanden later, op 6 augustus 1675, zou haar zoon Jan Lauwens overlijden in Rotselaar. Jan was in 1668 in Rotselaar gehuwd met Gertrude Briers. Haar zoon Antoon

²⁷⁷ Foto onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Boerkevitz, 2006 (Bron: Wikimedia).

had vier kinderen toen zijn moeder overleed. Er zouden er nog acht volgen na haar overlijden. Haar zoon Adriaan Lauwens was in Werchter gehuwd met Maria De Wijngaert, een dochter van de hoger vermelde schepen. De familie De Wijngaert was overigens aangetrouwd met de familie van de tweede schepen Van Langendonck.

1677 - Antoon Lauwers en Gielis Lauwens op de verlieslijst van de oorlog (Londerzeel)

In de toch wel omvangrijke verlieslijst door de oorlogsomstandigheden, opgemaakt in Londerzeel op 9 november 1677, kwamen Antoon Lauwers en Gielis Lauwens voor. Zij werden beroofd, al werd geen detail gemaakt over de schade die zij hadden opgelopen.

Antoon Lauwers was op 10 oktober 1655 te Lippelo gehuwd met Anna Peeters. De eerste kinderen werden te Lippelo geboren, en het gezin verhuisde tussen 1663 en 1668 naar Londerzeel, waar nog verschillende kinderen werden geboren. Hun jongste telg werd te Londerzeel geboren in 1675. In de daarop volgende jaren verhuisde Anna Peeters terug naar Lippelo, waar zij overleed in 1689.

Gielis Lauwens was gehuwd met Maria Van Opbergen. Het gezin woonde in een hofstede *in den Eeckhout* te Londerzeel, een gehucht dat nog steeds dezelfde naam draagt, en kreeg verschillende kinderen te Londerzeel tussen 1665 en 1679. Vermoedelijk hertrouwde Marie Van Opbergen in 1702 te Diegem. Volgens de lijst werd door 229 Londerzeelse huishoudens een schadeclaim ingediend, hoofdzakelijk voor plundering en beroving. Enkel voor enkele notabelen zoals schepen Jan Mertens (300 gulden), schepen Gielis Heyvaert (schade tussen 1674 en 1676: schuur, meubelen, vee, tezamen voor 400 gulden) en Jan De Decker (alle meubelen, vernield door de Hollanders) werd concreet vermeld welke schade zij hadden geleden.

Prent: de Spaanse furie in Mechelen anno 1572²⁷⁸ was een berucht voorbeeld hoe (huurlingen)legers hun soldij aanvulden met plundering en roof op de lokale bevolking. In de praktijk gebeurde het meermaals, ook kleinschaliger, ook na de 16^e eeuw, ook op het platteland.

Pastoor
Karel Raguet van Steenhuffel berichtte in 1689 over deze oorlogsomstandigheden aan de aartsbisschop van Mechelen. Ondermeer had het Franse leger van Lodewijk XIV gekampeerd te Londerzeel. Heel wat mensen verloren hun graan, meubels werden vernield, en sommigen verloren hun woonst. Als gevolg daarvan heerste er armoede in Londerzeel, zowel bij de gewone armen als bij geruïneerde pachters.

1678 - Corneel Lauwers, in dienst van de Bataven (Epepegem, Zemst)

Corneel Lauwers werd geboren op 17 maart 1659 te Epepegem als zoon van Clement Lauwers en Petronella Goossens. Hij was het vijfde kind van zes, en de vierde zoon van de familie Lauwers-Goossens. Van hem is geweten dat hij in dienst ging bij de Bataven, ziek terugkeerde naar Zemst en er overleed op 17 oktober 1678. Hij was toen net geen twintig jaar oud. De naam "Bataven" werd in die tijd gebruikt om de noordelijke Nederlanders aan te duiden²⁷⁹.

Afbeelding: acteurs in het uniform van de Staatse troepen bij de uitbeelding van de Slag van Grolle uit 1627 te Groenlo, Nederland in 2008²⁸⁰.

Zijn ouders waren op 28 augustus 1644 in Epepegem gehuwd in de Sint-Clemens parochie, en vader Clemens was een zoon van Jan Lauwers en Cornelia Leemans (grootouders van Corneel). Vóór Corneel waren Hendrik (1645), Jan (1648), Karel (1653) en Elisabeth (1656) geboren.

Corneel Lauwers verloor zijn vader en moeder al op jonge leeftijd. Vader Clement Lauwers overleed op 4 mei 1665 te Epepegem, kort nadat hij na het overlijden van zijn eerste vrouw Petronella Goossens (Corneels moeder, overleden op 1 juli 1664 te Epepegem) was hertrouwd met Elisabeth Janssens. Dit huwelijk vond plaats op 20 september 1664 te Epepegem en de toen 5-jarige Corneel kreeg een stiefmoeder. Toen uit dit tweede huwelijk op 13 oktober 1665 nog een dochter Johanna werd geboren, was vader Corneel al overleden.

Waarom Corneel besloot om zich aan te sluiten bij het Bataafse leger, weten we niet met zekerheid. We kunnen enkel vermoeden dat hij na het overlijden van zijn vader Corneel niet veel vooruitzichten moet hebben gehad op de boerderij omdat de oudste broer de verantwoordelijkheid had opgenomen. Zijn stiefmoeder Elisabeth was op 8 mei 1666 in Epepegem hertrouwd met Melchior Brié²⁸¹ en de kinderen hadden nu ook een stiefvader gekregen.

Prent: een boerenhoeve uit 1610²⁸²

Voor Corneel moet het vooruitzicht op avontuur en eigen gewin aantrekkelijk zijn geweest. Al kwam Corneel er bekaaid

²⁷⁹ oorspronkelijk een Germaanse volksstam van de Betuwe (NL)

²⁸⁰ © Foto uit private collectie, re-enacters in Groenlo, NL, 2008.

²⁸¹ In de streek ook gespeld als De Brie, onder meer in het nabije Vilvoorde, en als De Brier te Itterbeek. *Mogelijk* was Melchior De Brie een Bataafse of een Duits huurlingensoldaat die vocht voor het Staatse leger – Er waren in ieder geval tijdsgenoten met die naam – maar dit blijft een hypothese.

²⁸² © bewerking ets Boetius-Adams-Bolswert uit 1610 uit private collectie (onder Publiek Domein).

van af toen hij ziek werd. Hij keerde terug naar huis om er thuis in zijn vertrouwde omgeving te sterven.

De levensloop van Corneel Lauwers

1659	1664	1665	1666	1669	1676	1676- 1677	1678
Geboren als 5 ^e kind van Lauwers-Goossens	Overlijden moeder Petronella – vader Clemens hertrouwt met Liesbeth Janssens	Overlijden vader Clemens – geboorte halfzus Johanna	Stiefmoeder Liesbeth Janssens hertrouwt met Melchior Brié	Overlijden Peter, Corneels jongste broer	Oudste broer Hendrik neemt de boerderij over	Corneel sluit zich aan bij het Bataafse leger	Overlijden te Zemst
	5 jaar oud	6 jaar	7 jaar	10 jaar	17 jaar	18 jaar	bijna 20

Iets over de tijdsgeest in het Eppegem van de 17e eeuw

We weten van de doopsels en huwelijken dat de Eppegemse families voornamelijk katholiek waren, maar daarom niet overheidsgezind. Het hoeft niet te verbazen dat er sympathie was voor de Staatsen en hun streven naar (godsdienst)vrijheid, en het was niet ongewoon om de macht van de heersende klasse in vraag te stellen.

Nochtans was Eppegem niet gespaard gebleven van “*ketterse*” roof- en plunderpartijen. In 1592 waren de kerk en heel wat huizen in vlammen opgegaan, maar dat was al bijna een eeuw geleden. Enkele generaties eerder, goed tien jaar later dan de brandstichting, was een verwante, Liesbeth Lauwers uit Eppegem, veroordeeld voor hekserij³ en ter dood gebracht, al lag de verantwoordelijkheid hiervoor vooral regionaal, met name in de rivaliteit tussen de heren van Grimbergen en de hertogen van Brabant. In 1628 hadden de grootouders van Corneel de uitbraak van een pestepidemie in Eppegem overleefd.

Politiek was het een woelige periode. In 1646 was Leopold Willem, een zoon van keizer Ferdinand II van de Oostenrijkse tak van de Habsburgers, de eerste Oostenrijkse landvoogd van de Zuidelijke Nederlanden geworden. Hij bleef dat tot in 1656, terwijl de Noordelijke Nederlanden met de “Republiek der Zeven Verenigde Provinciën” in 1648 bij de vrede van Munster al als onafhankelijk waren erkend door de Spanjaarden. De Oostenrijkse Habsburger Leopold Willem werd in 1656 opgevolgd door don Juan van Oostenrijk, een natuurlijke zoon van Filips IV van Spanje. Don Juan voerde een wanbeheer en bleef aan tot 1659, het jaar waarin Corneel het daglicht zag. Zijn heerschappij werd gevolgd door meerdere aangestelde gouverneurs ad interim – waaruit historici afleiden dat Spanje interesse verloor in de Nederlanden – tot in 1680.

Vanaf 1661 zwaaide Karel II van Spanje officieel de plak, maar de Fransen betwistten de heerschappij. Lodewijk XIV viel in 1667-1668 de Zuidelijke Nederlanden binnen om zijn rechten op te eisen – en hij verwierf daarmee zeggenschap in 12 steden in de Zuidelijke Nederlanden -, terwijl de Noordelijke Nederlanden slag leverden tegen Engeland omwille van overzeese belangen. De Fransen verenigden zich zelfs een periode met de Engelsen tegen de Noordelijke Nederlanden. In 1675 hadden de Fransen de overmacht in de Zuidelijke Nederlanden. Zuid-Nederlandse troepen verenigden zich met Noord-Nederlandse tegen de Fransen. Onderliggend woedde het conflict tussen Spanje en Frankrijk over de heerschappij over de Zuidelijke Nederlanden. Het is in deze periode dat het leven van Corneel zich afspeelde.

1682 - "Uit liefde ende attentie met malcanderen" (Rotselaar)

Antoon Lauwers , zoon van Peter uit Rotselaar, en zijn kersverse schoonzoon Willem De Raeijmaker kwamen op 18 april 1682 te Rotselaar samen om de erfenis te regelen van Liesbeth Briers. Antoons dochter Katelijne Lauwers was een maand eerder, op 15 maart, gehuwd met Willem De Raeijmaecker. Als vader en kinderen verklaarden zij uit "*liefde ende attentie met malcanderen hanteren*" dat Katelijne bij de dood van haar moeder goederen en renten die zij zou verwerven, aan Antoon zou laten om "*sijn leven lanc*" te behouden en te bezitten, inclusief hun deel. De pasgehuwden waren immers voorzien van beddengoed, lijnwaad en diverse door Antoon.

Afbeelding: Rotselaar in de 17^e eeuw²⁸³

Andere vermeldingen van Antoon Lauwers vonden we toen hij optrad als voogd voor de kinderen van Maria Bruyninx, met Peter Lauwers, voogd van de kinderen van Jan Bruyninx in 1688. Willem De Raeijmaecker en Katelijne Lauwers traden toen op met Jasper Joostens, hun schoonbroer die gehuwd was met Marie Lauwers, voor een koop.

Eerder, op 27 februari 1658, traden Liesbeth Briers en Antoon Lauwers samen op met Jan Bruyninx (als grootvader van haar kinderen van wijlen Peter Bruyninx), met Hendrik Briers, Peter Briers en zijn vader

Maarten, en Jan Briers en kwamen zij overeen dat alle kinderen van wijlen Katelijne Goris *alias Bruers*, voorheen gehuwd met Maarten Briers, gronden, erven en renten die hen waren verstorven door Hendrik Goris *alias Briers* en Marie Van Loosvelt, voor hun deel overlieten. Dit resulteerde in *recompense ende dancksegginge* van Jan Briers. Op 31 maart 1659 kwam er een aanvullend akkoord of 'approbatie' over een kwestie tussen Maarten Briers en Liesbeth Briers' schoonmoeder Liesbeth Meeus. Ook Jan Briers, gehuwd met Ann Wouters, ging hiermee akkoord (...). Antoon Lauwers stelde zich ook borg ten behoeve van de tafel van de H. Geest (armenzorg), zoals bleek uit een akte van 1661.

Op 8 mei 1664 verkochten Antoon Lauwers en Liesbeth Briers twee dagwand en half land gelegen te Bexem aan Hendrik Briers en Françoise Van den Bosch, "*bij titele van coop vercregen tegens Cornelis Van Aerschot en Margriete Briers*". Op 24 april 1668 trad Joos Bruyninckx op als voogd van de onbejaarde kinderen van hoger vermelde Peter Bruyninx en Liesbeth Briers. Joos was een broer van Peter. Peter Van Tongel, zoon van Jan, en Magda Peeters met de minderjarige kinderen die Magda had met haar eerste man Hendrik Briers, hadden ook schoonbroer Jan Briers gevraagd om voor zichzelf en voor broer Peter Briers op te treden. Het ging er om afstand te doen van goederen "*die hij is bezittende uit hoofde van zijn grootvader Hendrik Goris saliger memorie voor soo veel hij genoten heeft voor syn paert vande goederen die den voors Hendrik Goris stanede sijnen weduwelijcken staat als ander sijnen naerhouwelijck heeft gecocht*" opdat alle voorkinderen van Maarten Briers en Liesbeth Meeus hiervan zouden kunnen genieten of "*tselfde sullen lauderen*". Van Maarten Briers werd op 24 november 1669 vermeld dat hij aan Maarten Claes huis, hof en schuur met stallingen en toebehoren, 6 bunders groot, waarvan er 5 in Rotselaar lagen, verhuurde. Dit goed werd daarvoor gehuurd door Antoon Lauwers "*tot 's Merentsmisse*".

²⁸³ © Kaart uit private collectie (Publiek Domein, 17e eeuw).

Antoon Lauwers, zoon van Peter "*de oude pachter binnen Werchter*", huurde ook van Eijnatten uit Leuven land en beemden in Rotselaar aan het *Hof ter Heyden*, blijkens een melding op 28 februari 1670.

Dezelfde Antoon Lauwers verkocht op 30 juni 1672 een bunder land op *het Kerkevelt* aan Corneel Docx en Margriet Wouters en drie dagwand maaigras op het voorste *Schoubroeck* aan Jan Peeters en Jeanne Gijselinckx.

1684 - Huwelijk van Simon Lauwens met Petronella Geerts (Leest)

Simon Lauwers werd gedoopt op 26 augustus 1658 te Leest als zoon van Peter Lauwers en Jeanne Persoons. Zowel zijn vaders als zijn familienaam werd soms gespeld als "Lauwens".

Afbeelding: de Sint-Niklaaskerk te Leest, oktober 2007 tijdens ingrijpende werken aan het centrum van de gemeente²⁸⁴.

Simon verloor zijn moeder toen hij amper 11 jaar oud was. Jeanne Persoons overleed kort na de geboorte van Simons jongste broer Joos op 19 september 1669. De oudste broer van Jan, Rombout, was toen 14, en de broers Jan en Frans waren 12 en 4 jaar, terwijl de jongste, Joos, amper een maand oud was.

Jans oudste broer Rombout huwde 11 jaar later op 24 juli 1680 met Barbara Jacobs, terwijl de tweede oudste broer Jan enkele jaren eerder dan Simon zou huwen met Jeanne Lamberts. Simon zou op 8 februari 1684 te Leest huwen met Petronella Geerts en in 1687 omstreeks de geboorte van hun derde kind (tweede kind

in leven) verhuizen naar het naburige Ramsdonk.

Simon Lauwers huwde op 8 februari 1684 te Leest met Petronella Geerts. Als getuigen traden op: Peter Lauwers en Peter Ilias (*Elias*). Over dit gezin hebben we niet alle gegevens met zekerheid. Petronella Geerts werd *vermoedelijk* geboren op 14 mei 1651 te Ramsdonk als dochter van Gerard Geerts en Katrien Van Ingelgem (*ook Van Ingelgom*). Simon en Petronella zouden in 1687 omstreeks de geboorte van hun derde kind (tweede kind in leven) verhuizen naar het naburige Ramsdonk. Mogelijk had één en ander te maken met het overlijden van Gerard Geerts in december 1685.

Het gezin kreeg verschillende kinderen te Leest en te Ramsdonk:

- Anna Lauwers werd gedoopt op 9 november 1684 te Leest
- Barbara Lauwers werd gedoopt op 5 maart 1686 te Leest
- Jan Lauwers werd gedoopt op 13 september 1687 te Leest. Mogelijk is hij jong overleden op 6 augustus 1693 te Ramsdonk. Het gezin Lauwers-Geerts woonde toen al te Ramsdonk, en Jan zou toen bijna 6 jaar oud zijn geweest.
- Barbara Lauwers werd gedoopt op 26 januari 1691 te Ramsdonk Sint-Martinus
- Marie Katrien Lauwers werd gedoopt op 6 oktober 1696 te Ramsdonk Sint-Martinus

²⁸⁴ © Foto uit private collectie, Leest, 2007.

Petronella overleed tussen 1696 en 1719 (*vermoedelijk* in mei 1718 te Ramsdonk). Simon Lauwens hertrouwde op 27 juli 1719 te Londerzeel met de uit Ramsdonk afkomstige Anna Begot. Beiden waren eerder gehuwd en weduwnaar of weduwe. Simon was net geen 61 jaar oud, en Anna Bijgodt was bijna 60 jaar oud bij het huwelijk. Dit echtpaar zou nog 10 jaar samen zijn.

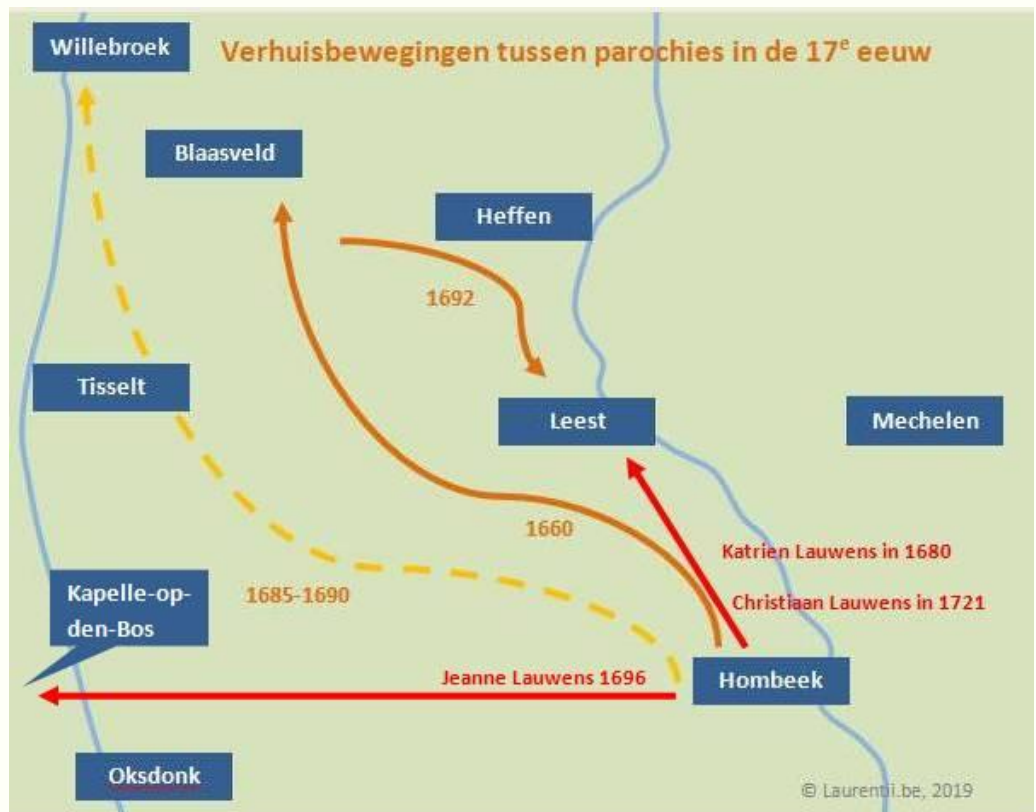
Anna Bijgodt (*ook Begot*) werd geboren op 28 december 1659 te Ramsdonk als dochter van Peter Bijgodt (*ook Bigot*) en Katrien Gielis. Zij was eerder gehuwd op 28 oktober 1684 te Ramsdonk met Peter Meulemans (geboren op 26 september 1655 te Londerzeel, er overleden op 12 maart 1702) en overleed op 4 september 1730 te Ramsdonk. Simons kinderen woonden blijkbaar te Leest. Hij overleed op 16 december 1731 te Ramsdonk.

1689 - Een “samengesteld gezin” met negen kinderen (Leest)

Corneel Lauwens huwde Maria Verlinden in 1662 in Hombeek. Het gezin kreeg vier dochters. Nadat de moeder overleed, hertrouwde Corneel in 1673 met Maria Van den Bempt. Zij kregen één zoon in Hombeek.

Corneel kwam te overlijden en Maria Van den Bempt hertrouwde in Leest met Jan Brat. In dit gezin werden nog eens vier kinderen geboren.

Kaart: terwijl nazaten van Corneel van Hombeek naar Leest trokken (hierin voorafgegaan door Peter Lauwers in 1655), en zelfs naar Kapelle-op-den-Bos, verhuisden generatiegenoten naar meer noordelijke parochies.

Het gezin Brat-Van den Bempt telde daardoor in 1689 liefst 9 kinderen:

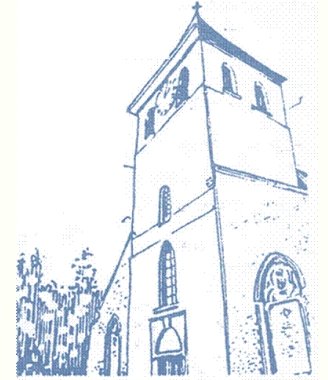
- Vier dochters uit het gezin Lauwens-Verlinden waarvan er al enkele een eigen gezin hadden gesticht : Katrien, Jeanne, Barbara en Anna Lauwens.
- Een zoon uit het gezin Lauwens-Van den Bempt die nog thuis woonde en pas op latere leeftijd zou huwen : Chris Lauwens.
- Vier zonen en dochters uit het gezin Brat-Van den Bempt : Cecile, Katrien, Willem Andries Brat.

In 1723 woonde Maria Van Den Bempt in bij het gezin van haar zoon Christiaan Lauwens, aan de Tisseltse baan in Leest.

1689 – Een kind erkend uit een buitenechtelijke relatie (Leest)

Op 11 maart 1689 werd Clara gedoopt in Leest. Zij was een kind van Rombout Lauwers, hoewel gehuwd met Barbara Jacops, met dienstmeid Barbara Mertens uit Battel. Het kind werd erkend door de vader en opgenomen in het gezin Lauwers-Jacops 🇧🇪. Niet voor lang, want Clara overleed een half jaar nadien en werd begraven op 15 september 1689 in Leest²⁸⁵.

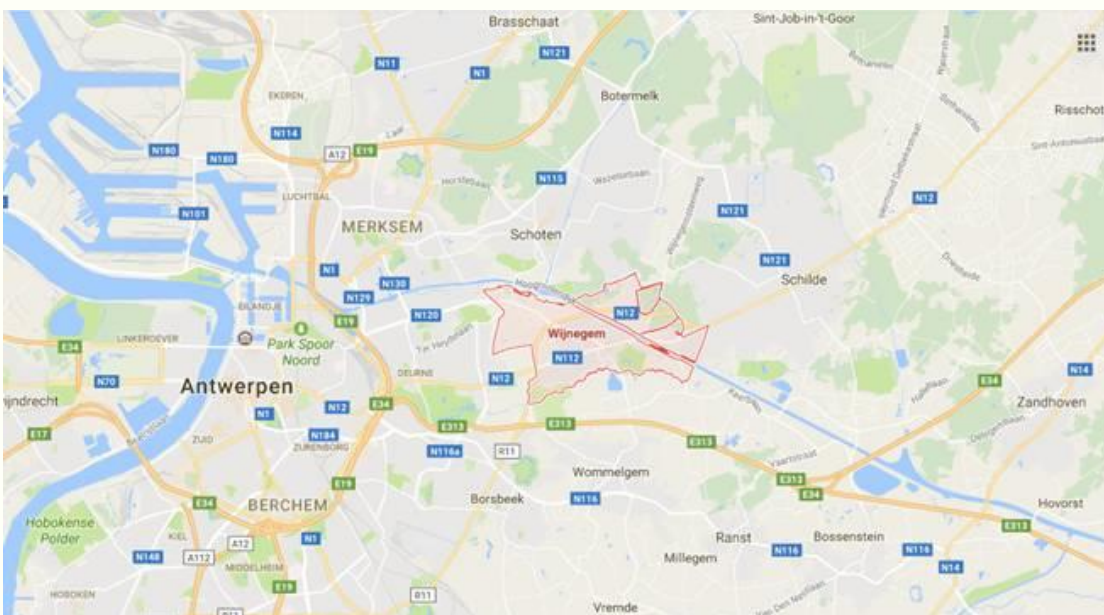
Het is een beetje raden naar de impact van deze zwangerschap op het huwelijk van Rombout en Barbara, maar we weten dat het kind werd erkend en gedoopt. Alleszins bleef het enkele jaren 'stil' met de kinderwens van het gehuwde koppel, want een volgend kind zou pas in april 1693 worden geboren.

1693 - Volkstellingen te Wijnegem

Bij de volkstelling van 1693 te Wijnegem, werden verschillende Lauwers vermeld:

- **Joanna Lauwers** was de vrouw van Adriaan Schillemans, pachter, en hun kinderen Jan en Nicolaas woonden bij in
- **Nicolaas Lauwers** woonde met zijn vrouw Maria Bogaerts samen en met de kinderen Jacob, Philip en Jenneke
- **Maria Lauwers** woonde met Peter Arts, haar echtgenoot, en de kinderen Nicolaas, Maria en Peter
- **Adriana Lauwers** was de vrouw van Corneel Bervoets, pachter, en woonde te Wijnegem met hun kind Anna, de knecht Jan Verbiest en de dienstmeid Liesbeth Wijns.

²⁸⁵ © Tekening Sint-Niklaaskerk Leest uit familiearchief Laurentii.be.

Bij de volkstelling in 1694 werden **Wauter Lauwers**, zijn vrouw, twee kinderen, 1 dienstmeid, 2 koeien en een paard vermeld, en de weduwe **Gielis Lauwers** met een blinde zoon, 'arm'. In 1702 was er melding van **Nicolaas Lauwers**, mogelijk de in 1693 vermelde Nicolaas (die niet werd vermeld in 1694), bezitter van "*1/2 ploegh, een dochter, één sone, 1 dienstmaerte, 1 knecht, 6 koeijen, 2 runderen, 2 peerden, 1 veulen.*".

Méer Lauwers-en zijn er in de telling van 1709 te Wijnegem:

- Jan van Roosenboom en zijn vrouw **Naentien Lauwers** hadden vier kinderen: Anna, Adriaen, Maria en Naentien, "*ende drij dienstboden ghenamt Jan Boes, Peer Reymets ende Mari van de Sanden*"
- **Filip Lauwers** en zijn vrouw Katelijne van Hesbeen, met hun dochter Johanna en vijf dienstboden "*ghenaemt Adam Feijen, Ferdinand Fredericx, Adriaen van Hesbeen, Cathalijn Vloeberghs ende Maeijken Hert*"
- Jan Verbert ende zijn vrouw Naentien hebben "*drij kinderen Anna, Naentien ende Catharina*" met twee dienstboden Pieter ende **Maeijken Lauwers**"
- Andries Simons en zijn vrouw **Katelijne Lauwers** hadden twee kinderen Nicolaas en Jan, en twee dienstboden Peeter Schats en **Anna Lauwers**

In de telling van 1747, werd melding gemaakt van **Philip Lauwers**, "*ackerman*", met "*een kint boven 7 jaer, een meijssen, drij the, een schouw en de een oven.*" en van de herbergier **Adriaan Lauwers**, wiens huisgenoten en bezit werden vermeld als "*sijn vrouw, sijn moeder, drij thee, twee koeijen, een schouw ende een oven.*" Ook in de telling van 1754 is er melding van Philip Lauwers, weduwnaar en handwerker.

De telling van 1796 tenslotte vermeldde drie Lauwersen, met hun beroep en vee. Geen van hen had personen ten laste:

- **Frans Lauwers**, hovenier, 2 hoornbeesten
- **Jacques Lauwers**, landman, herbergier, 1 paard en 7 hoornbeesten
- **Jan Lauwers**, oude man

Afbeelding: de Jan Vlemincktoeren, het oudste restant uit de Wijnegemse geschiedenis, gaat terug tot eind 15^e eeuw.

De huidige duiventoren en de stallingen werden in het begin van de 16 de eeuw gebouwd door Jan Vleminckx als onderdeel van een omwald kasteel, maar inmiddels verschillende keren verbouwd. Het beschermde gebouw zal worden gerestaureerd zoals het er uitzag na een laatste verbouwing in de 19 de eeuw²⁸⁶.

²⁸⁶ © Foto uit private collectie +/- 1950 – Kaart bewerking © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

1693 - Volkstelling te Wilrijk

Bij de volkstelling van 1693 te Wilrijk, werden verschillende Lauwens en Lauwers vermeld²⁸⁷. De pastoor, drossaard, schepenen en secretaris van Wilrijk verklaarden onder ede uit hoofde van hun ambt “te hebben soo daenich nerstich ondersoecke al mogelijkck is geweest” te hebben gedaan naar alle inwoners, met opgave van “sex, ouderdom, staet ofte conditie de selve mochten wesen”.

De pastoor was Abraham Dergent, parochieherder van 1684 tot aan zijn overlijden op 1698 (Barbara Van Opstal was zijn meid), de drossaard was Van De Werve en de schepenen heetten *della Faille*, Jan Heyns, Gerard De Bruyn²⁸⁸. Verreycken was secretaris van “Wilrijck”.

In de telling vinden we volgende familienaamgenoten:

- **Jan Lauwers** en Magdalena Verbert (*mogelijk Verberckt*), met hun kinderen François, 12 jaar oud, en Maria Lauwers. Magdalena Beuckelaer was hun meid. De familie werd in parochieregisters vermeld als *Lauwens*.
- **Lennaert Lauwers** en Maria De Wever, met hun kinderen Anneke en Peter. Ook bij deze familie kwam de schrijfwijze *Lauwens* voor²⁸⁹.
- **Christiaan Lauwers** en Marie “*Mayken*” Bray en hun kinderen Simon en Madeleine. De kinderen werden vermeld als “*haar kinderen*” Lauwers, en de oudste was 24 jaar oud. Mogelijk ging het om kinderen uit een eerder huwelijk met een Lauwers? Verwante families met Bray waren Meeus, Dom en Verbeeck.
- **Katelijne Lauwers** was meid, en diende samen met Marie De Leeuw en knecht Peter De Groeff bij het gezin van Gerard De Bruyn, de hoger vermelde schepene, en Madeleine Somers.
- Karel De Groeff en **Jeanne Lauwers**, met hun kinderen Katelijne, 14 jaar oud, en Barbara. Jasper Openbroeck of *Oxenbroeck* was er knecht.
- De weduwe **Susanna Lauwers**.
- Peter Segers en **Martine Lauwers** en hun zoon Jacques Segers. Anna De Backer was er meid.
- **Dillis Lauwers** en Katelijne Schoeters met hun kinderen Marie en Jacques. Katelijne De Backer was er meid.
- Jan De Cock en **Maria Lauwers** met hun zoon Jan De Cock.

Afbeelding: de “Geitenstoet” te Wilrijk, september²⁹⁰.

Behalve Lauwers/Lauwens kwamen ook familienamen als Keersmae(c)kers, Verber(ck)t, De Backer, Bal, De Roeck, Van Camp, Segers, De Laet, Van Berckelaer/Van Beuckelaer, Wijckmans, Verbeeck, Peeters, Cools en Mertens frequent voor in de telling van Wilrijk.

²⁸⁷ Bewerking van Johan Van Looy en Victor Driessens in “Vlaamse Stam” jg. 47, nr. 1, januari 2011.

²⁸⁸ Gerard De Bruyn trad o.m. als getuige op bij het huwelijk van Gielis Verhoeven en Maria Lauwens op 16 mei 1715 te Wilrijk

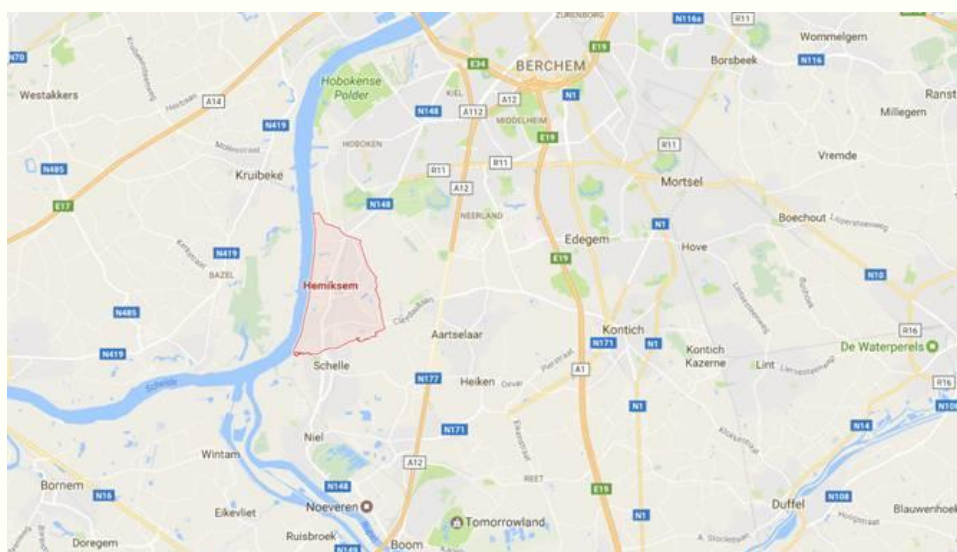
²⁸⁹ De zoon Peter “Lauwens” huwde vermoedelijk op 5 april 1728 te Wilrijk met Marie Sloomans. Hij zou overlijden te Wilrijk op 25 augustus 1761

²⁹⁰ © Foto Geitenstoet Wilrijk, 2006-2012, uit private collectie – Kaart bewerking © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

1694 - Corneel Lauwers, schepen te Hemiksem²⁹¹

Bij de volkstelling van 1694 te Hemiksem, werd het gezin vermeld van **Corneel Lauwers** , schepen van Hemiksem. Corneel was gehuwd met Katelijne De Graaf. Op de hoeve woonden bij in: Peter Lauwers en Jan De Graaf, knechten, en Liesbeth Verpoorten en Barbara Oorstraeten, 'meijssen' of meiden. In het toenmalige Hemiksem was Frans Geerinx pastoor, Andreas Geerinx onderpastoor. Andere schepenen waren Aert Baetens, gehuwd met Digna Bal, Antoon van de Wouwer, gehuwd met Liesbeth Beuckelaers, Adriaan van Linde, gehuwd met Katelijne van Antwerpen. Er werden geen kinderen vermeld bij het echtpaar Lauwers - De Graaf. Liesbeth Verpoorten moet verwant zijn geweest, want ene **Jan Lauwers** met zijn echtgenote Sara Verpoorten en kinderen Jan en Ann Lauwers, woonden eveneens in Hemiksem.

In Hemiksem woonden ook **Katrien Lauwers**, de vrouw van Jan Gootens, met hun kinderen Liesbeth en Jaak. Als personeel werden vermeld: Hendrik Van Camp, knecht, Maria Rompaey, meid. Jaak Lauwers was een andere Hemiksenaar, met zijn vrouw Liesbeth De Bruijn en kinderen Michiel Lauwers en Katelijne Lauwers. Bij de brouwer-tapper Peter Meerenhout werkten **Frans Lauwers** als

knecht en Liesbeth Lauwers als meid.

²⁹¹ Kaart bewerking © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

Er werd ook een **Liesbeth Lauwers** vermeld bij Adriaan Maris, tapper, die samenwoonde met zijn moeder Liesbeth Van Boom. Een andere Hemiksenaar, **Lennaert Lauwers**, was er gehuwd met Marie Maris. Dit echtpaar telde twee kinderen: Corneel en Jan Lauwers. Inwoner Jan Bal werd vermeld als weduwnaar van **Magdalena Lauwers**²⁹². Er woonden wel meer Lauwersen in Hemiksem.

Frans Lauwers woonde er met zijn vrouw Jeanne Segers en hun zoon Peter Lauwers. In dit huishouden woonden ook Katrien Van de Wauwere, allicht de partner van zoon Peter, mogelijk een verwante van de schepen Antoon van de Wouwer, en diens kinderen Jan, Frans en Liesbeth. Er was ook een echtpaar Lauwers-Lauwers: **Peter Lauwers** woonde te Hemiksem met zijn echtgenote **Adriana Lauwers**. Verder was er Jan Tuteleers, gehuwd met **Katelijne Lauwers**, en hun kinderen Jan, Marie en Melchior Tuteleers.

1694 - Michiel Lauwers, kleermaker te Gent

In een overzicht van de borgstellers in de staten van goed te Gent, vinden we tussen 18 mei en 31 augustus 1694 de vermelding van **Michiel Lauwers**, zoon van **Daniël Lauwers**, kleermaker, wonende in de *Vrouwenstraete*. Met hem wordt Nicolaas Martins vermeld, zoon van Laureyns Martins, wonende op 't *Stick*.

Meestal waren de borgstellers, "*sekers ende borghen onder de clause solidaire van elck voor ander ende een voor al*", solidair verantwoordelijk bv. voor de voogdij. Om deze verantwoordelijkheid te dragen moesten zij "*souffissant*" of vermogend zijn: onroerend goed bezitten en in de mogelijkheid verkeren eventuele dwangmaatregelen mogelijk te maken. Het feit dat Michiel als borgsteller werd vermeld, maakt dat hij zo goed als zeker poorter was van de stad Gent, en zeker niet onbemiddeld.

Afbeeldingen: geldbuidel van omstreeks 1700 en mans kostuum uit 1750²⁹³

Bij ons weten kwam de familienaam op dat moment slechts uitzonderlijk voor in de stad. Toch vonden we sporen van een familiewapen van deze Gentse families uit de eeuw voordien.

²⁹² Zie ook een vermelde verwantschap met Bal in Aartselaar/Kontich in 1587.

²⁹³ © Foto's uit private collectie (vermoedelijk genomen in het Mode museum Antwerpen, 2012-2016, objecten Publiek Domein 1700-1750).

1695 - Eén gezin Lauwers bij de volkstelling te Lauwe

Bij een volkstelling gemaakt te Lauwe op vraag van *du Ry*, de oorlogscommissaris te Kortrijk, op 21 februari 1695, werden de inwoners vermeld. Op dat moment leefden er volgens de telling

550 mensen in de gemeente. Zij werden ingedeeld in arme pachters, kleine arme pachters en geheel arme mensen zoals bedelaars.

Afbeeldingen: hoeve in het landelijke Lauwe en het wapen van de gemeente Lauwe²⁹⁴.

Elk gezin werd vermeld met het aantal kinderen en dienaars. Een tweede telling vond plaats op 28 december hetzelfde jaar. Bij de gegevens werd het gezin van **Adriaan Lauwers** vermeld in december 1695, maar niet in de eerdere telling van februari dat jaar. Het gezin telde 3 leden: het gezinshoofd, een echtgenote en één kind.

1695 - Dismas Roctus en Joanna Lauwers, pachters te Lippelo (Puurs – Sint-Amands)

Dismas Roctus huwde op 10 mei 1695 te Lippelo met Jeanne Lauwers. Dismas was geboren op 15 augustus 1668 te Liezele als zoon van Peter Roctus en Anna De Keijser. Hij dankte zijn voornaam²⁹⁵ aan zijn vaderlijke oom - die ook doopgetuige was - Dismas De Keijser. Jeanne was geboren te Lippelo op 23 februari 1660 als dochter van Antoon Lauwers en Anna Pieters en was acht jaar ouder dan Dismas. Dismas was een geletterde landbouwer, net zoals zijn echtgenote.

Kort na zijn huwelijk, op 14 juli 1695, huurde Dismas van de kerk van Lippelo en betaalde hiervoor tienden. De overeenkomst, die liep van 1695 tot 1697, beschreef niet precies wat dit inhield, maar vermeldde dat dit was "*gelijck Hendrick Van Keer die hier voorens in hueringhe heeft gebruijckt*"²⁹⁶ (zoals Hendrik Van Keer die hier daarvoor in huur heeft genomen). Dismas betaalde 92 gulden per jaar en voor het oproepen der kerkgeboden moest hij nog eens éénmalig 30 stuivers afdragen. Daarnaast was Dismas jaarlijks 45 gulden schuldig aan Christiaen Delis van Antwerpen voor "*het verloop der rente die den selven is heffende tot laste*

²⁹⁴ Dit wapen werd beschreven als in zilver, een leeuw van sabel genageld en getongd van keel, vergezeld rechts van een wassenaar van lazuur, links en in de punt van een ster van keel. Er was geen aangetoond verband tussen de familienamen Laurentii en de naam van de gemeente (als 'toponiem'), en dit was ook niet herkenbaar in gemeenschappelijke heraldische kenmerken. © Foto uit private collectie, 2012 – wapen Lauwe onder Publiek Domein.

²⁹⁵ Zijn ietwat ongebruikelijke voornaam kwam van Griekenland en verwees naar '*de goede moordenaar*' die berouw toonde toen hij samen met Jezus en 'de slechte moordenaar' Gestas werd gekruisigd.

²⁹⁶ Deze Hendrik Van Keer is geen onbekende. Hij was geboren op 14 december 1651 te Lippelo en was er op 24 juni 1680 gehuwd met Katrien Aerts. Zie ook het e-book over verwante families, waarin de familie Van Keer aan bod komt.

van dese kercke" (de rente die geheven werd ten laste van de kerk). De kerk had het land gehypothekeerd en liet de rente betalen door de pachter.

Als één van de erfgenamen van Frans De Maeijer en Greet De Vos werden ze op 28 februari 1697 ontgoed van een stuk land van 175 roeden ²⁹⁷ te Lippelo, verkocht aan Joos Van Keer en Maria Heijvaert.

Volgens het 'Register vande landen, bempden ende bosschen liggende onder de parochie van Lippeloo' uit 1699 pachtte Dismas toen 250 roeden van 'de Achterste Velt', 452 roeden van het 'Bussers Bosch' van de weduwe van Peeter Aerts²⁹⁸, 208 roeden met daarop een hofstede van Gielis Lauwers, 216 roeden 'aanden Paesschen Bosch' van dezelfde Gielis Lauwers²⁹⁹, 178 roeden van 'den Noortbosch', eigendom van Gielis le Corbusier, 157 roeden van 'den Sporckstraet' van Peter De Boeck, 169 roeden gelegen naast het vorige stuk, in bezit van de kinderen van Jan Rottier, en 280 roeden op 'de Lanckschaeff' van Gielis Aerts.

Dismas huurde ook land van Andreas d'Alvarado, die verbleef in Brussel. Het ging om 180 roeden van 'den Dueren Coop', 278 roeden 'tegen Bussers Bosch', 135 roeden van 'een stuck lant daer den meulen op staet' (vermoedelijk 'de Lanckschaeve', waar een windmolen stond), 268 roeden van een weide en 404 roeden land die 'de Gooles' (later ook 'de Coolis', tegen de beek van Lippelo) werd genoemd, en twee stukken op 'de Lanckschaeff'. Niet voor niets hadden pachters in deze periode grote moeite om aan hun financiële verplichtingen te voldoen.

Op 1 mei 1699 stuurde Andreas d'Alvarado een brief aan notaris Frans Van Nijen te Lippelo waarin hij deze opdracht gaf om een aantal van zijn pachters te bezoeken en hen te sommeren hun achterstallige pacht onmiddellijk te komen voldoen in Brussel. Dat was blijkbaar niet de gewoonte van d'Alvarado, want hij voegde toe dat "hij tegenwoordich wort genootsaekt te doen t'gene hij tot nu toe nijet en heeft gedaen" (dat hij genoodzaakt werd te doen wat hij tot nu toe niet had gedaan).

Notaris Van Nijen klopte de dag daarop om 8 uur 's ochtends aan bij Dismas en Jeanne om hen de boodschap over te brengen, en Dismas antwoordde dat hij "sal naer Brussele commen int eerste vande toecommende weke om te rekenen ende betaelen". (dat hij naar Brussel ging de komende week om te betalen). Een belofte die Dismas hield. Kort nadien overleed Andreas d'Alvarado. Zijn neef Jan d'Alvarado erfde en vernieuwde op 15 oktober 1700 de pachtovereenkomsten³⁰⁰.

Afbeelding: Jan-Willem d'Alvarado y Bracamonte, burggraaf van Hof-te-Melis in Lippelo en heer van Otdorp omstreeks 1703. Dankzij een deel van de erfenis van Theresia van Maerselaer, gekend als zuster Ursuline, en haar erfgenaam d'Alvarado, kreeg Otdorp in 1732 haar eerste kerk³⁰¹.

Bij de vernieuwing van de pachtovereenkomsten, werden volgende landerijen vermeld: 404 roeden land en 268 roeden beemd genaamd 'de Coolis' tegen de beek van Lippelo, 364 roeden land 'op de Lanckschaeve, daer den wintmolen op staet' en 403 roeden land gelegen in 'het Schouwbroek'. De pacht liep 6 jaar, tegen 124 gulden per jaar 'ende twee steenen van het beste vlas'.

²⁹⁷ In de streek kwamen 400 roeden overeen met 1 bunder, en 100 roeden met 1 dagwand. De grootte van een roede, verschilde echter van plaats tot plaats: in Mechelen 0,003091 ha, in Puurs: 0,003144 ha, in Duffel 0,00263504 ha.

²⁹⁸ Vermoedelijk een verwante van de hoger vermelde echtgenote van Hendrik Van Keer.

²⁹⁹ Gielis Lauwers was te Lippelo gehuwd met Anna De Maeyer.

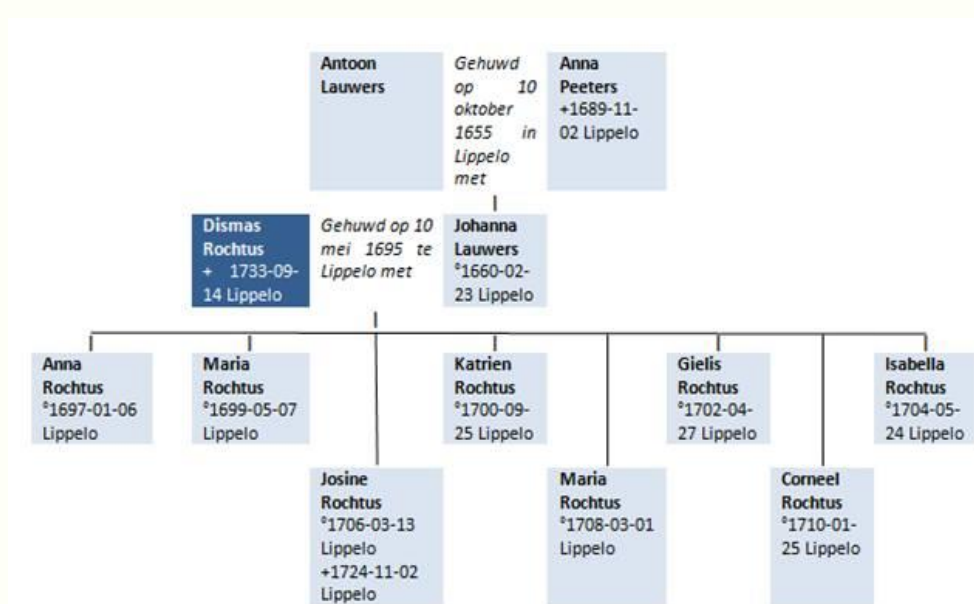
³⁰⁰ Jan Willem d'Alvarado was heer van Melis en mocht zich vanaf 1701 burggraaf noemen.

³⁰¹ © Stamboomschema Laurentii.be, 2016 – Afbeelding schilderij Jan-Willem d'Alvarado y Bracamonte uit private collectie (Publiek Domein, 1703).

Daarnaast moesten Dismas en Jeanne alle verdere lasten dragen: *'bedes, subsidies, logementen, wage ende schipvrachten'*. Bijkomende voorwaarde was dat Dismas *'naer behooren sal moeten onderhouden alle de straeten ende wegen aende selve goederen gelegen met oock het onderhouden van de draijboomen en alle boomen aldaer ter straete staendt'* (naar behoren moest onderhouden: de straten en wegenissen van het goed, alsook de draaibomen en alle bomen aan de straat). Ook mocht hij *'geen de minste aerde steken t'sij tot onderhaut der straeten oft anderssints'* (geen aarde afgraven, tenzij voor het onderhoud van de straten). Bij overtreding moest hij de schade vergoeden. Ook het onderhoud, en het uitgraven van *'sijn grachten, beken ende waterloopen'* hoorde tot de voorwaarden. Vruchtbare grond was een kostbaar goed, en daarom vermeldde de akte ook dat uitgegraven grond niet mocht worden gehouden door de pachter, maar dat Dismas deze *"aen den verhuerdere sal doen verkerren"* (aan de verhuurder zal teruggeven). Het leek al bij al een evenwichtige overeenkomst.

In tijden van tegenslag, zoals bij *"heircracht oft hagelslagh"* (heirkracht of hagel) konden Dismas en Jeanne kwijtschelding van pacht vragen. Dit verzoek moest binnen twee maal 24 uur toekomen bij de verhuurder, anders *"sal sijnen pretensien van qijtscher vervallen sijn"* (zoniet verviel de aanspraak op kwijtschelding).

Uit een telling van december 1699 door de meier en schepenen, weten we ook dat Dismas en Jeanne het volgende bezaten: *"twee peerden, vier koeijen (koeien), een rent en een cnapper"*. Dismas werd ook vermeld in 1701 en 1702 als *'bedesetter'*³⁰² te Lippelo.

Rondtrekkende legers

De daarop volgende jaren, werd het gezin Rochtus-Lauwers herhaaldelijk vermeld omdat zij rondtrekkende legers voedsel en onderdak moesten bieden. Verschillende gewapende conflicten hadden gevolgen voor de inwoners van Lippelo: de Spaanse Successie Oorlog vanaf 1702, de inval van de troepen van de Franse koning Louis XIV in de Zuidelijke Nederlanden, de tegenaanval van het zogenaamde 'Haagse Verbond' van Engeland, de Noordelijke Nederlanden, Oostenrijk en enkele Duitse vorsten.

In 1706 veroverde de alliantie de Zuidelijke Nederlanden, en de oorlog duurde onverminderd voort tot 1711, het jaar waarin de Oostenrijkse keizer Jozef I overleed en waarin de Engelsen vredesonderhandelingen met de Fransen aanvatten. Dit zou resulteren in de Vrede van Utrecht, waarbij de streek werd toegevoegd aan Oostenrijk.

datum

gebeurtenis

³⁰² Bedesetter = inner of collecteur van belastingen, soms ook synoniem voor 'burgemeester'.

- 23 januari 1709 Keizerlijke Duitse troepen logeerden in Lippelo. Het gezin Roctus-Lauwers kreeg 6 soldaten, 2 vrouwen en een kind onder haar dak.
- 3 februari 1709 Een commando cavalerie zocht onderdak. Het gezin Roctus-Lauwers moest 2 ruiters en hun paarden verzorgen.
- 11 april 1710 Het gezin Roctus-Lauwers kreeg 2 soldaten van generaal Salis te logeren.
- 19 september 1710 Deze keer 2 soldaten te voet van de drossaard van Brabant
- 15 maart 1711 Een escorte van het *'Regiment Croonprins'* deed het dorp aan. Het gezin Roctus-Lauwers kreeg 4 soldaten op bezoek.
- 27 oktober 1711 *Drij escadrons alhier gecampeert hebbende'* (drie eskadrons die er kamp hadden opgeslagen) moesten worden gevoed. De lijst was niet uitgesplitst naar inwoners, maar het gezin Roctus-Lauwers zal ongetwijfeld ook het nodige geleverd hebben. Lippelo zorgde voor 600 bussels hooi, 600 bussels stro, 600 rantsoenen haver, 600 picquetten, 43 viertelen haver en 150 viertelen mutsaard.
- 29 december 1711 De *'compagnie van heere drossaert van Brabant'* bleef een nacht. Het gezin Roctus-Lauwers had 2 ruiters te gast.
- 6 september 1712 46 soldaten van een Engels regiment waren onderweg naar Gent. Het gezin Roctus kreeg een onbekend aantal soldaten over de vloer.
- 24 september 1712 Een commando van 200 soldaten onder aanvoering van *'eenen Deenschen major van het garnisoen van Dendermonde'* die graanschepen hadden geëscorteerd vielen 's avonds Lippelo binnen en eisten verzorging. Wederom een aantal ongenode gasten voor het gezin Roctus.
- 26 september 1712 De vorige bezoekers waren nog maar net weg of de volgende stonden alweer op de stoep. Deze keer betrof het *'het regiment van den heere Brigadier van Welderen, commende van Doornick naer Roermonde'*. Geen overnachting deze keer, maar wel hadden de heren honger en dorst.
- 11 juni 1713 De vrede was al getekend toen *'het regiment vanden heere Collonel Villegas sterck wesende twelff compagnien te voet'* (twaalf compagnieën te voet) Lippelo aanded. Wellicht betrof het hier troepen die op weg waren naar een barrièrestad aangezien hun marsorder uitgegeven was door *'de Staeten Generael der Vereenighde Nederlanden'*. In totaal ging het om 359 personen, officieren, soldaten, vrouwen, kinderen, knechten en dienstmeiden. In het verslag: *'Dismas Roctus heeft gelogeert eenen capitijn, eenen luytenant, eenen venderick ende 20 soldaeten'*. Daarnaast leende hij de volgende dag nog een paard uit om bagage te vervoeren. Het goede nieuws voor Dismas was dat hij deze keer betaald kreeg voor zijn diensten, 17 gulden en 14 stuivers voor het logement en 2 gulden voor het gebruik van zijn paard.

Jeanne Lauwers overleed in 1711 te Lippelo op vijftigjarige leeftijd. Na het overlijden van Jeanne werden op 11 januari 1712 Jan Cuervelt en Andries Roctus als voogden aangesteld van de nog minderjarige kinderen. Op 7 mei 1728 deed Dismans afstand van zijn roerende goederen aan zijn zoon Gielis. De akte vermeldde: *"Op heden den sevensten maj 1728 compareerde voor Sr Joannes van Langenhove mejer, Geeraert Verhaevert ende Jan Verheijden schepenen der bancke ende prochien van Malderen, Liezele ende Lippeloo, in propren persoone Dismas Roctus, pachter*

ende inwoonder der voorseijde prochie van Lippeloo, weduwnaar van wijlen Joanna Lauwers, van de welcke hij behouden heeft vijf kinderen zonder twee inden geestelijcken staet, welcke comparant uijt vrijen ende liberen wille heeft verclaert bij desen over te laeten ende te cederen alle zijne mobilaire effecten zoo van beesten, meubelen, graenen, labeur, mestrecht als andersints breeder gespecificeert in de twee annexe staeten van taxatie daer over geschiedt door drij schepenen der voorseijde bancke te weten Geeraert Verhaevert, Cornelis van Grootven ende Geeraert Lemmens...."

Het totaal van Dismas' bezittingen werd gewaardeerd op 1059 gulden en 4 stuivers. Hij diende zijn zussen Anna en Maria en zijn broers Josef en Corneel uit te kopen voor hun kindsdeel, zijnde 211 gulden en 16 stuivers, te betalen "*tusschen heden ende Baemisse eerstcommende*". Dismas Rochtus bewerkte in totaal 11 hectare land, gelegen in '*het Herbroeck*', '*Haertbos*', '*Herthooren*', '*Herstraete*', '*Spoerrestraete*' (of '*Sporckstraet*'), '*Molenvelt*' en op '*de Lanckschaeff*', '*de Lange Hooren*' en '*de Corte Hooren*'. Zijn veestapel bestond uit "*een swerte merrie, eenen grijsen ruijn, een veulen, twee roije koeijen, twee swerte koeijen, een rooij versch (vaars), een calf en derthien hinnen met den haen*". Hij maakte ook op bescheiden schaal wijn: de akte vermeldde dat hij "*twee wijnstuycken*" had. Ook werd vermeld dat Dismas zijn drie getrouwde kinderen een huwelijksgegeschenk had gegeven, zoals "*aan Marie Roctus als sij is komen te trauwen (in 1727) 179 gulden en 4 stuivers*".

Dismas Rochtus overleed op 14 september 1733 te Lippelo, 65 jaar oud. Hij was toen al 20 jaar weduwnaar. Kort na zijn overlijden werden op 7 november 1733 voor notaris van Langenhove te Lippelo de onroerende goederen onder de kinderen verdeeld bij "*vriendelijck accordt*". De dochters Anna, geboren op 6 januari 1697, en Marie, geboren op 7 mei 1699, kozen ieder de helft van een stuk land van drie dagwanden op '*het Heirbroeck*' te Lippelo. Dit land was "*vrije, suijsver ende onbelast, vuytgenomen dat het zelve leensubject is onder den leenhove te Melis*". Zij kregen een geldbedrag van 48 gulden, zijnde het restant van een obligatie van 100 gulden ten laste van Antoon Van Keer³⁰³. De zonen Gielis, geboren op 27 april 1702, en Josef, geboren in 1711 (kort voor het overlijden van Jeanne Lauwers) ontvingen ieder de helft van een behuisde hofstede met schuur, stallen, bijgebouwen en "*plantagien op de heijde*" ter grootte van een halve bunder. Deze hofstede lag tegen de heide van Lippelo en de Abdij van Boneff, en op de gronde rustte een cijns van 8 stuivers per jaar aan het leenhof te Melis.

Zoon Corneel, geboren op 25 januari 1710, kreeg een dagwand land op '*het Heirbroeck*' en een beemd ter grootte van een half gemet gelegen tegen '*de Doode Beke*'. Dit laatste goed was "*vrij eijgen goedt behoudelijck den commer van twee stuijvers s'jaers aenden kercke van Puers ende van 4 stuijvers s'jaers aenden Heijlige Geest aldaer*". Alle gronden waren verpacht, en de kinderen zetten deze pacht voort. Zij genoten evenredig van de pachtgelden, met dien verstande dat Josef en Gielis ieder 25 gulden extra ontvingen om een kostuum te laten maken of "*een cleedt het gene wijlen hunnen vader heeft begeirt*".

Andere kinderen uit het huwelijk van Dismas Rochtus en Jeanne Lauwers werden niet vermeld in 1733. Dochter Katrien, geboren op 25 september 1700, was overleden op 13 december 1715, 15 jaar oud. Dochter Liesbet, geboren op 24 mei 1703, was eveneens overleden. Josine, geboren op 13 maart 1706, was overleden op 18-jarige leeftijd op 2 november 1724.

Zoon Gielis was op 20 januari 1729 te Lippelo gehuwd met Katrien Scheirs, de dochter van de burgemeester van Lippelo, Nicolaas Scheirs. Hij zou op 30 april 1741 in Oudorp hertrouwen met Maria Van Den Eijnde. Dochter Maria was op 13 mei 1727 te Puurs gehuwd met Adriaan Seghers, schepen te Puurs. Corneel huwde op 17 februari 1740 te Londerzeel met Liesbeth Willems. Josef huwde op 19 januari 1741 te Aartselaar met

³⁰³ Zie ook e-book verwante families (Van Keer).

Christina Van Den Wouwer. Na haar overlijden op 19 augustus 1746 te Hemiksem, hertrouwde hij op 10 januari 1747 te Wilrijk met Anna Schoeseters³⁰⁴.

Ik verwijs hierbij graag naar het prachtige genealogische project van de familie Roctus, dat resulteerde in een tweevoudig boekwerk "*Genealogie van de families Roctus en Roctus van 1450 tot heden*", Uitgeverij TYR BVBA Antwerpen, 2012, aan de hand van Rob Roctus en Luc Roctus dat ik cadeau kreeg van notaris Luc Roctus van Antwerpen in 2015.

De families zijn op diverse manieren verwant. In dit verhaal gaat het over het gezin van Dismas Roctus, geboren op 15 augustus 1668 in Liezele als zoon van Peter Roctus en Anna de Keijser, die op 10 mei 1695 in Lippelo huwde met Joanna Lauwers, geboren op 23 februari 1660 in Lippelo als dochter van Antoon Lauwers en Anna Peeters. Dismas was tussen 1698 en 1703 huisarmmeester van de kerk van Lippelo, waarbij hij zowel huur en pachtgelden inde als behoeftigen steun gaf via het Armbestuur.

In dit omstandige naslagwerk lezen we dat dochter Anna Roctus zou huwden met Jan Baptist Scheers en met Corneel Mertens. Dochter Maria overleed jong, zo ook Isabella (Liesbeth), Josine, Katrien, toen zij 15 jaar oud was. Gielis zou huwen met Maria Van den Eijnde, Maria met Adriaan Seghers, Corneel met Liesbeth Willems. Er wordt een negende kind vermeld: Jozef, geboren omstreeks 1711, die zou huwen met Christina Van den Wouwer en met Anna Schoeseters, en die te Aartselaar zou overlijden.

1698 - Antoon De Buijser, weduwnaar van Maria Lauwers hertrouwde (Zemst)

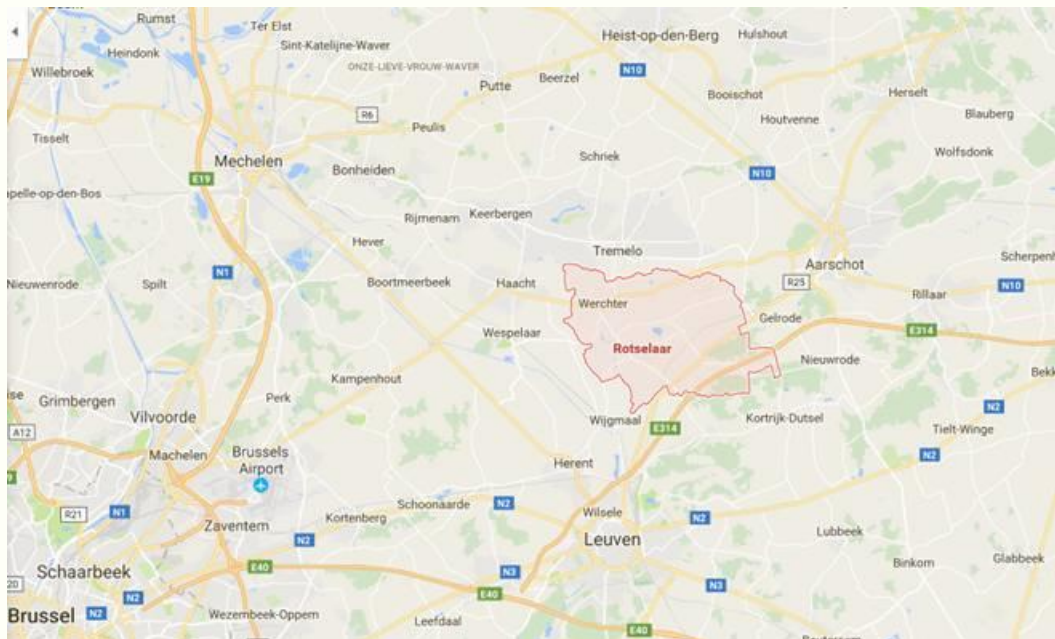
Antoon De Buijser was al eens gehuwd geweest met Maria Lauwers in Zemst. Hij hertrouwde op 19 maart 1698 in Zemst met Adrienne Moons. Huwelijksgetuigen waren Nicolaas Van Den Plasch en Jan Boits. Tijdens dit tweede huwelijk had hij *vermoedelijk* een kind met Petronella Van Den Wijngaert op 18 februari 1722 dat door hem werd erkend. Dit was Lucia De Buijser, en de peter en meter waren Gielis Van Den Wijngaert en Lucia Keersmaekers Lucia. Zijn tweede vrouw overleed op 24 december 1748 in Zemst. Kinderen uit het tweede huwelijk van Antoon De Buijser met Adrienne Moons waren:

- Elisabeth De Buijser werd gedoopt op 26 september 1699 te Zemst. Peter en meter waren Adriaan Koeckebuijs en Johanna Boschmans die optrad namens Elisabeth Moens. Het kind overleed op 9 mei 1701 te Zemst toen zij een jaar en acht maanden oud was.
- Engel De Buijser werd gedoopt op 21 maart 1701 te Zemst. Peter en meter waren Engel De Buijser en Anna Lauwers Anna . Hij overleed op 22 mei 1702 te Zemst op tweejarige leeftijd.
- Maria De Buijser werd gedoopt op 25 november 1702 te Zemst. Peter en meter waren Joos Lauwers J en Maria Kokelberchs (*Coeckelberghs*).
- Cecilia De Buijser werd gedoopt op 23 februari 1705 te Zemst. Peter en meter waren Jan De Buijser en Cecilia Van Den Heuvel.
- Louisa De Buijser werd gedoopt op 27 september 1707 te Zemst. Peter en meter waren Peter Coeckebuijs en Louisa Ceulemans. Louisa zou later huwen met Engel Rens.
- Jan De Buijser werd gedoopt op 9 december 1709 te Zemst. Peter en meter waren Jan Leemans en Elisabeth Leemans.

³⁰⁴ Ook Schoeters. Zie ook een verwantschap met deze familie die aan bod komt bij de erfenis van huizen in Aartselaar/Kontich in 1587.

1698 - Peter Lauwers huwde de dochter van Rotselaarse brouwer-schepen Jan Van den Panhuijsen (Rotselaar)

Peter Lauwers huwde op 26 november 1716 te Rotselaar met Marie Van Den Panhuijsen. Zij werd geboren op 19 juni 1698 te Rotselaar³⁰⁵ als dochter van Jan Vande Panhuijsen en Maria Goris. Haar grootvader, Isaac Van Panhuijsen, was brouwer, herbergier en schepen van Rotselaar en was gehuwd met Greet Van Langendonck die in Werchter was geboren.

De families waren vroeger al verwant. Peter Lauwers was een zoon van André Lauwers en Anna Molemans.

Maria's grootmoeder langs moederszijde was Maria Molemans.

Marie Van Den Panhuijsen hertrouwde na het overlijden van Peter op 31 oktober 1722 in Rotselaar met Arnold Smets. Haar tweede

man was geboren in Wilsele, was landbouwer en schepen van Rotselaar, meesterbrouwer in 1750 en kerkmeester tussen 1729 en 1758.

Merk dat een generatie eerder Antoon Lauwers op 9 april 1668 te Rotselaar was gehuwd met Jeanne Van Den Panhuijsen, een dochter van Gregory Van Panhuijsen en Jacqueline Gooris.

1699 - Verkoop van een dagwand op de Meyselaershoeve aan Steven Lauwers (Zemst)

Op 12 maart 1699 werd in het schepenregister van Oliveten vermeld dat Peter Van Steenwinckel voor 80 gulden aan Steven Lauwers een dagwand land te Zemst verkocht op de *Meyselaershoeve*. Die hoeve grensde aan de *straete*, aan Antoon Timmermans en aan Jan Cuppens. Getuigen waren Lauwerys Moens en Jan De Vince.

Op 14 februari 1715 werd Steven Lauwers vermeld als aanpalend eigenaar van een andere verkoop. De Boeck, koster van Zemst, verkocht toen voor 61 gulden aan Jan De Witte 24 roeden erf te Zemst naast

³⁰⁵ Kaart fragment © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

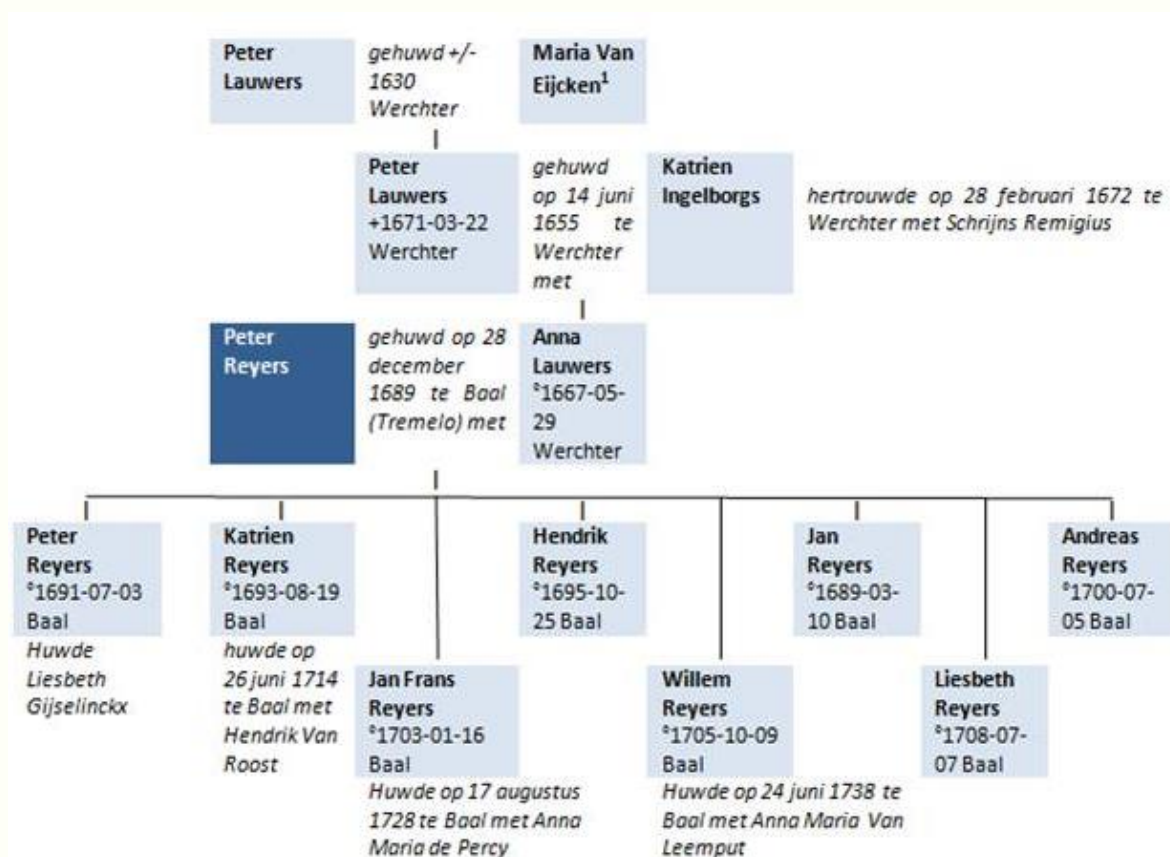
het *curen hujs*, grenzend aan Adrianus Juliens, aan Steven Lauwers en aan de Steenweg. Er werd vermeld dat op deze plek in 1703 nog een huis was afgebrand.

Twintig jaar later, op 20 oktober 1735, werd Steven Lauwers opnieuw vermeld als aanpalend eigenaar. Die dag verkochten Jan De Wit, Catharina De Wit en Cornelis De Keteleer, Maria Spruijt, hun moeder en verdere consoorten, aan Jan Cousemans en Catharina Van den Heuvel. Het ging om een huis, grond en toebehoren, in Zemst aan de steenweg op Vilvoorde. Deze grond grensde aan Steven Lauwers en Jan Juliens.

1700 - Peter Lauwens en Peter Reyers verkochten gronden te Baal (Tremelo)

Volgens een akte van 20 februari 1700 bij notaris Staes trad Peter Lauwens uit Betekom met Peter Reyers op als vertegenwoordiger van Anna Lauwens in de verkoop van verschillende eigendommen te Baal en te Werchter. Peter Reyers was op 28 december 1689 in Baal gehuwd met Anna Lauwens.

Het ging om: *"te Baal 2 dagmaal land en aan Remigius Scherens huis en hof, schuur en stal, met land en de beemden daaraan gelegen, 4 bunders groot en 3 dagmaal, zo land als beemd te Werchter, een gedeelte nog te huur en 2 bunder uit hoofde van zijn eerste vrouw."* ³⁰⁶

³⁰⁶ © Stamboomschema Laurentii.be.

17e eeuw - De lakenindustrie – een geschiedenis van Mechelaars (Mechelen)

De lakennijverheid was een zaak van gespecialiseerde ambachtslieden.

Aanvankelijk was vooral het Graafschap Vlaanderen toonaangevend, inclusief Noord-Frankrijk (het graafschap Artesië en Frans-Vlaanderen). Het hertogdom Brabant volgde pas eeuwen later.

In Vlaanderen en kustgebieden van de Lage Landen werd de wolnijverheid – men hield van oudsher al schapen - al in de 3e eeuw vermeld. De kwaliteit van mantels uit Doornik en Atrecht (Arras) werden al door de Romeinen geroemd. Vanaf de 11e eeuw groeide de lakennijverheid, met Atrecht op kop. Plaatsen als Rijsel, Dowaaï, Sint-Omaar volgden eind 11e eeuw en secundaire steden als Aardenburg – met laken van kwalitatief mindere wolsoorten van Schotse en Spaanse (o.m. merino) origine -, Veurne en Sint-Winnoksbergen – waar ook voorouders woonden - . Vanaf de dertiende eeuw waren Ieper – waar in de 14e eeuw 1500 weefgetouwen werden geteld -, Wervik, Brugge en Gent de bekendste centra voor de Vlaamse draperie. Ook lakens uit Aalst werden vermeld in een inventaris van de koning van Napels. Het veilig stellen van de wol invoer uit Engeland speelde vanaf het eind van de 13e, begin 14e eeuw een belangrijke rol. Bij het uitbreken van de Honderdjarige Oorlog in 1337 werd de export zelfs aan banden gelegd door de Engelse koning Eduard III. Alternatieve aanvourroutes kwamen via Schotland, waarop vanuit Veere werd gevaren.

De lakenindustrie groeide uit van een expornijverheid van de steden tot een luxenijverheid naarmate onder meer de transactiekosten stegen omwille van de internationale handel oversea en belastingen werden geheven zoals in het Bourgondische en Habsburgse rijk gebruikelijk was -, en door de vergunningsplicht vanaf het eind van de 13e eeuw.

Afbeelding: het Mechels “lakenloodje” of de “Romment” uit de 16e eeuw bevestigde dat het laken kwalitatief was afgewerkt³⁰⁷.

Afbeelding: de onvoltooide Belfortoren aan het stadhuis van Mechelen, de voormalige lakenhallen.

Vanaf de 12e eeuw produceerde ook Brussel laken – in 1545 werkten er nog één op vier mensen er in de tapijtweverij -, met wol geïmporteerd vanuit Engeland en Ierland. In de 14e eeuw was deze hertogelijke stad zelfs de referentie. Nadien ging het bergafwaarts door de Engelse en Normandische concurrentie. De beste kwaliteit heette “puik”, terwijl het “voorlaken” van mindere kwaliteit was. In de 14e eeuw maakte ook Mechelen opgang, met een lakenindustrie die zich vooral in de omgeving ontwikkelde, in de voormalige “Heilige Geest”-parochie te Nekkerspoel (1255-1603) waar we meldingen van families Lauwers/Lauwaerts aantreffen vanaf de 14e eeuw met een kern van de nijverheid aan de huidige “Tinelsite” en de zone tussen de Dijle en de Vrouwvliet – de wevers woonden

³⁰⁷ © Afbeelding Belfort Mechelen uit private collectie, 2020 – Mechels loodzegel, 16e eeuw, origineel onder Publiek Domein (Bron: J. Van der Auwera en F. Van der Jeught, “De identificatie van Mechelse lakenloodjes”, 2008).

onder meer in de (door de aanleg van de spoorweg verdwenen) Groenstraat (thans Bakelaarstraat) en de Schipvoorstraat in 1379 en in de Wijngaardstraat en de Blokstraat -. De Engelse wolhandel werd in 1295 bovendien door Floris V van Holland naar Mechelen verplaatst, na enkele maanden in Dordrecht te zijn gesitueerd. Kempische wol, onder meer uit Lier, werd in de 14e eeuw via Antwerpen verhandeld, maar de stad zou nooit het belang van Mechelen, dat gunstmaatregelen genoot, in de lakenhandel en -nijverheid overtreffen.

Ook de groeiende nabije Brabantse jaarmarkten in Antwerpen en Bergen-op-Zoom in de 15e eeuw – waarnaar we ook een uitwijking van families zien – speelden een belangrijke rol. Uit deze periode getuigen de stadswallen met twaalf poorten, een lakenhalle met (onvoltooid) Belfort – het huidige stadhuis van Mechelen -, het schepenhuis tussen de Ijzerenleer en de Grote Markt. Ook de Volmolen aan de Kruidtuin in Mechelen herinnert aan deze periode. Water werd gebruikt om wol te “vullen” of sterker, dichter en vaster, te maken. De oudste gilde van de stad, de Sint-Jorisgilde, gesticht in 1312 en verenigde de lakenambacht. Een grote stadsbrand in 1342 gooide roet in het eten, maar in de 15e en 16e eeuw beleefde Mechelen een bloeitijd. De komst van Margaretha van Oostenrijk in 1507 – die in 1508 nog huizen kocht van haar Jerome Lauwereyns om er een paleis in te richten – versterkte het belang van de stad. Vanaf 1530 begon het belang van de stad te tanen.

Na de ontploffing van een kruitmagazijn in de Zandpoort in 1546, veranderde de Mechelse geschiedenis ingrijpend. Het politieke overwicht kantelde zelfs naar Brussel met de verhuis van het hof van de landvoogdes Maria Van Hongarije. Andere gebeurtenissen beïnvloedden het wedervaren van de Mechelaars: de beeldenstorm van 1566, de Spaanse Furie in 1572, de Engelse Furie van 1580 – waarbij Olivier van de Tympel, de gouverneur van Brussel, met de legers van de Engelse kolonel Norits en de Schotse kapitein Stuart slag leverden met de Mechelse burgerwacht en de schuttersgilden. Die laatsten zouden het onderspit delven. – en dan heroverde in juli 1585 de Spaanse veldheer Alexander Farnese de stad.

Het vrachtvervoer per schip over de Dijle was belangrijk voor de stad en er woonden meerdere “schippers”families zoals die van Lauwers *alias de Donker*. Vanaf 1531 ging de lakenindustrie in Mechelen zienderogen achteruit. Dat merkte men ook aan de groeiende aandacht voor armenzorg met onder meer de bedeling van vlees, brood, in afnemende mate geld, van peulvruchten in de vastenperiode en van giften via testament “*tot salichheyt van haerer siele*”.

1700 - Verkoop van een hofstede recht over *den Hert* (Epepegem, Zemst)

Op 15 juli 1700 werd in een notarisakte vermeld dat aan Jan Lauwers en Christine Vermeeren voor 150 gulden de helft van een hofstede met grond te Epepegem, "*in de plaetse regt over den Hert*"³⁰⁸, grenzend aan het straatje "*naar het curengoed van Epepegem en het helleken met een hoesken daer tegen gelegen*" werd verkocht. De andere helft behoorde al aan Jan Vermeeren.

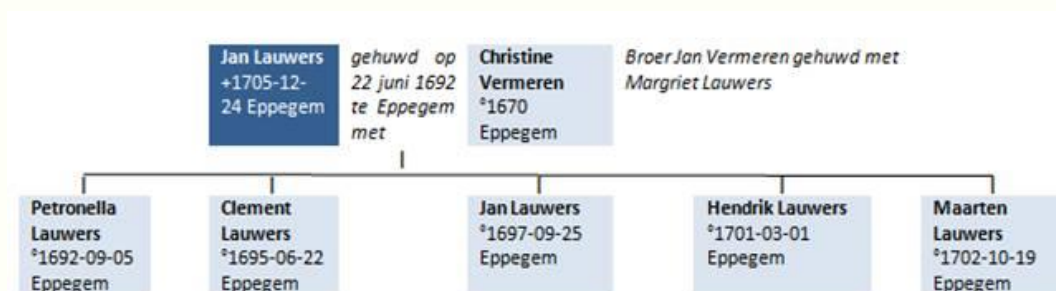

Jan Vermeeren was een broer van Christine. Christine werd geboren op 1 januari 1670 en Jan op 24 februari 1674 in Epepegem als kinderen van Jan Vermeeren en Katrien Paia. Jan Vermeeren was in 1699 gehuwd met Margriet Lauwers uit Epepegem. Dezelfde dag, "*om 12 uur op de middag*" werd vermeld dat Jan Vermeeren en zijn vrouw Margriet 300 gulden ontvingen in verband met het (volledige) hof en grond aan de steenweg van Epepegem³⁰⁹, van Peter Van Lieck, kanunnik van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, en van Marie Van Lieck, begijn.

Het ging blijkbaar om een rente om de aankoop van het huis te betalen. Op 4 oktober 1722 had Marie Van Liecke, dan vermeld als "*gewesene crancke meesteres op het Begijnhof*" (gewezen ziekenzuster op het begijnhof), bekend gemaakt dat Jan

Vermeiren en Margriet Lauwers een rente hadden afgelost, bepand op het huis en hof aan de steenweg recht tegenover den Hert.

Op 14 januari 1723 verkochten Jan Vermeeren en Margriet Lauwers land te Epepegem aan de steenweg, recht tegenover den Hert, grenzend aan de erfgenamen Janssens, aan Jan Baptist Van den Brande, zoon van Jasper en Liesbeth Andries, en aan Liesbeth Bertelijns. Op 2 april 1748 zou Josine Vermeeren, dochter van Jan Vermeeren en Margriet Lauwers, samen met haar man, voogd Jan Van den Hove, "*poorter van Brussel*", de behuise hofstede "*in de plaetse, recht over den Hert, grenzend aan de steenweg en het Helleken*" verkopen aan Jan Van den Brande en Cecilia Savoets. Haar beide ouders waren dan al overleden. Margriet Lauwers overleed op 17 december 1743 te Epepegem, en Jan Vermeeren was eerder overleden op 11 juli 1730 te Epepegem.

³⁰⁸ Het huis den hert werd vermeld te Zemst als een brouwerij met schuren en stallen. In 1755 werd vermeld dat dit goed een huis, brouwerij, schuur, stallen, weide en hof Bogaert omvatte. Vermeeren werd ook gespeld als Vander Meeren, Vermeiren, Vermeren.

³⁰⁹ De "*Heerestraat*" was de hoofdweg, de belangrijk(st)e weg die direct verbinding gaf met een verder gelegen dorp of stad. Het woord was eigenlijk afgeleid van de Romeinse heerbaan. In Zemst bedoelde men met deze straat onder meer de Hoogstraat en de weg naar de Verbrande Brug. © Foto Epepegem uit private collectie, 2015. Stamboomschema © laurentii.be.

1702 - Jaak Lauwers, de smid van Londerzeel

In 1702 bewoonde het gezin van de smid Jaak Lauwers en zijn vrouw Jeanne Rommens³¹⁰ de helft van een huis met hof tussen de Meerstraat en de Mechelsestraat, aan de Mechelse straat nabij het dorp van Londerzeel [perceel 3 van deel 20 op de kaart, naar landmeter Jan Van Acoleyen].

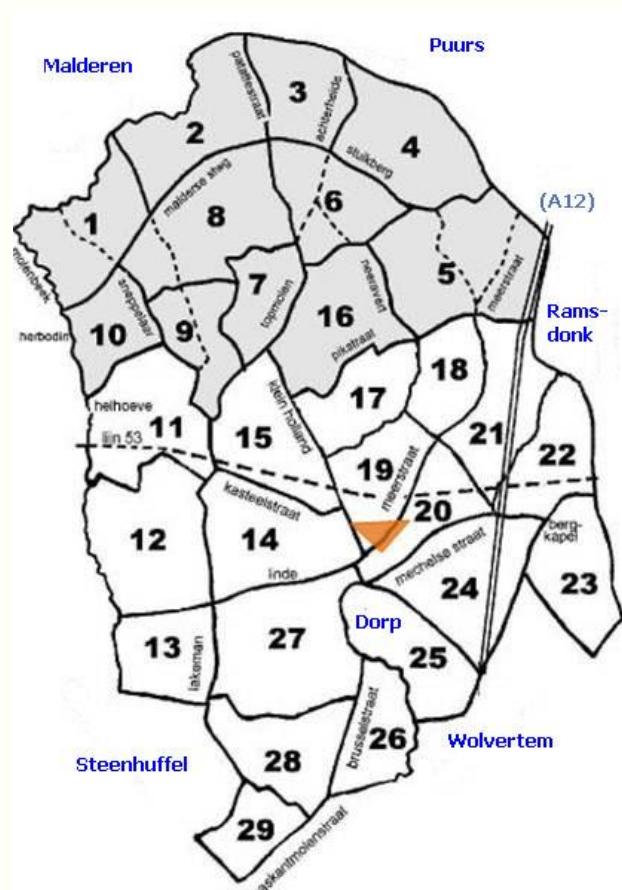
Jaak was smid, en was evenals zijn echtgenote Jeanne een 40-plusser. Jeanne was 42, zoon Joos woonde nog thuis en was 20 jaar oud, dochter Marie was 15 jaar oud. Het gezin deelde de eigendom met het gezin van Joos Van Hoeck, een bakker, en Aldegonde De Cauter, beiden 50-plussers.

Volgend belastbaar goed werd genoteerd bij Lauwers-Rommens in 1702: een koe, een rund, een kalf en een varken. In 1709 bewerkten zij 1 bunder, 1 dagwand en 57 roeden grond. Een roede was 31,44m², 100 roeden vormden een dagwand, en 4 dagwanden vormden een bunder of ongeveer 1,25 ha.

Dat er bij Lauwers en Lauwers wel meer smeden voorkwamen, mag blijken uit eerdere meldingen zoals te Humbeek in 1545, en latere meldingen zoals de generaties smeden vermeld omstreeks 1770 te Klein-Brabant. Bij dezelfde telling werd (deel 24, perceel 58) als naaste buur Frans Lauwers vermeld, die er in 1709 55 roeden grond bewerkte.

Afbeelding: smid aan het werk, bronzen beeld uit 1900, Frankrijk³¹¹.

³¹⁰ Jaak Lauwers was geboren op 15 oktober 1656 in Puurs als zoon van Adriaan Lauwers en Maria De Bruyn, waardoor er een directe link is met de smeden Lauwers in Klein-Brabant. Hij was eerder gehuwd met Jeanne De Wachter op 7 september 1681 in Londerzeel en was op 18 september 1685 in Londerzeel hertrouwd met Jeanne Rommens.

³¹¹ © Bewerking oud kadaster plan (Publiek Domein, 20e eeuw). – © Foto bronzen beeld uit private collectie, 1900.

1702 - Een verhaal van de verwante familie Roctus (Lippelo, Puurs – Sint-Amands)

Rob Roctus, die zich verdiepte in de genealogie Roctus, zond mij aanvullende informatie over Lauwers families in de streek. In de correspondentie daarover, kwam ook het verhaal van Adriaan Roctus aan bod, die in een geraadpleegd werk van notaris Jan Verheyen te Puurs aan bod kwam (notaris tussen 1694 en 1722): Nr. 3650 – 941 – 23-5-1714 / *Dheer capiteyn PEETERS dit borgmestre tpresentelijk te Lippelo oud 42j, DANEEL DE RAET 43j w. Lippelo getuigen voor vijf jaar ADRIAAN ROCTUS is door scherp rechter in publiek gegeseld en een tijd lang aan de staak blijven staan en heeft geroepen "ick hebbe sulcke dorst geeft mij eens te drincken" waarop comparanten zijn gegaan bij de meier van Malderen om te vragen hem los te laten, deze weigerde."*

Rob wist hierover: "Na lang zoeken bleek de aanleiding voor deze aframmeling te vinden in de procesbundels van het Oud Gemeente Archief van Lippelo. Het blijkt dat Adriaen in 1702 de hond van schaapherder Dirick Roomans had doodgeschoten. Hij moest een schadevergoeding van 18 gulden betalen, maar weigerde dit. Het proces sleepte zolang aan dat de proceskosten opliepen tot meer dan 200 gulden. Ook deze weigerde Adriaen te betalen. Uiteindelijk werd Adriaen in 1708 veroordeeld tot 'verbanning uijt des majesteijts lande'. Maar in 1709 keerde hij stiekem terug, werd opgepakt en in het openbaar gegeseld. Daarna werd hij in het gevang geworpen, waar hij medische verzorging kreeg van dr. Ivens. Deze deponeerde zijn rekening bij Adriaens nicht Catharina Roctus (zij was gehuwd met molenaar Gillis Verhavert), maar die weigerde te betalen. Gevolg was een nieuw proces, waarvan ik de afloop nog niet weet (werd uiteindelijk doorverwezen naar de Raad van Brabant).

Tussendoor liep er dan nog een proces, want tijdens de afwezigheid van Adriaen hadden zijn kinderen een voogd nodig. Hiervoor werd Gillis van Overloop aangewezen, gehuwd met een halfzus van Adriaen, maar deze had hier geen zin in." Rob vond de familie interessant: zij waren meermaals betrokken bij processen wegens belediging, mishandeling, oplichting, het doodschieten van duiven van een schepen, verzet tegen de landheer. En toch waren ze welvarende landbouwers.

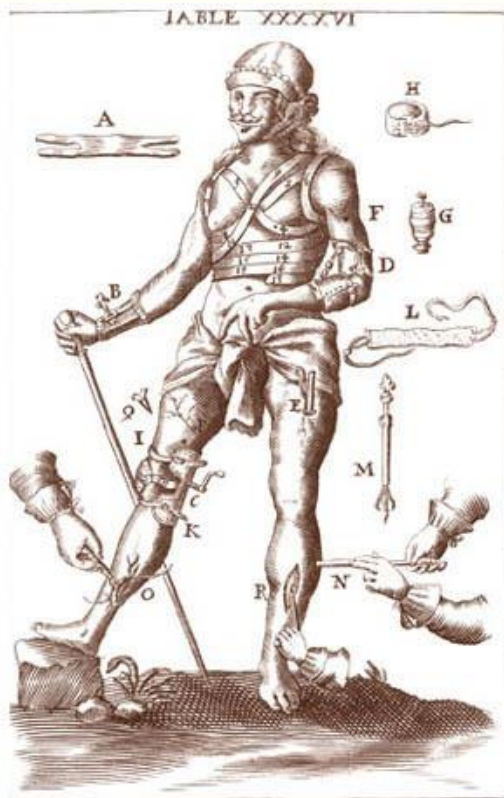
Rob is een enthousiast genealoog: "Een mooi neveneffect van al het opzoekwerk wat gedaan wordt door die ontelbare amateur-genealogen is dat op die manier de geschiedenis van een streek genoteerd wordt a.d.h.v. het leven van de 'gewone man'. Bovendien gaan, naarmate er meer geregistreerd wordt, steeds meer van die familiehistories op elkaar aansluiten en krijg je op den duur een soort totaaloverzicht van de bevolking in een bepaalde streek tijdens een bepaalde periode."

Afbeelding: fragment van een "geseling" voorgesteld door Pieter Breugel de Oude in zijn prent "Justitia"³¹²

³¹² Fragment prent Pieter Breugel de Oude uit private collectie (Publiek Domein, 1559).

1710 - Gaspar Lauwens, "chirurgien" (Mechelen)

Er was een melding van Gaspar Lauwens , van Mechelen, op 30 mei 1710, in de lijst van medische beroepen ("*Catalogue des chirurgiens*"). Gaspar Lauwens was op 24 februari 1675 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw gehuwd met Liesbeth Bosmans. Het gezin woonde in de Lange Nieuwstraat in hartje Mechelen, "*intra muros*" binnen de stadsomwalling. Hij was een zoon van Gaspar Lauwens en Johanna Peeters uit Mechelen.

De kinderen uit dit huwelijk werden gedoopt tussen 1677 en 1693 in de Sint-Katelijne parochie in Mechelen. De eerstgeboren zoon heette ook Gaspar. Hij werd gedoopt op 15 januari 1677 en overleed op 8 december 1690 in Mechelen op dertienjarige leeftijd.

Zogenaamde chirurgijnen stonden aan het begin van de 18^e eeuw vaak lager op de sociale ladder van de medische wereld dan later in die eeuw. Zij stonden meestal de *doctores medicinae* bij, terwijl de medische wetenschap zich ontwikkelde en zich vooral toespitste op epidemieën – waarvan de zogenaamde "*pestdokters*" een voorbeeld waren – en op de verzorging van oorlogswonden - soms amputatie om koudvuur te vermijden - en accidentele wonden. De chirurgijn legde zich toe op aderslating, wondverzorging en botbreuken. Laudanum en alcohol werden gebruikt als

verdoovingsmiddel. Gaspar was een tijdgenoot van Luis Arroyo, de Mechelse stadsdoctor en chirurgijn die het huis "*De Vier Emmerkes*" verbouwde in de Bafferstraat in 1683-1699³¹³.

In het gasthuis Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle van Mechelen had de chirurgijn in de 17^e eeuw een eigen verbandzaal, waar zij werden geassisteerd door zaalknechten en zaalmeiden. Hij kreeg zijn opleiding in chirurgie in een *anatomisch theater* – een plaats waar voornamelijk terechtgestelde misdadigers werden ontled. In de 17^e eeuw kwam het beroep

³¹³ Aan het begin van de 20^e eeuw was het kapperszaak, aan het begin van de 21^e eeuw een koffiehuis. Een bekende voorganger als Mechelse stadsgeneesheer was botanicus Rembert Dodoens tussen 1542 en 1574,

naar verluid voort uit het werk van de barbiers – die zich toelegden op het scheren, knippen en verzorgen van baarden en snorren. Van tijdgenoot en Brugse chirurgijn Jan Palfijn weten we dat hij zijn instrumentarium kon ontlenen van de Brugse gilde voor chirurgijn-barbiers. Dit was in Mechelen allicht niet anders want de instrumenten waren duur.

Ook voor de geesteszorg groeide de aandacht, met de eerste krankzinnigen opvang in “dolhuizen” bijvoorbeeld. De gezondheidszorg werd vooral op het lokale niveau georganiseerd, in navolging van de “gasthuizen” die door katholieke congregaties waren ontstaan. Steden als Mechelen hielden lijsten bij van erkende chirurgijnen, dokters en apotheken.

Afbeeldingen: het “Dolhuis” in Berlaar dateert van omstreeks 1900. Het was verbonden aan het rusthuis Sint-Augustinus voor de opvang van geesteszieke bewoners. – Gravures over de operaties en de instrumenten in de chirurgie aan het begin van de 18^e eeuw (1712)³¹⁴.

De lugubere rol van chirurgijnen in de middeleeuwen

In de middeleeuwen had de rol van een chirurgijn naast heelkunde ook een veel donkerder kantje. In de 13^e tot 15^e eeuw stonden zij in het Graafschap Vlaanderen de beul bij tijdens de “tortuur” (marteling) in een tijd dat pijniging als een wettig middel van onderzoek en van lijfstraf werden beschouwd. Van de eed van Hippocrates had men blijkbaar niet gehoord.

De chirurgijn ging de bewegingen van de beul na en gaf de ideale plaats voor de amputatie van een vinger of een hand aan als lijfstraf of hij greep in wanneer het leven van de gefolterde in het gedrang kwam. De tortuur in al haar variaties bestond uit geselen, brandmerken, het afsnijden van de neus of van de oren, het afhakken van handen of vingers, het doorsteken van de tong, het uitsteken van één of beide ogen³¹⁵. De chirurgijn was enkel aanwezig bij lijfstraffen, niet bij de doodstraf of bij de vaststelling van het overlijden.

In 1297 kreeg Jan Quaethaer drie pond van de Brugse stadsmagistraat om zich na zijn veroordeling tot “*ophanging aan de duimen*” te laten verzorgen door een chirurgijn. In 1520 werd de tortuur van de Brugse brouwersknecht Jan Neyts uitgesteld op vraag van de chirurgijn omdat het te koud was: “*midts de groote coude ende vorst ende alvorens gehad hebbende tavijs van de medecijnen ende chirurgienen endat by dien bevonden es datter dangier inne ghelegen soude zyn in d’executie van den lyve es de zelve executie ghediffereerd toter veranderinghe van den wedre*”. In 1537 kreeg de Brugse gezworen chirurgijn Claeys van den Leene een compensatie van zes pond omdat hij de scherprechter assisteerde toen de veroordeelde Andries Willems de hand werd afgehouden. Er werden gelijkaardige terechtstellingen opgetekend waarbij de chirurgijn aanwezig was, zoals die van Joos Qaille (*Van Coillie*) in 1540. Om de misdaad aan te duiden sprak met niet van een hand, maar van “*de rechtse vuist*” van de terechtgestelde.

³¹⁴ “*L’Arcenal de chirurgie, nouvellement traduit en François*” van Jean Scultet. - © Foto Dolhuis Berlaar, Patrik Lauwens, 2016 – Bewerking prenten uit private collectie, Jean Scultet, 1712 (Publiek Domein).

³¹⁵ Zie onder meer Johan Mattelaer in het Museumbulletin 2011, Brugge.

Nog in 1638 kregen in Brugge de geneesheren Caestecker en Uttenberghe twaalf karaffen wijn omdat ze gedurende zes uur de folteringen van de vermeende heks Jeannette De Vos hadden bijgewoond. Tijdens de oorlogsgruwelen van de daarop volgende eeuwen kennen we ongetwijfeld de beelden van chirurgijnen die aan het werk waren in veldhospitalen.

De vaardigheden van chirurgijnen waren al bekend van de Grieken en de Arabieren en gaan terug op een eeuwenoude traditie en kennis. De rol van chirurgijnen evolueerde uiteraard in de tijd – *denken we maar aan de behandeling van schotwonden tijdens krijgsdaden vanaf de 16^e eeuw*³¹⁶ -, tot wat in de “moderne tijd” een nobel heelkundig beroep is geworden.

1714 - Katelijne De Boeck en Peter Lauwers getuigden als "naaste geburen" (Liezele, Puurs – Sint-Amands)

Liezele zal altijd een bijzondere betekenis hebben voor mij. Mijn grootouders Pieter Van Praet en Maria Cools, in de volksmond “Gerard en Mitteke” genoemd, woonden op de Wolf te Liezele in een statige villa die “Het Hemelhuis” heette. We kwamen er met de familie regelmatig op bezoek, en ik fietste er regelmatig naartoe. De fietstocht verder zetten samen met mijn grootvader “Gerard” richting Breendonk, of Oxdonk in Kapelle-op-den-Bos om mijn andere grootmoeder Liza Van Keer op te zoeken, een mooie herinnering die blijft. Wist ik toen veel dat verwanten langs vaders kant ook in Liezele hadden gewoond eeuwen voordien.

Notaris Adriaan Verheyden uit Puurs, noteerde op 10 oktober 1714 een incident waarbij Maria Bastaerts, echtgenote van Jan Andries, geld zou hebben gestolen van Frans Van Hoeck, na een ruzie tussen Van Hoeck en Andries. Getuigen waren Katelijne De Boeck, 25 jaar oud, haar echtgenoot Peter Lauwers , wonende te Liezele, en de vrouw van Jan Cloostermans, “naaste geburen”.

Peter Lauwers en Katelijne De Boeck woonden in Liezele. Joos Cloostermans, vermoedelijk een broer van de vermelde Jan, werd peter van Jos Lauwers, een kind van Peter en Katelijne, gedoopt op 9 maart 1723 te Liezele. Frans Van Hoeck werd peter van het tweelingbroertje van Jos, Frans Lauwers, eveneens gedoopt op 9 maart 1723. De tweeling zou kort na de geboorte overlijden. Frans overleed twee dagen na de geboorte op 11 maart, en Jos overleed op 17 maart 1723. Joos Cloostermans werd nadien peter van Anna Lauwers, een dochter van Peter en Katelijne, gedoopt op 16 november 1726 te Liezele.

Afbeelding: De kapel O.L.V. ter Koorts, ook vermeld als het Wolf kapelletje en de Koortskapel herinner ik me nog van mijn jeugd jaren omdat ik er wel eens met mijn grootvader langsreed. De kapel dateert van 1643 en werd na de tweede wereldoorlog vernieuwd in 1947. De oorspronkelijke kapel werd gebouwd door de landheer van het verdwenen landhuis Steentje na een ziekte van één van zijn kinderen. In de kapel werd het oude volksgebruik 'koorts afbinden' lang in stand gehouden. Ligging : in een weiland langs de provinciale baan Willebroek-Dendermonde³¹⁷.

³¹⁶ Zie onder meer de vertaling van Ambroise Paré in 1556 van “*Chirurgia ofte Veldt-Boeck, van den beroemden meester Scheel-Hans.*” uit 1517. De Nederlanden waren voor die tijd vooruitstrevender dan bijvoorbeeld de Fransen of Engelsen in het voorzien van hulp voor soldaten op het slagveld zie o.m. “*Geneeskundige Zorg in het Staatse Leger*” van Ronald De Graaf, Leidschrift, 2002 en het gelijknamig proefschrift van A.H.M. Kerkhoff, Nijmegen, 1976.

³¹⁷ © Foto Laurentii.be, 2006

1716 - Jan Lauwers en Cecilia De Wilder verkochten hofstede te Weerde aan de Heerestraat (Weerde, Zemst)

Op 3 september 1716 verkochten Jan De Wilder en Cecilia De Wilder met haar man-voogd Jan Lauwers , hun deel van een hofstede, grond en toebehoren, gelegen te Weerde aan de *Heerestraat*. De koper was Jaak Le Pagie, pachter te Weerde. Jacob Lepage was peter van Katrien Lauwers, één van de kinderen van Jan en Cecilia, die gedoopt werd op 23 september 1712 te Zemst.

Volgens diverse bronnen telde het gezin van Jan en Cecilia verschillende gehandicapte kinderen. De eerste zoon Frans Lauwers, geboren op 7 augustus 1704 te Zemst, werd doofstom geboren en zou ongehuwd blijven. Hij overleed op 25 november 1756 te Zemst.

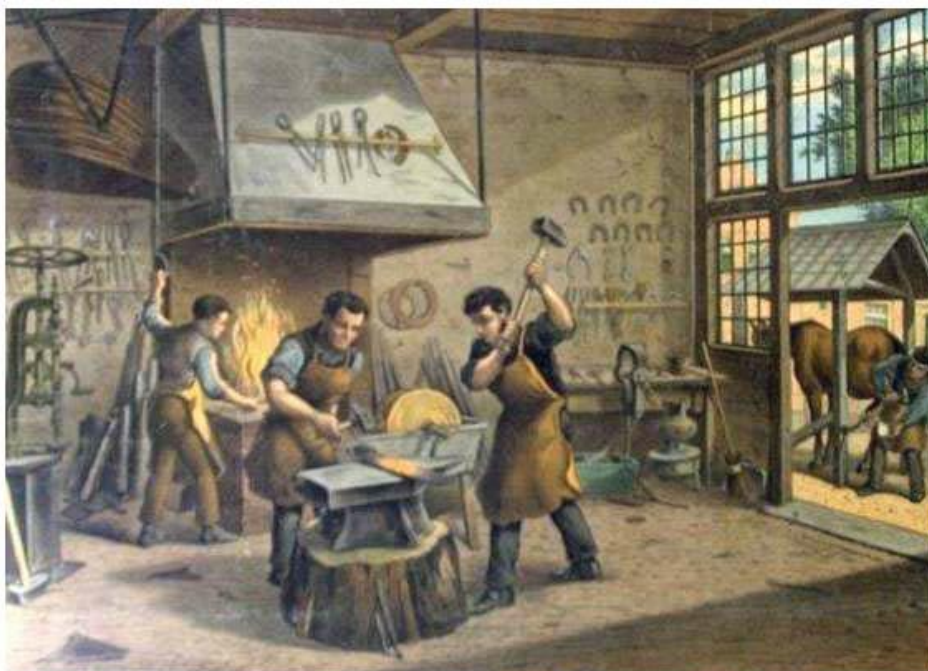
Ook de jongst geboren zoon Antoon, geboren op 20 september 1722 werd doofstom geboren en bleef ongehuwd. Hij overleed op 1 mei 1776 te Zemst. Er werd ook melding gemaakt van een doofstomme dochter die overleed omstreeks 1741 te Elewijt.

De hofstede lag aan de *Heerestraat*, grenzend aan de erfgenamen Cornelis Lootens. Met de "*Heerestraat*" werd de hoofdweg van Weerde bedoeld, de belangrijk(st)e weg die direct verbinding gaf met een verder gelegen dorp of stad, naar alle waarschijnlijkheid de verbindingsweg met Zemst, waar de meeste kinderen werden geboren.

1717 - Joos Lauwers, smid te Brussel

Bij de Sint-Jans Natie werd in juni 1717 bij de grofsmeden, ijzeren witwerkers en hoefsmeden Joos Lauwers vermeld, samen met Hendrik Soetemans en Thomas Herincx in een boek van 1862, van deken François Anneessens, deken van de ambachten te Brussel, voor de Maatschappij voor Belgische Geschiedenis.

Afbeelding: Bewerking Schoolplaat uit private collectie van H. Scheepstra en W. Halstra, 1900-1920 (Publiek Domein).

1718 - Overlijden van Joannes Amandus Lauwen, pastoor te Liezele (Puurs)

Op 23 maart 1718 overleed pastoor Joannes Amandus Lauwen te Liezele. Hij was gedurende 33 jaar pastoor van de parochie, en werd begraven in het koor van de kerk Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart - Sint-Jozef.

Van Jan Amand weten we dat hij op 4 januari 1713 een testament liet opmaken bij notaris Jan Verheyden te Puurs. Daarin bevoordeelde hij zijn nicht Margriet Van Broeckhoven, haar kozijn Amandus Verschueren (zoon van Arnold Verschueren en Susanna Lauwen), en de kinderen van Arnold *van Brouckhoven* en Katelijne Lauwen.

Een maand vóór het overlijden van Joannes Amandus, noteerde notaris Adriaan Verheyden op 23 februari 1718 in het testament nog eens dat Margriet Van Broeckhoven een erfdeel zou krijgen "*voor trouwe dienst land te Geel*".

Afbeelding: de Sint-Jozefskerk te Liezele, heropgebouwd na de eerste wereldoorlog. Het eerste aanwijsbare spoor van een vaste nederzetting is een waterput uit de late 10e, vroege 11e eeuw die naast de huidige kerk gevonden werd in 2006 tijdens de afbraak van de oude brouwerij. De eerste schriftelijke vermelding van Liezele stamt uit de 12e eeuw³¹⁸.

1722 - Verkoop van de "de Cleempoel" van Corneel Lauwers (Zemst)

Op 25 september 1721 vermeldde een notariële akte dat Cornelis Lauwers en Anna Goyvaerts, uit Zemst, 300 gulden i.v.m. een behuisde hofstede, de *Cleempoel* genaamd, grenzend aan de *gemeente Cleempoel*, aan de Bosstraat en aan Joos Van Steenwinckel, ontvingen van François Wels. Op 31 januari 1726 werd het goed blijkbaar teruggekocht door Antonius zoon Peter Lauwers .

Charles Bertin Butsel, baljuw van Poperinge en zijn vrouw Maria Joanna De Coninck, erfgenamen van wijlen Peeter Simon De Coninck, verkochten toen aan Peter Lauwers, Antonius' zoon, uit Zemst, een dagwand *beemden metten put*, genaamd de *Cleempoel*, grenzend aan de weduwe Antoon Timmermans, aan Cornelis Lauwers en aan de Bosstraat. Het goed zou verscheidene jaren in het bezit van de familie blijven. Op 25 mei 1730 werd vermeld dat Cornelis Lauwers uit Zemst van Antoon Van Relegem, zijn oom, een som geld ontving i.v.m. een behuisde hofstede van een half bunder te Zemst aan de Cleempoel.

Op 4 mei 1741 verkochten Peter Lauwers en Petronella Van Gijsel een dagwand beemd met een put, genaamd *den Cleempoel*, aan Joannes Franciscus Brion, meier van Zemst. Het goed grensde dan aan de

³¹⁸ © Foto kerk Liezele uit private collectie, 2006.

weduwe Antoon Timmermans en aan Cornelis Lauwers. De naam "Van Cleempoel" kwam ook voor als familienaam in de streek.

Afbeelding: kaart van Zemst omstreeks 1731, met uiterst rechts "de Cleempoel"³¹⁹

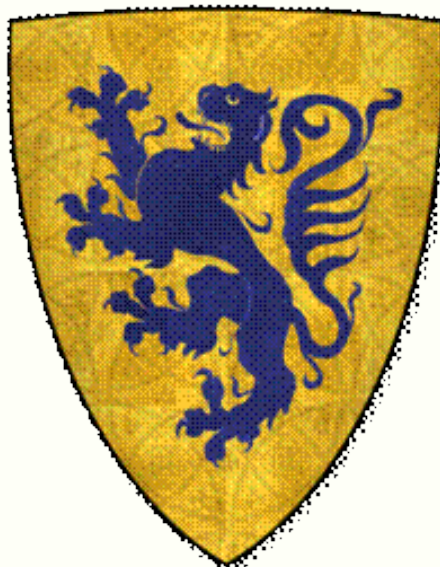
1722 - Anne Marie Lauwers huwde de zoon van jonker *de Percy*, de meier van Rotselaar (Rotselaar)

Anne Marie Lauwers huwde op 15 oktober 1722 te Rotselaar met Jan Baptist de Persi. Anne Marie Lauwers was geboren op 19 januari 1698 te Rotselaar als dochter van Andreas Lauwers en Anna Molemans. Jan Baptist *de Persi* was geboren op 25 maart 1695 in Baal als zoon van jonker Lowie *de Percy* en Anna Van Der Loock. Hij was meier van Rotselaar tussen 1729 en 1741 en overleed er op 15 oktober 1741.

Merk ook dat Jan Frans Reyers, geboren op 16 januari 1703 te Baal als zoon van Peter Reyers en Anna Lauwers , op 17 augustus 1728 te Baal huwde met Anne-Marie *de Percy*, een andere dochter van jonker Lowie *de Percy* en Anna Van Der Loock, geboren op 16 januari 1703 te Baal. Als getuige bij het huwelijk van Peter Reyers en Anna Lauwers op 28 december 1689 te Baal, trad Peter Lauwers op.

Peter Lauwers (vermoedelijk de vader van Anna) was ook peter van het eerstgeboren kind Peter Reyers op 3 juli 1691 te Baal. Maria Lauwers was meter van André Reyers, geboren op 5 juli 1700 te Baal, en Peter Lauwers was peter van het jongst geboren kind Liesbeth Reyers, geboren op 7 juli 1708 te Baal.

³¹⁹ © Bewerking kaartfragment uit private collectie (Publiek Domein, 1731).

Afbeelding: het zegel van de Engelse baron Henry *Percy* (1273–1314) in 1301. Merk dat hij het wapen van Brabant voert op zijn schild. Daarnaast het wapen *de Percy* zoals het werd gevoerd door zijn kleinzoon Henry Percy, 3^e baron Percy van *Alnwick* (1321-1368³²⁰).

Het adellijk geslacht de Percy

Jan Baptist *de Persi* en Anne-Marie de Percy stamden af van de Engelse adellijke familie *de Percy*. De familie werd in de twaalfde eeuw verwant met de graven van Leuven en de hertogen van Brabant. Jocelyn *van Leuven*, die met zijn halfzuster Adelaide werd opgevoed aan het hof van Willem *de Veroveraar*, huwde Agnes *de Percy*, *barones de Percy*, erfgename van haar vader William *de Percy*, vierde *baron de Percy* (1112-1168) en Adelida *de Tunbrigg*, dochter van Richard, derde *graaf van Clare* (1134-1205).

Een zekere Manfred, geboren omstreeks 880 zou de stamvader en eerste naamdrager van het geslacht *Percy* zijn. Hij bouwde in het dorp Percy (zuidelijk Normandië) zijn burcht waar zijn troepen zich had gelegeerd. Geoffrey, zoon van William *de Percy*, en eveneens generaal in het Normandische leger, huwde de dochter van de *graaf van Forest*. Hij had vier zonen, waarvan Robert, die te Percy bleef en stamvader werd van de tak Percy in Frankrijk.

Van Arnold, Serlo en William, die in 1066 met William de Veroveraar naar Engeland trokken, werd deze laatste de stamvader van de Engelse tak. Na de slag van Hastings (1066), waar Willem *de Veroveraar* door zijn overwinning op Harold II Engeland overwon en koning van Engeland werd, vestigde William *de Percy* zich te Yorkshire in 1067 en kreeg de titel van baron. Hij stierf in 1096 op kruisvaart. Hij huwde Emma *de Port*, een Angelsaksische lady, erfgename van Semar bij Scarborough.

Hun zoon, Alan, "*Magnus Alanus*" genoemd, 2de *baron de Percy*, (1069-1120), huwde Emma, dochter van Gijselbrecht *van Gent*, broer van Machteld *van Vlaanderen*, beide kinderen van Boudewijn *van Rijsel* en *graaf van Vlaanderen*. Machteld huwde Willem *de Veroveraar*. Gijselbrecht *van Gent* zijn zoon William, (+1113) derde *baron de Percy*, huwde Alice, dochter van Everard, *baron de Ros*. Uit dit huwelijk kwam William *de Percy*, vierde baron (1112-1168), die huwde met Adelaide *de Tunbrigg*, dochter van Richard III *graaf van Clare*. Het gezin kreeg vier zonen waaronder de abt van Whitby. Dochter Agnes, die begraven werd in de abdij van Whitby, had van Jocelijn *van Leuven* vier zonen: Henri, Ralph, Robert en Richard, 5de *baron de Percy* "*by right of the strong hand*", die mede de "Magna Charta" van 1215 ondertekende, die de grondslag vormde van de Engelse staatsinrichting.

³²⁰ Bewerking afbeeldingen uit private collectie: zegel Henry Percy, 1301 – oud wapen hertogdom Brabant zoals weergegeven op het schild (Publiek Domein).

1723 - Waar de families Lauwens woonden in Leest

In de lijst van communicanten in de parochie Leest van (september) 1723, werden verschillende Lauwens- vermeld. De pastoor was Jan Frans Van Heijmbeke, afkomstig van Brussel. De koster was Frans Elias, een zoon van Katrien Van Regenmortel en Peter Elias. Peter Elias was geen onbekende: hij trad onder meer op als getuige bij het huwelijk van Liesbeth Lauwens met Jan Dillis in 1681 en bij het huwelijk van Simon Lauwers, een zoon van Peter Lauwers en Jeanne Persoons, met Petronella Geerts in 1684.

De lijst geeft inzicht in de woonplaats van de gezinnen Lauwens, en hun samenstelling.

plaats

De Plaets³²¹, Molen en Scheerstraat

Families die er woonden: *Van Heijmbeke (pastoor), Elias (koster en in Sint-Sebastianus, een taverne), Putters, Lauwens, Van Steenwinckel, Bulens, F(i)jeremens, Vloesbergen, Diddens, Bal, Muyldermans, Fierens, De Laet, Smets (op Rooselaer), Bogaerts, Van Kersbeeck, Leemans, Vermijlen*

informatie

In het gezin van Joos Lauwens en Liesbeth Leemans, werden de kinderen Anna, Peter (15 jaar en communicant), Jaak (12) en Jeanne (10) vermeld. De oudste zoon Jan, geboren in 1694, was al in 1720 gehuwd met Marie Schuts en woonde in de buurt op het Molenhuis. De oudste dochter Greet, geboren in 1696, was in 1715 overleden. Anna, geboren in 1696, woonde nog thuis en huwde in 1730 met Corneel Mies. Communicant Peter werd geboren in 1707, en zou ongehuwd in 1753 te Humbeek overlijden. Jaak was geboren in 1711 en Jeanne werd geboren in 1713. Joos Lauwens werd ook in 1729 vermeld toen hij een gulden bijdroeg "*tot het doen maeken van een schoon horlogie op den toren der kercke*".

In het gezin van Jan Lauwens en Marie Schuts, die woonden op 't Molenhuis, werden de kinderen Katrien (30 maanden) en inwonend Liesbeth Suys (12) vermeld. Dochter Katrien was de eerstgeborene, geboren op 5 maart 1721 te Leest. Marie Schuts was hoogzwanger toen de telling gebeurde want zij beviel kort daarna op 7 oktober van Michel Lauwens, en Liesbeth Suys was ongetwijfeld een welkome hulp in het huishouden. Of Liesbeth Suys verwant was, weten we niet. Er waren wel (latere) verwantschappen met deze familie, zoals het huwelijk van Peter Lauwens , een zoon van de vermelde Michel die in oktober 1723 zou worden geboren, met Katrien Suys in 1776 te Londerzeel. Michel, vermoedelijk grootgebracht door Liesbeth Suys, zou het nog meemaken dat zijn zoon met een verwante van zijn kindermeisje huwde.

In het gezin van Jan Lauwens en Emerentia De Ridder werden de kinderen Katrien (10), Joos (8), Antoon (6) en Willem (2) vermeld. Katrien was geboren in 1713 en zou ongehuwd overlijden in 1789. Joos werd geboren in 1715 en zou in 1774

³²¹ Dit is het huidige dorp van Leest, via de Kouter verbonden aan Hombeek dat 3 km verder ligt (via Hombeek ging de weg richting Zemst), en via de brug over de Zenne verbonden met Battel en Mechelen op 5,5 km afstand. Hedendaagse straatnamen als de Molenstraat, de Molenweg en de Molenbeekstraat (aan de gelijknamige beek) herinneren nog aan de molen. Noordelijk was er een uitvalsweg naar Heffen, dat 2 km verder ligt.

overlijden. Antoon werd geboren in 1717 en zou in 1748 trouwen met Liesbeth Van Balen.

Ook naaste geburen waren blijkbaar verwant: Nicolaas Van Steenwinkel, die ook met een Liesbeth Leemans was gehuwd, trad te Leest op als getuige bij het huwelijk van Jan Lauwens en Anna Verschuren in 1704, samen met de hoger vermelde Peter Elias. Een verwante, Antoon Van Steenwinkel was in 1714 te Zemst gehuwd met Cecile Lauwens, en er waren wel meer verwantschappen, vooral te Zemst en te Epegem. Caroline Ceulemans, gehuwd met Willem Buelens, die in de buurt woonden op het 'Hof ter Moortere', waren zeker verwant via de familie Bulens, terwijl er in die tijd ook verwantschappen waren tussen Lauwens en Ceulemans te Zemst en te Heffen.

Winckel en Lijckstraet met Capelle Baene³²² *Geen melding van Lauwens.*

Families die er woonden: *De Wit, Bulens (onder meer op Schuercapprijn en Speelgoed), Verlinden, Wauters, Vermerthem, Bogaerts, Smets, Van Kersbeeck, Feremans, Van Asch, De Keyser, Diddens, Putters (taverne Den Kijser), Croon, De Laet (op de hoeve Thiende Schuer), Huysmans, Van Frausem (smid), Verhoeven (wagenmaker), De Bleser, Peeters (op de hoeve Ter Holsen), Moortgat (hoefijzersmid), Coecke Iberg (op de witte hoeve), Nieuwlans (op de Stijnenmolenhoeve)*

Haxdonck Weirelijck Capelle³²³ *Geen melding van Lauwens.*

Families die er woonden: *Wellens, Peeters (onder meer in de Ouden Pappot), Van Dijck, Ditens, Coeckelberghs, Van Camp, De Prins, Feremans (op de Vlierdonck hoeve); hier lag ook het domein 'Koninxsteen'. De Biest en Haelemstraet*

Geen melding van Lauwens.

Families die er woonden: *Bulens, Verbrugg(h)en, Van den Heuvel, Coppens, Heeckelaers, Van Cutsem, De Laet, Jacobs (in de Torenhoeve), Marselles (in 't hovenhuijs Jois. Peeters), Fierens, Van Geem, Troch, Selleslag(h).*

Clijn Heide³²⁴ *Geen melding van Lauwens.*

³²² Het gaat hier om het zuidelijk gebied van Leest, ten westen van de Kouter. De Kapellebaan bestaat nog onder die naam, andere hedendaagse straten zoals de "Tiendeschurestraat" verwijzen naar vroegere plaat benamingen, zoals de vermelde hoeve "Thiende Schuer" die in 1723 werd bewoond door de familie De Laet. Ook de huidige "Winkelstraat" situeert zich in dit gebied dat in 1723 als "Winckel" werd aangeduid.

³²³ Bij Oxdonk, deelgemeente Kapelle-op-den-Bos.

³²⁴ De "Kleine Heide" situeert zich zuidwestelijk en grenst aan Kapelle-op-den-Bos.

Families die er woonden: *Huysmans, Van Boom, De Ruysscher, De Laet, Fierens, Van Rijmenant (op de Augustijnenhoeve), Bulens (op de Jezüietenhoeve), Dillis, Van den Bemdt.*

Tisselsche Baene³²⁵

Families die er woonden: *Lauwens, Verschuren, Verbrugg(h)en, Van Halen (Van Balen?), Selleslagh, Bradt Van den Heuvel, Van Win, De Prins, Van den Bemd(t), Van Hoof, Dillis, Fierens, Caimo (de heer, echtgenote Perize), Heekeleers*

In het gezin van Adriaan Lauwens en Ann Steps werden de kinderen Jan (15, 'innocens'), Jeanne (13, communicant), Liesbeth (11) en Quirijn (6) en Hendrik (4) vermeld. Het jongste kind van het gezin, Jan Michel, was geboren op 29 september 1722 te Leest en allicht jong overleden, gezien hij niet werd vermeld in deze parochietelling. De vader van Adriaan, Jan, woonde bij het gezin. Jan Lauwens was weduwnaar van Jeanne Lamberts en was een zoon van Peter Lauwens en Jeanne Persoons.

In het gezin van Christiaan Lauwens en Barbara Vermijlen werd één kind vermeld, Willem (5 maanden oud), en Marie Van den Bemdt, de moeder van Christiaan die inwoonde bij het gezin. Marie was in 1673 te Kapelle-op-den-Bos gehuwd met Corneel Lauwens , en inmiddels weduwe. *Gezien Willem geboren werd eind maart 1723, moet de telling hebben plaatsgevonden in september 1723.*

Groote Heijde

Families die er woonden: *Sleeubus, Van Espen, Huysmans, De Laet, Verhoeven, Van Espen, Keulemans (Ceulemans), Dillis, Bradde (zie ook Bradt hoger³²⁶), Verbeeck, Fierens (in een hoeve, afgebrand in 1774).*

Geen melding van Lauwens.

³²⁵ Enkel de "Oude Tisseltsebaan" herinnert nog aan deze uitvalsweg naar Tisselt, ten westen van het dorp. Tisselt ligt op 5 km van Leest. De straat veranderde van naam (momenteel Dorpsstraat-Juniorslaan die overgaan in de Moerstraat-Hoogstraat te Tisselt). De "Grote Heide" ligt ten noorden van de vroegere Tisseltsebaan, richting Blaasveld op 5,5 km afstand (en Willebroek).

³²⁶ Blijkbaar zou het om de familie Brant gaan, verwant met Isabelle Brant, echtgenote van de bekende schilder Pieter Paul Rubens (o.m. kwartierstaat Apers te Leest).

1724 - Lauwens huishoudens in de fiscale declaratie (Land van Waas)

Bij een landbouwtelling uit 1724 voor de vrije polders in het Land van Waas, met name in de huidige (deel-)gemeenten Sint-Gillis, De Klinge, Beveren, Melsele, Kallo, Kieldrecht, Verrebroek, Meerdonk en Vrasene, kwamen enkele families Lauwens voor. De lijsten, opgemaakt in functie van de belastingen, vermeldden het aantal inwoners per huishouden, met hun bezit aan paarden, koeien, schapen, en hun jaarlijkse consumptie van onder andere bier, vlees en zout. De meeste lijsten werden opgemaakt door de dijkgraven en gezworenen van de Polder.

We bevonden ons in het Oostenrijkse tijdperk en de toelichting was omstandig: "*De wethouders van de P(a)rochien geleghen in de vrije polders van den lande van Waes ende Beveren, alsmede de dijckwetten van de zelve vrije Polders hebben aen ons, als gecommiteerde van de selve Polders in kennen ghedaen van de missive die aen hun van wegen u(w)e edelheden, over eenigh daghen sijn toegesonden ten effecte van over te bringhen hunne titels van vrijdom, het welcke wij, in voldoeninghe van het Placaet vande Mat vanden 13 meij 1719, op den 1en juij daernaer, hebben gedaan, sulckx dat wij betrouwen dat u(w)e edelheden de selve noch ten onderen sijt hebbende ende ten regarde van het 1e membre van selven briefven, appaisement sult gelieven te hebben, ende in cas de selve gedemanueert waeren souden daeraen andermaal trachten te volcommen. (...)*"

Familienamen die in deze periode als verwant werden vermeld in de streek van Mechelen die ook voorkwamen in deze landbouwtelling:

- te Kieldrecht Polder, jurisdictie Kieldrecht: Lieven Praet (3 gezinsleden) en Jan Cools (4 gezinsleden, 2 paarden, 4 koeien)
- te Kieldrecht Polder, jurisdictie Salegem en Meijrdonck: Jan Elias³²⁷ (6 gezinsleden, 2 paarden, 3 koeien)
- te Kieldrecht Polder, jurisdictie Sint-Gillis: Maryn de Jonghe (8 gezinsleden, 2 paarden, 5 koeien)
- polder, jurisdictie Poort & *Heerlijkheid van Calloo*, gehucht "*Sinte Jans Straete*": Jan Jacobs (10 gezinsleden, 6 paarden, 5 koeien)
- Verrebroek Polder, jurisdictie Verrebroek: Mr. Lambrecht de Jonghe (3 gezinsleden)
- Verrebroek Schoor, Extensie en Vrasenebroek: Olivier de Jonghe (3 gezinsleden, 2 koeien)

We troffen volgende melding van families Lauwens, Louwers en Laureys aan in de lijsten van april 1724:

plaats	melding	resultaten landbouwtelling
polder, jurisdictie Poort & Heerlijkheid van Kalloo, gehucht "in het dorp"	Cornelis Lauwens (2x vermeld)	3 gezinsleden; melding beroep "beenhouwer"
	Pr. Lauwens 	4 gezinsleden, 1 koe
polder, jurisdictie Poort & Heerlijkheid van Kalloo, gehucht " <i>Callootsche straete</i> "	Gillis Lauwens 	6 gezinsleden, 3 paarden, 4 koeien
Kieldrecht Polder, jurisdictie Salegem en Meijrdonck	Geraert Louwers	4 gezinsleden
Verrebroek Polder, jurisdictie Verrebroek	Joos Laureys	9 gezinsleden, 4 paarden, 5 koeien; beroep herbergier

³²⁷ zie doopgetuigen vermeld te Leest, en daar aangetrouwde familie Jacops; tot nog toe geen aangetoonde verwantschappen met de vermelde Wase families.

1725 - Verkoop van de Hulshocht aan Anthon Van Steenwinckel en Cecilia Lauwers (Zemst)

Op 6 december 1725 verkochten Jan Lauwers , Guilliam Bautmans en zijn vrouw Anna Lauwers , Norbertus Muijldermans en zijn vrouw Martyntien Lauwers , alle erfgenamen van Jan Lauwers, hun vader, aan Anthon Van Steenwinckel en zijn vrouw Cecilia Lauwers drie vierde deel van een behuisde hofstede (een vierde behoorde de koper reeds toe), genaamd de *Hulshocht*, groot drie dagwand, grenzend aan de Heerestraat, aan baron *Roose* en aan Gaspar Van Nieuwenhuijze.

Willem Bautmans was op 4 augustus 1711 te Zemst met Anna Lauwers. Antoon Van Steenwinckel huwde op 1 februari 1714 te Zemst met Cecilia Lauwers.

Afbeelding boven: één van de weinige overblijvende huizen uit de 17e eeuw te Zemst; daarna een huis gebouwd in de 18e eeuw³²⁸.

1726 - Verkoop van de Hulshocht aan twee begijnen (Zemst)

Op 23 juli 1706 was er al een melding dat Steven Andries, Guilliam De Witte en Maria Absillis, weduwe van Lauwereys Lauwers , aan Cathelijne Van Gijssel, weduwe Jan Lauwers , een deel van een hofstede te Zemst aan de Heerestraat verkochten, grenzend aan de erfgenamen van de *kanselier* Fierelands.

In 1726 ontvingen Antoon Van Steenwinckel en zijn vrouw Cecilia Lauwers van Margareta en Cornelia Brauwers, zusters en begijnen, 600 gulden i.v.m. een hofstede te Zemst genaamd de *Hulshocht*. Op 20 april 1728 werd de verkoop vermeld in een notariële akte: Anthon Van Steenwinckel en zijn vrouw Cecilia Lauwers, uit Zemst verkochten aan Margareta Brauwers, begijn, en haar zuster Cornelia, een hofstede te Zemst genaamd den *Hulshocht*, aan de Heerestraat, grenzend aan de heer *Roose*, aan de heer *Stroobants*. Het goed kwam voort uit de deling van Jan Lauwers en zijn vrouw Cathelijne Van Gijssel, ouders van Cecilia. Een deel van deze behuisde hofstede werd in 1725 verkocht door de erfgenamen van Jan Lauwers.

³²⁸ Foto's Zemst onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Marc Alcide, 2006 (Bron: Wikimedia).

1727 - Cecilia Lauwens overleed twee dagen na haar huwelijk (Epegem)

We wisten dat **Cecilia Lauwens** op 26 augustus 1727 in Epegem huwde met Jan Puttemans. Zij overleed enkele dagen later op 1 september 1727 in Epegem.

Cecilia werd vermeld als "*vrouw van Jan Puttemans*". Het was een zeer kortstondig huwelijk, en na enkele dagen was Jan Puttemans al weduwnaar.

Over de precieze omstandigheden blijven we in het ongewisse. Cecilia was 28 jaar oud toen zij huwde; Jan was toen 26 jaar oud.

Jan Puttemans werd gedoopt op 6 december 1700 in Epegem als zoon van Adriaan Puttemans en Liesbeth Van De Perre.

Afbeelding: © Foto Bokrijk uit private collectie, P. Lauwens, 2019

1727 - De weduwe Josine Lauwers voorzag in haar levensonderhoud (Zemst)

Op 21 maart 1727 verkochten Maximiliaan Cools en zijn vrouw Maria Van den Kerck aan Josine Lauwers , weduwe Cornelis Craen, uit Zemst, een dagwand land te Zemst aan de Steenweg, met de huizingen, bewoond door de koper, grenzend aan Jan Pisceels, aan Govaert Van Thielt en aan Peeter Wauters.

Op 9 februari 1751 verkochten Josine Lauwers, weduwe Cornelis Van Craen, en haar kinderen, inwoners van Zemst, aan Cosmas Ignatius Steenmeijer, inwoner van Zemst, 2 huisjes gelegen naast mekaar, aan de Steenweg te Zemst, grenzend aan Guilliam Van Steenwinckel, aan Joseph Roeckens en aan de erfgenamen Govaert Van Thielt.

1728 - Rombout Lauwers verkocht een huis met brouwerij (Merchtem)

Rombout Lauwers werd samen met zijn echtgenote Liesbeth De Melio vermeld in een akte bij notaris Adriaan Verheyden te Puurs op 1 maart 1727. Het koppel, dat toen in Merchtem woonde, verkocht er een huis met brouwerij, gelegen aan de Oude Strate, aan Jan Van Zeebroeck en Jeanne-Katrien Van Den Brande.

Rombout Lauwers was op 1 december 1718 te Beigem gehuwd met Liesbeth De Melio³²⁹. Zijn familienaam werd te Beigem ook gespeld als Laurijs. De familie Van Zeebroeck was twee generaties voordien al verwant met de familie Lauwers in de streek. Corneel Van Zeebroeck huwde op 5 mei 1669 te Humbeek met Josine Lauwers , en het gezin woonde te Merchtem waar de kinderen werden geboren tussen 1678-1686.

Afbeelding: de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Merchtem. De zandstenen westertoren is het oudst. Hij dateert uit de 14e eeuw. Het koor werd in de 15e eeuw gebouwd, maar in de 18e eeuw werd het aangepast. In de 16e eeuw werd de noordelijke kapel toegevoegd. Het driebeukige schip en de zuidelijke kapel dateren uit de 17e eeuw³³⁰.

Er was ook een latere verwantschap: Marie-Thérèse De Wit, geboren op 23 september 1794 te Epegem als schoondochter van Antoon Lauwers en Marie-Anne Hendrickx, hertrouwde met Bernard Van Zeebroeck (geboren op 2 juli 1803 te Perk). Zij overleed op 18 november 1856 te Epegem.

Haar oudste broer Antoon De Wit was geboren op 11 juni 1789 te Epegem en overleed op 29 februari 1814 te Rijsel, Frankrijk als soldaat van Napoleon. Hij was als kurassier ingelijfd bij de Garde Nationale van het leger van Napoleon in de lichtung van 12 juli 1812.

Van Antoon vonden we een fysieke beschrijving: 1m705 groot, ovaal aangezicht, rond voorhoofd, blauwe ogen, grote neus, gemiddeld grote mond, ronde kin, haar en wenkbrauwen kastanjebruin.

Antoon De Wit was landbouwer te Epegem en was gedeserteerd op 31 augustus 1813. Hij werd opgepakt en opnieuw ingelijfd in het 124e Linieregiment. Op 26 februari 1814 werd hij opgenomen in het burgerlijk hospitaal van Rijsel, waar hij overleed op 24-jarige leeftijd.

³²⁹ Rombout Lauwers was vermoedelijk geboren op 22 augustus 1684 in Epegem als zoon van Lauwers Gaspar en Bulens Catharina.

³³⁰ Foto Onze-Lieve-Vrouwekerk Merchtem onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Geertivp, 2013 (Bron: Wikimedia).

1729 - Adriaan Lauwens droeg bij "*tot het doen maeken van een schoon horlogie op den toren der kercke*" (Leest)

In het gezin van Adriaan Lauwens en Ann Steps werden de kinderen Jan (15, 'innocens'), Jeanne (13, communicant), Liesbeth (11) en Quirijn (6) en Hendrik (4) vermeld in de telling van 1723. Het jongste kind van het gezin, Jan Michel, was geboren op 29 september 1722 te Leest en allicht jong overleden, gezien hij niet werd vermeld in deze parochietelling. De vader van Adriaan, Jan, woonde bij het gezin. Jan Lauwens was weduwnaar van Jeanne Lamberts en was een zoon van Peter Lauwens en Jeanne Persoons.

Adriaan Lauwens werd in 1729 vermeld toen hij een gulden bijdroeg "*tot het doen maeken van een schoon horlogie op den toren der kercke*" (tot het laten maken van een schoon horlogewerk op de toren van de kerk).

Foto: de "horlogie" van de Sint-Niklaaskerk te Leest anno 2018³³¹

1730 - Verkoop aan Hendrik Tersago en Joos Lauwers op het Kerkveld-Galgenberg (Zemst)

Op 11 december 1730 verkochten Joanna Ottens en haar man-voogd Frans Alexander Basque aan Hendrik Tersago en Joos Lauwers , voogden over Jan Cornelis en Petronella Tersago, kinderen van wijlen Cornelis Lauwers en Susanna Tersago, 355 roeden land te Zemst op het Kerkveld³³² aan de Galgenberg, grenzend aan N. Carondelet.

Kaart: situering van de Galgenberg nabij Zemst in 2023. © Google, 2023 onder gebruikslicentie.

³³¹ © Foto P. Lauwens, 2018

³³² Verwijzingen naar de kerk van Zemst willen niet noodzakelijk zeggen dat het goed naast de kerk van Zemst ligt, dan wel naast bezitting(en) van de kerk van Zemst.

1731 - Jan Lauwers beeldhouwde Sint-Victor in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Antwerpen

Jan Lauwers, een beeldhouwer werkzaam te Antwerpen, maakt het beeld van de Heilige Victor voor het altaar van het ambacht van bakkers en maalders (Sint-Aubertus en Sint-Victor) in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Antwerpen. Het beeld werd voltooid in 1731.

Afbeeldingen: Sint-Victor in verschillende voorstellingswijzen. Helaas beschikken we niet over een afbeelding van het beeldhouwwerk in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen (indien het al bewaard is gebleven)³³³.

Sint-Victor

De heilige Victor (van Marseille) leefde aan het eind van de 3e eeuw en was officier in het Romeinse leger. Hij was naar verluidt een christen die anderen oproep om het christelijk geloof uit te dragen bij een eventueel bezoek van keizer Maximianus. Om deze reden werd hij gevangengezet, maar hij bekeerde zijn bewakers. Hiervoor werd hij voorgeleid voor de prefecten Asterius en Eutichius. Victor weigerde bij herhaling te offeren aan de Romeinse goden die hij afgoden noemde. Hij schopte een beeld van een god omver. Voor deze godslastering werd zijn voet afgehakt.

Hij werd op 21 juli door Eutichius ter dood veroordeeld door middel van verbrijzeling tussen twee molenstenen in een rosmolen. De legende wil, dat er bij de terechtstelling een groot wonder geschiedde: het lichaam van Sint Victor deed de molenstenen breken. Uiteindelijk zou hij zijn onthoofd.

Na zijn dood stalen de christenen uit Marseille het lichaam van Victor en begroeven het in een grot.

³³³ © Bewerking afbeeldingen uit private collecties: lithografie Sint Victor +/- 18e eeuw – Sint Victor in de Victoriuskkerk te Pingjum, Friesland, omstreeks 1878 (Publiek Domein).

1731 - "Een ketterse... nog ongerept in gevoelens en oordeel toen zij stierf" (Ruisbroek, Puurs – Sint-Amands)

Willem De Maeyer huwde omstreeks 1734-1735 te Ruisbroek met Joanna Lauwers . Willem was een zoon van Jan De Maeyer en Katrien Apers, of van André Maeyer en Magdalena Van Berckelaer - hierover is enige onduidelijkheid. Hij was al twee maal gehuwd geweest. In 1731 was hij gehuwd met Marie Vervrangen, maar zijn eerste vrouw stierf amper vier maanden na het huwelijk.

Foto: de Sint-Catharinakerk van Ruisbroek³³⁴

Toen Marie Vervrangen op 5 oktober 1731 overleed te Puurs, liet de pastoor een merkwaardige aantekening achter: "*Zij stierf voorzien van de sacramenten der stervenden, ze was ongeveer 4 maanden gehuwd, maar een ketterse. Gedurende ongeveer 2 uren tevoren heb ik haar uit Gods vrucht de eucharistie gegeven, nog ongerept in gevoelens en oordeel en daarna blies ze tot ze de Geest gaf, begraven met gebed. Daarna de absoluten en bad het dertigste.*"

Marie Vervrangen was net 21 toen zij stierf, gedoopt op 3 februari 1710 te Puurs. Blijkens het relaas van de pastoor moet zij een heftige doodstrijd hebben gehad.

Ook het tweede huwelijk was van korte duur geweest.

Willem was op 8 juli 1732 hertrouwd in Ruisbroek met Cornelia Verbruggen. Zij overleed op 10 augustus 1733 te Ruisbroek en liet hem één dochter na, Maria Anna De Maeyer, gedoopt op 3 augustus 1733 in de parochie Ruisbroek.

Deze dochter overleed kort na de geboorte en werd al op 5 augustus 1733 begraven, wat ons doet veronderstellen dat zijn tweede echtgenote moet overleden zijn door verwickelingen bij de bevalling.

Het derde huwelijk leverde Willem en Joanna een kroostrijk gezin, met kinderen geboren tussen 1735 en 1755, en Willem zou op 20 december 1764 overlijden te Ruisbroek. Joanna Lauwers overleefde hem 18 jaar en overleed op 12 april 1783 in Ruisbroek.

³³⁴ © Foto en prent uit private collectie, 2012.

1732 - Lauwers Joanna huwde Jonckers Rochus, notaris en secretaris van Buken (Kampenhout)

Jeanne Lauwers huwde op 20 februari 1732 te Rotselaar met Rochus Jonckers. Deze Rochus werd geboren als zoon van Matthias Jonckers en Katrien Van Bollé. Hij wordt vermeld als notaris en secretaris van Buken (*Buecken*) in 1752-1753 en overleed op 23 juli 1753 te Rotselaar.

Afbeelding: de Sint-Antoniuserkerk te Buken. De toren dateert van omstreeks 1700; de kerk eromheen van 1842.

Jeanne Lauwers werd gedoopt op 13 augustus 1711 te Wezemaal als dochter van Antoon Lauwers en Marie Clavers. Na het overlijden

van Matthias Jonckers in 1753, hertrouwde Jeanne op 1 november 1754 te Rotselaar met Peter Olbrechts.

Adriaan Lauwers was met Antoon Clavers voogd van Jeanne Lauwers en haar zus Marie, toen zij "wees" werden na het overlijden van Antoon Lauwers en Marie Clavers. Op 11 juni 1721 vermeldde een akte dat de voogden tot het verhuren van het goed van de ouders overgingen, waarvan detail werd gegeven in een andere akte op 16 november 1730:

- een dagwand beemd aan de *Heikant*, aan Maarten Van Aerschot,
- land in het *Hellegat* aan Jan Goetens,
- een dagwand hooiwas onder Rotselaar in het *Helsterbroeck*, gelegen aan Jeanne Lauwers ,
- een half dagwand onder Rotselaar tot de *Beverluis* op de *Leempoel*, gelegen aan Jeanne Lauwers,
- een dagwand land onder Nieuwrode tegenover de *Dijer hoeve* aan Jan Baptist Goetens,
- een perceel land genoemd "*Den Boterpot*" met bos, drie dagwand en half tot aan de Wersbeek aan Hendrik Van Stost

Op 24 april 1732 werd enkel Jeannes zuster Marie nog vermeld als minderjarige dochter onder voogdij van Adriaan Lauwers uit Wezemaal. Toen verkochten Jeanne Lauwers, inmiddels gehuwd met Rochus Jonckers, en Adriaan Lauwers publiek de goederen uit de erfenis Lauwers-Clavers.

Haar vader Antoon Lauwers had op 1 maart 1721 een testament gemaakt waarin de rechten van de voorkinderen Jeanne en Marie werden gevrijwaard, gezien zijn tweede huwelijk met Marie Lauwers .

1738 - Antoon Daems huwde Florentia Lauwers, derde huwelijk (Zemst)

Antoon Daems, die op 26 februari 1738 te Zemst huwde met Florentine Lauwers , huwde voor de derde maal. Hij was eerder gehuwd op 14 juli 1731 te Zemst met Katrien Ceuleers (getuigen Van Beveren Andries, De Wit Rombout). Katrien Ceuleers overleed op 12 december 1736 te Zemst.

Het gezin Daems - Ceuleers telde al 4 kinderen:

- Daems Andries werd geboren op 28 februari 1732 te Zemst (getuigen De Boeck Andries, Kokelberghs Anna)
- Daems Jan werd geboren op 12 september 1733 te Zemst (getuigen Polders Jan, Backers Catharina)
- Daems Frans werd geboren op 25 januari 1735 te Zemst (getuigen Van Den Heuvel Frans, Ceuleers Martina)
- Daems Willem werd geboren op 18 augustus 1736 te Zemst (getuigen Van Den Heuvel Willem, Ceuleers Elisabeth). Ceuleers Catharina overleed 4 maanden na de geboorte van haar jongste kind.

Hij hertrouwde op 17 januari 1737 met Maria Leemans (getuigen Jan Leemans, Anne Daems). Zijn tweede vrouw overleed samen met haar kind in het kinderbed op 14 januari 1738 te Zemst, kort na de geboorte van Lucie Daems op 8 januari 1738. Getuigen waren Jan Timmermans en Lucie Meijsmans.

Foto: Florentina betekent "bloeiend, bekoorlijk" - © Patrik Lauwens, 2018.

1739 - Ann Lauwens, weduwe van Peter Reyers (Werchter)

Op 7 februari 1739 verklaarden Corneel Staes en Marie Torfs, woonachtig in "De Lange Rechte" onder Werchter, dat zij van Anna Lauwens 50 gulden hadden ontvangen. Ann Lauwens was de weduwe van Peter Reyers, en zij woonde op dat moment in Baal. Zij trad op voor haar zoon Jan Reyers door wie zij was aangesteld, en betaalde een som van "vijftigh guldens courant gelt den schellinck gerekent tot seven stuyvers ende andere specien". In ruil zouden Corneel Staes en Marie Torfs een erfelijke rente afbetalen van 2 gulden en tien stuivers "aldus a rate van den penninck twintigh".

Peter Reyers werd met echtgenote Anna Lauwens ook vermeld op 20 februari 1700 bij notaris Staes te Wezemaal, toen zij te Baal twee dagmaal land verkochten aan Remi Scherens, tezamen met huis en hof, schuur en stal, met land aanliggende beemden. Mogelijk was de Wezemaalse notaris Staes verwant aan voormelde Corneel Staes.

Peter Reyers was op 28 december 1689 te Baal gehuwd met Anna Lauwens; zoon Jan Lauwens was er geboren op 10 maart 1689.

1739 - Moeilijke jaren in Hombeek: mislukte oogst, strenge winter, dysenterie

Pastoor Paqué van Perk beschreef het jaar 1740 als een rampzalig jaar: "*O jaer veertigh, Jaer veertigh, Hoe hert syt ghy en speetigh*". Het was echter niet enkel dat jaar dat moeilijk was voor de bevolking in Hombeek.

Prent: in tijden waarin de gezondheidszorg nog in z'n kinderschoenen stond en geen gemeengoed was, dat hygiëne te wensen overliet en dat er geen afdoende remedies bekend waren tegen sommige ziekten, troffen epidemies de bevolking hard ³³⁵

De oogst van 1739 was mislukt en de winter die volgde was bijzonder streng. De wintergewassen bevroren en honderden dieren stierven van de kou. De zomer van 1740 bracht ietwat beterschap, maar het bleef moeilijk. De noten aan de bomen bevroren toen het in oktober drie dagen na elkaar vroom. 's Nachts roofden hongerige mensen de aren op het veld. In september 1741 brak onder de verzwakte bevolking dysenterie uit. Arm noch rijk werden ontzien, en zeker de kinderen niet. Te Hombeek waren er in september en oktober 1741, liefst 104 overlijdens.

De ziekte dysenterie wordt gekenmerkt door buikpijn en diarree met bloed en slijmverlies en werd veroorzaakt door bacteriën of parasieten (amoeben). Het begin van de infectie kon plotseling zijn en soms gepaard gaan met koorts, koude rillingen, buikpijn, pijnlijke ontlasting, misselijkheid met bloed en braken.

De ziekte was vaak catastrofaal in een tijd dat er nog geen afdoende geneeskundige behandeling voorhanden was en dat de hygiëne vaak te wensen overliet. Door het optredend vochtverlies leidde ze tot uitdroging en shock. Bij gebrek aan antibiotica, bestond de enige behandeling uit rehydratie, in het aanvullen van het vochtverlies met water en zouten om uitdroging te voorkomen. In de 21e eeuw werd dysenterie veelal omschreven als een uitheemse, tropische ziekte.

Bij de families Lauwens en Lauwers in de streek waren er in deze periode heel wat sterfgevallen, al was de doodsoorzaak niet altijd even duidelijk omschreven. Enkele voorbeelden:

- Gielis Lauwers, zoon van Jan Lauwers en Ann Kerremans uit Weerde overleed op 12 oktober 1741 in Weerde. Bij het overlijden werd als doodsoorzaak dysenterie vermeld.
- Anna Sas, de echtgenote van Peter Lauwers uit Zemst, overleed er op 11 september 1741 met de melding "*zeer langzaam*". Haar doodstrijd was een lange lijdensweg geweest. Hun dochtertje Maria Lauwers overleed twee weken later aan dysenterie, op 25 september 1741. De vader was niet bij machte geweest om hen te redden. Bovendien had hij een bezwaard gemoed omdat hij zijn vrouw kort daarvoor had zien sterven.

³³⁵ © Bewerking oude prent uit privé collectie (Publiek Domein) – Bewerking kaart van © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

- Jan Van De Putte, zoon van Jan Van De Putte en Maria Lauwers , overleed op 2 oktober 1741 aan de gevolgen van de ziekte.
- Jan De Ronde, een Zemstse handwerker gehuwd met Anna Lauwers , overleed op 19 augustus 1740 te Zemst aan dysenterie.
- Ook de 25-jarige, ongehuwde Anna Timmermans, een dochter van Gaspar Timmermans en Elisabeth Lauwers , uit Zemst, overleed aan dysenterie op 17 september 1741.
- Elisabeth Janssens, de tweede vrouw van Antoon Wellens die eerder met Elisabeth Lauwers was gehuwd te Muizen, overleed op 15 oktober 1741 te Muizen aan dysenterie.
- Matthijs Lauwers , in 1718 te Zemst gehuwd met Joanna Verdoodt, overleed op 1 oktober 1741 te Zemst aan dysenterie. Ook hun zevenjarige zoon Maarten overleed drie dagen later aan dezelfde ziekte.
- De ziekte sloeg ook hard toe in het gezin Van Loock-Lauwers uit Zemst: de moeder overleed op 25 februari 1742 aan de gevolgen, kort na het overlijden van twee kinderen in november 1741 en januari 1742.
- Sebastiaan en Jan-Baptist Lauwers kinderen van Jan Lauwers en Katrien Van Den Houten uit Grimbergen, overleden jong op 23 oktober 1741 en op 28 maart 1742.
- Antoon Lauwers , echtgenoot van Martina Van Der Minnen, overleed op 6 oktober 1739 te Grimbergen. Een zevenjarig kind uit hetzelfde gezin overleed hetzelfde jaar op 7 december 1739.
- Antoon Lauwers, zoon van Jan Lauwers en Anna Verschuren, overleed op 21 september 1741 in Humbeek. Hij was 23 jaar jong. Vermoedelijk was dit ten gevolge van een epidemie in september 1741 - die te Leest werd aangeduid als "de rode loop". Vijfenzeventig Leestenaars lieten toen het leven.
- Marie Lauwers, dochter van Jaak Lauwers en Katrien Verbeijst overleed op 17 oktober 1741 te Humbeek.

Afbeelding: de "Kouter" tussen Humbeek en Leest, de regio waar de (verwante) Hombeekse en Leestse Lauwers en Lauwers families woonden sinds de 16e eeuw.

1739 - In de ban(d) van de ring (Deurne)

Jeanne De Beuckeleir was eerst gehuwd met Corneel Lauwers, en hertrouwde na diens overlijden met Peter Sgrauwen (Schrauwen). Zij woonden in 'den Poelman', een huis dicht bij de kerk van Deurne bij Antwerpen. Toen Jeanne overleed op 11 december 1739 besloten haar erfgenamen de gouden trouwring met andere juwelen te verkopen. Een gouden halsketting, een diamanten kruis, een zilveren zoutvat, ander zilverwerk en een gouden trouwring werden verkocht aan een zilversmid te Antwerpen.

Foto: al eeuwenlang waren ringen een symbool van het huwelijksverbond ³³⁶

Jeannes tweede man Peter Sgrauwen ontving de helft van de opbrengsten en Corneel 'Ignatius' Lauwers ontving de ander helft. Familiejuwelen werden bij de gewone burgerij wel vaker verkocht om financiële noden te ledigen. Corneel Lauwers betaalde met zijn helft de '*doodsschulden*' (begrafeniskosten).

Het dragen van de ring had een specifieke betekenis. Katholieken droegen de trouwring in de Nederlanden doorgaans aan de linkerhand, protestanten droegen die, vermoedelijk om zich bewust anders te 'uiten', aan de rechterhand. Tenminste, dit was kenmerkend voor Nederland.

In België werd de ring traditioneel rechts gedragen in Brabant, links in Vlaanderen, en links bij de man of rechts bij de vrouw in het Waasland.

In Duitsland werd de ring over het algemeen rechts gedragen, behalve in Noord-Duitsland, waar deze links werd gedragen.

In Engeland en Frankrijk werd de ring traditioneel links gedragen, in het Groothertogdom Luxemburg links door katholieken, en meestal niet door mannen.

In Spanje droeg het grootste landsgedeelte de ring aan de rechterhand, terwijl men deze in Catalonië overwegend links droeg. Ook hier wilde men zich onderscheiden.

³³⁶ "uitwisseling van de ringen" onder Creative Commons licentie CC BY 2.0, Jason Hutchens, Sydney, Australië, 2004.

1746 - Antoon Lauwers, soldaat in het garnizoen van Bergen-op-Zoom, NL

Anthoni Lauwers werd in 1746 genoteerd als soldaat in het Nederlandse garnizoen van Bergen-op-Zoom, NL, onder het bevel van De Bocq.

Hij was geboren te Eindhoven, en huwde op 10 juni 1746 te Bergen-op-Zoom met Pieterella Zaijers. Het ging om een rooms-katholiek huwelijk. De bruid was geboren te Goes.

Afbeeldingen: de garnizoensstad Bergen-op-Zoom in 1814. Zo zag de versterking er ook al uit in 1746³³⁷. – Prent van soldaat in de 17^e eeuw.

³³⁷ © Bewerking kaart uit private collectie (Publiek Domein, 1814). – Prent Jacob De Gheyn, 1608, uit private collectie (origineel onder Publiek Domein).

1747 - Bijgeloof en hekserij: de geest van Christiaan Lauwens (Leest)

M. Verbruggen tekende in 1941 een verhaal op over hekserij dat zich afspeelde in 1747. Het ging ongetwijfeld over een door bijgeloof aangedikt verhaal, maar opvallend waren er verschillende verwijzingen naar Leestenaars die werkelijk hebben geleefd ruim tweehonderd jaar eerder.

Hoofdrospelers in het heksenverhaal waren Barbara 'Barbel' Vermeylen, die op 7 mei 1721 te Leest was gehuwd met Christiaan Lauwens , hun oudste zoon Willem, 25 jaar oud want geboren op 29 maart 1722, en hun dochter Annemieke, 12 jaar oud. Annemieke was gedoopt op 22 november 1734 in Leest.

Christiaan was overleden op 23 november 1736 te Leest. Het gezin woonde blijkens de volkstelling van 1723 aan de Tisseltsebaan te Leest, en ook Christiaans moeder Marie Van Den Bemde, weduwe van Corneel Lauwens , woonde toen in bij het gezin.

In mei 1747 werd de koe ziek van de weduwe Barbel Vermeylen. Barbel deed beroep op een heks van Willebroek, bijgenaamd "het Jaske".

De heks kwam tegen 10 uur in de voormiddag op de Tisseltbaan aan, ging in de stal en zag daar een geest onder de vorm van een wit konijn op de koe zitten. Vervolgens gingen de vrouwen naar de keuken om te wachten tot klokslag 12 uur, het uur waarop de geest kon worden ondervraagd.

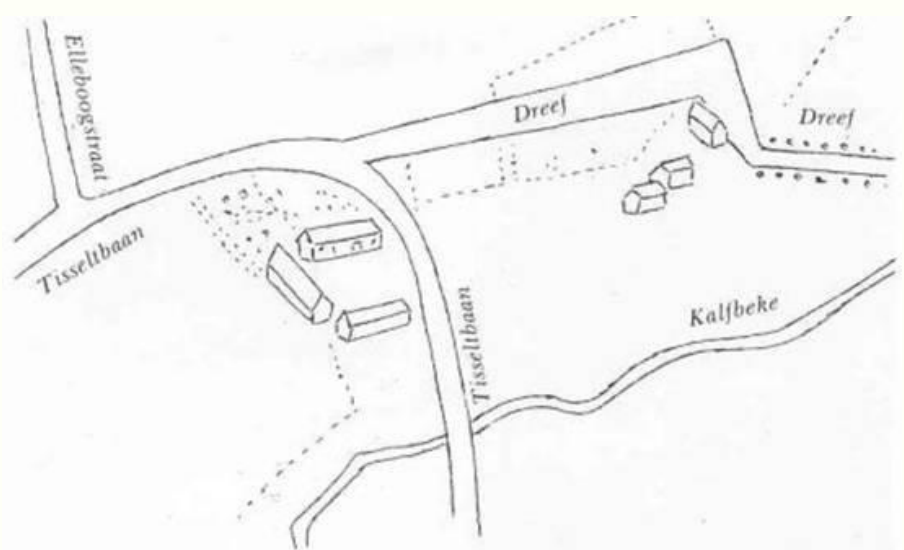
Om 12 uur gingen de vrouwen terug naar de stal, vergezeld van zoon Willem, haar dochttertje Anne Marie, en een buurvrouw Jenne Cauwenbergh, gehuwd met Peter Bulens van de Jezüietenhoeve. Een gewijde kaars werd aangestoken en wijwater werd aangebracht. De heks vroeg vervolgens de vrijdagse en zaterdagse litanie luidop te bidden, zonder één woord te missen. De gewijde kaars brak en men wierp wijwater. Nu zag de heks de geest onder de vorm van een man zonder benen.

Hij vertelde haar dat hij de geest was van Christiaan Lauwens! Hij droeg haar op te Hanswijk elf gebeden te horen, drie bedevaarten te doen naar Heindonk, twee naar Kalfort, één naar Peutie, één naar Brussel naar de Zavelkerk, drie naar de Sint-Rombouts kapel, één naar het kappelletje aan de boom van de Nekkerspoel (Mechelen). Dit alles kostte drie schellingen.

Kaart: de plaats waar zich het heksenverhaal afspeelde, omstreeks 1747. In de bocht van de Tisseltbaan ligt de "Jezüietenhoeve"³³⁸.

Twee maanden later, rond de oogsttijd, werd weduwe Barbel ziek. Opnieuw werd de heks er bij geroepen.

De heks "het Jaske" kwam rond 11 uur aan. Opnieuw zag zij de geest van de overleden man zitten, "op het hart van de weduwe". Om 12 uur werd een gewijde kaars aangestoken, werden de litanieën gebeden, werd wijwater geworpen. Dit gebeurde in het bijzijn van (de

³³⁸ © Kaartbewerking Leest omstreeks 1747 van M. Verbruggen, 1941 (Publiek Domein).

zieke) Willem en Anne-Marie Lauwens, en van Jaak Bulens, de zoon van Peter Bulens en Jeanne Cauwenbergh.

De geest vertelde "*het Jaske*" dat er te Heindonk drie gelezen missen moesten worden gelezen opdat zijn ziel rust zou vinden. De heks zei dat het goed was dat men haar geroepen had, want er was nog tijd. Indien men nog vierentwintig uren had gewacht, dan was de zieke weduwe zeker gestorven.

Barbel Vermeylen zou het voorval overleven: volgens het parochieregister overleed zij op 22 januari 1775 te Leest. Mogelijk was Christiaan op een gewelddadige manier om het leven gekomen, of had hij ten gevolge van een ongeluk beide benen verloren. Dat is momenteel niet te staven.

De vermelde Peter Bulens, was geboren in 1675, pachter op de hoeve van de Jezuïeten, en was gehuwd met Joanna Van Cauwenberghe. Ook zij was weduwe, want Peter Bulens overleed op 4 oktober 1741, enkele jaren voor het verhaal zich afspeelde.

De vermeende heks werd ook geïdentificeerd: Johanna De Ridder, een vrouw die naar verluid gescheiden leefde van haar man Jan Adriaensen. Zij werd gevangen genomen en door het geestelijk hof van Mechelen veroordeeld tot twee jaar gevangenschap in een vrouwenklooster. Voor de rechtbank had zij bekend. Na de twee jaar, moest zij 's zondags na de hoogmis vergiffenis vragen aan het volk voor de ergernis die zij had gegeven.

In ieder geval hebben de hoofdrolspelers echt geleefd. Dochter Anne Marie Lauwens huwde op 26 juli 1764 te Leest met Jan Steenmans. Zoon Willem Lauwens huwde eerder op 7 februari 1764 te Leest met Jeanne Campion. Na het overlijden van Jeanne op 24 augustus 1780, hertrouwde hij op 9 januari 1781 te Leest met Marie De Moer.

1747 - Een gezin Lauwens-Lauwens te Leest (Leest / Mechelen)

Dit huwelijk was merkwaardig omdat het een gezin Lauwens – Lauwens betrof. De grootvaders van Michael, Joos Lauwens, en van Liesbeth, Jan Lauwens, waren broers (beiden zonen van Peter Lauwens). Bij het huwelijk moest Liesbeth 35 worden, Michael 24.

Michael was dus elf jaar jonger dan zijn achternicht. Het eerste kind van dit koppel zou amper 6 maanden na het huwelijk worden geboren. Liesbeth was dus zwanger toen zij huwden.

Michael was de zoon van Jan Lauwens , gehuwd met Maria Schits. Maria Schits was in Leest overleden op 28 juni 1739, toen Michael 16 jaar oud was. Zijn vader

Prent: de Brusselpoort in Mechelen in 1780. Voor de Leestenaars was dit een vertrouwd zicht op weg naar de stad³³⁹.

³³⁹ (c) Scan prent Brusselpoort uit private collectie (Publiek Domein, 1780).

overleed nog geen twee jaar later te Leest op 13 februari 1741 in het jaar dat Michael 18 moest worden.

Van zijn jongere zus Marie Katrien Lauwens is geweten dat zij na het overlijden van haar ouders begin 1741 bij haar voogd, Michael Schits in Hever werd geplaatst.

Vermoedelijk bleef Michael na het overlijden van zijn vader in Leest om er dan zowat een jaar na diens overlijden te huwen.

De vaders waren kozijns. Michaels vader Jan Lauwens was een zoon van Joos Lauwens , gehuwd met Liesbeth Leemans, terwijl Liesbeths vader Adriaan Lauwens een zoon was van Jan Lauwens , gehuwd met Jeanne Lambert. Het is zelfs mogelijk dat Liesbeths vader Jan genoemd werd naar de grootvader van Michael, haar vaders "nonkel Jan".

1748 - Antoon Lauwens huwde te Blaasveld (Willebroek)

Antoon Lauwens werd gedoopt te Leest op 11 november 1717. Hij was de zoon van Jan Lauwens en Emerentia De Ridder¹. Hij huwde op 2 mei 1748 in Blaasveld (*toen gespeld als Blaesveldt*) met Liesbeth Van Balen.

Het gezin kreeg twee kinderen:

- Katrien Lauwens, gedoopt te Leest op 26 april 1749, en
- Jan Baptist Lauwens, (*ook vermeld als Lauwers*) gedoopt te Leest op 8 mei 1752.

Antoon Lauwens overleed te Leest op 12 februari 1776. Liesbeth Van Balen overleed twaalf jaar later in Leest op 14 april 1788.

Blaasveld

Blaasveld, dat nu bij Willebroek hoort, was net als Willebroek in die tijd minder bevolkt. Men leefde er van de landbouw. Het ontstaan was te danken aan de ontginning van de broekgebieden, landbouwrijp gemaakt door inpoldering. Elisabeth Van Balen was afkomstig van Blaasveld.

Afbeelding: het wapen van Willebroek, waartoe nu Blaasveld behoort, bevat drie leeuwenkoppen³⁴⁰.

De geschiedenis van het Blaasveld Broek aan de linkeroever van de Rupel vertoont enkele opvallende gelijkenissen met de geschiedenis van andere Rupelpolders in Niel en Schelle. Tot in de 13^e eeuw werden beide gebieden nog dagelijks overstroomd door de Rupel. Omstreeks 1300 werd de Rupel ingedijkt, en werden de voormalige schorren omgevormd tot akkers en weilanden.

Turflagen, die ontstonden door veenafzetting, werden ontgonnen en gebruikt als brandstof. Zo ontstond een netwerk van sloten en poelen. Sommige werden gebruikt voor het roten van vlas. In de 17^e en 18^e eeuw werden de poelen van het Blaasveld verder uitgediept voor de winning van zand. De talrijke populieren die vandaag het Blaasveldse landschap kenmerken, waren niet kenmerkend voor de 18e eeuw. Ze werden pas tussen 1920 en 1960 massaal aangeplant. Vanaf 1970 werden grote delen van het Blaasveld Broek onteigend om enkele verlaten kleiputten van de Rupelstreek op te vullen.

³⁴⁰ Wapen Willebroek onder Publiek Domein.

1749 - Notaris Pieter Jacob Lauwers (Oostvleteren)

In Oostvleteren liet notaris Pieter Jacob Lauwers een omvangrijk archief na. Het archief beslaat (een deel van) zijn ambtsperiode tussen 1749 en 1757. Tegenwoordig wordt het bewaard in het Rijksarchief van Brugge.

Kaart: Oostvleteren is momenteel een deelgemeente van Vleteren³⁴¹.

1749 - Jaak Lauwers, schepen te Gottem: Lauwers en Lauwaert(s) (Deinze)

Jaak Lauwers (II) was landbouwer-eigenaar te Dentergem en te Gottem, gemeenten die momenteel tot de provincies West- en Oost-Vlaanderen behoren. Op 11 oktober 1749 werd hij vermeld als schepen te Gottem, thans een deelgemeente van de fusie Deinze in Oost-Vlaanderen.

Jaak werd geboren op 7 maart 1686 (of 1696 volgens een andere bron) te Dentergem in het huidige West-Vlaanderen. Hij was op 22 mei 1714 te Oostrozebeke gehuwd met Philippine Minne, een dochter van Gillis Minne, geboren te Markegem, momenteel een deelgemeente van Dentergem. Haar geboorte werd ook vermeld te Oostrozebeke. Jaak Lauwers werd vermeld als landbouwer-eigenaar zowel te Dentergem als te Gottem tussen 1713 en 1759.

In 1741 had het gezin zich gevestigd op het "*Goed der Duyvetters*" te Gottem, dat wij voor 450 pond '*gr. courant*' hadden gekocht. Het gezin telde 8 (of 9) kinderen, waaronder vier zonen: Jan Baptist, Jozef, Peter en Frans. De oudste vier kinderen werden geboren te Wontergem, thans een deelgemeente van Deinze in Oost-Vlaanderen, en werden vermeld als *Lauwaert*. De andere kinderen werden geboren te Gottem en kregen de familienaam Lauwers mee, familienaam die nadien ook door de oudste kinderen werd aangenomen.

Foto platteland Deinze © uit private collectie, 2012 (met dank aan Maurice Thoré).

Naamveranderingen van Lauwers en Lauwaert kwamen op verscheidene plaatsen voor, zo ook te Pittem, West-Vlaanderen.

In de Pittemse deelgemeente Egem, werd Lauwers in de volksmond

³⁴¹ Kaart © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

genoemd als *Lauwaerd*, *Lauwaert of Lauwaers*.

De naamvarianten Lauwaert(s) en Lauwers kwamen ook voor in Frans Vlaanderen en in het Franse departement "*Haut Rhin*", nabij het stadje Lauw, in voormalig Duitssprekend gebied. Mogelijk was de naam in Vlaanderen verspreid geraakt via soldaten die zich settelden in Oost-, West- en Frans-Vlaanderen.

1755 - Andries Lauwers, voogd van de kinderen van Katrien Lauwers (Kalfort)

Notaris Aerts vermeldde op 9 juni 1755 te Liezele dat Pieter Van Beveren en Barbara Van Seghbroeck ontvingen van Andries Lauwers uit Kalfort.

Deze laatste trad op als voogd van de kinderen van wijlen Katrien Lauwers en haar eerste man Pieter Peeters. Katrien was een tweede keer getrouwd geweest met Pieter Meeus.

Kaart: Kalfort is een deelgemeente van Puurs – Sint-Amands - Kaartbewerking © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

1756 - Petronella-Theresia Lauwens en een erfeniskwestie in de familie Tersago (Puurs)

Op 3 mei 1756 vermeldde notaris Aerts te Puurs een erfenisregeling waarbij Petronella-Theresia Lauwens, een dochter van Corneel Lauwens en Susanna Tersago was betrokken. De notaris noteerde nauwgezet de Tersago 's betrokken bij de erfenis: Hendrik Tersago en zijn zuster Theresia (gehuwd met Pieter Van De Vijver), kinderen van Filips Tersago; Liesbeth Tersago, gehuwd met Filips Huygelen; Anna Tersago, schoonmoeder van Antoon Verbeeck; wijlen Barbara Tersago, vertegenwoordigd door de erfgenamen van Maarten Verhavert; wijlen Cornelia Tersago, vertegenwoordigd door haar zoon Filips Peertsmans die optrad namens zijn hele en halve broers en zussen; wijlen Joanna Tersago, vertegenwoordigd door Corneel Van Camp; Marie Tersago, gehuwd met Charel Hermans; Katrien Tersago, gehuwd met Gielis Verhavert in tweede huwelijk; Petronella Lauwens, bijgestaan door haar schoonvader Hendrik Tersago.

Het ging om een erfenis van Clara Tersago en Jaak De Maerschalk die beiden kinderloos waren overleden, waarbij een hofstede te Kalfort werd verkocht door Anna Siebens, de tweede vrouw en weduwe van Jaak De Maerschalk. Clara Tersago was een dochter van Nicolas Tersago en H el ne Jacobs, en een zus van Petronella's moeder Susanna Tersago. Er was geen melding van Petronella's broers Corneel en Micha l Lauwens (inmiddels overleden?).

Petronella was geboren op 29 juni 1727 te Hombeek. Haar vader Corneel Lauwens was eerder gehuwd geweest met Katrien Van Riet op 28 oktober 1702. Na het overlijden van zijn eerste echtgenote was hij op 1 februari 1724 te Puurs hertrouwd met Susanna Tersago, een dochter van Nicolaas Tersago en H el ne Janssens. Susanna was overleden op 22 april 1729 te Hombeek.

Petronella was op 11 mei 1747 te Zemst gehuwd met Filips Tersago, een bloedverwant in de tweede graad, zoon van haar voogd Hendrik Tersago, pachter van het *Hof van Tilborgt* te Zemst-Laar, en daar op 15 september 1708 gehuwd met Joanna Mees.

1758 - Drie maal gehuwd, twee maal hoogzwanger toen zij weduwe werd (Zemst)

Maria Lauwers zou drie maal huwen, in 1742, in 1748 en in 1758. Twee maal verloor zij een echtgenoot aan de vreselijke ziekte tbc.

Maria bleef haar eerste huwelijken achter met jonge kinderen en zij was bovendien telkens hoogzwanger toen haar echtgenoten Nicolaas Leemans en Hendrik De Raeijmaecker overleden. Haar derde echtgenoot Corneel Van Vaeck huwde twee maal, in 1747, en in 1758.

Kaart: de tweede helft van de 17^e eeuw verlieten meerdere Lauwens/Lauwers families Hombeek om in een omliggende parochie een leven op te bouwen³⁴².

In het eerste huwelijk van Maria waren drie kinderen geboren, waarvan twee in leven bij haar tweede huwelijk. Tijdens het tweede huwelijk werden drie kinderen geboren waarvan twee in leven bij haar derde huwelijk. Haar derde echtgenoot Corneel had  n kind gehad in zijn eerste huwelijk, overleden in juli 1747 kort na de geboorte, en hij had zijn echtgenote kort nadien, in oktober 1748, verloren.

Het gezin woonde toen in de Oude Capucijnestraat of in de Lange Nieuwstraat in de Onze-Lieve-Vrouw parochie in Mechelen³⁴³. Corneel bleef negen jaar weduwnaar, zonder kinderen, tot hij met Maria Lauwers huwde in Zemst.

³⁴² Kaartbewerking   Google maps onder gebruikslicentie, 2019.

³⁴³ Op 8 oktober 1748 werden twee naamgenotes Liesbeth Van Haacht begraven in Mechelen met vermelding van het adres, maar zonder melding van de echtgenoot.

1761 - Geert Lauwers, deken van de kuipers en zoon Jacques, schilder (Brugge)

Op 17 juli 1761 overleed Geert Lauwers in Brugge, de voormalig deken van het ambacht van de kuipers en de boekhouder van *de Confrérie van de Heilige Moeder Anna en de Onze-Lieve-Vrouwe-Presentatie* van de Sint-Jacobskerk te Brugge. Geert Lauwers was gehuwd met Jacoba Van Vijve, dochter van Jan Van Vijve en Magdalena De Vonck. Het gezin had meerdere kinderen: Jacoba Catharina, Marie, Caroline Cecil, Rosa Francesca, Dominicus Jacobus, Agnes Francesca, Isabella Clara, Jacobus Joannes, Coleta Gerarda, Joseph Lodewijk.

Geert of 'Gerard' Lauwers had een zoon, Jacques Johan Lauwers, geboren in 1753, die bekendheid zou verwerven als schilder. Jacques Johan had leren tekenen aan de Academie, en hij trok met een vriend naar Italië. Naar verluid kwamen zij *'in deerniswekkende toestand'* aan te Rome, waar zij aanklopten bij historieschilder Suvée met een aanbevelingsbrief van professor Paul de Cock.

Zo raakte Jacques aan de slag via Suvée en de Nuijnck, bij een schilder die portretten van de paus en de kardinalen maakte voor de export. Jacques kon er van leven, maar het moet geen erg inspirerende bezigheid zijn geweest.

Kort nadat hij zijn reismakker verloor bij een ongeluk, ontmoette hij een rijke Nederlander die hem mee nam naar Amsterdam. Lauwers schilderde er landschappen en binnenhuizen, kopieerde schilderijen, en huwde met een Amsterdamse, Maria de Frij. Jacques zou er overlijden na een slepende ziekte in 1800.

Afbeeldingen: enkele voorbeelden van schilderijen van J.J. Lauwers, periode 1796-1799: jonge vrouw met koffiemolen, jonge vrouw die radijsjes schilt, vrouw bij waterput³⁴⁴.

1763 - Jos Lauwers, burgemeester en schepen van Aarsele (Tielt)

Jos Lauwers werd geboren omstreeks 1725 te Wontergem, thans een deelgemeente van de fusie Deinze, als zoon van Jaak Lauwers en Philippine Minne. In het voetspoor van zijn vader, die in 1749 schepen was van Gottem, een andere deelgemeente van Deinze, was hij schepen en burgemeester van Aarsele,

³⁴⁴ © Foto's schilderijen J.J. Lauwers uit private collectie (Publiek Domein, 1796-1799).

deelgemeente van Tielt, tussen 1763 en 1798. Deinze behoort thans tot de provincie Oost-Vlaanderen, terwijl Tielt bij West-Vlaanderen hoort.

Volgens hedendaagse begrippen was de vader een Oost-Vlaamse burgemeester, de zoon (en kleinzoon) West-Vlaams. Jos huwde in 1748 in Markegem, deelgemeente van Dentergem, met Josine De Smet. Zijn eerste echtgenote overleed echter in het kraambed te Dentergem op 16 augustus 1757. Jos hertrouwde in 1758 te Wakken, een andere deelgemeente van Dentergem, met Marie Rose Callewaert.

Afbeelding: de Sint-Martinuskerk te Aarsele. Ze werd herbouwd in 1779 en later in 1910, terwijl de vroeg gotische achthoekige vieringtoren, opgetrokken in veld- en Doornikse steen, het enige restant is dat herinnert aan de oorspronkelijke kerk van het midden van de 13^e eeuw. Gelegen op de baan van Gent naar Tielt, ontsnapte Aarsele de eeuwen voordien niet aan plunderingen. Zo werd de gemeente in 1580 verwoest door de Geuzen. Ook tijdens de 17e eeuw liep het fout, zo onder meer in 1646 en later in 1690, wanneer de Franse legers er brand en verwoesting zaaiden, en tussen die twee data in, in 1666, werd Aarsele door de pest getroffen³⁴⁵.

Hij was landbouwer in Dentergem en in Aarsele, waar hij als eerste Lauwers de hoeve "*Baudeloo*" bewoonde. De hoeve Baudeloo was meer dan een eeuw het bezit geweest van de familie Verougstraete.

Francis Verougstraete, de laatste bewoner, was burgemeester geweest van Aarsele, en verhuisde naar Schuiferskapelle, een andere deelgemeente van Tielt. Deze Francis was een voorouder van notaris Verougstraete uit Olsene.

Baudeloo

Afbeelding: de hoeve "Hof van Baudeloo" uit de 18^e eeuw bestaat nog steeds en ligt aan wat nu de Baudeloostraat heet te Aarsele.

Baudeloo had een lange voorgeschiedenis die samenhangt met de geschiedenis van de *abdij Baudeloo*. De hoeve kwam door een schenking van de familie Gruuthuse in het bezit van de abdij Baudeloo van Gent. Dit klooster werd in 1200 gesticht te Sinaai-Waas, waar een gelijknamige hoeve bestond en nog steeds bestaat.

Na verwoestingen door de Geuzen werd het klooster in 1602 overgebracht naar Gent. Willem *de Castelló* werd er in 1610 abt. Het klooster zou op 31 oktober 1796 worden bezet door de Fransen, die de

³⁴⁵ Foto Sint-Martinuskerk Aarsele onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0 van Paul Hermans, 2008 (Bron: Wikipedia). - (c) Foto hof van Baudeloo uit private collectie Maurice Thoré. - Kaartbewerking eiland Ré van M. Minderhout, 2006 in Publiek Domein (Bron: Wikipedia).

kloosterlingen verdreven. De Fransen verkochten het Gentse klooster als '*nationaal eigendom*' en hospikken van Gent kochten het als '*zwartgoed*'. De Aarselse hofstede Baudeloo was een grote schapenhoeve, waarvan thans enkel de grote schuur aan de straatkant nog overblijft. De familie Lauwers woonde er 141 jaar, van 1763 tot 1904.

Jos Lauwers was burgemeester van Aarsele van 1767 tot 1802, mogelijk maar tot 1798, gezien hij door de Franse bezetter werd verbannen naar het eiland Ré. Hij overleefde deze verbanning.

Zijn zoon Albert Lauwers en diens echtgenote Barbara Lootens, en nadien Marie Katrien Ide, volgden hem op. Albert was eveneens burgemeester van Aarsele, tussen 1802 en 1851, het jaar van zijn overlijden. Alberts zoon Ivo Lauwers werd de volgende bewoner, samen met zijn echtgenote Christine Decoen. Ivo Lauwers woonde er tot 1870 en de hoeve ging over in de handen van Ivo's kinderen.

Afbeelding: ligging van het eiland Ré nabij Frankrijk. Île de Ré ligt in de regio Poitou-Charentes in het departement Charente-Maritime. Île de Ré is nu een vakantie-eiland dat sinds 1988 vanaf het vasteland van Frankrijk (La Rochelle) is te bereiken via een lange tolbrug. Typisch voor Île de Ré zijn de witte huisjes met het groene houtschrijnwerk en oranje dakpannen daken, de nog steeds ambachtelijke zoutwinning, de lokale wijnbouw en de visserij.

1764 - "*It's complicated*" - Vloebergh - Verschuren (Leest en Weerde)

Jan Vloebergh (*Vloeberg, Vloeberghen, Vloeberghs*) was geboren in Leest op 14 mei 1726 als zoon van Peter Vloebergh en Maria Aerts. Hij huwde in Leest op 11 januari 1752 met Liesbeth Verschuren (*Verschueren*) en de eerste kinderen werden daar geboren. Getuigen bij het huwelijk waren Adriaan Vloeberghs en Peter Verschuren. Het gezin verhuisde tussen 1754 en 1756 naar Weerde (Zemst).

Kinderen uit het gezin Vloebergh-Verschuren

- Peter Vloebergh werd gedoopt op 6 februari 1752 in Leest. Doopgetuigen waren grootvader Peter Verschuren en grootmoeder Maria Aerts. Hij zou er op 20 mei 1777 huwen met Katrien Lauwens een dochter van Antoon Lauwens en Liesbeth Van Balen. Haar vader was Antoon Lauwens (1), een zoon van Jan Lauwens en Emerentia De Ridder. De grootouders in de lijn Hombeek-Leest waren Rombout Lauwers en Barbara Jacops. De overgrootouders waren Peter Lauwers en Jeanne Persoons.
- Maria Vloebergh werd gedoopt op 11 maart 1754 in Leest. Doopgetuigen waren Adriaan Vloeberghs en Maria Van Slaghmolen. Zij huwde er op 6 oktober 1782 met Jan Jozef Van Humbeek, gedoopt op 28 april 1754 in Steenokkerzeel als zoon van Jan Baptist Van Humbeek en Liesbeth Beyls.
- Ann Katrien Vloeberg werd gedoopt op 22 mei 1756 in Weerde. Doopgetuigen waren Sebastiaan Verschuren en Anna Vloeberghs. Zij huwde op 27 november 1792 in Leest met Antoon Lauwens (2). Deze Antoon Lauwens was gedoopt op 29 januari 1752 in Leest als zoon van Hendrik Lauwens en

Lucie Van Aken. De grootouders in deze lijn waren Jan Lauwers en Jeanne Lamberts. De overgrootouders waren Peter Lauwers en Jeanne Persoons.

- Jan Vloeberg werd gedoopt op 13 februari 1759 in Weerde. Doopgetuigen waren Jan Rombouts en Maria Van Slagmolen.
- Willem Vloeberg werd geboren op 29 april 1764 in Weerde. Doopgetuigen waren Willem Juliens en Katrien Useweels. Hij overleed in Weerde op 25 oktober 1764.
- Pieter Jan Vloeberg werd gedoopt op 4 februari 1766 in Weerde. Doopgetuigen waren Peter Van Messem en Anne Marie Verschuren.
- Hendrik Vloeberg werd gedoopt op 25 juni 1770 in Weerde. Doopgetuigen waren Hendrik Van Steenwinckel en Barbara Thérèse Lepage. Het was deze Hendrik die op 19 april 1796 in Leest huwde met Petronella Wouters, en waarbij Antoon Lauwens (2) optrad als doopgetuige van het tweede kind.

In 1764 was er een merkwaardige melding over het ouderlijke gezin Vloeberg

In het parochieregister van Weerde werd genoteerd dat een zekere Jan werd geboren in Mechelen Sint-Jan in augustus 1764 als zoon van een onbekende vader die op dat moment "*samen woonde met de niet genoemde vrouw van Jan Vloeberg*". De niet genoemde vrouw "*noemde het kind onwettig en wilde de familienaam niet noemen.*" Dit kind Jan, zonder familienaam, zou overlijden op 27 september 1764 in Weerde.

Het ging alleszins niet om een zoon van Liesbeth Verschuren, want in deze periode was zij net bevallen van haar zoon Willem, geboren op 29 april 1764 in Weerde, en de onbekende "Jan" werd vier maanden later geboren. Liesbeths zoontje Willem zou een maand na de onbekende Jan overlijden in Weerde. Ging het om een naamgenoot Jan Vloeberg wiens vrouw een schuine schaats reed? Of om een verwante van Liesbeth Verschuren die tijdelijk werd opgevangen in het gezin?

Afbeeldingen: de sluistoren in Weerde vóór 1914 en omstreeks 2014, 100 jaar later³⁴⁶.

³⁴⁶ (c) Bewerking afbeeldingen sluistoren 1914 (Publiek Domein) en 2014 uit private collectie.

1766 - Antoon Lauwers, vader van drie tweelingen (Bornem)

Antoon Lauwers huwde op 29 oktober 1766 te Bornem met Marie Selleslagh, en de eerste tweeling, Marie-Ann en Marie-Liesbeth, zagen het levenslicht op 24 juli 1768. Het koppel kreeg nog twee andere kinderen, Jeanne en Jan, geboren in 1770 en 1772. Marie Selleslagh moet dan tussen 1772 en 1775 overleden zijn. We weten dat Antoon omstreeks 1775 te Bornem hertrouwde met Hendrica De Potter.

Het nieuwe gezin breidde uit: Hendrik, Jan, Jeanne en Thérèse zagen het daglicht tussen 1776 en 1782. Een nieuwe Jan en Jeanne doen vermoeden dat de eerste kinderen met die naam allicht jong overleden zijn.

Afbeelding: Het "Landhuis" domineert met de Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Leodegariuskerk het dorpsplein van Bornem. Het huidige gebouw werd in 1913-1914 in neo-Vlaamse renaissancestijl opgetrokken na de afbraak van het oude classicistische Landhuis uit 1781-1783³⁴⁷.

Op 14 oktober 1784 werd een tweeling geboren, Jan Baptist en Peter, en op 9 maart 1786 werd opnieuw een tweeling geboren, Liesbeth en Frans, de derde tweeling die Antoon zag geboren worden. De geboorte van een laatste zoon, Filip, in april 1788, vormde de sluitsteen van de gezinsuitbreiding.

1768 - Van "Rillor" (Mechelen)

Toen Ann Margriet Lauwers op 5 februari 1765 te Mechelen in de Onze-Lieve-Vrouwekerk huwde met Jan Rillaerts, werd zijn naam nog correct geschreven. Zo ook bij het doopsel van het eerste kind Hendrik op 3 maart 1766. Bij de geboorte van het tweede kind Anne Marie noteerde men in het parochieregister evenwel "Rillor", een schriftelijke neerslag van de dialectische uitspraak zoals we die ook kennen voor de gemeente "Rillaar".

De dialectische uitspraak van familie- en plaatsnamen leidde meer dan eens tot zoekwerk. In de stamboom kwamen we in het Mechelse in hetzelfde tijdperk, tweede helft van de 18e eeuw, ook al eens de schrijfwijze "Van Beisel" tegen voor "Van Beersel", "Mies" voor "Mee(u)s", "Slievens" voor "Sleebus".

Men noteerde soms letterlijk wat men hoorde, vooral bij volkstellingen of bij de verhuis van één parochie of gemeente naar een andere. Helemaal ingewikkeld werd het wanneer mensen hun familienaam vertaalden omdat het dan zogenaamd beter klonk... "Van der Straeten" veranderde wel eens in "De la Rue", of "Van der Steen" in "de la Pierre"... Inwijkelingen uit den vreemde hadden het al helemaal niet makkelijk, bijvoorbeeld de vele schrijfwijzen die opdoken voor een Spaanse naam als Gonzales, of een Oostenrijkse naam als "Pesendorfer".

³⁴⁷ Foto onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Queeste, 2013 (Bron: Wikipedia).

1770 - Lauwens en Lauwers, smeden van Klein-Brabant (Bornem/Puurs - Sint-Amands)

Van de 18e tot de 20e eeuw kende Klein-Brabant, onder meer in Sint-Amands, verschillende families Lauwens en Lauwers die als smid (hoefsmid, paardensmid) werkten. Zowel de schrijfwijzen Lauwens als Lauwers werden er gehanteerd. De schrijfwijze Lauwens kwam net als Lauwers al eerder voor in de streek zoals bij Jan Frans Lauwens 🇳🇱 te Bornem. Zo was er Maria Lauwens, 🇳🇱 geboren omstreeks 1695 die op 14 juli 1723 te Puurs huwde met Joos Siebens.

Amands met Marie De Maeyer.

Afbeelding: 19^e -eeuwse schoolplaat "Smidse"³⁴⁸

Zijn tweede vrouw was zoutverkoopster, afkomstig van Lippelo, en bijna dertig jaar jonger dan Jan Frans' eerste vrouw. Zij werd geboren op 28 april 1797 - dat was enkele dagen na het eerste huwelijk van Jan Frans - als dochter van Michel De Maeijer en Jeanne Mertens. Marie was eerder gehuwd geweest met Joachim Van Hamme. Joachim was geboren in 1790 te Zellik als voorhuwelijk kind van Susanne Van Hamme, een knecht, landbouwer en dagloner, nadien wever en werkman, die overleden was in 1834.

Pieter-Jan Lauwens 🇳🇱, geboren in 1799, was paardensmid, geboren op woensdag 18 september 1799 te Sint-Amands en gedoopt door "*pater Philippus*", een karmeliet. Passchier Lauwens 🇳🇱 en Frans Van Damme traden op als doopgetuige. Pieter-Jan huwde op 29-jarige leeftijd op 1 juli 1829 te Sint-Amands met Marie Buggenhoudt, een landbouwster, afkomstig van Merchtem. Haar moeder Ann Verhulst was afkomstig van Buggenhout.

André Lauwens 🇳🇱, geboren in 1800, was net zoals zijn broer paardensmid. Hij werd eveneens geboren en gedoopt te Sint-Amands. Op 25-jarige leeftijd was hij in 1826 te Sint-Amands gehuwd met Angèle Collier, een 28-jarige dienstmeid, geboren te Steenhuffel. De kinderen werden opgetekend met de naam Lauwers (1827-1831).

Er zijn eerdere meldingen van Lauwers families die smid waren in de streek: Gillis Lauwers 🇳🇱, geboren in 1699 te Puurs, huwde omstreeks 1728 met Anna de Wilde, geboren te Koewacht (NL). Deze Gillis hertrouwde na het overlijden van zijn vrouw in 1742, op 5 november 1743 te Hontenisse (NL) met Ann Katrien De

³⁴⁸ © Scan schoolplaat Hendrik Jan Van Lummel (+1887)-Visser, 1900 uit private collectie (Publiek Domein) – Foto Sint-Amands onder Creative Commons licentie (toewijzing onduidelijk) – © Smidse Lauwers in Wintham +/- 1930 uit collectie Heemkundige Kring Klein-Brabant (origineel onder Publiek Domein).

Schepper. Hij overleed in Ter Hole in 1753. Zonen uit het tweede huwelijk geboren te Ter Hole: Jaak (°1744), Jaak (°1745, +1820 te Stoppeldijk), Jan (°1747) en Gillis (°1749, +1826 te Graauw). Dit waren afstammelingen van de Klein-Brabantse smeden Lauwers die zich in Nederland vestigden.

Generaties later vinden we bij in Stoppeldijk, NL, nog smeden met de naam Lauwers. Zo was er Ferdinand Lauwers , geboren omstreeks 1814 te Stoppeldijk, smid van beroep, gehuwd met Rosalie Van Campen, een landbouwster geboren te Stoppeldijk, Zeeland, Nederland, omstreeks 1821. Ferdinand Lauwers was de zoon van Pieter Lauwers en Liesbeth Collesaer. Deze Pieter Lauwers was geboren te Hulst op 25 november 1781 als zoon van Jaak Lauwers en Petronella Cappendijck. Hij overleed te Stoppeldijk op 7 mei 1850. Zijn vader Jaak Lauwers was een zoon van voormelde Gillis Lauwers en Ann Katrien De Schepper, geboren op 16 februari 1745 te Lamswaarde (en overleden te Stoppeldijk op 10 maart 1820). Van deze Gillis Lauwers weten we dat hij geboren was te Puurs (zie hoger) als zoon was van Adriaan Lauwers en Jeanne De Smet. Adriaan was geboren op 3 april 1670 te Puurs, waar hij overleed op 8 april 1729.

Ook in Klein-Brabant bleven er smeden Lauwers actief. In Puurs dorp was een bekende smid Jaak Antoon Lauwers , geboren omstreeks 1737, gehuwd met Anne Katrien Kegels, die op haar beurt geboren was in Puurs-dorp als dochter van Peter Kegels en Marie Gabriels. Begin 1900 tot omstreeks 1950 was de smidse Lauwers in Wintham, aan de Eikerveldbaan (later Willem De Blockstraat) ook gekend in de streek. Zij waren bekende hoefsmeden.

Afbeelding onder: de 17^e -eeuwse kerk van Sint-Amands

Afbeelding onder: de smidse van Egide Lauwers in Wintham, omstreeks 1930

1774 - Priester Clemens Lauwers en zijn broer Michaël (Brussel)

Op 16 juli 1774 overleed priester Clement Lauwers. Hij was kapelaan geweest in de Brusselse Sint-Katelijnekerk. E.H. Clement liet een broer na die hem overleefde. Die broer, Michaël, was geestelijk gestoord en verbleef in het stedelijk “Simpelhuys”³⁴⁹ in Brussel waar hij overleed op 4 januari 1785³⁵⁰.

Foto: de Sint-Katelijnekerk in Brussel. Begin 21^e eeuw is de omgeving vooral bekend voor de jaarlijkse kerstmarkt die er plaats vindt.³⁵¹

Priester Clement had op 9 maart 1774 in zijn testament bij notaris Gielis Herdies laten vastleggen dat er voor Michaël moest worden gezorgd. En hij zorgde ook voor andere familieleden in zijn laatste wilsbeschikking. Indien Michaël krankzinnig zou komen te sterven, zouden de tegoeden moeten toekomen aan de twee kinderen van de dochter van hun nonkel Gerard Vandenhoven.

³⁴⁹ Het *Simpelhuys*, ook *Dulhuys* (Dolhuis) genaamd, was een krankzinnigengesticht, gebouwd in 1590. Het nam met 60 cellen de volledige zuidzijde van de Ladderstraat in beslag. Na de sluiting van het gesticht deed het nog enkele jaren dienst als gevangenis van 1803 tot 1819, en toen werd het verkocht. De naam Ladderstraat kwam er in 1811. In de periode van de opname van Michaël heette de straat nog *'t Cool straetken*, genoemd naar een groenteopslagplaats die *Coelschure* heette.

³⁵⁰ Eén bron vermeldt 1 januari 1786 als overlijdensdatum, maar de overlijdensakte in het Rijksarchief spreekt dit tegen.

³⁵¹ (c) Foto uit private collectie, 2012 - bewerking kaart (c) Google maps, 2012 onder gebruikslicentie - (c) stamboomschema laurentii.be.

Gerard Van Hoven was een broer van Francisca Vandenhoven, de moeder van Clement en Michaël die met hun vader Joachim was getrouwd. De grootvader was Christiaan Lauwers, gehuwd met Clara Decender. Francisca en Gerard Vandenhoven waren kinderen van Joos Vandenhoven en Anna Janssens. De kleinkinderen van Gerard Vandenhoven waren vroeg wees geworden en waren opgevoed in een katholiek weeshuis in Rotterdam, NL. Priester Clement had wel een voorwaarde gesteld, met name dat de kinderen enkel konden erven indien zij het Rooms-katholieke geloof trouw waren gebleven *“en buyten de zelve niet geallieerd zyn”*.

Het testament voorzag verder dat een legaat van duizend gulden wisselgeld zou toekomen aan de kinderen van Willem Bulinckx, meester-zeevisverkoper en aan de kinderen van diens broer, die naar verluid bij de opmaak van het testament in Engeland verbleven. De precieze verwantschap met Bulinckx is ons niet bekend. De uitvoering van het testament tussen 1786 en 1788, gebeurde door notaris J.B. de Launoy, die in Brussel aan de Vlaamse steenweg woonde ³⁵².

Kwartierstaat

Clement Lauwers werd gedoopt op 5 september 1707 in de Sint-Gorikskerk te Brussel. Hij overleed op 19 juli 1774 te Sint-Katelijne, Brussel. *priester, kinderloos*

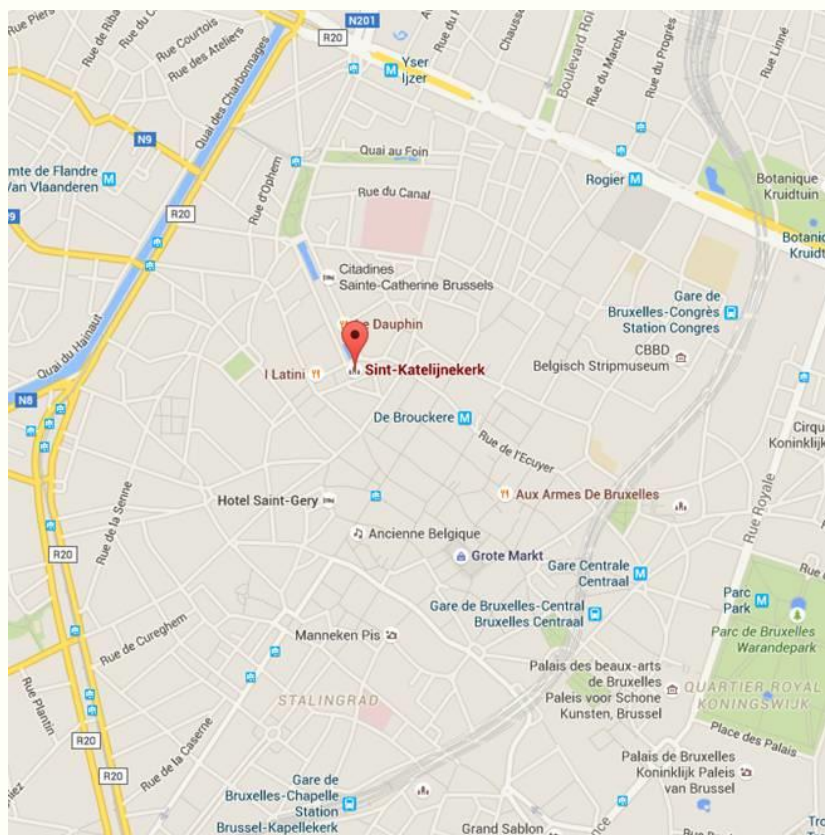
Michaël Lauwers overleed op 4 januari 1785 te Sint-Katelijne, Brussel. Wij vermoeden dat hij in 1708 werd geboren. Mogelijk bleef zijn moeder in het kraambed. *kinderloos*

Zonen van

Joachim Lauwers en Françoise Vandenhoven huwden op 8 januari 1704 in de Sint-Gorikskerk te Brussel. Françoise Vandenhoven overleed of op 11 mei 1708 of op 26 januari 1740 in de Sint-Goriksparochie te Brussel. Joachim Lauwers overleed op 28 maart 1758 te Sint-Katelijne, Brussel.

Kleinzonen van

Christiaan Lauwers huwde Clara Decender. Vermoedelijk waren zij inwijkelingen uit West-Vlaanderen. Christiaan Lauwers overleed op 29 januari 1716 in de Sint-Gorikskerk te Brussel.

Kaart: situering van de Sint-Katelijnekerk in Brussel op een boogscheut van de Grote Markt.

³⁵² *Gazette van Gent* van 3 april, 10 juli en 16 oktober 1786, 17 december 1787 en 14 augustus 1788. Zie ook dr. Paul Huys in de *Vlaamse Stam* jg. 50, nr. 4.

1774 - Verkoop van gronden aan de Gulden Boom, het Sittervelt en de Mouille (Zemst)

Op 30 maart 1774 werd melding gemaakt van een verkoop van Jan Van Humbeeck en zijn vrouw Martina Lauwers aan Bartholomeus Timmermans en zijn vrouw Catharina Vertommen, inwoners van Zemst. Het ging om land in Zemst op de *gulden boom*, grenzend aan de erfgenamen Philips Van Winghe, Hendrik Steemans en de Heerestraat en land aan het *Sittervelt* te Zemst, grenzend aan de erfgenamen Francis Van Steenwinkel en de heer Passenrode.

Op 6 februari 1781 kochten Michiel Cauwenberg en Anna Maria De Keijser van Jacobus Moons, Maria Moons en haar man Jan Van Winghe, Joanna Moons, Jan Baptist Moons, Engel De Kempeneer als voogd aangesteld te Diegem over de kinderen van wijlen Mathijs Moons en van Maria Moons en haar man Hendrik Moison, allen kinderen en kleinkinderen van wijlen Engel Moons en Maria Lauwers een *jaerschaere* bestaande uit 9 à 10 roede

waar een huis op stond, begrensd door Jacobus Moons.

Kaart: situering van de "Gulden Boom" te Zemst ³⁵³

Op 29 maart 1788 is er melding van een "*Annotatie van een verkrijg van een half bunder land*", gelegen te Zemst aan de *Mouille*, grenzend aan Peeter Meijsmans, aan Engel Lauwers en Jacobus Moons, voor Jan Denies (Denys) en Anna Joanna Jacobs vanwege Jacobus Moons, Anna Maria Moons en haar man Jan Van Winghe, Maria Moons en haar man Hendrik Moison, de kinderen van wijlen Mathijs Moons, de kinderen en kleinkinderen van wijlen Engel Moons en wijlen Maria Lauwers en Joanna Moons.

1775 - Anna Barbara verzette zich tegen huwelijk van Henri Van Der Borght (Langdorp)

Op 22 oktober 1775 vermeldde een kerkboek, bewaard in Brussel, het verzet van de 30-jarige Anna Barbara Lauwens dochter van André Lauwens en Anna Peeters van Langdorp, tegen het huwelijk van Henri Van Der Borght, 25 jaar, die wou huwen met Marie Katrien Janssens. Anna Barbara Lauwens was toen zwanger van Henri. Anna Barbara beviel op 21 februari 1776 in Langdorp van een tweeling Jozef en Henri. Zij huwde alsnog op 7 januari 1777 te Langdorp met de zes jaar oudere Peter Raps uit het naburige Ramsel (Herselt). Anna Barbara Lauwens was een dochter van André Lauwens en Anna Peeters. Zij was spinster.

³⁵³ Kaart bewerking © Google maps, 2012, onder gebruikslicentie.

Foto's: de omgeving van Langdorp midden 20e eeuw ³⁵⁴

Kinderen van Anna Barbara Lauwens

³⁵⁴ © Stamboomschema Laurentii.be – fotobewerkingen uit private collectie, midden 20e eeuw.

1775 - Isabelle Clara Lauwers overlijdt in 't Convent ter Engelen (Gent)

In de boeken van het Groot Begijnhof Sint-Elisabeth te Gent werd bijgehouden welke begijntjes afkomstig waren uit de West-Vlaamse gemeenten. Onder de meldingen was er ook Isabella Clara Lauwers, geboren te Brugge als dochter van Geert Lauwers (deken van de kuipers) en zus van de Brugse schilder Jacques Lauwers.

Zij overleed op 19 april 1775 en behoorde tot het Convent "Ter Engelen".

Ander conventen heetten "De Heilige Drievuldigheid", "Ter Eecken", "Sint-Jozef", "Ter Steenen", "Ten Hove", "Ter Wijngaarden" en ook "Het Groot Convent" en "Het Nieuw Convent".

In het Convent "Ter Engelen" overleed op 22 juni 1792 ook Agnes Werrebrouck, dochter van Francis Werrebrouck en Barbara Theresia Crestiaen. Bij de overlijdens werden ook enkele niet-begijntjes vermeld.

Afbeelding: de convent poort van het Convent Ter Engelen situeert zich momenteel in de Akenstraat 1 te Gent en behoort tot het Beschermd Erfgoed van de stad.³⁵⁵

1776 - Oproep aan de erfgenamen van Petronilla Lauwens (Brussel)

Er verscheen een oproep aan de erfgenamen Lauwens door de rechtbank van Brussel (Hof van Beroep) naar aanleiding van een testament van 23 juni 1776 van de echtgenoten Valschaert en Petronella Lauwens . De echtgenoot was overleden onder de 'oude wetten' ("anciennes lois"), terwijl de echtgenote overleed onder de "Code Civil". Het grondgebied maakte in die tijd deel uit van de Oostenrijkse Nederlanden.

Blijkbaar leidden de verschillende wetten tot een dispuut tussen de erfgenamen Valschaert en Lauwens.

Afbeelding: de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring was in juli datzelfde jaar een feit. De opstellers van de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring hebben zich vermoedelijk onder meer op het Plakkaat van Verlating van de Nederlanden beroepen. Net als in het Plakkaat wordt met dezelfde logische structuur uiteengezet dat een langdurig lijdend volk zich onafhankelijk kan verklaren van zijn vorst.³⁵⁶

³⁵⁵ © Foto convent poort Gent uit private collectie, 2006-2012.

³⁵⁶ Scan fragment "Declaration By The Representatives of the United States of America in General Congress Assembled" onder Publiek Domein, 1776.

1776 - Augustijn Lauwens, koopman aan de Haverwerf (Mechelen)

Op 15 juni 1776 vermeldde een “wekelycks bericht voor de stad en de provincie van Mechelen” dat Augustijn Lauwens een huis huurde van de erfgenamen van Hendrik Opdebeeck en weduwe Backx.

Het ging om een huis met grond en toebehoren dat dienst deed als

koopmanshuis met pakhuis, gelegen aan de Hertshorenstraat, met een ‘barak’ (houten gebouw) op de voorliggende Haverwerf. De melding was bij gelegenheden van zitdagen in de herberg *het Schael* aan de Grote Markt te Mechelen.

Afbeeldingen: rechts op de rechtse prent de woning van Augustijn Lauwens, naast het houten (nog bestaande) gebouw op de Haverwerf te Mechelen. Op een recentere afbeelding (links) is achteraan op het hoekgebouw "pakhuis" nog vermeld. ³⁵⁷

1779 - Stefaan Lauwens overleed in Amsterdam (Nederland)

Op de “Naamlyst der overleedenen, die Begraven zyn binnen Amsterdam”, in de maandelijkse *Nederlandische Mercurius*, werd op 20 januari 1779 Stefaan Lauwens vermeld, gevolgd door de melding “O.K.”.

In 1800 overleed in Amsterdam ook Jacob Johannes Lauwers, een ingeweken Bruggeling ³⁵⁸.

Afbeelding: prent van De Dam richting Beurssteeg in Amsterdam in 1779, H.P. Schouten (1747-1828) ³⁵⁹

Merk dat er al op 25 juli 1628 een vermelding was van Jacob Lauwers (“*Lauwerszoon*”) in Amsterdam ³⁶⁰. Jacob Lauwerszoon werd vermeld als

³⁵⁷ Scan stadszichten Mechelen uit private collectie (Publiek Domein, 18e eeuw).

³⁵⁸ Zie ook 1780 - Jacob Johannes Lauwers, Belgisch-Nederlands schilder

³⁵⁹ Scan prent van de Dam, Amsterdam, van H.P. Schouten, 1779, uit private collectie (Publiek Domein; Bron: Wikipedia).

³⁶⁰ Bron: “*Amsterdam, In Zyne Opkomst, Aanwas, Geschiedenissen, Voorregten ...*, Volume 4”

predikant in een goedkeuring van de burgemeester en regeerders van de stad Amsterdam om vrij de (remonstrantsgezinde) religie te mogen beoefenen. In dit geval ging het om een patroniem “zoon van Lauwers” (voornaam).

Ook de familienaam Laurentius kwam in deze periode voor in Amsterdam: Hendrik Laurentius werd er geboren in 1654, Laurens Laurentius werd er geboren in 1624, Jacob Laurentius werd er geboren in 1643, Wibrandus (zoon van Jacob Laurentius) was er geboren in 1614, Corneel Laurentius werd er geboren in 1629, Johan Laurentius werd er geboren in 1641.

De Nederlandse familienaamgenoten waren niet noodzakelijk verwant met de Vlaamse en Brabantse families.

1780 - Jacob Johannes Lauwers, Belgisch-Nederlands schilder, in Italië

Jacob-Johannes Lauwers trok omstreeks 1780 na zijn Italiëreis en een verblijf in Parijs naar Nederland. Hij schilderde voornamelijk landschappen en interieurs, maar maakte eveneens kopie naar werk van oude Hollandse meesters.

Jacobus Johannes Lauwers was geboren op 26 februari 1753 in Brugge als zoon van meester kuiper Gerard Lauwers. Hij ging na de tekenacademie op pelgrimstocht naar Rome, waar hij naar verluid berooid aankwam. In Rome wendde hij zich tot de schilder Savée, met een brief van professor Paul de Cock van de Academie van Schone Kunsten in Brugge. Die stelde hem aan het werk als schilder in een atelier waar eerder fabrieksmatig portretten van de paus en de kardinalen werden gemaakt.

Van Rome trok hij naar Parijs, waar Jacob samen met Bellenger studeerde aan de Parijse Academie van Schone Kunsten ³⁶¹. Daar maakte hij kennis met de (katholieke) Nederlander de Freij, die hem meenam naar Amsterdam. Jacobus Johannes Lauwers was een genreschilder en kopiist. Hij woonde een tijd in bij de familie de Freij en huwde later de oudste dochter Maria Christina de Freij.

In 1784 was hij in Amsterdam behalve leraar van Anne Alida en Johannes Pieter de Freij, van Hendrik Frans Wiertz, die al op zijn elfde begon te tekenen. Hij overleed op 21 december 1800 in Amsterdam, NL.

Afbeeldingen “Staannd mannelijk naakt”, vermoedelijk van Jacobus Johannes’ Italiaanse periode en “Keukenmeisje in een venster” van 1789 ³⁶²

³⁶¹ Bronnen: Immerzeel, “Leven en Werken der Hollandse en Vlaamse Schilders”, D. II. bl. 162.; Rijksmuseum Nederland.

³⁶² Bron: *Graphische Sammlung im Städelschen Kunstinstitut*, Frankfurt am Main. Scan ets en schilderij J.J. Lauwers uit private collectie (Publiek Domein, 1789).

1780-1781 – Tragische jaren voor het gezin Van Oosten-Lauwers (Londerzeel)

Ann Katrien Lauwers, een dochter van Adriaan Lauwers en Liesbeth Verlinden uit Londerzeel. Zij huwde op 17 augustus 1769 in Londerzeel met Jan Baptist Van Oosten. Zij was 22 toen zij in 1770 beviel van een dochter Liesbeth Van Oosten. Jan Baptist Van Oosten was geboren na de kerst van 1745 en hij was twee jaar ouder dan zijn echtgenote.

Het jaar 1780 verliep tragisch voor het gezin. Echtgenoot en vader Jan Baptist overleed in februari dat jaar, enkele weken na de geboorte van zijn jongste kind Peter Jan. De jongste zoon zou kort nadien in maart 1780 in Londerzeel overlijden. De moeder overleed in juli het jaar daarop, na de oudste dochter Liesbeth. De oudste dochter Liesbeth was op 1 januari 1781 in Londerzeel begraven. Enkele kinderen bleven achter als wees: Barbara, geboren in 1772, Anne Marie, geboren in 1774, en Jeanne, geboren in 1777. De kinderen verloren beide ouders toen zij 4, 7 en 9 jaar oud waren.

Dochter Jeanne zou in januari 1784 overlijden op 6-jarige leeftijd. Bij haar begrafenis op 30 januari 1784 werd als moeder, allicht onterecht, *Jeanne Silverans* vermeld. Mogelijk was zij de pleegmoeder die de weeskinderen een thuis had gegeven, of zij was de aangeefster. De precieze verwantschap was ons niet duidelijk.

Deze Jeanne Silverans werd geboren op 20 september 1764 in Wolvertem als dochter van Philip Silverans en Liesbeth Van Rossem, maar dat maakt dat zij amper 19 jaar zou zijn geweest in 1784. Haar naam werd bij de volkstelling in 1796 vermeld als "*Silvrancx*" met geboortjaar 1764. Er waren in die periode in Londerzeel verwantschappen tussen Silverans en Addiers, Adriaenssens, Bulens, De Boeck, De Bondt (ook in Steenhuffel), De Sme(d)t, Goossens, Moerenhout, Parijs, Pickaerts, Piessens, Van Den Driessche en Van Den Heuvel, families die in de streek ook met Lauwers verwant waren. De familie Van Oosten was in die periode in Wolvertem ook aangehuwd met Van Moerenhout.

Indien het om de toen 19-jarige Jeanne Silverans uit Wolvertem ging, huwde zij in 1787 met Frans De Boeck, en het gezin woonde in 1796 op *de Pluymennest* in Londerzeel.

Het is ook mogelijk dat het ging om Jeanne Françoise Silverans, geboren op 8 november 1750 in Steenhuffel, en op 8 mei 1778 gehuwd met Hendrik Bettens. Dit gezin woonde in de Voortstraat in Steenhuffel op een boogscheut van Londerzeel. Deze Jeanne Silverans overleed in 1840 in Londerzeel en leek een meer plausibele kandidaat voor het pleegouderschap, al was er geen melding van kinderen in dit gezin bij de volkstelling van 1796 in Steenhuffel. Bij de volkstelling van 1796 waren de kinderen Van Oosten allen meerderjarig.

Bij de volkstelling van 1796 in Londerzeel werd enkel Jeanne Van Oosten vermeld als meid bij het gezin Gillisjans-De Smedt in de Bergstraat te Londerzeel.

Kinderen uit dit gezin:

- Liesbeth Van Oosten werd gedoopt op 2 juli 1770 te Londerzeel. Doopgetuigen waren grootvader Martin Van Oosten en grootmoeder Liesbeth Verlinden. Zij werd begraven op 1 januari 1781 te Londerzeel, 7 jaar oud ³⁶³.
- Barbara Van Oosten werd gedoopt op 5 oktober 1772 te Londerzeel. Doopgetuigen waren grootvader Adriaan Lauwers en Barbara De Vroei ³⁶⁴. Zij huwde op 16 mei 1797 te Londerzeel met

³⁶³ De moeder werd vermeld als Jeanne Lauwers. Ann (of Jeanne) Katrien Lauwers, de moeder, overleed het jaar na haar dochter.

³⁶⁴ Zie aangetrouwde familie in Liezele in 1712.

Willem Cleirbout en beiden waren werklieden. Getuigen bij dat huwelijk waren nonkel Joos Van Oosten³⁶⁵ en Hendrik Cleirbout.

- Anne Marie Van Oosten werd gedoopt op 13 juni 1774 te Londerzeel. Doopgetuigen waren Peter De Smedt en Anne Marie Van Oosten. Zij was dienstmeid en huwde op 1 april 1818 in Londerzeel met Jan Frans Deckers, een toen 50-jarige Wever uit Londerzeel, geboren op 12 september 1767 in Londerzeel als zoon van Peter Deckers en Marie-Thérèse Mertens.
- Jeanne Van Oosten werd gedoopt op 3 maart 1777 te Londerzeel. Doopgetuigen waren nonkel Robert Lauwens en Jeanne Verbelen. Zij werd begraven op 30 januari 1784 te Londerzeel, 6 jaar oud, als moeder werd Jeanne Silverans vermeld.
- Peter Jan Van Oosten werd gedoopt op 4 februari 1780 te Londerzeel. Doopgetuigen waren Peter Van Campenhout en Marie-Thérèse Lauwens . Hij werd begraven op 2 april 1780 te Londerzeel, als moeder werd Anna Catharina Lauwens vermeld.

1782 - Jan Baptist, Marie-Thérèse en Liesbeth Lauwers verkochten een hofstede te Londerzeel

Jan Baptist, Marie-Thérèse en Liesbeth Lauwers, kinderen van Adriaan Lauwers en Liesbeth Verlinden, verkochten op 19 augustus 1782 bij notaris De Coninck te Londerzeel een hofstede in den Eeckhout, deels van de ouders van hun vader *verstorven* (geërfd).

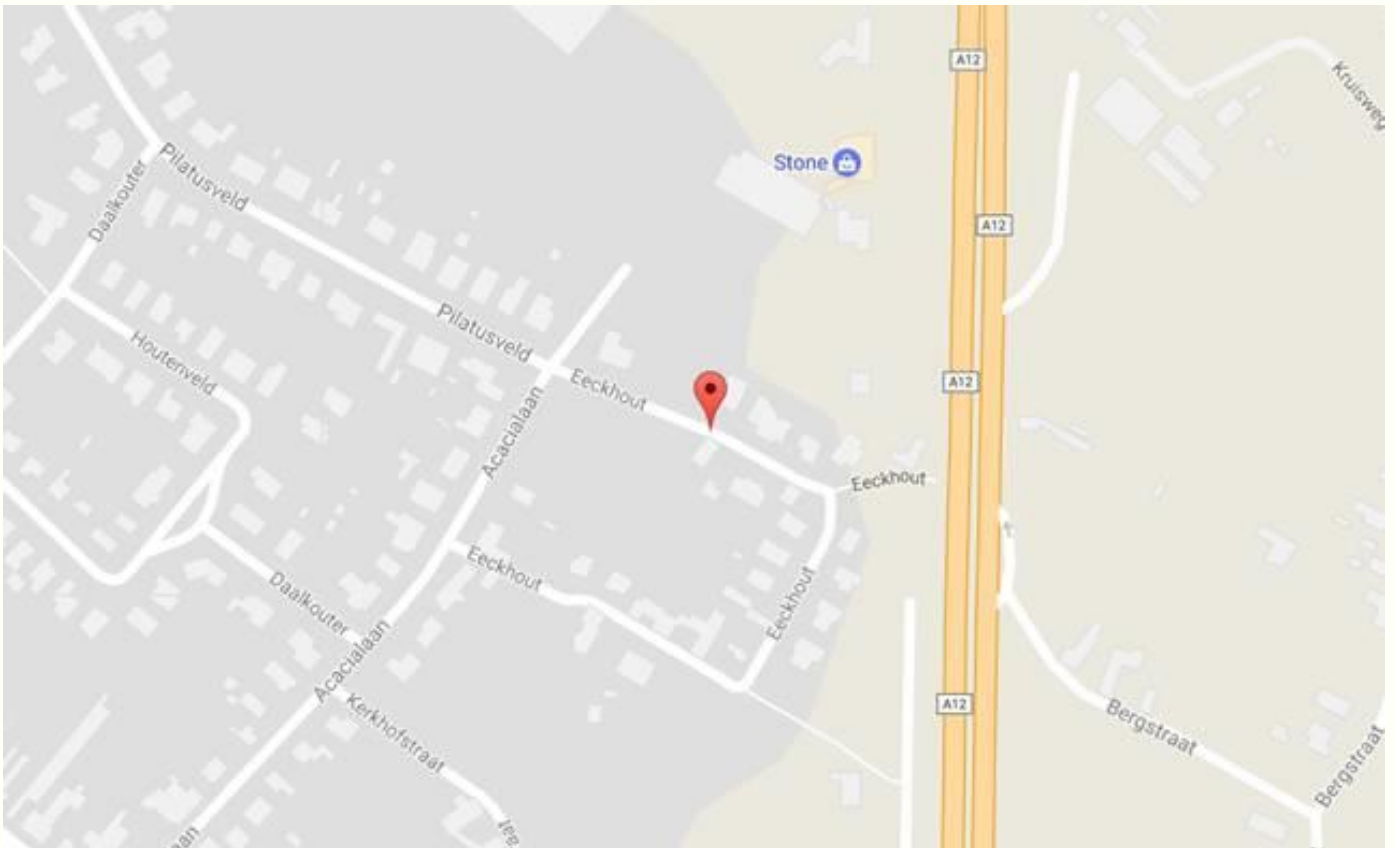
Ook andere kinderen van Adriaan en Liesbeth Verlinden werden vermeld: Michiel, Robert en Katelijne (roepnaam van de oudste dochter Catharina). De hofstede werd verkocht aan Arnold De Maeyer, wonende te Kapelle-op-den-Bos.

Adriaan Lauwers was op 7 februari 1741 in Londerzeel gehuwd met Liesbeth Verlinden. Kinderen uit dit huwelijk waren:

- Katelijne Lauwers, geboren op 27 juli 1741 te Londerzeel [\[41 in 1782\]](#)
- Michiel Lauwers, geboren werd geboren op 28 maart 1743 te Londerzeel [\[39 in 1782\]](#)
- Jan Baptist Lauwers, geboren op 13 juli 1745 te Londerzeel [\[37 in 1782\]](#)
- Ann Katrien Lauwers, geboren op 7 maart 1748 te Londerzeel [\[34 in 1782\]](#)
- Petronella Lauwers, geboren op 4 september 1751 te Londerzeel³⁶⁶ [\[30 in 1782\]](#)
- Robert Lauwers, geboren op 13 juli 1755 te Londerzeel [\[26 in 1782\]](#)
- Marie-Thérèse Lauwers, geboren op 15 april 1759 te Londerzeel [\[22 in 1782\]](#)
- Liesbeth Lauwers, geboren op 2 juni 1763 te Londerzeel [\[18 in 1782\]](#)

³⁶⁵ Hij was drie maal gehuwd: de eerste maal met Liesbeth Piessens, de tweede maal met Anne Marie Moerenhout en de derde maal met Anna Van Zan. Ook Joos Van Oosten en Anne Marie Moerenhout hadden een dochter Barbara Van Oosten, gedoopt op 28 juli 1782 in Londerzeel.

³⁶⁶ Mogelijk kreeg zij zeven jaar later ongehuwd een dochter, Ann Marie Lauwers, geboren op 12 juni 1789 te Londerzeel. Zij zou toen 36 jaar oud zijn geweest.

Afbeelding: de “Eeckhout” te Londerzeel, vlakbij de huidige A12 autosnelweg.³⁶⁷

1782-1846 - Hendrik Lauwens in alle staten (Hombeek)

Hendrik Lauwens werd geboren op 27 januari 1782 te Leest als zoon van Peter Hendrik Lauwens en Maria Diddens. Hij huwde op 30 oktober 1815 in Leest met Marie Thérèse Vertommen. Marie-Thérèse Vertommen werd geboren op 1 januari 1789 in Hombeek als dochter van Gielis Vertommen (geboren op 5 december 1747 te Hombeek, er overleden op 10 maart 1816) en Liesbeth Andries (geboren op 1 maart 1750 te Hombeek, er overleden op 1 september 1832). Haar familienaam werd ook gespeld als Vertonghen.

Toen Hendrik het levenslicht zag, was dat nog onder de Franse overheersing.

Na de val van Napoleon, kwamen de gewesten onder het gezag van Koning Willem I, de laatste stadhouder van Holland, en behoorde België tot de “Verenigde Nederlanden”. Hij huwde in het jaar dat deze verandering plaatsvond en alle kinderen werden in de Verenigde Nederlanden geboren.

Afbeelding: koning Willem I³⁶⁸

³⁶⁷ Kaartbewerking van © Google maps, 2016 onder gebruikslicentie.

³⁶⁸ © Afbeeldingen: schoolprenten uit private collectie, 1830-1835.

Koning Willem I bezorgde zijn onderdanen een grondwet, al waren de toenmalige *Belgen* niet zelden van mening dat deze de noordelijke Nederlanders bevoordeelde. De vereniging van België en Nederland was machtig en rijk. De Schelde was vrij en Antwerpen bloeide. Er waren kolonies en de industrialisatie, zoals de Gentse lakenweverijen, de metaalnijverheid van Seraing onder Cockerill, en het kristal van Val Saint-Lambert.

Ook Belgen gingen aan de slag in de Indonesische koloniën en raakten betrokken bij de 'Vijfjarige Oorlog' in de kolonie. Toch was er ook verzet, zoals van de Gentse bisschop *de Broglie* tegen de vrijheid van eredienst. De staatsuniversiteiten van Gent en Luik kwamen tot stand, Athenea werden opgericht en het aantal benoemingen van gediplomeerde onderwijzers nam toe ³⁶⁹.

Afbeeldingen: pers en onrust in de overgang van de Verenigde Nederlanden naar een opdeling in een staat België en een staat Nederland.

Het officieel onderwijs was neutraal en daardoor kwam het tot een conflict met het katholiek onderwijs. Dit conflict werd zo op de spits gedreven dat de regering de Jezuïetencolleges en de kleine seminaries sloot. Deze werden samengebracht in een Filosofisch College. De broeders der christelijke scholen werden uitgedreven.

De ontevredenheid nam niet alleen toe onder de katholieke Belgen maar ook bij de *liberalen*. De pers in het Belgisch landsgedeelte wakkerde het conflict aan.

Centraal in het politieke verzet stonden figuren als Alexandre Gendebien, Charles Rogier (krant "*Le Politique*"), Louis De Potter (krant "*Le Courrier des Pays-Bas*"). De laatste werd gevangen gezet en kondigde van daaruit in een brief de val van de regering aan.

Op woensdag 25 augustus 1830 brak de revolutie uit na de voorstelling van "*De Stomme van Portici*" in de Brusselse Muntschouwburg. De boekhandel van Libri-Bagnano ³⁷⁰ en het hotel van minister Van Maanen in Brussel werden in brand gestoken.

Hendrik en Marie-Thérèse verloren kort na de Belgische onafhankelijkheid twee van hun kinderen. De jongste Rosalie overleed op 4-jarige leeftijd in 1835, de tweede dochter Virginie overleed ongehuwd op 22-jarige leeftijd in 1841.

De grenzen van het huidige België werden pas in een definitief verdrag gesloten op 19 april 1839. Zeeuws-Vlaanderen en Nederlands Limburg kwamen België niet toe, wel een deel van Luxemburg.

³⁶⁹ Zo ook de oprichting van de eerste Vlaamse Nederlandstalige normaalschool in Lier in 1816. Tijdens het Nederlandse bewind sprak men van de "Rijkskweekschool". Het eerste schooljaar startte er eind 1817 onder directeur Bernard Schreuder, een rooms-katholieke Amsterdammer. Na de Belgische omwenteling in 1830 werd de school tijdelijk gesloten, om opnieuw te openen in 1843 onder leiding van de katholieke kerk. Na de schoolstrijd van 1878 werd het een rijksnormaalschool. In 2012 sloot de school definitief haar deuren.

³⁷⁰ Van de redacteur van de krant "*Le National*" die de regering had gesteund.

Afbeelding: kort na de start van wat de 'Belgische revolutie' zou heten, handhaafde een burgerwacht de orde in Brussel. Zij droegen de zwart-geel-rode kleuren. Er waren familieleden ingeschreven in deze burgerwacht.

Afbeelding: de eerste "Belgische" vlag werd door de juffrouwen Abts vervaardigd. De kleuren waren oorspronkelijk horizontaal aangebracht.

Afbeelding onder: het 'Voorlopig Bewind' nam het bestuur van België over: van links naar rechts Gendebien, Jolly, Charles Rogier, de Potter, Van de Weyer, de Coppin, Felix de Mérode, J.B. van der Linden, en d'Hoogvorst.

1786 - Lauwers vermeld bij criminaliteit te Mechelen

Bernard Lauwers werd gedoopt op 10 augustus 1752 in Mechelen Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle als zoon van Peter Lauwens en Katrien Stockaert. Hij huwde op 7 januari 1775 te Mechelen Hanswijk met Maria Monnet. Hij werd ook éénmalig vermeld als Gerard Lauwers terwijl de familienaam van de echtgenote ook werd gespeld als *Mannet* en *Monet*. Zowel de schrijfwijzen Lauwers als Lauwens kwam voor.

In 1786 verbleef Bernard Lauwers in de Mechelse gevangenis. Dat was in de periode dat zijn zoon Gaspar net was geboren. Op 16 juni 1786 werd hij voorlopig vrijgelaten. Om welke reden hij was opgesloten, werd niet vermeld, enkel dat hij zich "ten gepaste tijde" moest aanbieden voor ondervraging.

Het is niet zeker dat Bernard strafbare feiten had gepleegd; minstens was hij opgepakt, mogelijk als getuige. Hij was toen 33 jaar oud. De woonplaats van het ouderlijk gezin werd vermeld in 1816.

Het leek weinig waarschijnlijk dat de melding zou slaan op de toen 7-jarige Bernard Lauwens, een buitenechtelijk kind van Marie-Thérèse Lauwens , gedoopt op 26 mei 1779 te Mechelen Hanswijk. Deze (minderjarige) Bernard was verwant: zijn peter en meter waren de 'andere' Bernard en Liesbeth Monet.

Bernard Lauwers was sluiswachter in Mechelen en hertrouwde op 7 juli 1816 in Mechelen met Maria Silverans. Hij overleed op 84-jarige leeftijd op 28 maart 1837 in Mechelen.

Nog op 12 april 1793, werd vermeld dat de gevangene Jan Baptist Lauwers werd veroordeeld tot 3 dagen gevangenis op water en brood. Het ging vermoedelijk om een klein feit, want verder werd vermeld dat hij een scherpe vermaning zou krijgen, en geld moest brengen naar het huis van Antoon Mees om het aan deze laatste terug te geven.

Hetzelfde jaar, op 17 juli 1793, werd vermeld dat ene Willem Smets excuses moest aanbieden aan de commissarissen. Deze moesten hem een ernstige vermaning geven voor feiten door hem gepleegd ten huize van een weduwe Lauwers. Waarvan de weduwe Lauwers slachtoffer werd, werd niet vermeld.

De Franse tijd in Mechelen (1795-1815)

Bernard had blijkbaar een wat 'ongewone' levenswandel. Hij werd onder meer vermeld als getuige bij het huwelijk van Peter Paul (familienaam), een zwerver afkomstig van Rijsel, die op 3 februari 1791 in de Pieter & Pauluskerk te Mechelen in het huwelijksbootje stapte met Liesbeth Van den Audenaerden.

Liesbet was afkomstig van Mechelen Sint-Rombouts. Peter Paul was in de Sint-Catharinakerk te Rijsel gedoopt op 12 januari 1766 en was 25 jaar oud. Liesbet werd gedoopt op 24 oktober 1761 en was bijna vijf jaar ouder dan haar echtgenoot.

Enkele van Bernards dochters hadden bovendien een relatie met Franse soldaten tijdens de Franse bezetting van België.

Gangbare munten in Mechelen tijdens het leven van Bernard Lauwers (1752-1837)³⁷¹

Afbeeldingen: (1) 2 Schellings geslagen in 1753 onder Maria Theresia, (2) een zilveren Kronenthaler van 1784 onder Joseph II, geslagen in Brussel toen Brabant deel uitmaakte van de Oostenrijkse Nederlanden, (3) 20 Kreuzer geslagen onder Leopold II in 1791, (4) een Kroon uit 1793 uit Wenen, geslagen onder Frans II. De gebeurtenissen spelen zich af onder de regering van Frans I, gehuwd met de erfdochter van de Karel VI Maria Theresia van Oostenrijk (1745-1765), van Jozef II (1765-1790), van Leopold II (1790-1792) en van Frans II (1792-1795) van Habsburg-Lotharingen. Na de Oostenrijkers vielen de Fransen het hertogdom Brabant binnen. Hieronder: munten gangbaar onder de eerste Franse republiek (1795-1799) en onder Napoleon (1799-1815). Na de Franse overheersing volgde de Nederlandse (1815-1830) tot het ontstaan van België (1830-). Bernard maakte deze vier tijdperken mee.

³⁷¹ © Foto's munten uit private collectie – Foto herdenking slag van Waterloo 2015 © Patrik Lauwers – Foto Onze-Lieve- Vrouwe-over- de- Dijlekerk Mechelen onder Creative Commons licentie CC BY-SA 4.0 van Paul Hermans, 2017 (Bron: Wikimedia).

1787 - Jan Rombouts, vondeling uit Mechelen, uitbesteed aan Mathijs Lauwers (Muizen)

Jan Rombouts, een vondeling uit Mechelen, geboren omstreeks augustus-september 1787, werd uitbesteed bij Lauwers Mathijs . Deze jongen overleed op 21 september 1787 te Muizen.

Een notarisakte van 20 april 1781 vermeldde dat hij woonde in de parochie Muizen bij Mechelen: *"Testament gemaect door Mattheus Lauwers en Elisabeth Van Steenwinckel gehuysschen ende ingesetene der parochie Muysen"*.

Lauwers Mathijs was afkomstig van Muizen, geboren op 14 december 1746 als zoon van Peter Lauwers en Anne Marie De Wit. Hij werd genoteerd als boer bij de volkstelling van 1796.

Eerder was Matthijs Lauwers van Muizen *"bij Geerdegem"* ook al voogd voor de vondeling Rumoldus (Rombout) Rombouts, gevonden op 5 december 1786 in de Sint-Rombout kerk. Het gezin Lauwers-Van Steenwinckel ontving hier een onderhoudsgeld voor.

Een andere vondeling die aan het gezin werd uitbesteed was Thérèse Steens, gevonden op 22 september 1787 buiten de Gentse poort. Marie-Anne Lauwers was haar meter.

1787 - (de) Kerkstoel - iets over vondelingen (Mechelen)

Ik kreeg eens een oude kerkstoel cadeau van mijn jongste broer. Het was zo'n hoge stoel met biezen. Zo'n stoel doet niet onterecht denken aan een bouwbedrijf in Heist-op-den-Berg. De familie stamt van een jongen gevonden in Antwerpen en men bedacht de vondeling met de familienaam "Kerkstoel". In Berlaar kregen de nazaten van een vondeling die aan de ingang van de kerk werd gevonden zo de familienaam "Ingang" mee. Nog in Antwerpen kreeg een meisje in 1694 de naam "Ommeganck" mee omdat zij gevonden was in de ommegang van de Onze-Lieve-Vrouwekerk aan een biechtstoel. Dat soort vindingrijkheid leidde vaak tot originele familienamen.

Marie-Anne Lauwers was op 7 november 1794 te Mechelen Sint-Jan meter van een vondeling, gevonden op het Sint-Janskerkhof te Mechelen. De jongen kreeg als naam Frans "**Verlaeten**" mee. "Verlaeten" is de oud-Nederlandse schrijfwijze van "verlaten", zoals in de woorden van Matthias Agolla in *"Zedelijke Sermoenen"* in 1729-1730: *"Sterven is verlaeten, en al dat gy siet, en al dat gy hebt, en al dat gy hier hoopt"* (Sterven is verlaten, al wat gij ziet, al wat gij hebt, al wat gij hier hoopt). Verlaeten - Verlaet was een typische vondelingennaam.

Vondelingennamen ontsproten vaak aan de fantasie van de naamgevers. Op 27 augustus 1795 was zij meter bij het doopsel van een meisje dat te vondeling werd gelegd en die de naam Marie-Anne "**Pomp**" meekreeg. Het kind was gevonden door Jan Rijmenans in de conciërgerie, vermoedelijk aan de pomp... Eerder op 10 september 1787 trad Marie-Anne al eens op als meter van een vondeling, gevonden aan de hoofdpoort van Sint-Rombout. Deze jongen kreeg als naam Jan Michel "**Rombouts**" mee. Deze naamgeving was niet

ongewoon. In 1787 was zij meter van een andere "Jan Rombouts", ook gevonden aan de ingang van Sint-Rombout, bij diens doopsel op 4 februari.

Afbeelding: de kerkstoel, inspiratie naar onderzoekwerk over vondelingen. "Kerkstoel" is een gekend bouwbedrijf in Heist-op-den-Berg (c) Foto uit private collectie laurentii.be, 2010.

Marie-Anne moet actief zijn geweest in de parochie. Datzelfde jaar was zij meter voor de vondelingen "**Steens**" Katrien, Lucia, Peter, Thérèse, en in 1788 voor "Steens" Jan en Marie. Steens Katrien werd gevonden op 19 januari aan de poort van de conciërge, Steens Lucia werd er gevonden op 4 december, en Steens Peter werd gevonden achter het oud kerkhof. Steens Thérèse werd gevonden op 21 september aan de Adegempoort.

De kinderen werden doorgaans de dag nadien al gedoopt. Steens Jan werd gevonden aan de Noorder poort van Sint-Rombout, en Steens Marie werd gevonden op 28 maart aan de poort van de conciërge.

Nog in 1795 was Marie-Anne meter van een andere vondeling, een meisje. Bij het doopsel op 31 januari 1795 kreeg deze vondeling de naam Marie-Thérèse "**Van der Porten**" mee, en ook zij was gevonden aan de poort van de conciërge.

Op 4 maart 1795 was Marie-Anne meter van een jongen die te vondeling werd gelegd in de Schaalstraat, aan de deur van N. Bouijkens. Hij werd gedoopt Libert "**Zorgmans**" te Mechelen Sint-Jan. Op 7 april 1796 was zij meter bij het doopsel van Leo Van Steen, een vondeling gevonden in de Sint-Romboutskerk een dag eerder.

De creativiteit die men aan de dag legde om vondelingen namen te geven is een verhaal op zich. Men verwees hierbij naar de vindplaats, het tijdstip waarop de vondeling werd gevonden, naar kenmerken van het kind, naar de voornaam van de vinder, maar ook naar een gemoedstoestand, weersomstandigheden, of men fantaseerde gewoon. Andere voorbeelden ³⁷²:

- **een vindplaats:** Vondelinghs, Vindelinckx, Van de Vondel (vondelingenschuif), Verbruggen, Van Steenweghe, Vlaminx (gevonden in de *Vlamingenstraat*), Van Brusselen, Van der Tonnen, Van der Poorten, Van Buyten (de wallen, extra-muros), Voorder (verder), Ingang, Portael, Pilaer, Cloosters, Kerkstoel, Oevers, Gracht, Van de Vaert, Oevers, Ketteken (gevonden in de Kattestraat), Manders (gevonden in een mand), Leeuwens (aan *huis de Leeuw*), Keucken, Solder, Kelder, Kamer, Molen, Radt, Van de Venster, Aendenboom, Plantsoen, Weymans, De Rue, ter Straeten,...
- **een tijdsmoment:** Maenlicht, Nachtbol, Enckel, Dobbel en Tripel (volgorde van vinden), Bellens (toen de bel ging), Van de Bel, Duyster, Sluytmans, Laetens, Keirs, Vangenachten, Vrijdachs, Vendredi, Van Avont, Van Seven, Negenauer, Van Elf, Paesnacht, Van Paesschen, Mars (maart), Maendag, Winters, Kermis, Kerstens, (de) Noël, September,...
- **weersomstandigheden:** Vanderwinden, Verplas, Koudt, Ijskout, Nevel, Oostwindt, Regenplas, Droog, Groenegras, Steens, Eysel, Sneeuwer, Wint,...

³⁷² Zie o.m. "*Vondelingen en hun naamgeving*", L. De Man, uitg. Instituut voor Naamkunde te Leuven; vondelingenregisters in Gent (1810-1850) en Leuven (1796); *Woordenboek van Familienamen*, dr. Frans Debrabandere; *De naamgeving van Mechelse vondelingen einde achttiende - begin negentiende eeuw* Truyens, M., Leuven, Instituut voor Naamkunde en Dialectologie, 1990; "*Vondelingennamen en hun classificatie*" in: *Naamkunde*, 2003-2004, jrg. 35, Willy van Langendonck, 2003-2004 en in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie*, 2004, jrg. 76.

- **naar de vinder:** Beckers, Portier, Coster, Peeters, Janssens, Mertens,...
- **naar kenmerken van het kind:** Snutter, De Schreeuwer, Bleckaert (naakt of bloot gevonden), Naectgeboren, Petit, De Kleine, Onverwacht, Vremdelincx, Windel, Kael, Vuil, Cleyn, Dickbol, Van de Munte (een munt gevonden in de windel)³⁷³, Caluwaert (kaal van aard), Corbeel (pikzwart haar, zoals een raaf of 'corbel'), Bruynaert, Maegere,...
- **fantastische namen:** Banck, Pickel, Trap, Stoel, Kerck, Schup, Graf, Grafsteen, Kelder, Keucken, (On)Gemack, Verloren, Arbeidt, Zuyden, Citroen, Appelcien, Grenaet (appel), Milloen, Ananas, Wortel, Struyck, Tack, Bladt, Plant, Vrucht, Schup, Steel, Spel, Troef, Koeck, Blauw, Wittens, Swertens, Groen, Violet, Gruys, Kalk, Traweel, Steen, Oost, West, Noort, Zuyden, Keerse, Kandelaer, Kanora,... alsook mythologische namen als Alcibiade, Nestor, Olympiade, Andromacque (van Andromachus) Ariadne, Aristide³⁷⁴
- **een gemoedstoestand** (bij de vinder): Komtons, Helpen, Uytiden, Slaever, Booze, Enfin, Alles, Gaetoem, Zeep, Helaes, Bijstand,...

Marie-Anne Lauwens was op 11 april 1780 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw gehuwd met Jan Van den Houden. Het gezin had twee dochters, gedoopt in 1781 en 1783 te Mechelen Sint-Rombout.

1787 - Smeekbede van de religieuzen om in hun klooster te mogen weerkeren (Leuven)

In een schrijven van 18 mei 1787 aan de gildedekens en broeders van de dekenij, en de dekens der ambachten van de hoofdstad Leuven, doen de religieuzen van het afgeschafte klooster van de Arme Clarissen binnen Leuven hun beklag omdat zij gedwongen werden om hun klooster te verlaten. Zij smeekten om hulp en bijstand, opdat zij opnieuw over hun klooster zouden kunnen beschikken. Zij riepen op tussen te komen bij de *“Edele Heeren Staeten van Brabant of hunne Generale Vergaederinge”*.

Bij de ondertekenaars was Anna Maria Lauwens die tekende met een kruisje (*“ende by forme van een kruysken”*).

Blijkbaar waren de kloosterlingen niet alleen in hun pleidooi. Ook de religieuzen van andere kloosters zoals deze van Predikheren, van de Annonciaden, van de Witte Vrouwen hadden een dergelijk verzoeckschrift. Dit soort onteigeningen vonden plaats over het hele Vlaamse land. Ook de religieuze Petronilla Lauwens en zuster Clara Lauwers tekenden rond deze periode een soortgelijke smeekbede van de Arme Clarissen te Antwerpen, gericht aan de hoofdambachten te Antwerpen.

Aan stadszijde van de eerste ringmuur van Leuven, aan wat nu het Ladeuzeplein is, had, in 1513, Katharina van Oppendorp, weduwe van ridder Jan *van Bloys*, haar ouderlijk huis ter beschikking gesteld van de clarissen voor het oprichten van een klooster volgens de tweede regel van de H. Clara. De aanpalende woning van ridder Walter *vanden Tympel* werd eraan toegevoegd en, onder toezicht van Dirk van Munster, gardiaan van de Minderbroeders, werden de kloostergebouwen met de kapel opgetrokken van aan het Breugelcollege, gelegen in de Nieuwstraat tegenover het Vicuscollege.

³⁷³ Vaak droegen de vondelingen iets bij zich dat de moeder moest toelaten, wanneer zij zich in een betere financiële situatie bevond, om het kind later terug op te eisen. In de praktijk gebeurde dit zeer weinig – volgens sommige onderzoeken in amper 7% van de gevallen.

³⁷⁴ Uit de Griekse mythologie, typische vondelingennamen te Mechelen begin 19e eeuw.

Tussen 1597 en 1634 werd het klooster grotendeels herbouwd, maar op 2 mei 1783 bij beslissing van keizer Jozef II – werd het opgeheven. In 1785 diende het als militaire bakkerij voor het Oostenrijkse leger. In 1786 werd het verkocht aan architect Louis Montoyer, die het met de grond liet gelijkmaken.

Afbeelding: het Mgr. Ladeuzeplein in vroegere tijden³⁷⁵

Het zou echter nog tot 1829 duren vooraleer men tot de nivellering van de plaats en aanpalende gracht overging. Deze *Volksplaats* langs de vier zijden bebouwd met particuliere woningen, werd later *Vosseplein* of *Ellekensmarkt* genoemd vanwege haar wekelijkse functie als openbare markt. Bij het volk bleef het echter de “*kerlisse*” (in hardnekkige herinnering aan de clarissen). In 1940 werd deze plaats omgedoopt tot “*Monseigneur Ladeuzeplein*”, ter herinnering aan de gewezen rector van de universiteit die aan de Leuvense Hogeschool een grote uitbreiding had gegeven.

1788 - Jacobus Lauwers huurde grond nabij het klooster van Leliëndale (Leest)

Op 30 december 1788 verkochten Peter Jan Moortgat en Marie Cornelia De Hertog, inwoners van Londerzeel, voor 1225 gulden aan Jan Baptist Govaerts en Barbara De Bulpaep, inwoners van Leest, een half bunder land te Leest, grenzend aan het klooster van *Leliëndaal* in twee zijden, aan Juffrouw Van de Venne en aan de waterloop.

Het goed was sinds 1729 in bezit van Livien Moortgat. Na diens dood ging het over naar Peter Jan Moortgat. Jaak Lauwers 🇺🇦 had het land in huur.

Foto: de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Leliëndaal in de Mechelse binnenstad aan de Bruul 52-56.³⁷⁶

³⁷⁵ Prent Mgr. Ladeuzeplein uit private collectie (Publiek Domein, 18e eeuw).

³⁷⁶ © Bewerkt kaartfragment: scan uit private collectie (Publiek Domein, 17e eeuw) en kaartbewerking © Google maps, 2018, onder gebruikslicentie. – Foto kerk Onze-Lieve-Vrouw van Leliëndaal onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0 van

Jaak Lauwers werd ook op 2 januari 1795 nog vermeld als buur, bij de verkoop van Domien J.H. D'Hannosset, weduwnaar van Francisca Josepha, barones *de Wevelinckhoven*, die voor 1000 gulden aan Willem De Vos, inwoner van Zemst, en zijn vrouw Jeanne Verheijden, een stenen huis met hoven en varkenshok verkocht, gelegen te Zemst aan de Steenweg, grenzend aan Sr. Jaak Lauwers en aan de verkoper zelf.

Het schepenregister van Oliveten vermeldde op 26 januari datzelfde jaar de verkoop door Domien Stevens aan Jaak Lauwers en zijn vrouw Sophie Petit voor de ene helft, en aan Jan Baptist Le Page en zijn vrouw Jeanne Hoorickx voor de andere helft, allen inwoners van Zemst, een huis, grenzend aan de Steenweg, aan de erfgenamen Van Thilt en aan Jan B. Vercammen.

Het klooster in Hombeek (1233-1582)

Nadat zij een stuk grond verwierven van pastoor Lambert van Nosseghem, vestigden 18 nonnen uit het Norbertinessenklooster van Sint-Joris-Winge zich in 1233 in Hombeek. Een legende verhaalt dat op de plaats waar zij een klooster stichtten, 18 vogels zeven maal per dag kwamen fluiten. Dat verklaarde ook waarom de nonnen maximaal met 18 mochten zijn. De plaats van dit eerste klooster was het best te situeren aan de Zenneovergang van de oude heirbaan van Asse over Kapelle-op-den-Bos en Hombeek naar Mechelen, waar deze de Zennebaan kruiste.

De bezittingen van het klooster breidden zich uit tot een molen en een pachthof aan de Zenneweg, twee

pachthoven (*Hof ter Schommen* in de Schoorstraat in 1250, *Hof Ter Most* in de Larestraat in 1480), en pachthoven in Leest en Tisselt. Zij werden de belangrijkste grootgrondbezitters van de gemeente in de 350 jaar dat het klooster er was.

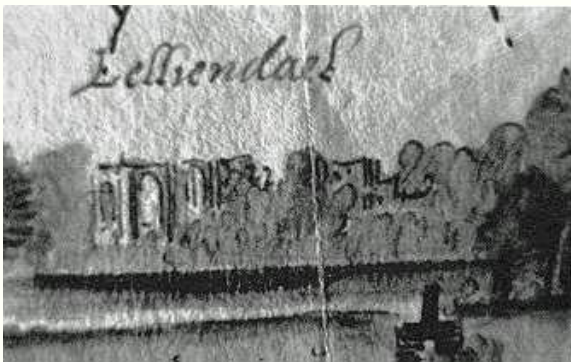
Op 23 augustus 1566 werd het klooster zwaar gehavend door beeldenstormers. Ruiten werden stukgeslagen, beelden vernield, en een deel van de inboedel werd geplunderd. Een jaar later volgde een afrekening door de hertog van Alva, Fernando Alvarez de Toledo.

Een gift van 500 Rijnse guldens door de nonnen, mocht niet verhinderen dat de Spaanse soldaten het klooster plunderden. De Norbertinessen vluchtten via Mechelen naar Keulen, en zouden pas na de onlusten weerkeren in de streek.

In 1578 werd het klooster volledig verwoest na nieuwe onlusten. De overgebleven, vaak gerestaureerd en in stand gehouden, pachthoven en gronden zouden op 11 september 1582 door Karel *de Levin*, gouverneur van Mechelen, worden opgekocht. Er was altijd iemand die winst maakte op het leed van anderen...

Kaarten: situering van Norbertinessenprijorij van Leliëndale, grenzend aan Zemst (*Semps*) op een oude kaart, niet precies gedateerd, van het hertogdom Brabant. Jaak Lauwers pachtte grond in het noorden van Zemst. Hierna: verwijzingen naar Leliëndale op een hedendaagse kaart. Het klooster bevond zich oorspronkelijk in de buurt van het huidige cultuurhuis in Hombeek, en verhuisde in 1591 naar wat nu de Lange Schipstraat 25 is in de Mechelse binnenstad, nabij de kerk. De oude kaart heeft een iets afwijkende projectie (noord-zuid as) dan de recente kaart.

Ad Meskens, 2013 (Bron: Wikimedia). – Prent “Verwoesting Leliëndale in Hombeek” uit private collectie (Publiek Domein, 17e eeuw).

Afbeelding: de verwoesting van het klooster in Hombeek volgens een 17^e - eeuwse prent. Bij de verkoop in 1788 werd verwezen naar dit 'oude' domein van het klooster in Hombeek, niet naar de nieuwe vestiging in Mechelen vanaf 1591.

1790 – Dominic Lauwers krijgt een messteek in Huis ten Halve (Londerzeel)

In de nasleep van de zogenaamde Brabantse Omwenteling in 1789-1790, eind augustus 1790, stuurde de Oostenrijkse keizer Leopold II troepen naar Brabant. Het pas opgerichte leger van de Verenigde Belgische Staten werd gemobiliseerd in Gent. Gent was tussen 13 en 16 november 1789 ingenomen tijdens de “*Vier Dagen van Gent*”.

Bij dit leger sloten zich ook jonge mannen uit Londerzeel aan. Onder de vrijwilligers vonden we de 21-jarige Dominic Lauwers ³⁷⁷ en de 22-jarige Hendrik Van Crombruggen ³⁷⁸.

³⁷⁷ Hij werd geboren op 27 april 1769 in Londerzeel als zoon van Frans Lauwers en Katrien Adriaensens (gehuwd op 20 juni 1748 in Lippelo).

³⁷⁸ Hij werd geboren in Londerzeel als zoon van Jan Van Crombruggen en Maria Goossens.

De Brabantse omwenteling

De aanleiding tot de opstand in Brabant, was een groeiende onvrede bij de bevolking en de geestelijkheid ten opzichte van de Oostenrijkse overheersers. Onder meer de keizerlijke edicten van 1789 waren druppels die de emmer deden overlopen, omdat deze een verdere hervorming van de bestuurlijke en rechterlijke macht aankondigden, terwijl de misnoegdheid al jaren groeide.

In mei 1789 kreeg het geheime genootschap “*Pro aris et focis*” (“Voor Outer en Heerd”) vorm door opstandige burgers en geestelijken in Brabant. Hendrik van der Noot verzamelde een leger in Breda, en dat trok onder leiding van Jan Andries Vander Mersch het keizerlijke Brabant binnen. Hoogstraten werd bevrijd en opstandeling Van der Noot publiceerde er op 24 oktober het “*Manifest van het Brabantse Volk*”.

Afbeelding: de “Brabantse driekleur” zoals die in Brussel werd gevoerd in december 1789.³⁷⁹

Op 27 oktober 1789 namen de opstandelingen Turnhout in, en Gent, Tienen en Diest volgden in november dat jaar. Toen ook Brussel in november 1789 werd ingenomen, sloegen de Oostenrijkse ambtenaren op de vlucht. De in België gerekruteerde soldaten deserteerden.

België zou België niet zijn, mocht er niet al snel onenigheid ontstaan in de rangen van de opstandelingen. Behoudsgezinde staatsgezinden voerden de plak in de Staten van Brabant waarin steden als Brussel, Antwerpen en Leuven een doorslaggevende rol speelden. Zij zochten steun bij Pruisen, dat sinds november 1789 troepen in het prinsbisdom Luik had. De *Vonckisten* hadden meer aanhang in Henegouwen en Vlaanderen en stonden een democratische centrale staat voor. Mogelijk lonkten zij naar een constitutionele monarchie naar Frans model, mogelijk een regering onder de Oostenrijkse vorst. Alleszins keken zij ook naar de Verenigde Provinciën in het noorden. Een reactie van Oostenrijk kon niet uitblijven.

Het keizerrijk Oostenrijk reageerde

De Oostenrijkse keizer Jozef II overleed op 20 februari 1790. Leopold II volgde hem op. De Pruisen lieten de opstandelingen in de steek en Oostenrijk herstelde de macht met het herstel van de wet en een algemene amnestie.

Het Oostenrijkse leger nam Brussel in september 1790. Ook Londerzeel bleef niet onberoerd. Londerzelenaars als Dominic Lauwers sloten zich aan bij het patriotten leger. Graaf Carolus Hendrik Boot, *heer van de heerlijkheid Londerzeel*, liet meteen de Brabantse driekleur weghalen van het dorpsplein om het naar zijn kasteel op Ursene te brengen. Het Oostenrijkse leger voerde slag bij Turnhout, en de schermutselingen breidden zich uit over heel Vlaanderen, tot in Henegouwen, Namen en Limburg.

In december 1790 zat Dominic Lauwers in de herberg “*Huis ten Halve*”³⁸⁰. Hij was met andere rebellen zich gaan aansluiten bij het leger van de patriotten in september en was teruggekeerd naar Londerzeel. Niet iedereen keerde terug. Hendrik Van Crombruggen was in september ziek geworden, mogelijk gewond, en was in het hospitaal van Marche-en-Famenne overleden. Dominic werd in de herberg aangesproken door

³⁷⁹ © Afbeeldingen munten uit privé collectie – reconstructie Brabantse driekleur Laurentii.be, 2020 – afbeelding munt “*Domini est regnum*” onder Creative Commons licentie CC0 1.0, Jacques Verlaeken, 2012 (Bron: Wikimedia).

³⁸⁰ Dit is ook in 2020 nog een café tussen Londerzeel en Londerzeel Sint-Jozef, aan Klein Holland in Londerzeel. In het najaar 2020 wordt het een eetcafé met groot terras. Het wordt al enkele generaties uitgebaut door families Van Keer.

een kozijn van zijn moeder, de 58-jarige Jan Adriaensens. Deze Jan was keizersgezind “en was dat altijd geweest, en die reputatie hebbend”. Jan moet smalende opmerkingen hebben gemaakt over de vrijwilligers die zich voor het leger van de patriotten hadden gemeld in september. “Waar zijt gij nu met uwen standaard?”, stond in een getuigenverslag. Jan moest volgens de overlevering gezegd hebben dat hij geen stuiver voor dat leger had willen geven en lachte Dominic uit. Een andere patriot verweet Jan “een vijg” te zijn, en Jan, bijgestaan door zijn broer Peter en zijn zoon Antoon, repliceerden dat men de zogenaamde patriotten voor 20 jaar zou moeten verbannen, en dat hun geld “Judaspenningen” waren. De waard van het Huis ten Halve, Philips Van Aken, moet de gemoederen nog hebben proberen te bedaren, maar er brak een handgemeen uit. Dominic Lauwers kreeg een messteek in het tumult dat volgde.

Chirurgijn Jan Baptist Verheyden werd er bij geroepen en stelde een snee van 4 vingers lang en 3 vingers breed vast in de zij van Dominic. Gelukkig was de messteek niet dodelijk en zou Dominic de aanval overleven. Op april 1791 werd Jan Adriaensens voor dit feit door de Vierschaar van Londerzeel veroordeeld in de herberg “de Croon”. Maar Jan liet het daar niet bij en ging op 7 mei 1791 in beroep. Hij kreeg gratie op 16 juli op advies van de procureur-generaal van Brabant.

De meeste staatsgezinden, inclusief hun leider Van der Noot, waren naar Noord-Brabant gevlucht. Vonckisten die er om verzochten, kregen amnestie. De keizer Leopold II was meer tactvol bij zijn hervormingen dat zijn voorganger Jozef II. Niet lang daarna vielen Franse revolutionairen Londerzeel binnen en de Oostenrijkers werden verdreven ³⁸¹.

Gangbare munten in de Oostenrijkse tijd

Afbeeldingen: (1) 2 Schellings geslagen in 1753 onder Maria Theresia, (2) een zilveren Kronenthaler van 1784 onder Joseph II, geslagen in Brussel toen Brabant deel uitmaakte van de Oostenrijkse Nederlanden, (3) 20 Kreuzer geslagen onder Leopold II in 1791, (4) een Kroon uit 1793 uit Wenen, geslagen onder Frans II. De gebeurtenissen spelen zich af onder de regering van Frans I, gehuwd met de erfdochter van de Karel VI Maria Theresia van Oostenrijk (1745-1765), van Jozef II (1765-1790), van Leopold II (1790-1792) en van Frans II (1792-1795) van Habsburg-Lotharingen.

³⁸¹ Zie ook het verhaal van de Oostenrijkse soldaat Jan Pessendorfer uit 1793. Andere bronnen: o.m. verhaal bewerkt door Louis De Bondt en Frans Halleman.

Afbeelding: Een 'Belgische' munt van 1790 met het opschrift "Domini est regnum". De zogenaamde "Belgische" leeuw is eigenlijk de Nederlandse, en deze houdt het schild van de vrijheid vast. "Judaspenningen", noemden keizersgezinden het geld.

1791 - Peter Lauwens, een opmerkelijke getuigenis te Leest

Van Peter Lauwens is een merkwaardige getuigenis achtergebleven. De relatief rustig verlopen 18de eeuw, op uitzondering van de oorlog (1744-1748), werd bij het naderen van de eeuwwisseling door de bevolking eerder nerveus beleefd. Het begon reeds te gloeien rond 1789 met de Brabantse Omwenteling, waarbij in Mechelen in de Bruul werd geplunderd. Allerlei politieke strekkingen werden geboren zoals de vrijmetselaars, de Staatsen, de Vonckisten, de Keizerlijken, die allemaal hun eigen herbergen hadden.

In 1792 was er een grote vechtpartij in de Katelijnestraat te Mechelen waarbij onder meer gebruik gemaakt werd van pistolen en degens. Hierbij was nota bene de conciërge van het stadhuis betrokken en er viel een dode. Hetzelfde jaar vielen er gewonden bij een messengevecht in *de Rooselaer* te Leest. In hetzelfde dorp bekende een jaar vroeger een man op een volkse manier in het openbaar dat hij de dochter van een schepene zwanger had gemaakt. De vader en de dochter maakten van de aanwezigheid van tal van getuigen gebruik om de bekentenis te laten acteren bij een notaris. Hierna de notarisakte.

"Op heden den 7 february 1791 compareerde voor mij Notaris ondergeschreven geadmitteert in Sijne Majesteyts Grooten Raede tot Mechelen residerende present de ondergenaemde getuygen Petrus Lauwers oudt omtrent de twee en veertigh jaren ende Franciscus Verschueren oudt omtrent de ses en twintigh jaeren beyde inwoonders van Leest de welcke verclaeren ten versoecke van Maria Catharina Van Asch oock inwoondersse van Leest noghtans sonder inductie ofte juriactie van gemaect dan alleenelijck in faveur van justitia."

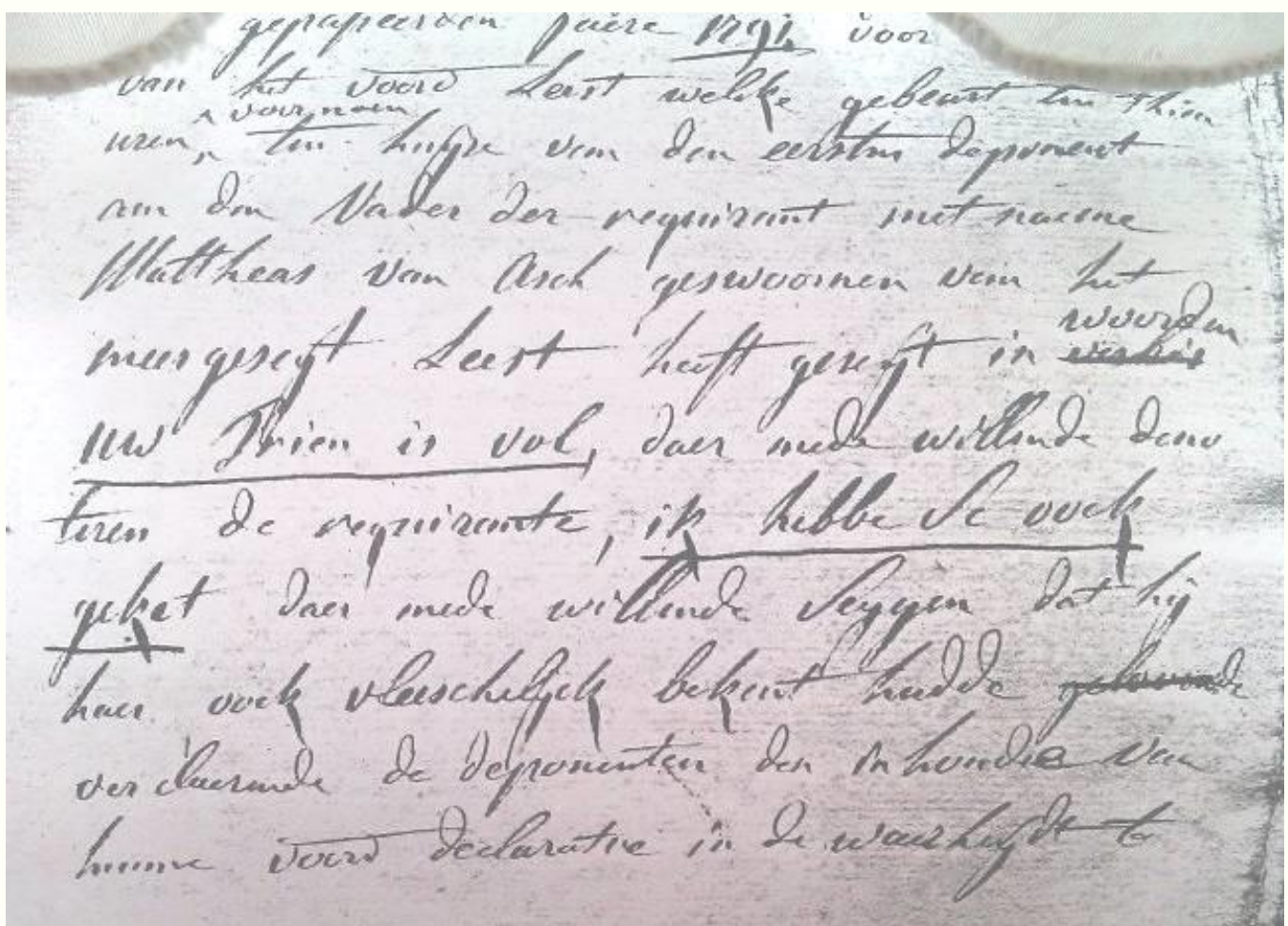
Eedt biedende der aensoght sytede waerachtigh te wesen dat Jacobus Somers oock inwoonder van Leest op sondagh voor Kersmisse van den gepasseerden jaere 1791 voor den hooghmissen van het voorsejde Leest welcke gebeurt ten thien uren ten huuse van den eersten deponent aen den vader der requirant met naeme Matheas Van Asch geswoornen van het meergesegt Leest heeft gesegt in woorden "Uw trien is vol", daer mede willende denuteren de requirante, ik hebbe se oock geket daer mede willende seggen dat hij haer oock vleselyck bekend hadde verclaerende de deponenten den inhoud van hunne declaratie in de waerheyt te bestieren ende geven voor redenen van wetenschap de gene uyt hunne declaratie pretenderende ende het gene voord behoort alene gedaen ende gepasseert binnen Mechelen present D'Heer Jan Franciscus Claes coopman ende Philippus Van Assche als getuygen ten eenen versoght."

Jaak Somers belandde in ieder geval in de gevangenis van Mechelen, waar er melding wordt gemaakt van zijn vrijlating in 1795. Zijn moeder had naar het stadsbestuur een smeekbrief gestuurd met deze bedoeling. Niettemin moest hij binnen de 14 dagen ten behoeve van de armen 200 *viertelen* koren naar het stadsmagazijn brengen.

We vermoeden dat hij bij de Leestse Somers hoorde en hij op 23 oktober 1797 in Walem huwde met Marie Katrien Voet.

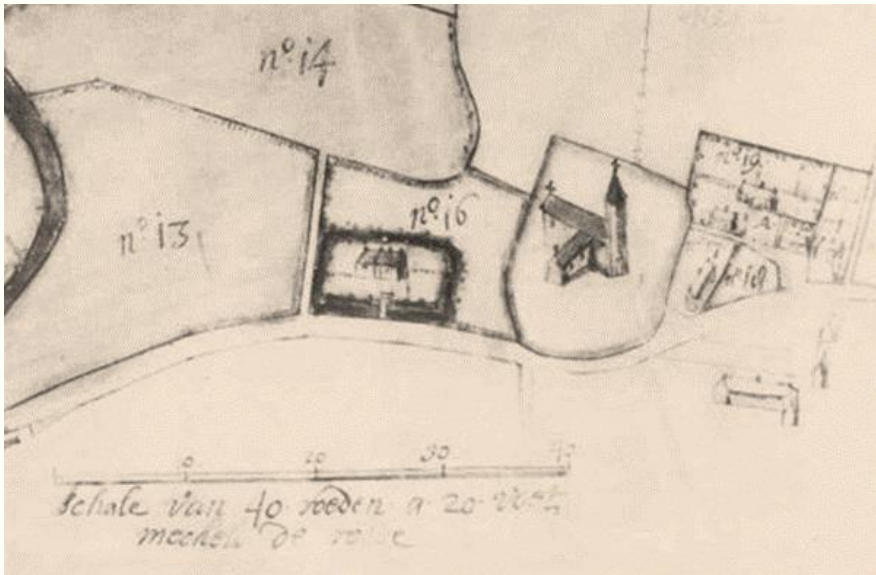
Peter Lauwens was geboren op 11 mei 1750 te Leest als oudste zoon van Hendrik Lauwens en Lucie Van Aken. Hij verloor zijn moeder in december 1761, toen hij 11 jaar oud was. Zijn vader hertrouwde nadien met Jeanne De Sme(d)t.

Peter Lauwens huwde op 6 november 1781 te Leest voor de kerk met Marie Diddens. Peter was toen 31. Marie Diddens, geboren op 8 april 1754 te Leest als dochter van Jan Diddens Jan en Anna Dicens, was vier jaar jonger. De getuigen bij het huwelijk waren vader Hendrik Lauwens en Joos Van Vaerenbergh.

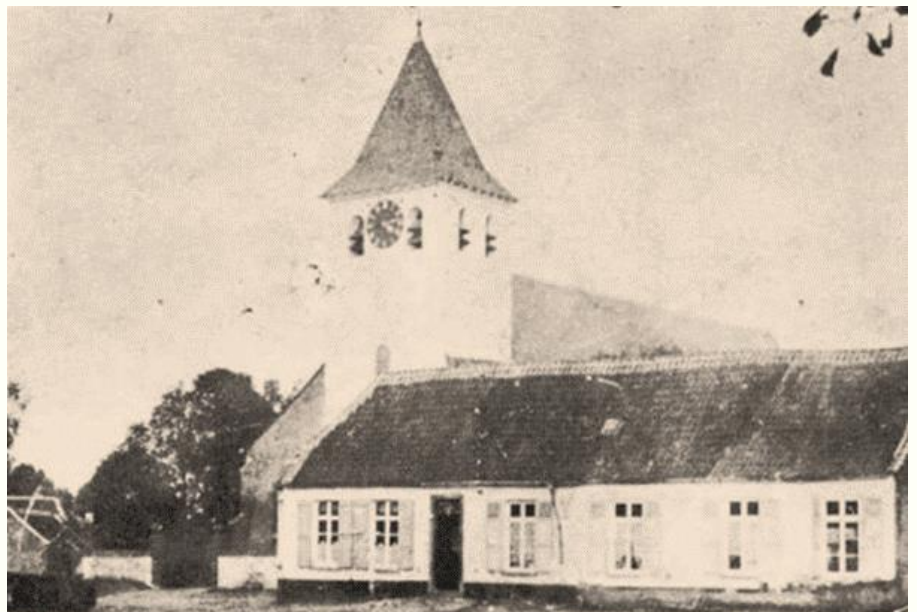
Afbeelding: extract van de getuigenis zoals ze werd neergeschreven in 1791 ³⁸²

³⁸² © Scans uit private collectie Laurentii.be: akte, 1791 – kaartfragment landmeter Jan Van Acoleyen, 1694 - dorpsplein Leest en taverne "De Rozelaar", 1890-1910 (Publiek Domein) met dank aan Hugo Lauwens, Marcel Van Hoof.

Afbeelding: schets van de dorpskom van Leest naar het landboek van landmeter Jan Van Acoleyen. Nr. 16 is de pastorie, die toen van een slotgracht was voorzien. Nr. 17 is de herberg "De Rooselaer", behorend aan de kinderen van Adam Puttemans. De nrs. 19 en 20 waren respectievelijk de "huyssteden" van Matthijs Peeters en van koster Jaak Elias. De woning op nr. 21 behoorde aan Laureys Leeman.

Afbeelding: de oudst bekende foto van de herberg "De Rooselaer" op het dorpsplein van Leest dateerde van 1890. De herberg behoorde op dat moment tot Noldus Teughels. In 1907 werd deze verbouwd.

Afbeelding onder: dezelfde herberg "De Rooselaer" in 1910, na de verbouwingen van 1907. De oorspronkelijke herberg werd uitgebreid met een feest- en teerzaal door schrijnwerker Noldus Teughels. In het Pensenstraatje rechts woonden de families Absillis, Jacobs, Schelkens en Hellemans.

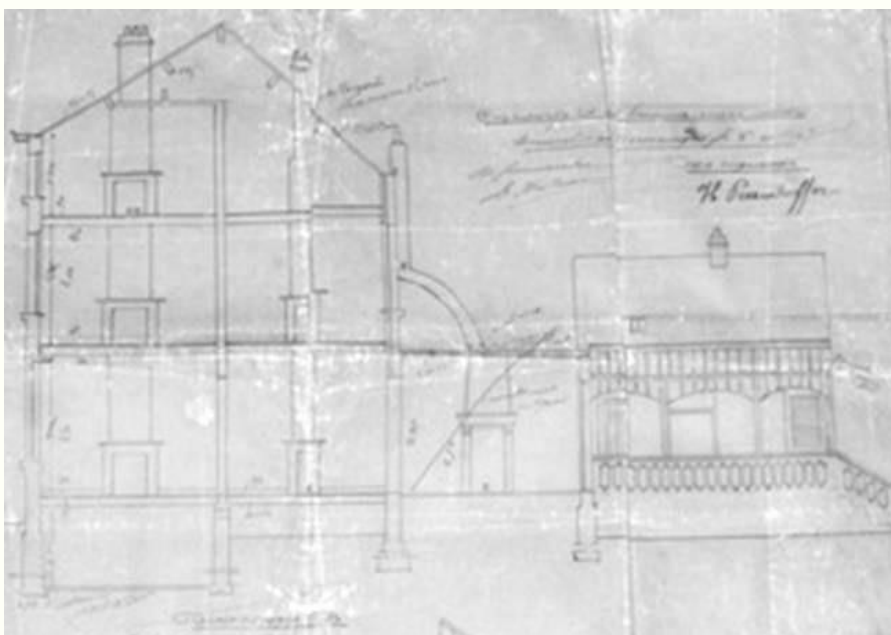
1793 - Jan Pesendorfer, een Oostenrijks soldaatveldwachter huwt Maria Theresia Lauwers

In 2006 vond architect Marc Toulouse plannen van een huis aan de Brusselsesteenweg te Mechelen die in 1890 in opdracht van bouwheer H. Pessendorfer werden getekend. Dit huis, dat nog steeds bestaat, behoorde tot één van de kleinkinderen van Willem of Jozef, de zonen van Jan Pessendorfer uit Zemst. Stamouder Jan Pes(s)endorfer was geen onbekende in onze stamboom. Hij was een Oostenrijks soldaat die in Brabant bleef en er huwde met Maria Theresia Lauwers 🇺🇦.

De nakomelingen vinden we terug in de streek. Zo was er de landbouwers dochter Louise Pessendorfer in Zemst-Bos die op dertienjarige leeftijd in dienst was bij een dokter op de Brusselse steenweg in Zemst. Zij was geboren in 1875 en werkte nadien nog in *De Groten Wolsack* op de Wollemarkt in Mechelen.

Jan Pessendorfer was soldaat-veldwachter, geboren in Waltaschas³⁸³, Keizerrijk Oostenrijk, omstreeks 1751.

Joannes Baptist Pessendorfer en zijn gezin worden genoteerd in de volkstelling van 1796 te Zemst. Jan had toen als beroep "klerk", 36 jaar oud. Zijn vrouw Maria Theresia werd genoteerd als 26 jaar oud. Het gezin had op dat moment "twee kinderen onder de 12 jaar". Dat stemde overeen met de gegevens uit het doopregister.

Eigenlijk hoefde het niet te verbazen dat "soldaat-veldwachter" Jan Pessendorfer, die diende onder de Oostenrijks bewind, in 1793 bij de inval van de Fransen afwezig gaf. Het verbaasde al evenmin dat hij in 1796 als "klerk" werd ingeschreven. Hij overleed op 2 juni 1803 te Zemst. Maria Theresia Lauwers maakte de teloorgang van de Franse bezetting nog mee, het bestuur onder Nederland en de geboorte van België.

Afbeelding: huis aan de Brusselsesteenweg te Mechelen waarvan de plannen in 1890 in opdracht van bouwheer H. Pessendorfer werden getekend³⁸⁴

³⁸³ De naam Pesendorfer komt nog steeds voor in Oostenrijk. Vermoedelijk gaat het om Waldaschaff in Beieren (zie afbeelding). In november 2004 nog, deed Dr. Eduard Pesendorfer, Landesambtdirektor te Oberösterreich, op mijn vraag navraag naar de herkomst van zijn familienaamgenoot Jan Pessendorfer, wiens naam oorspronkelijk als Pesendorfer moet zijn geschreven. De opper-Oostenrijkse provinciale archieven leverden evenwel geen spoor of aanduiding. Een andere mogelijke bron zijn de Austrian State Archives, section War Archives, Österreichisches Staatsarchiv, Abteilung Kriegsarchiv, A-1030 Wien, Nottendorfergasse 2. Ik heb dit spoor nog niet verder kunnen onderzoeken.

³⁸⁴ © Scan grondplan woning Brusselse steenweg 1890 uit private collectie, (met dank aan Marc Toulouse) - foto Waltaschas, Oostenrijk 2014 (met dank aan Meinestadt.de / Facebook groep Pesendorfer, Oostenrijk).

Afbeelding: het dorp Waltaschas, Oostenrijk

De naam Pesendorfer komt nog steeds voor, voornamelijk in Oostenrijk ³⁸⁵.

In november 2004 nog, deed Dr. Eduard Pesendorfer, Landesambtdirektor te Oberöstereich, op mijn vraag navraag naar de herkomst van zijn familienaamgenoot Jan Pessendorfer, wiens naam oorspronkelijk als Pesendorfer moet zijn geschreven.

Merk ook dat bij de geboorte van Jan Pessendorfers zoon Willem in 1796 ene Willem Wisman optrad als doopgetuige. Ook dit is een naam van Oostenrijkse origine.

Merk ook dat Marie-Thérèse Lauwers de kleindochter was van Jan Lauwers en Maria Schits (dochter van een bekeerde Lutheraan).

1796 - De volkstelling van Humbeek

Verschillende families Lauwers worden vermeld met hun woonplaats tijdens de volkstelling die het Franse bestuur organiseerde te Humbeek in 1796:

- Peter Solly (*Soli*), 47 jaar oud en wever, woonde met zijn echtgenote **Katrien Lauwers** , 47 jaar oud en afkomstig van Meise, in de *Daelstraete* te Humbeek. Het gezin telde twee kinderen onder de twaalf jaar. Jacques Solly, 16 jaar, en Hendrik Solly, 10 jaar, werden vermeld alsook een knecht **Jacques Lauwers** , 51 jaar oud ³⁸⁶. Verschillende Van Hemelrijck kwamen in de volkstelling te Humbeek voor als dienstpersoneel. Buren waren Jacoba Van Hemelrijck en haar echtgenote Jacques Van Doorslaer, pachter.
- Peter De Vos, 47, en zijn vrouw **Petronella Lauwers** , 27, woonden "aen de kercke" in bij (schoon-)vader Jan De Vos, 84 jaar oud ³⁸⁷.
- **Peter Lauwers** , 49 en landbouwer, woonde met zijn echtgenote Maria Huygens, 52 jaar en afkomstig uit Oppem, in de *Molenstraete*. Op dat moment woonden **Ann Katrien Lauwers**, 22, **Lucas Lauwers**, 20 en **Jan Baptist Lauwers**, 17, nog thuis.
- François De Nil, 67 jaar en landbouwer, woonde met zijn echtgenote **Petronella Lauwers** , 58, in de *Molenstraete*. Bij het gezin woonde Barbara Van Hemelrijck in als meid, 18 jaar oud.
- Peter De Bont, 28 en landbouwer, woonde met zijn echtgenote **Liesbeth Lauwers** , 25 en afkomstig van Meise, in de *Cruysstraete* te Humbeek. Er werden twee inwonende kinderen onder 12 jaar vermeld.

³⁸⁵ Zie onder meer de Facebook groep "Pesendorfer" van Markus Pesendorfer, Wenen, Oostenrijk.

³⁸⁶ Mogelijk was dit Jacques Lauwers, geboren op 7 januari 1745 te Beigem als zoon van Seger Lauwers en Anna Van Hemelrijck Anna. Zijn vader was overleden op 24 april 1746 te Beigem.

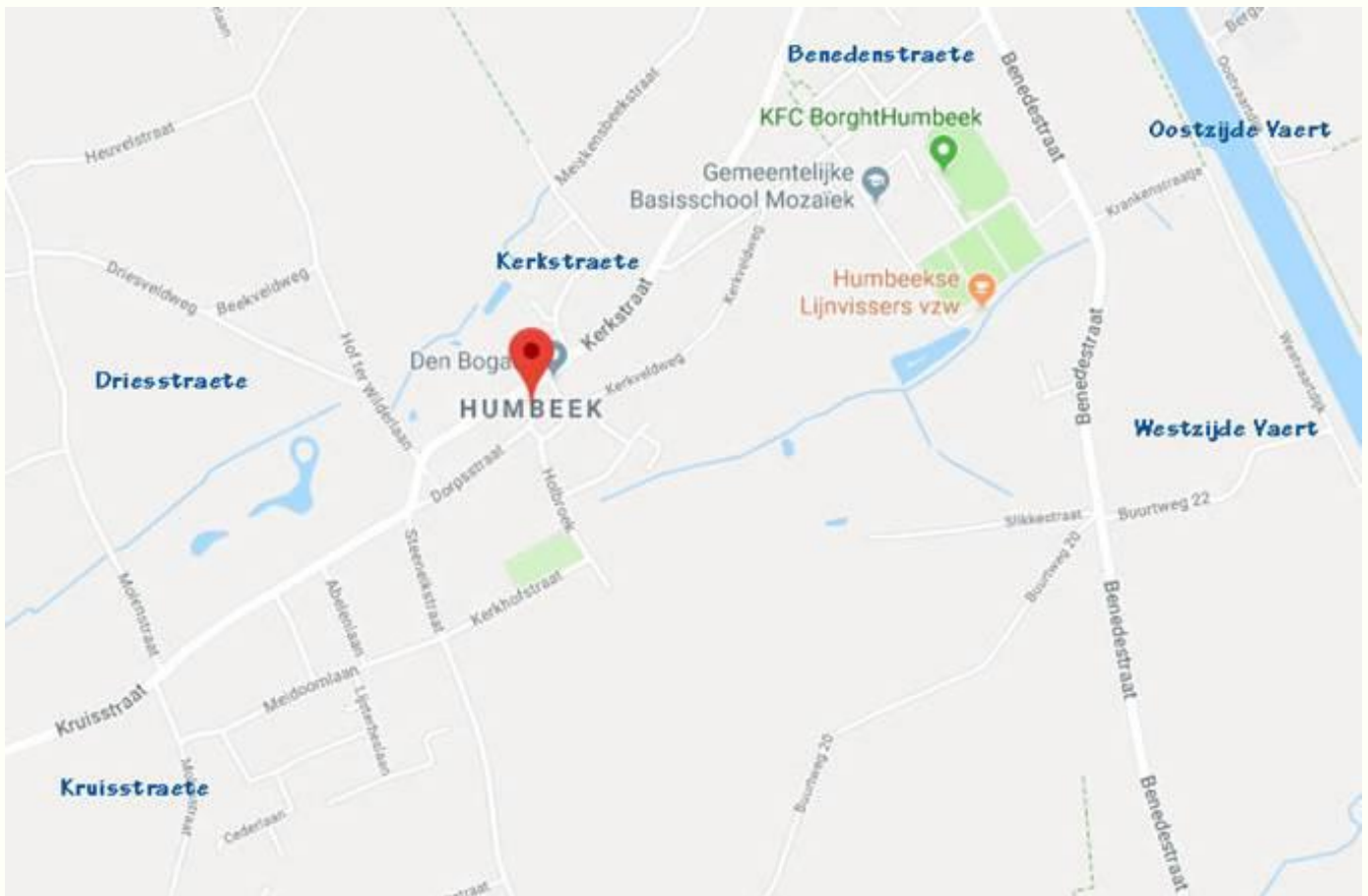
³⁸⁷ Petronilla Lauwers was vermoedelijk geboren op 12 december 1768 te Humbeek als dochter van Gerard Lauwers en Carolina Van Lindt.

- **Gielis Lauwers** , 81 en landbouwer, woonde met Jan De Valck, 60, en diens vrouw **Barbara Lauwers** , 40, "*aen de linde*" te Humbeek. De verwantschap tussen Gielis en Barbara was alsnog onduidelijk.
- Gielis Scheers, 70 en pachter, woonde met zijn echtgenote **Joanna Lauwers** , 60 en afkomstig van Beigem, "*aen de linde*" te Humbeek. Ook werden vermeld: Jan Scheers, 34, Philip Scheers, 32, Frans Scheers, 25, Peter Scheers, 20.
- Gielis Heremans, 40 en landbouwer, en zijn vrouw **Katrien Lauwers** , 39 en afkomstig uit Beigem, woonden in de *Foorstraete* te Humbeek met drie kinderen onder de twaalf jaar oud.
- Simon De Quint, 41, woonde met zijn vrouw (**Ann**) **Katrien Lauwers** , 36 en afkomstig van Beigem, in de *Foorstraete* te Humbeek. Er werden zeven inwonende kinderen onder de twaalf jaar vermeld, alsook Ann Katrien De Quint, 36 jaar oud ³⁸⁸.
- Josine Tistaert, 46, woonde met haar kinderen **Peter Lauwers** , 17, **Barbara Lauwers**, 16 en **Katrien Lauwers**, 12 in de *Driesstraete* te Humbeek. Zij werd in 1796 vermeld als weduwe van Peter Lauwers
- **Petronella Lauwers** , 69 en weduwe van Joos Vermoesen, woonde met haar zoon Hendrik Vermoesen, 36, in de *Driesstraete* te Humbeek.
- **Corneel Lauwers** , 21 en landbouwer, woonde met Jeanne Van Den Brande, 29, in de *Driesstraete* te Humbeek. Er werd melding gemaakt van twee kinderen onder de twaalf jaar.
- Peter Janssens, 61 en landbouwer, en zijn echtgenote **Liesbeth Lauwers** , 55 en afkomstig van Beigem, woonden "*op het casteel*" met hun zonen Hendrik Janssens, 24 en Joseph Janssens, 16.
- Frans Vermeren, 30 en landbouwer, woonde samen met Jeanne Cockelberghs, 22, en **Maria Lauwers** , 49 en weduwe van Jan Vermeren, in de *Benedenstraete* te Humbeek.
- Frans Van De Perre, 63, Barbara Tistaert, 62, Frans Van De Perre, 23, Therese Janssens, 22, en **Liesbeth Lauwers** , 20 woonden aan de "*Westzijde Vaert*" te Humbeek. Liesbeth Lauwers werd geboren op 2 oktober 1775 te Humbeek als dochter van Peter Lauwers en Josine Tistaert. Haar moeder was weduwe en woonde in de *Driesstraete* (zie hoger).
- Hendrik De Wolf, 65 en landbouwer, woonde samen met Barbara Moens, 55 en meid, en **Jeanne Lauwers** , 20 en meid, aan de "*Westzijde Vaert*" te Humbeek.
- Jan Baptist Potoms, 33 en landbouwer, woonde met zijn vrouw Joanna Suys, 24, en (vermoedelijk zijn moeder) **Katrien Lauwers** , 67 en weduwe van Jan Baptist Potoms, aan de "*Oostzijde Vaert*" te Humbeek ³⁸⁹.
- Anna Govaerts, 74 en weduwe van **Jan Baptist Lauwers** , woonde met haar kinderen **Barbara Lauwers**, 22 en **Joos Lauwers**, 14, en met haar zuster Maria Govaerts, 70, aan de "*Oostzijde Vaert*" te Humbeek ³⁹⁰.

³⁸⁸ Merk ook dat Jacques Lauwers omstreeks 1773 in het naburige Ramsdonk was gehuwd met Liesbeth De Quint.

³⁸⁹ In deze gegevens zit een discrepantie: volgens andere bronnen wordt Jan Baptist Potoms eerder vermeld als weduwnaar van Katrien Lauwers.

³⁹⁰ Zij was ongeveer een jaar vóór de volkstelling weduwe geworden.

Afbeeldingen: Op een recente kaart van Humbeek en omgeving vinden we verschillende straatnamen terug die bij de volkstelling van 1796 werden vermeld: de *Driesstraete*, de *Benedenstraete* en de *Cruysstraete* te Humbeek, de *Molenstraete* te Nieuwenrode en te Beigem, en de *Daelstraete* te Beigem.

De Sint-Rumoldus straat, de Kerkstraat, de Kerkveldweg en de Kerkhofstraat verwijzen naar de plaats die toen "aen de kercke" werd genoemd.

Ook de "Oostzijde Vaert", en de "Westzijde Vaert" zijn nog steeds herkenbare plaatsen. Niet meteen gevonden: "aen de linde", en de "Foorstraete".

Met "op het casteel" werd vermoedelijk het 's Gravenkasteel te Humbeek bedoeld. Wanneer we inzoomen, blijkt hoe dicht de parochies Humbeek, Beigem en Nieuwenrode bij elkaar liggen ³⁹¹.

³⁹¹ Bewerking kaartfragment © Google maps, 2018 en satellietbeeld © Aerodata International Surveys, CNES / Airbus, DigitalGlobe, Landsat Copernicus Kaartgegevens Google, 2018 onder gebruiksvoorwaarden.

1796 - Jan Frans Lauwens, ordehandhaver te Mechelen

Jan Frans Lauwens werd vermeld als ordehandhaver te Mechelen bij de volkstelling van 1796. Hij was geboren op 13 januari 1761 in Leest als zoon van Hendrik Lauwens en Lucie Van Aken en ging door het leven bij zijn tweede naam - hij had immer een oudere broer Jan die bij die naam ging. Frans was op 16 april 1793 gehuwd met Jeanne Katrien Sleebus. Het koppel woonde na het huwelijk enkele jaren in Puurs waar twee kinderen werden geboren.

Afbeelding: uniform van de 'Officiere der Stad Mechelen' of ordehandhavers, omstreeks 1800. De mantels hadden een scharlaken rode kleur.³⁹²

Bij de volkstelling in Mechelen van 1796 (het "Jaar IV" onder het Franse regime) werd hij vermeld met zijn tweede naam. Jeanne Katrien Sleebus werd foutief geregistreerd als "*Slievens Anna Catharina*". Jan Frans werd geregistreerd als "40" jaar oud (in werkelijkheid 34), en Jeanne als zijnde 32 jaar. De naam "Sleebus", in het Mechels dialect uitgesproken als "*Slië(b/v)es*", werd genoteerd als "Slievens".

Vergissingen met leeftijden en schrijfwijzen waren overigens niet ongewoon, gezien de afwijkende jaartelling ingevoerd onder de Fransen.

Het gezin woonde op het moment van de volkstelling 'extra muros' (buiten de stadsvesten) in Mechelen.

Bij het huwelijk van Jan Frans Lauwens en Jeanne op 16 april 1793 te Leest waren Antoon Lauwens en Jan Baptist Vloeberghen getuigen.

Jeanne Katrien Sleebus werd geboren te Puurs. Zij overleed op 12 mei 1822 te Mechelen.

Jan Frans was ook landbouwer te Mechelen. Hij hertrouwde op 26 april 1826 te Mechelen met Francisca Van Noten. Het gezin woonde in het gehucht Auwegem te Mechelen, maar had ook elders gewoond. Zoon Jan Frans was geboren op 2 februari 1785 te Puurs. Een dochter Ann Katrien, werd gedoopt op 4 januari 1794 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw (getuigen Buelens Franciscus en Vloeberghs Anna Catharina), waar ook zoon Peter werd gedoopt op 2 september 1795 (getuigen Peter Lauwens , Sleebus Maria Theresia). Hij overleed op 16 maart 1808, 12 jaar oud.

Het gezin woonde te Mechelen tijdens de volkstelling. Andere zonen als Peter Jan, werden er geboren op 8 juli 1797 (getuigen Anne Marie Walschaerts, 21, en Adriaan Verreth, 37, bureauchef) en Jacques Lambert zag er het daglicht op 17 september 1800. Ook Anne Marie werd er geboren op 10 oktober 1803 en Joseph, op 29 september. Joseph overleed op 15 januari 1861 te Hemiksem. Merk ook dat Antoon Sleebus op 3 mei 1685 te Lippelo huwde met Marie Lauwers van de Klein-Brabantse tak.

Na de Belgische onafhankelijkheid vonden we Jan Frans terug als landbouwer in het gehucht Auwegem in de Adegemstraat. Hij overleed er op 23 september 1845.

³⁹² © Bewerking prenten uit private collecties: "De Officiere der Stad Mechelen", 1800 – Brusselse poort, 19e eeuw – stadszicht Mechelen, 1560 (Publiek Domein).

Prent: de Brusselpoort in de 19^e eeuw

Frans tweede vrouw Francisca werd geboren op 1 juli 1791 te Rijmenam als dochter van Jacques Van Noten (overleden op 1 november 1806 te Rijmenam) en Ann Katrien Van Hoof. Zij was dienstmeid en dagloonster en overleed op 4 april 1861 in de Keizerstraat 5 te Mechelen, melding "*weduwe van Lauwens Jean François*".

Uit dit huwelijk werden nog drie kinderen geboren: Florent werd geboren op 23 februari 1827 te Mechelen. Hij overleed er op 6 februari 1828. Peter Jan werd geboren op 12 februari 1829 te Mechelen, en Jeanne Marie werd geboren op 6 april 1832 te Mechelen. Zij overleed er op 5 oktober 1889.

Kaarten uit die tijd gaven een goed idee hoe Mechelen gezien werd vanaf het platteland. In die tijd waren de stadsomwallingen nog intact. De stadsomwalling lag ongeveer 5,5 km rondom de stad en omsloot een gebied "*intra muros*" of "binnen de stadsmuren" van 120 ha. In 1800 sprak men nog van 8 'poorten', al hadden die vaak een andere bestemming gekregen, bijvoorbeeld als opslagplaats. We weten dat de Zandpoort al in 1546 zwaar gehavend was na een ontploffing. De stadsomwalling verloederde de eeuwen nadien en verdween, met de finale afbraak tussen 1780-1813, op de Brusselpoort en kleine delen zoals de "*Centjesmuur*" na, aan het begijnhof. Jan Frans Lauwens (1761-1808) maakte dit mee.

1796 - Jacques Lauwens, verbannen uit de Franse republiek (Antwerpen)

Jacques Lauwens , "*ex-Chartreux*" werd vermeld te Antwerpen in de naamrol "*der tot deportatie of verbanning verwezen geestelijken van het kanton Antwerpen*". Het ging om arresten waarin de namen van duizend geestelijken voorkwamen die moesten worden aangehouden en gedeporteerd of verbannen uit de "*république*", inzonderheid in het departement van de Twee Neten. Als datum en plaats van het arrest werd vermeld: "*Paris, le quatorze Brumaire l'an sept de la République Française*".

Afbeelding: Jacques Lauwens (1770-1838) was priester en deken te Antwerpen ³⁹³

Jacques Lauwens werd priester in 1796, het jaar na het overlijden van zijn moeder, en werd pastoor van Sint-Walburga in 1797, van Sint-Antonius aan de Paardenmarkt in 1813, van Sint-Paulus in 1818 en van Onze-Lieve-Vrouw van Antwerpen in 1831. Hij werd er ook vermeld als deken van het district Antwerpen. Jacob Lauwers was geboren op 27 januari 1770 te Antwerpen als zoon van Peter Paul Lauwers, een steenhouwer, en Barbel Van Meerssen. Hij overleed op 14 januari 1838 te Antwerpen.

³⁹³ (cc) Foto Antwerpen, juni 2016 van Patrik Lauwens, gedeeld onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0.

1798 - Benedict Lauwers, aanvoerder van de boerenkrijg (Sint-Niklaas)

Benedikt Ferdinand Lauwers, geboren op 21 april 1777 te Kemzeke ³⁹⁴, was een aanvoerder van de boerenkrijg in die streek. Hij sneuvelde op 21-jarige leeftijd, met 16 metgezellen, in oktober 1798 in de Plezantstraat te Sint-Niklaas, bij een mislukte aanval op de stad. Nog één gezel werd kort nadien door de Franse bezetters gefusilleerd op de markt van Sint-Niklaas.

In de overlijdensakte stond dat Benedictus Ferdinandus Lauwers kinderloos en in treurige omstandigheden stierf in het ouderlijk huis om half vijf in de namiddag. De boerenkrijg was gestart op 12 oktober 1798 in Overmere, en was los gebarsten in honderden gemeenten van Vlaanderen omstreeks 21 en 22 oktober. In sommige streken als Klein-Brabant, liep de strijd uit tot november, in de Kempen tot begin december 1798 of langer (De 'guerrilla' van Van Gansen, Eelen en Helsen).

In 1999 ontdekte E.H. Daniël De Smet, superior van het Sint-Jozef klein seminarie te Sint-Niklaas, bij de heropbouw van een afgebrande vleugel aan de voormalige studiezaal van de seminaristen, een arduinen gedenksteen opgedragen aan de boerenkrijgaanvoerder. De steen was jaren verborgen gebleven achter een boekenkast.

De steen droeg de tekst "*Ter nagedachtenis van Benedictus Franciscus Lauwers, aanvoerder in den boerenkrijg, geboren te Kemzeke den 21 April 1777 en gesneuveld te Sint-Niklaas met zijne gezellen den 22 Oct. 1798 voor godsdienst en vaderland.*" De tekst bleek identiek aan deze van een gedenksteen, geplaatst in de buitengevel van de Sint-Jacobuskerk van Kemzeke op 23 september 1898.

De gedenksteen uit Sint-Niklaas werd overgebracht naar de kerk van Kemzeke en werd achteraan in de kerk geplaatst. Vermoedelijk werd de gedenksteen die in Sint-Niklaas werd gevonden, al in 1848 gemaakt, bij de herdenking van 50 jaar boerenkrijg, ofwel werd deze nog vroeger, mogelijk door de familie, in de kerk geplaatst en was deze na een instorting in 1845 verhuisd.

De kerk van Kemzeke beschikte nu over drie gedenksteden: één binnen de kerk en twee aan de gevel. Een nieuwe zwarte marmeren gedenksteen werd in september 1998 voor de oude geplaatst. Ook aan het geboortehuis van Benedictus Ferdinandus in de Kemzekedorpstraat werd naar aanleiding van de 200-jarige viering van de boerenkrijg in 1998, een gedenkplaat onthuld.

Afbeeldingen: De gedenksteen aan de Sint-Jacobuskerk van Kemzeke, geplaatst in september 1998. De boerenkrijgers voerden strijd onder de leuze "*Voor outer en heerd*", niet in het minst nadat in juli 1798 de zogenaamde conscriptie ³⁹⁵ was afgekondigd. Daarnaast de Plezantstraat te Sint-Niklaas in 1903, één van de drukste straten van de stad. ³⁹⁶

³⁹⁴ Sinds 1976 deel van de fusiegemeente Stekene.

³⁹⁵ conscriptie = verplichte legerdienst tijdens het Franse regime. Bronnen: o.m. *Bewerking van "Eenige aanteekeningen over den Besloten Tijd en den Boerenkrijg"*, P.F. Gebruers, Geel, 1899 en Centrale Administratie van het Dijle departement door Erik Martens.

³⁹⁶ © Foto gedenksteen Benoit Lauwers in Sint-Niklaas, 1998 (uit private collectie, 2002) en scan postkaart Plezantstraat, 1903 (Publiek Domein).

1798 - Jan en Peter Jan Lauwers, brigands tijdens de boerenkrijg (Kapelle-op-den-Bos)

In alle gewesten namen Vlaamse jongemannen deel aan de boerenkrijg in 1798, door de Fransen ook wel als "*la révolte de l'an VII*" bestempeld. Op de lijst van de Brabantse brigands kwamen Jan en Peter Jan Lauwers voor, twee zonen van de schoenmaker van de Steenweg te Kapelle-op-den-Bos.

Afbeelding: heel wat plaatsen herinneren aan de Boerenkrijg, zoals hier op de markt van Herentals. Het beeld werd honderd jaar later, in 1898 ingehuldigd ³⁹⁷

Zij waren toen 17 en 19 jaar oud. Notaris Van Den Bosch was kapitein van de Kapelse compagnie. De lijsten werden getoetst aan de nominatieve lijsten van de bevolking die het Franse republikeinse bestuur twee en een half jaar eerder had opgesteld. Het ging niet enkel om strijders die gewapenderhand de Fransen te lijf gingen.

Sommigen plunderden de eigendommen van de republikeinen. Enkelen werden verdacht van gewapend optreden, van aansporing of van organisatie van de opstand. Sommigen verklaarden bij hun aanhouding gedwongen te zijn geweest om op te trekken met de brigands. In enkele gevallen waren het gijzelaars die de Fransen namen als repressieve maatregel.

Op de lijst kwam Filip Brion voor, 58 jaar en boer, in 1768 te Kapelle-op-den-Bos gehuwd met Jeanne-Marie Lauwers . Hij woonde eveneens aan de Steenweg. Filip Brion werd op 6 december 1798 gevangen genomen en naar de Hallepoort te Brussel gebracht. Op 26 december 1798 werd hij vrijgelaten, samen met Jan Coeckelbergh. Ook zijn zoon Corneel Brion, geboren op 16 november 1773 te Kapelle-op-den-Bos, stond genoteerd als brigand. Een andere brigand was Hendrik De Mayer (gespeld als "De Meyer"), een zoon van Marianne Lauwers . Hij was geboren op 25 februari 1776 te Kapelle-op-den-Bos als tweeling, en woonde als boerenzoon in de Cuijemanstraat.

Twee naamgenoten, respectievelijk 41 en 55 jaar oud, boeren aan de Steenweg en in de Trieststraat, kwamen ook voor op de lijst. De oudste Hendrik De Meyer werd dezelfde dag als Filip Brion gevangen genomen en was naar de Hallepoort in Brussel gebracht. Zijn vergrijp moest zwaar zijn geweest, want deze Hendrik zou vervolgens op 14 december naar Valenciennes worden gevoerd, nadien naar Parijs, en zou pas na negen maanden opsluiting in vrijheid worden gesteld.

Brigand Filip Van Achter was een achttienjarige knecht van de Barbara Lauwers , toen al 16 jaar weduwe van Jan Baptist Van Den Eynde, van de Hellekenstraat.

³⁹⁷ © Foto monument Boerenkrijg, Herentals, P. Lauwers, september 2019. Met bijzondere dank aan Raymond Lauwers, heemkundige kring Humbeka, en Bart Doms, Erfgoedcel Kapelle-op-den Bos.

1798 – Corneel Brion bij de “aan te houden personen” (Kapelle-op-den-Bos)

Corneel Brion was gedoopt op 16 november 1773 in Kapelle-op-den-Bos als zoon van Philip Brion en Jeanne Lauwens . Op 26 november 1798, tien dagen na zijn 25^e verjaardag, werd een arrest uitgeschreven door de Franse bezetter om hem aan te houden. Corneel was pachter-landbouwer aan de Mechelbaan in Kapelle-op-den-Bos. Ook zijn vader Philip Brion werd gezocht. Waarom werden zij gezocht door de overheid?

Het gezin Brion-Lauwens had in de Oostenrijkse tijd blijkbaar sympathie voor de Oostenrijkers. De eerste dochter kreeg in 1771 de naam Marie-Thérèse mee. Vader Philip Brion was in 1783 en in 1788 schepen van Kapelle-op-den-Bos samen met Frans Talboom, Jan Verbruggen en Jan Van Asch. Samen met zijn zoon Corneel was Philip betrokken geraakt in de opstand tegen de Franse bezetter – die bekend zou worden als “de Boerenkrijg”.

Zoon Corneel werd aangehouden en naar Brussel gebracht, waar hij in de gevangenis van de Hallepoort werd opgesloten. Vader Philip was nog op vrije voeten en kreeg een gunstige verklaring van de commissaris en de vrederechter van Londerzeel, waardoor Corneel op 26 december 1798 op bevel van generaal Béguinot zou worden vrijgelaten. Dat ‘grapje’ kostte het gezin Brion-Lauwens naar verluid 1500 gulden.

Zij waren alleszins geen kleine pachters, want zij hadden inwonend personeel. Ook Corneel Brion had twee inwonende knechten en vier meiden: Pieter Jan Verbruggen, Willem Verbelen (uit Wolvertem), Thérèse De Maeyer (uit Leest), Jeanne Van den Heuvel (uit Blaasveld), Liesbeth Vekemans en Françoise Lauwers (uit Grimbergen). Ook de jongste dochter Jacqueline Brion, gehuwd met Antoon Buelens, was in goeden doen. Bij haar werkten drie inwonende knechten en twee meiden: Jan Baptist Gedaen (uit Beigem), Jan Coset (uit Mechelen), Peter Jan Van Ophem (van Antwerpen), Liesbeth De Valck (uit Humbeek) en Lucia De Bont (uit Wolvertem).

Ook nonkels Jan Lauwens en Michael Lauwens , broers van Jeanne Marie, stonden op de lijst van aan te houden personen in het arrest van 26 maart 1798. Michael werd op 6 december 1798 opgesloten in de gevangenis van de Hallepoort. Hij werd nadien gedeporteerd naar Valenciennes in Frankrijk, en de municipaliteit van Londerzeel ondernam op 10 januari 1799 pogingen om hem vrij te krijgen. Nonkel Michael Lauwens was gehuwd met Petronella De Gronckel, dochter van Engel De Gronckel die een bekende herberg in Kapelle-op-den-Bos had. Zijn weduwe Marie-Thérèse De Keyser was in 1762 hertrouwd met Jan Van Roy, schepen van Kapelle-op-den-Bos en herbergier van “De 3 peerdekens” aan de vaart. Het waren gegoede families met een uitgebreid netwerk.

Kapelle-op-den-Bos telde een actieve kern van geduchte “Boerenkrijgers”. In enkele gezinnen waren vaders en zonen actief: Blommaerts, Brion, De Ruyscher, Van Roy. In meerdere gezinnen stonden broers bekend bij de Franse overheid voor hun gewapend verzet: Pieter, Jan en Willem Goossens, Jan en Michael Lauwens, Michael, Philip en Willem Moens, Corneel en Gielis Peeters, Peter en Philip Van Doorslaer, Jan Baptist en Jan Corneel Van Gindertaelen, Hendrik en Peter Van Lierde, (de hogervermelde) Jan en Pieter Van Roy, Jan Baptist, Jan Frans en Pieter Jan Verbruggen, Jan en Peter Jan Lauwers (zonen van de schoenmaker), en

De Boerenkrijg: vooral wie iets te verliezen had kwam in opstand. ³⁹⁸

³⁹⁸ Afbeelding “Voor Outer en Heerd” uit private collectie, 1997 (Publiek Domein – met dank aan Marc Alcide). Bronnen: “De Boerenkrijg te Kapelle-op-den-Bos”, François Van der Jeught, in ‘t Ridderke, tijdschrift van de Heemkundige Kring van Hombeek, jaargang 1998. - Met bijzondere dank aan wijlen Raymond Lauwers.

verder onder meer drie naamgenoten Hendrik De Maeyer³⁹⁹ (waaronder een zoon van Anne Marie Lauwens), Jan Coeckelberghs, Philip Van Achter⁴⁰⁰.

Corneel Brion bleef ongehuwd en zou thuis overlijden op 9 december 1842. Zijn neef, rentenier Karel Verhulst, deed de aangifte samen met veldwachter Peter Jan De Keyser.

1798 - Het gezin Huysmans-Lauwens verloor have en goed tijdens de boerenkrijg (Tisselt)

Het gezin van Peter Huysmans en Marie-Thérèse Lauwens woonde bij de geboorte van hun eerste kind Jan Frans nog in de parochie Tisselt. Het was er in die periode onrustig want boerenkrijgers kwamen in opstand tegen de Franse bezetter.

Ook in Tisselt hadden jongelingen zich aangesloten bij de boerenkrijgers van Londerzeel en Kapelle-op-den-Bos, en samen vormden ze een leger van zo'n 2000 man. Op 4 november 1798 voerde generaal Meinsveig met zo'n 500 Franse soldaten een verrassingsaanval uit in Kapelle-op-den-Bos. Het brughuis en negen andere huizen werden er in brand gestoken.

Kaart: Tisselt op de Ferrariskaart van 1777, aan de oever van het kanaal Brussel-Rupel of de "Willebroekse Vaart".⁴⁰¹

Bij de slachtoffers die met de kogel door het hoofd werden geschoten, waren ook jongens van Tisselt, zoals Jan Blommaerts. De Franse troepen trokken vervolgens langs de dijk door Tisselt naar Willebroek⁴⁰². Op 5 november 1798 was burgemeester /meier Hensmans hen op de dijk tegemoet gegaan en hij had de Fransen gesmeekt om geen gewelddaden te plegen.

Het had niet gebaat. Opstandelingen openden het vuur op de Fransen vanachter de tegenoverliggende dijk. De legergroep van de Fransen, verzameld in Brussel, Mechelen en Boom, richtten vervolgens verwoestingen aan in Tisselt waar huizen werden geplunderd en tien huizen in brand werden gestoken. Peter en Marie-Thérèse deelden in het verlies. Ook in Willebroek werden 11 huizen en 2 stallen afgebrand.

Aan de brandstichting gingen nog andere feiten vooraf. In Tisselt was de onderduikende onderpastoor Hendrickx verraden en hij was gevankelijk weggevoerd naar Mechelen nog voor de aanval plaats vond. Op

³⁹⁹ De oudste van de drie, 55 jaar oud, werd dezelfde dag als Corneel Brion aangehouden en werd net als Michael Lauwens naar Valenciennes gestuurd. Hendriks vergrijp moet zwaar zijn geweest, want hij bleef er negen maanden in gevangenschap.

⁴⁰⁰ Hij was een knecht bij Barbara Lauwens, de weduwe van Jan Baptist Van den Eynde. Zie gezin uit 1761 in Kapelle-op-den-Bos.

⁴⁰¹ Bewerking Ferrariskaart Tisselt van 1771-1178, origineel onder Publiek Domein (Bron: Geopunt Vlaanderen).

⁴⁰² Zie o.m. dagboek/getuigenis van pastoor Lamal uit deze periode.

dat moment hadden inwoners van Tisselt zich bewapend met landbouwgereedschap om hun onderpastoor te verlossen. In Battel waren zij inwoners van Ruisbroek tegen gekomen die hun onderpastoor hadden bevrijd - vervolgens zou E.H. Mathias Hendrickx twee jaar op de vlucht zijn, om pas in 1800 naar Tisselt terug te keren en vanaf 1803 to 1824 pastoor te worden van de parochie Sint-Jan.

Bovendien had Jozef Peeters van Blaasveld een maand voordien twee Franse schepen met krijgsvorraad tegengehouden in Tisselt. De scheepslading van 12 vaten poeder, 10000 pond lood en 150 geweren was in beslag genomen door de opstandelingen en zij hadden de Willebroekse vaart (kanaal Brussel-Rupel) aan twee zijden bezet.

1798 - Vijf verschillende heersers in één leven (Tielt)

Macharius Lauwers, wiens naam ook wel eens als Lauwaert werd gespeld, maakte in zijn leven vijf verschillende regeringsvormen mee. Macharius was geboren op 4 december 1772 te Aarsele, deelgemeente Tielt, als zoon van Joseph Lauwers en Marie-Rose Callewaert onder het bewind van de Habsburgers, toen de streek behoorde tot de Oostenrijkse Nederlanden. Toen hij te Tielt huwde met Françoise Verougstraete op 30 april 1798, was dat onder de Franse heerschappij die begon met de Franse revolutie omstreeks 1793 en die liep tot 1815 onder het Franse Keizerrijk.

Foto: het Goed ter Straten in Tielt.⁴⁰³

In 1800 was Macharius, in uitvoering van de Franse Wet van 17 februari 1800, gemeenteraadslid benoemd, een functie die hij nog had in 1806 ⁴⁰⁴. Het gezin woonde op het *Goed ter Straeten*, een huis met zgn. "koterijen" waar ook een motte stond, een kleine verhoging die beschermd werd door een ringwal.

De woonplaats droeg duidelijk sporen van een geschiedenis die verder terug in de tijd ging.

De eerste bebouwing was de "motte" waar later een kleine boomgaard kwam. In 1940 werden er bij het planten van fruitbomen, nog enkele,

zèér oude, met hout gebakken stenen gevonden. Langs de noord- en oostzijde was er in 1940 nog een hal gesloopte wal.

Op de zuidzijde was er een laagte wat duidelijk wees op de vroegere aanwezigheid van een waterpartij. Westelijk was er een doornhaag en gracht. Hier moet er ooit een wal zijn geweest ⁴⁰⁵. Fraeyman, een apotheker uit Wingene, en onderpastoor E.H. Raes zouden er tussen 1970-1975 soortgelijke stenen vinden in het "ovenbeur", een groot bakhuis met oven voor 60 broden, en deze werden gedateerd uit de 16e-17e eeuw. Er

⁴⁰³ © Foto uit privé collectie, 2012.

⁴⁰⁴ Geschiedenis van Egen, Deel I door wijlen Valère Arickx.

⁴⁰⁵ Getuigenis van Maurice Thorré.

waren nog sporen van de met hout gestookte steenoven op een zwart geblakerde grond waar nog resten van stenen werden gevonden. Een bos zorgde voor de houtvoorraad.

Achter in de woning waren nog sporen van een groot loopwiel, waar in vroeger een hond, en later een klein ezeltje voor de drijfkracht zorgde. Dit wiel dreef, langs een dwarsas door de muur, een karn aan. Het karnen was het werk van de "*maerte*" of meid die 's morgens om 4u30 reeds uit de veren was. 's Avonds was ze de laatste om te gaan slapen...

Na de nederlaag van de Franse legers in Waterloo kwam het land onder de vereniging met Nederland en in 1830 werd de staat België uitgeroepen. In deze periode bleven schermutselingen voor het behoud van Zeeland en Oost-Limburg nog enige tijd het land beroeren.

In Oost-Limburg werden kolen gevonden en Zeeland beschermd voor Nederland de Scheldedelta. Tezelfdertijd werd Nederland ook in feite de waakhond over Antwerpen. In dit mini-oorlogje vochten heel wat tijd- en streekgenoten van Macharius met het eerste Belgisch leger mee. De Belgen waren meestal slecht bewapend: aan het front Zeeland was dat bijvoorbeeld met 1 oude buks per 4 soldaten, terwijl degenen die geen vuurwapen hadden elkaar bestookten met keien en scheldwoorden!

De eindoplossing kwam er pas in 1838 onder druk van de Geallieerden. Dit betekende voor België het definitief verlies van Zeeland en Oost-Limburg en de bewaking van de haven van Antwerpen en de Scheldemonding door Nederland. Hiermee wilden de Geallieerden de zekerheid hebben dat een agressief Frankrijk nooit meer deze grote haven bij verrassing kon bezetten en zo een bedreiging vormen voor Engeland, Nederland en Duitsland. Tezelfdertijd was dit voor Nederland de gedroomde gelegenheid om Rotterdam uit te bouwen tot een wereldhaven en zeer sterke concurrent van Antwerpen.

Een zoon van Macharius, Frederik Lauwers, kerfde in één van de twee dorsvloeren van de hoeve "*Goed Ter Straeten*" in een eiken plank in sierletters de melding "*Fredericus Lauwers 1827*". Frederik was toen 15 jaar. Het kunstwerkje bleef lang bewaard, ook nadat Camiel Marreel de hoeve overnam op 3 oktober 1922.

Camiel Marreel werd op zijn beurt opgevolgd met kerstmis 1939 door zijn dochter Martha en zijn schoonzoon Camiel Thorré, die op hun beurt op 10 mei 1954 werden afgelost door hun zoon Maurice Thoré en dienst echtgenote Marie-Louise Maschelein. Tijdens de bewoning van de Lauwers, werden op de hoeve twee stallen schapen gehouden die werden bewaakt door twee honden. Een schaapherder zwerfde van daar uit over de wegen en bermen.

Uit de geschiedenis van de hoeve weten we ook dat er in mei 1940, in weerom woelige tijden, een familie vluchtelingen logeerde, een garagist uit de Sint-Rochusstraat van Dendermonde met zijn familie. Een andere familie, Neujens uit Vorst in de Kempen, waarvan de moeder zwanger was, had op de westkant van het huis enkele dagen voordien al onderdak gekregen. Zij kenden soldaat Frans Roygens, een buur, wiens ouderlijke hoeve toen ook al met vluchtelingen zat.

Na de wapenstilstand met Duitsland van 28 mei 1940 door koning Leopold, werd van de binnenwegen rondom het Goed opnieuw druk gebruik gemaakt. Duitse legerkolonnes en heel wat vluchtelingen – die door de Fransen waren teruggedreven uit rancune voor de Belgische overgave – veroorzaakten opnieuw ellende. Op dat moment waren de Duitse troepen al voorbij Parijs opgerukt.

Op het moment van de wapenstilstand waren er in de omgeving van Brugge naar verluid ongeveer 1 miljoen vluchtelingen, en de toestand was onhoudbaar geworden.

1798 – De executie van boerenkrijgers in Mechelen

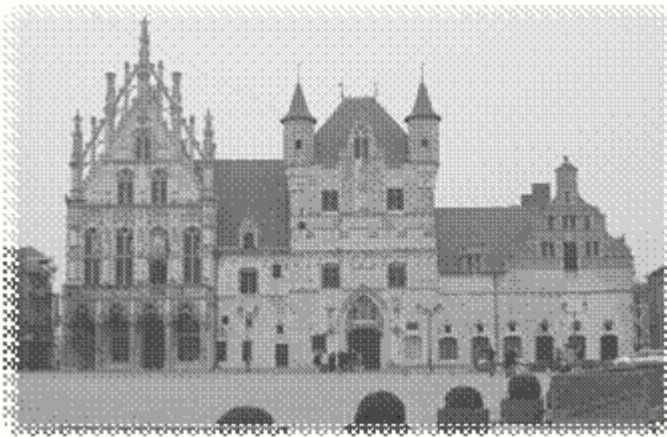

In augustus 2010 werd tijdens archeologische opgravingen op het oude kerkhof aan de Sint-Rombouts-kathedraal te Mechelen, achter graf nr. 1651 van 3700 blootgelegde graven, een massagraf ontdekt met 41 skeletten.

van de boerenkrijgers zou kunnen stoten.

Specialisten van het Deurnse Zilvermuseum Sterckshof toonden aan dat een zilveren knopje in 1780 in Nijvel werd gekeurd. Daarmee kon het graf definitief worden toegewezen aan de 41 boerenkrijgers.⁴⁰⁷

De slachtoffers van de Boerenkrijg in Mechelen waren jonge mannen van meestal eenvoudige komaf. De verplichte dienst in het Franse leger voedde vooral hun ongenoegen. Wie geld had kon zich vrijkopen van de dienstplicht in het Franse leger en anderen naar het front laten sturen. Dat was vele jonge mannen niet gegeven. Sommigen leefden ondergedoken om niet naar het leger te moeten.

Op een bewolkte dinsdag die amper 7° Celsius klokte, op 23 oktober 1798, zouden de Mechelse boerenkrijgers door de Franse bezetter tegen de

muur van de kathedraal worden geplaatst om te worden gefusilleerd ... omdat ze Mechelen voor één etmaal hadden "bevrijd".

De opstand kwam er niet zonder reden. Er gingen jaren aan vooraf van opeisingen, overheersing van de Franse taal, waardelose *assignaten* en geldontwaarding, onteigeningen van de kerk, en niet in het minst de opgelegde dienstplicht die heel wat jonge mannen naar de slagvelden van Europa stuurde. Napoleon had niet voor niets de bijnaam van de "de bloedhond van Europa"⁴⁰⁸. Heel wat jonge mannen keerden niet terug van het strijdtoneel, of ze keerden fysiek of mentaal gehavend terug.

Enkele weken eerder, op vrijdag 12 oktober 1798 was de opstand spontaan losgebarsten in het Oost-Vlaamse Overmere. Her en der in Vlaanderen vormden zich boerenmilities, meestal met een vaag leiderschap. Zij namen het op tegen het ervaren Franse leger. De opstand ging de geschiedenis in als "de Boerenkrijg". In de omgeving van Mechelen verliep de opstand gelijkaardig zoals in andere landstreken.

⁴⁰⁶ Marcel Kocken gewaagde van "41 skeletten, dicht bij elkaar met allicht nog een paar artefacten, zoals knopen, gespen, schapuliertjes, kogels, resten van schoeisel".

⁴⁰⁷ © eigen artwork uit diverse bronnen, 2012: fotoreportages archeologische vondsten – oude prenten (Publiek Domein), vondsten (tentoonstelling Boerenkrijgers te Mechelen) - Schilderij executie brigands (19e eeuw). Brons Napoleon uit private collectie.

⁴⁰⁸ Een authentieke bijnaam die Napoleon kreeg in deze periode.

Afbeelding: ook de eeuwen nadien bleven bronzen en andere beelden van de Franse keizer populaire memorabilia, die tot op de dag van vandaag nog op veilingen worden verhandeld.

De bezetter trad hardhandig op, en "voorbeeld" executies zoals op 23 oktober in Mechelen, wilden het Franse gezag herstellen. De genadeslag zou op 4 december datzelfde jaar in Hasselt volgen. Onder de voor- en tegenstanders in dit lang vergeten drama in Mechelen vonden we verschillende verwanten.

In de aanloop naar de schermutselingen in Mechelen, viel op dat één van de terechtgestelden, Jan Andreas Spaepen (23), uit Brussel kwam. Hij was afkomstig van Westerlo, waar hij als knecht werkte in de herberg en brouwerijstokerij "Den Anker" bij Karel Van Gansen. Jan leek bij de eerste groep opstandelingen te zijn geweest, die vanuit het Brusselse richting Mechelen trokken en op de weg daarheen andere jongens en mannen wisten te bewegen om zich aan te sluiten ⁴⁰⁹.

Jan was op 12 februari 1775 geboren in Westerlo als zoon van Pieter Spaepen en Eleonora Theresa Huypens. Het gezin woonde aan de Markt van Westerlo vlakbij het huis van de familie Van Gansen. Jans werkgever Karel Van Gansen, was een broer van de bekende Westerlose boerenkrijggleider Emanuel Jozef Van Gansen. De herberg "Den Anker" was een ontmoetingsplaats voor opstandelingen, en Jan zou er aangestoken zijn door revolutionaire ideeën. Jan kwam, althans volgens het vonnis voor executie, van de verst afgelegen plaats en hij behoorde tot de groep van twintigers voor wie de wet op de dienstplicht van 28 september 1798 van toepassing was, de zogenaamde "conscrits" of "ingeschrevenen". Deze jonge mannen maakten volgens verschillende onderzoeken wel een kwart van de opstandelingen uit.

Ook Hendrik Jozef Cnops, van de met Lauwens verwante familie Cnops, een 21-jarige schoenmaker, was een "conscrit". Hij stond, net zoals zijn broer Jan Baptist, op de conscriptielijst van Mechelen. Dat was ongetwijfeld de reden waarom zijn betrokkenheid halsstarrig werd ontkent door de familie na de executie. Tijdens de opstand in Mechelen was het vernietigen van de lijsten van 'conscrits' op het Mechelse stadhuis één van de doelen. Daardoor kwamen ook de vertegenwoordigers van het stadsbestuur in beeld, als beschermers van de stadseigendommen en de orde in de stad.

De Mechelse veldwachter Jan Frans Lauwens stond daardoor "aan de verkeerde kant" ⁴¹⁰ van de barrière, die van de verdedigers van de stadseigendommen, en hij was daarmee niet de enige die nadien actief bijdroegen tot de arrestaties. De Fransen kregen bij de klopjacht de (verplichte ⁴¹¹) steun van Mechels gemeentepersoneel, als Van Keerbergen, Esperin, Van Ham, Martin.

⁴⁰⁹ Zie de analyse gemaakt in "Wat vertellen de historische bronnen over de boerenkrijgers die op 23 oktober 1798 te Mechelen gefusilleerd werden?" van de Ware Vrienden van het Archief, geredigeerd door Frank Kinnaer in 2012.

⁴¹⁰ Zie kroniek van Schellens in het boek "De Boerenkrijg te Mechelen" van August De Rees. Wij vermoeden althans dat het bij de vermelding van "veldwachter Lauwers" om Jan Frans Lauwens ging [Zie ook verhaal uit 1796] die dan een wel kwalijke rol kreeg toebedeeld in het drama. Uiteraard nam 'veldwachter Lauwers' niet deel aan de executie na de klopjacht - en we begrijpen dat deze afloop voor de meewerkende Mechelaars ook als een shock kwam; Jan Frans zou zijn mandaat niet lang daarna neerleggen. Onder de gefusilleerden moeten er voor hem trouwens wel wat bekend volk zijn geweest, uit Mechelen, uit families die verwant waren, of die uit zijn geboortedorp kwamen. Eigen aan deze periode, verdween de opstand nadien lange tijd uit het oog, omdat de Franse bezetting nog de volgende 17 jaren aanhield.

⁴¹¹ Generaal Béguinot zou zich in een proclamatie verontwaardigd uitlaten over de "schuldige onverschilligheid" van de Mechelaars en zou vervolgens de staat van beleg uitroepen.

De meeste opstandelingen waren landbouwers en verder hovenier, handwerker, schipper, militair of koster⁴¹². De sterke vertegenwoordiging van Mechelaars had alles te maken met het feit dat Mechelen de eindbestemming was. Via de Leuvensepoort, en vermoedelijk ook de Brusselpoort (de Hombekenaars, Leestenaars en Heffenaars) waren de boerenkrijgers de stad ingetrokken. De hoofdgroep had zich verzameld op de brug over de Dijle in Muizen, en bestond uit jongens en mannen uit Bonheiden, met die van Rijmenam en Keerbergen, waarbij de groep die de Tervuursesteenweg had gevolgd zich aansloot, met jongens en mannen uit Elewijt, Perk en Brussel.

Zo had de 20-jarige Jan Baptist Vervloet, die nog thuis woonde te Elewijt, zich vermoedelijk aangesloten toen de groep zijn ouderlijk huis, een herberg aan de Mechelstraat, passeerde. Ook de 59-jarige Jan Sloots woonde in Elewijt aan de Heiderdries, waar hij in 1765 was gehuwd met Magda Janssens. Hij was een oud-leerling van de oratoren in Mechelen.

Aan de Tervuursesteenweg moet de jongste van de gefusilleerden, de 16-jarige Jan Torfs, zich hebben aangesloten, gezien zijn ouderlijke woning aan de Spreeuwenhoek lag nabij deze steenweg die door de groep uit Brussel-Perk-Elewijt moet zijn gevolgd, of hij had zich rechtstreeks naar de verzamelplaats in Muizen begeven. De nacht van 21 op 22 oktober hadden de kerkklokken in de streek geluid als verzamel signaal, volgens een getuigenis uit die tijd. De 63-jarige Hendrik De Wit woonde in de Sint-Rombouts parochie te Mechelen toen hij zich aansloot. Hij was in 1767 getrouwd met Liesbeth Frans en het gezin was niet gespaard gebleven van tragedie: alle (vijf) kinderen waren overleden. Hendrik zou begraven worden op dezelfde begraafplaats als zijn kinderen, en liet enkel een weduwe na.

De Franse generaal Béguinot was op 22 oktober langs de Antwerpse poort Mechelen binnengerukt en heel wat opstandelingen waren de stad ontvlucht langs de Adegem- en de Brusselpoort, terwijl anderen zich in de stad hadden verschanst. De boerenkrijgers hadden zich vervolgens buiten de stadsmuren gehergroepeerd en het had er even op geleken dat de eerder geringe Franse troepenmacht ingesloten zou worden - waarop de generaal zelfs gezanten naar Antwerpen had gestuurd om hulp te vragen. Béguinot wist echter 6 geroofde kanonnen te heroveren op de Grote Markt en zo het tij te keren.

Vervolgens liet hij de stadspoorten sluiten en er werden wachten opgesteld. Opnieuw hadden de meeste opstandelingen de stad weten te verlaten, terwijl anderen zich nog in de stad bevonden. Tijdens de huiszoekingen die daarop volgden, werden tientallen van de vluchtelingen opgepakt in de stad of onmiddellijk neergeschoten.

De achttienjarige Jan Verbruggen, die bij Gillis *over den Willekom* woonde, werd door Franse soldaten aan de Koepoort op straat betrapt met een geweer. Zij zetten de achtervolging in, haalden hem uiteindelijk uit een kelder gevuld met aardappelen, en schoten hem ter plaatse neer.

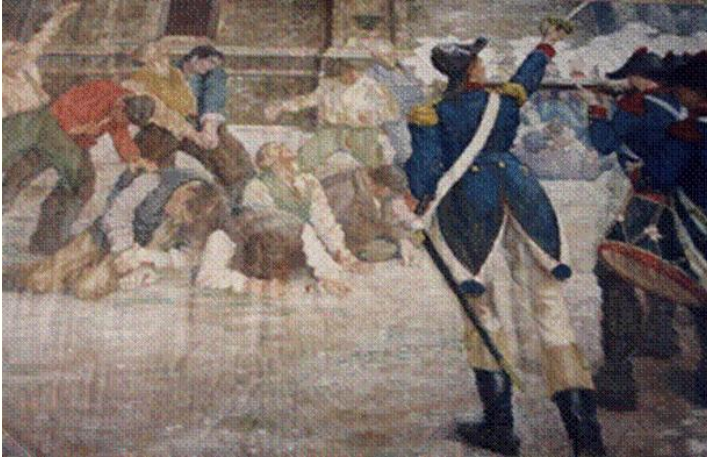
De 27-jarige Frans Casseur werd dicht bij huis aan de Katelijnepoort gearresteerd. Hij was van eenvoudige komaf en hij was in de Sint-Katelijne-parochie in 1794 gehuwd met Katrien Van Der Veken. Hij was van beroep van haarsnijder⁴¹³ en had nog jonge kinderen van één en drie jaar. Zijn moeder werd vermeld als arme weduwe, die in haar levensonderhoud voorzag als onderwijzeres. Zij woonde in een *barak* in een kleine straat bij de Bruul.

⁴¹² De 25-jarige Jacob Lodewijk Rombouts kwam uit een welgestelde familie. Zijn vader, die eigenaar was van het huis dat hij bewoonde, en zijn grootvader waren koster, zijn broer was schoolmeester terwijl zijn moeder en zusters winkeliersters waren. Men vermoedde daarom dat hij de drager van de zilveren knoop was.

⁴¹³ Een haarsnijder of "*coupeur de poilles*" maakte vilt van konijnen- en hazenhaar voor de toen bloeiende hoedenmakerij.

Uiteindelijk werden een zeventigtal ⁴¹⁴ rebellen opgepakt, en 41 werden door een inderhaast samengestelde krijgsraad in staat van beschuldiging gesteld om de dag daarop geëxecuteerd te worden aan de muur van de Sint-Rombout kathedraal.

Ook Antoon Van Eylen, een 23-jarige pachterszoon uit Elewijt ⁴¹⁵ was bij de ongelukkigen. Hij liep tijdens een achtervolging met zijn geweer voorbij het huis van ene Leemans, en die maande hem aan om zich bij hem te verstoppen. Antoon had hier geen gehoor aan gegeven en geestdriftig geroepen dat het “voor ‘t geloof” was. Hij werd kort daarna aangehouden.

Ook het openbreken van de kerken en het bevrijden van gevangen priesters was een doel van de opstandelingen geweest.

Bij de inname van Mechelen werd actie gevoerd om de gevangenen te bevrijden. Bij de inname van de stad door Béguinot werden twee lijken ontdekt in de Torfstraat ⁴¹⁶ en één ervan was een 45-jarige man die een schapulier van de karmelieten droeg. Dat verklaarde ook waarom de 67-jarige Mechelaar Filip Van Asch betrokken was geraakt en op de executielijst voorkwam.

Hij was als derde-orderling in dienst geweest in een klooster van de karmelieten in Mechelen ⁴¹⁷. Hij was de oudste van de gefusilleerden. Als derde-orderling had hij geen celibaatgeloften afgelegd en hij woonde niet op het klooster. Dat was zo'n twee jaar ervoor door de Franse bezetters gesloten. Het leek weinig waarschijnlijk dat Filip Van Asch een actieve rol speelde in de gevechten, en zijn rol was allicht beperkt tot het aansporen van zijn medestanders vanuit zijn geloofsovertuiging. Op 24 oktober werd de superior van de Mechelse Onze-Lieve-Vrouwebroeders (ongeschoeide karmelieten) gevangen gezet en op 29 oktober zou in de nasleep van de gebeurtenissen te Mechelen bij gevechten rond Duffel nog een 84-jarige broeder van de Mechelse ongeschoeide karmelieten sneuvelen.

Onder de gefusilleerden vinden we telgen uit met Lauwens verwante families uit de streek, zoals:

- Filip Van Asch (67), geboren in september 1731 in Leest als zoon van Jan (later hertrouwd met Katrien Jacobs) en Anne Bercklaers;
- Marc Van Der Sypen (38), geboren in maart 1760 in Hombeek als zoon van Jan en Petronella Van Buggenhoudt;
- Corneel Brits (27), geboren in november 1770 als zoon van Frans en Anne Katrien De Jong aan het Zennegat te Battel;
- Willem Buelens (35), geboren in februari 1765 als zoon van Jacques en Liesbeth Van den Schriek ⁴¹⁸;
- Antoon Lambrechts (29), zoon van Rombout en Liesbeth Ceulemans uit Heffen en er gehuwd met Liesbeth Doms die net 4 maanden zwanger was;
- Willem Meuldermans (38), geboren in oktober 1760 als zoon van Pieter en Barbara Leemans;

⁴¹⁴ Volgens het verslag van Bonnard aan de Minister van Oorlog.

⁴¹⁵ Hij werd geboren op 16 augustus 1775 te Elewijt als zoon van Antoon Van Eylen en Petronella Ceulemans en was gehuwd met Barbara Maria Van Dijck. Zijn echtgenote was landbouwster en het gezin was vermoedelijk kinderloos.

⁴¹⁶ De huidige Rik Woutersstraat te Mechelen.

⁴¹⁷ De ongeschoeide karmelieten hadden een klooster aan de Veemarkt, terwijl de ongeschoeide karmelieten een klooster hadden in de Karmelietenstraat.

⁴¹⁸ Corneel Brits en Willem Bulens waren schippersknechten, opgeroepen om in de Franse marine dienst te nemen.

- Pieter Jacobs (45), geboren in oktober 1757 als zoon van Jacob en Anne Marie Nuytkens;
- Pieter Verlinden (22), geboren in september 1776 te Hever als zoon van Willem en Liesbeth Goossens;
- Willem Peeters (32), geboren in juli 1766 te Mechelen Onze-Lieve-Vrouw als zoon van Jan Baptist en Anne Verheyen;
- Hendrik Jozef Cnops (21), geboren in mei 1777 te Mechelen Sint-Katelijne als zoon van Jan Baptist en Petronella De Roy;
- Hendrik De Wit (63), geboren in augustus 1735 te Eppegem als zoon van Jan Baptist en Barbara Somers;
- Pieter Jozef Teugels (46), wagenmaker geboren in maart 1752 te Hombeek als zoon van Jozef en Petronella Van Beveren en er gehuwd met Petronella Buelens;
- Jan Baptist Selleslagh (22), geboren in april 1776 te Hombeek als zoon van Livien en Alexandrina De Muyer;
- Frans Casseur (27), geboren in september 1771 te Mechelen Sint-Rombouts als zoon van Rombout en Anne Katrien Engels.

1800-1815 Zij dienden onder Napoleon in het “Grande Armée”

Vanaf 1792 tot 1815 dienden bij schatting 185.000 ‘Belgen’ (volgens de huidige staatskundige omschrijving) in het Franse Leger. Sporen van deze mannen waren te vinden in de lijsten van de 'conscrits', in overlevering via verhalen, en ook in de registers van het zgn. "*Légion d'Honneur*" waarin ongeveer 2000 personen worden vermeld die woonden in wat in 1830 België zou worden.

Er waren ook Belgen die dienden aan de zijde van de geallieerden (Nederland, Oostenrijk). Daarover zijn minder gegevens beschikbaar.

De medaille Sint-Helena werd gecreëerd in 1857 door Napoleon III, en werd toegekend aan 405.000 soldaten die toen nog leefden en hadden gediend onder (zijn nonkel) Napoleon tijdens de Napoleontische oorlogen tussen 1792 en 1815. Uit Mechelen kennen we onder meer Jan Frans Lauwers ⁴¹⁹ die in het leger van Napoleon dienst deed, en Augustijn Lauwers die in het Nederlandse leger diende na de val van Napoleon.

Afbeeldingen: de (Nederlandse) “Leeuw van Waterloo - de medaille Saint-Hélène - Pierre Barois op een foto uit 1851 uit Frankrijk. Sommige oudgedienden lieten zich nog in het oude uniform fotograferen. In 1857 waren er nog 13 000 Belgische veteranen in leven en vermeld.⁴²⁰

⁴¹⁹ Zoon Jan Frans Lauwers was soldaat in het leger van Napoleon, bij het 50e Linierregiment Linie van 20 oktober 1809 tot 11 juli 1814. Hij maakte de veldtochten van het Franse leger mee tussen 1810 en 1812 in Spanje, en vervolgens tussen 1813 en 1814 in Frankrijk. Na de val van Napoleon, diende hij bij de 14e afdeling Infanterie van het leger der Verenigde Nederlanden tussen 1814 en 1818. Op 18 juni 1815 was hij gelegerd in zijn geboortestad Mechelen. Jan Frans was er geboren op 3 januari 1787 als zoon van Antoon Lauwers en Ann Katrien Mees en was dus op de leeftijd van 22 jaar begonnen aan een militaire carrière. In het militieboek van Nederland werd hij in 1815, inmiddels 28 jaar oud, beschreven als een jongeman met een blozend aangezicht, rond voorhoofd, blauwe ogen, spitse neus, matige mond, ronde kin, bruin haar en 1,65 meter groot. De ouders van Jan Frans, Antoon en Ann Katrien Mees, waren op 3 februari 1778 te Mechelen in de Onze-Lieve-Vrouweparochie gehuwd en het ouderlijk gezin woonde op de Schonenberg 19 te Geerdegem. Zijn grootouders waren Peter Lauwers en Petronella Van Gijssel. Hij diende samen met Augustijn Lauwers in Mechelen.

⁴²⁰ © Foto's Waterloo van Patrik Lauwens, 2004 – Foto “Medaille Sainte Hélène” uit private collectie, 2006 – Foto Pierre Bariot onder Publiek Domein, 1851.

Het register van de toegekende medailles Sint-Helena ⁴²¹ bevatte volgende vermeldingen:

- **Jan Baptist Lauwens** of Jean-François, zoon van Jean Lauwens en Cathérine Lawort, was geboren in Brussel op 23 november 1785 en diende als vrijwilliger «*le 11 thermidor AN XII*» in het 112ème *régiment d'infanterie de ligne*. Hij nam ontslag op 12 augustus 1807 en overleed op 18 februari 1859 te Brussel.
- **Peter Lauwers**, geboren in 1787 te Wilrijk, diende in het 9ème *Hussard* tussen 1807 en 1813.
- **Jean Lauwers** , geboren in 1791 te Boom, diende tussen 1811 en 1813 in het 2ème *de Cannoniers de la Jeune Garde*.
- **Frans Lauwers** , geboren in 1791 te Niel, diende tussen 1812 en 1814 in de *Marine Impériale* aan boord van de *Vétéran n° 24*.
- **Laurent Antoon Lauwers**, '*maître tailleur*', verloofde van Louisa Tanghe en weduwnaar van Francisca Pletinck, ontving de medaille. Hij overleed op 30 oktober 1873 te Oostende.
- **Jean François Lauwens** was geboren op 7 mei 1793 in Herselt als zoon van Jan Baptist Lauwens en Anna Catharina Kerckmans ⁴²². Hij diende met stamnummer 7789 in het 54^e linieregiment infanterie, ingeschreven van 29 april 1811 tot 1 maart 1813.
- Ook Jan Vannoeyen werd vereerd met de medaille als oudgediende van Napoleon. Hij werd geboren op 4 augustus 1792 te Haacht, was gehuwd met **Angelina Lauwers** en was weduwnaar van Elisabeth Fobelets. Hij overleed op 15 februari 1880 te Rotselaar.
- Antoon De Wit was geboren op 11 juni 1789 in Epegem als oudste broer van Marie-Thérèse De Wit die was aangetrouwd met Lauwers in Epegem. Hij overleed op 29 februari 1814 te Rijsel, Frankrijk als soldaat van Napoleon. Hij was als kurassier ingelijfd bij de *Garde Nationale* van het leger van Napoleon in de lichtung van 12 juli 1812.

⁴²¹ Register, Médaille Saint-Hélène

⁴²² Bron: *Régistres de matricules Napoléonienne, garde impériale et de l'infanterie de ligne*, 1802-1815. Er was geen melding in het register van de Medaille Sint-Helena. Zie ook gezinsreconstructies Herselt.

Zonder verdere gegevens werden vermeld: **Lauwers Jean Baptiste**, **Lauwers Laurent**, **Lauwers Servais**, **Lauwers Emmanuel** (afkomstig van Gent), **Lauwers Jean François** (afkomstig van Gent), **Lauwers Peter** (afkomstig van Mechelen), **Lauwers Pierre** van Brussel, (geboren omstreeks 1782 en zoon van Gilles Lauwers), **Lauwers Henri Joseph**.

Afbeeldingen: acteurs beelden de slag van Waterloo uit in juni 2007 (Waterloo) en mei 2009 (Plancenoit), en Liesbet Lauwens aan de voet van de Leeuw van Waterloo, in juli 2004.

Soldaten in het leger van Napoleon

Er was de melding van Joannes Franciscus De Brier, soldaat van het 11^e regiment infanterie, 4^e bataljon, 4^e sectie, die overleed in het militair hospitaal op 30 augustus 1809. Hij was geboren op 11 mei 1789 te Langdorp als zoon van Adrianus De Brier en **Maria Elisabeth Lauwens**. Rond deze periode voerden de Napoleontische legers op diverse plaatsen strijd: in Wagram in Oostenrijk, in Catalonië in Spanje,...

Heel wat soldaten overleden overigens door soms vrij banale ziekten of slecht verzorgde kwetsuren. De omstandigheden van het overlijden zijn niet met zekerheid gekend, en de precieze locatie van het militair hospitaal wordt niet vermeld.

Joseph Leopold Lauwers, geboren in 1792 te Pittem, overleed als soldaat van Napoleon in het hospitaal te Dresden, in Duitsland⁴²³.

Er was de melding van **Ivo Lauwers**, een deserteur of "*réfractaire*" uit Pittem, geboren in 1789 te Meulebeke, die niet was opgedaagd na een oproepingsbevel op 5 maart 1807. Hij werd veroordeeld op 10 april 1807 en had zich vervolgens vrijwillig aangemeld op 5 mei. Hij werd prompt opgesloten in de gevangenis van Rijsel (Lille, FR), waar hij aankwam op 7 juni 1807.

Hij overleefde het zeer strenge strafregime van Rijsel niet. Kwetsuren werden er weinig of niet verzorgd, en de jongeman werd opgenomen in het militair hospitaal met "*wondkoorts*", ook wel "*het vuur*"

⁴²³ Proclamatieboek, afroep 1814

of "klem" genoemd, op 2 september 1807. Hij overleed er op 4 november 1807. Dienstweigeraars werden hard aangepakt.

Zie ook elders het verhaal van Jan Diddens, een Leestse deserteur onder Napoleon in 1813 die een dagboek bijhield van de vlucht uit Rusland naar zijn geboortedorp Leest ⁴²⁴.

Soldaten in het leger van de Prins van Oranje

Aan de zijde van de geallieerden, aan Nederlandse kant bij de 'Staatse' troepen van de prins van Oranje, zijn er zijn ook meldingen van 'Belgische' (het land bestond toen nog niet) soldaten.

Jacques Lauwers, geboren te Oostkapelle, soldaat van het 147e Linieregiment, 5e bataljon, 2e compagnie, overleden te Metz, werd vermeld in mei 1812/1813.

Philippe-Jacques Lavers (*Lauwens of Lauwers?*), kanonnier uit Aarschot, werd vermeld in juli 1804.

Afbeeldingen: in Waterloo vinden nog jaarlijks herdenkingen van de gelijknamige veldslag plaats. Die leidde op 18 juni 1815 tot de nederlaag van Napoleon en het einde van de Franse overheersing. © Patrik Lauwens, juni 2023.

⁴²⁴ Dienstweigeraars hadden in oktober 1798 nog de hand in het verzet van de plattelandsbevolking tegen de verplichte legerdienst. Die opstand werd in Klein-Brabant al begin november door de Franse militairen onder de leiding van C.S. Colaud in de kiem gesmoord. Zie ook het verhaal van Diddens. – Bronnen: Hendrik Diddens, "Deserteur onder Napoleon", uitgegeven door De Sikkel Antwerpen in 1974 in de reeks "*Historische verhalen*". ISBN 90 260 4425 9; '*Leest geweest*' van Georges Herregods, 1978; Archief van Antoon Lauwens, Leest; Klappers / parochieregisters van Leest, bewerking van Marc Alcide.

1800-1815 - Bevolkingstelling Antwerpen, wijk 2 (Antwerpen)

Bij de bevolkingstelling van 1800- 1815 in wijk 2 te Antwerpen, vonden we volgende meldingen van Lauwens en Lauwers.

In 1796 was het stadsgrondgebied ingedeeld in 5 politiewijken. Het bevolkingsregister 1800 - 1815 was ingedeeld in deze 5 wijken. De telling gebeurde in de 2de wijk (nrs. 5-1280).

Zoals vóór 1856 de gewoonte was,

bestond dit adres enkel uit een wijknummer en een doorlopend huisnummer. De straten waren grotendeels te situeren in de buurt rond Stadswaag en Paardenmarkt [Zie gele tekst op de kaart ⁴²⁵]. De wijk werd enerzijds begrensd door de oude dokken (Bonapartedok en Willemdok) en anderzijds door volgende straten Entrepotkaai, Rijnpoortvest, Rodestraat, Korte Winkelstraat, Ossenmarkt, Pieter Van Hobokenstraat, Prinsstraat, Blindestraat, Mutsaardstraat en Falconplein.

Afbeelding: “Wijk 2” in Antwerpen⁴²⁶.

- Lauwens Isabelle (referte 30 ⁴²⁷)
- Lauwens Jeanne , weduwe van P. Lauweryssens (referte 802/2), ook vermeld als weduwe van J. Mortelmans (referte 797)
- Lauwers Anne Catherine (referte 575)
- Lauwers Anne Catherine, weduwe Pierre Sys en Corneel Sorten (referte 334 en 601)
- Lauwers Charles (referte 435)
- Lauwers Corneille (referte 427)
- Lauwers Elisabeth, weduwe Pierre Van Engelen (referte 317)
- Lauwers François, echtgenoot Françoise Delforge (referte 1233)
- Lauwers Isabelle (referte 1233)
- Lauwers Jean Ant. (referte 615)
- Lauwers Jean-Baptiste (referte 627)
- Lauwers Jeanne (referte 1233)
- Lauwers Jeanne (referte 575)
- Lauwers Lucie (referte 1176)
- Lauwers Marie, echtgenote Jean Coesemans (referte 668)
- Lauwers Marie Catherine (referte 1248)
- Lauwers Marie Catherine (referte 627)
- Lauwers Marie-Thérèse (referte 460)
- Lauwers Philippine Petronille (referte 68)
- Lauwers Philippine Petronille (referte 853)
- Lauwers Philippine Petronille (referte 856/1)
- Lauwers Thérèse (referte 513/1)

⁴²⁵ Zie ook meldingen in deze wijk bij de volkstelling van 1584.

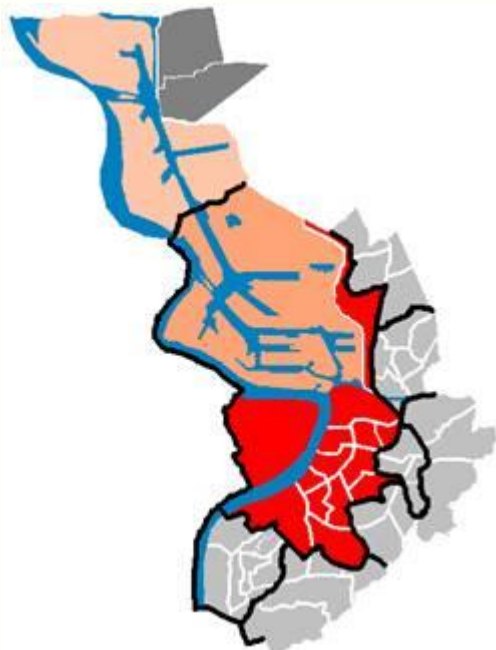
⁴²⁶ Bewerking satellietfoto (c) Google Kaartgegevens, 2018 onder gebruikslicentie - Indeling Antwerpse stadswijken onder Creative Commons licentie CC SA-BY 3.0, I. Michiels, 1972 (Bron Wikimedia).

⁴²⁷ Referte nummer eigen aan de volkstelling.

- Lauwers Isabelle (referte 905)
- Lauwers Jacques (referte 414/3)
- Lauwers Thérèse (referte 888/2)

Bestuurlijke indeling in 2017

Het district Antwerpen telt (samen met Berendrecht-Zandvliet-Lillo) de volgende postnummers:

De wijken van Stad Antwerpen in het rood. Het lichtoranje gedeelte bovenaan hoort eigenlijk bij het district Berendrecht-Zandvliet-Lillo. Het donkeroranje is het voormalige Oosterweel-Oorderen-Wilmarsdonk.

wijk	beschrijving
2018 Antwerpen 7	Ten oosten van de Leien en ten zuiden van de Gemeentestraat en de Carnotstraat (N12), met onder andere de wijken Klein-Antwerpen, Statiekwartier, Markgrave (De Ley, Sint-Laureys), Zuid-Brederode, Haringrode, Zurenborg etc.
2000 Antwerpen 1	De oude kernstad, gelegen tussen de Scheldekaaien en de Leien, met de vier historische kwartieren: 1 (Schipperkwartier), 2 (Stadswaag, Paardenmarkt etc.), 3 (Theaterkwartier etc.) en 4 (Sint-Andrieskwartier), en nog twee bijkomende wijken: het Eilandje en Zuid-Museum.
2020 Antwerpen 2	Ten zuiden van de Singel en de Ring, met onder andere het Kiel, de Tentoonstellingswijk en het Nachtegalenpark.
2030 Antwerpen 3	Het Havengebied: de voormalige gemeenten Oosterweel, Oorderen en Wilmarsdonk, plus enkele in 1927 aangehechte gebieden van Ekeren (onder andere noordelijk deel Luchtbal, Rozemaai, Schoonbroek etc.) en Merksem (zuidelijk deel Luchtbal).
2040 Antwerpen 4	In 1958 aangehecht, is sinds 1983 het district Berendrecht-Zandvliet-Lillo.
2050 Antwerpen 5	Linkeroever, in 1923 aangehecht van Zwijndrecht en Burcht.
2060 Antwerpen 6	Ten oosten van de Leien en ten noorden van de Gemeentestraat en de Carnotstraat (N12), met bekende wijken als Sint-Amandus, Dambrugge (destijds ook als Sint-Job bekend), Dam, Seefhoek, Stuivenberg, Faboert etc.

1803 - Onderhoudsgeld voor de pastoor te Everberg (Kortenberg)

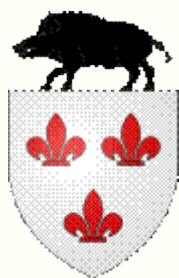
Onder het Ancien Régime werden de pastoors betaald door een gedeelte van de tienden. Traditioneel werden de 'grote tienden' (op graangewassen) verdeeld in 3: een derde voor de pastoor, een derde voor het kerkgebouw en een derde voor de armenzorg (ook "H.-Geesttafel"). Vaak ontving de pastoor ook de 'kleine tienden' of *novalia*. Met de Franse revolutie waren de tienden afgeschaft. De pastoor van Everberg tussen 1797 en 1818 was Matthias Smeets. Hij werd geboren op 12 juli 1754 te 's Gravenvoeren en zou op 23 augustus 1818 overlijden te Everberg.

De gelovigen of de gemeente moesten sinds 1801, sinds het Concordaat tussen de Heilige Stoel en de Franse staat, instaan voor de betaling van hun plaatselijke herder. Pastoor Smeets was een niet erkende parochiegeestelijke of een '*desservant*' die niet voldeed aan de erkenningsvereisten van het toenmalige Franse bestuur. De rollen van het onderhoudsgeld vermeldden wie bijdroeg. Onder de namen kwamen ook enkele Lauwens-en voor.

bijdrage van	bedrag	woonplaats
Adriaan Lauwens 	4 stuivers en 2 oorden	<i>De Wijngaert</i>
Frans Lauwens 	1 gulden, 17 stuivers en 2 oorden	<i>De Cruysstraet</i>
Jaak Lauwens 	17 stuivers	<i>De Cruysstraet</i>

Everberg is sinds de fusie van 1977 met Erps-Kwerps en Meerbeek deel van Kortenberg. Op *de Wijngaard* woonden bij de belastingheffing 18 gezinnen, en in de Kruisstraat 67, van het totaal van 191 gezinnen te Everberg. "*De Wijngaert*" is momenteel de huidige Bankstraat, en was in de 19e eeuw een wijk van arme mensen, zoals ook blijkt uit het bedrag van de geïnde belasting. 16 van de 18 gezinnen bewerkten er minder dan 2 bunder land.

"*De Cruysstraet*" is de huidige Kruisstraat, de Zipt en de Molenstraat, de Dries, en een groot gedeelte van Kortenberg (Ouder Baan, Achterberg, Vier Huisjes). Veelal was het een wijk van bittere armoede, waarbij 57 van de 67 gezinnen minder dan 2 bunder land bewerkten.

Afbeeldingen: Everberg is een dorp in Vlaams-Brabant en een deelgemeente van Kortenberg. Everberg heeft ook nog een gehucht dat Vrebos heet.⁴²⁸

⁴²⁸ Afbeelding wapen voormalige gemeente Everberg (fusie Kortenberg) onder Creative Commons licentie CC BY-SA 4.0, Wikibelgiaan, 2016. - Sint-Martinuskerk Everberg onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Peter Janssens, 2011.

1803 - Gielis Van den Heuvel bleef gespaard van dienst in het leger van Napoleon (Leest)

Gielis Van den Heuvel was in 1803-1804 in het toenmalige "*Departement van de Twee Neten*" onder de Franse overheersing nog vrijgesteld van legerdienst omdat hij net "de vereiste lengte" had en de enige zoon was van een weduwe.

Daardoor bleef het gezin gespaard van de oorlogssperikelen onder Napoleon. De Leestenaar Peter Lauwens , geboren in 1786, was minder fortuinlijk geweest: hij overleed in dezelfde periode in het Militair ziekenhuis van Bergen-op-Zoom als soldaat fuselier in de 3e compagnie, 3e bataljon 35e lichte brigade in het leger van Napoleon. Als doodsoorzaak werd "koorts" vermeld.

Gielis Van den Heuvel overleed op 24 oktober 1850 in Leest, nog vóór het huwelijk van zijn dochter Anne Pauline met Frans Lauwens in 1857. Anne Pauline Van den Heuvel werd geboren op 6 november 1832 in Leest als dochter van Gielis Van den Heuvel en Jeanne Cornelie Van Roy.

Foto: Anne Pauline Van den Heuvel - © Foto uit familiearchief Laurentii.be

1813 - Pieter Jan Diddens, deserteur onder Napoleon (Leest)

Het verhaal van "de deserteur" van Leest fascineerde mij al jaren, en het was bekend in de familie. Zowel langs moeders als langs vaders zijde is de familie Diddens verwant. De broer van Pieter-Jan, Jan Baptist, was de grootvader van Melanie Diddens, mijn overgrootmoeder langs moeders zijde (de moeder van Van Praet Gerard, vader van mijn moeder). Een voorouder langs vaders zijde, Petrus Lauwens , huwde te Leest op 6 november 1781 met Maria Diddens, een dochter van Joannes Diddens en Anna Ditens, geboren te Leest op 8 april 1754.

Deze Joannes Diddens was een zoon van Joannes Diddens en Livia Boeckselaers ⁴²⁹, en stamde af van dezelfde stamouder als die van Pieter-Jan.

Afbeelding: een infanterist van het Grande Armée ⁴³⁰

Met dank aan Greta De Nul en de Gooikse bibliothecaris Jean-Paul De Loecker, die mij enige documentatie wisten te bezorgen om een beter licht te kunnen werpen op de gebeurtenissen!

⁴²⁹ ook "Livina Van Boxlaer"

⁴³⁰ (c) Scan uit private collectie, Frans linesoldaat naar oude prent, 19e eeuw - prentbriefkaart Leest 1910 - schilderij "Terugtocht van Napoleon" van Illarion Prjanisjnikov, 1874 (onder Publiek Domein) - Foto pastorie Leest (c) Patrik Lauwens, 2007 - (c) Foto Diddens-Steenmans uit familiearchief, 1916.

Pieter Jan Diddens (1794-1863)⁴³¹ werd in 1812 opgeroepen om te gaan dienen in het Grande Armée⁴³² van Napoleon⁴³³. Ingelijfd op 18-jarige leeftijd, deserteerde hij tijdens de veldtocht in Polen of Rusland en keerde terug naar zijn geboortedorp Leest.

Hij deed er zowat een jaar over om met kerstmis 1813 zijn bestemming te bereiken en moest enige tijd onderduiken. In Leest kreeg hij de bijnaam "*de deserteur*". Omdat hij een dagboek bijhield, is toch één en ander van zijn wedervaren bewaard gebleven.

Auteur Hendrik Diddens heeft de belevenissen rond zijn betovergrootvader geromantiseerd, en onder meer een fictieve vriend en mededeserteur *Jomme Serneels* in het leven geroepen. In het boek ging hij er ook van uit dat Pieter-Jans vader op het moment van de terugkeer nog in leven was.

Het gezin Diddens - Van Gijsel te Leest

Pieter-Jan Diddens werd te Leest gedoopt op 7 mei 1794 als zoon van Joannes Diddens en Elisabeth Van Gijsel. Zijn ouders waren gehuwd op 16 januari 1779 te Leest, toen België al enkele jaren was ingelijfd bij Frankrijk.

Het gezin telde meerdere kinderen. Een eerstgeboren zoon Franciscus, werd geboren in 1779 en overleed op 19 september 1781. Pieter-Jan had deze broer nooit gekend. Pieter-Jans oudste broer Jan Baptist werd geboren op 6 januari 1782 te Leest en was twaalf jaar ouder. Een dochter Anna, geboren op 29 april 1783, overleed op 7 februari 1791, enkele jaren vóór zijn geboorte. Pieter-Jan had twee oudere zussen: Dorothea, geboren op 11 april 1786, en Anna Maria, geboren op 1 januari 1789. Na de geboorte van Pieter-Jan volgde Anna Monica, geboren op 23 mei 1798.

1812 - Ingelijfd in het leger van Napoleon

Voor de veldtocht naar Rusland trof Napoleon meer voorbereidingen dan ooit tevoren. De voorbereidingen verliepen in het geheim, zodat Rusland geen onraad zou ruiken. Het Franse leger legde grote voorraden proviand, medicijnen, kleding en bouwmaterialen aan en verzamelde zo veel mogelijk troepen. De *Grande Armée* bestond uit verschillende nationaliteiten. Er zaten o.a. Duitsers, Pruisen, Polen, Nederlanders, Belgen, Italianen, Oostenrijkers en Spanjaarden bij.

Op 24 juni 1812 trok de *Grande Armée* bestaande uit 691.500 man, het grootste leger tot dan toe in de Europese geschiedenis, de rivier Memel (*of Niemen of Nemunas*) over in de richting van Moskou.

Pieter-Jan moest zich in mei 1812, naar aanleiding van zijn 18e verjaardag, aanbieden op de 'municipaliteit', het gemeentehuis van Leest, bij de '*maire*', burgemeester Jacques Somers. Hij kreeg er een oproepingsbrief van de prefectuur.

In 1812 riep het Franse regime nieuwe jaarklassen van jongere rekruten op. Voorheen lag de leeftijd van de miliciens nog tussen 20 en 25 jaar. Omdat Pieter-Jans vader Jan Diddens op 6 december 1803 was overleden, was hij eigenlijk onmisbaar op de boerderij die door zijn oudste broer Jan Baptist werd beheerd.

⁴³¹ Zie de verwantschap van de familie Diddens met gezinnen Lauwens te Leest.

⁴³² Het "*Grande Armée*" of het Grote Leger van Napoleon leed in 1812 een eerste zware nederlaag in Rusland.

⁴³³ In de volksmond werd hij "*de Bloedhond*" genoemd. De bevolking zag in Napoleon de man die hun zonen voor het slagveld opeiste.

De oudste broer van Pieter-Jan was op 19 mei 1811 te Breendonk gehuwd met Liesbeth Guuns. De kinderen van Jan Baptist werden geboren in Leest. Vermoedelijk was hij als kostwinner vrijgesteld van legerdienst. Een eerste kind, Guilielmus, was geboren op 21 maart 1812, enkele maanden vóór het vertrek van 'nonkel' Pieter-Jan. Een tweede kind, Anna Maria, werd geboren op 27 november 1813, nog geen maand voor de terugkeer van Pieter-Jan.

Toen Pieter-Jan de oproepingsbrief aan pastoor Van Heuck liet zien, had die hem nog verzekerd dat een pastoor of zelfs een bisschop een jongeman niet konden verplichten om voor een indringer op vreemde bodem te gaan vechten. Maar de pastoor had hem toch aangeraden zich aan te melden bij het Franse leger, omdat anders Pieter-Jans familie het zou moeten ontgelden.

Pastoor Van Heuck was gekend als een tegenstander van de Franse keizer. Zo weigerde hij na de hoogmis het "*Domine salvum fac imperatorem nostrum Napoleonem*"⁴³⁴ te zingen, of van zijn kansel de *conscrits*⁴³⁵ op hun plicht te wijzen in het Franse leger. Pastoor Simon De Heuck negeerde de bevelbrieven van de vicarissen, verzette zich tegen de keizerlijke catechismus en het zingen van het Te Deum bij elke overwinning van Napoleon. Hij genoot heel wat aanzien in Leest en de maire hield hem ongetwijfeld een hand boven het hoofd. Kort nadat Pieter-Jan Leest verliet, overleed pastoor De Heuck. Hij werd te Leest begraven op 28 mei 1812.

Pieter-Jan kreeg een opleiding van zes weken in de buurt van Dijon bij de infanterie van het *Grande Armée*. Daarna trok het leger waar hij deel van uitmaakte door Duitsland en Polen richting Rusland. Het leger was al op de terugtocht toen Pieter-Jans troep contact maakte.

1812 - De vlucht uit Rusland

Het Franse leger liet na de veldtocht in 1813 al vrij snel de bevoorradingswagens achter, en dit vormde een enorm probleem voor het verdere verloop van de oorlog. De honger dreef de soldaten er verder toe om alles te eten wat maar voorhanden was, paarden en zelfs honden en katten. Toen honger en ziektes hun tol begonnen te eisen en de koude herfstregens overgingen in de ijskoude winter, waarbij bevriezing nog meer levens eiste, steeg de desertie aanzienlijk. De meesten van deze deserteurs werden gevangengenomen of direct geëxecuteerd door Russische boeren.

Het Russische woord *sjaromyzjnik* (Russisch: шаромыжник; "bedelaar", "bedrieger") komt van het Franse '*cher ami*' ("beste vriend"), omdat de soldaten de lokale bevolking om hulp smeekten tijdens de extreem koude winter. De alomtegenwoordige kozakken grepen de achterblijvers en de gewonden en beroofden hen van de buit uit Moskou. Toen de koude feller werd, schiepen de kozakken er een genoeg in om deze ongelukkigen tot op de blote huid uit te kleden en hen naakt achter te laten in de besneeuwde wildernis.

De voedsel- en watervoorzieningen werkten niet, de soldaten plunderden het land, en na 14 dagen was Napoleon al 135.000 man kwijt, alleen door ziekte en desertie. Op 14 september trok dit leger Moskou binnen, de laatste overwinning die Napoleon behaalde.

Vijf weken later trok dit Franse leger terug richting Frankrijk. Wanneer het leger in Smolensk aankwam, telde het nog 40.000 manschappen. De troepen kregen korte aanvallen van de kozakken te verduren, die het leger opjoegen zonder dat het tot een echte veldslag kwam. Het was tijdens een aanval van Russische kozakken dat Pieter-Jan Diddens de vlucht nam.

⁴³⁴ Een loflied "*Heer, bescherm onze keizer Napoleon*".

⁴³⁵ De jonge "ingeschreven" mannen die een oproepingsbrief hadden ontvangen voor dienst in het Franse leger.

Afbeelding: “Verraad is een kwestie van datum” (Talleyrand). Schilderij van de terugtocht in 1812.

Hij verschool zich een dag en nacht tussen de struiken, zocht andere kleren in een boerderij en vatte de terugtocht aan. Terugtrekkende Franse colonnes leidden de weg via Pruisen.

Pieter-Jan zwierf rond van de ene boerderij naar de andere, leed honger, werd geconfronteerd met de achterdocht van de inwoners - die uit zijn taal wel konden afleiden dat hij geen Rus of Fransman was -, leefde vooral van wat hij kon stelen of bedelen.

Op de Lüneburger Heide bracht hij een losgeslagen paard tot stand en werkte en verbleef enige tijd bij de boer die hij had geholpen. De angst voor de Franse soldaten die hem als deserteur konden herkennen, deed hem verder trekken naar het westen. Hij sliep in stromijten, deed wat werkjes voor brood, melk of warme kost of moest voedsel stelen. Na zowat een jaar van zwerven bereikte hij zijn geboortestreek, daags voor Kerstmis 1813.

Afbeelding: foto van het Leestse gemeentehuis of de “municipaliteit” uit 1910. Het gemeentehuis met balkon werd pas gebouwd in 1882.

Via Kampenhout-Sas, Boortmeerbeek, Hever, Muizen en Mechelen kwam hij terecht bij een bekende boer die hem tijdelijk onderdak verschafte.

De brugwachter van de Withuisbrug op de Leuvense vaart, verwittigde op kerstavond de familie van Pieter-Jan in Leest. Men vreesde dat de municipaliteit van Leest al zou zijn verwittigd

van Pieter-Jans desertie, en dat de gendarmes hem zouden arresteren. Op vaandelvlucht stond de doodstraf.

1814 - Ondergedoken te Leest

Begin januari 1814 deden in Leest verhalen van de nederlaag van Napoleon te Leipzig de ronde. Er werd beweerd dat de Pruisische generaal *von Bülow* al met ruitery en voetvolk België was binnengedrongen.

Het werd ook duidelijk dat de prefectuur van Mechelen geen bericht van de desertie had ontvangen. Pieter-Jan verbleef een tijd in Hombeek bij de familie Goossens en kreeg verkering met de dochter, Liesbeth.

Afbeelding: de pastorie van Leest, oktober 2007: nauwelijks veranderd sinds 1814 qua uitzicht.

Hij werd daarbij wat overmoedig en vertoonde zich meermaals op publieke plaatsen. Hij werd ondermeer gezien te Mechelen en liep er zelfs de Leestse *maire* Jacques Somers tegen het lijf.

Vertonghen, de nieuwe pastoor van Leest, stelde voor om Pieter-Jan te laten onderduiken in de pastorie van Leest.

Niettemin deed het gerucht van zijn terugkeer de ronde in het dorp, en Willem de Rooster die zelf vijf jaar krijgsdienst bij het Franse

leger deed, gaf zelfs openlijk kritiek op "*de deserteur*" in een herberg.

Enkele dagen nadat Pieter-Jan onderdook te Leest, galoppeerden zes gendarmes over de Zennebrug, de kerk en het gemeentehuis voorbij, recht naar de woning van de familie Diddens aan de Tiendeschurestraat. Hoeve en erf werden doorzocht en familieleden werden geboeid naar de municipaliteit gebracht.

Wanneer kort daarna de plaatselijke boeren gewapend met knuppels en stenen het gemeentehuis omsingelden, moesten de gendarmes wijken en trokken zij zich terug richting Mechelen.

1815 - Einde van de Franse bezetting

Toen op 11 april 1814 Napoleon troonsafstand deed, keerde de rust weer en moest Pieter-Jan Diddens niet langer ondergedoken leven. De Pruisische generaal von Bülow en de prins van Oranje verbleven zelfs in de streek in de aanloop naar de slag van Waterloo, die een definitief einde betekende van de Franse overheersing. De hereniging van de Nederlanden werd druk besproken en de Leestse koster Van Vaerenbergh pleitte zelfs voor een herdenking van de eenenveertig boerenjongens die bij de opstand in 1798 werden gedood en te Mechelen op het Sint-Rombout kerkhof werden begraven⁴³⁶.

Pieter-Jan Diddens huwde in 1817 te Hombeek met Elisabeth Goossens, de jonge vrouw uit Hombeek met wie hij verkering had en die hij zelf omschreef als de voornaamste beweegreden om terug naar huis te keren.

Verskillende kinderen werden te Leest geboren. Op 13 november 1817 zag Jan Frans het daglicht. Op 12 april 1820 werd Anna Maria geboren, en op 25 juli 1822 werd Maria Diddens geboren. Het gezin breidde verder uit. Op 19 november 1824 zag een dochter Dorothea een levenslicht te Leest, op 29 november 1826 werd Clara geboren, op 24 september 1828 Pieter-Jan (dezelfde naam als de vader), op 30 januari 1831 An Katrien, op 7 december 1833 Martha, op 26 oktober 1835 Willem, op 22 februari 1838 Frans Louis, en op 14 mei 1844 Maria Martha.

⁴³⁶ Dienstweigeraars hadden in oktober 1798 nog de hand in het verzet van de plattelandsbevolking tegen de verplichte legerdienst. Die opstand werd in Klein-Brabant al begin november door de Franse militairen onder de leiding van C.S. Colaud in de kiem gesmoord. – Bronnen: Hendrik Diddens, "Deserteur onder Napoleon", uitgegeven door De Sikkel Antwerpen in 1974 in de reeks "Historische verhalen". ISBN 90 260 4425 9; 'Leest geweest' van Georges Herregods, 1978; Archief van Antoon Lauwens, Leest; Klappers / parochieregisters van Leest, bewerking van Marc Alcide.

Pieter-Jan Diddens overleed in 1863 te Leest, 67 jaar oud. Ook de familie van Pieter-Jans broer Jan Baptist, breidde nog uit: Henricus Diddens werd geboren op 18 februari 1817, Maria Teresia werd geboren op 7 juli 1819 en Paulina zag het daglicht op 7 november 1822 te Leest.

Afbeelding: Het verhaal van Pieter Jan Diddens speelt zich af vóór het tijdperk van de fotografie. De volgende generatie zou zich, op latere leeftijd, wel laten fotograferen, en er waren wel foto's van de tweede helft van de 19e eeuw van oud-soldaten van Napoleon (Pieter-Jan overleed in 1863).

Op de foto rechts Frans Louis Diddens, de jongste zoon van Pieter Jan, omstreeks 1915. Hij was de jongste zoon van "de deserteur" en van Liesbeth Goossens uit Hombeek.

"Lowieke" werd geboren op 22 februari 1838. Hij huwde in 1863 met Philomène Steenmans, links op de foto, dochter van Pieter Jan Steenmans, afkomstig van Heffen, en van Petronella De Muyer, afkomstig van Leest. Het gezin kreeg tien kinderen. Philomène Steenmans stierf in 1917 en Lowie overleefde haar tot in 1931. Hij werd 93 jaar oud.

1813 – Soldaat van Napoleon, gesneuveld voor Frankrijk (Londerzeel)

Willem Suys, een zoon van Jan Frans Suys en Anne Marie Lauwens uit Londerzeel, was twee jaar toen hij zijn moeder verloor. Hij was kleermaker in Londerzeel tot hij onder de wapens werd geroepen door de Franse overheid. Op 5 april 1813 werd hij vermeld op de lijst van de Nationale Garde bij "keizerlijk decreet" en hij diende vervolgens als fuselier in de 4e compagnie, 4e bataljon, 112e Linie in het Franse leger.

Afbeelding: het insigne van het "112ème de Ligne". Oorlog laat meer littekens na dan eretekens. ⁴³⁷

Willem huwde met Dorothée Verbelen, met wie hij drie dochters had:

- **Ann Katrien Suys**, overleden op 5 oktober 1807 in Londerzeel, 8 maanden oud
- **Ann Katrien Suys**, overleden op 15 april 1812 in Londerzeel, 31 dagen oud, en
- **Nn. Suys**, overleden bij de geboorte op 4 mei 1813 in Londerzeel.

Tragedie bleef het jonge gezin achtervolgen. Willem Suys keerde niet terug uit de oorlog. Hij zou ver van huis overlijden in het militair hospitaal van Perpignan, in het zuiden van de Franse Pyreneeën nabij de Spaanse grens.

⁴³⁷ Afbeelding insigne van Gi08, 2009, onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0 (Bron: Wikimedia).

1815 - Een dramatisch jaar voor een Franse soldaat en zijn lief (Mechelen)

Anne Marie Lauwers werd gedoopt op 20 februari 1785 te Mechelen Hanswijk als dochter van Bernard Lauwers en Maria Monnet. Zij had een relatie met Jacques Pouril.

Jacques Pouril was geboren op 23 oktober 1769 als zoon van Pierre Pouril en Marie Louise Charmel, in de *rue du Chat qui Pêche* (de vissende kat) in Villiers Saint-Georges van het Franse departement Seine et Marne.

Afbeelding: Franse soldaten - © Scan afbeelding uit private collectie (Publiek Domein, 1808-1809).

Jacques Pouril was een luitenant in het leger van Napoleon. Het koppel verhuisde naar Leuven, en na de val van Napoleon in 1815 naar Rijsel in Frankrijk. Jacques eindigde zijn carrière in het Franse leger als invalide, en werkte nadien als wolarbeider, spinner en dagloner. Anne Marie Lauwers overleed op 17 september 1815 in het hospitaal Saint-Sauveur in Rijsel, FR op 30-jarige leeftijd. Jacques Pouril overleefde haar 22 jaar en overleed op 23 april 1838 in het hospitaal Saint-Sauveur in Rijsel, FR, 68 jaar oud.

De val van Napoleon na zijn nederlaag bij de slag van Waterloo in 1815, had dramatische gevolgen voor het gezin Pouril-Lauwers. Dat jaar - de slag van Waterloo eindigde met de nederlaag van het Napoleontische leger op 18 juni - overleed de jongste dochter Cathérine in juli in Rijsel, terwijl Anne Marie Lauwers er in september zou overlijden. Jacques Pouril zou de rest van zijn leven invalide blijven als gevolg van de oorlog.

Jacques Pouril bouwde een nieuw leven op na het overlijden van Anne Marie Lauwers. Hij werkte als wolarbeider, spinner en dagloner ondanks zijn invaliditeit, en zou hertrouwen op 2 oktober 1816 in Rijsel, FR, met Henriette Duhamel, een kantwerkster, geboren op 25 januari 1791 in Rijsel, en daar overleden op 30 december 1853. Jacques Pourils tweede echtgenote was ruim twintig jaar jonger dan hem, en schonk in Rijsel meerdere halfbroers en -zussen aan Aimée Jeanne Pouril, de enig overlevende dochter uit de eerste relatie.

Afstammelingen uit het gezin Pouril - Lauwers:

- Aimée Jeanne Pouril werd geboren op 29 januari 1810 in Leuven. Zij huwde op 17 december 1840 in Parijs, FR, met Guillaume Rieussec ⁴³⁸. Het gezin vestigde zich in Parijs, *rue de la Smala* nr. 6, waar Guillaume op 72-jarige leeftijd zou overlijden op 12 februari 1884. Aimée Jeanne Pouril overleed eerder op 46-jarige leeftijd op 14 april 1856 in Parijs. Zij werkte als naaister.
- Elisabeth Pouril werd geboren op 19 juli 1812 in Leuven. Zij overleed op 5-jarige leeftijd in Rijsel, FR (18 *Place des Raignaux*) op 2 februari 1818.
- Cathérine Pouril werd geboren op 5 januari 1815 in Leuven. Zij overleed 6 maanden oud in Rijsel, FR, op 23 juli 1815 (*rue de la Clef*).

⁴³⁸ Guillaume Rieussec werd geboren op 20 oktober 1811 in Saint-Amans-Soult. Hij was korporaal in het 4e Regiment Lichte Infanterie na de Napoleontische tijd, en nadien arbeider in een ijzergieterij.

Afstammelingen van het gezin Rieussec-Pouril:

- Victorine Rieussec werd geboren op 14 april 1833 in Rijsel, FR (rue de Paris, 255). Zij huwde op 6 augustus 1863 in Parijs, FR, met Jean Mathieu Emmanuel Griess, een zoon van Philipp Heinrich Griess en Marie-Françoise Drouard, geboren in Parijs.
- Elise Rieussec werd geboren op 7 april 1937 in Parijs, waar zij overleed op 18-jarige leeftijd op 19 november 1855.

1815 - Anne Katrien Lauwers huwde de zoon van de eerste burgemeester (Wechelderzande)

Alsof het gisteren was, herinner ik mij de moord op veearts-keurder Karel Van Noppen te Wechelderzande, een deelgemeente van Lille, op 20 februari 1995. Een journalist van de regionale tv Mechelen-Kempen (RTV) had er beelden gemaakt van de ontdekking van het lijk van de keurder, en die werden besproken op de Adviesraad. De vraag was welke beeldfragmenten voor publicatie vatbaar waren uit respect voor de familie van Karel.

Ik twijfel er niet aan dat veel mensen deze lieflijke gemeente zijn blijven associëren met die tragische gebeurtenissen. “*Wechel*”, zoals het in de volksmond wordt genoemd, heeft een boeiende geschiedenis zoals bleek toen ik opzoekwerk deed naar de familie Smans, waarvan een telg te Antwerpen was gehuwd met een Lauwers.⁴³⁹

Anne Katrien Lauwers huwde op 19 juli 1815 in Antwerpen met Peter Smans, een postbode afkomstig uit Wechelderzande. Peter Smans was de zoon van de eerste Wechelderzandse burgemeester Adriaan Smans (1802-1834) en broer van de tweede “*Wechelse*” burgemeester Frans Smans (1834-1846). Peter Smans werd geboren op 30 december 1787 te Wechelderzande, deelgemeente Lille, als zoon van Adriaan Smans en Liesbeth Cloots. Anne Katrien Lauwers werd geboren op 7 november 1784 te Antwerpen als dochter van Lauwers Franciscus en Janssens Philippine Susanna.

Afbeelding: de voormalige afspanning "Den Hert" in Wechelderzande. Het werd opgericht in 1603 in opdracht van Peter Proost, rentmeester van de toenmalige heer van Wechelderzande Conrad Schetz. Het huis werd eertijds omschreven als "*sekere huysinghe, brouwerye, schuere alhier aen de plaetse geleghen, genoemd den hert, metter dries, hove ende boomgaert daeraen, groot omtrent dry hondert roeden*".⁴⁴⁰

De vader van Peter Smans, Adriaan Smans, werd geboren op 30 april 1762 te Wechelderzande als zoon van Adriaan Smans en Katrien Meeus. Hij huwde op 21 februari 1786 te Wechelderzande met Anne Liesbeth Cloots. De moeder van Peter, die op 19 juli 1815 te Antwerpen huwde met Anne Katrien Lauwers, werd geboren op 31 juli 1768 te Wechelderzande, waar zij op 23 november 1843 overleed. Vader Adriaan Smans overleed er op 21 januari 1844. Peters vader was de eerste democratisch verkozen

⁴³⁹ Met dank aan Jules Van Olmen, voorzitter van de heemkundige kring te Wechelderzande, mei 2011

⁴⁴⁰ Foto's uit private collectie (1970-2007).

burgemeester van Wechelderzande tussen 1802 en 1834. Hij werd als burgemeester opgevolgd tussen 1834 en 1846 door zijn zoon Frans Smans, een jongere broer van Peter, die zelf naar Antwerpen trok en er postbediende werd.

De grootvader van Peter, die ook Adriaan Smans heette, was op 26 december 1714 geboren te Lille. Hij was op 16 augustus 1746 te Wechelderzande gehuwd met de dertien jaar jongere Katrien Meeus, geboren op 1 juli 1727 te Wechelderzande en er overleden op 27 december 1780, meer dan zeven jaar na haar echtgenoot (Peters grootvader) die er was overleden op 17 april 1773. Peters vader was het vierde kind van een gezin van elf kinderen. Zij hadden een boerderij gelegen naast 'Den Hert', waar in 2011 de villa "Ons Genoegen" stond.

Peters broer Frans Smans was eerst gemeentelijk ontvanger en woonde met zijn tweede vrouw Jeanne Verreet (geboren op 24 februari 1813 te Weelde, overleden op 17 november 1899 te Wechelderzande), de dochter van een onderwijzer uit Weelde die in Wechelderzande was geboren, in 'Den Hert', een gebouw uit 1603 dat nog als oudste bestaande woning dienst doet. Van de afstammelingen van broer Frans Smans vermelden we Cesar Smans, de cafébaas van 'De Keizer' tussen 1855 en 1942. Het eethuis 'De Keizer' bestond nog steeds in 2011.

Het ouderlijk gezin Smans – Cloots telde veertien kinderen

- Smans Anna werd geboren op 3 december 1786 te Wechelderzande, waar zij overleed op 13 december 1788, 2 jaar en 10 dagen oud.
- Smans Peter werd geboren op 30 december 1787 te Wechelderzande. Hij trok naar Antwerpen en huwde Anne Katrien Lauwers.
- Smans Jan Baptist werd geboren op 18 september 1789 te Wechelderzande waar hij overleed op 26 september 1794, 5 jaar oud.
- Smans Jacques werd geboren op 14 september 1791 te Wechelderzande. Hij vertrok naar Bergen in de provincie Henegouwen om er net als zijn broer Peter als postbediende te werken.
- Smans Adriaan werd geboren op 21 maart 1793 te Wechelderzande. Hij trok naar Turnhout en huwde met Maria Renders. Hij was molenaar.
- Smans Liesbeth werd geboren op 24 februari 1795 te Wechelderzande, waar zij overleed op 6 november 1803, 8 jaar oud.
- Smans Jan Baptist (2) werd geboren op 30 maart 1796 te Wechelderzande.
- Smans Anne werd geboren op 15 december 1797 te Wechelderzande. Zij trok naar Antwerpen en werd er winkelierster.
- Smans Anne-Marie werd geboren op 16 februari 1799 te Wechelderzande. Zij vertrok naar Westmalle waar zij huwde met molenaar Ferdinand Henderickx (Hendrickx).
- Smans Frans werd geboren op 17 april 1801 te Wechelderzande. Hij werd de tweede burgemeester van Wechelderzande. Hij was op 30 mei 1827 te « *Wechel* » gehuwd met Jeanne Stevens (geboren te Wechelderzande op 28 november 1801, er overleden op 12 september 1835) en hertrouwde met Jeanne Verreet. Hij overleed op 9 juli 1879 te Wechelderzande.
- Smans Jan werd geboren op 20 oktober 1903 te Wechelderzande.
- Smans Thérèse werd geboren op 12 januari 1805 te Wechelderzande. Zij trok naar Vosselaar en er huwde er met bakker Karel Spruyt.
- Smans Katrien werd geboren op 12 mei 1806 te Wechelderzande. Zij overleed er op 20 juni 1806.
- Smans Anne Katrien werd geboren op 7 december 1811 te Wechelderzande. Zij huwde er met landbouwer Jan Baptist Van Echelpoel.

Afbeelding: het beschermde gasthof 'De Keizer' te Wechelderzande, van oudsher een Kempische herberg-afspanning waarvan de eerste vermelding dateerde van 1620. Nadien was het een brouwerij en werden logementskamers, badkamer en atelier, toegevoegd in de 19^e eeuw, vóór 1885. Het gasthof werd in 1870-1880 belangrijk als ontmoetingsplaats van een groep schilders en schrijvers die in hun werken veel belangstelling toonden voor het Kempische landschap, en als die behoorden tot de zogenaamde "*Kalmthoutse school*", in casu "*Wechelse school*", waaronder Adriaan Heymans, Emile Claus, Jaak Rosseels, Florent Crabeels, Frans Courtens, Théodore Baron en Isidoor Meyers. Ook Henry Van de Velde, befaamd architect, maar tegelijkertijd een gewaardeerd schilder, heeft hier vier jaar (1886-1890) gewoond.

Merk ook dat een tijdgenoot, de kunstschilder Florent Crabeels, tussen 1829 en 1896 woonde en werkte te Wechelderzande. Florent Crabeels was gehuwd met Katrien Liesbeth Lauwers, die niet direct verwant was met de echtgenote van Peter Smans.

1818 - Jan Francis Lauwers, schepen te Beigem (Grimbergen)

Jan Francis Lauwers huwde in 1815 voor de kerk, en op 15 juli 1818 voor de staat, met Liesbeth Van Praet. Getuigen bij het huwelijk waren Jan Van Praet en Peter Joos Verhaegen. Jan Francis Lauwers werd vermeld als pachter en schepen van Beigem en woonde in de Bergstraat, wijk A nr. 8 te Beigem. Liesbeth Van Praet was geboren op 18 maart 1779 in Beigem als dochter van Peter Van Praet en Katrien Wyns. Het gezin kreeg twee kinderen, geboren in 1817 en in 1819 in Beigem. Het laatste kind overleed bij de geboorte.

Foto Beigem - (cc) onder Creative Commons licentie (precieze accreditering N.B.).

Zijn broer Peter Lauwers, was eerder op 19 maart 1802 in Beigem gehuwd met een zus van Liesbeth: Marie Cecile Van Praet, geboren op 1 september 1769 in Beigem als dochter van Peter Van Praet en Katrien Wyns.

Beide broers waren zonen van Jan Baptist Lauwers en Jeanne Van Messeem. Een dochter van Peter Lauwers en Marie Cecile Van Praet werd geboren in 1802 in Beigem. Marie Cecile zou kort daarna overlijden, en Peter had begin 1803 een nieuwe relatie en hertrouwde op 15 september 1803 in Grimbergen met Anne Marie Van Assche. Twee kinderen uit dit huwelijk zagen het levenslicht in 1803 (een maand na het huwelijk) en in 1806 in Grimbergen.

1821 - De kleren maakten de vrouw (Boom)

Gielis Lauwers was kleermaker in Boom. Hij werd geboren op 17 november 1776 in Boom als zoon van Peter Lauwers en Ann Katrien Vermeren. Hij huwde op 12 juli 1798 in Boom met Marie-Jeanne Maes. Zij was geboren op 30 november 1771 in Boom als dochter van Adriaan Emmanuel Maes en Anne Marie De Clerck (beiden afkomstig uit Baasrode). Ook de dochters zochten het in dezelfde branche.

Kinderen uit het gezin:

- Marie Ann Lauwers werd geboren op 13 februari 1799 in Boom.
- Jeanne Katrien Lauwers werd geboren op 21 oktober 1801 in Boom.
- Jacques Lauwers werd geboren op 30 juli 1804 in Boom.
- Marie Liesbeth Lauwers werd geboren op 25 april 1807 in Boom.
- Jozef Lauwers werd geboren op 19 mei 1811 in Boom. Hij overleed jong op 24 december 1812 in Boom.
- Marie Thérèse Lauwers werd geboren op 21 december 1812 in Boom.

Marie Ann Lauwers huwde op 19 juni 1822 in Boom met Peter Hendrik Cusseneers, een kleermaker, geboren op 19 november 1801 in Bergen-op-Zoom, NL, als zoon van Peter Cusseneers en Cornelia Prop. Haar zus **Marie Jeanne Lauwers**, die ook ging bij de naam Jeanne Katrien, huwde een jaar eerder op 10 mei 1821 in Boom met Peter Frans Aerts⁴⁴¹, kleermakerswerkman, geboren op 21 juni 1801 in Antwerpen als zoon van Frans Emmanuel Aerts en Cornelia Van Camp.

Afbeeldingen: typische klederdracht uit deze periode. Uit deze periode stammen ook de protserige uniformen zoals het leger van Napoleon die droeg in 1815.⁴⁴²

Haar zus **Marie-Thérèse Lauwers** huwde op 8 juni 1836 in Boom met Peter Karel Cusseneers, kleermaker, geboren op 5 oktober 1813 in Duffel als zoon van Jan Valeer Cusseneers en Marie-Thérèse Petronella De Keyser. Peter Karel Cusseneers overleed op 12 oktober 1845 in Boom op 32-jarige leeftijd.

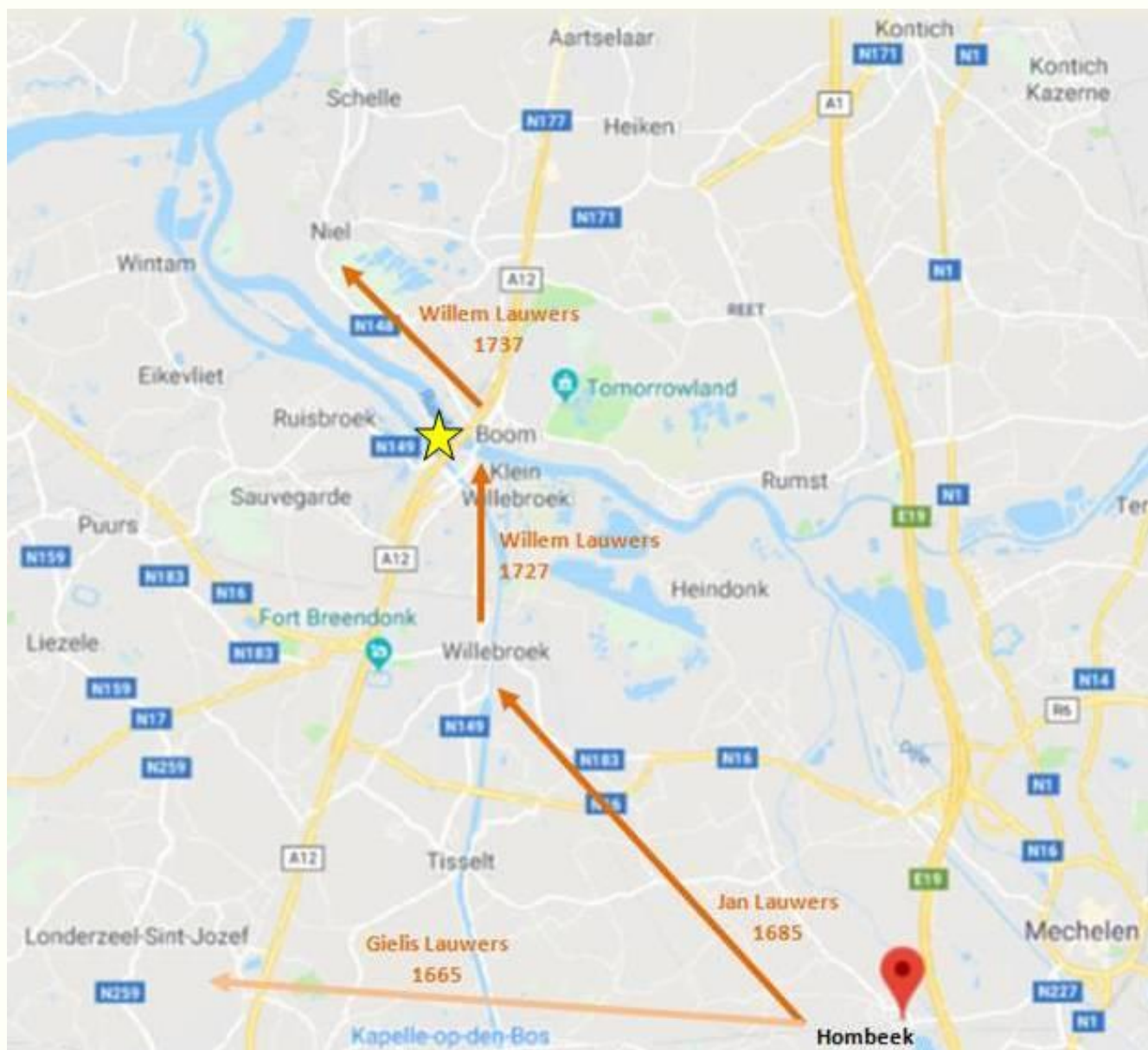

⁴⁴¹ Een zoon van dit gezin, Gielis Aerts, geboren op 16 november 1822 in Boom, was overigens een vermaard Belgisch fluitist. Gielis Aerts kreeg zijn muzikale opleiding aan het Conservatorium van Brussel en trad op in Frankrijk voor de toenmalige koning Lodewijk Filip, in Italië en in Engeland. Hij maakte deel uit van de Koninklijke Muntscouwburg in Brussel en was professor aan het Conservatorium van Brussel. Werken als Fantaisie en Air varié heeft hij zelf op 3 februari 1841 in zaal Diligentia te Den Haag uitgevoerd. Even later bracht hij het ook in Rotterdam, met een uitvoering van Variatiën. In 1847 nam hij deel aan de Prix de Rome met zijn cantate La vendetta.

⁴⁴² © Foto's klederdracht van het begin van de 19e eeuw uit private collectie Laurentii.be, 2019 (Museum van Bokrijk – Museum van Waterloo). - Bewerking kaart Google maps, 2019, onder gebruikslicentie.

Ook de eeuwen nadien stond Boom bekend om zijn kleermakers.

Migratie van Hombeekse families Lauwers eind 17^e, begin 18^e eeuw

Kaart: Het ouderlijk gezin woonde in Boom. De grootouders waren in 1737 verhuisd naar Niel. Gielis behoorde tot de derde generatie in Boom, afkomstig van Hombeek-Leestse stamlijn.

1824 - Vier kinderen "Levenloos geboren" (Leest)

Jan Lauwens werd geboren op 1 mei 1795 te Leest als zoon van Peter Hendrik Lauwens en Maria Diddens. Hij huwde op 10 september 1823 in Heffen met Clara De Maeyer. Zij werd geboren op 5 maart 1797 in Heffen (Mechelen) als dochter van Corneel De Muyer en Marie Katrien Neuttiens (van wie we weten dat zij overleed op 15 september 1814 in Heffen).

Foto: merk dat er onderscheid werd gemaakt tussen een levenloos geboren kind en een levend geboren kind dat kort na de geboorte overleed. ⁴⁴³

Het gezin Lauwens-De Mayer telde vier levenloos geboren kinderen. De problematiek van doodgeboren kinderen mag vandaag de dag meer aandacht krijgen, ook door de maatschappelijke erkenning van het ouderlijk verlies en de aandacht voor het rouwproces, dat was alleszins niet zo in de vorige eeuwen.

Vaak kregen de ouders hun kind niet meer te zien en werd het het 'weggemoffeld' - lees maar, verdween het kind in de anonimiteit. Het kinderlijkje kwam vaak in een anoniem massagraf terecht en de kinderen kregen geen voornaam. In het beste geval werd het geslacht van het doodgeboren kind vermeld⁴⁴⁴, en er werd geen akte van geboorte opgemaakt.

Corneel Lauwens en Marie Françoise Lauwens waren de enige kinderen in leven van het gezin Lauwens – De Maeyer in januari 1837. Corneel Lauwens werd vermeld op 20 augustus 1878 in Leest bij de aangifte van het overlijden van zijn vader. Hij werd toen vermeld als 47-jarige landbouwer in Leest. Hij werd ook vermeld bij de aangifte van de geboorte van Leo Accourt op 8 september 1881 in Mechelen. Leo Accourt was de zoon van Marie Angèle Lauwens en Alex Accourt. Marie Angèle Lauwens was een buitenhuwelijk kind van Corneels zus Marie Françoise.

Afbeelding: anoniem portret van een familie ca 1650. Het echtpaar kreeg elf kinderen, van wie er slechts twee in leven bleven. Dat de familie zich zo liet afbeelden toonde hoe hecht de band met ieder kind was.

Soms werd op de begraafplaats alsnog een gedenkplaats aangeduid - in de 20e-21e eeuw vaak benoemd als een "Engelenweide" of "Sterretjesweide" zonder individuele grafjes.

Vroeger had men meer met de dood te maken, met een kindersterfte van een op de drie en een gemiddelde levensverwachting van dertig jaar.

"Wie vandaag de middelbare leeftijd bereikt heeft in zijn naaste omgeving dikwijls nog geen enkel sterfgeval meegemaakt; vroeger konden dat er tien, twintig zijn. Heel gewoon waren ook verdrietige personages van wie je nu meer zelden hoort: wezen, jeugdige weduwen en weduwnaars." ⁴⁴⁵

⁴⁴³ Foto uit private collectie, 2014. - Schilderij vermoedelijk familie Gerritsz, 1638, onder Publiek Domein (Bron: Westfries Museum - Wikipedia).

⁴⁴⁴ Een decreet van 4 juli 1806 bepaalde de manier van opstelling van een akte waarbij de ambtenaar van de burgerlijke stand constateert dat hem een levenloos kind werd vertoond.

⁴⁴⁵ Jef de Jager in "Dood en begrafenissen, Rituelen en Tradities".

1825 - Jan-Baptiste Lauwers vermist te Gottem (Deinze)

Abbeelding: Gottem in de omgeving van Deinze, aan de Leie.

In de Gazet van Gent verscheen op 14 november 1825 het bericht dat Jan Baptist Lauwers werd vermist. Hij was vermist sinds 1 november 1825.

Jan Baptist was 62 jaar oud, afkomstig van Gottem, en bij zijn verdwijning gekleed in een blauwe 'surtout'⁴⁴⁶, een asgrouwe broek en een wit gestreepte vest. Hij werd beschreven als kort van taille, tamelijk zwaarlijvig, breed van opzicht, met blauwe ogen. Personen die meer wisten over hem, werden opgeroepen contact te nemen met Verhaest, de burgemeester van Gottem. Er werd een treffelijke beloning in het vooruitzicht gesteld.

Foto: Gottem is een deelgemeente van Deinze, in de Leiestreek. Jan Baptist was vermoedelijk verwant met Jan Filip Lauwers uit Dentergem.⁴⁴⁷

1828 - Jan-Baptist Lauwens, substituut des Konings in een zaak rond Het Steen (Antwerpen)

Op 25 januari 1828 werd bij zitting van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen vermeld: Jan Baptist Lauwens , Substituut des Konings, met president (voorzitter) Spruyt, en de rechters Persy, Villers, alsook Aert, griffier. Het ging om een zaak van de *Permanente Commissie uit het Amortisatie Syndicaat*, "eischeresse" (eisende partij), waarbij procureur Claessens tegen de regering der stad Antwerpen, "Verweerderesse" (tegenpartij) optrad en de rechtbank een vonnis velde omtrent het recht van eigendom van de staat op het gevangenhuis of gebouw Het Steen.

⁴⁴⁶ Deze term duidde begin 19e eeuw op een lange jas die ter bescherming over de kleding werd gedragen. Merk de gelijkaardige betekenis met het woord "overall" een term die opkwam na de tweede wereldoorlog onder Engelstalige invloed.

⁴⁴⁷ (c) Foto en kaart uit private collectie, 2006 (met dank aan Maurice Thorré).

Nadat Lauwens was gehoord, moest het voorgeschreven gebouw worden afgestaan aan het *Amortisatie Syndicaat*, alsook de som van 7229 gulden en 25 cent voor reparaties aan het gebouw. Men kwam ook tot de conclusie dat Het Steen een ongeschikte locatie was om gevangenen te houden. Zonder onderscheid van staat, geslacht, ouderdom en aard van de misdrijven werden de gevangenen er immers in gemeenschappelijke zalen opgesloten. België en zijn gevangeniswezen waren ook tweehonderd jaar geleden al problematisch.

Als voorbeeld werd aangehaald dat op 27 juni 1817 er 192 personen gevangen zaten, namelijk 79 burgerlijke, 70 deserteurs, 20 soldaten en 23 veroordeelden. Onder deze veroordeelden waren de militaire gevangenen wel het meest te beklagen. Chirurgijn (dokter) majoor Duckell had hierover op 15 augustus 1817 verslag uitgebracht over de slechte inrichting van het gebouw, het gemis aan verse lucht en de slechte hygiëne.

De meest soldaten waren slecht gevoed, door schurft en tering aangetast en *“ten grave gesleept”* (dodelijk ziek). Het had nog vijf jaar geduurd eer de gevangenen naar een geschiktere locatie (het Arresthuis in de Kloosterstraat) waren overgebracht. De wantoestand duurde tot 1823 toen het Steen ophield *“tot kerker te verstreken”*. De oude stadsgevangenis was overigens vijf of zes eeuwen lang een gevangenis geweest, waar *“zoo vele bange zuchten door schuldigen en onschuldigen waren geslaekt geweest.”*

Na voormeld twistgeding werd het gebouw aan een particulier verkocht, en vervolgens in 1842 voor de prijs van 21.447,11 frank, via een koninklijk besluit van 16 juni 1842, opnieuw door de stad Antwerpen aangekocht.

Lauwens werd overigens ook vermeld als dichter van *“Afscheydsgroet”* in het *“Gedichten en Verhandelingen”*-boek van het Koninklijk Genootschap van Taal-en Dichtkunde te Antwerpen op 7 januari 1825⁴⁴⁸. Het voorwoord droeg het boek op aan Koning Willem van Oranje, gezien België toen hoorde bij het Koninkrijk der Nederlanden vóór de Belgische onafhankelijkheid. Het gedicht was opgedragen aan Meester Van Wambeke, president van de rechtbank van Antwerpen, bij diens benoeming tot hoogleraar in de rechten aan de hogeschool van Gent.

Het gedicht ging als volgt:

“Schoon Mars, vervaerelyk, de krygstrompet doet steeken, En Janus twist en nyd de wereld door doet preéken; Schoon Jaloesy alom met open’ keele bast, En Momus op de rol van spot-en laekzugt past: Standvaste deugd zal steéds, door baet noch roem bewoogen, Als ’tgoud in vuer beproefd, den haet en nyd verdooven: Het onkruid word verbrand, de tarwe komt in schuer: Zoo zegepraelt de deugd, wat of zy ook verduer’. VAN WAMBEEK, warden vriend! Gij die, als burgervader, In Antwerpse pleytzael waert de opregte bron en ader van ’t recht, voor arm en ryk, ten best van ’t algemeyn, Gy gaet dan Palinuer op ’t schip van Themis zyn? Uw hulk, zoo lang gesold door duyzen gevaeren, Geslingerd door tempeest, bevogten door de baeren, Geslaen van klip op klip, en dobberend op de zee, Zeylt in behouden have en langgewenschte ree. Ik zie u ’t hooge choor in Themis hof beklimmen, Waargy de zon van ’t recht in luyster zult doen glimmen. Fortuna lacht u toe, zy heeft uw vlyt beloond, En uw beproefde deugd ten laetsten bebroond. Welaen! Ontsluyt de bron van uw’ welsprekendheden. Bepleyt het heylig recht ter vierschaer van de reden. Verruk het weydsche Gent door wysheyd van uw les, Zoo dat gij triumpheert met Aristoteles! Wees altyd, als voorheen, beschermer van ’s lands wetten! Zoo zal de faem uw lof de wereld door trompetten, Den Luyster van uw naem zal geen en grijzen tyd Verdooven door en roest van zyn vergetendheyd!”

⁴⁴⁸ T.-J. Janssens, boekdrukker en boekhandelaar, 1825

Afbeeldingen: het "Steen" te Antwerpen was destijds een beruchte gevangenis.⁴⁴⁹

Was dit dezelfde (F.) Lauwens die vermeld werd als lid van het "*Tael- en Dicht-Lieven Genootschap Tot Nut der Jeugd*" in 1818-1820 in de "*Antwerpschen almanach van nut en vermaek*" ?

Het ging allicht om Jean-Baptiste Lauwens , geboren op 7 januari 1793 te Antwerpen, waar hij rechter werd op 18 september 1817, en vervolgens substituut op 19 december 1820.

Hij werd advocaat-generaal bij het hooggerechtshof te Brussel op 14 november 1830, periode waarin hij ook verschillende malen werd vermeld bij het tot stand komen van het voorlopig bewind ("*gouvernement provisoire*").

Op 2 januari 1831 werd hij op 22-jarige leeftijd door het voorlopig bewind aangesteld om de functies van burgemeester te vervullen te Loppem.

Verder was hij raadsman aan het hof van beroep en cassatie in 1833-1847 en hij was aan deze rechtbank raadsman op 14 oktober 1852. Jean-Baptiste overleed op 9 februari 1859.

We weten ook dat hij een muntenverzamelaar was, blijkens een vermelding als numismaat in 1854 en gezien de verkoop van zijn collectie munten werd vermeld in 1859 te Brussel ("*chez Josse Sacré, rue des Carrières*"). Ook een verzameling boeken werd door zijn weduwe Jeanne Everaerts verkocht.

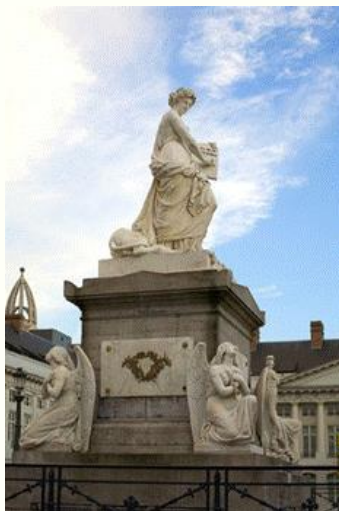
We zitten in de overgangperiode naar de staat België, na een korte periode van Verenigde Nederlanden, na de Franse en Oostenrijkse overheersing.

Vroegere landsdelen als het hertogdom Brabant, het graafschap Vlaanderen, het prinsbisdom Luik en Limburg raakten opgedeeld binnen de grenzen van de staten die vorm kregen.

Binnen families die in de grensstreken woonden, kreeg men afhankelijk van waar men zich bevond ten opzichte van die nieuwe landsgrenzen plots een verschillende nationaliteit. Nieuwe generaties zouden geboren worden als Belg, Nederlander, Duitser en nooit een ander vaderland hebben gekend.

⁴⁴⁹ (c) Bewerkte scans prentbriefkaarten "Het Steen van Antwerpen" uit private collectie (Publiek Domein, 1900-1920).

1830 - De onafhankelijkheidsstrijd in België (Brussel)

Afbeelding: monument op het Martelarenplein te Brussel⁴⁵⁰

Te Brussel werd er op het Sint-Michielsplein, sedertdien Martelarenplein genoemd, een herdenkingsmonument opgericht ter nagedachtenis van de gesneuvelde van 1830. Op het archief van de stad Brussel wordt er een register bewaard, waarin de gekwetsten worden vermeld, die overgebracht werden naar de Brusselse ziekenhuizen en gekwetstenposten, in september 1830.

In dit register kwam één naamsvermelding Lauwers voor bij de gekwetsten: Joseph Lauwers, geboren in Amsterdam en woonachtig te Brussel. In het Nederlandse 'Staatse' leger werd o.m. Jan Baptist Lauwers 🇳🇱 vermeld, een 24-jarige militair, afkomstig uit Mechelen, geregistreerd te Breda, NL.

In de inschrijvingsregister voor de vorming van de Burgerwacht bij Arrest van het Voorlopig Bewind van 26 oktober 1830, vonden we meerdere vermeldingen van Lauwers.

Meldingen van burgerwachten in Antwerpen

naam		Gekende woonplaats
Jean François Engelen	de zoon van Pierre Engelen en Liesbeth Lauwers, geboren op 19 oktober 1789 te Antwerpen, 1m70 groot.	Antwerpen
Charles Lauwers	geboren op 22 januari 1787 te Antwerpen, zoon van Jesu Lauwers en Marie Katrien Bellens, 1m70 groot.	Antwerpen
Michel Lauwers	geboren op 24 december 1786 te Berchem als zoon van Pierre Lauwers en Anne Marie De Laet, 1m70 groot.	Berchem / Wilrijk
Jos Lauwers	geboren in 1785 volgens het register [maar volgens onze gegevens op 14 februari 1787] te Mechelen, zoon van Godwin Lauwers 🇳🇱 en Anne Marie Gordijn, 1m75 groot. Joseph Lauwers was op 4 februari 1815 te Antwerpen gehuwd met Jeanne Moreels, wiens vaders naam ook als Morel werd gespeld.	Mechelen / Antwerpen
Jean Baptist Lauwers	geboren op 18 juli 1784 te Berchem als zoon van Ferdinand Jean Lauwers en Meulemans Marie Thérèse, 1m72 groot.	Berchem / Hoboken
Adrien Lauwers	geboren op 6 februari 1783 te Wilrijk als zoon van Philippe Lauwers en Anne Marie De Laet, 1m70 groot.	Wilrijk
Jean Sébastien Lauwers	geboren in maart 1782 te Antwerpen als zoon van Jean Lauwers en Marie Catherine Joris, 1m70 groot.	Antwerpen
Pieter Lauwers	geboren op 9 oktober 1782 te Berchem als zoon van Ferdinand Jacques Lauwers en Meulemans Marie Thérèse, 1m59 groot.	Berchem / Hoboken
Pierre Lauwers	geboren op 10 januari 1781 te Antwerpen als zoon van Jean Baptist Lauwers en Marie Katrien Baetens.	Antwerpen

⁴⁵⁰ © Foto Martelarenplein Brussel van Patrik Lauwers, 1996.

1830 - Het merkwaardige blazoen van Lauwereyns van Diepenhede van Roosendaele (Brugge)

Genealogische vondsten toonden aan dat de 'Brabantse' familienaam Lauwens, en sommige takken van Lauwers, via schrijfvarianten als Lauwerens, verwijzen naar de oorspronkelijke 'Vlaamse' afstamming en de familienaam Lauwereyns.

De families in het hertogdom Brabant stamden af van families in het graafschap Vlaanderen, en de aansluiting lag in de omgeving van de stad Mechelen.

De voorouders konden daardoor in kaart worden gebracht tot aan het huwelijk van Odin Lauwereyns 'van Diepenhede' met Johanna Van Velthuysen in 1247 in Brugge. Konden we nog verder terug in de tijd?

Het Blazoen van Jacques-Ange, baron van Lauwereyns van Diepenhede van Roosendaele-Coppieters⁴⁵¹, vermeld op 27 januari 1830, bevatte het oude schild Lauwereyns met de drie zwanen en de laurierboom. Dit zeer merkwaardig blazoen was getopt met 2 gekroonde ridderhelmen en vertoonde daarmee een opmerkelijke verwijzing naar de koninklijke afstamming van Friuli en van Cadsant.

Op de koningskronen stonden de symbolen van deze twee geslachten. De zwaan van Cadsant was bovendien getooid met de veren van *Gwynedd*, die ook in het schild van de Prins van Wales werden opgenomen.

Er was alvast één geschreven bron die de afkomst van Lauwereyns ook in relatie legde met *de Baenst*.

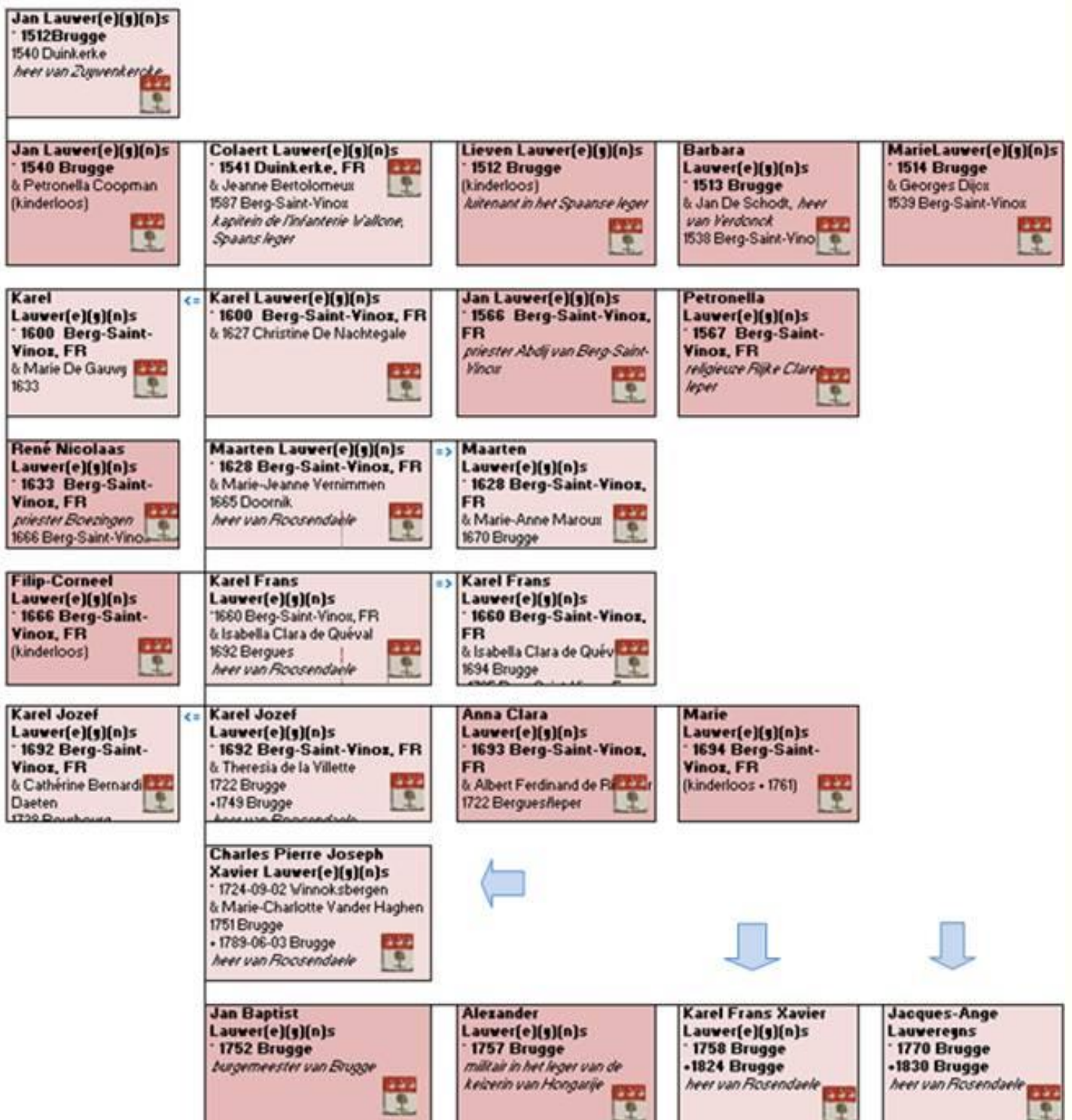
Leendert van Oostdorp bracht in de 18e eeuw een studie uit waarin hij de bedijkingsvergunning van de polders van Boekhoutte beschreef. Het octrooi werd aan de familie *de Baenst* en haar afstammelingen verleend, en het werd geconfirmeerd door Hieronimus Lauwereyns "*afstammende van de Baenst*".

De "Baensten" stammen af van het kasteel *de Baenst*, het familiekasteel van de *heren van Cadsant*. Leendert van Oostdorp was niet de minste, bekend om zijn nauwkeurigheid. Hij was bovendien schepen in Biervliet. Dit lijkt alvast de bevindingen van de heraldische aanwijzingen ook te bevestigen⁴⁵².

⁴⁵¹ © Bewerking heraldische presentaties uit o.m. Gailliard, 1859-1866 – Museum van de Potterie, 1775 (Publiek Domein, met dank aan Rigo Hinderyckx) – © werkgroep wb-stamboom bidprenten (Publiek Domein, rond de eeuwwisseling) – © Stamboomschema Laurentii.be.

⁴⁵² Met dank voor de toegezonden informatie aan Rigo Hinderyckx.

Uit de stamlijn voorouders Lauwereyns

Terwijl de nakomelingen in het hertogdom Brabant een eigen geschiedenis schreven, waren er takken van de familie die zich in het voormalige graafschap Vlaanderen verder ontwikkelden.

De adellijke titels zoals *van Diepenhede*, bleven er nog enkele eeuwen in zwang na de dertiende eeuw, tot de heraldische kenmerken van Lauwereyns werden overgenomen door de families Verplancke aan het eind van de 19^e eeuw.

Afbeelding 1: het Blazoen van Jacques-Ange, baron van Lauwereyns *van Diepenhede van Roosendaele*, in 1791 te Brugge gehuwd met Antoinette Coppieters, vermeld op 27 januari 1830.

Afbeelding 2: het blazoen van priester Charles Lauwereyns *van Diepenhede*, zoon van ridder Charles Lauwereyns *van Diepenhede van Roosendaele*⁴⁵⁵, bij diens 'Obiit' (in memoriam) van 12 februari 1824 in de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Brugge⁴⁵⁶, toont het zelfde wapen als dat van de vader en van Jacques Lauwereyns⁴⁵⁷.

4

Afbeelding 4: het blazoen van Catharina Josepha Lauwereyns *de Diepenhede de Roosendaele*, geboren op 24 maart 1815 in Brugge, gehuwd met Jan Verplancke *van Diepenhede*, en overleden

5

⁴⁵⁵ Schepen van Brugge tot 1789, en proost van de Edele Confrérie van het Heilig Bloed in Brugge op 23 september 1765 in opvolging van Antoine Triest. In deze periode nam de Edele Confrérie de beslissing een nieuw pronkstuk te laten maken voor de kapel: een tabernakel waarin de kostbare relikwie van het Heilig Bloed zou worden bewaard. Hij woonde in een herenhuis in de Kuipersstraat en was ook lid van de Brugse loge *La Parfaite Egalité*. Lauwereyns bleef proost van de Confrérie tot 27 september 1766, datum waarop hij opgevolgd werd door schepen van het Vrije Jan Veranneman de Gentbrugge de Watervliet (1733-1808). Datzelfde jaar werd hij proost van een andere godsdienstig genootschap, de Edele Confrérie van Onze Lieve Vrouw van den Drogen Boom. Charles Lauwereyns was ook Rozenkruiser. De Brugse Rozenkruisers werd geleerd dat zij de rechtstreekse opvolgers waren van de bouwers van de tempel van Salomo en van de Tempeliers van Jacques *de Molay*. De verheffing in de adelstand geschiedde in 1719 in Parijs, FR.

⁴⁵⁶ De zoon François-Xavier Lauwereyns *de Diepenhede et de Roosendaele* (1758-1824) werd priester in 1782, licentiaat in de rechten in 1786. Voor hij proost werd van het O.-L.-V.-kapittel was hij kapelaan van de Sint-Walburgakerk.

⁴⁵⁷ GAILLIARD, *Inscriptions funéraires et monumentales de la Flandre Occidentale avec des données historiques et généalogiques. Arrondissement de Bruges*, I, vol. 2: Eglise de Notre-Dame, Brugge, 1866, p. IX-XI; ID., *Bruges et le Franc*, III, Brugge, 1859, p. 420).

op 31 mei 1892 ⁴⁵³. Merk het gerecupereerde oude devies "*Ad Laurum Non Aurum*" waar de voorouders (tijdelijk) het devies "*Atavis Et Armis*" aannamen. Het portret van (vader) Charles Lauwereyns (1724-1789) door Jean-Bernard Duvivier ⁴⁵⁴ bevatte een full colour afbeelding van het familiewapen.

6

Afbeelding 6: het blazoen van Willy Verplancke, geboren op 3 april 1881, gehuwd met Christine *de Saint Genois des Mottes*, en overleden op 2 juni 1967. Hij gebruikte het devies "*Atavis Et Lauris*". In twee kwartieren kwam het aloude familiewapen van Lauwereyns voor.

Afbeelding 5: het blazoen van Jacques Verplancke *de Diepenhede de Saint Genois des Mottes*, geboren op 23 januari 1912, gehuwd met Marie-Louise *della Faille de Leverghem*, en overleden op 18 juli 1968.

7

Afbeelding 7: het blazoen van Christine *de Saint Genois des Mottes*, geboren op 7 januari 1884, gehuwd met Willem Verplancke *van Diepenhede*, overleden op 4 februari 1963.

9

Afbeelding 9: het blazoen van Alice Maertens, geboren op 3 december 1851, gehuwd met Johannes Verplancke *van Diepenhede*, overleden op 7 juli 1914.

8

Afbeelding 8: het blazoen van Françoise Verplancke *van Diepenhede*, geboren op 12 juni 1905, gehuwd met Johannes *de Crombrughe de Piquendaele*, overleden op 18 juni 1928. Het devies was hier "*Esperons Den Nos Vertus*".

⁴⁵³ Parochiale kerk van Melle. Met dank aan de werkgroep wb-stamboom-bidprenten.be.

⁴⁵⁴ Museum van de Potterie, Brugge. Datering +/- 1775, Brugge.

1831 - "Het werd zomer" - Jan Frans Lauwers was minderjarig toen hij vader werd (Hombeek)

Jan Frans Lauwers moet net zijn 17^e verjaardag hebben gevierd toen zijn dorpsgenoot Jeanne Marie Spoelders zwanger van hem raakte.

Jeanne Marie Spoelders was 12 jaar ouder, was op 2 mei 1821 op 19-jarige leeftijd gehuwd met Corneel Verlinden⁴⁵⁸ en was jong weduwe geworden. Het was een bewogen tijd.

Toen Jan Frans 17 werd, bevochten de Belgen hun onafhankelijkheid van de Nederlanders. Jan Frans zou Jeanne Marie huwen in het jaar dat hij 21 werd⁴⁵⁹, op 3 januari 1835 in Hombeek, nadat de Belgische onafhankelijkheid een gegeven was geworden.

Prent: "Aanzoek" van onbekende illustrator +/- 1830 onder Publiek Domein.

De aangifte van de geboorte van hun voorhuwelijks kind Jean-Louis was op 29 maart 1832 gebeurd door Gielis Spoelders, de vader van Jeanne Marie, met als getuigen de 52-jarige landbouwer Jacques De Lauw en de 42-jarige veldwachter Jacques Preutens.

Jan Frans huwde Jeanne Marie op 3 januari 1835 in Hombeek en het eerstgeboren kind werd erkend bij het huwelijk.

1831 - Jaak Lauwers voortvluchtig in een Belgische enclave in Nederland (Baarle-Hertog)

Toen op 25 augustus 1830 in Brussel de Belgische revolutie uitbrak, gaf dat problemen in Baarle-Hertog, het Belgisch deel van Baarle in Nederland. De enclavegrenzen waren vastgelegd bij de Vrede van Munster in 1648, en werden gedurende negen jaar betwist door de Nederlanders.

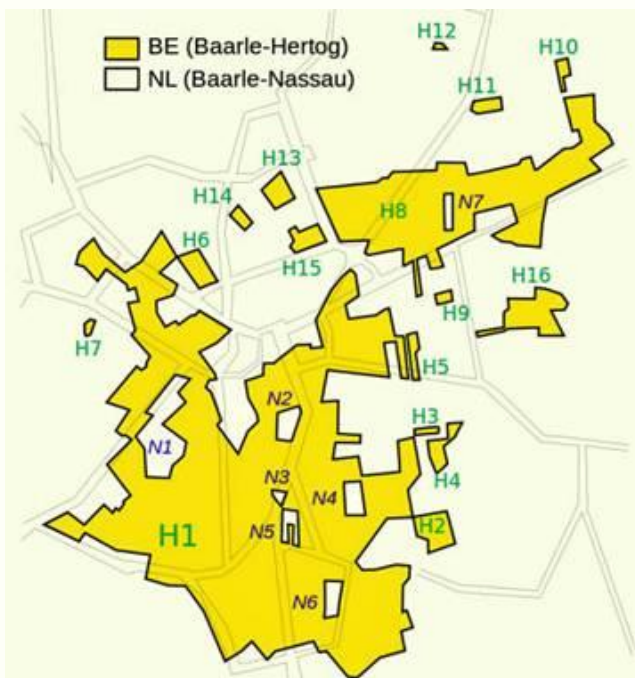
Vooraf in 1831 voelden de Baarlenaren zich bedreigd door de aanwezigheid van soldaten. Op 21 maart mocht de jaarmarkt er niet plaats hebben. En op 23 april werd aan de kerk omgeroepen dat wegens *'de tegenwoordige tijdsomstandigheden...het verboden is om ter gelegenheid van het in ondertrouw opnemen of trouwen 't zij door de zoogenaamde bruidegomsgasten of geburen, 't zij met pistolen of geweren te schieten, 't zij bij dagen of bij nagten'* (Het was verboden om tijdens trouwfeesten met pistolen of geweren te schieten, of deze bij nacht te dragen, omwille van de omstandigheden).

Op iedere overtreding stond een boete van zes gulden per delinquent. De ouders waren verantwoordelijk voor hun kinderen, de "meesters" voor hun dienstboden.

Op 20 augustus 1831 kwam tussen 12 en 13u een detachement Franse dragonders langs bij de burgemeester van Baarle-Hertog: een luitenant kwam met tien soldaten vanuit Turnhout om te controleren of de Hollandse troepen het Belgische grondgebied hadden verlaten.

⁴⁵⁸ Corneel Verlinden werd geboren op 4 augustus 1796 in Hombeek als zoon van Jan Michael Verlinden en Ann Katrien Ceuleers.

⁴⁵⁹ Leeftijd van meerderjarigheid in 1835.

Het bleef onrustig in Baarle, en er waren regelmatig conflicten met de Nederlandse troepen. Op 29 november 1831 arriveerden tussen 15 en 16u ongeveer 200 eenheden van het Belgische leger. De burgemeester van Baarle-Nassau wilde geen Belgische soldaten inkwartieren. Hij vond dat het oude gebruik om de inkwartiering te verdelen onder de twee gemeenten niet meer opging omdat hij nergens de daaraan verbonden onkosten vergoed kon krijgen.

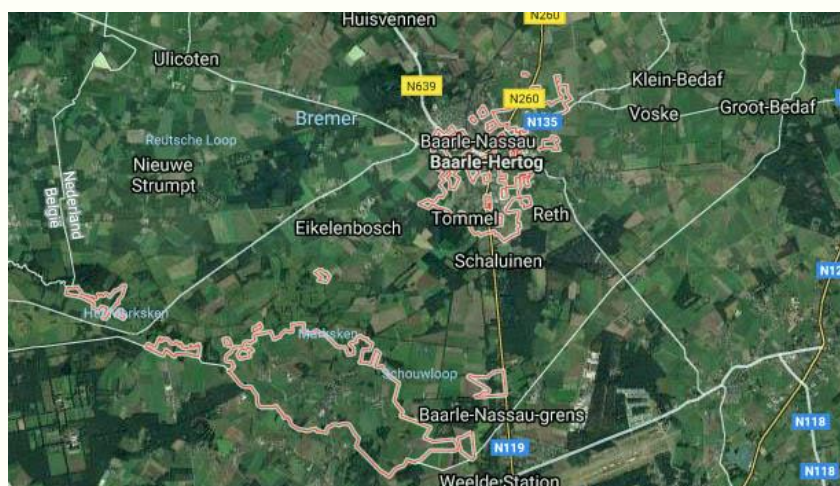
Een uur later arriveerde vanuit Turnhout met slaande trom een tweede detachement. De soldaten vatten post in taverne Den Engel en vroegen zich af waarom de Belgische vlag niet uithing.

Een aantal jongens verzuimden te voldoen aan de verplichtingen van de wet betreffende de nationale militie en was voortvluchtig, o.a. Jan Peter Sprangers,

Corneel Michielsens, Lauwerijs Pluym, Adriaan Verhoeven, Jaak Aarts, Corneel Verheyen, Frans Van Lier, Jaak Lauwers en Willem Claesen. Zij konden gebruik maken van *'Zijne Majesteits goedgunstige vaderlijke genegenheid opzichtsens de Noord-Brabantse deserteurs'* en terugkeren naar hun post.

Niet iedereen keerde terug. Wilhelmus Claesen was op 7 april 1838 nog altijd voortvluchtig. Hij werd in 1831 opgeroepen als opvolger van Jaak Lauwers omdat ook die niet was komen opdagen.

Afbeeldingen: Baarle-Hertog is een geheel van 22 Belgische enclaves, volledig omgeven door Baarle-Nassau, Nederlands grondgebied. 4 andere delen zijn verbonden met andere Belgische gemeenten: de Baalbrugse Beemden, een strook land langs het Merkske, Zondereigen-Ginhoven en een gebied bij Weelde-Station⁴⁶⁰.

Op 17 oktober 1831 meldde Lauwers zich alsnog, waarna burgemeester Hendrickx vroeg om Claesen van zijn plicht te ontheffen. Zover kwam het niet omdat Lauwers een gebrek vertoonde aan één van de vingers van zijn rechterhand en hij werd afgekeurd.

Herhaaldelijk werden door de marechaussee bruuske recherches uitgevoerd bij de ouders van Willem Claesen. De deserteur werd nooit gevat maar op 13 december 1837 stierf zijn moeder tijdens zo'n actie van de schrik. Ook de toestand van de vader, Jan, verslechterde. Jas was voerman en was al tien jaar bedlegerig en ziek. De burgemeester richtte zich tot de gouverneur van de provincie Noord-Brabant met de vraag om Jan Claesen te sparen: hij had immers een zoon en vier minderjarige dochters ten laste en bij een eventuele geldboete zou het gezin ten laste van het armenbestuur komen.

⁴⁶⁰ Kaart onder Publiek Domein, Top, 2008 (Bron: Wikimedia). – Satellietfoto/kaart © Google / TerraMetrics Kaartgegevens, 2018, onder gebruikslicentie.

1833 - Brouwerij De Koninck in Antwerpen: broer en zus De Koninck huwden zus en broer Lauwers (Antwerpen)

Op 31 december 1856 trouwde Karel 'Jos' De Koninck in Antwerpen met Marie Liesbeth Lauwers. Jan Frans Lauwers, een 48-jarige winkelier, en de 46-jarige hovenier Frans Gerard Lauwers, de broers van Marie waren getuige bij het huwelijk.

Logo © brouwerij De Koninck

Karel De Koninck was geboren op 7 november 1823 in Antwerpen als zoon van Hendrik De Koninck en Liesbeth Cop. Hij was brouwer en had de leiding van de brouwerij De Koninck overgenomen in 1845. Hun zoon Karel De Koninck zou vervolgens de leiding overnemen en, bij diens overlijden in 1909 nam dochter Josephine tijdelijk de leiding over.

Een zus van Karel 'Jos', Annemarie De Koninck, huwde eerder op 1 februari 1855 in Antwerpen met Peter Lauwers, een broer van Marie Liesbeth Lauwers.

Foto brouwerij, onder Creative Commons licentie CC BY-SA 4.0, Gordito 1869, 2015

Brouwerij De Koninck was een bierbrouwerij gelegen aan de Boomgaardstraat in Antwerpen. Het bedrijf werd opgericht in 1833 door Johannes Vervliet, toen deze besliste om een bestaande afspanning om te bouwen. Vervliet was gehuwd met Elisabeth Cop, de weduwe van Joseph Henricus De Koninck die op diezelfde plaats in 1827 de afspanning had gekocht.

De brouwerij werd aanvankelijk ook Brouwerij *De Hand* genoemd naar een grenspaal met een hand als grensteken.

Dit teken waar heraldisch een bronsgroen schild met een zilverwitte opgeheven hand naar verwijst, lag in de voormalige Warande (nu Koning Albertpark) aan de voormalige Pride- of Boomgaardbeek die sinds de overgang van de 7e naar de 8e eeuw (ten tijde van Willibrord, Pepijn van Herstal en Karel Martel) de grens vormt tussen Haringrode (later behorend tot de stad Antwerpen) en Berchem.

Geschiedenis van de brouwerij De Koninck

1845	De zoon van Elisabeth Cop, Carolus De Koninck, nam de leiding van het bedrijf over.
1909	Overlijden van Carolus zoon Carolus, zuster Josephina nam de leiding tijdelijk over.
1912 tot 1919	Brouwerij De Hand werd <i>Brasserie Charles De Koninck</i> onder leiding van de vroegere medewerker Florent van Bauwel uit Edegem en de financier Joseph Van den Bogaert uit een brouwersfamilie uit Willebroek.
1949 tot 2000	Zoon Modeste Van den Bogaert leidde het bedrijf. Nadien werd de brouwerij geleid door diens zonen Bernard en Dominique Van den Bogaert die de technische en commerciële leiding deelden.
2010	De brouwerij werd verkocht aan Brouwerij Duvel Moortgat ⁴⁶¹ voor de prijs van € 29,9 miljoen. In deze overname was ook het vastgoed (63 herbergen) begrepen; de omzet zou 70.000 hectoliter bedragen.

⁴⁶¹ Mijn overgrootvader Frans Emiel Lauwers huwde op 27 augustus 1891 in Londerzeel met Marie Louise Moortgat. Marie Louise Moortgat was enkele maanden jonger dan Joannes. Zij was geboren te Londerzeel op 13 september 1865 als dochter van Peter Jan Moortgat (geboren te Steenhuffel omstreeks 1831) van de brouwersfamilie Moortgat en Marie Thérèse De Schouwer (geboren te Londerzeel omstreeks 1839).

1834 - Jan Lauwens, trompetter, maar niet van de prins (Mechelen)

Afbeeldingen: lancersuniform - lansier van de 4e divisie, Belgisch leger, omstreeks 1845 - het typische hoofddeksel bleef een onderdeel van het uniform tot in de 'Grote Oorlog'⁴⁶².

Jan Baptist Lauwens werd in 1834 vermeld als trompetter bij het 4^e eskadron van het 1e Regiment Lansiers bij het Belgische leger. Hij overleed dat jaar te Mechelen, op 2 mei 1834, 27 jaar oud, in het militair hospitaal in de Kerkhofstraat te Mechelen. Getuigen bij het overlijden waren Jan Frans De Bock, onderdirecteur van het militair hospitaal, en Jan Baptist Grégoire, officier van de gezondheidsdienst. Jan Baptist Lauwens werd geboren te Kraainem als zoon van Jan Baptist Lauwens en Liesbeth Roekx en

woonde bij zijn overlijden te Brussel.

1834 was een opmerkelijk jaar voor Mechelen

In dat jaar werd de katholieke universiteit van Mechelen opgericht door de Belgische bisschoppen (om in 1835 te verhuizen naar Leuven). In juni 1834, een maand na Jan Baptists overlijden, werd de spoorwegverbinding Mechelen-Brussel in gebruik genomen. Drie legendarische locomotieven, de Pijl, de Stephenson en de Olifant werden aangekocht. De officiële inhuldiging vond plaats op 5 mei 1835; het werd de eerste spoorverbinding op het Europese vasteland. Het traject Mechelen-Brussel werd toen afgelegd in ongeveer een uur tijd.

1839 - Marie Gertrude Tirions zwanger van de 19-jarige Hendrik Grauls (Rummen)

Wie kwartierstaten opmaakt krijgt een beeld van de voormoeders – vaak vergeten in het onderzoek van afstamming langs de mannelijke lijn. Families als Vantilt, Neuteleers/Neutelaers, Machiels, Motmans Quatpers en Graulus uit de omgeving van Rummen zijn verwant via mijn grootmoeder Elisabeth Van Keer. Haar vader Willem Van Keer huwde Marie-Louise Vantilt op 30 april 1903.

Zij was afkomstig van Rummen, dochter van Godfried Vantilt en Marie Elisabeth Neuteleers, en werkte als dienstmeid in het Mechelse toen zij elkaar leerden kennen.

De 19-jarige dienstknecht Hendrik Graulus, een zoon van het landbouwersgezin Jacques Graulus en Katrien Oemans uit Rummen, had het in 1839 blijkbaar wat te bont gemaakt, en de 6 jaar oudere Marie Gertrudis Tirions, dochter van de gemeentesecretaris Peter Tirions en Anna Vanbrabant, was zwanger. Zij beviel op 14 juni 1839 en het kind kreeg de naam Petrus Romanus mee.

Op 10 augustus 1839 huwden Hendrik met zijn lief en de vader erkende het voorechtelijk kind. Peter Jan Vantilt, 38-jarige landbouwer, trad op als getuige, samen met twee broers van de bruid.

⁴⁶² Foto's prent 1863 en uniform 1914-1918 uit private collecties (Publiek Domein). Bijna een eeuw later zou Yvo Lauwers in dit regiment de Eerste Wereldoorlog meemaken. Hij sneuvelde op 7 maart 1918 en werd begraven in Port Villiez, departement Yvelines, FR.

1841 - Antoine Lauwens en een verijdeld orangistisch complot

Ik herinner me nog hoe dorpsgenoot Walter Luyten, volksvertegenwoordiger voor de Volksunie, vertelde hoe hij op audiëntie aan de Nederlandse koningin had gezegd dat hij “orangist” was. De betekenis werd me al gauw duidelijk gemaakt, want Walter was een begenadigd spreker en verteller. De Belgische unie zag hij als een tragische historische vergissing, en hij bewaarde de droom van een onafhankelijk Vlaanderen in een vereniging van de Nederlanden.

Een naïef idealisme? Bij de verkiezingen van 11 juni 2010 was die Vlaamse onafhankelijkheid opnieuw een thema dat volop in de belangstelling stond, nadat de Vlaams verkozen premier Yves Leterme werd gefnuikt door de politici uit het zuiden van het land. Ik was het niet eens met alle standpunten die Walter Luyten innam, maar we vonden elkaar in de gemeentepolitiek begin jaren '90 en we hadden een vriendschappelijke verstandhouding. Zijn passie voor geschiedenis en zijn vertelkunst werkten bijzonder inspirerend en hebben er zeker toe bijgedragen dat ik dit stuk van de geschiedenis kritisch en met meer begrip leerde benaderen.

Antoine Lauwens was één van de vele getuigen op een proces tegen orangistische samenzweerders, dat plaatsvond vanaf oktober 1841.

Al vanaf 1839 deden er geruchten de ronde dat Belgische republikeinen toenadering hadden gezocht tot orangisten tijdens de spanningen ontstaan rond het vredesverdrag tussen het pas opgerichte België en Nederland. Beide partijen zouden tijdens de verwarring gebruik willen maken om de gevestigde orde omver te werpen. In 1841 was dit een laatste zucht van orangisme, twee jaar na de aanvaarding van de Belgische onafhankelijkheid door koning Willem I van Nederland.

Eén en ander had te maken met machtsoverdracht naar Willem II, die door de meeste orangisten in het begin van de onafhankelijkheid nog werd gezien als een mogelijke vorst van België. Het orangisme, zeg maar de “*terugkeer naar Nederland*” kon evenwel op weinig steun rekenen van de Belgische bevolking. Het was een minderheidsbeweging. Ook Willem II koesterde blijkbaar de idee van een eengemaakt Koninkrijk der Nederlanden, maar hij kon daarvoor niet rekenen op de Nederlandse publieke opinie en de regering.

Er was een samenzwering van zogenaamde contrarevolutionairen zoals graaf generaal-majoor August *Vandermeere de Cruyshoutem* en ex-generaal Jacques Van der Smissen, maar deze werd ontdekt en het kwam tot een proces. Beiden hadden in de vroeger revolutionaire periode de graad van generaal verworven, en beiden hadden nog aan de zijde van de prins van Oranje gestreden. Vooral Vandermeere was een omstreden figuur: hij had een actieve rol gespeeld in de Tiendaagse veldtocht, maar werd nadien met verlof geplaatst. In Parijs had hij contacten gelegd met andere ontevredenen, zoals de republikein De Potter en Max Delfosse.

Ex-generaal Van der Smissen was betrokken bij een orangistische samenzwering in 1831 te Antwerpen en was daarna naar het buitenland gevlucht. Hij had een beloftevolle carrière achter de rug onder het Hollandse gezag, die een einde nam toen hij een verwonding aan zijn been opliep. Na de vrede van 1839 kreeg hij gratie en was hij teruggekeerd naar België. De herdenkingsfeesten van september 1841 zagen de orangisten als een gelegenheid om wapens te bemachtigen en Leopold I te dwingen om troonsafstand te doen. Er zouden banken worden geplunderd, de Kamer van Afgevaardigden zou in brand worden gestoken en regeringsleden zouden worden uitgeschakeld. Volgens het plan zouden verschillende officieren en legereenheden zich vervolgens aansluiten bij de opstand.

De opstand werd vervolgens uitgesteld naar oktober 1841. Een kapitein *de Crehen*, die eigenlijk voor de Belgische staat als spion was ingezet, rekruteerde manschappen voor de (contra-)revolutie. In de

voorbereiding van het proces dat volgde vanaf december 1841, was Antoine Lauwens voor het Assisenhof van Brabant een van de getuigen die deze feiten kwam bevestigen. Andere getuigen van de ronselactie waren Marie Castiniels en Jean-Jacques Adlersoons.

Nadat er volgens de Belgische overheid voldoende fysieke bewijzen waren verzameld, werden de eerste verdachten op 29 en 30 oktober 1841 gearresteerd. Het proces voor de Raadkamer volgde nog in december 1841.

Het was meteen de grootste samenzwering tegen het nieuwe Belgische staat waarmee de eerste Belgische koning kreeg te maken. De beklaagden werden er door het Openbaar Ministerie van beschuldigd te hebben samengewerkt aan een plan om de regering omver te werpen, de bevolking op te hitsen en te bewapenen tegen de koninklijke autoriteit, een burgeroorlog uit te lokken en om de vernietiging en plundering van Belgische steden uit te lokken.

Het hele proces duurde 15 zittingen lang, onder een niet aflatende stroom van nieuwsgierige toehoorders. Het was een politiek proces. Vooral de aankopen van wapens en de opslag van munitie voor de zogenaamde contrarevolutie, waren de voornaamste onweerlegbare bewijzen. De opstand was dusdanig onbedachtzaam voorbereid, dat naar verluid vrijwel geheel Brussel op de hoogte was van wat er op til was (...).

Uiteindelijk werd voor het eerst een zware veroordeling uitgesproken voor een politiek misdrijf. Vandermeere en Van Der Smissen, alsook ene Van Laethem en Verpraet kregen de doodstraf, omgezet in levenslange gevangenschap. Een verzet bij het Hof van Cassatie werd onontvankelijk verklaard.

Foto: de Grote Markt van Brussel⁴⁶³

Van Der Smissen zat zijn gevangenisstraf uit, tot hij op een dag in de kleding van zijn echtgenote ontsnapte uit de gevangenis van *Les Petites Carmes*. Hij verliet het Belgisch grondgebied met bestemming Hamburg.

Vandermeere werd ziek na zijn veroordeling. Zijn straf werd op 23 februari 1843 omgezet in levenslange verbanning, en hij vestigde zich in Brazilië. Na de dood van koning Leopold I, kreeg hij overigens opnieuw de toelating om in België te komen wonen.

Een andere hoofdrolspeler, De Crehen, zag zijn reputatie ernstig door het slijk gehaald. Na afloop van het proces trok hij naar Mexico.

Er waren een relatief groot aantal processen in deze periode, 4 op 2 jaar tijd tegenover 2 op 7 jaar tijd daarvoor, en dit was zeker een indicatie van het gevoel van ontevredenheid dat heerste tijdens en vlak na de aanvaarding van het vredesverdrag.

Het zou nog even duren vooraleer de rust in het pas onafhankelijke België weerkeerde. Het zogenaamde orangisme was alle bestaansrecht ontnomen. Na 1841 zou de beweging volledig worden opgenomen in de liberale rangen, waarmee ze het antiklerikale karakter gemeen had.

⁴⁶³ Foto Brussel Grote Markt onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Paul Hermans, 2005 (Bron: Wikimedia) – Foto Walter Luyten uit private collectie, 2002 – © Foto straatnaambord Patrik Lauwens, 2018.

Walter Luyten (Berlaar, 20 oktober 1934 - Lier, 27 januari 2008)

Walter Luyten was een Vlaamse historicus en politicus. Hij was een aanhanger van de Vlaamse Beweging. Walter Luyten was van 1981 tot 1991 senator voor de Volksunie. Ook in zijn gemeente Berlaar was hij zeer lang actief en zetelde hij van 1964 tot 2006 in de gemeenteraad.

In 2001 koos hij bij de oprichting resoluut voor de Nieuw-Vlaamse Alliantie. Luyten was een zeer actief volksnationalist en reisde veel om contacten te leggen met andere volks nationalistische bewegingen in het buitenland. Zo voelde hij zich sterk betrokken bij de Baskische en Litouwse ontvoogdingsstrijd. Deze beide volkeren drukten dan ook hun dankbaarheid uit ten aanzien van deze Vlaamse politicus.

Op 24 april 2007 werd Walter gehuldigd in Baskenland voor zijn jarenlange inzet voor de Baskische zaak.

Bij de onafhankelijkheidsverklaring van Litouwen in februari 1991 hield Walter Luyten zijn toespraak voor het parlement in Vilnius op het moment dat dat door Sovjettanks werd belegerd. Hij kon er enthousiast over vertellen. Hiervoor kreeg hij in 2006 'The Cross of Commander of the Order for Merits to Lithuania' uit de handen van president Valdas Adamkus. Walter Luyten was daarmee de enige Vlaming ooit die deze onderscheiding te beurt viel⁴⁶⁴.

In november 2014 werd in de verkaveling "Balderdorp" in Berlaar het "Walter Luytenplein" naar hem vernoemd.

Persoonlijk kan ik de woorden van Maurits Coppieters onderschrijven. Maurits Coppieters zei ooit over hem: *"Ik ben blij dat hij in de senaat zetelt, en ik ben ook blij dat er maar één is zoals hem. Wie ooit in contact is gekomen met Walter zal hem niet licht vergeten. Een gesprek met Walter bestond niet. Nee, je nam deel aan een dialectische queeste, met Walter als gids, die je langs gedichten, historische vertellingen en politieke uiteenzettingen bracht. En wanneer je dacht dat Walters woordenvloed het einde van zijn kunnen had bereikt, werd steevast een Vlaamse klassieker aangeheven, het sluitstuk van zijn betoog. Walter van Balder hield van de climax."*

⁴⁶⁴ Bron: Wikimedia

1841 - De eerste Belgische kolonie in Guatemala

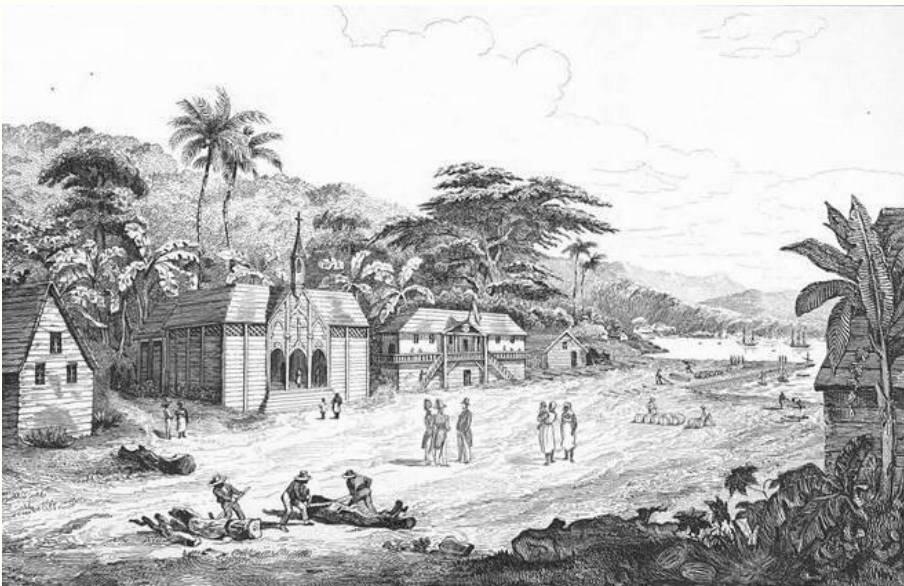
Een oud lied (in 1964 verschenen in De Standaard) ging over deze emigratie: “Wie gaat er mee naar Verapaz – daar moeten wij niet werken – eten en drinken op ons gemak – slapen gelijk een verken.”

De uitwijking naar de “Nieuwe Wereld” vond plaats in 1840-1845, vooral naar de streek van Vera-Paz in Guatemala. De eerste Belgische koning zou de verslagen gelezen hebben van de Duitse ontdekkingsreiziger Alexander von Humboldt, die spraken over het

klimaat, de bodemrijkdom en de opbrengsten in Midden-Amerika.

Het idee rijpte een kolonie te stichten om de vele werklozen en de slachtoffers van de mislukte aardappelooft (in heel Europa) een nieuw bestaan te schenken. Het was allicht een wat rooskleurige voorstelling van de feiten. Onder meer tropische ziekten hielden er lelijk thuis.

In sommige dorpen had men personen die men “*de Oostman*” noemde, mensen die in Guatemala, bv. in Santo Tomas, of ook in Mexico waren geweest in het gevolg van de Belgische prinses Charlotte – “*Carlotta*” in Mexico. Het archief van Santo Tomas ligt opgeslagen in het Ministerie van Buitenlandse Zaken te Brussel.

De kolonie van Santo Tomas kende een kortstondig bestaan van 20-25 jaar. De belangstelling bleef echter bestaan, o.m. in 1939 meerde het opleidingsschip *De Mercator* er nog aan, in wat nu Puerto Barrios is, en er werd onderzocht welke gegevens nog beschikbaar waren van een kwart eeuw Belgische aanwezigheid.

Naar verluid werden op het kerkhof op grafzerken nog Vlaamse namen gevonden, en er waren getuigenissen van inwoners met Vlaamse voorouders⁴⁶⁵.

⁴⁶⁵ Bronnen: Mondiaal nieuws, Elke Borghs, 25 februari 2004. – De documentaire ‘*Verapaz, de eerste Belgische kolonie*’ kwam er naar een idee van Jan Crab, door het enthousiasme van Elke Borghs en dankzij de aanstekelijke kettingreactie die daarop volgde bij antropologen, professoren, journalisten en een grafisch vormgever om U tegen te zeggen. Inspiratie waren het boek ‘*Een kortstondige kolonie*’ van Stefan van den Bossche en de documentaire ‘*Tu ne verras pas Verapaz*’ van An van Dienderen - onderzoek van H. Le Page te Antwerpen.

Afbeeldingen: de Belgische kolonie Santo Tomas in Guatemala ⁴⁶⁶ en onderaan de geromantiseerde versie in de collectie Liebig kaarten.

Enkele maanden na de mislukte kolonisatie in Santo Tomas, kreeg België alsnog zijn kolonie, Belgisch Congo. De opgedane ervaring in Guatemala was hierbij van doorslaggevend belang.

Op het kaartje merk je naast Santo Tomas de Castilla ook een plaatsnaam *Livingston*. Ik vermoed dat er een verwantschap is met de ontdekkingsreiziger die ook in Congo actief was, al heb ik dat niet verder onderzocht - "*Doctor Livingston I presume?*".

In Puerto Barrios getuigen een tiental graven met familienamen zoals Haegendoorns, Vandenberg en Esmenjoud nog van de verre Belgische geschiedenis. België zond zijn zonen uit naar Guatemala, maar verwaarloosde ze nadien. Oscar Berger - een van hun nazaten - maakte het tweemaal tot burgemeester in Guatemala City, en in november 2003 werd hij zelfs tot president verkozen.

1842 - Jan Baptist Lauwens, raadsheer bij het Hof van Beroep (Brussel)

In de notariële archieven van notaris F.R. Van Naersen 1836-1842 te Breda, werd een akte vermeld verleden te Prinsen Hage, NL, waarin Jan Baptist Lauwens als raadsheer van het *Hof van Appèl* te Brussel optrad samen met Antoine Moons, particulier, Jeanne Katrien Everaerts, Fernand Joseph Coghels, eigenaar, Jan de Roy van Wichem, particulier, betrokken ingevolge verpachting, Louis Nicolle, koopman en commissaris / scheepsreder, bij het verlijden van een hypotheekakte, en Louis Charles François, die eerder in Amsterdam woonde.

Jan Baptist Lauwens was gehuwd met Johanna Catharina Elise Everaerts.

Het Hof van Beroep in Brussel anno 2017, was gevestigd in het Justitiepaleis. Met de bouw van het Justitiepaleis, dat in de 19e eeuw werd beschouwd als het grootste gebouw ter wereld, werd gestart in 1860, bijna twintig jaar na de vermelding van de rechtszaak waarin Jan Baptist Lauwens optrad.

⁴⁶⁶ Blz. 44 en 82 of "*Amérique centrale. Colonisation du district de Santo-Thomas de Guatemala par la Communauté de l'Union, fondée par la Compagnie Belge de Colonisation. Collection de renseignements publiés ou recueillis par la Compagnie ...*", waarvan het origineel bewaard is in de British Library. Prenten uit private collectie (Publiek Domein 1865-1885, Bron: Wikimedia) – prent Liebig uit private collectie (Publiek Domein, 1904-1926) – Kaart: © Google/Enegi, 2018 onder gebruikslicentie.

Prenten: impressies van Brussel in 1821, © Prenten John Coney, 1821 uit private collectie.

1848 - Jan Frans Lauwers, de Kontichse visverkoper (Kontich)

Jan Frans Lauwers en zijn vrouw Rosalie Mattheusen waren visverkopers in Kontich tussen 1848 en 1903. Jan Frans werd geboren in Kontich in 1826 als zoon van Jan Lauwers en Anna Catharina Van Camp.

In 1848 huwde hij Rosalie Mattheusen. Rosalie was afkomstig van Zandhoven, dochter van Jan Hendrik Mattheusen, zelf geboren te Westmalle, en Anne Marie Van Duppen.

Jan Frans en Rosalie deden een vistor met een hondenkar of een stootkar. Uit overlevering is ook geweten dat er een winkeltje was waar de vis werd verkocht of kon worden afgehaald. Zover ons bekend zouden de kinderen de visverkoop niet voortzetten.

De eerstgeboren zoon August Jan werd metser, de tweede zoon Frans Antoon huwde een slagersdochter en baatte een winkel uit. De derde zoon Hendrik Corneel werd schilder. Jan Frans stamde uit een geslacht van ambachtslui, waarvan de oudste melding teruggaat tot 1788.

Afbeeldingen: het oud gemeentehuis van Kontich dateerde van 1859-1860 en werd opgetrokken op de plaats van het vorige gemeentehuis dat in 1812-1817 was herbouwd. Daarvoor stond er al een schepenhuis, gebouwd in 1650. In 1848 was Bernard Fiocco burgemeester. Tot 1870 (Franse overheersing) was Lint een deelgemeente van Kontich. In 1977 werd Waarloos een deelgemeente van Kontich. Kontich zelf kan opgedeeld worden in drie wijken: Kontich-Centrum, Kontich-Kazerne (vergroeid met buurgemeente Lint), en Sint-Rita ⁴⁶⁷. – Het oude gemeentehuis vervulde in juni 2022 nog een ceremoniële rol als trouwplaats⁴⁶⁸.

Jan Frans Lauwers overgrootvader was afkomstig van Hoboken, waar hij in 1756 huwde met Maria Van Berckelaer. De overgrootvader, Petrus Lauwers, werd op 7 april 1788 vermeld in een akte waarin "eerbiedinge werd vertoond" aan de dekens van de hoofdambachten te Antwerpen. Dit gezin woonde te Berchem, waar de grootvader van Jan Frans, Petrus Jacobus, werd geboren op 8 december 1762. Grootvader Petrus Jacobus huwde in 1796 te Kontich met Maria Magdalena Bosmans, en was er schrijnwerker, terwijl zijn echtgenote als arbeidster werd vermeld en overleed te Wouw, NL.

De vader van Jan Frans, Joannes of "Jan" Lauwers, was geboren te Kontich en was drie maal gehuwd. De eerste maal was dat in juli 1818 te Boechout met Maria Theresia Braeckmans, die al in mei 1819 overleed bij de geboorte en het overlijden van hun enige kind. Maria Theresia Braeckmans was schoenstikster, en de vader van Jan Frans was schoenmaker te Kontich. Jan Frans was een zoon uit diens tweede huwelijk met Anna Catharina Van Camp. Zij kwam uit een

landbouwersgezin en werd vermeld als arbeidster.

Na het overlijden van Jan Frans moeder in december 1854, hertrouwde vader Joannes opnieuw met Anna Maria Leys, afkomstig uit Heist-op-den-Berg.

De oudste zus van Jan Frans was overigens in hetzelfde jaar als Jan Frans gehuwd met een mandenmaker uit Kontich. Jan Frans overleed te Kontich in 1903.

⁴⁶⁷ Foto oud gemeentehuis Kontich onder Creative Commons licentie, Torsade de Pointes, 2015 (Bron: Wikimedia).

⁴⁶⁸ © Patrik Lauwens, juni 2022.

1849 – De Leuvense cholera epidemie (Leuven)

In Leuven vond in de jaren 1833, 1849 en 1866 een cholera-epidemie plaats. De personen die leden aan cholera en die te Leuven verbleven in de betrokken jaren, werden genoteerd op lijsten. Onder de niet-Leuvenaars vinden we ook enkele personen met de familienaam Lauwers.

LIJST VAN	NAAM	AFKOMSTIG VAN
1833	geen meldingen	
1849	Lauwers Hortence	Kessel-Loo
	Lauwers Maria	Pellenberg
	Lauwers Martinus	Kessel-Loo
	Lauwers Virginia	Kessel-Loo
1866	Lauwers Henrietta	Antwerpen

Cholera in Leuven ⁴⁶⁹

In de 19e eeuw braken in Europa verschillende grote cholera-epidemieën uit. Cholera is een infectieziekte veroorzaakt door een bacterie die zich via besmet water verspreidt. Kenmerken zijn op de eerste plaats braken, heftige diarree en uitdroging. In de 19e eeuw was er nog geen degelijke behandeling en het sterftecijfer was dan ook erg hoog (ruim 50%). Men vergeleek de zogenaamde “blauwe dood” (door de ziekte kreeg de huid immers een vreemde blauwe kleur) met de zwarte dood (pest) van de voorgaande eeuwen.

In Leuven bedroeg het aantal dodelijke slachtoffers van de drie grote cholera-epidemieën die deze regio troffen ruim 1000 personen. Het kwalijkste jaar was 1849, met 577 doden, vooral in de armere, druk bevolkte wijken rondom de Voer, in de zomer een open riool. De graven van de minder begoede overledenen waren meestal van aarde, met metalen kruisen, waarop de naam van de overledene met verf werd aangebracht. Regenbuien maakten de graven na relatief korte tijd anoniem.

Afbeelding: op het stadskerkhof van Leuven werd 150 jaar later een herinneringsmonument in dezelfde stijl als de oude graven opgetrokken, met vermelding van de meest getroffen buurten (straten) op de kruisen. Dat zijn straatnamen als de Brouwerstraat, de Glasblazerijstraat, de Slachtstraat⁴⁷⁰.

De Leuvense bevolking groeide tussen 1847 en 1874 traag aan. De plattelandsvlucht bleef beperkt ten opzichte van andere stedelijke gebieden omdat Leuven zich niet in dezelfde mate ontwikkelde als industriestad. In de bevolkingscijfers valt ook stagnatie en lichte terugval op, veroorzaakt door slechte oogsten en epidemies. Er was een slechte oogst in 1846, in 1847-1848 brak tyfus uit die vooral toesloeg in de volksbuurten, in 1849 was er de cholera-epidemie, tussen 1855-1856 was er een lange en strenge winter, en in 1866 en 1867 brak een nieuwe cholera-epidemie uit. Nog in 1871 brak er een pokkenepidemie uit in Leuven.

⁴⁶⁹ Bronnen: funerabilia.be, ethesis.net.

⁴⁷⁰ © Foto uit private collectie, 2015.

1855 - Jan Baptist Lauwers, vicaris-generaal van kardinaal Sterckx (Mechelen)

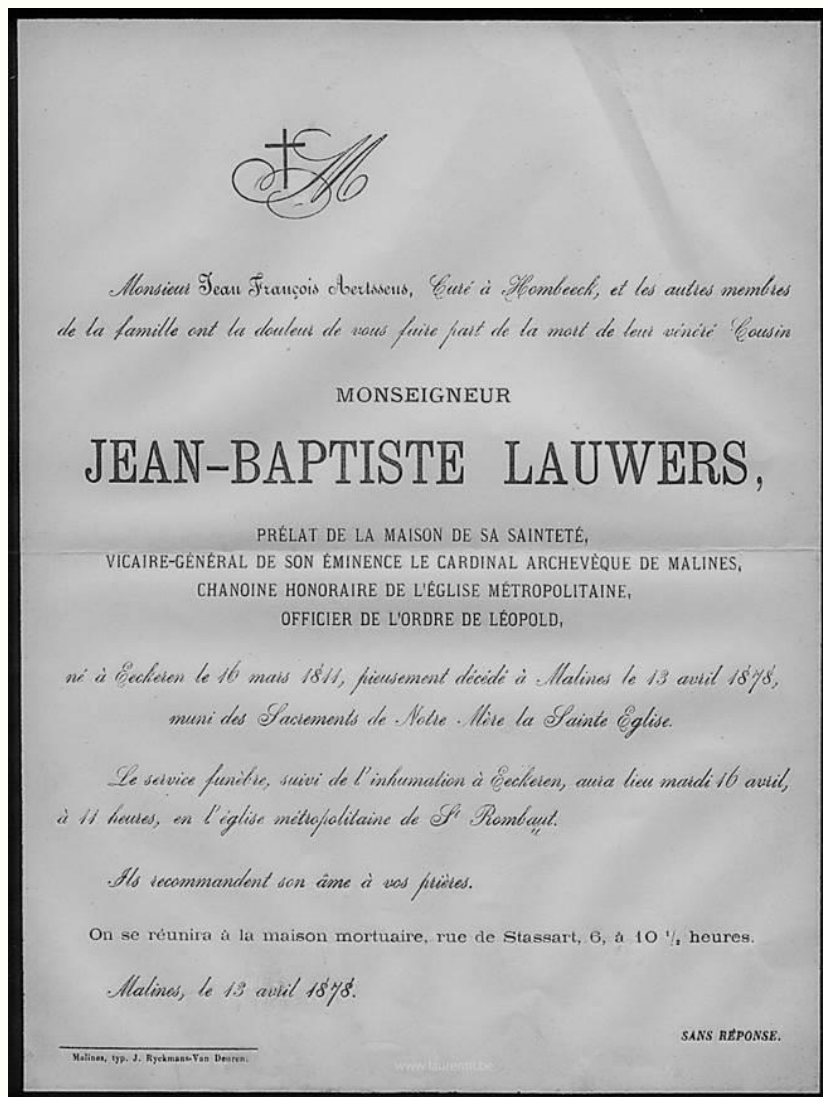
Jean-Baptiste Lauwers werd in 1855 genoteerd als vicaris-generaal van kardinaal Sterckx. Monseigneur Jan Baptist Lauwers overleed op 13 april 1878 te Mechelen.

Jan Baptist Lauwers werd geboren op 16 maart 1811 te Ekeren als zoon van Frans Lauwers en Isabelle Verhoeven. Hij was priester, vicaris-generaal in 1853, vicaris-generaal van kardinaal Dechamps in 1867 en kanunnik van de Sint-Rombouts parochie te Mechelen. Hij werd onder meer vermeld met pastoor Lambertz bij de eerste steenlegging van een nieuwbouw van het Ursulineninstituut te Onze-Lieve-Waver op 12 mei 1862.

Afbeelding: het overlijdensbericht van Jean-Baptiste Lauwers in 1878 ⁴⁷¹

Afbeelding rechts: Victor Augustin Dechamps was Belgisch aartsbisschop en kardinaal. Hij studeerde te Doornik, te Mechelen en te Leuven en werd priester gewijd in 1834. Hij was aartsbisschop van het aartsbisdom Mechelen van 1867 tot aan zijn dood, en werd kardinaal in 1875. Jan Baptist Lauwers (1811-1878) was vice-generaal van de aartsbisschoppen Sterckx en Dechamps.

Afbeelding links: kardinaal Sterckx (1792-1867).

⁴⁷¹ Prent Dechamps uit private collectie (Publiek Domein, 1875) - Portret Sterckx: Publiek Domein +/-1867 (bron Wikimedia). – Rouwbrief 1878 uit private collectie.

Andere meldingen van religieuzen in de 19e eeuw

Melding		Religieus / religieuze te
1844 Tielt (Aarsele)	Françoise Lauwers overleed op 9 november 1844 te Gent als beginnende op 73-jarige leeftijd. Zij was geboren op 2 augustus 1771 te Aarsele, deelgemeente Tielt als dochter van Joseph Lauwers en Marie-Rose Callewaert.	Gent
1856 Holsbeek (Nieuwrode)	Rosalie Lauwers werd geboren op 30 augustus 1856 te Nieuwrode-Holsbeek als dochter van Adriaan Lauwers en Anne-Marie Wouters. Zij werd religieuze en ging bij de naam zuster Anastasia. Zij overleed op 22 februari 1908.	N.B.
1859 Pittem	Leonie Lauwers werd geboren op 22 december 1859 te Pittem als dochter van Leonard Lauwers en Barbara Vandeputte. Zij werd prefecte van de Congregatie Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt en overleed op 4 mei 1929 te Pittem.	Pittem
1863 Duffel	Marie Lauwers werd geboren op 6 januari 1863 te Antwerpen als dochter van Philip Lauwers en Colette Reypens. Zij werd religieuze als zuster Angèle du Sacré-Coeur bij de Zusters van het Heilig Hart van de Congregatie van de Zusters van Onze-Lieve-Vrouw te Namen en overleed op 19 december 1941 te Berchem.	Namen
1867 Duffel	Augustijn Lauwers werd geboren op 15 februari 1867 te Antwerpen als zoon van Philip Lauwers en Colette Reypens. Hij werd pater missionaris bij de <i>Sociëteit Jesus</i> en overleed op 15 januari 1911 te Wombali, provincie Kwango, Kongo.	Wombali, provincie Kwango, Kongo
1868 Brugge	Palmyre Lauwers werd geboren omstreeks 1868 te Brugge. Zij werd zuster Joséphine en overleed op 23 april 1960 te Oostende.	Oostende
1873 Geel	E.H. Dominiek Lauwers werd priester gewijd op 13 maart 1824 te Mechelen. Hij werd geboren op 18 augustus 1801 te Geel als zoon van Jan Lauwers, landmeter, en Marie Moortgat. Dominiek 'Antoon' Lauwers was onderpastoor te Retie in 1824, werd aalmoezenier van het Tuchthuis te Hoogstraten in 1827, en werd pastoor te Borgerhout in 1837. Hij overleed op 20 januari 1873 te Borgerhout.	Hoogstraten / Borgerhout
1873 Brussel		Sint-Joost-Ten-Node

	Afbeelding: Het " <i>Institut Saint-Louis</i> " in de Vervierstraat 18, Sint-Joost-Ten-Node, Brussel. E.H. Joseph Lauwers (1873-1947) en E.H. François Lauwers (1872-1939) waren er leraar ⁴⁷² .	
1876 Tielt (Aarsele)	Leonie Lauwers werd op 24 maart 1876 ingekleed onder de naam " <i>Soeur Marie-Christine</i> " in het klooster " <i>Soeurs de Notre Dame de Namur</i> ". Leonie was geboren op 4 maart 1851 te Aarsele, een deelgemeente van Tielt, als dochter van Ivo Lauwers en Christine De Coen. Op 24-jarige leeftijd vertrok zij naar het noviciaat " <i>Nonnebossen</i> " te Ieper. Dat was op 31 januari 1875. Zij legde haar geloften af op 2 mei 1878. Op latere leeftijd werkte zij in het pensioonaat van de orde in Sint-Gillis-Waas. Op 23 februari 1911 werd zij ziek opgenomen in het rusthuis-ziekenhuis te Sint-Niklaas-Waas, en zij overleed 36 dagen later, op 31 maart 1911, te Sint-Gillis-Waas.	Ieper / Sint-Gillis-Waas
1877 Opbrakel	Thérèse Lauwers werd geboren op 24 juni 1877 te Opbrakel. Zij werd zuster Apollonia en overleed op 11 februari 1960 te Haaltert.	Haaltert
1880 Ravels	Marie Lauwers werd geboren op 24 maart 1880 te Ravels als dochter van Philip Lauwers en Marie Aerts. Zij werd zuster Coleta bij de Zusters Franciscanessen van Herentals en overleed op 19 november 1969 te Arendonk.	Herentals
1881 Hoogstade	Elodie Lauwers werd geboren op 3 november 1881 te Hoogstade. Zij werd E.Z. Moeder Laura en jubilaresse voor 57 jaar kloosterleven in het klooster van de Heilige Familie te Aartrijke. Zij overleed op 14 februari 1955 te Torhout.	Aartrijke
1882 Izegem	Emma Maria Lauwers werd geboren op 5 augustus 1882 te Izegem. Zij werd E.Z. Marie-Dorothee bij de Zusters van de Heilige Familie te Kortrijk. Zij overleed er op 26 juli 1954.	Kortrijk
1882 Bladel, NL	Antoon Lauwers werd geboren op 15 mei 1882 te Bladel, NL. Hij werd broeder Willibrordus, Redemptorist, en overleed op 22 mei 1960 te Roeselare.	Roeselare
1884 Bladel, NL	Jeanne Lauwers werd geboren op 2 september 1884 te Bladel, NL, als dochter van Willem Lauwers en Marie Antonise. Zij werd religieuze en ging bij de naam E.Z. Marie-Jozef bij de zusters Dochters van Sint-Jozef te Evere. Zij overleed op 6 oktober 1963 te Sint-Joost-ten-Noode	Evere
1885 Zemst	Albertine Lauwers werd geboren op 20 september 1885 te Zemst-Laar als dochter van Peter Lauwers en Jeanne Jacobs. Zij werd religieuze en nam de naam <i>Eerwaarde Zuster Pelagia</i> aan. Zij overleed op 23 april 1928 te Mechelen.	Mechelen
1887 Tisselt	Marie Lauwers werd geboren op 8 maart 1887 te Tisselt. Zij werd E.Z. Godelina bij de <i>Zusters der Christelijke Scholen</i> van Vorselaar. Zij overleed op 26 januari 1966 te Westmalle.	Westmalle
1888 Antwerpen	Marie Jeanne Adelaide Lauwers werd ingekleed als E.Z. Aveline bij de Zusters Maricolen- Franciscanessen te Waasmunster op 12 november 1888, waar zij werd geprofest op 19 november 1889. Zij werd geboren op 23 september 1861 te Antwerpen als dochter van Thomas Lauwers en Virginie Denil-Gille en overleed op 20 januari 1942 te Waasmunster.	Waasmunster
1888 Ingelmunster	Achiel Lauwers werd op 22 december 1888 priester gewijd te Brugge. Hij was leraar aan het Klein Seminarie van Roeselare en onderpastoor van Onze-Lieve-Vrouw te Brugge op 29 juli 1904, waar hij overleed op	Roeselare / Brugge

⁴⁷² (c) Foto uit private collectie, 1939.

28 december 1910. Hij was geboren op 31 augustus 1864 te Ingelmunster.

1889 Vilvoorde	Isabelle Lauwers werd geboren op 17 november 1889 te Vilvoorde. Zij werd E.Z. Huberta, ingeleid in het klooster te Veltem bij de zusters Annonciaden. Zij overleed op 23 januari 1972 te Veltem.	Veltem
1889 Klinge-Waas	Emiel Lauwers werd geboren op 14 juni 1889 te De Klinge-Waas. Hij werd minderbroeder en missionaris in Kongo te Konzenze en overleed op 6 december 1965 te Antwerpen.	Konzenze, Kongo
1891 Ekeren	Marie Lauwers werd geboren op 7 maart 1891 te Ekeren. Zij werd E.Z. Gabriëlla en overleed op 4 maart 1929 te Elsene.	Elsene
1892 Elsene	Angèle Lauwers werd geboren op 18 augustus 1902 te Elsene. Zij werd zuster Christine in de Congregatie Gasthuiszusters Augustinessen te Boom. Zij overleed op 11 augustus 1981 te Reet.	Boom
1892 Turnhout	E.H. Jacques Henri Lauwers werd priester gewijd op 20 december 1850 te Mechelen. Hij werd geboren op 29 juli 1828 te Turnhout als zoon van Jan Lauwers en Liesbeth Baeten. Hij werd professor aan het college van Geel op 6 september 1857, werd onderpastoor van Sint-Paulus te Antwerpen op 1 oktober 1864 en werd pastoor te Merksem op 18 september 1880. Hij overleed op 11 januari 1892 te Merksem.	Geel / Sint-Paulus Antwerpen / Merksem
1893 Ekeren	Jeanne Lauwers, voluit Johanna Maria Leonia Alphonsina, werd geboren op 27 december 1893 te Ekeren. Zij werd prefecte van de Congregatie van Onze-Lieve-Vrouw en overleed op 29 juni 1939 te Ekeren.	Ekeren
1894 Herent (Wijgmaal)	Marie Lauwers werd geboren op 28 juni 1894 te Wijgmaal (Herent). Zij werd zuster Maria Nathalie van de <i>Zusters van het Heilig Hart van Jezus</i> en overleed op 16 december 1954 te Tildonk.	Tildonk
1896 Brugge	August Lauwers werd priester gewijd op 30 mei 1896. Hij was pater bij de Orde der Minderbroeders - Kapucijnen en ex- Gendiaan jubilaris. Hij werd geboren op 17 oktober 1871 te Brugge, waar hij overleed op 23 november 1958.	Brugge
1897 Achel	Victorine Lauwers werd geboren op 13 juni 1897 te Achel. Zij werd zuster Marie-Françoise bij de Zusters Jozefienen te Sint-Niklaas, waar zij overleed op 12 augustus 1975.	Sint-Niklaas
1899 Berchem	Maria Monica Lauwers werd geboren op 14 oktober 1899 te Berchem. Zij werd E.Z. Maria Monica bij de Zuster Annonciaden van Huldenberg, waar zij overleed op 3 december 1988.	Huldenberg

1856 - Lauwers bij de volkstelling te Walem (Mechelen)

Bij de volkstelling te Mechelen in 1856 kwamen verschillende personen met de familienaam Lauwers voor. Enkele gezinnen geven ons een beeld van de manier waarop gezinnen waren samengesteld en vertellen ons over hun afkomst.

adres vermelde personen

Regtestraat 4 Jan Corneel Van de Vondel, landbouwer werkmans geboren op 17 oktober 1815 te Blaasveld, en zijn huisvrouw An Katrien Mertens, geboren op 12 juni 1830 te Duffel, werden vermeld als wonend in de Regtestraat 4⁴⁷³. Inwonend waren twee dochters uit een eerder huwelijk, **Annemarie Lauwers** , geboren op 24 augustus 1850 te Walem, 6 jaar oud, en **Marie Katrien Lauwers** , geboren op 23 april 1853 te Walem, 3 jaar oud. Uit het huwelijk van Jan Corneel en An Katrien was er een dochter Anna Maria Philomena Van De Vondel, geboren op 17 juli 1855 te Walem. Ook een werkvrouw, Anna Maria Vermuyten, geboren in 1796 te Duffel, woonde in bij het gezin. In dezelfde straat nr. 65 woonde Petronella Van De Vondel, geboren op 1 juni 1792 te Mechelen en landbouwster, samen met Clara Van De Vondel, werkvrouw geboren op 24 april 1796 te Mechelen.

Regtestraat 36 Jan Meeus, landbouwer geboren op 8 augustus 1781 te Puurs, en Marie Van Rijmenam, geboren op 25 augustus 1791 te Walem, woonden in de Regtestraat 36, samen met twee 'bestedelingen': Coleta Catharina Gillis, geboren op 12 mei 1822 te Walem, en **Elisabeth Lauwers**, geboren op 15 april 1790 te Arendonk, 66 jaar oud.

Lange Zandstraat 7 Peter Geysmans, landbouwer geboren op 23 februari 1802 te Onze-Lieve-Vrouwewaver, woonde met **Joanna Maria Lauwers** , huisvrouw geboren op 12 januari 1808 te Boortmeerbeek, 48 jaar oud, in de Lange Zandstraat 7. Inwonend zijn hun kinderen Louis Geysmans, geboren op 7 juli 1844 te Walem, en Constance Geysmans, geboren op 28 maart 1839 te Walem. Constance was dienstmeid.

Afbeeldingen: de pastorij in de Lange Zandstraat in Mechelen (Walem) stond er al in 1858. Het gebouw dateert van de periode 1763-1764 en werd in 1868 verbouwd. Ook onderstaand landhuis in de Lange Zandstraat dateert van vóór 1856⁴⁷⁴.

⁴⁷³ Het ging hier niet om de Rechtestraat in Hombeek, een andere deelgemeente van de fusie Mechelen. Allicht gaat het eerder om de straat die nu bekend staat als de Emiel Engelsstraat in Walem, in de buurt van de Lange Zandstraat.

⁴⁷⁴ Foto's Walem uit private collectie en (c) Inventaris Onroerend Erfgoed, 1992.

1857 - Het gezin Lauwens – Van den Heuvel uit Leest

Frans Lauwens werd geboren op 8 oktober 1830 in Leest als zoon van Jan Baptist Lauwens en Katrien Anne Vertonghen. Frans Lauwens huwde op 20 juli 1857 in Leest met Anne Pauline Van den Heuvel. Anne Pauline Van den Heuvel was geboren op 6 november 1832 in Leest als dochter van Gielis Van den Heuvel en Jeanne Cornelie Van Roy. Het gezin vestigde zich in Leest. Frans Lauwens overleed op 23 september 1906, op 75-jarige leeftijd, te Leest.

Frans was dagloner. Anne Pauline was bij het huwelijk dagloonster. Zij worden daarna in Leest vermeld als werkmans en werkvrouw. Frans Lauwens ging bij de bijnaam "Keizers Witte" en Pauline Van den Heuvel heette in de volksmond "Lineke van de Poette". Er waren vroegere verwantschappen tussen de

families⁴⁷⁵.

Foto: Anne Pauline Van den Heuvel aan het eind van de 19e eeuw. Het gezin woonde in 1857 in Wijk A nr. 39 te Leest, en in 1869 in Wijk A nr. 51⁴⁷⁶. Groepsfoto: De nakomelingen van het gezin Lauwens-Van den Heuvel op 30 september 1931. Op de voorste rij zittend van links naar rechts: Jaak Livien, Anne Marie Josephine, Antonie en Karel Louis. Op de achterste rij staand: Jan Frans, Jan Pieter, Alfons en Jan Baptist (tweeling).

Kinderen uit dit huwelijk:

- Anne Marie Josephine Lauwens werd geboren te Leest op 20 september 1855, bijna twee jaar vóór het huwelijk. Zij werd erkend bij het huwelijk. Bij het doopsel van Anne Marie Josephine traden de 21-jarige Willem Van den Heuvel, de 26-jarige Frans Selleslagh en de 36-jarige Jan Frans Alewaeters op als getuigen. Zij waren landbouwers in Leest.
- Jaak Livien Lauwens werd geboren te Leest op 6 december 1857, 4 maanden na het huwelijk. Bij de geboorte van Jaak Livien waren de getuigen de 48-jarige Peter De Maeyer, herbergier, en de toen 50-jarige Leestse veldwachter Adriaan De wit.
- Colette Celestine Lauwens werd geboren te Leest op 30 januari 1860 en overleed er amper vier jaar oud op 2 mei 1864. Bij de geboorte van Colette waren de getuigen de 52-jarige koster Martin Moortgat en de 52-jarige veldwachter Adriaan De Wit.
- Karel Louis Lauwens werd geboren te Leest op 15 september 1863. Ook bij de geboorte van Karel Louis was veldwachter Adriaan De Wit getuige, samen met de 38-jarige landbouwer Karel Van der Taelen ⁴⁷⁷.
- Jan Pieter Lauwens werd geboren te Leest op 9 juni 1866.
- Jan Frans Lauwens werd geboren te Leest op 27 mei 1869. Bij de geboorte van Jan Frans Lauwens was behalve de toen 62-jarige veldwachter Adriaan De Wit van Leest, ook de 35-jarige landbouwer Jan Baptist Doms getuige.

⁴⁷⁵ Merk dan een Jan Lauwens op 28 november 1745 in Leest was gehuwd met Marie Van den Heuvel. Dit huwelijk werd eerder vermeld op 24 april 1742 in Heffen. Nog omstreeks 1811 was Willem Lauwers (verwante uit Hombeek) gehuwd met Marie Thérèse Van den Heuvel.

⁴⁷⁶ © Foto's uit familiearchief Laurentii.be

⁴⁷⁷ Merk dat zoon Alfons Lauwens was gehuwd met Marie Jeanne Van der Taelen.

- Antonie Lauwens werd geboren te Leest op 17 april 1872.
- Alfons Lauwens werd geboren te Leest op 3 december 1874 (tweeling). Bij de geboorte van de tweeling Jan Baptist en Alfons was de 39-jarige nieuwe veldwachter Jan Baptist Bauwens getuige, samen met de 27-jarige schrijnwerker Jos Teughels.
- Jan Baptist Lauwens werd geboren te Leest op 3 december 1874 (tweeling).

Dit bleef een aanwezige tak in Leest tot volgende generaties, naast takken in andere dorpen en steden nadat voorouders migreerden van Hombeek en Leest.

1858 - Jean-Louis Lauwers, pastoor van Sint-Jans-Molenbeek (Brussel)

Jean-Louis Lauwers werd geboren op 21 juni 1832 te Antwerpen, kort na de Belgische onafhankelijkheid.

Hij was de eerstgeboren zoon van Jan Frans Lauwers en Anne 'Antonia' Van Antwerpen. Zijn beide ouders, en de grootouders, waren afkomstig van Antwerpen. Vader Jan Frans was er op 19 september 1831 gehuwd met Anne Van Antwerpen, een dochter van Gommaar Van Antwerpen en Marie Beerinckx.

Foto © uit private collectie: markt in Sint-Jans-Molenbeek, begin 20e eeuw (Publiek Domein).

Jean-Louis werd op 18 december 1858 priester gewijd te Mechelen. Hij werd vermeld als E.H. Lauwers, en als pastoor te Sint-Jans-Molenbeek, waar hij op 23 april 1907 overleed. In deze periode groeide het inwonersaantal van goed 25000 naar 60000 inwoners, verloor de gemeente haar oorspronkelijk landbouwdorp karakter en verfranste het aanzienlijk. "*Molenbeek Saint-Jean*" werd een hoofdzakelijk Franstalige gemeente waarin de Nederlandstaligen een minderheid vormden.

1863 - Twee zussen trouwden de prins, hun jongere zus huwde de koning

Josephine Lauwens huwde op 13 mei 1863 in Leest met Jan Frans De Coninck, een zoon van Willem De Coninck en Anne Marie Van Win. Josephine was de jongste in een kroostrijk gezin: het ouderlijk gezin telde tien kinderen, waaronder 4 oudere zussen.

Een oudere zus, Colette Lauwens was op 26 september 1842 in Leest gehuwd met Pieter Jan De Prins, een zoon van Rombout De Prins en Jeanne Marie Bogaerts. En ook haar oudere zus Thérèse Lauwens was op 27 maart 1862 met Frans De Prins getrouwd, een zoon van Michael De Prins en Jeanne Peeters.

Het mag een merkwaardige speling van familienamen heten dat twee zussen huwden met een (De) Prins, en de jongste zus met (De) Coninck. Ongetwijfeld moet men zich daar in de familie ook vrolijk over hebben gemaakt.

1863 - Kunstschilder Florent Crabeels huwde Katrien Lauwers (Antwerpen)

Op 11 augustus 1863 huwde Florent Crabeels te Antwerpen met Katrien Lauwers.

Jaak Florent Crabeels werd geboren op 5 december 1829 in Antwerpen als zoon van Corneel Crabeels en Annemarie Mertens. Hij was kunstschilder. Katrien Liesbeth Lauwers werd geboren op 7 oktober 1837 in Antwerpen als dochter van Balthasar Lauwers en Maria Elisabeth Krekels. Zij overleed op 22 april 1884 te Antwerpen.

Florent Crabeels hertrouwde op 7 juli 1885 te Antwerpen met de 18 jaar jongere Maria Coleta Jacques, een kleermaakster, geboren op 24 maart 1848 te Sint-Niklaas als dochter van Leonard Jacques Leonardus en Johanna Hermans.

Crabeels was een leerling van Joseph Geefs en Willem Linnig. Hij debuteerde met kermistaferelen. Hij was een realistisch schilder van dieren en schilderde landschappen zoals de Kalmthoutse heide en de omgeving van Wechelderzande. Hij schilderde samen Meyers, Rosseels en Heymans⁴⁷⁸. Hij werd gezien als volgeling van de School van Kalmthout en Dendermonde, en was stichtend lid van *l' Art Indépendent* in 1887.

Omstreeks 1900 was Wechelderzande de verblijfplaats van kunstenaars als Florent Crabeels, Adriaan Heymans, Isidoor Meyers, Henry Van de Velde en Jaak Rosseels.

Het oude Gasthof de Keizer was een geliefd toevluchtsoord van deze kunstenaars. Wechelderzande was een zelfstandige gemeente tot de fusie met Lille in 1976.

⁴⁷⁸ Het kunstenaarsgezelschap werd bekend als 'de Wechelse school'.

Afbeeldingen: het grafmonument voor Flor Crabeels bevindt zich op perk Y, rij 13 van het Schoonselhof. Het portretmedaillon is een creatie van Louis Dupuis. Crabeels werd eerst begraven op de Kielbegraafplaats. Na de sluiting werd hij overgebracht naar het Schoonselhof, perk W, lijn 10. In 1943 bekam hij zijn huidige laatste rustplaats⁴⁷⁹.

1866 - Leopold Lauwers, broeder van goede werken in de Sint-Bernardusabdij (Bornem)

Leopold Lauwers werd geboren op 12 augustus 1840 te Rollegem (West-Vlaanderen) als zoon van Peter Amand Lauwers en Françoise Opsomer. Hij werd vermeld als "*broeder van goede werken*" in de Sint-Bernardusabdij van de Cisterciënzer orde te Bornem. Hij overleed op 26-jarige leeftijd op 3 december 1866 te Hemiksem.

De Sint-Bernardusabdij, vernoemd naar Bernardus van Clairvaux, werd oorspronkelijk gesticht te Vremde in 1236 en verhuisde in 1243 naar Hemiksem met de steun van de hertogen van Brabant. De monniken van de abdij waren nauw betrokken bij de klei ontginning en steenbakkerijen in de Rupelstreek, stenen vermeld als "*paepsteen*".

In 1578 werd de abdij te Hemiksem tijdelijk verlaten tijdens de beeldenstorm, en in 1672 woedde er een grote brand. De abdijgebouwen te Hemiksem dateren daardoor uit de 17e en de 18e eeuw. De orde werd opgeheven tijdens de Franse revolutie, en de kerk werd afgebroken. In 1836 verhuisden de religieuzen naar Bornem en verlieten Hemiksem definitief.

⁴⁷⁹ (c) Beeldbewerkingen uit private collectie in 2012: grafmonument Schoonselhof uit 1943 - portretmedaillon Louis Dupuis, 1887 (Publiek Domein).

De Bornemse abdij werd aanvankelijk in 1603 gebouwd in opdracht van Pedro Coloma als een klooster van de Orde van het Heilig Kruis.

In 1658 werd het een Dominicanenklooster nadat deze broeders in Engeland werden vervolgd. Het klooster verviel en werd in 1768 afgebroken, op de kerk na. Een nieuw klooster werd gebouwd, maar het werd in 1797 tijdens de Franse revolutie verbeurd verklaard en openbaar verkocht. Een makelaar verwierf het in 1825 en hij verkocht het aan de Cisterciënzers van Hemiksem. In 1840 werd de oude kerk vervangen door een neoclassicistische.

Afbeelding: de Sint-Bernardusabdij te Bornem⁴⁸⁰

1867 - Zouaven van de paus: Belgen en Nederlanders in Italië (Rumbeke)

De Pauselijke Staten, die na 1815 opnieuw waren opgericht, konden zich moeilijk handhaven tegenover het opkomende Italiaans nationalisme. Toen Pius IX de eerste maal verjaagd werd kon hij zijn wereldlijke macht pas herstellen dank zij de tussenkomst van de Fransen. Na de wapenstilstand van Villafranco in 1859 kwam Keizer Napoleon III niet tussen toen Piëmont de Pauselijke Staat Romagna aanhechtte. De Paus begreep dat hij er alleen voor stond. Aan het hoofd van het Vaticaan stelde hij de Belg Xavier de Merode aan, die de Pauselijke legers zou reorganiseren. de Merode deed eerder dienst als officier in een Belgische eliteregiment (latere Grenadiers) en volgde een zekere tijd de Franse troepen in Algerije (1844-1845).

Bij de reorganisatie werd de Franse Generaal Lamoricière, een bekende van de Merode uit Algerije, aangesteld als bevelhebber van de Pauselijke legers. Er werd ook besloten een keurkorps op te richten bestaande uit Franse en Belgische vrijwilligers. Over gans de katholieke wereld werd een oproep gedaan om de Heilige Stoel te helpen verdedigen.

Vanaf april 1860 waren wervingscomités actief in België en reeds op 20 mei 1860 werd in Rome de eerste zogenaamde Frans-Belgische tiralleurscompagnie opgericht. Op 1 juni van datzelfde jaar groeide dit reeds uit tot een bataljon dat onder leiding stond van de Franse Luitenant-Kolonel de Becdelièvre.

Het uniform vertoonde dankzij de Franse elementen veel gelijkenis met dat van de Franse "Zouave" en al spoedig werd dit de bijnaam van de Frans-Belgische Tiralleursbataljon. Op 1 januari 1861 werd "Pauselijke

⁴⁸⁰ (c) Foto uit private collectie, 2012.

Zoeaven" de officiële benaming van het bataljon. Vanaf die datum opende het ook zijn deuren voor vrijwilligers van andere nationaliteiten.

Afbeeldingen: in Nederland kenden we de Pauselijke Zouaaf Alois Jaak Bernard Lauwers die in uniform werd gefotografeerd op zijn 80e verjaardag in 1926 te Amsterdam. Hij was houder van het kruis "*Fidei et Virtuti*" en de medaille "*Bene Merenti*" (afbeelding). Alois Lauwers werd geboren op 25 december 1846 te Amsterdam, waar hij overleed op 9 december 1935 ⁴⁸¹.

Van 1861 tot 1866 was het bataljon Zoeaven in de weer met het verjagen van de troepen van Garibaldi en het onderdrukken van binnenlandse onlusten. Eind 1866 werden de Franse bezettingstroepen uit Rome weggetrokken wat onmiddellijk het aantal Italiaanse aanvallen deed stijgen. Op 1 januari 1867 werd het bataljon een regiment en werd de leiding toevertrouwd aan de Zwitserse Kolonel Allet.

De Zoeaven onderscheidden zich op 13 oktober 1867 tegen Garibaldi te Monte Libretti en twee weken later te Monte Rotanda. Dit kon echter niet beletten dat de toestand verslechterde en de Fransen genoodzaakt waren om opnieuw troepen te sturen. De Franse legers en de Zouaven versloegen Garibaldi op 5 november 1867 te Mentona, wat de situatie zou doen stabiliseren tot in 1870.

Op 5 augustus 1870 riep Frankrijk, dat net de oorlog had verklaard aan Pruisen, zijn troepen terug. Toen na de val van Sedan op 1 september 1870 het Franse Tweede Keizerrijk ineens stortte, had Italië niets meer te vrezen van het Franse leger en besloot het om op 9 september massaal de Pauselijke staten binnen te vallen. De val van Rome op 20 september 1870 kon door de overrompelde Pauselijke troepen niet meer worden vermeden. Desondanks vochten de Zoeaven verbeterd verder, zoals de compagnie die onder leiding stond van de Belgische Kapitein *de Résimont de Bempt*. Deze hield op 13 september een volledige Italiaanse divisie gedurende vijf uur in bedwang. Op 21 september 1870 werd het Pauselijk leger ontbonden en werden de soldaten huiswaarts gestuurd.

Prent: De afgebeelde kadetten in 1860, links Freeman Conner, rechts Edward Knox, werden luitenanten in de eenheid "New York Fire Zouaves" en werden later officier in het 44^e New York, ook wel "The People's Ellsworth Regiment" genoemd.

Tussen 1860 en 1870 hadden zich ongeveer 10.000 vrijwilligers (waaronder 3181 Nederlanders, 2964 Fransen en 1634 Belgen) gemeld. Bij de Belgen, vooral Vlamingen, worden de verliezen geschat op ongeveer 120 man, een twintigtal tijdens de gevechten en de rest door ziekte of ongeval. Onder de Vlamingen en Nederlanders treffen we enkele rekruten met de naam Lauwers aan.

Constant Lauwers overleed op 6 of 8 juni 1867 in het hospitaal te Tivoli, IT. Constant Lauwers werd geboren op 27 maart 1843 te Rumbeke als zoon van Louis Lauwers en Thérèse Seys en trok als Zouaaf naar Italië, naar

⁴⁸¹ (c) Bewerking afbeeldingen uit private collectie (originelen onder Publiek Domein): medaille "*Bene Merenti*", 1870 - Foto Alois Lauwers, Amsterdam, 1926 - prent Zouave Frans leger, 1915 - Foto Freeman Connor, 1860 - prent Zouave Cadets, 1860 (National Archives, USA) - Prent H. Roctus, 1904-1926. - Prent "Zouave Cadets" naar cover Perrys Miniatures Pmacw70 28Mm - American Civil War Zouaves Model Soldiers.

verluid met zijn vriend Dejonckheere. Constant zou er op 26-jarige leeftijd overlijden "aan koorts" die begonnen op 3 juni 1867, amper drie maanden na zijn engagement.

Zijn vader was toen vermoedelijk al overleden - zijn moeder Thérèse Seys overleed het jaar nadien op 10 september 1868 te Rumbekke en werd vermeld als "weduwe Louis Lauwers". Constant was fabrieksarbeider. Zijn legernummer was PZ-3888, en de verbintenis die hij tekende had volgnummer 1829.

Afbeeldingen: het pauselijke Zouavenuniform rechts had niet toevallig heel wat elementen van de uniformen van de soldaten van de Amerikaanse burgeroorlog (1861-1865) onder. De afgebeelde soldaten uit de Amerikaanse burgeroorlog werden "Zouave cadets" genoemd.

De Nederlandse vrijwilligers gingen eerst naar het aanmeldpunt te Amsterdam, en vervolgens naar het verzamelpunt Oudenbosch, NL. De pastoor van Oudenbosch, pastoor Hellemons, bijgenaamd "de zouavenpastoor", bood een groot aantal van hen onderdak in Pensioonaat Saint Louis om daar voor hun uitzending naar Rome een eerste oefening te ondergaan. Daarna vertrokken ze per trein naar Marseille.

26. - Zouaves
Troupe - Taxis de Campagne

Veel van de naar Nederland terugkerende Zouaven raakten hun staatsburgerschap kwijt, omdat ze in vreemde krijgsdienst waren getreden zonder hiervoor toestemming aan de koning te vragen.

Als blijvende herinnering aan de Zouaven bouwden de Ouden Bosschenaren onder de leiding van pastoor Hellemons de Basiliek van de H.H. Agatha en Barbara, een nabootsing van de grote Sint-Pietersbasiliek te Rome, met een standbeeld van de zouaven op het voorplein. De herinnering aan de Zouaven wordt door enkele Ouden Bosschenaren levend gehouden, doordat zij in een Zouavenuniform kerkelijke vieringen opluisteren.

Afbeeldingen: een Franse Zouaaf. Louis Napoleon vormde drie regimenten in februari 1852. Ze speelden een belangrijke rol in Noord-Afrika, en de oorlog op de Krim (1854-1855), ondermeer te Balaklava ("Charge of the Light Brigade") en te Sebastopol bij de aanval op het Russische fort. De Franse zouaven speelden verder een rol in Mexico en de Frans-Pruisische oorlog (1870-1871), waarbij ook pauselijke zouaven deelnamen en heel wat Canadese en Amerikaanse katholieken. Tijdens de eerste wereldoorlog wijzigde hun uniform in grauwe camouflagekleuren na enkele bloedige nederlagen. De kleurrijke uniformen bleken weinig efficiënt in moderne oorlogsvoering want boden een makkelijk doelwit. - Thuin - De Heilige Rochus door (Belgische) pauselijke zouaven in de mars gedragen.

Zouaven

1869 - Peter Lauwers huwde drie maal een Verbruggen (Mechelen)

Peter Lauwers , geboren in 1840 te Zemst als zoon van Jan Baptist Lauwers en Jeanne Verbeeck, huwde op 11 oktober 1869 te Brussel met Ann Katrien Verbruggen, een dochter van Karel Verbruggen en Lucie De Craen. Hij was bakker en herbergier. Het gezin woonde aan de Graanmarkt 37-39 te Mechelen, waar Ann Katrien overleed op 26 mei 1874.

Peter Lauwers hertrouwde datzelfde jaar op 21 oktober 1874 te Mechelen met Jeanne Katrien Verbruggen, een zus van zijn eerste echtgenote. Peter werd voor de tweede maal weduwnaar toen Jeanne Katrien te Hombeek overleed op 31 juli 1878.

Enkele maanden na het overlijden van Jeanne Katrien, huwde Peter een derde maal, op 30 november 1878 te Hombeek, met Katrien Verbruggen, een nicht van zijn vorige echtgenotes.

Er waren meer huwelijken tussen Lauwers / Lauwens en Verbruggen:

- in het naburige Hombeek, huwde Jan Frans Verbruggen op 21 mei 1870 met Regine Lauwers , een dochter van Willem Lauwers en Marie-Thérèse Spruyt.
- In Langdorp huwde Jos Verbruggen op 22 november 1890 met Regine Lauwens , landbouwster en huishoudster.
- In Grimbergen huwde Willem Lauwens op 27 december 1680 met Petronilla Verbruggen.
- Te Zemst huwde Barbara Lauwers op 3 juli 1746 met Laureis Verbruggen. Haar echtgenoot overleed op 23 januari 1761 te Zemst, na een langdurige ziekte. Er werd melding gemaakt van “3 of 4 maal waterzucht, catarrale vloed, gratis”.
- Te Hombeek huwde Katrien Verbruggen op 18 februari 1754 met Jaak Lauwens .
- Nog te Hombeek huwde Jan Lauwers , landbouwer en dagloner, op 28 februari 1764 met Katrien Verbruggen.
- Te Langdorp huwde Jan Frans Verbruggen op 11 april 1768 met Ann Lauwens . Nadat haar echtgenoot op 20 mei 1769 te Langdorp overleed, hertrouwde zij met Peter Sels.
- Te Betekom (Begijnendijk) huwde Willem Lauwens in 1786 met Verbruggen Thérèse. Twee jaar later huwde Jan Verbruggen er met Liesbeth Lauwers.
- Te Ossel-Brussegem huwde Jan Baptist Lauwers op 22 januari 1788 met Katrien Verbruggen.
- Te Londerzeel huwde Adriaan Lauwens op 26 april 1796 met Katrien Verbruggen.
- Te Lippelo huwde Frans Lauwers met Liesbeth Van Den Driessche, een dochter van Peter Van Den Driessche en Ann Katrien Verbruggen.
- Te Mechelen huwde Eduard Lauwers in 1858 met Virginie Verbruggen.

1871 - Meldingen van Lauwers in de England Census (Verenigd Koninkrijk)

In de England Census van 1871, een volkstelling in Engeland en Wales, kwamen volgende vermeldingen voor van Lauwers:

	<i>Geboren omstreeks</i>
Charles Lauwers	1869, woonachtig te Cornwall, England (telling van Devon)
Eliza Lauwers	1833, woonachtig te Nottinghamshire, Engeland (telling van Nottinghamshire)
Frederick Lauwers	1863, woonachtig te Cornwall, England (telling van Devon)
James Lauwers	1834, woonachtig te Cornwall, England (telling van Devon)
Maria Lauwers	1858, woonachtig te Cornwall, England (telling van Devon)
Rosalie Lauwers	1844, woonachtig te England (telling van Londen)
Susan Lauwers	1836, woonachtig te Cornwall, England (telling van Devon)
Thomas Lauwers	1812, woonachtig te Surrey, England (telling van Londen)
William H. Lauwers	1859, woonachtig te Cornwall, England (telling van Devon)

Afbeelding: vindplaatsen Lauwers in Engeland, 1871. De met groen gemarkeerde pijl geeft aan waar de eerste melding van Jan Lauwers zich situeerde in 1436 (Suffolk) vier eeuwen eerder⁴⁸².

1873 - Twee maal Jan Baptist & Lucia Lauwers-Meysmans (Zemst)

Soms vormt het resultaat van opzoekwerk een echte breinbreker. Zo kwam ik uit op het gezin Jan Baptist Lauwers en Lucia Meysmans uit Zemst. Het koppel was gehuwd op 23 april 1873 in het landelijke Zemst, en het geboorteregister liet uitschijnen dat een zoon Jan Louis in Zemst was geboren op 14 januari 1862. Elf jaar vóór het huwelijk? Jan Baptist zou bij de geboorte 28 jaar oud zijn geweest, en Lucia 21. Het zou gekund hebben. Maar hoe kon ik dan de geboorte van een dochter Josephine verklaren zeven jaar later terwijl Lucia volgens het overlijdensregister al in 1868 was overleden?

⁴⁸² Bewerking kaart (c) MapQuest, 2010 onder gebruiksvoorwaarden (Bron: Wikimedia).

Laat er in het midden van de 19e eeuw nu net twee huwelijken zijn geweest tussen een Jan Baptist Lauwers en een Lucia Meysmans in Zemst. Het eerste koppel huwde op 6 februari 1856, het tweede koppel op 23 april 1873. Het huwelijk van 1856 ging om Jan Baptist Lauwers, zoon van Joos Lauwers en Marie-Thérèse Muyldermans, geboren op 5 september 1828. Jan Baptist was 27 jaar oud, en zijn echtgenote Lucia Meysmans was 23, geboren op 28 september 1831. Deze Lucia overleed in Zemst op 25 april 1868 en Jan Baptist hertrouwde hetzelfde jaar, op 3 september, met Marie-Thérèse De Roeck.

Toen het tweede koppel Jan Baptist en Lucia Lauwers-Meysmans huwde op 23 april 1873, was de andere 'Lucia' al overleden. Deze Jan Baptist Lauwers was geboren op 21 mei 1834 te Eppegem als zoon van Pieter-Jan Lauwers en Barbara Willems. Lucia 'twee' was geboren op 22 februari 1841 als dochter van Peter Meysmans en Marie-Thérèse Lauwers. Zij kregen een dochter Josephine, geboren op 14 juni 1875 te Eppegem, en Lucia 'twee' overleed op 30 mei 1879 te Eppegem toen Josephine net geen vier jaar oud was.

De tweede Jan Baptist overleefde de eerste. Jan Baptist 'twee' overleed op 31 januari 1920 te Eppegem op de gezegende leeftijd van 76 jaar, en Jan Baptist uit het eerst vermelde Zemstse huwelijk was al overleden op 20 november 1883 te Zemst, 55 jaar oud. Jan Baptist één verloor zijn echtgenote Lucia toen hij 39 jaar oud was. Jan Baptist 'twee' verloor zijn Lucia toen hij 44 jaar oud was. Zouden de families elkaar hebben ontmoet?

De zoon uit het eerste vermelde huwelijk was dertien jaar ouder dan de dochter uit het tweede huwelijk Lauwers-Meysmans en beide jongeren groeiden op in naburige dorpen, Zemst en Eppegem. In 1856 was E.H. Peter Theijskens pastoor te Zemst, en in 1873 droeg hij de fakkel over naar E.H. Jacob Kemps.

Afbeeldingen: het wapen van de gemeente Zemst, toegang van het kasteel "Het Steen" en gedenkplaat aan dit kasteel van de inwoners oorlogsslachtoffers van 1914¹. Ook August Lauwers uit Elewijt, was één van de slachtoffers⁴⁸³.

⁴⁸³ Wapen gemeente Zemst onder Publiek Domein - Foto's (c) Yves Moerman, gepubliceerd met toestemming.

1874 - Gust van Asch, werkman in het Arsenal (Mechelen)

Anne Marie Clothilde Van den Eynde werd geboren op 26 juli 1845 te Hombeek als dochter van Jan Frans Van den Eynde en Jeanne Katrien Lauwens . Zij was landbouwster en huwde op 21 april 1874 in Hombeek met August Van Asch (geboren op 23 oktober 1851 te Hombeek).

De IJzeren weg

Ongetwijfeld sprak de inhuldiging van de “IJzeren weg”, zoals de spoorweg in de volksmond werd genoemd, sterk tot de verbeelding. De opkomst van de spoorweg betekende ook tewerkstelling voor Hombekenaar Gust Van Asch. Hij was werkman in het “Arsenaal” in Mechelen.

Afbeelding: inhuldiging van de spoorweglijn Brussel-Mechelen op 5 mei 1835 ⁴⁸⁴.

1836 - De “Centrale Werkplaats Mechelen”: spoorwegergoed

Afbeelding: het “Arsenaal” of de spoorwegwerkplaats in Mechelen aan het begin van de 20e eeuw. Het werd opgericht in 1835. Tal van inwoners van Mechelen en omgeving gingen er aan de slag.

Afbeeldingen onder: één van de oudst bekende foto's uit mei 1893 met het vrijwillige brandweerkorps van het Arsenal. De stad Parijs deed beroep op het korps in 1870 na de Frans-Duitse oorlog, enkele jaren nadat het korps was uitgerust met een stoompomp. Het korps leverde ook bijstand aan de stad Mechelen. - de omgeving van het Arsenal omstreeks 1840.

⁴⁸⁴ Scans prenten en foto's 1835-1893 onder Publiek Domein (met dank aan Jan Smets).

1877 - Jan Lauwens werd drie maal weduwnaar (Mechelen)

Jan Lauwens, schildersgast en stadswerkman, werd geboren in 1857 te Mechelen als zoon van Nicolaas Lauwens en Marie-Thérèse De Fossé. Hij huwde op 9 januari 1877 te Mechelen met Rosalie Van Utterbeeck, die als arbeidster werkte in een fabriek. Het gezin woonde in 1880 in de Augustinusstraat 58 en in 1882 in de Augustijnenstraat 70 te Mechelen. Dochter Marie Liesbeth werd op 14 juni 1880 geboren in de Provinciale School voor Vroedvrouwen in de 'rue des Tanneurs 22' te Mechelen.

Blijkbaar woonde het gezin ook een tijd in de buurt van Roubaix in Frankrijk, want een zoon Albert werd er geboren op 28 februari 1885 en Rosalie overleed er op 29 november 1885 op 30-jarige leeftijd, toen het koppel bijna 9 jaar was getrouwd. In het gezin werden vier kinderen geboren. Mogelijk was Rosalie een dochter van Pierre Van Utterbeeck en Anne Marie Rayhi, en had zij een zus Marie Elisabeth, geboren op 18 september 1865 te Mechelen, die op 18 mei 1889 te Lille (Rijsel), Frankrijk, huwde met Joseph de Becker. De familie was afkomstig uit Vlaams-Brabant en werkte als dagloner in Frans-Vlaanderen.

Jan hertrouwde vier jaar later op 19 november 1889 te Mechelen met Antonia Lenaerts. Het gezin woonde in 1889 in het Peerdenstraatje 21 te Mechelen en kreeg drie kinderen. Antonia was van geboorte van Brussel, 33 jaar oud bij het huwelijk, en zij werd vermeld als 'gepensioneerd staatsbeambte' (arbeidsongeval?). Op 16 april 1894 overleed zij te Mechelen, op 38-jarige leeftijd, vier jaar na hun huwelijk en Jan werd voor de tweede maal weduwnaar.

Afbeelding: Hendrik Speecq (Mechelen, 19 juni 1781 - Mechelen, 24 oktober 1852) liet aan het bestuur der Burgerlijke Godshuizen aanzienlijke goederen na, waarvan de inkomsten moesten gebruikt worden voor het onderhoud van gehuwde ouderlingen. Zo werd in 1861 een gebouw voor gehuwde bejaarden gebouwd, dat de officiële naam "*Hospice Speecq*" draagt. In 1898 hernoemde men de Potterijvest, die aan dit gebouw lag, naar Hendrik Speecqvest. Later werd het godshuis overgenomen door het OCMW. In 1974 werd het afgebroken en vervangen door het moderne Hof van Egmont⁴⁸⁵.

Jan hertrouwde 7 jaar later op 44-jarige leeftijd met Ann Eekeleers, een 46-jarige Mechelaarster, op 20 mei 1901. Het gezin woonde in 1910 in de Acht Zalighedenstraat, en in 1920 in de Eikestraat 52 te Mechelen. Ann Eekeleers overleed op 13 november 1925 te Mechelen op 71-jarige leeftijd, en Lauwens Joannes woonde in 1930 in een ouderlingentehuis aan de Hendrik Speecqvest 7 te Mechelen. Hij overleed er op 8 april 1931, bijna 74 jaar oud.

In 2007 bevond zich op de Speecqvest 5 nog steeds een Woon- en Zorgcentrum "*Hof van Egmont*", een ouderlingentehuis van het OCMW te Mechelen.

⁴⁸⁵ (c) Bewerking foto uit private collectie +/- 1900.

1878 - Marie Liesbeth Lauwers huwde met Zimmer, "horlogemaeker" (Lier)

In mei 2009 mocht ik bij de optocht van de dertig jaar afgestudeerden in Lier het vaandel dragen van de Koninklijke Oud-Studentenbond van de oudste Nederlandstalige Normaalschool van België, gesticht nog vóór de Belgische onafhankelijkheid – nadien onderdeel van de Artesis en Plantijn hogeschool.

De Rijksnormaalschool was in de jaren '80 mijn kennismaking met Lier. Ik leerde er mijn echtgenote kennen, we vestigden ons in het nabije Berlaar na het huwelijk, en mijn dochters zijn er geboren.

Groot was dan ook mijn verbazing toen ik ontdekte dat iemand uit een andere familietak er méé een stukje geschiedenis had geschreven, en dat had dan nog alles te maken met één van Liers bekendste toeristische trekpleisters – de Zimmertoren⁴⁸⁶.

Op 17 augustus 1878 huwde Marie Liesbeth Lauwers te Antwerpen met Peter Zimmer. Marie was "*dienstmejd*" geboren op 10 april 1852 te Wilrijk als dochter van Jan Jozef Lauwers en Marie Thérèse Verstraeten, gehuwd te Hove op 2 november 1835. Peter Zimmer was geboren op 10 februari 1846 te Warden, provincie Luxemburg, als zoon van Jean Zimmer en Cathérine Bertemesse. Hij was horlogemaker. Bij het huwelijk had Marie één zoon, Frederik Lauwers, geboren op 15 oktober 1873 te Antwerpen, een zogenaamd "onwettelijk kind" dat werd erkend bij het huwelijk.

Sedert 1879 werd "Het Klein Klaverblad" in de Heilige Geeststraat te Lier bewoond door de familie Zimmer. Vader Peter Zimmer had er een horlogebedrijf en Louis Zimmer werd er geboren in 1888. Hij zou heel zijn leven in het ouderlijk huis blijven wonen en werken tot aan zijn dood in 1970. Louis Zimmer is de bekende Lierse uurwerkenmaker die zijn naam gaf aan de bekende "Zimmertoren" op het gelijknamige Zimmerplein te Lier.

Na een eerste opleiding bij zijn vader bekwaamde Louis Zimmer zich in Zwitserland. In 1927 kwam hij met grootse ontwerpen. Hij had plannen om een jubelklok te vervaardigen met

verscheydene wijzerplaten, een speciaal mechanisme, automaten,... en dit in het vooruitzicht van het Belgische eeuwfeest van 1930. Na wat zoeken naar een geschikte locatie, viel zijn oog op de vervallen Corneliustoren. Die werd gerestaureerd en zou bekend worden als de Zimmertoren. De Jubelklok en de Astronomische Studio waren hun tijd ver vooruit qua originaliteit, precisie en vakmanschap. Eén record houdt de Wonderklok van Zimmer nog steeds: dat van de traagst bewegende mechanische wijzer ter wereld, met een omlooptijd van 25.800 jaar. Louis Zimmer overleed te Lier op 12 december 1970.

Afbeeldingen: de Zimmertoren te Lier, genoemd naar de uurwerkenmaker Louis Zimmer (zie ook foto Louis Zimmer in zijn atelier). Op 23 mei 2005 onthulde de Lierse burgemeester Marleen Vanderpoorten aan de Zimmertoren een bronzen borstbeeld van

Louis Zimmer, vervaardigd door de Wijnegemse beeldhouwer Jef De Cock.

⁴⁸⁶ (c) Foto's Patrik Lauwens, 2009-20176 - Foto familiearchief Zimmer-Lauwers (Publiek Domein, 1927).

1880 - Anne Marie Lauwens opgenomen in het hospitaal (Brussel)

Anne Marie Lauwens werd op 24 juni 1880 opgenomen in een hospitaal te Brussel wegens een kwetsuur aan haar linker been. Zij was dagloonster⁴⁸⁷, 34 jaar oud, en het ging om een bloederig gezwel (*Journal de médecine, de chirurgie et de pharmacologie*).

Omdat zij als dagloonster per dag, in sommige gevallen zelfs per gepresteerd uur, werd betaald, betekende de opname in het hospitaal allicht loonverlies. Van sociale zekerheid was nog geen sprake en dagloners waren afhankelijk van de goedwil van hun broodheer. In de 21^e eeuw werken dagloners meestal in vast dienstverband bij een loonbedrijf.

Het aantal grote boerderijen was evenwel beperkt. In 1880 werden slechts 3400 bedrijven van meer dan 50 hectare geteld. Ze situeerden zich in hoofdzaak in de erg vruchtbare en minder bevolkte gebieden zoals Haspengouw, de West-Vlaamse polders en de Condroz.

Afbeelding: Vlaamse boeren en dagloners tijdens een rustpauze in 1865⁴⁸⁸

1886 - Antoon Lauwens, verdronken in de Leuvensevaart (Mechelen)

Op 7 juli 1886 trof men in de Leuvensevaart te Mechelen, op een plaats die ook “*Geerdegemvaart*” werd genoemd, het levenloze lichaam aan van de 27-jarige Antoon Lauwens. Antoon Lauwens was een zoon van Jan Frans Lauwens en Katrien De Nieuw, geboren op 23 mei 1859 te Mechelen. Antoon was het tweede kind van dit gezin. Zijn drie jaar oudere zus Jeanne werkte als dienstster, en hij had een jongere halfbroer, Marcel, geboren in 1869 nadat zijn vader was hertrouwd met Ann Le Pagie in 1867.

Antoon was twee jaar oud toen zijn moeder, Katrien De Nieuw, overleed. Zij werkte als dagloonster, was van geboorte van Antwerpen, en overleed te Mechelen op 5 juli 1861 op 32-jarige leeftijd. Zijn vader Jan Frans, een smid, was bijna zes jaar later hertrouwd met Ann Le Pagie, de dag vóór Antoons achtste verjaardag. Het gezin woonde sinds 1880 aan de Hanswijkvaart nr. 3 te Mechelen.

⁴⁸⁷ Dagloners waren arbeiders die per dag betaald werden in de land-en tuinbouw, wanneer er werk beschikbaar was. Vaak waren zij afhankelijk van één boerderij en gingen ze op loopafstand daarvan wonen, waardoor zij in Brabant ook wel ‘kortwoners’ werden genoemd.

⁴⁸⁸ Bron: Foto Museum provincie Antwerpen, Auguste De Bedts; foto dagloners, 1865, onder Creative Commons licentie Attribution-Non Commercial-Share Alike 4.0 - International CC BY-NC-SA 4.0, (Bron: Foto Museum Antwerpen).

Twee jaar na het tragisch overlijden van Antoon, verhuisde het gezin naar de Hanswijkstraat 3, vervolgens in 1900 naar de Augustijnenstraat 131. Antoons halfbroer Marcel was ijzerdraaier.

Hij huwde in 1890 te Mechelen met Celine Cooremans en zijn kinderen hebben hun 'nonkel Antoon' niet meer gekend. Antoons vader Jan Frans overleefde zijn tweede echtgenote. Ook zij was eerder gehuwd, en weduwe van Frans Bauweleers. Zij overleed op 26 augustus 1906 te Mechelen. Jan Frans overleed er op 7 februari 1908.

Afbeelding: de Geerdegemvaart, ook Leuvensevaart genoemd, te Mechelen⁴⁸⁹.

De grootouders van Antoon, Jan Frans Lauwens en Clara Beirinck, boerden in het gehucht Geerdegem. Zij waren overleden in 1859 en 1854. Antoons grootmoeder was al enkele jaren overleden toen Antoon werd geboren, de grootvader overleed een drietal maanden na Antoons geboorte.

1886 - Charles Lauwers, mislopen liefde voor de moeder van zijn schoondochter (Pittem)

Charles Lauwers was geboren op 29 augustus 1859 te Egem, een deelgemeente Van Pittem, als zoon van de herenboeren Frederik Lauwers en Melanie Coussens. In zijn jonge jaren had hij kennis met Udalie Maes, en elke zondag toog hij op z'n klompen naar zijn lief in Egem.

Afbeelding: Maurice Lauwers was in 1910 soldaat in het Belgische leger, met de vermelding 'Regiment DDID 7 mats.', stamnummer 5255/121. De studiofoto in uniform - merk het prachtige geborduurde wapen van België op de linkermouw, de voorname witte handschoenen, de opgeblonken riemkoppel en knopen en de netjes gecoeffeerde puntige snor - werd genomen bij fotograaf C. De Souter-Van de Leene, 'rue Suvéé 17' te Brugge⁴⁹⁰.

Charles woonde op het "Goed Ter Straeten" bij zijn ouders en had toen nog geen eigen hoeve. Charles was zich er niet bewust van dat hij een concurrent had: Felix De Brabandere bezocht tijdens de week regelmatig Udalie en waagde ook zijn kansen.

Udalie gokte op twee paarden. Felix had al een eigen bedrijf en kon snel trouwen, en dat gebeurde dan ook omstreeks 1886. Charles had het nakijken. Toen het huwelijk tussen Felix en Udalie plaatsvond, klom hij in de top van een hoge perenboom in de boomgaard van de

⁴⁸⁹ (c) Bewerking foto's uit private collectie +/- 1900.

⁴⁹⁰ © Foto uit familiearchief en prentbriefkaart (Publiek Domein, 1910-1920).

ouderlijke hoeve *“Goed Ter Straeten”* en met een zware verrekijker bespioneerde hij de huwelijksstoet. Naar verluid voelde Charles zich verraden door Udalie ⁴⁹¹.

Charles zou in de kennissenkring van zijn oud-liefje Marie De Ketelaere leren kennen, met wie hij huwde te Wingene op 14 juni 1889. Charles verwierf een eigen hoeve te Egem aan de Wingense steenweg. Dat werd toen bewoond door Camiel Marreel. In 1914 kocht Charles twaalf hectaren van Edmond Christiaens om bij zijn hoeve aan de Wingense steenweg te voegen en hij verving tussen 1914-1918 de oude gebouwen van de hoeve door een statige woning en stallen. Het ging om een ruiloperatie, en het gezin van Camiel Marreel verhuisde vervolgens naar het *“Goed Ter Straeten”*. In deze jaren was Charles zoon Maurice gevlucht naar Nederland.

Maurice was in augustus 1914 bij het uitbreken van de *“Grote Oorlog”* opgeroepen om zijn eenheid te vervoegen, was naar de fortengordel rond Antwerpen gestuurd, en had daar moeten vluchten naar Zeeland in Nederland, waar hij bleef tot in 1919. Camiel De Deyghere, paardenbegeleider en vertrouwensman op het

“Goed Ter Straeten”, trad al die tijd op als verbindingsman. Hij bezorgde brieven en geld naar Nederland, via de trein tot Eeklo, en dan via smokkelaars langs de streng bewaakte grens. Maurice huurde in Zeeland een kamer en enkele hectaren land en kwam er aan de bak als landbouwer, waardoor hij aan het interneringskamp ontsnapte. Zoon Maurice had kennis met Marie Marreel, een dochter van Camiel, en die beloofde op hem te zullen wachten tijdens de oorlog. Na de oorlog liep de verkering fout.

Afbeelding onder: de Peerdenstraat te Egem.

De familie van Maurice verzette zich tegen een huwelijk met een Marreel, die van arme komaf waren, en Maurice zou trouwen met Irma De Brabandere, een dochter van zijn vaders eerste liefde Udalie. Dit huwelijk vond plaats op 11 april 1923 te Wingene en de families Lauwers en Debrabandere werden schoonfamilie. Deze liefdeshistorie kenden ook een tragisch gevolg: Marie Marreel stierf naar verluid van verdriet op 8 mei 1923 (overleden aan magerzucht). Maurice hoorde van het overlijden van Marie en haastte zich naar de hoeve van haar ouders met de fiets. Hij nam afscheid van zijn jeugdliefde en trok naar verluid met zwaar betraande ogen het dorp in, van herberg tot herberg. Maurice was later zeer actief in het sociale leven en werd een graag geziene dorpsfiguur. Hij werd in 1938 burgemeester van Egem en wist de volgende wereldoorlog het dorp voor het ergste te behoeden. Maurice Lauwers maakte zich tijdens de tweede wereldoorlog zeer verdienstelijk, samen met Arsène Claus van de plaatselijke politie.

Op latere leeftijd verdwaalde vader Charles regelmatig, en hij trok dan, stok in de hand, naar zijn geboorteplek en ouderlijke woonst *“Goed Ter Straeten”*. Zij kenden hem daar, en maakten er geen probleem van toen de oude Charles er *“zijn”* zetel kwam opeisen. Even later werd hij er dan opgehaald door zijn oudste kleindochter ⁴⁹².

⁴⁹¹ Getuigenis van Maurice Deblaere, een timmerman, die het verhaal van zijn vader die destijds als poester (stalknaap) werkte op de hoeve.

⁴⁹² Getuigenis van Maurice Thoré.

1890 - Jaak Louis Lauwens, "den Taar" (Leest)

Jaak Livien Lauwens werd geboren op 6 december 1857 in Leest als zoon van Frans Lauwens en Anne Pauline Van den Heuvel. Jaak Livien Lauwens huwde op 29 juli 1890 in Leest met Jeanne Victorien Absillis. Zij werd geboren op 4 december 1870 in Leest als dochter van Jan Absillis (geboren omstreeks 1842) en Josephine Pepermans (geboren omstreeks 1840) ⁴⁹³.

Jeanne Absillis was vroedvrouw in Leest

Jeanne Absillis was een gekende "baker" (niet-gediplomeerde vroedvrouw) in Leest, net als haar jongere zus Katrien Pauline Absillis, die met Jan Baptist , een jongere broer van Jaak Livien zou huwen.

Achternicht Maria Lauwens uit Hofstade herinnert zich: *"Joanna Victoria Absillis was een zus van mijn grootmoeder die in Leest en de omliggende dorpen zeer gevraagd werden bij de bevallingen. Mijn vader vertelde vele anekdotes daarover en toen mijn grootmoeder al bezet was, d.w.z. reeds ergens naar een bevalling was, dan moest onze vader soms voor haar inspringen en op een andere plaats haar gaan vervangen.... met de kruiwagen op stap. Mijn grootmoeder deed dat nog tot na de oorlog. In de lagere school, bij mij in de klas waren er nog kinderen die geboren zijn met haar hulp (*1946) terwijl mijn moeder bij de geboorte van broer Leo van 44 en ik van 46 reeds door een gediplomeerde vroedvrouw werd bijgestaan."*

Afbeelding: taverne "Den Rooselaar" aan de kerk in Leest omstreeks 1895⁴⁹⁴

Leest tijdens de Duitse bezetting in de "Grooten Oorlog"

Jaak Livien Lauwens was 56 jaar oud en zijn echtgenote was er 43 toen op 4

augustus 1914 Duitsland België binnenviel en de Eerste Wereldoorlog begon.

Foto: de brug van Leest werd vernield tijdens de oorlog. Men moest zich behelpen met een houten bruggetje, of omrijden via Hombeek om in Mechelen te geraken na de vernieling in 1914. In 1916 moest de noodbrug worden hersteld toen er iemand met zijn paard was overgestoken.

Kort na het uitbreken van de oorlog in 1914 was de Sint-Niklaaskerk door

⁴⁹³ De foto van Jaak Livien dateert van 30 september 1931 in Leest. De foto van Jeanne Victorien moet rond dezelfde periode zijn gemaakt.

⁴⁹⁴ © Foto's uit familiearchief – foto munt uit private collectie – scans foto's Leest Publiek Domein 1895 en 1914 (met dank aan Marcel Van Hoof, "Kronieken van Leest").

verschillende bommen getroffen. Ondermeer de kerkraden en een 250 kerkstoelen waren beschadigd of verbrand. Verschillende vluchtelingen werden bij de Duitse inval neergeschoten. Heel wat Leestenaren sloegen op de vlucht in het zog van de soldaten die in de omgeving van Leest gelegerd waren toen die zich begonnen terug te trekken, na schermutselingen met Duitse soldaten waarbij zowel Belgische als Duitse soldaten het leven hadden gelaten. Tijdens de oorlog waren er op het kerkhof van Leest de graven van meerdere Duitse soldaten. Een aantal Leestenaren zoals Antoon Jozef Lauwers zouden naar werkkampen, meestal met eindbestemming Duitsland, worden gevoerd.

Voor de blijvers en teruggekeerden wachtten moeilijke jaren. Melkkoeien waren net voor de Duitse inval op bevel van de Belgische gendarmerie verplaatst achter de frontlinie (Willebroek, Ruisbroek, Eikevliet, nadien naar Hoboken, Kruikeke ...), en de weinige dieren die nadien terug in Leest kwamen bleken ongeschikt om nog melk te produceren. Andere runderen waren in beslag genomen en geslacht. Diefstal en plundering waren aan de orde van de dag, de (canada-)bomen waren geveld. Maandelijks moesten de boeren hun paarden voor keuring aanbieden. De beste paarden werden tegen een lage vergoeding naar Duitsland gevoerd. Daarnaast kwam regelmatig diefstal voor, bijvoorbeeld van aardappelen en varkens bij de boeren, en onder meer graan, rogge, gerst, aardappelen, tabak, koper en wol werden ingevorderd. Een tekort aan naft legde bovendien de twee werkzame molens op de maalderijen van Alfons Maes en de weduwe Bonifatius Lauwers , regelmatig stil. De gemeente moest ook zelf vluchtelingen opvangen. Er waren ook regelmatige meldingen van ziekten bij mens en dier. Schurft kwam bijvoorbeeld meermaals voor, maar ook mond- en klauwzeer.

In 1917 waren de prijzen al gemiddeld 3.5 maal hoger dan in april 1914. Begin 1918 was een zak aardappelen op de gecontroleerde markten 5 à 6 maal hoger dan 1914. Op de zwarte markt betaalde men, voor dezelfde zak, 10 à 15 maal meer dan in 1914. Daardoor heerste er hongersnood, die pas in 1919 getemperd werd. Men zou nog moeten wachten tot 1923, om terug het peil van de koopkracht van 1914 te halen. Voor een doorsnee gezin verdween bijna 70 % van de uitgaven aan voeding.

Foto: 3 Duitse Mark uit 1914 met de afbeelding van Keizer Wilhelm II. De aan de Leestenaren opgelegde boetes, wanneer bijvoorbeeld opgeëiste aardappelen niet tijdig werden geleverd of tabak niet was ingeleverd, werden doorgaans in marken uitgedrukt.

De materiële schade was groot. De "*Steinenmolen*", een houten graanwindmolen aan de Kapellebaan was vernield door brand, net zoals de graanwindmolen van de weduwe van Bonifatius Lauwers aan 'de Knip'. Hoeven waren vernield door brand (van Polycarp Verhoeven, Louis Daelemans, Pieter Jan Diddens ⁴⁹⁵, Constant Diddens, Joseph Nuytkens, Alfons Piessens aan de Kapellebaan, de Blaasveldstraat, de Molenstraat en de Mechelbaan), verschillende woningen in het dorp waren beschadigd (Theodoor Van den Heuvel, Buntickx-Hofmans, Van Moer, Arnold Teughels, Jaak Vloebergh, Jaén Huysmans, Antoon Stoop) en de schuur van Willem Slachmuylers aan de Kapellebaan ⁴⁹⁶. Tijdens de oorlog waren ook heel wat documenten vernietigd ⁴⁹⁷. Op het eind van de oorlog had de Duitse luchtmacht een vliegveld in

⁴⁹⁵ Het huis werd aangevallen en in brand gestoken door Duitse soldaten toen er zich vluchtelingen hadden verstopt tijdens de Duitse inval.

⁴⁹⁶ Op 1 augustus 1915 brandde de schuur van pachter Willem Slachmuylers af, nadat hij daar logement van Duitse soldaten had verboden.

⁴⁹⁷ Door de oorlog waren de registers van de burgerlijke stand, geboorten 1911, 1912, 1913, huwelijken 1911, 1912 onbruikbaar gemaakt met olie en verscheurd, en overlijdensakten van de jaren 1812 tot en met het jaar 1820 en van 1823 tot 1832 waren verscheurd. Ook de overlijdensakten van de jaren IX, X, XI van de Franse Republiek en Kadasterboeken waren onbruikbaar gemaakt met olie.

Leest⁴⁹⁸. Op 15 november 1918 verlieten de laatste Duitse troepen de gemeente, 4 dagen na de afkondiging van de wapenstilstand⁴⁹⁹.

1891 - Mijn overgrootmoeder Johanna Moortgat en Jan Frans Lauwens (Londerzeel)

Johanna Moortgat werd geboren te Londerzeel op 13 september 1865 als dochter van Peter Jan Moortgat (geboren te Steenhuffel omstreeks 1831) van de brouwersfamilie Moortgat en Marie Thérèse De Schouwer (geboren te Londerzeel omstreeks 1839).. Zij huwde op 27 augustus 1891 te Londerzeel met Jan Frans Lauwens . Marie Louise Moortgat was enkele maanden jonger dan Joannes.

Afbeelding: Jan Frans Lauwens en Johanna Moortgat bij hun gouden huwelijksbruiloft in augustus 1941 te Nieuwenrode. Johanna Moortgat zou enkele jaren later, op 9 december 1942 tijdens de Tweede Wereldoorlog, overlijden te Kapelle-op-den-Bos⁵⁰⁰.

Jeanne Moortgat was voor het huwelijk dienstmeid in Brussel. Haar ouders waren landbouwers in Londerzeel. Jan Frans Lauwens was voor het huwelijk werkman, woonachtig in Breendonk. Bij het huwelijk trad Eduard Moortgat, een 24-jarige broer van Jeanne Moortgat, op als getuige. Hij was werkman in Londerzeel. Andere getuigen waren Jos en Pieter Van Esbroeck, 32-jarige en 30-jarige blokmakers uit Londerzeel, en Vital De Hertogh, een 50-jarige stoelmaker uit Londerzeel.

Jan Frans Lauwens werd geboren op 21 juni 1865 in Tisselt als zoon van het tweede huwelijk van Hendrik Lauwens met Marie Anne Segers. Jan Frans was meteen het oudste kind. Eén kind uit het eerste huwelijk van Hendrik Lauwens met Marie Katrien Van Kerckhoven heette Jan Baptist en overleed nog geen jaar oud in 1859 te Tisselt⁵⁰¹. De eerste twee kinderen uit het tweede huwelijk van Hendrik, Peter Jan Lauwens en Jeanne Marie Lauwens, waren nog geen maand oud toen zij in 1863 en 1864 stierven. Jan Frans heeft deze broers en zus nooit gekend.

Het gezin woonde in Londerzeel en in Nieuwenrode. Jan Frans en Jeanne zouden twee grote oorlogen meemaken. Toen de Eerste Wereldoorlog aanbrak in 1914, waren zij bijna 50. Toen de Tweede Wereldoorlog

⁴⁹⁸ In Leest waren aan het eind van de oorlog 6 vliegers van de Duitse luchtmacht gestationeerd. In oktober-november 1918 was er aan de Winkelstraat een klein vliegveld, en de vliegtuigmecaniciens verbleven met hun materiaal in de school.

⁴⁹⁹ Bronnen: bijzondere erkentelijkheid gaat naar Maria Lauwens uit Hofstade voor het documenteren van deze tak van de Lauwens familie en Marcel Van Hoof uit Leest voor het documenteren van de geschiedenis van Leest.

⁵⁰⁰ (c) Foto uit familiearchief. - Foto Vluchtoord Gouda onder Creative Commons licentie CC BY-SA 4.0 van Agaath, 2016. Bron: Wikimedia.

⁵⁰¹ Hendriks eerste zoon Jan Baptist overleed op 2 september 1859, net geen jaar oud, twee dagen na de dood van de moeder op 31 augustus. Merk ook dat Jacques Lauwens, een zoon van Antoon Lauwens en Liesbeth Van Balen, overleed op 7 september 1859, en dat diens vrouw Katrien Vertommen overleed op 13 september 1859. Hendrik Lauwens huwde een drietal jaren later opnieuw. De huwelijksdatum is niet bekend, maar de geboorte van een zoon Peter in januari 1863 laat vermoeden dat het voorafgaand daaraan is gebeurd. Merk ook dat verschillende andere kinderen in deze periode jong stierven als gevolg van een epidemie die Leest trof omstreeks 1859.

uitbrak, waren zij bijna 75 jaar oud. Drie zonen uit dit gezin zouden vechten aan de IJzer tussen 1914 en 1918.

Jeanne Moortgat overleed op 9 december 1942 te Kapelle-op-den-Bos. Jan Frans Lauwens was bijna acht jaar weduwnaar toen hij op 85-jarige leeftijd op 15 september 1950 overleed te Nieuwenrode.

Twee wereldoorlogen

W.O. I - Op 4 augustus 1914 viel Duitsland het neutrale België binnen. De Eerste Wereldoorlog was een feit geworden. In de maanden daarna werd Nederland overspoeld door vluchtelingen (volgens schattingen meer dan 1.000.000) die vanuit België de grens overtrokken. Drie zonen, Jan Frans, Frans en Lodewijk Lauwens uit het gezin Lauwens-Moortgat en een Leestse achter kozijn, Alfons Lauwens , zouden vechten aan de IJzer in 1914-1918⁵⁰².

W.O. II - Hoewel Duitsland al in maart van 1939 Tsjecho-Slowakije had bezet, begon de Tweede Wereldoorlog 'officieel' op 1 september 1939 met de Duitse aanval op Polen. 2 dagen daarna verklaarden Frankrijk en Groot-Brittannië de oorlog aan Duitsland. In januari 1940 kende het opperbevel van het Belgische leger de ware Duitse bedoelingen. Op 10 mei 1940 om vier uur 's morgens viel het Duitse leger België binnen. De vlucht naar Frankrijk, Nederland en West-Vlaanderen bracht 400 000 mensen op de been. België werd bezet. Op 28 mei gaf België zich officieel over. Pas in september 1944 marcheerden geallieerde troepen Brussel binnen.

Een minder gekend aspect uit wat toen de "Grote Oorlog" werd genoemd. In Nederland werden heel wat Belgische vluchtelingen opgevangen. Vondelingen in Bergen op Zoom werden bijvoorbeeld gefotografeerd met nummers in de hand en konden via deze methode op zoek naar hun familieleden.

Afbeelding: herinneringsbord aan het vluchtoord Gouda. Dit vluchtoord was gevestigd aan de snijgroenkekerij van de gebroeders Steensma aan de Graaf Florisweg. Er was een klein Belgisch dorp ontstaan met slaapzalen, keuken, kerk, naaikamer.

De eerste helft van de 20e eeuw: een periode van grote veranderingen

De eerste helft van de twintigste eeuw was een periode van grote veranderingen in het leven van een doorsnee gezin. In 1936 waren er bijvoorbeeld al 600 000 gezinnen die een radio bezaten; in 1950 waren er dat al 1,5 miljoen. In 1936 werden werknemers verplicht zich te verzekeren voor pensioen, ziekte en invaliditeit; datzelfde jaar werd de wet op de betaalde vakantie gestemd. Na de oorlog deden nieuwe consumptiegewoonten, zoals het gebruik van elektrische keukenapparatuur hun intrede gedaan. Sommige gezinnen overwogen zelfs de aanschaf van een auto. Na de tweede wereldoorlog lag de gemiddelde sterfteleeftijd rond de 65 jaar. Tussen 1914 en 1950 nam de kindersterfte met bijna 60 % af.

⁵⁰² Zij werden vermeld als Vuurkruisers, soldaten die zgn. "frontstrepen" of diensten aan de IJzer volbrachten. Zie overzicht oudstrijders in 1914-1918. Er waren ook Vuurkruisers in andere takken van de familie, waaronder twee generaals (Frans Lauwens en William Lauwers).

1891 - Meldingen van Lauwers in de London Census (Londen, UK)

In de England Census van 1891, een volkstelling in Londen, kwamen volgende vermeldingen voor van Lauwers:

- Ellen Lauwers werd geboren omstreeks 1882, woonachtig te Londen, England
- Francis Lauwers werd geboren omstreeks 1881, woonachtig te Londen, England
- Isabella Lauwers werd geboren omstreeks 1877, woonachtig te Londen, England
- James Lauwers werd geboren omstreeks 1852, woonachtig te Londen, England
- Jeannette Lauwers werd geboren omstreeks 1865, woonachtig te Londen, England
- Josephine Lauwers werd geboren omstreeks 1879, woonachtig te Londen, England

Merk dat bij de telling van 1871 te Londen Rosalie Lauwers en Thomas Lauwers werden vermeld, twee personen die niet voorkwamen in deze (mogelijk onvolledige) lijst⁵⁰³.

Foto Londen onder Creative Commons licentie CC BY-SA

3.0, TheEmirr, 2010 (GNU Free documentation license version 1.2, 2007 – Bron: Wikimedia).

1893 - Ferdinand Lauwens, koning van de Gulle in Neervelp (Boutersem)

De schuttersgilde, in de volksmond gekend als de "Gulle", vond men al terug in het jaar 1757. Op de breukstukken, en in het gildeboek vindt men de naam *van Berlaar* terug, hij was *heer van Neervelp*.

Prentbriefkaart uit private collectie, omstreeks 1900-1920 onder Publiek Domein.

Deze jonker Philippus *de Berlaere* was hoofdman der schuttersgilde, hij droeg het lint met de schilden, en een gekroonde arend. Boutersem ontleent zijn naam aan '*Baltersem*', heem van Balder (Berlaar).

⁵⁰³ Zie census records van 1871

De eerste schutterskoning werd gekroond op 30 mei 1757. Onder de gekende koningen wordt ook Ferdinand Lauwens vermeld, koning van de schuttersgilde in 1893 na Henri Leemput. In 1907 wordt Ferdinand Lauwens opnieuw vermeld als "eerste lid" (niet als koning).

Neervelp maakt met Kerkom, Verrijck, Roosbeek en Willebringen deel uit van de fusiegemeente Boutersem. Verrijck en Boutersem fuseerden al in 1964, Roosbeek en Kerkom fuseerden met Boutersem in 1970. Van de fusiegemeente Honsem werden de deelgemeenten Neervelp en Willebringen opgenomen in de fusie Boutersem.

1894 - Verwaarloosd in Mechelen

In het "Register van inschrijvingen voor kleedsel voor verlaten kinderen" van de Burgerlijke Godshuizen in Mechelen ⁵⁰⁴ komt enkele keren een inschrijving voor van Lauwens. Er werd vermeld wat het kind kleding ontving vanwege de armenzorg, het toenmalige OCMW.

kind	vermelding	omstandigheden
Anne Marie Van Frausum	Dochter van Jean-Pierre Van Frausum en Isabelle Henriëtte Lauwens, geboren op 11 november 1894 in Leest ontving een volledige uitzet in 1897 en 1898.	De vader was overleden, en ook Anne Marie zou overlijden in 1899.
Jean François Van Frausum	Zoon van Jean-Pierre Van Frausum en Isabelle Henriëtte Lauwens, geboren op 16 mei 1893 in Leest ontving een volledige uitzet in 1899 en 1909.	De vader was overleden.

Jean Pierre Van Frausum was op 3 september 1884 in Mechelen gehuwd met Isabella Henriëtte Lauwens. Jean Pierre Van Frausum was geboren op 26 februari 1858 in Battel (Mechelen) als zoon van Sebastiaan Van Frausum en Jeanne Marie Vekemans. Net als zijn vader en zijn broer Jacques Eduard Van Frausum, was hij schipper. Het gezin Van Frausum woonde aan het Zennegat in Battel.

Isabelle Lauwens was geboren op 29 maart 1859 in Mechelen als dochter van Leo Lauwens en Marie Sophie De Wit, eveneens afkomstig van Battel. Isabelle was landbouwster en herbergierster en overleed op 29 februari 1932 in Mechelen. Er was eerdere kinderen:

- Marie Sophie Van Frausum was geboren op 14 april 1886 in Mechelen, maar zij was er overleden op 20 mei 1886.
- Jan Benedict Van Frausum werd geboren op 15 mei 1891 in Mechelen.

Foto: het Zennegat in Mechelen, waar de Dijle en het kanaal Leuven-Dijle samenvloeien met de Zenne. Langs de oevers staan eenvoudige woningen, waarvan er een aantal geklasseerd zijn. Hier vonden in 2015 de opnames plaats van "Het spook van 't Zennegat" van Willy Verworst ⁵⁰⁵.

⁵⁰⁴ Bewerking door de Ware Vrienden van het Archief, Mechelen.

⁵⁰⁵ Luchtfoto Zennegat onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Marc Alcide, 2009 (GNU Free Documentation License, Version 1.2 – Bron: Wikimedia).

1895 - “In de Ster” (Putte)

Als pendelaar van Berlaar naar Brussel op de grens van Koningshooikt, Duffel, Putte en Onze-Lieve-Vrouwe-Waver passeer ik twee tavernes die ik ken als “De Ster” en “De Nieuwe Ster”. De eerste tavernes was al enkele jaren geleden van naam veranderd en heette sindsdien “De Seats”. Ik vond het een merkwaardig gegeven, die twee afgelegen drankgelegenheden en de ogenschijnlijk langdurige concurrentie die bleek uit de oorspronkelijke namen.

Wat gebleven was van de “Nieuwe Ster” zou ik eerder als een volkscafé bestempelen, terwijl de “Ster” een grondige metamorfose had ondergaan tot een stijlvolle tavernes die altijd goed gefrequenteerd werd. En toen kwam ik een stukje van deze geschiedenis tegen in het stamboomonderzoek. Ook de geschiedenis van andere drankgelegenheden in de buurt, zoals “Het Sterreke” in Koningshooikt en “De Stenen Molen” aan de Lierbaan te Putte kregen plots wat kleur.

Op 29 april 1884 huwde Gustave De Preter in Antwerpen met Louise Thérèse Lauwers. Gustave was brouwer, geboren op 15 augustus 1852 te Putte als zoon van Eugene De Preter, brouwer van de brouwerij “De Ster” te Putte en Anne-Marie Dens van de brouwers van “Den Hert” in Putte. Louise Thérèse Lauwers was geboren op 10 november 1852 te Antwerpen als dochter van Lauwers Franciscus Gerardus en De Winter Maria Elisabeth. Haar broer Louis Frans Lauwers , toen nog kandidaat notaris en later notaris, trad op als getuige bij het huwelijk, samen met een oom van de bruid, Peter Lauwers.

Gustave De Preter was behalve brouwer actief in de politiek. Hij was een tijd lang schepen van Berchem. De brouwerij “De Preter”, later “De Eik”, werd opgericht in 1874 te Silsburg, Berchem. In 1955 zou in deze gebouwen een noodkapel worden opgericht door de Sint-Annaschool. Deze noodkerk bleef in dienst tot, in deze versterkte wijk van Sint-Rochus, in 1963 de nieuwe parochie Pius X werd opgericht.

In 1884 richtte hij ook de brouwerij “Het Anker” op te Berchem, een kleine brouwerij die tot de jaren 1950 actief bleef. De flessen droegen in reliëf de tekst “Brouwerij Het Anker – De Preter-Lauwers – Berchem”.

Afbeelding: Florent de Preter was een oudere broer van Gustave, geboren op 18 april 1848 te Putte. Hij was eigenaar van de brouwerij “De Sterre” (l’Étoille) te Deurne. Hij was tevens voorzitter van de Meetingpartij, was actief in de afscheidingsbeweging Menegem en was lid van de kerkfabriek van Sint-Rochus, gesticht in 1889 rond de op dat moment sterk groeiende wijk Deurne-Zuid. Na zijn overlijden op 27 september 1907 te Deurne, kreeg hij het praalgraf op het Schoonselhof te Antwerpen (Perk B-2). Een andere broer, Karel De Preter, werd burgemeester van Borgerhout ⁵⁰⁶.

Een broer van Gustave, Florent Benoit Egide De Preter, zat ook al in de brouwersstiel. Deze broer was op 20 oktober 1874 te Duffel getrouwd met Clémentine Caroline Reypens en hun kinderen werden geboren te Deurne tussen 1875 en 1891. Politiek zat de familie in de genen. Hun vader, Eugene De Preter, was behalve brouwer ook gemeenteraadslid in Putte én provincieraadslid.

⁵⁰⁶ © Foto “De Nieuwe Ster” van Patrik Lauwers, 2012. – Foto’s uit private collectie (onder Publiek Domein, 1895-1907, met erkentelijkheid aan de heemkring Het Molenijzer te Putte).

Vader Eugene kocht omstreeks 1855 de "Stenen Molen" aan de Lierbaan te Putte, een graanwindmolen opgericht in 1844 door Corneel Vertommen⁵⁰⁷, met wie de familie De Preter verwant was, en van hetwelk een gelijknamig café aan de Lierbaan te Putte zijn naam zou ontlenen.

In juni 1914 werd Eugene in Putte nog gevierd als honderdjarige. De familie liet heel wat sporen na in de plaatselijke geschiedenis.

In deelgemeente Beerzel bij voorbeeld, baatte Livien De Preter die in de volksmond "Vinus Kloon" werd genoemd, een herberg met danszaal uit aan de kerk. Deze herberg heette ook "De Ster", en ook hij was er actief in de gemeenteraad.

Afbeelding: brouwer Theofiel De Preter poseerde tussen zijn gasten bij brouwerij "De Ster" in 1895 aan de Mechelbaan te Putte. Zijn opvolgers Emiel en Paul zaten op de biertonnen. Er was sprake van vier brouwerijen, waarvan de oudste al werd vermeld in 1506. In het begin van de 18de eeuw kwam de brouwerij in het bezit van de familie De Preter. In de jaren 1922-'23 stopte men er met brouwen⁵⁰⁸.

1895-1947 - Meldingen van aankomsten per schip in de V.S.A.

Er waren vaak indirecte verwijzingen naar immigranten met de namen Lauwers en Lauwens, bekend in de overlevering van families. Een kleine greep ...

Isidoor Smet nam de boot van Antwerpen naar New York in 1906. Hij kwam er aan op 24 februari met de *SS Vaderland*. Isidoor was een 30-jarige landbouwer uit Langemark die zijn vriend **Lo uis Lauwers** ging bezoeken in Louisville, Colorado. Louis Lauwers werkte er sinds een jaar bij een landbouwer. Isidoor sprak enkel Vlaams en had 150 frank (in die tijd ongeveer 29 dollar) mee.

Adèle Antoine, 32 jaar, van Charleroi, nam de *SS Kroonland* op 1 oktober 1910 om haar echtgenoot **Emile Lauwers** te vervoegen. Die was vertrokken naar Scammum, Kansas, en was op dat moment mijnwerker te Columbus. Zij was

Frans Cornelis, een 43-jarige landbouwer uit Ruselede, nam op 20 april 1907 de *SS Kroonland* naar New York, samen met zijn echtgenote **Emma Lauwers**, 37 jaar, en dochter Joanna Cornelis, 4 jaar, geboren te Ruselede. Het gezin Cornelis-Lauwers trok naar de schoonbroer Cyriel Coessens die er sinds 7 jaar in een fabriek werkte te Mishawaka, Indiana. Schoonbroer Cyriel verdiende er 2 dollar per dag (in die tijd ongeveer 10,40 frank). Corneel en Emma hadden 1200 frank (in die tijd ongeveer 231 dollar) mee. Een broer van Emma, **Yvo Lauwers**, een toen 26-jarige landbouwer uit Ruselede, zou hen volgen met

⁵⁰⁷ H. Holemans & P.J. Lemmens, *Molens der Zuiderkempens*, Nieuwkerken, 1978, p. 91-94; G.K. Kockelberg, "De molens van Putte", in: *Ons Molenheem*, Opwijk, jg. 31, 2006, nr. 3, juli-september, p. 65-68.

⁵⁰⁸ 'Putse Brouwers en Brouwerijen' door Karel Bogaerts, uitgegeven door Heemkring Het Molenijzer van Putte

vergezeld van haar kinderen **Marcel Lauwers** (14,5 jaar oud), **Raphaël Lauwers** (12,5 jaar oud), **Gabriël Lauwers** (9 jaar oud), **Abel Lauwers** (8 jaar oud) en **Marguerite Lauwers** (4,5 jaar oud). Adèle was Franstalig en nam 50 frank mee (in die tijd ongeveer 9,65 dollar). Gabriël Adolph zou in de voetsporen van zijn vader mijnwerker worden. Hij nam dienst in het Amerikaanse leger tijdens de eerste wereldoorlog.

de *SS Finland* op 19 februari 1910. Als bestemming had hij 'schoonbroer' Frans Cornelis in Mishawaka, Indiana, Cornar Union 11th Street, die er werkte in een ijzersmelterij en er 2 dollar per dag verdiende. Yvo Lauwers had 100 frank (in die tijd ongeveer 19,30 dollar) mee.

Henri Lauwers, een 37-jarige bediende uit Oostende, reisde af naar Chicago, Illinois om er te gaan werken bij Henri Dejonge, die er een wijnhandel en handel in oliën runde in de Montrose Street 43-45. Pierre had 300 frank mee en sprak Vlaams en Engels (niet precies gedateerd, +/- 1907).

De "*New York Passenger Lists*" tussen 1820-1957 maakte alleen al melding van 1 264 aankomstgegevens, vaak meermaals met dezelfde personen (zie tabel).

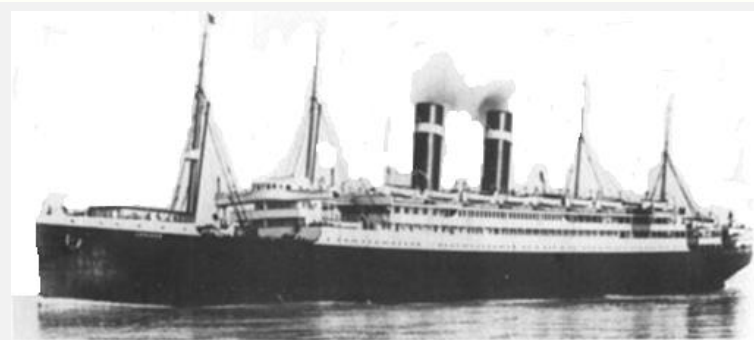
Naam en aankomst	Beschrijving
Lauwers NN. ⁵⁰⁹ 1927-10-14	Aankomst te New York op 14 oktober 1927, met het schip " <i>Carlier</i> ", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1874, Belg.
Lauwers NN. 1919-09-02 1919-11-05 1920-09-16 1924-05-01 1933-04-17 1934-04-17 1934-05-07 1934-06-04	Aankomst te New York op 2 september en op 5 november 1919, met het schip " <i>Abangarez</i> ", geboren omstreeks 1891-1892, en was toen (al) Amerikaans staatsburger. Hij werd ook vermeld met aankomst te New York op 16 september 1920, met het schip " <i>Santa Marta</i> " en met aankomst te New York op 1 mei 1924, met het schip " <i>Fort St. George</i> ". Andere meldingen: 17 april 1933, met het schip " <i>Cristobal</i> ", 7 mei en 4 juni 1934 met het schip " <i>Haiti</i> ".
Lauwers NN. 1927-05-22 1927-09-12	Aankomst te New York op 12 september 1927 vanuit Liverpool, en eerder op 22 mei 1927, met het schip " <i>Belgenland</i> ", geboren omstreeks 1882-1883, Belg.
Abel Lauwers 1910-10-11	Aankomst te New York op 11 oktober 1910, met het schip " <i>Kroonland</i> ", geboren omstreeks 1902, ingescheept te Antwerpen, Franse nationaliteit.
Adèle Lauwers 1910-10-11	Aankomst te New York op 11 oktober 1910 met het schip " <i>Kroonland</i> ", geboren omstreeks 1878, Franse nationaliteit.

⁵⁰⁹ Non-Nomé = voornaam niet vermeld

Afbeelding: fragment uit de "List or Manifest of Alien passengers for the United States" van de S.S. Pennland⁵¹⁰.

- Albert Lauwers**
 1900-08-01
 1906-12-31
 1914-09-13
 Aankomst te New York op 1 augustus 1900 met het schip "Kensington", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1892, Belg ("Vlaming"). Andere meldingen van aankomsten: 31 december 1906 met het schip "Vaderland" (vanuit Antwerpen), 13 september 1914 met het schip "Finland" (vanuit Liverpool).
- Albert Lauwers**
 1949-10-15
 1950-01-19
 1950-04-18
 1950-05-19
 1952-04-29
 1955-05-12
 1955-07-24
 1955-10-11
 Aankomst te New York op 15 oktober 1949 met het schip "Houffalize", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1930-1931, Belg ("Vlaming"). Andere aankomsten: 19 januari, 18 april en 19 mei 1950, met hetzelfde schip, 29 april 1952 met het schip "Stavelot", in 1955 op 12 mei met het schip "Lubumbashi" vanuit Antwerpen, op 24 juli met hetzelfde schip vanuit Luanda, Pwa (Congo?), op 11 oktober met het schip "Tervaete" vanuit Antwerpen.
 Vermoedelijk werkte hij in de scheepvaart.
- Alexandre Lauwers**
 1907-10-30
 Aankomst te New York op 30 oktober 1907 met het schip "Kroonland", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1860, Franse nationaliteit (vermoedelijk verwant met hoger vermelde Abel en Adèle).
- Alice Lauwers**
 1947-04-13
 Aankomst te New York op 13 april 1947 met het schip "Stavelot", geboren omstreeks 1891, Belg ("Vlaming").
- Alkhamé Lauwers**
 1921-03-11
 Aankomst te New York op 11 maart 1921, met het schip "Algérie" vanuit Rouen, FR, geboren omstreeks 1888, geen nationaliteit vermeld, wel "white" etnisch.
- Alois Lauwers**
 1904-08-23
 Aankomst te New York op 23 augustus 1904 met het schip "Vaderland", geboren omstreeks 1869, Belg ("Vlaming").
- Alphons Lauwers**
 1909-12-27
 1911-03-02
 1912-10-30
 1914-12-20
 1918-07-18
 1918-10-01
 1919-05-13
 1925-09-12
 Aankomst te New York op 2 maart 1911 met het schip "Vaderland", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1882-1887, Belg ("Vlaming"). Andere meldingen van aankomsten: op 27 december 1909 met het schip "Vaderland", op 30 oktober 1912 met het schip "Zeeland", ingescheept te Antwerpen, op 20 december 1914 met het schip "St.-Louis" vanuit Liverpool, op 18 juli 1918 met het schip "Elisabeth van België" vanuit Sandy Meck (?), ook vermeld als Rotterdam, NL, op 1 oktober 1918 met het schip "Republica Argentina" vanuit Rotterdam, NL. Indien het om dezelfde Alphonse gaat, stak hij meermaals de Atlantische Oceaan over. Er waren ook meldingen van aankomsten op 13 mei 1919 (schip "Tongrier", van Sandy Hook), van op 12 september 1925 (schip "Belgenland" van Antwerpen).

⁵¹⁰ Foto's prentbriefkaarten uit private collecties (Publiek Domein, 1900-1920 / Red Star Line Museum Antwerpen / Wikimedia). – "List of Manifest of Alien passengers" onder Publiek Domein, 1910 – Afbeelding vlag USA onder Publiek Domein (Bron:Wikimedia).

Afbeeldingen: het stoomschip "SS Belgenland" en het stoomschip "SS Lapland"

Alphonse Lauwers

1925-03-08
1926-10-04

Aankomst te New York op 8 maart 1925 met het schip "*Pittsburg*" vanuit Antwerpen, en op 4 oktober 1926 met het schip "*Pennland*", geboren omstreeks 1882-1883, Franse nationaliteit.

Alphonse Lauwers

1908-09-14

Aankomst te New York op 14 september 1908 met het schip "*Zeeland*", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1899, Belg ("Vlaming"). De 9-jarige Alphonse werd vergezeld door zijn zesjarige zus Anna Lauwers, door Charles Lauwers en Febronie⁵¹¹, resp. 33 en 27 jaar oud, door zijn achtjarige broer Henri Lauwers, door Georgina De Bouvere, 2 maand oud, door Henri De Bouvere, een 21-jarige smid, en door Pauline Feijs, 33 jaar.

Alphonsi Lauwers

1919-03-27

Aankomst te New York op 27 maart 1919 met het schip "*Tongrier*" vanuit Liverpool, GB, geboren omstreeks 1887.

Alphorte Lauwers

1895-04-13

Aankomst te New York op 13 april 1895 met het schip "*Paris*" vanuit Southampton, GB, geboren omstreeks 1867, geen nationaliteit vermeld.

Anna Lauwers

1919-07-01
1919-08-21

Aankomst te New York op 1 juli 1919 met het schip "*Kroonland*", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1882-1883, Belg ("Vlaming"). Andere aankomst: op 21 augustus 1919 met het schip "*Noordam*" vanuit Rotterdam, NL.

Anna Lauwers

1921-10-22
1924-03-12

Aankomst te New York op 22 oktober 1921 met het schip "*Lapland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1887, Belg ("Vlaming"). Andere aankomst: op 12 maart 1924 met het schip "*Nieuw Amsterdam*" vanuit Antwerpen.

Arthur Lauwers

1919-09-27
1919-11-05
1920-04-15
1920-09-16
1920-12-30
1923-05-03
1926-02-08
1927-01-20
1945-04-02

Aankomst op 27 september en op 5 november 1919 te New York met het schip "*Abangarez*" vanuit Havana, Cuba -Cristobal - Port Limon, geboren omstreeks 1891, Amerikaans staatsburger. Andere aankomsten: te New York op 3 mei 1923 met het schip "*Fort St. George*", op 8 februari 1926 met het schip "*San Lorenzo*" vanuit San Juan, Puerto Rico (nationaliteit vermeld als Belg), op 20 januari 1927 met het schip "*Munargo*" (nationaliteit vermeld als Duits) vanuit Nassau, Bahamas, en te San Francisco, Californië, op 2 april 1945, met het schip "*Antigua*". In 1920 werden heel wat aankomsten vermeld te New York, o.m. op 15 april (schip "*Fort Victoria*", vanuit Hamilton, Bermuda, nationaliteit vermeld als Belg), op 16

⁵¹¹ Beiden eerder vermeld met aankomst te New York in 1901 op resp. 11 april en 12 november, waarbij Febronie werd vermeld als Verbunne-Lauwers - zie verder in het overzicht.

september (schip "*Santa Marta*" vanuit Santiago), en op 30 december (schip "*Tivives*" vanuit Kingston-Santiago). Tientallen aankomsten volgen in de periode 1923-1955, vanuit Midden- of Zuid-Amerikaanse havens (Cuba, Honduras, Colombia, Puerto Rico, Guatemala, Bermuda, Bahamas,...). Een zeer bereisd man!

August Lauwers 1919-11-04	Aankomst te New York op 4 november 1919 met het schip " <i>Nieuw Amsterdam</i> " vanuit Boulogne-sur-Mer, FR, geboren omstreeks 1867, Belg ("Vlaming").
August Lauwers 1923-10-06 1923-11-10 1923-12-19 1923-1924 1949-1954	Verschillende aankomsten te New York in 1923 op 6 oktober, 10 november, 19 december, telkens met het schip " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1892-1893, Belg ("Vlaming"). Daarna volgen nog tal van aankomsten in de periode van 1923-1924 vanuit Antwerpen en London, GB, en tussen 1949-1954 vanuit Antwerpen en onder meer Matadi, Congo.
Augusta Lauwers 1900-08-01 1917-09-24 1918-03-29	Aankomst te New York op 1 augustus 1900 met het schip " <i>Kensington</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1890, Belg. Andere aankomsten, op meerderjarige leeftijd: 24 september 1917 met het schip " <i>Samland</i> " en op 29 maart 1918 met het schip " <i>Gouverneur de Lantsheere</i> ", telkens vanuit Rotterdam, NL.
Bernard Lauwers 1951-07-22	Aankomst te New York op 22 juli 1951 met het schip " <i>Houffalize</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1913, Belg.
Bozena Lauwers 1941-03-31	Aankomst te New York op 31 maart 1941 met het schip " <i>President Taylor</i> " vanuit Cape Town, Zuid-Afrika, Slovaakse nationaliteit ⁵¹² .
Braas Lauwers 1926-10-27	Aankomst te New York op 27 oktober 1926 met het schip " <i>Samland</i> ", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1904, Belg ("Vlaming").
C. Lauwers 1906-10-16	("Miss"), aankomst te New York op 16 oktober 1906 met het schip " <i>Vaderland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1879, Franse nationaliteit.
C. Lauwers 1926-03-10	Aankomst te New York op 10 maart 1926 (schip " <i>Lassell</i> ") en op 24 oktober 1927 (schip " <i>Arabic</i> ", vanuit Antwerpen), geboren omstreeks 1907-1909, Belg.
C.J. Lauwers 1929-05-25	Aankomst te New York op 25 mei 1929 met het schip " <i>Statendam</i> " vanuit Rotterdam, NL, geboren omstreeks 1912, Amerikaans staatsburger.
Camiel Lauwers 1906-10-31	Aankomst te New York op 31 oktober 1906 met het schip " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1866, Belg ("Vlaming"). Camille Lauwers was een 40-jarige landbouwer uit Tielt, op weg naar zijn nonkel Leo Pieters in Denver, Colorado. Zijn nonkel Leo werkte er al 10 jaar als landbouwer. Camiel sprak enkel Vlaams en had 300 frank mee (in die tijd ongeveer 58 dollar). Hij scheepte in op 20 oktober 1906.
Camiel Lauwers 1930-01-23 1930-02-06 1930-02-20	Aankomst te New York op 23 januari, op 6 februari en op 20 februari 1930, telkens met het schip " <i>Zeeland</i> " (vanuit New York of Havana, Cuba), geboren omstreeks 1898, Belg ("Vlaming").
Camille Lauwers 1927-04-20 1927-1933 1933-09-04	(mannelijk) Aankomst te New York op 20 april 1927 met het schip " <i>Lapland</i> " vanuit Alexandria, Egypte, geboren omstreeks 1909-1910, Belg ("Vlaming"). Tal van andere aankomsten werden vermeld tussen 1927-1933, meestal vanuit Antwerpen, soms vanuit Alexandria, Egypte, met de schepen " <i>Arabic</i> " en " <i>Lapland</i> ". Op 4 september 1933 kwam hij aan op het schip " <i>Ile de France</i> " vanuit Le Havre, FR.
Camille Lauwers 1910-09-04	(mannelijk) Aankomst te New York op 4 september 1910 met het schip " <i>Celtic</i> " vanuit Liverpool, GB, geboren omstreeks 1866, geen nationaliteit vermeld ⁵¹³ .

⁵¹² zie achtergrondverhaal Barbara Lauwers, in dienst van de OSS.

⁵¹³ Mogelijk ging het om de hoger vermelde Camiel Lauwers die in 1906 aankwam met het schip "*Zeeland*" vanuit Antwerpen.

Camille Lauwers 1914-05-02 Een 43-jarige "*basketmaker*"⁵¹⁴ uit Basel bij Kruikebeke, Oost-Vlaanderen, kwam aan met de *SS Finland* op 2 mei 1914.

Catharina Lauwers 1920-10-17 Aankomst te New York op 17 oktober 1920 met het schip "*Kroonland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1877, Belg ("Vlaming").

Afbeelding: Het stoomschip "*SS Vaderland*" vanuit Antwerpen

Catrine Lauwers 1907-10-30 (melding "*Child*", "*kind-van*") Aankomst te New York op 30 oktober 1907 met het schip "*Kroonland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1889 (nog minderjarig), nationaliteit Frans.

Celina Lauwers N.B. Aankomst te New York met het schip "*Belgenland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1903, Belg ("Vlaming").

Charles Lauwers 1895-04-18 Aankomst te New York op 18 april 1895 met het schip "*Rhyndland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1858, geen nationaliteit vermeld.

Charles Lauwers 1901-04-11 Aankomst te New York op 11 april 1901 met het schip "*Westernland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1875, Belg ⁵¹⁵.

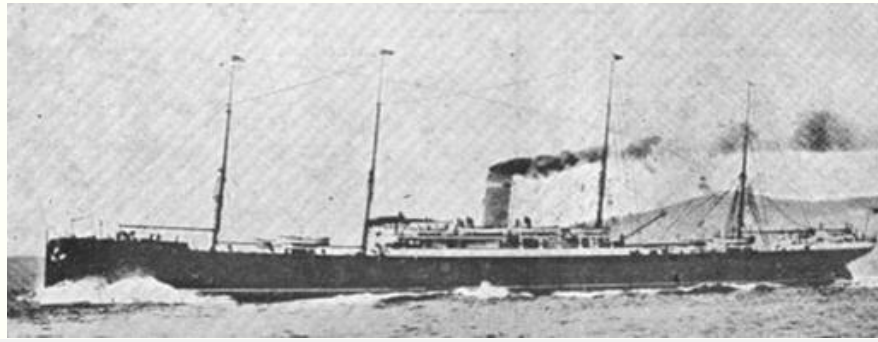
Charles Lauwers 1922-08-26
1925-09-15
1932-10-17 Aankomst te New York op 26 augustus 1922 met het schip "*France*" vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1912-1913, geen nationaliteit vermeld. Mogelijk ging het om dezelfde Charles Lauwers, eerder vermeld als "*son*", met aankomst op 24 augustus 1920 te New York met het schip "*Lafayette*" vanuit Le Havre, FR, en later vermeld op 27 augustus 1923 met aankomst te New York met hetzelfde schip vanuit Le Havre, FR, met Franse nationaliteit. Hij werd ook vermeld op 15 september 1925 met aankomst vanuit Cherbourg, FR met het schip "*Olympic*" en op 17 oktober 1932 (met het schip "*Bremen*" vanuit Cherbourg, FR). Er was ook een Charles Lauwers, geboren omstreeks 1887 met Franse nationaliteit, wiens aankomst werd vermeld op o.m. 28 oktober 1922 vanuit Le Havre, FR, vermoedelijk de gelijknamige vader van "*son*" Charles (ook vermeld in 1926 met aankomst met het schip "*France*" vanuit Le Havre, FR).

Charles Lauwers 1925-08-29 Aankomst te New York op 29 augustus 1925 met het schip "*Lapland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1887, Franse nationaliteit. Mogelijk ging het om dezelfde hierboven vermelde '*père*' Charles.

Charles Lauwers 1913-12-16
1948 (vrouwelijk) Aankomst te New York op 16 december 1913 met het schip "*Vaderland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1911-1912, Belg ("Vlaming"). Ook vermeld in augustus en oktober 1948, bij aankomst met het schip "*Vinkt*" vanuit Lobito en Boma, Belgisch Congo.

⁵¹⁴ mandenvlechter

⁵¹⁵ zie ook hogere vermelding in 1908

Afbeelding: het stoomschip "SS Southwark" voer vanuit Antwerpen naar New York.

<p>Charles Lauwers 1919-11-19 1920-05-10 1920-08-21 1929-05-18 1933-04-11 1935-10-31 1947, 1949</p>	<p>Aankomst te New York op 19 november 1919 met het schip "<i>France</i>" vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1887-1889, Belg ("Vlaming"). Andere aankomsten: 10 mei en 21 augustus 1920 met het schip "<i>Finland</i>", 18 mei 1929 aankomst met het schip "<i>Mercier</i>" vanuit Antwerpen. Andere meldingen op 11 april 1933 en op 31 oktober 1935 van aankomsten vanuit Le Havre, FR, hebben de aanduiding "American; Flemish". Hij werd ook vermeld in 1947 en 1949, als Amerikaans staatsburger, met aankomst vanaf Melsbroek-Brussel ... per vliegtuig.</p>
<p>Charles Lauwers 1922-06-24</p>	<p>Aankomst te New York op 24 juni 1922 met het schip "<i>Roussillon</i>" vanuit 'La Havan' (Havana, Cuba?), geboren omstreeks 1889, Amerikaans staatsburger.</p>
<p>Charles Lauwers 1941-01-27</p>	<p>Aankomst te New York op 27 januari 1941 met het schip "<i>President Adams</i>" vanuit Cape Town, Zuid-Afrika, geboren omstreeks 1913.</p>
<p>Charles C. Lauwers 1920-02-02</p>	<p>Aankomst te New York op 2 februari 1920 met het schip "<i>Manchuria</i>" vanuit Southampton, GB, geboren omstreeks 1889, Belg.</p>
<p>Charles H. E. Lauwers 1924-10-17 1930-08-10</p>	<p>Aankomst op 17 oktober 1924 te New York, met het schip "<i>Rotterdam</i>" vanuit Rotterdam, NL, geboren omstreeks 1887-1888, Belg ("Vlaming"), ook vermeld op 10 augustus 1930 (schip "<i>Statendam</i>" vanuit Rotterdam).</p>
<p>Charles L. Lauwers 1920-06-14 1930-09-06</p>	<p>Aankomst op 6 september 1930 te New York, met het schip "<i>Statendam</i>" vanuit Rotterdam, NL, geboren omstreeks 1888, Belg. Hij werd eerder vermeld bij aankomst op 14 juni 1920 met het schip "<i>Finland</i>" vanuit Antwerpen, als "Charlie", "Flemish".</p>
<p>Charles L. Lauwers 1930-08-10</p>	<p>Aankomst op 10 augustus 1930 te New York, met het schip "<i>Statendam</i>" vanuit Rotterdam, NL, geboren omstreeks 1912, Belg. In september hetzelfde jaar werd hij vermeld als "Amerikaan".</p>
<p>Charles L. Lauwers 1946-08-28</p>	<p>Aankomst op 28 augustus 1946, geboren omstreeks 1908, afkomst "Spanish-American".</p>
<p>Christiane Lauwers 1933-09-04</p>	<p>Aankomst op 4 september 1933 te New York, met het schip "<i>Ile de France</i>" vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1903, Franse nationaliteit.</p>
<p>Claro Lauwers 1910-01-18</p>	<p>("Mrs.") Aankomst te New York op 18 januari 1910, met het schip "<i>Berlin</i>" vanuit Genua, IT, geboren omstreeks 1845, geen nationaliteit vermeld.</p>

Afbeelding: "Ellis Island" was de plaats waar miljoenen immigranten naar de Verenigde Staten van Amerika passeerden, op zoek naar een beter leven. De meeste Lauwers families woonden in 1920 in Michigan (van de o.m. 6219 Belgische immigranten in Detroit), met meldingen in New York, Illinois, Kansas, Georgia.

Er waren geen meldingen in de volkstellingen van 1840 of 1880, al waren er wel sporen van Amerikaanse staatsburgers met de familienaam van vóór 1880.

Constant Lauwers 1920-12-27	Aankomst te New York op 27 december 1920 met het schip " <i>Louisiana</i> ", geboren omstreeks 1873, Belg.
Constant Lauwers 1940-04-11	Aankomst te New York op 11 april 1940, met het schip " <i>Rex</i> ", ingescheept in Genua, Italië, geboren omstreeks 1902, Belg.
Domien Lauwers 1930-01-01	Aankomst te New York op 1 januari 1930 met het schip " <i>Pennland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1914, Belg ("Vlaming").
Emiel Lauwers 1925-05-23 1925-06-20 1926-1939	Aankomst op 23 mei, 20 juni 1925 te New York met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1897, Belg ("Vlaming"). Meerdere aankomsten worden vermeld tussen 1926 en 1939, meestal met het schip " <i>Lapland</i> ", nadien " <i>Westernland</i> ". In 1932 werd hij uitzonderlijk vermeld met Britse nationaliteit, de daarop volgende jaren opnieuw als "Vlaams".
Emile Lauwers 1931-03-18 1947-02-18	Aankomst te Everett, Washington, op 18 maart 1931, met het schip " <i>Kambove</i> ", geboren omstreeks 1907-1908, Belg. Op 18 februari 1947 werd een aankomst in New York vermeld, met het schip " <i>Queen Elizabeth</i> " vanuit Southampton, GB.
Emma Lauwers 1900-08-01	Aankomst te New York op 1 augustus 1900, met het schip " <i>Kensington</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1883, Belgische.
Ena G.J. Lauwers 1930-08-25	(vrouwelijk) Aankomst te New York op 25 augustus 1930 met het schip " <i>Ile de France</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1906, Franse nationaliteit.
Erik Lauwers Eugénie Lauwers 1919-11-04	Erik Lauwers , (vermeld als " <i>child</i> ", minderjarig) aankomst te New York op 4 november 1919 met het schip " <i>Nieuw Amsterdam</i> ", geboren omstreeks 1904, "Vlaams". Hij was vergezeld van een vrouw, zijn moeder, vermeld als Eugénie Lauwers, geboren omstreeks 1867 ⁵¹⁶ .
Febronie Verbungge-Lauwers 1901-11-12	Aankomst te New York op 12 november 1901 met het schip " <i>Westernland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1881, Belgische ⁵¹⁷ .
Felix Lauwers 1931-02-03	Aankomst te New York op 3 februari 1931 met het schip " <i>Westernland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1912-1913, "Vlaams".
Ferdinand Lauwers 1929-03-10 1930-09-08	Aankomst te New York op 8 september 1930 met het schip " <i>Westerland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1913, Belg ("Vlaams"). Eerder werd al een aankomst vermeld, op 10 maart 1929 te New York, met het schip " <i>Patagoniër</i> " vanuit Antwerpen, waarbij zijn naam werd gespeld als Fernand Lauwers.

⁵¹⁶ zie ook vermelding van beiden in Lyon, Minnesota, in de volkstelling van 1920

⁵¹⁷ zie ook hogere vermelding

Fermond Lauwers 1930-04-22 1930-05-20 1930-08-11	Aankomsten in 1930 op 22 april, 20 mei, 11 augustus te New York met het schip " <i>Westernland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1912-1913, Belg ("Vlaams") ⁵¹⁸ .
Florent Lauwers 1924-09-07	Aankomst te New York op 7 september 1924 met het schip " <i>Lapland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1902, Belg ("Vlaams").
Francis Lauwers 1930-06-12 1933-12-23 1936-04-29	Aankomst op 29 april 1936 te New York met het schip " <i>Pipestone County</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1894-1895, Belg ("Vlaams"). Vermoedelijk kwam hij eerder al eens aan te New York op 12 juni 1930 met de " <i>Sarcoxie</i> ", vanuit dezelfde haven. Zijn naam werd toen gespeld als Francis Leonard Lauwers. Ook op 23 december 1933 was hij mogelijk al naar New York gevaren op het schip " <i>Independence Hall</i> " vanuit Bordeaux, FR.
François Lauwers 1927-04-23 1927-07-28 1927-09-16	Aankomst te New York op 23 april 1927 met het schip " <i>Mercier</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1903-1904, Belg ("Vlaams").
François Lauwers 1927-07-28 1927-09-16	Aankomst te New York op 28 juli 1927 met het schip " <i>Mercier</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1888, Belg ("Vlaams"). Ook op 16 september 1927 werd hij vermeld (zelfde schip vanuit Antwerpen).
François Lauwers 1922-1932 1929-01-14 1936, 1937	Aankomst te New York op 14 januari 1929 met het schip " <i>Schodack</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1895, Belg ("Vlaams"). Andere meldingen in 1936 (schip " <i>Pipestone County</i> ") en 1937 (schip " <i>Vincent</i> ") vanuit dezelfde haven en tussen 1922-1930 (schip " <i>Schodack</i> ", ook vanuit Rotterdam, NL, St.-Nazaire en Bordeaux, FR) en " <i>Sarcoxie</i> " vanuit Le Havre of Duinkerken, FR) doen vermoeden dat hij werkte in de passagier scheepvaart. In 1924 werd één maal als nationaliteit "Bulgarian" vermeld (...). Andere vermeldingen in 1926-1928 meldden dat hij voer op de " <i>Collamer</i> " vanuit Bordeaux, FR, in 1930 werd het schip " <i>Waukegan</i> ", in 1930-1932 " <i>Lorain</i> " vermeld, telkens vanuit Le Havre, FR, in 1933-1937 " <i>Independence Hall</i> " (vanuit Le Havre of Bordeaux, FR). Zijn naam werd meest vermeld als Frank Lauwers, een enkele keer als François Leonard.
Frane Lauwers 1927-08-29	(mannelijk), aankomst te New York op 29 augustus 1927 met het schip " <i>Arabic</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1907, Belg ("Vlaams").
Frans Lauwers 1913-12-16	Aankomst op 16 december 1913 te New York met het schip " <i>Vaderland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1887, Belg ("Vlaams").

Afbeelding: Het stoomschip "*SS Westernland*" voer vanuit Antwerpen naar New York.

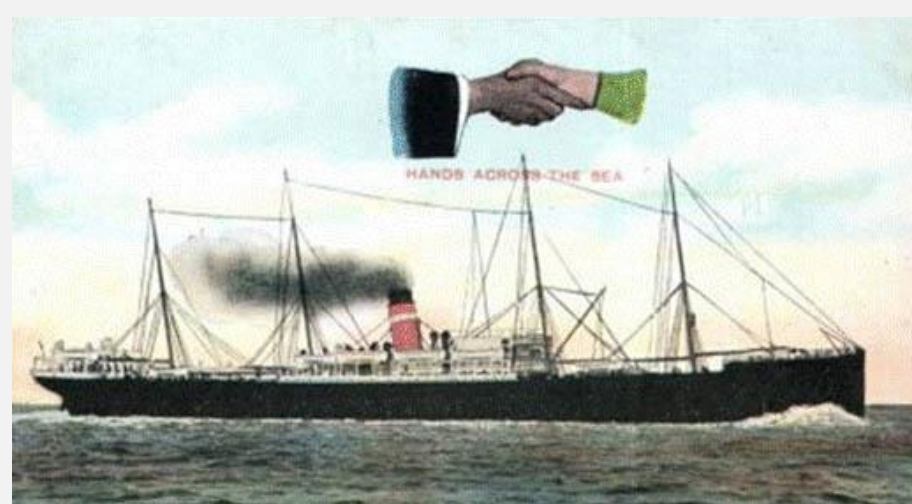
Frans Lauwers 1920-07-18	Aankomst op 18 juli 1920 te New York met het schip " <i>Lapland</i> ", geboren omstreeks 1904, geen nationaliteit vermeld.
Frans Lauwers 1921-07-10	Aankomst op 10 juli 1921 te New York met het schip " <i>Lapland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1876, Belg ("Vlaams").

⁵¹⁸ Vermoedelijk werkte hij in de koopvaardij of passagierscheepvaart.

Frans Lauwers 1922	Meerdere aankomsten in 1922 te New York met het schip " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1899, Belg. Vermoedelijk werkte hij in de passagier scheepvaart. Hij voer ook op de " <i>Arabic</i> ", de " <i>Samland</i> ", de " <i>Pennland</i> ", de " <i>Westernland</i> " en één keer op de " <i>Konigstein</i> ", telkens vanuit Antwerpen.
Gabrielle Lauwers 1910-10-11	(mannelijk) Aankomst te New York op 11 oktober 1910 met het schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1901, Franse nationaliteit.
Georgette Lauwers 1921-08-08	Aankomst te New York op 8 augustus 1921 met het schip " <i>La Savoie</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1886, Franse nationaliteit.
Gerard Lauwers 1934-05-16 1934-1952	Aankomst te New York op 16 mei 1934 met het schip " <i>Alexandre André</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1911-1912, Belg (" <i>Vlaams</i> "). Hij werkte vermoedelijk in de scheepvaart, gezien de vele vermeldingen tussen 1934-1952 met aankomsten vanuit Centraal- en Zuid-Amerika daarna (Panama, de Dominicaanse republiek, Aruba).
Germaine Lauwers 1951-07-22	Aankomst te New York op 22 juli 1951 met het schip " <i>Houffalize</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1915, Belgische.
Gustaf Lauwers 1921-1930	Meerdere aankomsten vanuit Antwerpen te New York tussen 1921-1930 op o.m. de " <i>Zeeland</i> " en de " <i>Lapland</i> ", doen vermoeden dat hij werkte in de scheepvaart. Hij werd geboren omstreeks 1877-1878 en was Belg.
Guy Lauwers 1923-01-06	Aankomst te New York op 6 januari 1923, met het schip " <i>Mercier</i> ", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1906, Belg.
H. Lauwers 1925-06-20	Aankomst te New York op 20 juni 1925 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1901, Belg.
Harold Lauwers (Harry) 1920-1930	Meerdere aankomsten te New York tussen 1920-1930 op o.m. de " <i>Kroonland</i> " doen vermoeden dat hij werkte in de scheepvaart. Hij werd geboren omstreeks 1877-1878, ging ook bij de naam <i>Harry Lauwers</i> , en was Belg.
Harold Lauwers 1930-01-21	Aankomst te New York op 21 januari 1930 met het schip " <i>C O Stillman</i> " vanuit Talara, Peru, geboren omstreeks 1886, nationaliteit onbekend.
Hector Lauwers 1910-05-27	Aankomst te New York op 27 mei 1910 met het schip " <i>Mauretania</i> " vanuit Liverpool, GB, geboren omstreeks 1886, " <i>Vlaams</i> ".
Helena Lauwers 1908-05-05	Aankomst te New York op 5 mei 1908 met het schip " <i>Finland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1882, " <i>Vlaamse</i> ".
Henri Lauwers 1924 1928-11-27	Aankomst te New York op 27 november 1928, met het schip " <i>Pennland</i> ", ingescheept in Antwerpen, geboren omstreeks 1893, Belg. Hij werd ook eerder vermeld met aankomst te New York in 1924 (schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen ⁵¹⁹).
Henri Lauwers 1908-09-14 1923-11-10 1932-03-29	Aankomst te New York op 10 november 1923 met het schip " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1901, Belg. Mogelijk dezelfde Henry Lauwers vermeld met aankomst op 29 maart 1932 vanuit Havana, Cuba, met de " <i>Lapland</i> ". Als nationaliteit werd daar " <i>Nederlands</i> " vermeld. Eerder was er de vermelding van een aankomst op 14 september 1908 met de " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, vermelding " <i>Vlaams</i> ".
Henri Lauwers 1910-05-27 1921-1924 1925-1928	Aankomst te New York op 27 mei 1910 met het schip " <i>Mauretania</i> " vanuit Liverpool, GB, geboren omstreeks 1885, " <i>Vlaming</i> ". Vermoedelijk is het dezelfde Henri Lauwers die in 1921-1924 werd vermeld met aankomsten in New York met het schip " <i>Kroonland</i> " en " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, en tussen 1925-1928 met de schepen " <i>Pennland</i> " en " <i>Pittsburg</i> ", en werkte hij in de scheepvaart.
Henri Lauwers 1921-06-02	Aankomst op 2 juni 1921 te New York met het schip " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1901, Belg. Er werden meerdere aankomsten vermeld tot eind

⁵¹⁹ Mogelijk ging het om Henri Lauwers, geboren op 15 mei 1893 te Illinois, een Belgisch-Amerikaan, wiens overlijden werd vermeld in augustus 1963 met verblijfplaats New York.

-1949	de jaren '40, vanuit Duitse havens (Bremerhaven, Hamburg) en Bermuda, wat doet vermoeden dat hij net zoals zijn naamgenoot uit 1891 werkte in de scheepvaart. Hij werd ook vermeld als "Nederlander", een enkele keer als "Duitser". Hij scheepte ook in Hull, GB, in Piraes, GR.
Herbert K. Lauwers 1930-08-17	Aankomst te New York op 17 augustus 1930 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren in 1928, twee jaar oud, "Vlaming".
Hortense Lauwers 1920-11-26	Aankomst te New York op 26 november 1920 met het schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1893, "Vlaamse".
I. Lauwers 1890-04-04	Aankomst te New York op 4 april 1890 met het schip " <i>Westernland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1870, Belg.
Irma Lauwers 1927-12-12	Aankomst te New York op 12 december 1927 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1885, "Vlaamse".
Jan Lauwers 1944-07-02	Aankomst te New York op 2 juli 1944, met het schip " <i>Ville d'Anvers</i> " te New York, New York, US, geboren omstreeks 1921, Belg.
Jan Lauwers 1923-09-02 1924, 1926, 1931, 1932, 1933	Aankomst te New York op 2 september 1923 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1902, Belg. Er zijn meldingen van andere aankomsten in 1924, 1926, 1931, 1932, 1933, telkens vanuit Antwerpen.
Jan Lauwers 1936-05-07	Aankomst te New York op 7 mei 1936 met het schip " <i>Jean Jadot</i> ", geboren omstreeks 1912, "Vlaming".

Afbeelding: Het stoomschip "*SS Kensington*" voer vanuit Antwerpen naar New York

Jan Lauwers 1942-07-10 1942-10-04 1942-12-04 1942-12-18 1944, 1946, 1950	Meerdere aankomsten te New York op 10 juli, 4 oktober, 4 en 18 december 1942 vanuit Port of Spain, Trinidad, vanuit het Panama Kanaal en vanuit Glasgow, Schotland (in oorlogstijd) op de schepen " <i>El Estero</i> ", " <i>Artigas</i> " en " <i>Audacious</i> ", geboren omstreeks 1921, Belg ("Vlaams"). Er zijn ook meldingen uit 1944, voornamelijk vanuit Panama (schepen " <i>Potter</i> " en " <i>Ville d'Anvers</i> ", " <i>Calobre</i> " en " <i>Chagres</i> ", uit 1946 vanuit Bremerhaven, DE en Bordeaux, FR (" <i>Chagres</i> ") en uit 1950 (" <i>Tervaete</i> " vanuit Antwerpen).
Jan Frans Lauwers 1923-10-08 1923-12-19 1924-05-24	Aankomst te New York op 8 oktober en 19 december 1923, en op 24 mei 1924, met het schip " <i>Zeeland</i> " vanuit Antwerpen, geboren in 1902-1903, Belg ("Vlaming").
J. B. Lauwers 1852-03-30	Aankomst te New York op 30 maart 1852 met het schip " <i>Harries</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1806, als nationaliteit werd "Duitser" vermeld.
Jean Lauwers 1923-07-06	Aankomst te New York op 6 juli 1923 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1902, "Vlaming", mogelijk dezelfde persoon als Jan Frans Lauwers.
Jeanne Lauwers 1920-08-24 1922-08-26	Aankomst te New York op 26 augustus 1922 met het schip " <i>France</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1887-1889, geen nationaliteit vermeld. Ook

1923-08-27
1929-10-22

vermeld met aankomst op 27 augustus 1923 (schip "*Lafayette*") en op 22 oktober 1929 (schip "*Majestic*", vanuit Cherbourg, FR), mogelijk eerder vermeld als "Jennie Mrw. Lauwers" op 24 augustus 1920 (schip "*Lafayette*" vanuit Le Havre), Franse nationaliteit.

Jean Pierre Lauwers
1857-10-26

Aankomst te New York op 26 oktober 1857 met het schip "*Roger A. Hiern*" uit Antwerpen, geboren omstreeks 1806, nationaliteit vermeld als "Duitsler".

Joamette Lauwers
1900-08-01

Aankomst te New York op 1 augustus 1900 met het schip "*Kensington*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1862, geen nationaliteit vermeld.

Johan Lauwers
1926-02-09

Aankomst te New York op 9 februari 1926 met het schip "*Pittsburgh*" uit Antwerpen, geboren omstreeks 1903, "Vlaming".

John Lauwers
1900-01-26

Aankomst te New York op 26 januari 1900 met het schip "*Southwark*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1831, Amerikaans staatsburger.

John Lauwers
1941-11-10
1946, 1947

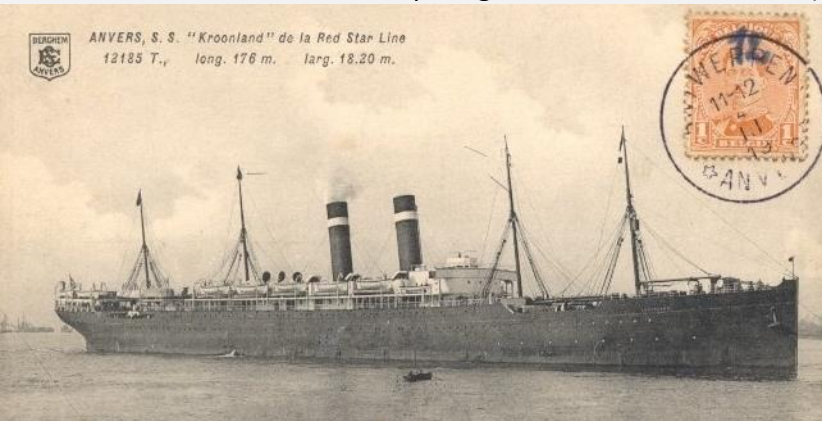
Aankomst te New York op 10 november 1941 met het schip "*Roumanie*" vanuit Antwerpen via Methil, Schotland, en Halifax, Nova Scotia, CA, geboren omstreeks 1921, "Vlaming". Andere meldingen van aankomsten in 1946 en 1947 van Cristobal, Canal Zone, van Le Havre, FR (schip "*Ernie Pyle*"), van Antwerpen ("*Ville d'Anvers*"), van Panama City.

José Lauwers
1950-10-25

Aankomst te Seattle, Washington, op 25 oktober 1950, met het schip "*World Trotter*", geboren omstreeks 1929.

Josef Lauwers
1920-10-17

Aankomst te New York op 17 oktober 1920 met het schip "*Kroonland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1913 (minderjarig), "Vlaming".

Afbeelding: fragment prentbriefkaart "Kroonland" uit 1912. Dit schip van de Red Star Line vervoerde Vlaamse emigranten naar Amerika © bewerking onder Creative Commons licentie CC-BY-SA 2.0.

Joseph Lauwers
1949-02-27
1949-1951

Aankomst te New York op 27 februari 1949 met het schip "*Steenstraete*" uit Antwerpen, geboren omstreeks 1924, "Vlaming". Meerdere aankomsten werden vermeld in 1949-1951, met hetzelfde schip, wat doet vermoeden dat hij werkte op het schip.

Joseph Lauwers
1924-10-28
1925-1927

Aankomst te New York op 28 oktober 1924 met het schip "*Samland*" uit Antwerpen, geboren omstreeks 1881-1882, "Vlaming". Meerdere aankomsten werden vermeld in 1925-1927, met de "*Samland*", wat doet vermoeden dat hij werkte op het schip.

Josephine Lauwers
1900-08-01

Aankomst te New York op 1 augustus 1900 met het schip "*Kensington*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1886, Belgische.

Josephine Lauwers
1906-12-31

Aankomst te New York op 31 december 1906 met het schip "*Vaderland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1872, "Vlaamse".

Josephine Lauwers
1914-07-01

Aankomst te New York op 1 juli 1914 met het schip "*Kroonland*" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1849, "Vlaamse".

Josephus Lauwers
1918-11-24
1920, 1921

Aankomst te New York op 24 november 1918, met het schip "*Hollandia*", ingescheept te Amsterdam, NL, geboren omstreeks 1888, Belg, soms vermeld als "Dutch". Andere meldingen: aankomsten met de "*F.J. Luckenbach*" in 1920 (vanuit Rotterdam, NL), met de "*Eemland*" in 1921 (vanuit Amsterdam, NL).

Jules Lauwers 1900-04-05	Aankomst te New York op 5 april 1900, met het schip " <i>Southwark</i> ", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1882, Belg.
Jules Lauwers 1923-07-06	Aankomst te New York op 6 juli 1923 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1892, "Vlaming".
Julia Lauwers 1906-12-31	Aankomst op 31 december 1906 met het schip " <i>Vaderland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1897, "Vlaamse".
Julius Lauwers 1929-12-03 1954-06-29	Aankomst te New York op 29 juni 1946 met het schip " <i>Uruguay</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1925, geen nationaliteit vermeld. Ook een melding op 29 juni 1954, met het schip " <i>Queen Elizabeth</i> " vanuit Cherbourg, FR.
Karel Lauwers 1929-12-03	Aankomst te New York op 3 december 1929, met het schip " <i>Pennland</i> ", ingescheept in Antwerpen, geboren omstreeks 1906, Belg.
Kiara Lauwers 1947-02-18	Aankomst te New York op 18 februari 1947 met het schip " <i>Queen Elizabeth</i> " vanuit Southampton, GB, geboren omstreeks 1911, melding "Belgische".
Leopold Lauwers 1921-03-12	Aankomst te Boston op 12 maart 1921, met het schip " <i>Mongolia</i> ", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1889, Belg.
Lodewijk Lauwers 1926-08-24 1926	Aankomst te New York op 24 augustus 1926 met het schip " <i>Carlier</i> ", geboren omstreeks 1876, "Vlaming". Ook meldingen van aankomsten met hetzelfde schip in oktober en december 1926.
Louis Lauwers 1890-02-07 1898, 1912	Aankomst te New York op 7 februari 1890 met het schip " <i>Noordland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1855, Belg. Latere vermeldingen in 1898 (met de " <i>Westernland</i> ") en 1912 (met de " <i>Vaderland</i> ") geven als nationaliteit "Amerikaans staatsburger" aan. In september 1912 werd vermeld dat hij sigarenmaker was te New Haven, Connecticut, waar hij zijn beroep uitoefende, en Amerikaans staatsburger die zowel Vlaams als Engels sprak. In 1912 had hij 100 frank mee (in die tijd ongeveer 19 Dollar).
Louis Lauwers 1919-05-24	Aankomst te New York op 24 mei 1919 met het schip " <i>Baron Baeyens</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1873, "Vlaming".
Louis Lauwers 1927	Meerdere aankomsten in New York in 1927 met de schepen " <i>Carlier</i> " en " <i>Suevier</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1876-1877, wijzen er op dat hij werkte in de scheepvaart.
Louise Lauwers 1921-10-22	Aankomst te New York op 22 oktober 1921 met het schip " <i>Lapland</i> " vanuit Antwerpen, het jaar van haar geboorte, "Vlaamse".
Lydia Lauwers 1923-07-06	Aankomst te New York op 6 juli 1923 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1899, "Vlaamse".
Marcel Lauwers 1911-10-11	Aankomst te New York op 11 oktober 1911 met het schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1896 en vergezeld van een zoontje van ongeveer 8 jaar oud, "Vlamingen".
Marguerite Lauwers 1910-10-11	Aankomst te New York op 11 oktober 1910 met het schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1906 (minderjarig meisje), vermeld van Franse nationaliteit.
Maria Lauwers 1900-08-01	Aankomst te New York op 1 augustus 1900 met het schip " <i>Kensington</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1857, Belgische.
Maria Lauwers 1910-10-18	Aankomst te New York op 18 oktober 1910 met het schip " <i>Finland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1886, "Vlaamse".
Maria Lauwers 1910-03-08	Aankomst te New York op 8 maart 1910 met het schip " <i>Vaderland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1883, Franse nationaliteit.
Maria Lauwers 1920-10-17	Aankomst te New York op 17 oktober 1920 met het schip " <i>Kroonland</i> ", geboren omstreeks 1893.

Maria Lauwers 1921-10-22	Aankomst te New York op 22 oktober 1921 met het schip " <i>Lapland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1919 (minderjarig, ongeveer 2 jaar oud), "Vlaamse".
Maria en Maria Ann Lauwers, H., Joh. Hene 1839-07-05	Aankomst te New Orleans op 5 juli 1839, met het schip " <i>Alwina</i> ".
Marie Lauwers 1913-02-25	Aankomst te New York op 25 februari 1913 met het schip " <i>Finland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1886, Franse nationaliteit.
Marie Lauwers 1913-02-25 1915-02-13	Aankomst te New York op 25 februari 1913 met het schip " <i>Vaderland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1877, "Vlaamse". Andere aankomst: te New York op 13 februari 1915 met het schip "Nieuw Amsterdam" vanuit Rotterdam, NL.
Marie Lauwers 1920-10-17	Aankomst te New York op 17 oktober 1920 met het schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1893, "Vlaamse". Zij was vergezeld van een zontje van 2 jaar oud.
Marie Lauwers 1922-1928	Meerdere aankomsten te New York in 1922-1928 vanuit Southampton, GB (schip " <i>Olympic</i> "), Le Havre, FR (schepen " <i>Paris</i> ", " <i>Lafayette</i> ", " <i>France</i> ") en Antwerpen (" <i>Lapland</i> "), geboren omstreeks 1881, soms vermeld als "wife Marie Lauwers", Franse nationaliteit.
Marie Lauwers 1920-03-28	Aankomst te New York op 28 maart 1920 met het schip " <i>Lapland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1888, "Vlaamse".
Marie Lauwers 1935-10-31 1947-09-22	Aankomst te New York op 31 oktober 1935 met het schip " <i>Lafayette</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1904, "Vlaams-Amerikaanse". Bij een melding van aankomst met het vliegtuig vanuit Melsbroek-Brussel op 22 september 1947 werd zij vermeld als "Amerikaanse".
Marie A. Lauwers 1924-10-17 1928, 1932	Aankomst te New York op 17 oktober 1924 met het schip " <i>Rotterdam</i> " vanuit Rotterdam, NL, geboren omstreeks 1881, "Vlaamse". Andere aankomsten, vermeld als Mary A. Lauwers, in 1928 en 1932, vanuit Antwerpen (schip " <i>Pennland</i> ") en Cherbourg, FR (schip " <i>Bremen</i> ").
Marie Louise Lauwers 1949-11-22	Aankomst te New York op 22 november 1949 vanuit Leopoldville, Congo, geboren omstreeks 1896, Belgische.
Mario Lauwers 1951-07-16	Aankomst te New York op 16 juli 1951 met het schip " <i>Ile de France</i> " vanuit Le Havre, FR, geboren omstreeks 1905, geen nationaliteit vermeld.
Maris Lauwers 1912-12-12	Aankomst te New York op 12 december 1912 met het schip " <i>Finland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1887, Française.
Martha H. D. Lauwers 1930-08-17	Aankomst te New York op 17 augustus 1930 met het schip " <i>Belgenland</i> " vanuit Antwerpen, "Vlaamse".
Maurice Lauwers 1911-03-20	Aankomst te New York op 20 maart 1911 met het schip " <i>Lapland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1891, "Vlaming".
Monthe Lauwers 1954-06-11	Aankomst te New York op 11 juni 1954 met het schip " <i>Maasdam</i> " vanuit Rotterdam, NL, geen verder detail bekend.
Nicodemus Lauwers 1887-05-19	Aankomst te New York op 19 mei 1887 met het schip " <i>Noordland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1870, Duitse nationaliteit.
Nn. Lauwers	Zie bovenaan de lijst
Oswald Lauwers 1919-08-21 1928-10-28	Aankomst te New York op 21 augustus 1919 met het schip " <i>Noordam</i> " vanuit Rotterdam, NL, geboren omstreeks 1904-1905, "Vlaming". Hij werd ook vermeld met aankomst op 28 oktober 1928 (schip " <i>Arabic</i> " vanuit Antwerpen), "Vlaming".
Palmyr Lauwers 1907-10-30	(voorvoegsel "Child", kind-van) Aankomst te New York op 30 oktober 1907 met het schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1898, Française.

Permond Lauwers 1930-06-16	Aankomst te New York op 16 juni 1930 met het schip " <i>Westernland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1912, "Vlaming".
Peter Lauwers 1895-07-12 1896-12-10	Aankomst te New York op 10 december 1896 met het schip " <i>Noordland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1875, geen nationaliteit vermeld. Eerdere vermelding: aankomst te New York op 12 juli 1895 met het schip " <i>Noordland</i> " vanuit Antwerpen.
Peter Jean Lauwers 1925-06-04	Aankomst te New York op 4 juni 1925 met het schip " <i>Brazilian Prince</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1904, Belg.
Petrus Lauwers 1921-03-12	Aankomst te Boston op 12 maart 1921, met het schip " <i>Mongolia</i> ", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1892, Belg.
Petrus Lauwers 1908-05-05	Aankomst te New York op 5 mei 1908 met het schip " <i>Finland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1882, "Vlaming".
Petrus Johannes Lauwers 1928-10-15 1941-09-16	Aankomst te New York op 16 september 1941 met het schip " <i>Hercules</i> " vanuit Amsterdam, NL en Liverpool, GB, geboren omstreeks 1888, Nederlandse nationaliteit. Hij werd eerder vermeld op 15 oktober 1928, aankomst met het schip " <i>Simaloer</i> " vanuit Batavia, Indonesië.
Philip Lauwers 1906-10-22	Aankomst te New York op 22 oktober 1906 met het schip " <i>Finland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1869, "Vlaming".
Philippe Lauwers 1933-05-16	Aankomst te New York op 16 mei 1933 met het schip " <i>Berengaria</i> " vanuit Cherbourg, FR, geboren omstreeks 1901, "Vlaming".
Philomena Lauwers 1929-05-21 1933-08-07 1939	Aankomst te New York op 7 augustus 1933 met het schip " <i>Pennland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1892, "Vlaamse". Zij werd ook vermeld met aankomsten in 1939 en eerder, op 21 mei 1929 (schip " <i>Pennland</i> ") telkens vanuit Antwerpen.
Pierre Lauwers 1907-06-22	Een 26-jarige landbouwer uit Langemark, nam met zijn vrouw Hélène Spriet, 26 jaar, de <i>SS Vaderland</i> naar New York op 22 juni 1907. Het koppel Lauwers-Spriet ging Pierres broer Henri Lauwers vervoegen die al 3 jaar in Louisville woonde en er werkte in de koolmijn te Berthoud, Colorado. Henri Lauwers verdiende er 3 tot 4 dollar per dag (in die tijd ongeveer 15,60 tot 20,80 frank). Pierre sprak enkel Vlaams en had 300 frank (in die tijd ongeveer 58 dollar) mee.
Pretter Lauwers 1890-04-16	Aankomst te New York op 16 april 1890 met het schip " <i>Friesland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1852, Belg.
Raoul Lauwers 1930-02-20 1930-04-15 1929, 1930	Aankomst te New York op o.m. 20 februari en 15 april 1930, telkens met de " <i>Lapland</i> " vanuit Havana, Cuba, of vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1907, "Vlaming". Meerdere meldingen van december 1929 en in 1930 van aankomsten met hetzelfde schip, wijzen er op dat hij vermoedelijk werkte in de passagier scheepvaart.
Raphael Lauwers 1910-10-11	Aankomst te New York op 11 oktober 1910 met het schip " <i>Kroonland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1898, Franse nationaliteit.
René Lauwers 1924-04-23	Aankomst op 23 april 1924 te New York, met het schip " <i>Samland</i> ", Belg ("Vlaming").
Richard Lauwers 1913-04-02	Aankomst te New York op 2 april 1913, met het schip " <i>Lapland</i> ", ingescheept te Antwerpen, geboren omstreeks 1888, Belg.
Roger Lauwers 1953-1954	Meerdere aankomsten in 1953-1954 te New York met de schepen " <i>Stavelot</i> " en " <i>Lualaba</i> " vanuit Antwerpen (of in 1953 één keer vanuit St.-Vincent, Cape Verde Island, in 1954 één keer vanuit Boma, Belgisch Congo), geboren omstreeks 1933, "Vlaming", wijzen er op dat hij vermoedelijk werkte in de passagier scheepvaart.
Rosalie Lauwers 1878-07-15	Aankomst te New York op 15 juli 1878 met het schip " <i>Vaderland</i> " vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1845, Amerikaans staatsburger.

Simone Lauwers 1915-02-13	(voorvoegsel "Child", kind-van) Aankomst te New York op 13 februari 1915 met het schip "Nieuw Amsterdam" vanuit Rotterdam, NL, geboren omstreeks 1910, "Vlaamse".
Simonne Lauwers 1910-03-08	Aankomst te New York op 8 maart 1910 met het schip "Vaderland" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1906 (minderjarig kind), Franse nationaliteit.
Theophiel Lauwers 1923-09-29 1925-1939	Heel wat aankomsten vanaf 29 september 1923 (toen met het schip "Belgenland") in 1925-1939 te New York, vanuit Antwerpen, op de schepen "Lapland", "Zeeland", "Pennland", "Westernland", "Minnewaska", "Pittsburgh", "Belgenland"), geboren in 1894-1895, "Vlaming". Zeer waarschijnlijk werkte hij in de passagier scheepvaart.
Valérie Lauwers 1927-12-12	Aankomst te New York op 12 december 1927 met het schip "Belgenland" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1906, "Vlaamse".
Victor Lauwers 1952-04-29	Aankomst te New York op 29 april 1952 met het schip "Stavelot" vanuit Antwerpen, geboren omstreeks 1942 (minderjarige jongen), Belg.

1896 - Philip-Louis Lauwens, de garde van Molenbeek-Wersbeek

Ik kwam bij toeval in contact met een tandarts met dezelfde familienaam in de streek van Tienen. Hij ging net met pensioen en had zich wat verdiept in zijn stamboom. Wijlen Louis Lauwens bracht me op het spoor van deze tak van onze familielij.

Helaas kon Louis het niet meer meemaken dat ik de aansluiting vond met de Mechelse families in maart 2013. Hij overleed op 4 september 2012 te Molenbeek-Wersbeek.

Een zoon werkte als dokter in het ziekenhuis in Tienen, en kleindochter Pascale bezorgde informatie. Zij zijn de nazaten van de "garde van Molenbeek-Wersbeek" en het onderzoek liep tot een voorouder Philip-Louis Lauwens, geboren te Herselt in 1865.

Philip-Louis Joseph Lauwens huwde op 17 mei 1896 te Molenbeek-Wersbeek met Marie Francisca Octavie Lambrechts.

Philippus Ludovicus Josephus Lauwens werd geboren op 4 november 1865 te Herselt als zoon van het gezin Lauwens-Van Haezendonck. Hij was veldwachter te Molenbeek-Wersbeek.

Maria Francisca Octavia Lambrechts werd geboren op 14 juni 1870 als dochter van Lambrechts Johannes Franciscus en Maria Philippine De Brier (geboren op 27 juni 1838 te Molenbeek-Wersbeek als dochter van Johannes Franciscus De Brier en Anna Elisabeth Jonckers). Dit koppel huwde te Wersbeek op 17 mei 1869.

De vader van Maria Rosalie was geboren te Bekkevoort op 22 augustus 1838 en overleed te Wersbeek op 18 januari 1918. Maria overleed op 18 december 1957.

Philip Louis Lauwens overleed op 4 januari 1947 te Wersbeek, waar hij werd begraven op 9 januari 1947. Bij het overlijden werden de families Lauwens, Van Haezendonck, Lambrechts en De Brier vermeld.

Niet gedateerde foto van Leon Schiettekatte en Irma Lauwens
520

Niet gedateerde foto van Firmin Van der Velpen en Maria Lauwens

Niet gedateerde foto van Basiel Lauwens

We beschikken slechts over onvolledige gegevens van de nazaten van Philip-Louis. Het gezin telde meerdere kinderen:

- **Irma Lauwens** werd geboren op 16 augustus 1900 te Molenbeek-Wersbeek. Zij huwde Leon Schiettekatte.
- **Maria Lauwens** (...). Zij huwde Firmin Vandervelpen.
- **Josephus Evrard Marcel Lauwens** werd geboren op 5 januari 1904 te Molenbeek-Wersbeek.
- **Franciscus Basilius Lauwens** werd geboren op 22 januari 1906 te Molenbeek-Wersbeek. Hij huwde Bertha Laevers.
 - Kinderen uit dit gezin waren **Louis Lauwens**, geboren op 9 oktober 1933 te Molenbeek-Wersbeek, gehuwd met Paula Dobbeni, en **Lisette Lauwens**. Zij huwde Paul Van Oyenbrugge.
- **Josephus Ludovicus Lauwens** werd geboren op 11 juli 1907 te Molenbeek-Wersbeek.
- **Judith Lauwens** werd geboren op 4 september 1908 te Molenbeek-Wersbeek. Zij huwde Maurice Hermans.
- **Aline Lauwens**. Zij huwde Emiel Coppé. Emiel Coppé werd geboren op 14 september 1905 te Lubbeek en overleed op 17 augustus 1982 te Zaventem.
 - Kinderen waren Andrée Coppé, gehuwd met Emiel Kayaerts⁵²¹, Pierre Coppé, gehuwd met Yvonne Van Oyenbrugge⁵²² en Els Coppé, gehuwd met Louis Schelfaut⁵²³.

Het gezin Schiettekatte-Lauwens

Leon Schiettekatte huwde Irma Lauwens. Kinderen uit dit gezin:

- Louis Schiettekatte. Hij huwde Antoinette Manet (één kind).
- Paula Schiettekatte. Zij huwde Louis Kempeneers (kinderen).
- Henri Schiettekatte. Hij huwde Helene Draelants (kinderen).

Het gezin Van der Velpen-Lauwens

Firmin Van der Velpen huwde Maria Lauwens.

Lauwens Maria overleed in 1964. (kinderen en kleinkinderen)

⁵²⁰ © Foto's uit familiearchief Lauwens-Lambrechts (met dank aan Pascale Lauwens, Louis Lauwens) – © stamboomschema Laurentii.be.

⁵²¹ Een kind, Viviane Kayaerts, huwde met Freddy Vandervorst, met kinderen Brenda en Ken Vandervorst.

⁵²² kinderen Rudi Coppé en Heidi Coppé

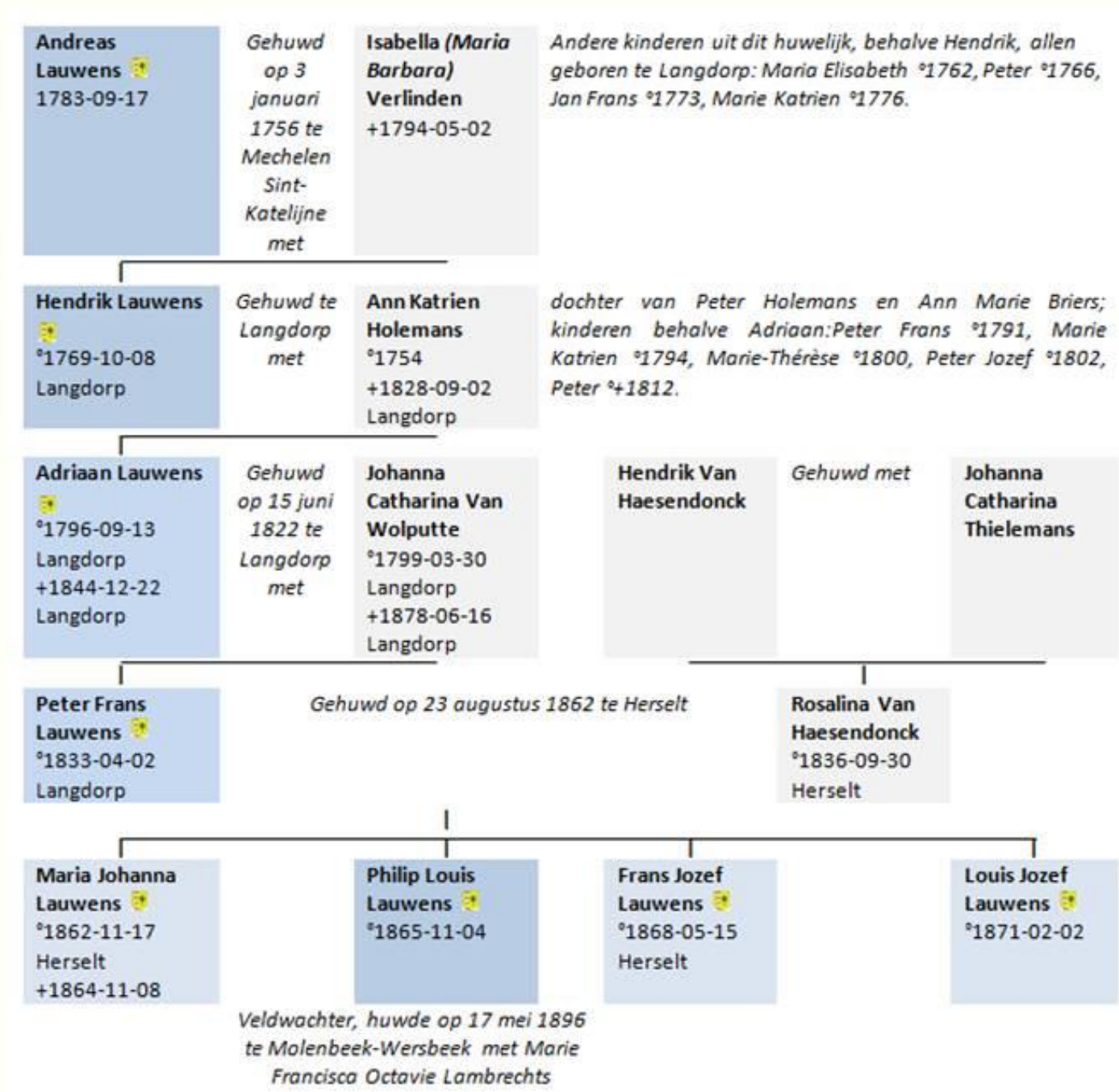
⁵²³ kinderen Hilde Schelfaut en Ellen Schelfaut

Het gezin Lauwens-Laevers

Basiel Lauwens huwde Bertha Laevers. Het gezin woonde te Wersbeek. Hij overleed op 24 september 1980 te Leuven. Bertha Laevers had een broer, gehuwd met Madeleine Trompet.

- **Louis Lauwens** werd geboren op 9 oktober 1933 te Molenbeek-Wersbeek
- **Lisette Lauwens**

Afstamming van deze familie Lauwens

1898 - Pieter Jan Lauwers maakt het te bont op de jaarmarkt van Sint-Jozef (Londerzeel)

Op feestdagen zoals bij kermissen en jaarmarkten, moesten de veldwachters of "*champetters*" extra op hun hoede zijn. Op 23 mei 1898 was de voltallige aanwezigheid van het Londerzeelse champetterskorps op de jaarmarkt van Sint-Jozef broodnodig.

Pieter Jan Lauwers , zorgde daar in zijn eentje voor. Om 12 uur 's middags bevond de 30-jarige Pieter Jan zich blijkens het verslag van de veldwachters Felix Caluwaerts en Jan Frans Beuckelaers "*in staat van dronkenschap en ruststoorder*" in de gemeenteschool te Sint-Jozef. Daar vond de prijstrekking tussen de veeverkopers plaats.

Pieter Jan werd tot stilzwijgen aangemaand, maar reageerde "*met lawijt*". Pieter Jan kreeg verschillende vermaningen, en toen ook dat niet hielp, werd hij naar het de gevangenis gebracht. Hij bood daarbij "*hevigen tegenstand*", beledigde en bedreigde de ordehandhavers. Hij deed zelfs verschillende pogingen om te ontsnappen uit de gevangenis.

Afbeelding: Belgische veldwachter in 1907- © Bewerking foto uit private collectie (Publiek Domein, 1907).

1898 - Florent Lauwers, missionaris in Mongolië (Antwerpen)

Florent Lauwers werd geboren op 23 februari 1874 te Antwerpen als zoon van Filip Lauwers en Colette Reypens.

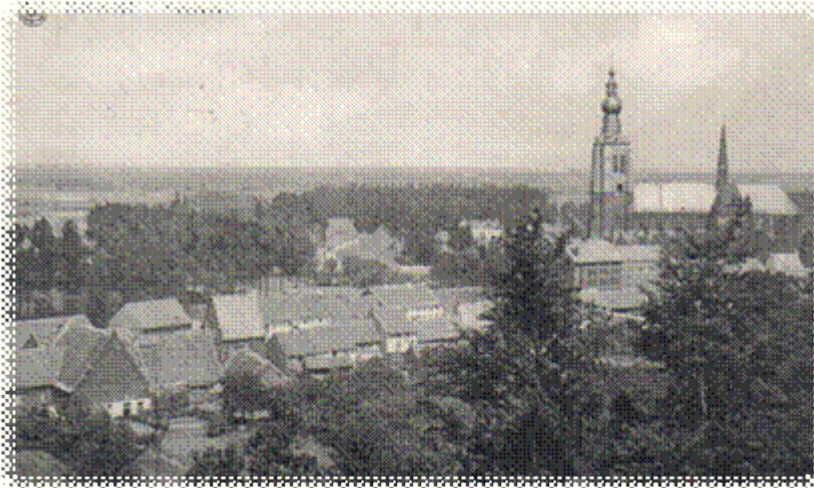
Afbeelding: niet nader gedateerde groepsfoto van Scheutisten net voor hun vertrek naar China. - uit private collectie (Publiek Domein, 1900)

Dit moet een zeer religieuze familie zijn geweest, want zowel Florent als zijn oudere broer Jozef, werden priester. Twee zonen van een nog oudere broer, Karel, zouden ook voor het priesterambt kiezen, en één van deze neven, Louis, zou in het voetspoor van 'nonkel pastoor' Florent naar China trekken als missionaris. Een andere neef, Floris, werd kloosterling.

Florent Lauwers was priester gewijd op 25 juli 1898 en vertrok enkele maanden later op 8 september 1898 naar Mongolië. Hij was missionaris van Scheut in China ('*Vaticaan van Ningsia*', China). Hij zou overlijden te Sleidinge, een deelgemeente van Evergem, op 22 september 1939, bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog.

1898 - Stiefouders worden schoonouders van kinderen uit 1e huwelijk (Aarschot)

Luc Berghen huwde op 7 september 1898 te Aarschot met Marie Janssens. Luc Berghen was geboren op 13 december 1871 te Aarschot als zoon van Peter Berghen en Marie Katrien Lauwens 🇧🇪.

Marie Janssens was geboren te Langdorp op 14 februari 1876 als dochter van Ben Janssens, een 66-jarige landbouwer, en diens eerste vrouw Marie Katrien Baplu.

Afbeeldingen: Aarschot omstreeks 1914 en de markt en de Onze-Lieve-Vrouwekerk in 2006

Van Ben Janssens is geweten dat hij na het overlijden van Marie Baplu hertrouwde met Marie Katrien Lauwens. De zoon uit Maries eerste huwelijk trouwde dus met de dochter uit het eerste huwelijk van Ben (geen bloedverwantschap). Mogelijk had deze merkwaardige samenloop van omstandigheden te maken met de naamswijziging van Marie, die zich bij haar tweede huwelijk in 1890 met de tweede naam Frances liet noteren.

Bij het tweede huwelijk van een zus van Marie Katrien gebeurde hetzelfde: een zoon uit het eerste huwelijk van de man, huwde een dochter uit het eerste huwelijk van de vrouw. Celine Van De Staey werd geboren op 9 februari 1877 te Aarschot als dochter van Gust Van De Staey en Marie Angèle Lauwens 🇧🇪. Zij huwde op 3 februari 1900 te Aarschot met Manu Broos. Manu Broos werd geboren als zoon van Jozef Broos, landbouwer, en Marie Katrien Meynaerts, diens eerste vrouw. Jozef Broos hertrouwde op 10 juli 1895 te Aarschot met Marie Angèle Lauwens 🇧🇪. Het ging dus ook om een huwelijk van kinderen uit hun beider eerste huwelijk waartussen geen bloedverwantschap bestond.

Het leek er op dat er wel vaker in de aangetrouwde familiekring werd gehuwd. Andere voorbeelden toonden dit aan:

Ook een aangetrouwde nonkel kon schoonvader worden. Jean-Paul Lauwens 🇧🇪, zoon van Norbert Lauwens 🇧🇪 en Van De Liesbeth Staey, huwde op 1 mei 1910 te Aarschot met Marie-Louise Broos. Marie-Louise Broos werd geboren op 31 januari 1885 te Rillaar als dochter van Jozef Broos, 56 jaar en landbouwer op het tijdstip van het huwelijk, en Marie Katrien Meynaerts.

Jozef Broos was na het overlijden van Marie-Louise Meynaerts op 10 juli 1895 te Aarschot hertrouwd met Marie Angèle Lauwens, een tante van Jean-Paul Lauwens. Een kozijn, Jules Van De Staey, huwde op 20

augustus 1912 te Aarschot met Marie-Thérèse Broos, een andere dochter uit het eerste huwelijk van Jozef Broos en Marie Katrien Meynaerts. Marie-Thérèse Broos was een aangetrouwde nicht van Jules, uit een eerder huwelijk van zijn nonkel Jozef Broos.

Marie Greet Lauwens , een dochter van Norbert Lauwens, huwde op 28 augustus 1920 te Aarschot met Jozef Branders. Jozef Branders was in Rillaar geboren als zoon van Sylvie Meynaerts. Zijn moeder was *vermoedelijk* verwant met Marie Katrien Meynaerts, de eerste echtgenote van nonkel Jozef Broos en eveneens afkomstig van Rillaar.

Een jongere broer van Celine Van De Staey, Louis Van De Staey, huwde op 1 maart 1902 te Aarschot met Marie Pauline Brusseleers. De moeder van Marie Pauline heette Rosalie Van De Velde, en was *vermoedelijk* verwant met Frans Van De Velde die op 19 augustus 1902 te Aarschot huwde met Julia Berghen. Julia Berghen was een nicht van Louis Van De Staey en de jongere zus van de hoger vermelde Luc Berghen.

Twee jongere zussen van Celine Van De Staey, huwden twee broers. Jeanne-Marie Van De Staey, geboren op 5 april 1881 te Aarschot, huwde op 29 april 1903 te Aarschot met Victor Serneels (geboren op 26 november 1878 te Langdorp als zoon van Jan Baptist Serneels en An Katrien Deckers). Katrien Van De Staey, geboren op 21 juni 1883 te Aarschot, huwde op 19 augustus 1902 te Aarschot met Jozef Serneels (geboren op 24 februari 1881 te Langdorp als zoon van Jan Baptist Serneels en An Katrien Deckers). Een nicht, Marie Katrien Berghen, huwde op 21 september 1886 te Aarschot met Hendrik Serneels (geboren op 22 november 1884 te Langdorp als zoon van Joos Serneels en Marie Gijbels en *vermoedelijk* te Langdorp verwant met Jan Baptist Serneels).

Florentine Berghen huwde op 5 mei 1900 te Aarschot met Willem Vermunicht, terwijl Gustaaf Janssens, zoon van Jeanne Katrien Lauwers, op 25 juni 1906 te Aarschot huwde met Liesbeth De Wel. Liesbeth De Wel was een dochter van Louis De Wel en Marie Katrien Vermunicht. In het gezin Janssens - Lauwers huwde een zus Cecile Janssens op 17 augustus 1903 te Aarschot met Frans Verrekt (geboren op 15 augustus 1881 te Aarschot als zoon van August Janssens en Julia Grandjean). Een andere broer, Evarist Janssens huwde op 21 augustus 1906 te Aarschot met Marie (Melanie) Grandjean (geboren op 13 februari 1887 te Aarschot als dochter van Henri Grandjeans, en Caroline Nijs). Evarist De Wel was dan weer op 26 april 1882 te Aarschot gehuwd met Florentine Lauwens. Florentine Lauwens was net als de hoger vermelde Marie Katrien Lauwens, Marie Angèle Lauwens, en Norbert Lauwens, een kind van Jan Filip Lauwens en Anne-Marie De Coninck.

Evarist Janssens scheidde later van Marie (Melanie) Grandjean en hertrouwde op 19 januari 1924 met Marie (Eduarda) Grandjean. Zijn tweede vrouw, geboren op 4 april 1901 te Aarschot als dochter van Jan Grandjean en Angèle Van Horenbeeck, was *vermoedelijk* een nicht van zijn eerste vrouw.

De hoger vermelde Frans Verrekt was eerst gehuwd met Cecile Janssens op 17 augustus 1903. Na haar overlijden, hertrouwde hij met haar oudere zus Marie Florentine, inmiddels ook weduwe, op 25 augustus 1909.

Hendrik Lauwens , een andere zoon van Norbert Lauwens, huwde op 27 juli 1912 te Aarschot met Jeanne Luyten. Jeanne Luyten werd geboren op 1 oktober 1892 te Langdorp als dochter van Peter Luyten en Maria Wijnants. Florentine Berghen, een nicht van Hendrik, huwde op 5 mei 1900 te Aarschot met Willem Vermunicht (zie hoger) die op zijn beurt een zoon was van de *vermoedelijk* verwante Thérèse Luyten.

Het vertelt ons wel iets over het 'sociale netwerk' van families en verwantschappen uit deze periode in het landbouwer milieu in de streek van Aarschot.

1900 – Op 25 augustus huwde Marie Mathilde Lauwens met Herman Teirlinck (Sint-Jans-Molenbeek)

“Je bent een komediant”, klinkt meestal niet zo fraai in de oren. Toch was de vader van Mathilde net dat, een cabaretier (en herbergier). Per definitie is dat iemand die in een vorm van amusement voorzag via komedie, zang, dans en poëzie, en dat gebeurde in de 19^e eeuw niet alleen in theaters, maar ook in de kroeg. “Cambret” of “Cabaret” betekende oorspronkelijk net “kroeg” of “wijnhuis”, en deze vorm van volksvermaak kreeg aan het eind van de 19^e eeuw een gunstiger klank als een vorm van “kleinkunst”.

Net zoals kroegen, werd een “cabaret” of “cambret” ook wel eens geassocieerd met een verdoken huis van lichte zeden. Daar kunnen we op zich ook niet aan voorbij. In het Parijs van de 15e eeuw vonden we al cabarets, waar men kon eten, drinken en naar een optreden kon zien. Schrijvers, acteurs en artiesten troffen er elkaar. In de 18e eeuw sprak men ook over *café chantants* in Parijs, indien er gezongen werd. Cabarets hadden een bedenkelijke naam bij machthebbers omdat ook scherpzinnige politieke satire er thuishoorde. Ook in Brussel ontstonden vanaf het eind van de 19e eeuw dergelijke kleine theatertjes.

Mathilde Lauwens, dochter van cabaretier en herbergier Felix Lauwens aan het Katelijneplein in Brussel, was evenwel naar we mogen aannemen een zedige vrouw. Zij maakte kennis, en huwde, met Brussels ambtenaar en amateur toneelspeler Herman Teirlinck die de volkskunst tot een hoger niveau wilde tillen.

Maria Mathilda Lauwens werd geboren op 2 augustus 1878 te Sint-Gillis, Brussel, als dochter van Felix Lauwens en Marie-Thérèse Mallinus. Zij huwde in Sint-Jans-Molenbeek op 25 augustus 1900 met Herman Louis Cesar Teirlinck. Herman Teirlinck was geboren op 24 februari 1879 in Sint-Jans-Molenbeek als zoon van Isidoor Teirlinck en Oda Maria Delphine Van Nieuwenhove. Een dochter Stella Hermina werd geboren op 17 juli 1900 in Brussel, goed een maand voor het huwelijk, en zij werd door Herman erkend bij het huwelijk.

Foto: het Sint-Katelijneplein te Brussel. Nr. 24 bevond zich links van wat in 2023 restaurant *De Vismet* is.

Haar vader was van geboorte van Doel, waar hij het daglicht zag op 2 september 1846. Zijn ouders waren Charles Louis en Jeanne Marie Nonneman en zij waren er verzeild geraakt als dagloners. Vader Felix verhuisde naar Brussel met zijn ouders en het gezin woonde in de *rue de la Fiancée*, in het Nederlands de Bruidstraat, nabij de Brouckère. Felix ging als magazijnier aan de slag in Sint-Gillis. Hij was op 7 juli 1877 in Brussel gehuwd met Marie-Thérèse Mallinus, geboren op 18 april 1855 in Leuven als buitenechtelijke dochter van Johanna Mallinus. Hij

werd herbergier en cabaretier en vestigde zich op het Sint-Katelijneplein 24⁵²⁴. Dat was niet ver in vogelvlucht van het ouderlijk adres via het De Brouckèreplein.

Maria Mathilde had een jongere broer Rémi Felix die in april 1880 in Brussel was geboren. Rémi Felix Lauwens overleed in tragische omstandigheden op 17-jarige leeftijd. Hij werd “dood gevonden” op 28 maart 1898, net geen 18 jaar oud. De aangifte gebeurde door de 41-jarige Félix Bruynincks, door François Lenaerts, een 23-jarige lakenhandelaar uit Sint-Jans-Molenbeek, en Emile Bruylant. Ook Jean Lauwens , geboren op 10 juli 1881 in Brussel, en Felix junior Lauwens , geboren op 17 juni 1883 in Laken, waren jongere broers. Van Felix junior weten we dat hij op 16 juni 1906 in Laken huwde met Jeannette Alardin, geboren in 1882 in Laken als dochter van Gustave Alardin en Marie Cathérine Pevenagie. Een dochter, van dit koppel was Maria Lauwens , geboren op 20 september 1913. Zij werd lerares en schooldirectrice.

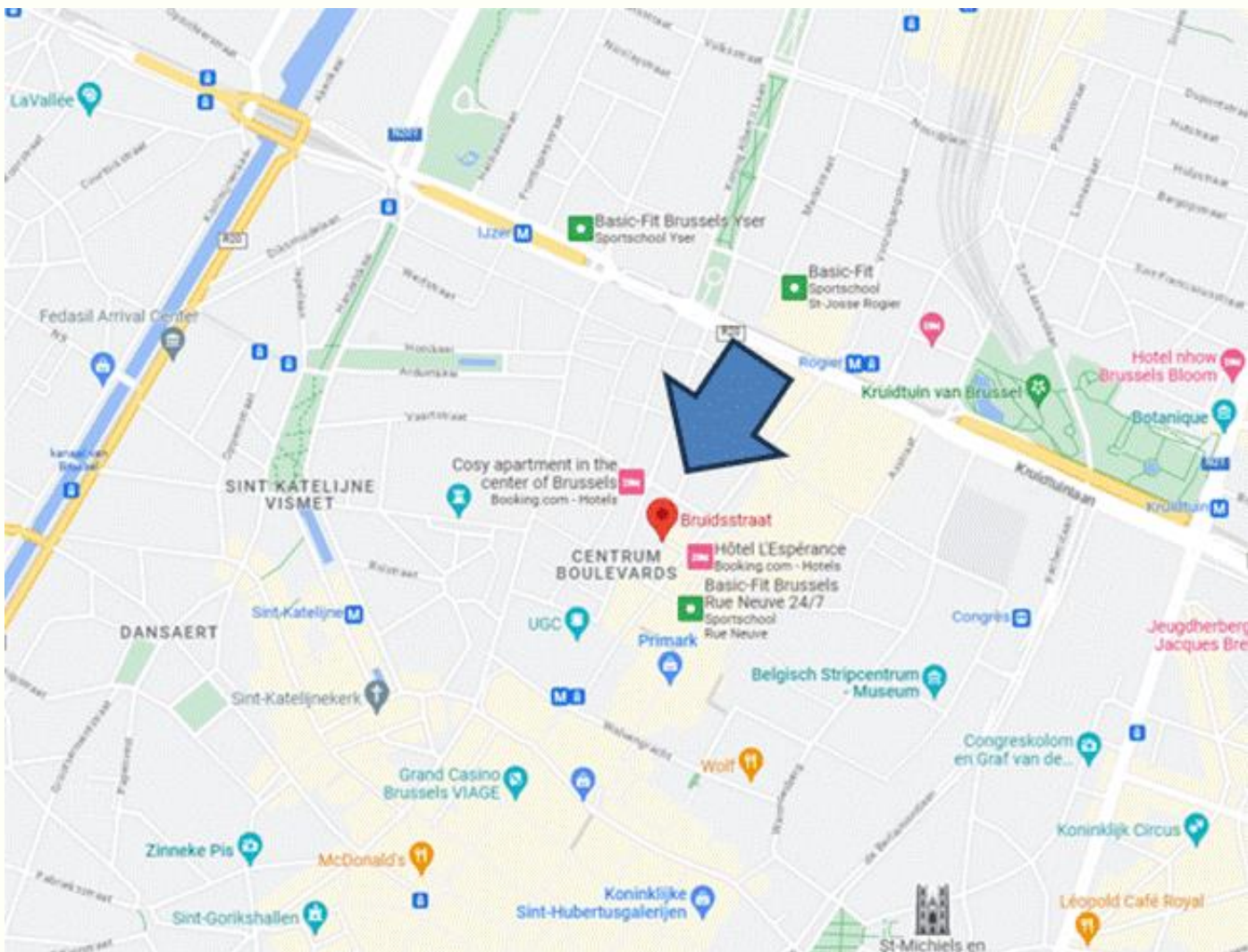
Andere kinderen in het gezin waren Adelina Lauwens , die met Willem Gijssels⁵²⁵ huwde, Guillaume Lauwens , die technisch tekenaar was en op 23 november 1908 in Sint-Jans-Molenbeek huwde met kantwerkster Elisa Van Bruijssel.

Kaart: de Bruidstraat in Brussel nabij de Brouckère in hartje Brussel dat de Nieuwbrugstraat verbindt met de Circusstraat. Hier woonden de grootouders van Maria toen haar vader Felix op 7 juli 1877 huwde met Marie-Thérèse Mallinus.

⁵²⁴ Deze zijde van het Katelijneplein werd vanaf 1850 gedempt. Het paalt aan het vroegere Kraanplein, het meest noordelijke deel van het voormalige Katelijnedok (een kleine binnenhaven) waar een grote houten kraan stond voor het lossen van schepen.

⁵²⁵ Willem Gijssels werd geboren op 23 april 1875 in Dendermonde als zoon van marmarhouwer Gijssels en Hiel Constantia – zij was een zus van de schrijver Hiel Emmanuel -. Het gezin was na de dood van de vader in 1888 naar Brussel verhuisd, en Willem volgde er van 1889 tot 1891 middelbare school. Hij werd in 1892 leerjongen en klerk in een kunstbloemenzaak, was enige tijd tolk in de Liverpool Street Station in Londen en schreef er het gedicht “*t Zijn weiden als wiegende Zeeën*” dat bekend werd nadat het in 1912 door Renaat Veremans op muziek werd gezet. Tot aan de Eerste Wereldoorlog werkte hij als beambte voor de Britse Spoorwegen. Hij was een Belgische dichter, librettist, vertaler en ambtenaar en was vooral bekend als flamingant. Tussen 1893 en 1895 publiceerde hij onder de schuilnaam “*Willy Wielants*” in lokale bladen zoals de “*Gazette van Dendermonde*”, het Turnhouts weekblad “*De Waarheid*”, en het Brusselse weekblad “*Vlaamsch en Vrij*”. Als gelegenheidsdichter schreef hij onder het pseudoniem *W. Strybits* een gedicht bij de veroordeling van Borms in 1919, voor de opening van de Antwerpse Scheldetunnels in 1933. In het Antwerpse satirische weekblad “*Tybaert de Kater*” schreef hij onder het pseudoniem “*Salamander*”. Hij was de schrijver van het “*Lied van het Algemeen Nederlands Verbond*”, getoonzet door Emiel Huilebroeck in 1908, van het lied van de IJzerbedevaarten “*O Kruis van den IJzer*”, getoonzet door Jef Van Hoof in 1924, en liederen die door Veremans op muziek werden gezet voor de film “*De Witte*” in 1934. Tussen 1897 was hij lid van een Antwerpse groep waartoe ook Lode Baekelmans en Ary Delen behoorden, publiceerde in “*Onze Vlagge*” (Antwerpen), “*Alvoorder*”, “*Ontwaking*”, “*Nieuwe Arbeid*” en “*Vlaanderen*” (tijdschrift van Herman Teirlinck). In 1900 was hij lid van het Brusselse literaire genootschap “*De Distel*” waartoe ook zijn oom Edgar Tinel behoorde. In 1903 was hij medestichter van de kunstkring “*Doe stil Voort*” die kort voor de Eerste Wereldoorlog werd ontbonden. Willem was er in 1912 uitgezet wegens flamingantisme, maar trad bij de heroprichting onder de bescherming van de Raad van Vlaanderen in 1917 opnieuw toe als voorzitter, in het gezelschap van Felix De Boeck, Prosper De Troyer, Victor Servranckx, Jan Cockx, Jos Leonard, Jozef Peeters en Edmond Van Dooren. De kring werd echter met Duits geld gefinancierd, en in 1918 nam Willem de vlucht naar Nederland. IN november 1911, tijdens het bezoek van koningin Wilhelmina van Nederland, was Willem in opspraak gekomen omdat hij aan het Vlaams Huis een spandoek had ontrold met “*Spreek uw taal*”. De plechtigheid verliep immers in het Frans. In 1916 had hij de redactie op zich genomen van “*Vlaamsch Leven*” waarin de vernederlandsing van de Gentse universiteit de nodige aandacht kreeg – debuterende jonge dichters als Victor Brunclair, Gaston Bursens, Marnix van Gavere, Paul van Ostaijen, Maurice Roelants, Urbain van de Voorde en Marnix Gijssen schreven voor dit tijdschrift. IN Nederland werd Willem Gijssels proeflezer van het dagblad “*La Gazette de Hollande*”, en hij gaf er privé les Frans. Hij kwam berooid terug in Antwerpen in 1921, en was klerk bij een scheepvaartbedrijf tot 1931. Vervolgens was hij bediende bij de Antwerpse stadsbibliotheek tot 1944. In december 1944 werd hij geschorst omdat hij tot de begunstigde had behoord van de zogenaamde *Bormscommissie*.

Willem Gijssels overleed op 5 februari 1945 in Antwerpen. Op Antwerpen Linkeroever werd in 1953 een straat naar hem vernoemd, en zijn graf werd in 1955 overgebracht naar het Erepark Schoonselhof. Lauwens Adelina Maria Stephanica overleed in 1958 op 75-jarige leeftijd.

Herman Teirlinck

Herman Teirlinck was een Belgische roman- en toneelauteur én dichter. Hij kreeg het schrijverschap mee in zijn genen van zijn vader, toneelschrijver en volkskundige Isidoor Teirlinck, en van zijn moeder onderwijzeres Josephine Van Nieuwenhove. Nochtans wilde zijn vader dat Herman arts werd, maar de studies in Brussel waren geen succes. Hij studeerde vervolgens Duitse taal- en letterkunde in Gent, maar brak ook deze studie af. Hij was ambtenaar bij de gemeente Brussel toen hij Mathilde Lauwens leerde kennen.

Foto: Herman Teirlinck in 1905⁵²⁶

Als ambtenaar vertaalde Herman de verslagen van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg in het Frans en dat inspireerde hem zowel voor toneel als om de “*volkschouwburg*” tot een hoger peil te verheffen. Hij speelde zelf amateurtoneel en zong, en stelde zich als 23-jarige tevergeefs kandidaat om, samen met acteur Laroche, directeur te worden van de KVS. In 1903 was hij medeoprichter van het tijdschrift “*Vlaanderen*”, de opvolger van “*Van nu en straks*”. Ook zijn schoonbroer Willem Gijsels¹ schreef voor dit blad. Hij was onder meer Belgisch correspondent voor het “*Algemeen Handelsblad*” vanaf 1906, vestigde zich in 1909 in Linkebeek waar hij aansloot bij de plaatselijke politiek,

⁵²⁶ (c) kaartbewerkingen © Google, 2023, onder gebruikslicentie – © foto’s Vismet Dax Geyskens, 2023. – © Colourized photo Herman Teirlinck, laurentii.be, 2023, origineel uit 1905 onder Publiek Domein (Bron: AMVC Letterenhuis).

publiceerde in 1909 zijn essay *“De kunst van het theater”*, en was van 1910 tot 1936 leraar Nederlands aan de stedelijke jongensnormaalschool van Brussel.

In 1919 werd hij lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal-en Letterkunde en dat werd een doorbraak. Hij werd Vlaams leraar aan het Koninklijk Hof en was raadsheer voor Kunst en Wetenschap voor drie koningen: Albert I, Leopold III en Boudewijn. Hij doceerde Nederlands aan de Academie voor schone Kunsten in Antwerpen tussen 1925 en 1938, en aan de Stedelijke meisjesnormaalschool van Brussel tussen 1928 en 1936. Herman Teirlinck was één van de stichtende leden van de *“Vlaamse Club voor kunst, wetenschap en letteren”* in Brussel.

Tussen 1912 en 1926 was hij zelfs even directeur geweest van een meubelfabriek en in die hoedanigheid secretaris van de werkgeversbond voor de Belgische houtindustrie. Die functie bracht hem ook naar het toenmalige Belgisch Kongo.

Al van in 1928 was Herman verbonden aan het Nationaal Hoger Instituut voor Bouw- en Sierkunsten als docent *“techniek van het toneel”*. In 1938 werd hij er directeur.

In 1928 was zijn echtgenote Mathilde Lauwens overleden. Hij bouwde in 1929 een villa in Sint-Idensbald en vond opnieuw geluk bij zijn tweede echtgenote Johanna Hoofmans die hij in 1931 huwde. In 1936 verhuisde het koppel naar Beersel, waar hij, opnieuw weduwnaar geworden in 1963, net voor zijn 88^e verjaardag zou overlijden op 4 februari 1967. Zijn huis in Beersel (Lot) werd ingericht als Teirlinck museum tot 2013, om in november 2021 heropend te worden als museum en cultuurcentrum onder de naam *“Huis van Herman Teirlinck”*.

Na de Tweede Wereldoorlog, in 1946, was Herman medeoprichter van het *“Nieuw Vlaams Tijdschrift”*, waarvan hij directeur werd. In hetzelfde jaar richtte hij de *“Studio van het Nationaal Toneel”* op in Antwerpen. Deze zou later bekend worden als de Studio Herman Teirlinck.

1900 - Het gezin Lauwens-Absillis, 1900 (Leest/Blaasveld)

Jan Baptist Lauwens werd geboren op 3 december 1874 in Leest als zoon van Frans Lauwens en Anne Pauline Van den Heuvel. Hij huwde omstreeks 1900 met Katrien Pauline Absillis. Zij werd geboren op 7 december 1875 in Leest als dochter van Jan Absillis en Josepha Pepermans. Het gezin vestigde zich in Blaasveld en vervolgens in Leest aan de Kapellestraat 1.

Foto's: de foto van Jan Baptist Lauwens dateert van 30 september 1931. De foto van Katrien Pauline Absillis dateerde van 1960⁵²⁷.

Op 2 februari 1905 was er brand uitgebroken in de woning van Jan Absillis en Josepha Pepermans. Op enkele ogenblikken stond het hele gebouw in lichterlaaie en de bewoners konden zich met moeite redden. Ook de

⁵²⁷ © Foto's uit het familiearchief Laurentii.be – Foto Belgica onder Publiek Domein, 1911, Leest (met dank aan Marcel Van Hoof, *“Kronieken van Leest”*).

aanpalende woning van Hendrik Van Hoek ging in de vlammen op. Huismeubelen, oogst en landbouwgerief waren verloren. Enkel het vee kon worden gered. Korte tijd nadien zou het gezin Lauwens-Absillis naar Leest verhuizen.

Blijkens een melding kreeg het gezin opnieuw met brand te maken in Leest. Er was op 29 november 1908 brand ontstaan in de woning van Jan Baptist Lauwens aan de Kapellestraat 1. Er was geen kwaadwilligheid mee gemoeid, hoewel er in die periode een pyromaan aan het werk was die het voornamelijk op hooimijten had gemunt.

Katrien Pauline Absillis, vroedvrouw in Leest

Katrien Pauline Absillis was "baker" (vroedvrouw) in Leest, net als haar oudere zus Jeanne Victorien Absillis (foto links). Haar 5 jaar oudere zus huwde op 29 juli 1890 in Leest met Jaak Livien Lauwens , de 7 jaar oudere broer van Jan Baptist Lauwens. Leest telde in 1910 1640 inwoners en de gemeente beschikte niet over een eigen geneesheer. Daarvoor moest men toen beroep doen op de "dokter" van Hombeek of Tisselt. Voor de vroedvrouwen was dan ook een belangrijke rol weggelegd.

Jan Baptist overleed op 31 oktober 1945 in Leest. Katrien Absillis overleed er op 27 december 1963.

Leest aan het begin van de 20e eeuw

De eeuw begon met een strenge langdurige winter in 1900-1901 en de aanleg van de steenweg van Leest naar Hombeek. Net op de eeuwwissel was de fanfare "Sint-Cecilia" opgericht (december 1899) in Leest, naast de bestaande fanfare "Arbeid Adelt" (opgericht in mei 1898) en was Constant Van Hoof aangetreden als nieuwe veldwachter. Aan het begin van de 20e eeuw bezat Leest vier petroleumlantaarns die door de veldwachter werden aangestoken.

In 1911 kreeg Leest een limonadefabriek op het dorpsplein. Oprichter was Jan Huysmans, in 1908 van Battel naar Leest verhuisd en gevestigd in de herberg "In de Toekomst". Limonade was een nieuwigheid. Tot dan werd er enkel bier geschonken in de cafés en de limonade werd er verkocht aan 10 cent4.

In 1913 verhuisde Jan Huysmans naar het oude "Knippershof" en bouwde er de herberg met fabriek "In de Proef" uit. Tijdens de Eerste Wereldoorlog moest vader Huysmans naar het front en moeder Victorine Coosemans voerde de limonade uit. Jan Huysmans had in 1924 de tweede auto in het dorp, na "de Blokmaker" Piessens. De limonadefabriek draaide er tot in 1972.

Er was een tijdje een toneelvereniging (1909-1922) "Eendracht en Vrede" die in tweedracht uit elkaar ging. "Rust Roest" en "De Moedige Vlamingen" (van de afgescheurde leden) werden opvolgers die ook geen lang leven waren beschoren. De meeste voorstellingen werden gehouden in de zaal van Theo Van den Heuvel en in "de Boerenhandel" van Van den Eede.

1900 - Antonia Lauwens & Corneel Verdoodt te Leest

Antonia Lauwens trouwde te Leest op 19 april 1900 op 28-jarige leeftijd met Corneel August Verdoodt. Hij was geboren te Mechelen op 13 januari 1876. Zij was dienstmeid, hij was schilder. Het gezin woonde in 1912 te Dorp 56 in Hombeek, en in de Hoogstraat 41 te Mechelen. Antonia Lauwens werd geboren te Leest op 17 april 1872 als dochter van Frans Lauwens en Anne Pauline Van Den Heuvel.

Foto: Lauwens Antonia omstreeks 1931⁵²⁸.

Het gezin kreeg drie kinderen: Victoria Lauwens werd geboren op 30 januari 1894 te Leest en werd gewettigd bij het huwelijk (nam de familienaam Verdoodt aan), Pauline Lauwens, geboren op 1 maart 1897 te Leest (getuigen Bauwens Joannes of 'Jan' Baptist, 62 jaar, veldwachter, en Lauwens Jan, landbouwer, 30 jaar). Zij werd gewettigd bij akte van huwelijk op 19 april 1900 en nam de familienaam Verdoodt aan; Josefine Verdoodt werd geboren te Leest op 8 november 1900.

Antonia Lauwens hertrouwde in 1936 met Jean Langenus⁵²⁹. Zij was toen 64. Jean Langenus werd geboren op 24 september 1875 te Mechelen als zoon van Jacob Theodoor Langenus en Suzanna Maria Bourdogne. Hij was gastoestelplaatser, paswerker en slotenmaker en was weduwnaar van Virginia Bourignon, met wie hij huwde op 14 oktober 1899. Virginia Bourignon was op 22 november 1935 overleden te Mechelen.

1900 – Jean-Joseph Lauwens kwam om in een gevecht in Vrijstaat Kongo (Congo)

Op de lijst van sterfgevallen in de het toenmalige Congo, vonden we de melding van Jean-Joseph Marie Lauwens , overleden als gevolg van "combat" in Bambaku, Congo op 15 november 1900. Hij was geboren op 23 mei 1877 in Mozet als zoon van Jean-François Lauwens en Elisabeth Minet en verbleef in Congo tussen 1898 en 1900. Bij zijn overlijden was hij onderofficier van de "Force Publique" van de Vrijstaat Congo.

Aanvankelijk was hij sergeant in het 4^e Linie Regiment in het Belgische leger met stamnummer 2426. Hij had vrijwillig dienst genomen toen hij 17 jaar oud was, en had in 1898 onbepaald verlof genomen om naar Congo te gaan. Hij was vertrokken in Antwerpen op 6 juli 1898 en was na 24 dagen varen in Afrika aangekomen.

Foto 1871: met de historische woorden "Dr. Livingstone, I presume?", maakte de Amerikaanse ontdekkingsreiziger en journalist Henry Morton Stanley zich op 10 november 1871 onsterfelijk. Stanley deed

⁵²⁸ © Foto uit familiearchief De Roover-Lauwens, 1931.

⁵²⁹ De familienaam Langenus is vermoedelijk ontstaan uit een fysiek kenmerk van een voorouder, "iemand met een lange neus".

de uitspraak toen hij na tal van omzwervingen en ontberingen eindelijk de dood gewaande Britse missionaris David Livingstone de hand kon schudden, aan de oever van het Oost-Afrikaanse meer van Tanganji ⁵³⁰.

Hij deed dienst aan het Leopold II Meer, en verliet Boma al de 3^e augustus 1898 om naar de sector Bolingo-Dekese te gaan. Begonnen als sergeant, werd Jean-Joseph Lauwens al op 1 juli 1899 benoemd tot eerste sergeant. Jean-Joseph was 23 jaar oud op het moment van overlijden. De omstandigheden van zijn dood bleven onbekend. Hij werd naar verluid door inboorlingen gedood tijdens een tocht in de omgeving van Bambaku.

Foto 1871: met de historische woorden “Dr. Livingstone, I presume?”, maakte de Amerikaanse ontdekkingsreiziger en journalist Henry Morton Stanley zich op 10 november 1871 onsterfelijk. Stanley deed de uitspraak toen hij na tal van omzwervingen en ontberingen eindelijk de dood gewaande Britse missionaris David Livingstone de hand kon schudden, aan de oever van het Oost-Afrikaanse meer van Tanganji.

De meeste soldaten van de Vrijstaat Congo vielen als gevolg van ziekte. Op dat moment waren er zo'n 305 militaire posten in Congo. In 1900 werd ook het overlijden vermeld van J. Weynants, een 31-jarige officier in het Belgische leger die ook tussen 1898 en 1900 in Congo verbleef.

De **Kongo-Vrijstaat** was tussen 1885 en 1908 een privé-eigendom van de Belgische koning Leopold II in Afrika. Het gebied komt overeen met de huidige staat Congo-Kinshasa. Op 18 oktober 1908 annexeert België de Kongo-Vrijstaat. Koning Leopold II was hiertoe gedwongen door kritiek op zijn schrikbewind ⁵³¹.

Koning Leopold II van België “kreeg” Congo bij de Koloniale Conferentie van Berlijn in 1884, waarbij Afrika werd verdeeld onder de grootmachten, als kroonbezit toegewezen. Vanaf 1876 was hij zich steeds meer in Centraal-Afrika gaan interesseren en had in 1879 een verkenningstocht door Henry Morton Stanley gesponsord. Hij voerde een lange campagne om het gebied onder zijn bewind te krijgen en werd hiervoor bij de conferentie beloond.

De Kongo-Vrijstaat werd hierbij geen Belgische kolonie, maar een soort privébezit van koning Leopold. Hij moest wel beloven dat hij de andere Europese landen toegang zou geven tot de rijkdommen van Congo en dat hij de bevolking goed zou behandelen.

De omstandigheden waarin de kolonialen moesten werken waren niet licht, in het bijzonder in sommige posten. In de dertig jaar vóór de kolonisatie werd het overlijden van 1500 expats genoteerd, meestal door onvoldoende gekende tropische ziekten. Men schat het aantal expats in deze periode op 12.000, en het aantal nam toe sinds 1885. Dat is een relatief klein aantal wanneer men in overweging neemt dat Congo tot 80 keer groter was dan het thuisland België.

⁵³⁰ Afbeelding munten uit private collectie, 2017 (Publiek Domein 1888-1889) – Foto Henry Morton Stanley uit private collectie (Publiek Domein, 1871) – Kaartfragment uit *Americanized Encyclopaedia Britannica* Vol. 1, Chicago 1892 (Publiek Domein).

⁵³¹ Nadat in de pers alarmerende berichten waren verschenen over de gruwelen (slavernij, ontvoeringen, martelen, verkrachtingen, platbranden van dorpen en akkers, onthoofdingen en het afhakken van handen) die Leopolds zetbazen begingen in de kolonie, werd het gebied op 18 oktober 1908 onder internationale druk door de Belgische staat geannexeerd, waarop het de naam Belgisch-Congo kreeg. De *Encyclopædia Britannica* schat dat de plaatselijke bevolking tijdens de terreur onder Leopold II daalde van ca. 20 miljoen tot 8 miljoen. De belangrijkste oorzaak van de ontvolking was dat de door de uitbuiting verzwakte bevolking geveld werd door tropische ziektes zoals de slaapziekte. Bovendien kende de ontvolking nog een andere reden: een groot deel van de bevolking vluchtte over de grens of naar het midden van het oerwoud om buiten het bereik van de staat te blijven. Na overdracht aan de Belgische staat verbeterde de behandeling van de inheemse bevolking, ook al zou het nieuwe koloniale regime - net als andere (min of meer humane) kolonisatoren - een houding aannemen die men kan omschrijven als paternalistische neerbuigendheid ten opzichte van de inlanders.

Afbeeldingen: **1888-1896:** Geld in Frank uit de Vrijstaat Kongo.

Er waren een twintigtal nationaliteiten in Congo: Duitsers, Engelsen, Australiërs, Oostenrijkers, Belgen, Canadezen, Denen, Finnen, Fransen, Nederlanders, Italianen, Luxemburgers, Nigerianen, Noeren, Portugezen, Russen, Zweden, Zwitsers, Turken, Amerikanen. Net als Liberia en Ethiopië werd Congo toen nog als een 'Vrijstaat' beschouwd.

In de Kongo-Vrijstaat werd een schrikbewind gevoerd door de Force Publique, een koloniaal leger met blanke officieren en Afrikaanse soldaten. Grote delen van het grondgebied waren in concessie gegeven aan rubber-vennootschappen. Het oogsten gebeurde door het inkerven van lianen die tot hoog in de bomen groeiden. Dit gevaarlijke werk werd overgelaten aan de mannelijke inlanders, die verplicht waren een jaarlijkse hoeveelheid op te brengen bij wijze van belasting (prestation). Dorpen die de quota niet haalden, kregen te maken met de sentinels (private militie) van de concessie-maatschappij.

Wat de verlieslijst van 1869-1909 ons verder leerde

De verlieslijst biedt een beeld van de organisatie in Congo Vrijstaat⁵³².

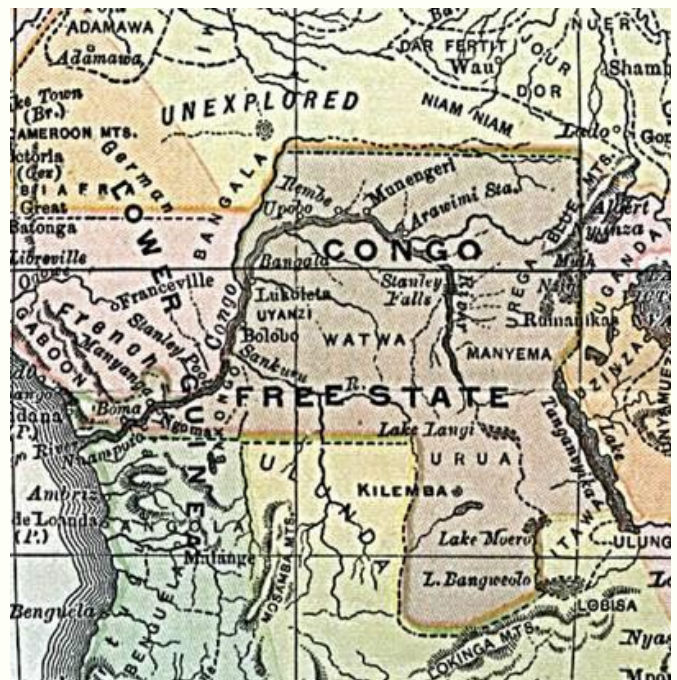
Kaart fragment uit Americanized Encyclopaedia Britannica Vol. 1, Chicago 1892.

De lijst bevat 1198 namen van overleden personen, waaronder 874 met Belgische nationaliteit. Van die Belgen:

- overleden er 729 ingevolge ziekte, waarvan 349 militairen;
- sneuvelden er 58 in de strijd, waarvan 54 militairen;
- kwamen er 44 te overlijden ingevolge een ongeval;
- werden er 33 vermoord, waarvan 9 militairen, 2 missionarissen en 1 dokter;
- pleegden er 5 zelfmoord (3 militairen, en 2 administrateurs).

Bij de overlijdens vallen volgende op:

- o 93 missionarissen, overlijdens vooral vanwege ziekte, op 2 moorden en 1 ongeval na;
- o de 23-jarige intendant J. Goedseels in 1892, de 32-jarige consul J. Van Der Elst in 1895 en de 38-jarige vicegouverneur J. Coquilhatin in 1891 als hoogwaardigheidsbekleders, 118 administratieve personeelsleden en 14 magistraten;

⁵³² Zie o.m. A. Lacroix, "A nos héros coloniaux morts pour la civilisation", 04 januari 1950.

- o 120 vrije beroepen en vaklui, waaronder 10 ingenieurs, 15 landbouwkundigen, 4 telegrafisten, 2 magazijniers, 4 apothekers, 11 dokters in de geneeskunde, 23 mekaniekers en monteurs, 8 timmermannen, 5 metsers, 3 landmeters, 2 dokters in de wetenschappen, 4 elektriciens, 11 machinisten, 1 geoloog, 1 zoöloog, 2 botanisten, en 3 huisvrouwen;
- o er is een groep van 77 Belgische handelsvertegenwoordigers, waarvan er liefst 9 werden vermoord, 4 verongelukten, 2 in gevechten omkwamen, en de overigens overleden ingevolge tropische ziekten. Bij de niet-Belgische 13 handelsvertegenwoordigers op de lijst werden er 2 vermoord en 2 verongelukten.

Bij de niet-Belgen op de lijst:

- overleden er 267 ingevolge ziekte, 27 ingevolge een ongeval, 14 in gevechten, en 7 door zelfmoord;
- werden er 8 vermoord, waaronder 2 Franse missionarissen, 2 Britse en 1 Franse militair, 2 handelsvertegenwoordigers uit Frankrijk en Luxemburg, en 1 Amerikaanse administrateur;
- de beroepsspreiding was even divers als bij de Belgen. Er waren onder meer 52 missionarissen

Het ouderlijk gezin Lauwens-Minet (*Mozet, deelgemeente Gesves, provincie Namen*)

Jean François Lauwens 🇧🇪 was op 21-jarige leeftijd op 27 januari 1859 in Mozet gehuwd met Elisabeth *Désirée Joseph* Minet. Jean François was in Mozet geboren op 12 november 1827 en hij was er op 27 mei 1877 op 49-jarige leeftijd overleden, vier dagen na de geboorte van zijn zoon Jean Joseph. Zijn zoon zou opgroeien zonder vader.

Elisabeth Minet was op 29 januari 1834 geboren in Mozet als dochter van Jean Joseph Minet, naar wie de zoon werd vernoemd, en Marie Rasquin. Ook zij was jong overleden, op 20 februari 1879 in Mozet, op 45 jarige leeftijd. Dat maakte dat zoon Jean Joseph nog geen twee jaar oud was toen hij wees werd. In Mozet woonde overigens nog familie van Jean Joseph toen hij in 1900 om het leven kwam in Congo.

Zijn tante Marie Lauwens 🇧🇪 was op 7 november 1860 in Mozet gehuwd met Jean Joseph Bouchat en hun dochter Victoire was er op 6 november 1876 geboren. De dochter zou het jaar na het overlijden van haar kozijn Jean Joseph Lauwens in Faulx huwen met Adolphe Julien Gomrée. Dat was op 7 december 1901.

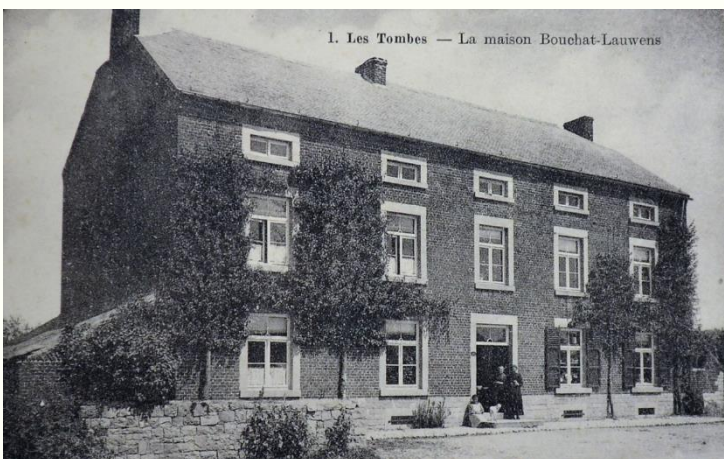

Foto: het huis Bouchat-Lauwens in les Tombes, Mozet omstreeks 1920.

Jean Joseph Lauwens had een oudere zus Valérie Lauwens 🇧🇪 die op 8 april 1859, enkele maanden na het huwelijk van de ouders, was geboren in Mozet. Zij huwde Mathieu Gilson op 22 december 1881 in *les Tombes de Mozet*, toen Jean Joseph vier jaar oud was. Valérie was jong overleden op 24-jarige leeftijd in *Aux Tombes* Mozet, op 22 januari 1884. Toen was Jean Joseph 6 jaar oud. Hij moet niet veel herinneringen hebben gehad aan

zijn zus. Er was nog een oudere zus Eloïse Lauwens 🇧🇪 die op 4 oktober 1861 in Mozet was geboren. Zij huwde op 24 maart 1886 in *les Tombes* in Mozet met Mathieu Gilson, de weduwnaar van haar oudere zus. Jean Joseph was 8 jaar oud toen ook deze zus overleed. Eloïse Lauwens was 24 toen zij op 24 september 1886 in *les Tombes* in Mozet overleed, een half jaar nadat zij met Mathieu was getrouwd. Mathieu Gilson zou op 17 februari 1888 in Mozet een derde keer huwen, met Stéphanie Demazy.

Jean Joseph scheelde bijna 18 jaar met zijn oudste zus en 15 jaar met zijn tweede oudste zus. Hij was een "nakomertje". Mogelijk werd hij na het overlijden van de moeder op 20 februari 1879 thuis opgevangen door de oudste zus die negentien was. Op dat moment leefde ook hun grootmoeder Anne Lamy nog (11 september 1796- 3 juli 1880) terwijl de grootvader Jean François Lauwers (9 maart 1789 – 18 juni 1874) al was overleden. De grootmoeder overleed amper 16 maanden later toen Jean Joseph 3 jaar oud was.

1901 - Meldingen van Lauwers in de volkstelling van Engeland en Wales (Verenigd Koninkrijk)

In de England Census van 1891, een volkstelling in Londen, kwamen volgende vermeldingen voor van Lauwers:

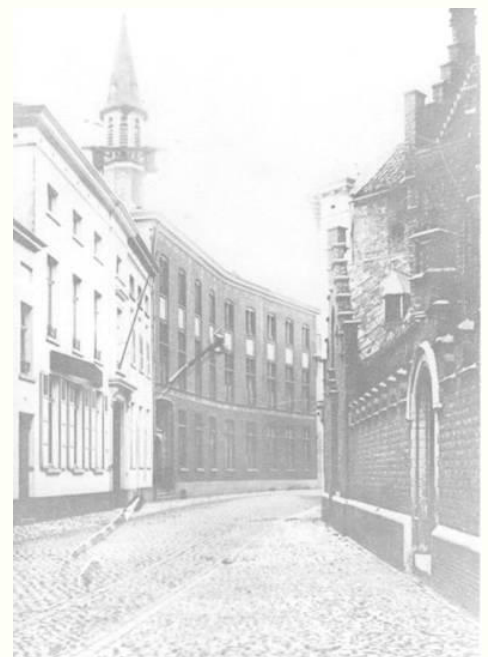
- Ellen Lauwers werd geboren omstreeks 1882, woonachtig te Londen, England
- Francis Lauwers werd geboren omstreeks 1881, woonachtig te Londen, England
- Isabella Lauwers werd geboren omstreeks 1877, woonachtig te Londen, England
- James Lauwers werd geboren omstreeks 1852, woonachtig te Londen, England
- Jeannette Lauwers werd geboren omstreeks 1865, woonachtig te Londen, England
- Josephine Lauwers werd geboren omstreeks 1879, woonachtig te Londen, England

Merk dat bij de telling van 1871 te Londen Rosalie Lauwers en Thomas Lauwers werden vermeld, twee personen die niet voorkwamen in deze (mogelijk onvolledige) lijst.

1901 - Marie Anne Lauwers, zuster Josepha bij de "rode nonnen" (Leest)

We vonden Anne Marie Lauwers die kloosterzuster werd bij de "Rode nonnen" en die ging bij de naam "zuster Josepha". Zij overleed op 25 juni 1901 in Mechelen en werd begraven in Leest. De "Rode Nonnen" was een volksnaam voor de zusters redemptoristinnen. Londerzeel had een congregatie Ursulinen, opgericht in 1837, en een congregatie 'Dochters van Maria' (Franciscaan-Augustijns), waar op 27 juli 1852 de eerste twaalf zusters hun plechtige professie deden. Ook in deelgemeente Steenhuffel werd in 1853 een klooster gesticht ter ere van *Onze-Lieve-Vrouw van de 7 Weeën*. Het klooster werd afgebroken in 2001.

Afbeelding: het voormalige klooster van de redemptoristinnen in de Bleekstraat in Mechelen in 1907⁵³³.

⁵³³ Scans uit archief Laurentii.be onder Publiek Domein, 1907-1945. (met dank aan Danny De Keyzer en Marcel Slachmuylders).
Bronnen: De Kroniek van Londerzeel - Marcel Slachmuylders - Geschied- en Heemkundige Kring van Londerzeel v.z.w. ,
stamboonderzoek Laurentii.be.

De eerste redemptoristen vestigden zich in 1831 in België. Een eerste redemptoristinnenklooster kwam tot stand in de 'Goezeput' in Brugge in 1841. In 1845 verlieten de Brugse redemptoristinnen de Goezeput om zich in een nieuw neogotisch klooster op de Katelijnestraat te vestigen. Kort na de stichting meldden negen postulanten zich aan bij het nieuwe klooster.

De snelle groei van de zustersgemeenschap maakte reeds in 1855 een nieuwe stichting mogelijk. Op vraag van aartsbisschop Sterckx vestigden zich een aantal redemptoristinnen in Brussel. Na tal van moeilijkheden moesten ze echter in 1858-1860 de wijk nemen naar Mechelen waar ze een klooster stichtten in de gebouwen van het voormalige Institut Saint-Louis in de Bleekstraat.

Afbeeldingen: het klooster van de Ursulinen in Londerzeel - het 'klooster' van Malderen van de zusters van de H. Vincentius *a Paulo* van Buggenhout - het klooster van de 'Dochters van Maria' in Londerzeel.

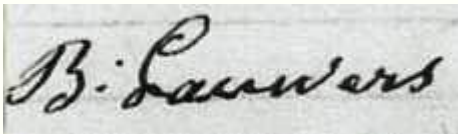
Zuster Josepha of Anne Marie Lauwers werd geboren op 12 maart 1855 in Grimbergen als dochter van Frans Lauwers 🇧🇪 en Marie Elisabeth Verhaegen.

Het was niet ongewoon dat rode nonnen in Leest hun laatste rustplaats vonden. Hugo Lauwers telde er 94 tijdens onderzoekwerk voor "Leest Geweest".

1902 - Bon Lauwers, de molenaar van Leest

Bonifatius 'Bon' Lauwers was molenaar te Leest aan de Juniorlaan. Hij overleed in 1903, en de molen verdween in 1914 tijdens de eerste oorlogsmaanden.

Bon Lauwers werd geboren op 13 mei 1820 te Hombeek als zoon van Jan Frans Lauwers (1769-1852) en Petronella Bulens (1786-1844)⁶. Hij was eerst gehuwd met Katrien Van Loock⁵³⁴, en hertrouwde in 1870 na het overlijden van zijn eerste vrouw, met Francine Ceulaerts uit Heffen (de vrouw met de muts rechts naast hem). Francisca Pelagie Ceulaerts was geboren op 2 maart 1846 en was 25 jaar jonger dan Bon Lauwers. Kinderen: Alfons (1871), Josephine (1873), Victor (1874), Frans (1879), Leonard (1881, vader van burgemeester August Lauwers) , Jan (1883), Maria (1887) en Katrien (1890). Katrien ging bij de roepnaam "Kato" en zij huwde later met de latere burgemeester Emiel Verschueren.

Afbeeldingen: de handtekening van Bon Lauwers en Marie-Louise Wouters als echtgenote van burgemeester Mattheus Buelens (1856-1865) - © Foto's uit private collectie (met dank aan Marcel Van Hoof, Hugo Lauwers).

De houten staakmolen (korenwindmolen) aan de Juniorslaan (*De Knip* of de Rennekouter) was opgericht door molenaar Willem Lauwers , die al een molen bezat in Hombeek, in 1855 en verdween tijdens de oorlogsmaanden van 1914 toen hij op 21 september door de Duitse bezetter in brand werd gestoken. Op dezelfde locatie zou later zijn kleinzoon Gust, de laatste burgemeester van Leest, wonen.

Bon Lauwers hertrouwde met de dochter van burgemeester Wouters

Bon Lauwers tekende als tijdelijke vervanger van burgemeester Mattheus Edward Buelens akten van de burgerlijke stand van Leest van oktober 1865 tot 1867.

Burgemeester Buelens was geboren op 16 april 1830 en overleed op 10 april 1865, hetzelfde jaar waarin hij burgemeester werd van Leest, net geen 35 jaar oud. Mattheus Buelens was op 26 november 1856 in Leest gehuwd met Marie-Louise Wouters, de oudste dochter van de vroegere burgemeester Karel Wouters⁵³⁵. Marie-Louise was toen weduwe van Jaak Somers, pachter op de Rendelbeekhoeve, die op 14 januari 1856 was overleden. Na de dood van Mattheus Buelens, huwde Marie-Louise Wouters in 1866 een derde maal met Jan Theodoor Bogaert, die burgemeester zou worden van 1879 tot 1881. Marie-Louise overleed in 1875.

1906 - Volkstelling te Hombeek

Bevolkingsboeken werden bijgehouden vanaf 1820, tijdens de zogenaamde Hollandse periode. Sindsdien werd in principe om de 10 jaar een bevolkingsboek samengesteld, tot de intrede van het Belgische rijksregister. In essentie waren deze bevolkingsboeken volkstellingen. Per huis werd nagegaan wie er

⁵³⁴ Het koppel was gehuwd op 16 april 1845 in Heffen. Ann Katrien Van Loock was geboren op 30 januari 1779 in Sint-Katelijne-Waver en zou op 25 november 1868 overlijden in Leest.

⁵³⁵ Burgemeester van 1836 tot 1858. Hij overleed te Leest op 21 juni 1858 en werd als burgemeester opgevolgd door Louis Voet.

woonde, wie gezinshoofd was, hoe de gezinssamenstelling er uit zag en welke beroepen de inwoners uitvoerden. Het bevolkingsboek 1900-1910 vermeldde verschillende Lauwens en Lauwers families.

Families Lauwers en Lauwens tijdens de bevolkingstelling van 1906

woonden te	beschrijving (aantal inwoners)	beroepen
Dorp, 2	Hendrik Lauwers (°1849) en Petronella Leemans (2+)	dagloner
Dorp, 61	Frans Louis De Win (°1876) en Antonia Lauwers (5+)	dagloner
Torekens, 47b	Willem Slachmuylders (°1865) en Rosalie Lauwens (4+) Rosalie Lauwens is <i>vermoedelijk</i> Marie Rosalie Lauwens, geboren op 5 september 1873 te Hombeek als dochter van Jean Louis Lauwens en Colette De Win.	landbouwer
Minneveld, 50	Edward Dubin (°1868) en Clementine Lauwers (6+)	dagloner
Regulaar, 106	Corneel Antoon Verdoodt (°1872) en Antonia Lauwers (6+)	werkman
Kattestraat, 83	Jan Baptist Lauwers (°1838), ongehuwd (4+)	landbouwer
Dries, 95	Virginie Lauwers (°1848), weduwe Pieter Jan Mertens (7+)	herbergierster
Dries, 97	Jan Baptist Lauwers (°1821) (1+)	N.B.
Zwaantje, 121	Jan Baptist Lauwers (°1867) en (gehuwd) Mathilde Lauwers (6+)	dagloner

Het onderzoek leerde ons dat de vermelde Lauwers en Lauwens als dagloner, landbouwer, molenaar of herbergier werden genoteerd in het toenmalige Hombeek.

Afbeelding: de Snoeck's Almanach van 1900. Ook in deze jaren verscheen er al een jaarlijkse editie van de populaire almanak⁵³⁶.

Op dat moment was Jan Jozef De Saegher (°1831) burgemeester van Hombeek. Hij bleef ongehuwd, net zoals zijn broer Emiel De Saegher, die voorzitter was van de harmonie Sint-Martinus.

De pas benoemde gemeentesecretaris was Willem Govaerts (°1873) en de garde heette Desiree Paesbrugghen (°1843). Hoofdonderwijzer was Egide Vleminckx (°1845) en hoofdonderwijzeres was Sophie Lemesle (°1849).

Andere notabele dorpsfiguren waren moeder overste van de zusters van Huldenberg, Philomène Vranckx, pastoor Mathias De Bruyn (°1850), koster Pieter Antoon Plasqui (°1860), stationschef Clement Smeijers (°1872), onder stationschef Juliaan Kops (°1871), postbode of "facteur" Emiel Van der Elst (°1863), de oudere dokter Vincent Ceulemans (°1834) en de nieuwe dokter Pieter Van Assche (°1870), de molenaar Karel Keirsmakers (°1847) die ook herbergier was op de Leestsesteenweg aan de Molen [naam ook gespeld als Keersmaekers en Keersmaeckers], de molenaar Edward Lauwers - De Coster, maalter en landbouwer op het Zwaantje, en brouwer Van Messem.

In de hoofdstraten van het dorp was één op de drie huizen een café. Ook de hoger vermelde Virginie Lauwers was herbergierster.

⁵³⁶ © Foto Snoeck's Almanach, 1900, uit private collectie.

De kieslijst van 1890, waarin de stemgerechtigde kiezers van boven de 25 jaar werden vermeld - mannelijk en bovendien in staat voldoende belasting te betalen - vermeldden enkel Jan Baptist Lauwers , landbouwer uit de Kattestraat, Edward Lauwers en Jan Lauwers-Buelens, molenaars uit het Zwaantje.

Pas na heel wat geweld en stakingen werd in 1893 het algemeen meervoudig stemrecht ingevoerd, om in 1919 over te gaan in het algemeen enkelvoudig stemrecht waarbij de leeftijdsgrens naar 21 jaar werd gebracht.

1907 - Alfons Lauwers, winnaar van de Ronde van België (Wezemaal)

Wielrenner Alfons Lauwers werd geboren op 27 april 1885 te Wezemaal. Hij was profwielrenner van 1913 tot 1914 en boekte zijn mooiste successen bij de 'onafhankelijke'. In 1907 won hij de tweede rit van de Ronde van België te Sint-Truiden. In 1908 won hij de Ronde van België, en in 1912 was hij Kampioen van België op de weg. Hij overleed op 2 juni 1964⁵³⁷.

Henri Alphonse Lauwers was een zoon van Frans Lauwers en Isabella Van Rillaer uit Wezemaal. Hij kwam uit een kroostrijk gezin waarin 12 kinderen werden geboren. Zijn vader Frans Lauwers was geboren op 5 juli 1850 in Gelrode en

was op 10 januari 1877 gehuwd in Wezemaal met Isabella Van Rillaer. Hij was overleden op 5 maart 1907 in Wezemaal op 56-jarige leeftijd en zou de ritzeggen van zijn zoon op 10 augustus niet meer mee maken.

	Henri Alfons Lauwers 	geboren in Wezemaal, 1885
<i>vader</i>	Frans Lauwers 	geboren in Gelrode, 1850 gehuwd met Isabella Van Rillaer
<i>grootvader</i>	Jean-Baptist Lauwers 	geboren in Rotselaar, 1818 gehuwd met Anna Catharina Vermaelen
<i>overgrootvader</i>	Jan Lauwers 	geboren in Rotselaar, 1758 gehuwd met Petronilla De Meyer (2 ^e huwelijk)
<i>betovergrootvader</i>	Antoon Lauwers 	geboren in Wezemaal, 1717 gehuwd met Joanna Maria Van Langendonck
<i>oudvader</i>	Henrik Lauwers 	geboren in Wezemaal, 1675 gehuwd met Joanna Verheijen
<i>oud grootvader</i>	Antoon Lauwers 	geboren in Wezemaal, 1649 gehuwd met Anna Tossée

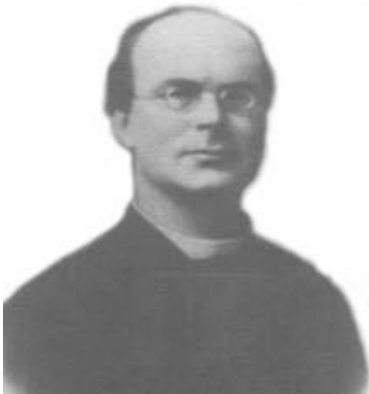
⁵³⁷ Foto's: studio opnamen uit private collectie (originelen onder Publiek Domein, 1907-1912).

1908 - Achiel Lauwers, proost van de "Blindekens" te Brugge

Priester Achiel Lauwers (*foto rechts*) werd tot rector van het Klein Seminarie te Brugge benoemd op 28 december 1908. Hij kreeg een deeltijdse functie van proost van Onze-Lieve-Vrouw van Blindekens toegewezen, en dat verschafte hem een passende woning in de stad.

Achiel werd geboren te Ingelmunster op 31 augustus 1864 als jongste broer van (dokter) Emiel Lauwers (geboren op 24 mei 1858 te Ingelmunster, Vlaams arts/chirurg en cultuurflamingant, vertrouweling van Albrecht Rodenbach en met Hugo Verriest oprichter van het tijdschrift "De Nieuwe Tijd" - *foto links*).

Achiel Lauwers werd onder meer bekend van zijn commentaren op Rerum Novarum. Hij was in 1890 leraar geworden in het Kleinseminarie van Roeselare en had in die stad de Gilde der Ambachten en een vakschool opgericht. In 1904 werd hij naar Brugge overgeplaatst, werd er proost van de bestaande Gilde der Ambachten en begon met de oprichting van vakbonden. Hij werd een belangrijke speler in het christelijke kamp tegen het opkomende socialisme en tegen de christendemocraten van priester Fonteyne. Hij was ook de stichter van de Brugse 'vakschool', en legde de basis voor de onder zijn opvolger in het arrondissement Brugge tot bloei gekomen christelijke arbeidersbeweging. Hij overleed te Brugge op 28 december 1910. Bij zijn uitvaart sprak pater Rutten (1875-1952) en deze lokte heel wat belangstelling.

Afbeeldingen: priester Achiel Lauwers, rector van het Klein Seminarie in Brugge (links) en Hugo Verriest (rechts), medeoprichters van "De Nieuwe Tijd"⁵³⁸.

⁵³⁸ Foto's uit private collectie (originelen onder Publiek Domein, 1904-1908).

1909-1942 - Meldingen van Lauwers bij grensoverschrijdingen (Canada en de V.S.A.)

Melding	Beschrijving
Adelie Lauwers 1930-05-13 1935-09-29 1935-10-08	Aankomst op (1) 13 mei 1930 te Sault Ste Marie, Michigan, US, op (2) 26 september 1935 te Quebec, Quebec, CA, en op (3) 8 oktober 1935 te Sault Ste Marie, Michigan, US, geboren omstreeks 1884.
Alexander Lauwers 1921-05	Aankomst in mei 1921 te Buffalo, New York, US, geboren omstreeks 1855.
Alexander Lauwers 1907-11	Aankomst in november 1907 te Niagara Falls, New York, US, geboren omstreeks 1841.
Alexander Lauwers 1917-06-27	Aankomst op 27 juni 1917 te Buffalo, New York, US, geboren omstreeks 1854.
Charles Henri Lauwers 1927-09-02 1927-09-05 1930-10-11 1931-10-14	Aankomst (1) op 2 september 1927 te Quebec, Quebec, CA, te Detroit, Michigan, US, op (2) 5 september 1927 op (3) 13 oktober 1929, op (4) 11 oktober 1930, en op (5) 14 oktober 1931, geboren omstreeks 1887.
Harry Joseph Lauwers 1942-12-09	Aankomst op 9 december 1942 te Halifax, Nova Scotia, CA, geboren omstreeks 1901.
Helen Lauwers 1918-07-06	Aankomst op 6 juli 1918 te Detroit, Michigan, US, geboren omstreeks 1882 ¹¹ .
Leon Antoine Lauwers 1930-05-13	Aankomst op 13 mei 1930 te Sault Ste Marie, Michigan, US, geboren omstreeks 1891.
Marcel Lauwers 1939-05-02	Aankomst op 2 mei 1939 te Niagara Falls, New York, US.
Marie Lauwers 1923-01 1923-07-01	Aankomst in (1) januari en op (2) 1 juli 1923 te Detroit, Michigan, US, geboren omstreeks 1882-1883 ¹¹ .
Palmyre Lauwers 1917-06-27	Aankomst op 27 juni 1917 te Buffalo, New York, US, geboren omstreeks 1859. Ook vermeld in de volkstelling van 1910 als "Palmyre".

1910 - Meldingen van Lauwens en Lauwers in de volkstelling in de V.S.A.

Verschillende familienaamgenoten werden genoteerd bij de "United States Federal Census", de dertiende "census" of volkstelling in de Verenigde Staten⁵³⁹.

naam	alternatieve schrijfwijze?	geboren omstreeks	plaats (V.S.)	commentaar
Lauwers Mildred	ja, N.B. (niet bekend)	1887	Talladega	

⁵³⁹ Afbeelding vlag USA onder Publiek Domein (Bron: Wikimedia).

Lauwers John C.	ja, N.B.	1909	Talladega	
Lauwers John W.	ja, N.B.	1840	Placer	
Lauwers Peter	nee	1882	Larimer	vermoedelijk Peter Lauwers, aangekomen te New York op 5 mei 1908 vanuit Antwerpen
Lauwers Helen	nee	1882	Larimer	vermoedelijk Helena Lauwers, aangekomen te New York op 5 mei 1908 vanuit Antwerpen (zelfde schip als hoger vermelde Peter)
Lauwers Annie W.	ja, N.B.	1888	Baltimore (Independent City)	
Lauwers Palmyre	ja, N.B.	1861	Plymouth	zie ook de vermelding bij een grensoverschrijding tussen Canada en de V.S. in 1917
Lauwers Alexander	nee	1857	Plymouth	
Lauwers Alfons	ja, N.B.	1883	New York	mogelijk A. Lauwers, aankomst te New York op 22 mei 1927
Lauwers Maria	ja, N.B.	1886	New York	
Lauwers Sunnore	ja, N.B.	1909	New York	
Lauwers E.B. jr.	nee	1892	Grayson	
Lauwers C.	nee	1891	Grayson	

Verder verwijzen we ook naar de artikels over Belgen in het Amerikaanse leger tijdens de wereldoorlogen.

1911 - De gift van een diepbedroefde moeder (Mechelen)

De kerk Sint-Jan-Berchmans aan de Brusselse steenweg in Mechelen herbergt een mooie kruisweg. Wanneer men die bekijkt⁵⁴⁰, kom je tot de ontdekking dat er een gift wordt vermeld "der juffrouw Lowies Lauwens" op de uitbeelding van de 4e statie van de kruisweg.

Maria Antonia Lowies Lauwens was geboren op 20 juni 1886 in Mechelen als dochter van **Jan Louis Lauwens** en Maria Josephina Christina Beckx⁵⁴¹. De ouders waren in Mechelen gehuwd op 17 september 1885 en Marie Antoinette Lowies was hun

eerstgeboren kind.

Deze dochter overleed op 11 september 1886 en het was ter nagedachtenis van haar dat de ouders een gift deden aan de kerk. Niet voor niets verwijst de tekst naar de "diepbedroefde moeder". We weten momenteel niet precies van wanneer de gift dateert, maar alles laat vermoeden dat dit kort na de eerste wereldoorlog moet zijn geweest⁵⁴². Of dateerde de kruisweg al van de kapel die er in 1890 was gebouwd en die in 1891 de eerste parochiepriester Pieter-Frans Coppens uit Houtvenne, had verwelkomd?

De vader, Jan Louis Lauwens, was geboren op 27 mei 1856 in Mechelen als zoon van **Jan Frans Lauwens** en Rosalie Govaerts, afkomstig uit Hombeek. Jan Louis was paswerker en schrijnwerker. Marie Josephine Beckx was geboren op 21 november 1857 in Mechelen als dochter van Jan Frans Beckx, hovenier, en Marie Sofie Verschueren, winkelierster en hovenierster.

Het gezin woonde op verschillende adressen in Mechelen: in 1886 in de Sint-Jacobstraat 7 en in de Poelstraat 22, in 1889 in de Hoogstraat 64, in 1890 in de Korte Heidestraat 31⁵⁴³, in 1900 in de Veluwestraat 57 te Mechelen. Alle kinderen werden daar

⁵⁴⁰ © Foto's uit familiearchief, 2016 (met dank aan Maria Lauwens, Hofstade) – kaartbewerking © Google maps, 2016 onder gebruikslicentie – Bewerking foto 1913 uit private collectie F. Van Kerckhoven.

⁵⁴¹ Ook de spellingen Beeckx, Bex kwamen voor bij deze familienaam.

⁵⁴² Architect Henri Meyns stond in voor het ontwerp van de Sint-Jan-Berchmanskerk. In 1902 liet de kerkfabriek plannen uittekenen voor de bouw van een volwaardige kerk. De eigenlijke bouw zou pas starten omstreeks 1916 (volgens sommige bronnen in 1912). De wijk errond was in de 19e eeuw steeds verder bebouwd aan de Tervuursesteenweg, de Hanswijkenhoek, de Hombeeksesteenweg (verbindingsweg naar het grootouderlijk dorp) en het Brusselsesteenweg. De nieuwe wijk telde omstreeks de geboorte van juffrouw Lowies als een 2500 inwoners. Uit deze toegenomen bewoning, ontstond de nieuwe parochie, onder impuls van kardinaal Goossens, uit een splitsing van de vroegere parochie Onze-Lieve-Vrouw aan de Dijle.

⁵⁴³ "rue Courte de la bruyere à Malines"

geboren, en de ouders verhuisden later naar Ganshoren, waar zij in 1923 in de Presbyterie 3 werden vermeld.

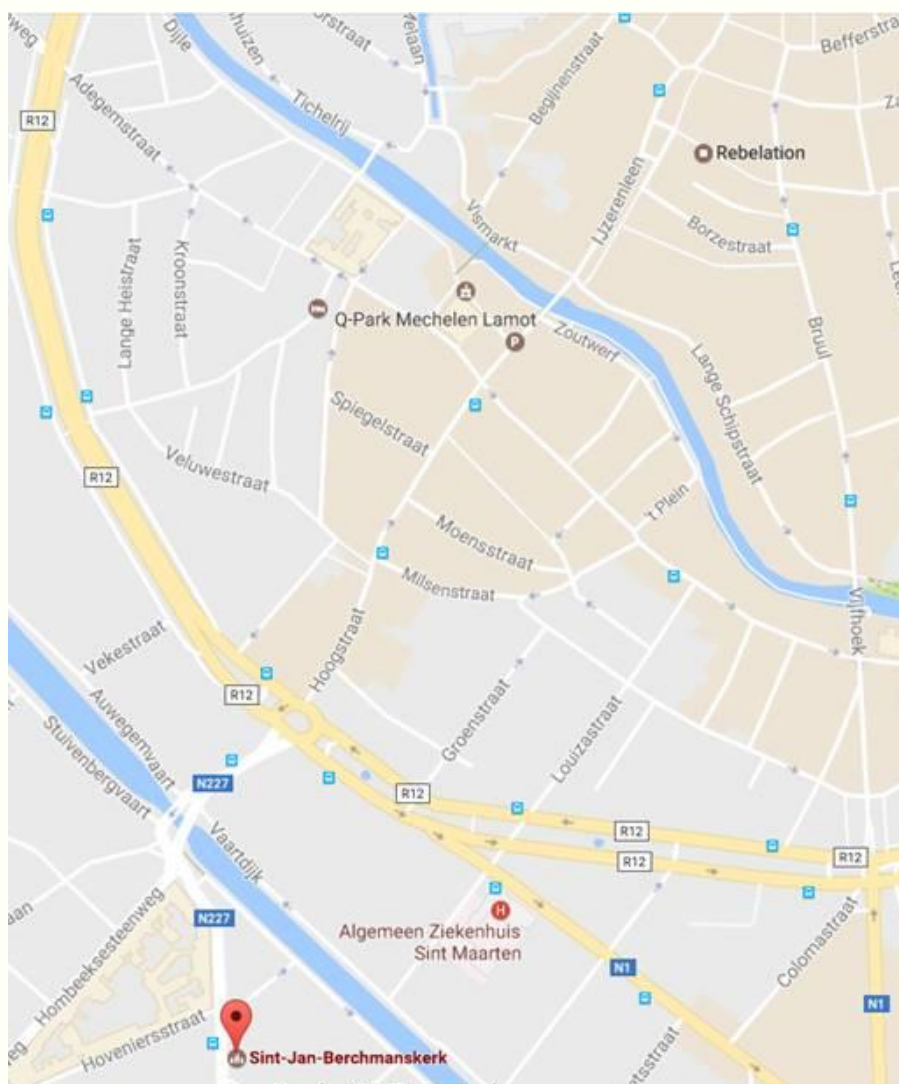
Bij het overlijden van de, nog geen drie maand oude, juffrouw Lowies, traden August Beckx, een 24-jarige paswerker uit Mechelen, en Leonard Depaepe, een 66-jarige politieagent uit Mechelen, op als getuige. Op 27 juli 1887 kreeg het gezin een tweede kind en dochter, **Anne Marie Rosalie Lauwens** . Ook dit kind zou jong overlijden op 2 mei 1889.

Afbeelding: De Sint-Jan-Berchmanskerk aan de Brusselsesteenweg in Mechelen

Een derde kind, zoon **Augustijn Jozef** , werd geboren kort na dit overlijden, op 5 maart 1889. Deze zoon zou tijdens de vlucht voor de eerste wereldoorlog op 5 mei 1915 in Middelburg in Nederland trouwen met Margriet Sels⁵⁴⁴, waar ook hun eerste kind werd geboren. Na de oorlog keerde het gezin Lauwens-Sels terug naar Mechelen en zij woonden er in 1919 eerst in de Veluwestraat 57, en nadien vanaf 1920 in de Lemmensstraat 14.

Er volgden nog kinderen in het ouderlijk gezin Lauwens-Beckx

Kaart: in het stadsdeel waar de Sint-Jan-Berchmanskerk zich bevindt, merken we straten waar het gezin Lauwens-Beckx woonde: Heistraat, Veluwestraat, Hoogstraat. Van 1900 tot na de oorlog woonde het gezin in de Veluwestraat 57, waar zoon Augustijn met zijn vrouw Margriet Sels ook werden vermeld in 1919.

Jeanne Marie Sofie Lauwens werd geboren op 15 december 1890 te Mechelen. Zij zou op 26 april 1916, tijdens de oorlog, huwen met Alfons De Saeger⁵⁴⁵, en zij werkte van 1922 tot 1939 als onderwijzeres in verschillende scholen, ondermeer te Asse-Walfergem.

- **Louis Constavius Lauwens** werd geboren op 27 mei 1894 te Mechelen
- **Frans Lauwens** werd geboren op 17 mei 1896 te Mechelen
- **Madeleine Lauwens** werd geboren op 12 december 1898 te Mechelen. Zij huwde met Alfons De Saeger, weduwnaar van haar oudere zus Jeanne.
- **Louis Lauwens** werd geboren op 31 maart 1902 te Mechelen.

⁵⁴⁴ Margriet of Greet Sels was op 22 mei 1890 in Mechelen geboren als dochter van Jan Louis Sels, een bakkersgast uit Tielon, en Ann Katrien Melis, een kleermaakster uit Mechelen.

⁵⁴⁵ Geboren op 3 juli 1888 in Herfelingen en overleden op 4 februari 1957 in Sint-Agatha-Berchem (met dank aan Filip Van Kerckhoven, Lennik, voor aanvullende informatie).

Alfons De Saeger

De hoger vermelde Alfons De Saeger was schoolinspecteur. Hij zo na het overlijden van Jeanne Lauwens hertrouwen met haar jongere zus Madeleine. Voor WO I gaf De Saeger les in enkele scholen in het zuiden van het Pajottenland. Zo was hij onder meer hulponderwijzer in Herne-Kokejane en onderwijzer in Bellingen.

Alfons De Saeger was bevriend met de 4 jaar oudere collega en streekgenoot Gustaaf ('Staf') De Clercq, de latere Leider van het VNV maar toen nog gewoon dorpsonderwijzer in Heikruis.

Zo raakte hij betrokken in de Vlaamse strijd (taalgrensactie). Zie foto van enkele Pajotse onderwijzers in bijlage die dateert uit het najaar van 1913.

In de tweede helft van de jaren '20, nadat hij een diploma pedagogie had behaald aan de Universiteit van Leuven, vestigde De Saeger zich in Asse waar hij diocesaan inspecteur werd.

Foto: Alfons De Saeger als onderwijzer in 1913.

Links vooraan zit Staf De Clercq. Rechts vooraan zit Alfons De Saeger, toen hoofdonderwijzer in Bellingen.

De ledenlijst van Eigen Schoon & de Brabander vermeldt hem voor 1942 onder de abonnees uit Leuven (vermoedelijk door zijn bevordering tot hoofdinspecteur). Vermoedelijk was hij pas na de oorlog of na zijn pensionering in de Brusselse agglomeratie gaan wonen.

1913 -Marie-Jeanne Lauwers verliest grootmoeder bij ongeluk met de stoomtram (Londerzeel)

In de ochtend van 7 januari 1913 werd de weduwe Marie-Thérèse Moortgat-De Schouwer nabij de halte van Londerzeel-Dorp overreden door de stoomtram die van Grimbergen kwam. De vrouw woonde samen met haar kleinkind Marie-Jeanne Lauwers. Het was een verschrikkelijk ongeluk. Marie-Thérèse was doof en had de tram niet horen aankomen. Zij verloor beide benen en zou het ongeluk niet overleven. Enkele burens hadden het zien gebeuren.

De politiecommissaris van Londerzeel (foto) hoorde eerst om 8.10 uur 's morgens Pieter Jan De Bondt, een elektricien uit Laken, van geboorte van Londerzeel, die de politie kwam verwittigen dat de vrouw door de tram was overreden. Op dat moment was het slachtoffer nog ter plaatse. Commissaris Theo Turf (*zie afbeelding*) spoedde zich naar de plaats van het ongeval, nabij de halte van Londerzeel, aan een privaat weg die toegang gaf tot de woning van het slachtoffer. De man trof er de tram aan, en kon enkel "*bestatigen daar hare holleblokken, kousen en lichaamsdelen op en spoorweg verspreid liggen*".

Hector Van Assche, een bloemenkweker uit de Brusselse straat te Londerzeel, was op het moment van het ongeval een 150 meter van de privaat weg in gesprek met Katrien Eeckelaers. Hij zag het ongeluk gebeuren en getuigde: *"Ik stond met Eeckelaers Catharina te klappen op eenen afstand van ongeveer 150 meters van den privaten weg. Den stoomtram naderde en gaf eensklaps een nood-gefluit; ik hoorde ook het geroep van den machinist. Dit trok mijne aandacht en zag in die richting. Juist op den oogenblik zag ik de weduwe Moortgat-De Schouwer op omtrent 5 à 6 meters afstand van de tramlijn en dezelve, uit den privaten weg komende, naderen. Onmiddellijk begreep ik het gevaar voor die vrouw, daar zij aan doofheid lijdt. Inderdaad hoorde de vrouw het noodgefluit en geroep niet, kwam aldus op de tramlijn waar zij door den aanstoomenden trein verrast werd. De vrouw werd aldus ten gronde geslingerd en onder de wielen verpletterd. Den machinist heeft het mogelijke gedaan om het ongeval te vermijden. Hij stopte onmiddellijk, doch voor den trein stilstond was het te laat. Ik moet doen opmerken dat, toen ik het gefluit en geroep hoorde, de weduwe Moortgat-De Schouwer nog slechts twee meters van de tramlijn en 5 à 6 meters van het aanstoomend machien verwijderd was."*

Ook Katrien Eeckelaers, een huisvrouw die te Londerzeel woonde aan het Pluimennest, van geboorte van Tisselt, getuigde: *"Als gebuur is het mij bekend dat de vrouw inderdaad aan hevige doofheid lijdend is."* Ook Philomène Verherbruggen, herbergierster aan Pluimennest (echtgenote van Vijvermans, van geboorte van Wolvertem) getuigde: *"Ik was in mijne woning en hoorde een hevig gefluit van den aankomende tram, het was een gefluit alsof iemand in gevaar was. Een oogenblik later zag ik nabij den weg den tram stilstaan, en ik hoorde zeggen dat de weduwe Moortgat door den tram overreden was. Als gebuur was het mij bekend dat de vrouw zeer doof was."* De doofheid van de weduwe Moortgat werd ook bevestigd door buur en landbouwer Peter Vertongen.

Afbeelding: de stoomtram Londerzeel-Brussel. Pas in 1930 werd de lijn geëlektrificeerd⁵⁴⁶.

De trammachinist was Frans Rinson, van geboorte van Wolvertem, maar ook woonachtig te Londerzeel⁵⁴⁷. Ook hij moest getuigen: *"Ik bestuurde den tram aankomende te Londerzeel-West om 8.10 ure. Achter het machien hingen twee opene transportwagens voor koopwaren, en daarachter twee rijtuigen voor reizigers. Toen ik met den trein den weg naderde waar ik de vrouw, die ik niet erkende, zag aankomen, gaf ik noodgefluit om ze te verwittigen. De vrouw scheen het gefluit niet te hooren en naderde meer en meer de tramlijn zonder te zien of er geen gevaar voor haar was. Ik herhaalde het gefluit, riep zoo hard ik kon, doch de vrouw hoorde niet. Ik gaf tegenstoom aan mijn machien, en het was evenwel te laat; de vrouw stapte op de lijn waar zij door het machien gevat werd. Voor ik er in gelukte mijnen trein stil te houden, was de vrouw*

⁵⁴⁶ © Foto's uit private collectie (originelen onder Publiek Domein 1908-1914). Met bijzondere dank aan de historische bijdragen van Louis De Bondt.

⁵⁴⁷ Frans Rinson was geboren op 26 september 1863 in Wolvertem en woonde op de Moorhoek in Londerzeel. Nog in 1914 werd hij vermeld als machinist.

overreden. Ik moet erbij voegen dat de rails zeer glad waren en het moeilijker was den trein onmiddellijk of op korteren afstand stil te houden."

De stoker Peter Van Aken, geboren en wonende te Wolvertem, stond aan de zijde van Frans Rinson: "Ik stond bij den machinist en zag de vrouw uit den weg komen in de richting van de tramlijn. De vrouw zag naar den grond en zag niet of er gevaar op de lijn was. De machinist, de vrouw ziende naderen, gaf tot twee maal toe een hevig noodgefluit, riep en zwierde met de hand, doch niets hielp. Eindelijk gaf de machinist contre-vapeur (tegensgas) doch de rails waren zeer glad, en voor hij er in gelukte den trein stil te houden, was het te laat. De vrouw werd door het machien gevat en overreden. Ik had den frein gesloten."

Afbeelding: de stoomtram in Meise, op weg naar Londerzeel.

Marie-Jeanne Lauwers was huishoudster, geboren te Londerzeel op 13 mei 1889 en woonachtig te *Pluimennest*, verklaarde dat haar grootmoeder Marie-Thérèse die morgen alleen de woning had verlaten om naar de markt te gaan. Marie-Jeanne woonde bij haar grootmoeder in, die "goed bij hare verstandvermogens" was, "doch leed aan doofheid" zoals zij onderschreef in het proces verbaal. Marie-Jeanne had het gefluit of geroep niet gehoord, maar trok dit daarom ook niet in twijfel. De overleden Marie-Thérèse werd naar haar woning gebracht, en dokter Leon De Keersmaeker uit Londerzeel deed de nodige vaststellingen.

LONDERZEEL	Weststatie	6,20	7,28	11,10	2,10	5,10	7,52	10,00
	Linde	6,22	7,30	11,12	2,12	5,12	7,54	10,02
	Dorp	6,24	7,32	11,15	2,15	5,15	7,56	10,04
Sloozen		6,29	7,37	11,22	2,22	5,22	8,00	10,09
Impde		6,33	7,41	11,24	2,24	5,24	8,05	10,13
Nerom		6,36	7,44	11,29	2,29	5,29	8,10	10,16
St. Brixius-Rhode		6,39	7,47	11,33	2,33	5,33	8,12	10,19
Wolverthem		6,42	7,50	11,37	2,37	5,37	8,15	10,22
Ophem-Hasselt		6,46	7,54	11,42	2,42	5,42	8,19	10,26
Meysse Dorp		6,49	7,57	11,46	2,46	5,46	8,23	10,29
Meysse Statie		6,50	7,58	11,47	2,47	5,47	8,24	10,30
GRIMBERGHEN (Statie)		6,55	8,03	11,53	2,53	5,53	8,30	10,33

Afbeelding: blijkens een uurregeling van de stoomtram uit 1908⁵⁴⁸, werd geen aankomst op 8:10h voorzien in Londerzeel-West. Was de tram later dan het voorzien uur en had Marie-Thérèse De Schouwer zich daarom misrekend? Op 19 oktober 1877 had het federaal bestuur de wens geuit het station Londerzeel-West te sluiten, omdat er een nieuw station Londerzeel-Oost zou worden geopend. Dat besluit werd tegen gedraaid in 1888-1890, en dus deed het station Londerzeel-West nog altijd dienst in 1913. Tussen 1898 en 1904 werd de tramspoorlijn bovendien nog uitgebreid.

⁵⁴⁸ Uurregeling van de buurtspoorweg uit "De Vriend van 't Volk" van 18 oktober 1908.

Op 6 oktober 1908 was er al een dodelijk ongeval geweest met de stoomtram, aan de spoorwegovergang van Ursene, waar de bareelwachter naar verluid “verwaarloosd had de baan af te sluiten”. Toen was dokter Petrus Van Assche omgekomen, terwijl hij met zijn sjees (paardenkoets) de ziekenronde deed. Van Assche was sinds 1876 burgemeester van Londerzeel. Zijn koetsier verloor daarbij een been. Nog in december 1914, werden vader en dochter Thomas ernstig gewond toen hun gespan in aanrijding kwam met de tram. Naar verluid was het paard geschrokken, en het kwam met vader Thomas onder de tram terecht. De dochter werd in de gracht geslingerd. Jan Baptist Rinson was stoker op deze tram⁵⁴⁹.

1914 - Jozef Lauwers, "Jef van de Koperen" (Kontich)

Jacobus Josephus Lauwers, geboren in 1894 als zoon van August Jan Lauwers en Marie-Louise Verhaegen, huwde in 1925 te Kontich met Anna Louisa Mijlemans. Josephus Jacobus had als bijnaam “*Jefke van de Koperen*”, naar het café van zijn schoonouders die het café “*Bij de Koperen*” uitbaatten te Kontich.

Als milicien korporaal-foerier in het 4e Linie Regiment maakte hij tussen 1914-1918 de eerste wereldoorlog mee. Hij kreeg verschillende eervolle vermeldingen: het Oorlogskruis, het IJzerkruis (als frontstrijder), de Zegemedaille, de Herinneringsmedaille 1914-1918.

Foto Jozef Lauwers, 1914 (met dank aan Lucien Lauwers)

Toen hij in 1919 terugkeerde uit bezet Duitsland, was hij de eerste motorrijder in Kontich. Hij had enige tijd verkering, maar net voor het geplande huwelijk werd het afgelast en moest alle aangekochte huisraad verkocht.

Hij leerde kort daarna zijn toekomstige vrouw kennen. Anna Ludovica Mijlemans had als bijnaam “*Anna van Gust de facteur*”. Haar vader was een van de eerste postbodes te Kontich, terwijl haar moeder, afkomstig van Olen, als dienstmeid en kokkin werkte bij de toenmalige burgemeestersfamilie. Zij werkte daar tot zij huwde.

Hij was aanvankelijk zelfstandig diamantslijper met drie slijpersmolens en een eigen huis aan de Mechelsesteenweg 285 in Kontich. Zijn zus Joanna Maria Magdalena was hem hier samen met haar dochter behulpzaam. Na de beurscrash van 1929 moesten ze hun eigen bedrijf opgeven. Vanaf 1936 werkte hij als diamantslijper in Antwerpen bij *Van Merlo & Busschots Diamonds*.

Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog in 1940 sloeg hij alleen op de vlucht. Hij bereikte Berck-Plage in Frankrijk, werd er gehospitaliseerd en keerde na vijf maanden terug naar huis.

Aanvankelijk weigerde Jef voor de Duitse invallers te werken, maar na twee jaar waren de spaarcenten op en ging hij met zijn vrouw en toen vijftienjarige zoon Lucien aan de slag bij de afdelingen *Karges-Hamer-Lecluyse* in de Mechelsestraat, de Antwerpsestraat en de Groeningelei te Kontich. Hier werden onderdelen gemaakt voor granaatwerpers. Tussen eind 1944 en half 1945 werkte hij er niet meer.

Na de oorlog was Jef werknemer in de *koekjesfabriek Parein* te Antwerpen. In 1950, na het huwelijk van zijn zoon Lucien, werd hij samen met Anna Ludovica Mijlemans huisbewaarder (conciërge) in Antwerpen. Anna

⁵⁴⁹ Vermoedelijk verwant met de hogervermelde Frans Rinson.

Ludovica werkte ook enige tijd als ploegbazin in de *lintjesfabriek Sampers*. Het koppel was huisbewaarder bij tandarts Raymaeckers, bij de *firma Vloebergs* – nadien overgenomen door *Nafta*.

In 1974 ging Jef met pensioen. Hij was toen weduwnaar. Hij woonde enige tijd bij zijn zoon, en verhuisde uiteindelijk naar zijn geboortedorp bij zijn zus Emerentia.

1914 - Jules Lauwers kwam om bij de Slag van Aarschot (Schaarbeek/Aarschot)

Jules Isidoor Lauwers was geboren op 9 april 1890 te Schaarbeek als zoon van Isidoor Lauwers en Virginie Daneels. Het gezin woonde te Sint-Joost-ten-Node, een dichtbevolkte gemeente geprangd tussen Schaarbeek en Brussel-Noord. Jules werd onder de wapens geroepen en kreeg stamboeknummer 56129. Hij was amper 24 jaar oud toen hij tijdens de “Slag van Aarschot” op 19 augustus 1914 om het leven kwam.

Na de Duitse inval trok het Belgische leger zich terug achter de Gete. In Halen werd nog een klein succes geboekt, maar de legerleiding kon de druk van de Duitse overmacht niet aan, en men trok zich terug binnen de Antwerpse fortengordel.

Aarschot telde in 1914 zo’n 8000 inwoners. Geruchten over Duitse wreedheden deden de ronde en burgemeester Jozef Tielemans had begin augustus 1914 proclamaties laten uithangen waarin de burgers werden opgeroepen zich niet te mengen in het militaire conflict. Op 12 augustus werd dit nog eens benadrukt: *“Wacht u van wapens te dragen en vooral van niet te schieten, want de weerwraak op den dader en zijn gezin zullen verschrikkelijk zijn”*.

Afbeeldingen: het balkon aan de woning van Jozef Tielemans op de hoek van de Peterseliestraat (nu Martelarenstraat) en de Grote Markt waarop kolonel Johannes Stenger werd neergeschoten. Onder: recentere foto van dit gebouw, waarop het balkon werd afgebroken⁵⁵⁰.

In de aanloop van de beruchte “Slag van Aarschot” was op 18 augustus het 9e Regiment uit Leuven aangekomen, en men bouwde een verdediging ten noordoosten van de stad richting Herselt, Gijmel en Langdorp. De 4e compagnie van het 1e bataljon verschanste zich achter de bermen van de *spoorweg Antwerpen-Leuven-Aken*.

⁵⁵⁰ © Foto's Aarschot 1914, 2002 uit private collecties Aarschot 1914, 2002

Andere eenheden van het 6e, 14e, 26e linieregiment bewaakten de zuid- en oostkant van de stad of stonden in reserve aan het station van Aarschot. Op 19 augustus kwam het tot een gevecht met de oprukkende Duitsers.

De stellingen van het Belgisch leger waren niet houdbaar onder Duits artillerievuur, en het bevel tot terugtrekking kwam laat terecht bij de 4e compagnie van kapitein Gilson. Zij trokken zich pas rond 8 uur terug onder hevig vuur en een 120 Belgen sneuvelden. Een twintigtal gewonde en gevangen genomen Belgische soldaten werden nadien door Duitse soldaten gedood. Hun lichamen werden in de Demer gegooid.

De Duitse troepen trokken door de stad en voor de eerste keer werden mannen samengebracht aan de dijk van de Demer om onder de bedreiging "*Sie haben geschossen. Alle werden gefusilliert!*". Na tussenkomst van burgemeester Tielemans mochten ze naar huis.

Omstreeks 18.30uur stond de Duitse bevelhebber van de 8e Infanterie Brigade, kolonel Stenger, met twee officieren op het balkon van de woning van de burgemeester aan de Grote Markt. Er vielen schoten en Stenger werd getroffen.

Wat volgde werd later de "Bloednacht" genoemd. Huizen rond de markt werden in brand gestoken. Bewoners werden bijeengegreden. De mannen werden afgevoerd naar een weide aan de Leuvensesteenweg.

Per drie werd een gevangene geëxecuteerd.

Een andere groep gevangenen werd later op de avond naar een aardappelveld aan de steenweg geleid, onder wie de burgemeester en zijn 17-jarige zoon. Ook van deze groep zouden de dag daarop, op 20 augustus, één op drie worden terechtgesteld, onder wie de burgemeester en zijn zoon.

Inmiddels werd de stad geplunderd en afgebrand. In de kerk werden gedurende enkele dagen nog 400 tot 500 burgers vastgehouden, en op 6 september werden 300 gevangenen per trein weggevoerd naar het Sennelager kamp in Duitsland.

480 huizen werden afgebrand en 180 burgers kwamen om. Later zou blijken dat de Duitse bevelhebber door verdwaalde Duitse kogels werd gedood.

1914 - Op de vlucht voor het oorlogsgeweld (Wielsbeke)

De familie Vereecke uit Oostnieuwkerke, een deelgemeente van Staden, was één van de vele families die op de vlucht sloeg voor het naderende oorlogsgeweld.

In juli 1917 was Oostnieuwkerke beschoten door oprukkende Britse troepen. De familie ontvluchtte de frontstreek met bestemming Limburg. Zij hielden halt in Wielsbeke, en daar ontmoette dochter Madeleine de liefde van haar leven: Medard Lauwers.

Het koppel huwde na de oorlog op 22 oktober 1919 te Oostnieuwkerke. Na de oorlog kwamen zo wel meer huwelijken tot stand tussen vluchtelingen en de mensen die hen opvingen.

Het gezin Lauwers-Vereecke vestigde zich op het ouderlijk hof "Ter Vaetene" te Wielsbeke.

Tijdens de tweede wereldoorlog woedde er de slag om de Leie en het leek of de geschiedenis zich herhaalde. Het gezin moest opnieuw op de vlucht.

Met gezin, familie en bekenden, vertrokken ze naar de streek van Abbeville, Frankrijk.

Toen zij een drietal weken later terugkeerden, troffen ze hun vlasserij en hoeve volledig

verwoest en uitgebrand terug. Alles moest opnieuw worden opgebouwd, en dat verklaarde allicht dat de kinderen pas enkele jaren na de tweede wereldoorlog aan trouwen konden denken.

Zoon Karel trad in het huwelijksbootje met Cecile Vandeputte uit Izegem in oktober 1948. Dochter Marie huwde datzelfde jaar op 7 april met Michel Desimpel uit Kortemark.

Afbeeldingen: het klooster en de school van Oostnieuwkerke in 1916; daaronder: Britse krijgsgevangenen te Oostnieuwkerke worden door Duitse soldaten weggeleid. - Duitse soldaten poseren bij het klooster te Oostnieuwkerke⁵⁵¹.

1914 - Meldingen van gesneuvelde burgers in de Grote Oorlog (België)

Het gaat om burgers die door de Duitse overheid ter dood werden veroordeeld, of burgers die sneuvelden tijdens de invasie of de bezetting.

Foto: de verwoesting van Mechelen, 1915⁵⁵²

- **Lauwers Auguste** 🇧🇪 van Elewijt
- **Lauwers Marie** 🇧🇪 van Epegem. Vermoedelijk ging het hier om Marie Lauwers, geboren op 13 januari 1858 te Zemst als dochter van **Hendrik Lauwers** 🇧🇪 en Jeanne Bosmans. Zij was op 19 januari 1882 te

⁵⁵¹ © Foto's uit private collecties: Wielsbeke 1916 (originelen onder Publiek Domein).

⁵⁵² © Foto uit private collectie: Mechelen 1915, Richard Müller "Aus dem Westen"

Eppegem gehuwd met Isidoor Van Dam, en overleed op 26 augustus 1914 te Eppegem op 54-jarige leeftijd. Er is ook een melding van een Lauwers Marie, geboren op 14 november 1913 te Eppegem, jong overleden op 2 oktober 1914 te Hemiksem, vermoedelijk overleden tijdens de vlucht voor het Duitse leger.

- **Lauwers Joseph** van Humbeek
- **Lauwers Ferdinand** van Steenokkerzeel
- **Lauwers Zénobie** van Brugge. Zij werd geboren op 5 maart 1907 te Brugge als dochter van **Peter Lauwers** en Marie-Louise Callebout.
- **Lauwers Aloïs** van Kemzeke
- **Lauwers Oscar** van Sint-Niklaas
- Gruwez Benedict, echtgenoot van **Rosalie Lauwers**, wonende te Ieper, werd er gekwetst en overleed op 12 maart 1915.

1914 - Luitenant-generaal William Lauwers (Antwerpen)

Luitenant-generaal William Lauwers of Lauwers⁵⁵³ was bevelhebber van het Belgische Rijnleger tussen 1923 en 1925 (*Afbeelding*). Hij werd vermeld als militair gouverneur van Oost- en West-Vlaanderen in 1914 (met de rang van generaal-majoor).

Generaal-majoor William Lauwers werd vermeld bij het Militair Gerechtshof te Antwerpen, naar aanleiding van een klacht van de (overigens vaak omstreden) auditeur-generaal baron Durutte, omdat de generaal-majoor in oorlogstijd zijn stelling of post zou hebben verlaten "*pour pouvoir à sa propre sécurité*". In een arrest van 12 september 1914, werd William Lauwers hiervan vrijgesproken.

Hij voerde van januari 1924 tot maart 1924 het bevel over het detachement van de Ruhr, ook wel het Belgische 'Rijnleger' genoemd.

Die bezetting begon op 11 januari 1923 toen Belgische en Franse legereenheden Essen bezetten, en ze zou eindigen tussen 15 en 24 juli 1925.

De bezetting van de Ruhr vormde één van de belangrijkste internationale gebeurtenissen in de periode tussen beide wereldoorlogen. Het ging er om Duitsland herstelbetalingen af te dwingen na de eerste wereldoorlog.

⁵⁵³ O.m. in de *revue internationale de l'histoire militaire* werd zijn naam gespeld als Guillaume Lauwers. Hij was een afstammeling van de Hombeek-Leestse stamlijn.

Foto's: de medailles van het Belgische Rijnleger zoals die in 1929 werd uitgereikt aan soldaten die er hadden gediend © foto's uit private collecties.

Foto: de "wacht aan de Rijn". Wachtpost in Emmerich am Rhein in De Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen op de linkeroever omstreeks 1923. © Fotobewerking uit collectie Koninklijk Leger Museum, Brussel.

Ongetwijfeld was de bezetting aan de Rijn ook een beroerde gebeurtenis, omdat het de opflakking van het Duitse nationalisme grotendeels bevorderde. Hitler verwees in "*Mein Kampf*" niet geheel ontevreden naar de gebeurtenissen. De S.A. werd in deze periode omgesmeed tot een militaire organisatie.

Hitler stelde onomwonden: "*De bezetting van het Ruhrgebied was een kans; het noodlot bood ons hier weer eens de gelegenheid, om ons te verlossen uit onze ellende. Want deze daad, welke op het eerste gezicht zulk een zware ramp leek, bleek bij nadere beschouwing een prachtige en veelbelovende mogelijkheid in zich te sluiten, om een einde te maken aan de Duitse lijdensweg.*"

Het pad was geëffend voor een tweede wereldbrand.

1914-1918 - Soldaten in de Grote Oorlog [Eerste Wereldoorlog⁵⁵⁴]

(volgende pagina's)

⁵⁵⁴ © Foto's uit collectie Laurentii.be – Vuurkruisers 1933-1940 (originelen onder Publiek Domein).

naam	geboorte- datum	geboorte-plaats	Gesneuveld	Gevechts- eenheid	type	stamboek nr.	dossier	bron
COLAERS Jacques	16/04/1893	Meeuwen		Linie		/ 58967	PP 109385	KMLK-PP ⁵⁵⁵
COLAERS Pierre Jacques ⁵⁵⁶	06/04/1893	Meeuwen	29/09/1918	Staden	Linie		± militair kerkhof van Houthulst (graf Z-1074)	KMLK-PP
LAUWENS Alexandre A.B. 		Antwerpen		3e Artillerie	soldaat		5 frontstrepen	BVK ⁵⁵⁷
	19/02/1890	Leest/Hombeek		8e Linie	Korporaal hoorn- blazer		8 frontstrepen	BVK
		, zoon van Lauwens Jan Peter en Florentine Buelens ⁵⁵⁸ .						
LAUWENS Alphonse 								
LAUWENS François 	09/03/1868	Bruxelles			Officieren	/ 11394		KMLK ⁵⁵⁹
LAUWENS François 	23/12/1891	Antwerpen		Linie	Officieren	115 / 10758		KMLK
LAUWENS Frans 	24/04/1899	Londerzeel (afkomstig van Nieuwenrode)					strijderskaart (4 maanden dienst) ⁵⁶¹	FAM
		, zoon van Jan Frans Lauwens en Jeanne						

⁵⁵⁵ Meldingen van militairen - Koninklijk museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, dossiers Politieke gevangenen

⁵⁵⁶ Zie ook Genealogie Colaers, generatie 17.

⁵⁵⁷ Guldenboek(en) der Vuurkaart, uitgeverij J. Rozez, Brussel

⁵⁵⁸ Lauwens Alphonse was geboren op 19 februari 1890 te Leest als zoon van Lauwens Jan Peter en Florentine Buelens. Hij huwde Marie Van Camp omstreeks 1921. Gemeenschappelijke voorouders huwden op 24 september 1811 te Leest. Hij werd o.m. vermeld op 27 juli 1945 in het Belgisch Staatsblad bij de toekenning van het kruis van ridder in de Leopold II Orde met zwaarden, met ingang van 21 juli 1941. Hij had stamboek nummer 54347 en er werd vermeld dat hij "groot invalide van den oorlog" was met minstens 50% werkongeschiktheid.

⁵⁵⁹ Meldingen van militairen - Koninklijk museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

⁵⁶¹ Een kaart gelijkaardig aan de vuurkaart maar roze van kleur, uitgereikt aan oud-strijders die minstens vier maanden gediend hadden en die geen recht hadden op de vuurkaart.

	Moortgat ⁵⁶⁰							
LAUWENS Jan Frans 	14/07/1892 , zoon van Jan Frans Lauwens en Jeanne Moortgat.	Kapelle-op-den- Bos (afkomstig van Londerzeel)					strijderskaart (4 maanden dienst)	FAM
	1/3/1897, zoon van Jan Frans Lauwens en van Jeanne Moortgat ⁵⁶²	Mechelen	5e Linie	soldaat			6 frontstrepen	BVK
LAUWENS Lodewijk M. 								
LAUWENS Marcel E	21/08/1898	Gosselies	Artillerie	Officieren	/ 24439	DO 09029		KMLK

⁵⁶⁰ Frans Lauwens was een broer van mijn grootvader, geboren op 24 april 1899 te Londerzeel als zoon van Jan Frans Lauwens en Johanna Moortgat. Frans was schrijnwerker en huwde na de oorlog op 21 december 1921 in Nieuwenrode, met Katrien Van Roy.

⁵⁶² Zie gezin uit 1919. Het 5e Linie hield in 1914 garnizoen in Antwerpen. In augustus en september nam het 5e Linie deel aan de (bloedige) uitvallen uit Antwerpen. Het regiment telde grote verliezen, zowel bij officieren, gegradueerden als soldaten, op 12 september te Molen, een gehucht bij Rotselaar. In oktober onderscheidde het regiment zich aan het IJzerfront te Ramskapelle en te Lombardsijde. Bij het bevrijdingsoffensief op 28 september 1918, nam de 2e Infanteriedivisie, waartoe het regiment sinds januari 1918 behoorde, deel aan de defensie op het front Pervijze -Diksmuide, om vervolgens als deel van de Zuidergroep van het leger van Vlaanderen Roeselare in te nemen (de "*Flandern Stellung*"), naar de Leie door te dringen, tot Izegem, na zware verliezen te Ouckene bij Roeselare. Vervolgens, in oktober, rukten zij op naar Ingelmuinster en veroverden de 18e oktober Oostrozebeke. Ten zuiden van Brugge, trok het regiment naar de streek Aartrijke -Zedelgem, drong door tot het afleidingskanaal van de Leie tussen Ronsele en Zomergem en de streek Evergem-Wondelgem en Mariakerke.

	22/05/1882	Bruxelles (afkomstig van Antwerpen)			17e Artillerie regiment	Officieren Kapitein genees- heer	/ 18177	DO 01837	KMLK
LAUWENS René T L G 									
LAUWERS Achilles	7/07/1900	Stekene			Linie		115 / 730 7		KMLK
LAUWERS Adrien J.		Hofstade			1e Gidsen	brigadier			
LAUWERS Aimé		Temse			2e Regiment Genie				
LAUWERS Albert				Gesneuveld	1e Linie				
LAUWERS Alexandre	11/02/1808	Spierre			Jagers te voet		126 / 287 1		KMLK
LAUWERS Alexandre A B		Antwerpen			3e Artillerie	soldaat		5 frontstrepen	BVK
LAUWERS Aloïs⁵⁶³	16/12/1898	Klerken	18/09/1918	Wou- men	1e Artillerie granaten	SM ⁵⁶⁴ 2e klas		± Merkem, graf 2931	
									
LAUWERS Alfons 	16/07/1893	Niel	14/10/1918	Hand- zame	13e Linie	korporaal			

⁵⁶³ Lauwers Aloïs werd geboren op 16 december 1898 te Klerken als zoon van Justin Lauwers en Sylvie Bourgeois. "Liever dood dan Duits" vermeldde zijn doodsprentje... Zijn vader was overleden op 29 augustus 1914 op 45-jarige leeftijd, naar verluid bij het horen luiden van de oorlogsklokken bij het uitbreken van de oorlog. Zijn zus Adronie overleed 'in ballingschap' (vermoedelijk als kloosterlinge) te Antwerpen op 11 februari 1920; zijn broer Gaston overleed op 8 maart 1921 te Klerken, een deelgemeente van de fusie Houthulst.

⁵⁶⁴ soldaat-milicien

LAUWERS Alphonse J.		Antwerpen	8e Linie	adjutant	8 frontstrepen	BVK
	3/12/1874, zoon van Frans Lauwens en Anne Pauline Van Den Heuvel ⁵⁶⁵ .	Mechelen	6e Linie	soldaat	2 frontstrepen	BVK
LAUWERS Alphonse M. J.						
LAUWERS Antoine	5/08/1900	Antwerpen	Linie		115 / 730 8	KMLK
LAUWERS Antoine D.		Wilrijk	20e Linie	soldaat		
LAUWERS Antoine F	10/04/1890	Turnhout	Linie		116 / 263 9	KMLK
		Kemzeke-Waas	12e Artillerie	soldaat	8 frontstrepen	BVK
						
LAUWERS August						
LAUWERS August M.		Leuven	20e Linie	soldaat		

⁵⁶⁵ Zoon van het gezin Lauwens-Van Den Heuvel uit Leest uit 1857.

Brussel

2e Artillerie

soldaat

8 frontstrepen

BVK

LAUWERS Auguste**LAUWERS Augustin P.**1e Zware
Artilleriein 1933 in actieve
dienst bij R.A.A. Oude
God**LAUWERS Benjamin L**

7/02/1903

Hoboken

Linie

115 / 107
39

KMLK

Vilvoorde

2e Grenadiers

Kapitein

6 frontstrepen

BVK

LAUWERS Charles**LAUWERS Charles**

27/09/1914

3e Linie

SOV⁵⁶⁶ 2e
klas**LAUWERS Charles**

Grimbergen

1/10/1918

22e Linie, 5e
CompagnieSOV 2e
klas**LAUWERS Charles**

08/08/1895

Molenbeek St
Jean

Infanterie

Officieren

/ 21567

DO 09030

KMLK

LAUWERS Charles

Frankrijk

Vervoer corps

⁵⁶⁶ soldaat-oorlogsvrijwilliger

Antwerpen
(afkomstig van
Berchem)

4e Linie

Korporaal

4 frontstrepen

BVK

LAUWERS Constant J.L.

Nederbrakel

21/10/1918

21e Linie

soldaat

6 frontstrepen

BVK

LAUWERS Cyriel A.L.

LAUWERS Edmond J M E T

17/03/1874

Brugge

Officieren

/ 12341

KMLK

LAUWERS Edmond J M F T

Ukkel

gesneuveld

4e Linie

Luitenant-
Kolonel

18/12/1874	Antwerpen	24/08/1914 gewond, + 10/01/1919	Veurne / War- rant	13e Linie (in onderhoud bij C.I. n° 3); kapitein- commandant bij het 18e Linie	Officieren Kapitein commanda nt	/ 13299	± De Panne	KMLK
------------	-----------	---------------------------------------	--------------------------	---	--	---------	------------	------

LAUWERS Edmond Marie

Josepha

LAUWERS Edouard Jan Henri	Zoon van Jan Lauwers en Thibaut Johanna 12-03-1889	Antwerpen	16/03/1918	Kok- sijde	1e Regiment Zware Artillerie	SOV brigadier		± De Panne "Duinhoek", graf nr. 3/101	
----------------------------------	---	-----------	------------	---------------	---------------------------------	------------------	--	---	--

LAUWERS Edouard L T	21/04/1901	Borgerhout			Linie		116 / 790 5	KMLK
----------------------------	------------	------------	--	--	-------	--	----------------	------

LAUWERS Edouard P J G	25/08/1880	Brugge				Officieren	/ 13628	KMLK
------------------------------	------------	--------	--	--	--	------------	---------	------

LAUWERS Edouard Paul Marie		Brugge	19/10/1919		Genie - Génie	Majoor		
-----------------------------------	--	--------	------------	--	---------------	--------	--	--

Joseph Ghislain

LAUWERS Emiel Joseph	21/07/1893	Kontich	8/07/1915	Diks- muide	2e Jagers te voet	SM 2e klas		± Kaaskerke, graf nr. 148, De Panne (BMB NO123)	
-----------------------------	------------	---------	-----------	----------------	-------------------	------------	--	---	--

LAUWERS Emile	07/11/1896	Antwerpen			Linie		116 / 927	KMLK
----------------------	------------	-----------	--	--	-------	--	-----------	------

LAUWERS Emile			1/04/1917			soldaat		±Effry National departement Aisne, FR	
----------------------	--	--	-----------	--	--	---------	--	---	--

Gent

2e Linie

Korporaal

8 frontstrepen

BVK

LAUWERS Emile

LAUWERS Emile

Poperinge

10e Regiment
Artillerie

soldaat

2 frontstrepen

BVK

LAUWERS Emile E N

06/12/1889

Kortrijk

Medisch corps

Officieren

/ 7113

DO 09031

KMLK

LAUWERS Emile F.M.

Watermaal

8e Linie

soldaat

7 frontstrepen

BVK

LAUWERS Emile P M

03/03/1895

Antwerpen

Linie

115 / 370

KMLK

6

LAUWERS Ernest

15/05/1878

Antwerpen

Gidsen

149 / 143

KMLK

91

Merelbeke

7e Regiment
Artillerie

soldaat

8 frontstrepen

BVK

LAUWERS Ferdinand V.J.Gh.

LAUWERS Florent

Boom

5e Linie

sergeant-
majoor

LAUWERS Florent A

31/10/1896

St.-Niklaas

Linie

116 / 662

KMLK

6

Muizen

2e Regiment
Artillerie

1e wacht-
meester

8 frontstrepen

BVK

LAUWERS Florent A

LAUWERS Franciscus

10/09/1914

6e Linie

SM 2e klas

± Wilsese-Putkapelle
+ Sart Tilman (militair
kerkhof Bonnelles,
graf 80 van
gemeenschappelijk
graf) (SB)

LAUWERS Franciscus

4/08/1914

1e Jagers te voet

SM 2e klas

LAUWERS François

13/10/1814

Hoboken

Jagers te voet

126 / 239
3

KMLK

LAUWERS François

aug/18

25e Linie

LAUWERS François

Borsbeek

23e Linie

LAUWERS François

Deurne

3e Artillerie

soldaat

LAUWERS François

Luxemburg

6e Linie

Brussel

3e Karabiniers

luitenant-
generaal

8 frontstrepen

BVK

LAUWENS François

LAUWERS François A

26/11/1902

Berchem

Linie

115 / 772
6

KMLK

LAUWERS François A B	25/08/1901	Schaarbeek	Linie		116 / 817 7	KMLK
LAUWERS François Armand			6e Linie	SM 2e klas	± Wespelaar, graf nr.41 (BMB 00178)	
		Kontich	16e Artillerie	soldaat	2 frontstrepen	BVK

LAUWERS François August Jan						
LAUWERS François E	2/02/1900	Boom	Linie		116 / 653 4	KMLK
LAUWERS François X	24/12/1902	Hoboken	Linie		116 / 923 0	KMLK
LAUWERS François X	N.B. 02/12/1895	Antwerpen Aalst	18e Linie	Officieren soldaat	/ 2834 6 frontstrepen	KMLK BVK

LAUWERS Frans⁵⁶⁷

⁵⁶⁷ Frans Lauwers kreeg zijn eerste vuurdoop tussen 22 februari 1915 en 22 september 1916 bij het 18e Linie. Het 18e Linie werd officieel op 26 december 1916 gevormd uit het 3e en 4e bataljon van het 8e Linie. Vanaf 20 januari 1917 bezette het de sectoren van Ramskapelle/Rijkenhoek, het Sas-Boezinge nabij Poelkapelle, Kortekeer en Langemark, om in april 1917 stelling te nemen tussen Langemark en Sint-Juliaan. In juni 1917 nam het stelling ten zuiden van Diksmuide te Sint-Jacobskapelle, van waaruit op 29 september een offensief werd gelanceerd op

LAUWERS Frans		Turnhout	6e Linie	soldaat			
LAUWERS Frans		Zwijndrecht	12e Linie				
		Antwerpen	4e Karabiniers	Korporaal		8 frontstrepen	BVK
LAUWERS Frans L.							
LAUWERS Frans V M A		Mechelen	1e Karabiniers	soldaat		8 frontstrepen	BVK
LAUWERS Georges H J	11/07/1881	Bois d'Haine		Officieren	/ 17523	DO 01838	KMLK
LAUWERS Georges H M	27/07/1893	Bruxelles	Infanterie	Officieren	/ 20694	DO 09032	KMLK
		Schaarbeek	11e Linie	Kapitein reservist	/ 20694		BVK
LAUWERS Georges H M							
LAUWERS Georges M F J G	22/06/1882	Bruges		Officieren	/ 13880		KMLK

Diksmuide. Het regiment drong door tot het kanaal van Handzame. Op 14 oktober werd het offensief hernomen in de richting van Kortemark -Torhout. Bloedige gevechten volgden in de streek van Elle, Breskens, Ruddervoorde, Hertsberge en Hansbeke. Bij de wapenstilstand op 11 november 1918, bezette het regiment de rechteroever van de Schelde te Merelbeke.

Zoon van
Georges
Charles
Pierre
Corneille en
Marie
Cornélie De
Wit
°06/09/189
5

**LAUWERS Georges Pierre Paul Marie
Corneille⁵⁶⁸**

LAUWERS Guillaume

zoon van
Jan Baptist
Lauwers en
Mathilde
Lauwers

Nieuwenrode

9/04/1915

Noort-
schote

1e Karabiniers, 2
Cie. mitrailleurs
Hotchkiss 6 D.A.

SM 2e klas

LAUWERS Hector Amandus

29/10/1918

2e Linie, 3e
Compagnie

SM 2e klas

± op het slagveld

LAUWERS Hector Armand

2/10/1918,
19h

SM 2e klas

± Sint-Rijkers, graf nr.
97

LAUWERS Hendrik

Mechelen

4e Karabiniers

soldaat

5 frontstrepen

BVK

LAUWERS Henri

gesneuveld

28e Linie

SOV

6 frontstrepen

BVK

LAUWERS Henri

⁵⁶⁸ Zie ook gezinsreconstructies Antwerpen.

LAUWERS Henri		Antwerpen		5e Grenadiers	soldaat		6 frontstrepen	BVK
LAUWERS Henri Camille			13/06/1915, 18h	3e Jagers te voet	soldaat		+ Saint-Anne d'Auray, departement Morbihan, FR (B-01- 01) of Saint-Pern?	
LAUWERS Henri Corneille		Antwerpen?	10/02/1919	G.P.C.	SM 2e klas		± Antwerpen, Schoonselhof	
LAUWERS Henri L W	03/02/1856	Antwerpen Mechelen		20e Linie	Officieren soldaat	/ 9736	5 frontstrepen	KMLK BVK

LAUWERS Hubert								
LAUWERS Jan			9/10/1918	12e Artillerie	SOV brigadier		± Passendale (Belgisch kerkhof "Mosselmarkt", graf nr. 2058) (BMB S-777)	
LAUWERS Jan			25/04/1917	4e Jagers te voet	soldaat		± Leopoldsburg (BMB D-036)	
LAUWERS Jan		Jette Sint-Pieters		6e Linie	sergeant		8 frontstrepen	BVK
LAUWERS Jan B.C.		Antwerpen		13e Artillerie	brigadier		-	
LAUWERS Jean	20/04/1904	Bruxelles				116 / 100		KMLK
LAUWERS Jean A	31/03/1898	Antwerpen		Linie		115 / 543		KMLK
LAUWERS Jean B	22/09/1902	Antwerpen		Linie		115 / 100		KMLK
LAUWERS Jean B	03/09/1802	Zemst		Jagers te voet		126 / 618		KMLK

LAUWERS Jean B	05/04/1891	Duffel			Linie		116 / 100 2	KMLK
LAUWERS Jean Baptist		Zomergem?	31/10/1918		16e Linie, 3e Compagnie	SM 2e klas	+ Zomergem	
LAUWERS Jean Baptist		Ukkel			Zwarte Duivels 2e Batterij		-	
LAUWERS Jean Charles 	26/01/1883 , zoon van Pierre Lauwers en Jeanne Cathérine Buelens	Grimbergen	7/10/1919	Pader- born	4e Jagers te voet	SM 2e klas	+ stoffelijke resten gerepatrieerd en op 3 januari 1923 werd hij toegewezen aan D.D. 4 D.A. nr. 209/1705	Rony Verheul- pen ⁵⁶⁹
LAUWERS Jean F B 	22/01/1868	Oppuurs			A.F.N. (Artillerie Forteresse Namur)		293 / 315	KMLK
LAUWERS Jean G J	24/02/1880	Borgerhout			Gidsen - Guides		149 / 147 50	KMLK
LAUWERS Jean P	20/07/1902	Antwerpen			Linie		116 / 937 3	KMLK
LAUWERS Jehan C 	13/04/1900	Boom			Linie		116 / 685 2	KMLK
LAUWERS Joseph 		Gelrode	gesneuveld		1e Genie	SOV 2e klas		
LAUWERS Joseph		Kasterlee Brasschaat			2e Linie 1e Karabiniers	soldaat	2 frontstrepen	BVK
								
LAUWERS Joseph D.								

⁵⁶⁹ Onderzoek van Rony Verheulpen naar gesneuvelde soldaten uit W.O.I uit Groot-Grimbergen.

Céroux-Mousty

2e Karabiniers

sergeant
foerier

8 frontstrepen

BVK

LAUWERS Joseph Gh.

1894, zoon
van August
Jan
Lauwers en
Marie-
Louise
Verhaegen

4e Linie

Korporaal

7 frontstrepen

BVK

LAUWERS Joseph Jacques

LAUWERS Joseph L

03/11/1895

Vosselaar

Linie

116 / 398
8

KMLK

Oostende

22e Linie

soldaat

3 frontstrepen

BVK

LAUWERS Joseph L							
LAUWERS Joseph L		Zaventem		4e Linie	soldaat	8 frontstrepen	BVK
LAUWERS Jozef L.		Antwerpen		18e Regiment Artillerie	soldaat	8 frontstrepen	BVK
LAUWERS Jules⁵⁷⁰	13/03/1885	Pulderbos					
	04/09/1890	Bellecourt (afkomstig van Monceau s. S)		16e Linie	sergeant	116 / 175 9	8 frontstrepen KMLK / BVK
LAUWERS Jules A E							
LAUWERS Jules Isidoor	09-04- 1890, zoon van Isidoor Lauwers en Virginie Daneels	Schaerbeek	19/08/1914	Aarsch ot			
LAUWERS Jules Jean		Sint-Gillis	6/08/1914	9e Linie	SM 2e klas	± Liège, kerkhof, "Sainte Walburge"	
LAUWERS Karel		Schaarbeek		3e Karabiniers	soldaat	6 frontstrepen; gekwetst	BVK

⁵⁷⁰ Lauwers Jules, vermeld als oud-strijder 1914-1918 bij zijn overlijden op 27 mei 1974 te Zandhoven. Hij verbleef toen in het rusthuis O.-L.-Vrouw ter Troost te Zandhoven. Hij werd geboren op 13 maart 1885 te Pulderbos. Bij zijn overlijden was hij weduwnaar van Josephina Luyten en op rust gesteld sluismeester. Hij werd omschreven als "eenvoudig, vreedzaam en zachtmoedig, goed en dienstvaardig jegens iedereen. De wet der waarheid was in zijn mond; het onrecht was op zijn lippen niet te vinden, hij wandelde in vrede en rechtzinnigheid, de voortdurende zorg voor zijn huisgezin was zijn groot geluk."

	24-12-1894, oudste zoon van Charles Lauwers en Jeanne Katrien Moeren- houdt	Grimbergen	01-10-1918	vermist in Luikhoek, Zarren	Oorlogs- vrijwilliger			Gemeentelijke begraafplaats Grimbergen-Veldkant	Grimbergen 571
LAUWERS Karel									
LAUWERS Karel Antoon 	1892	Kapelle-op-den- Bos						vuurkaart	BVK
LAUWERS Karel Hendrik Joseph	11/03/1896 , zoon van Henri Aloïs Lauwers en Emma Maria Debergh	Lo	26/10/1914	Pervij- ze/ Rams- kapelle	9e Linie, 3e vrijwilligers- regiment	SOV 2e klas	109/1437	-	
	29/12/1892 , zoon van Jan Lauwers en Carolina Mersveldt	Antwerpen	15/10/1918		12e Linie 1e Compagnie	soldaat		± Lendeledede, gemeentelijk kerkhof, graf nr. 33	
LAUWERS Karel Jan Lucien ⁵⁷²									
LAUWERS Leon Joseph Ghislain Clement			22/10/1914		7e Linie	SM 2e klas			
LAUWERS Louis 		Boom			17e Linie	soldaat		8 frontstrepen	BVK

⁵⁷¹ "Borgh't aan hare Gesneuvelden 1914-1918", uitgave 2010, 63 blz., auteur Rony Verheulpen

⁵⁷² Over het leven en werk van Karel Lauwers verscheen een boek "Karel Lauwers, kunstenaar en soldaat" in de reeks "Oorlogsgetuigen", bekroond met de Museumprins van het jaar 2000 (Prijs van de Raad van Europa): "Karel Lauwers, soldaat & kunstenaar", uitgeverij De Klaproos, ISBN 90-5508-046-2; website <http://www.dupont-henri.be/> over de kunstenaars van de "IJzer groep". Karels vriend Jan Karel Segers, moest Karels overlijden melden aan de familie. Hij belde aan en Karels zus Jeanne deed open... Enkele jaren later huwden zij. Een andere zus van Karel, Irma, huwde de latere burgemeester Craeybecx van Antwerpen.

LAUWERS Louis		Ukkel		1e Grenadiers			
LAUWERS Louis			16/08/1915, 23h	3e Linie	SM 2e klas		± Reninge kerkhof, graf 27
LAUWERS Louis C		Kontich		3e Karabiniers	soldaat		
LAUWERS Louis C	15/02/1880	Grimbergen		A.F.N. (Artillerie Forteresse Namur)		293 / 587 6	KMLK
		Hemiksem		2e bataljon Karabiniers- Wielrijders "De Zwarte Duivels"	soldaat		BVK
LAUWERS Louis F 		Zemst		20e Linie	soldaat		BVK
							
LAUWERS Louis G. 		leper		2e Grenadiers	soldaat		2 frontstrepen BVK
LAUWERS Marcel		Schaarbeek		Linie		116 / 685	KMLK
LAUWERS Marcel P J	17/03/1900					3	

Edegem

16e regiment
Artillerie

soldaat

BVK

LAUWERS Mathieu

LAUWERS Michel Corneille

2/10/1915

Genie 6 D.A. 2,
2e Compagnie
Pontonniers

± Oeren

19/03/1895

Antwerpen

14/10/1918

Oucke
ne,
'onder
Duits
mitrail
leurvu
ur'

5e Linie

Officieren
Onder-
luitenant

/ 6951

DO
09033, ± Moorslede

KMLK

LAUWERS Paul Gustave Marie

Joseph Corneille

LAUWERS Petrus

10/10/1918

Vervoer corps

soldaat

± De Panne (BMB
G0017)

LAUWERS Petrus J.
LAUWERS Pierre

Boom 2e Gidsen soldaat 8 frontstrepen BVK

LAUWERS Pierre

Wommel 22/08/1914

2e Karabiniers-
Cyclisten

in 1933 in actieve
dienst bij Transmissie
Vilvoorde

10e Linie SM 2e klas

+ Boninne, graf nr. 5
(BMB M0026)

LAUWERS Pierre

LAUWERS Pierre François

12/02/1892 Kontich
, zoon van
Joseph
Frans
Lauwers en

27/08/1917 Montp
ellier Linie

1e Jagers te
paard 1e wacht-
meester

7 frontstrepen BVK

115 / 975

KMLK

Maria De Vos⁵⁷³

LAUWERS Pierre F 		Eppegem	5e Regiment Artillerie	soldaat		3 frontstrepen	BVK
LAUWERS Pierre F E		Brussel	11e Linie	Korporaal		8 frontstrepen	BVK
LAUWERS Pierre L		Vorst	2e Karabiniers	sergeant		5 frontstrepen	BVK
LAUWERS Pierre L	29/01/1895	Turnhout	Linie		116 / 290 3		KMLK
		Beigem - Humbeek	12e Artillerie	soldaat		8 frontstrepen	BVK

LAUWERS Pieter L 							
LAUWERS Raymond			2e Regiment Zware Artillerie			Vermeld in Frankrijk	
LAUWERS René H L M G	17/04/1867	Leuven		Officieren	/ 12388		KMLK
LAUWERS Theodoor M		Hoboken	18e Linie	soldaat		8 frontstrepen	BVK

⁵⁷³ Zie gezinsreconstructies Rumst, [RUMst XVI – 1517].

09/03/1891 Antwerpen

2/11/1915

12e Linie

SM 2e klas

± Altengrabow (D)
(krijgsgevangenenkerk
hof, graf nr. 243);
BIBO Schoonselhof
1926⁵⁷⁴

LAUWERS Theophile

LAUWERS Théophile I

02/08/1898 Gent

Linie

116 / 538
4

KMLK

LAUWERS Victor

Willebroek

14e Linie

soldaat

6 frontstrepen

BVK

LAUWERS Victor J

07/04/1890 Baasrode

Jagers te voet

126 / 211
9

KMLK

LAUWERS William⁵⁷⁵

militair
gouverneur van
Oost- en West-
Vlaanderen in
1914 (met de
rang van
generaal-majoor)

Luitenant-
generaal

⁵⁷⁴ Melding Annemie Havermans 8 februari 2014: "Ik kan u melden dat hij begraven is op Schoonselhof, op een speciaal perkje naast het groot ereperk genaamd BIBO, waar Belgen in buitenland gestorven werden samengebracht. Hij werd er begraven in 1926."

⁵⁷⁵ O.m. in de revue internationale de l'histoire militaire werd zijn naam gespeld als Guillaume Lauwens. Hij is een nakomeling van onze voorouders te Hombeek. Generaal-majoor William Lauwers werd vermeld bij het Militair Gerechtshof te Antwerpen, naar aanleiding van een klacht van de (overigens vaak omstreden) auditeur-generaal baron Durutte, omdat de generaal-majoor in oorlogstijd zijn stelling of post zou hebben verlaten "pour pouvoir à sa propre sécurité". In een arrest van 12 september 1914, werd William Lauwers hiervan vrijgesproken.

Wespelaar

14e Linie

5 frontstreden

BVK

LAUWERS Xavier F

LAUWERS Yvo Leopold

Waterloo

7/03/1918

4e Lansiers, 1e
groep, 3e
eskadron

SOV 2e
klas

± Port Villiez,
departement Yvelines,
FR

VAN PRAET Désiré	28/01/1883	Buggenhout	S.C.F.C.	/ 1851	6033121	KMLK-DT ⁵⁷⁶
VAN PRAET Etienne F.	09/10/1881	Niel	Linie	/ 51140	6033292	KMLK-DT
VAN PRAET François	02/03/1879	Zulte	Jagers te voet	/ 47061	6033429	KMLK-DT
VAN PRAET Hector M.	29/10/1886	Boezinge	Zware Artillerie	/ 9278	6033540	KMLK-DT
VAN PRAET Jean	14/03/1885	Antwerpen	Huptroepen Genie – Hulp tropen genie (T.A.G.)	/ 207114 2	6033732	KMLK-DT
VAN PRAET Jérôme	12/10/1885	Woumen	Vervoerscorps	/ 4747	6033725	KMLK-DT
VAN PRAET Joseph	23/11/1877	Antwerpen	S.C.F.C.		6033088	KMLK-DT
VAN PRAET Jules P.	09/01/1884	Kruishoutem	Linie	/ 67085	6033724	KMLK-DT
VAN PRAET Pierre	02/12/1881	Opdorp	Linie	/ 51004	6033294	KMLK-DT
VAN PRAET Roger M. J. W.	22/02/1887	Antwerpen	Vertalerscorps	/ 218	6163102	KMLK-DT
VAN PRAET Auguste R.	13/09/1888	Nokere	Jagers te voet	/ 51499	6162874	KMLK-DT
VAN PRAET César	14/11/1888	Baasrode	Zware Artillerie	/ 1832	6047955	KMLK-DT
VAN PRAET Désiré L.	18/09/1885	Antwerpen	Huptroepen (T.A.S.I.)	/ 197130 06	6162873	KMLK-DT
VAN PRAET François	29/04/1887	Tisselt	Vervoerscorps	/ 1155	6163115	KMLK-DT
VAN PRAET François L.	15/11/1885	Leest	Genie	/ 1189	6163116	KMLK-DT
VAN PRAET Frédéric A.	15/01/1880	Kruishoutem	Linie	/ 111537	6163117	KMLK-DT

18

⁵⁷⁶ Meldingen van militairen - Koninklijk museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, dossiers Troep

VAN PRAET Frédéric A.	24/05/1887	St André	Linie	/ 124167 8	6163118	KMLK-DT
VAN PRAET Henri L.	23/05/1887	Borgerhout	Vervoerscorps	/ 190352 0	6163119	KMLK-DT
VAN PRAET Jan F.	29/09/1878	Humbeek	Linie	/ 108484 76	6163120	KMLK-DT
VAN PRAET Jean B.	04/06/1868	Hamme	Gidsen	/ 3860	6161913	KMLK-DT
VAN PRAET Jean B.	25/07/1886	Lebbeke	Linie	/ 103533 48	6167032	KMLK-DT
VAN PRAET Julien A.	22/07/1886	Bekegem (Ichtegem)	Artillerie	/ 1913	6163121	KMLK-DT
VAN PRAET Léon E.	01/11/1885	Charleville (Fr)			6167033	KMLK-DT
VAN PRAET Léon F.	03/08/1881	Bekegem (Ichtegem)	Linie	/ 112502 02	6163122	KMLK-DT
VAN PRAET Omer	28/11/1884	Leerbeck	Huptroepen (T.A.S.S.)	/ 12843	6163123	KMLK-DT
VAN PRAET Pierre	16/02/1877	Niel	Linie	/ 107535 19	6163124	KMLK-DT
VAN PRAET Pierre J.	01/12/1885	Nieuwenrode	Linie	/ 110537 12	6167034	KMLK-DT
VIVIJS Henri	26/01/1889	Tisselt	Linie	115 / 202 2		KMLK-DT

1914-1918 – Belgische officieren “gesneuveld voor het vaderland”

(Antwerpen)

Kapitein- commandant Edmond *Marie Joseph* Lauwers diende bij het 13e Linie (in onderhoud bij C.I. n° 3), en was kapitein-commandant bij het 18e Linie. Hij werd geboren op 18 december 1874 te Antwerpen. Hij ontving de Orde van Leopold en het Oorlogskruis.

Op 24 augustus 1914 raakte hij gewond te Warrant en "*gaf blijk van briljante militaire kwaliteiten*". Hij raakte gewond te Veurne en overleed aan zijn verwondingen op 10 januari 1919. Hij werd begraven in De Panne.

Onderluitenant Paul *Gustave Marie Joseph Corneille* Lauwers werd geboren op 19 maart 1895 te Antwerpen. Hij diende in het 5^e Linie en ontving de Orde van Leopold en het Oorlogskruis. Hij "*nam schitterend deel aan alle oorlogsoperaties*". Tijdens het grote offensief van Vlaanderen, sneuvelde hij onder Duits mitrailleurvuur te Ouckene op 14 oktober 1918. Hij werd begraven te Moorslede.

1915 - Marie Lauwers vindt de buit van de Duitse invallers (Hombeek)

Marie Lauwers was meid bij juffrouw Moyson, en met andere dorpsbewoners van Hombeek op de vlucht geslagen voor de naderende Duitse troepen bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

Aan de vlucht gingen enkele afgrijselijke gebeurtenissen vooraf waarover in Hombeek druk werd gesproken. Eerder, eind augustus, werd al slag geleverd te Zemst en te Hofstade. Daar werden huizen in brand gestoken, en naar verluide werd de smid in zijn huis opgesloten en levend verbrand. Mensen waren er op de vlucht geslagen naar Klein-Willebroek. Sommigen kwamen via Antwerpen in Nederland terecht.

Op 3 september 1914 werden in de Zenne bij Hombeek drie lijken gevonden van soldaten van de 2e Linie. Vermoedelijk waren ze verdronken tijdens de slag te Eppegem of te Weerde. Twee lijken werden begraven op de dijk terwijl het Duitse geschut hevig bulderde. Het derde lijk moest men laten liggen omdat het geschut zo hevig was. Het was 's anderdaags afgedreven met de vloed.

Een week later, op 10 september, vond met in de voormiddag nog een soldaat van het 2e Linie. De secretaris van Hombeek, die elke morgen van Willebroek terugkeerde, stelde met sluiswachter Staf

Smets vast dat de ogen waren uitgestoken en dat er een koord in de mond zat die aan het achterhoofd was toegesnoerd. De Duitsers werden daarna voor een korte tijd teruggedrongen tot Brussel.

E.H. De Bruyn, de pastoor van Hombeek, keerde terug op 15 september, en de nonnen op de 19e. Een week later stroomde het dorp vol Belgische soldaten. Een Engels kanon werd opgesteld tussen Hombeek en Leest en beschoot de Duitse voorposten. Soldaten van het 2e Linie werden ingekwartierd bij de boeren, in de jongensschool en in het patronaat. Op 27 september beantwoordden Duitse kanonnen het Belgisch geschut (opgesteld in het Molenveld) en raakten daarbij de kerk. Voor het doksaal vond een ontploffing plaats. Het volk vluchtte het dorp uit onder het bombardement, meestal langs de Zennedijk naar Leest, Heffen en verder. Omstreeks 14.30 uur werd Marie-Louise Vekemans gedood door schrapnel die neersloeg op de Zennedijk. De paniek was groot. Er ging het verhaal van een vrouw "*Sie van Lekker*" die in haar onderrok met zondagse hoed over de dijk liep. Terwijl het Duitse bombardement voortduurde tot laat in de avond, en ook Mechelen onder vuur kwam te liggen, maakten de Duitsers loopgraven in de velden tussen de Dries en de Laar. Op 28 september omstreeks 3 uur 's morgens zouden de laatste Belgische soldaten Hombeek verlaten. Zij verlieten hun stellingen - loopgraven aan de spoorweg. Rond 5 uur kwamen de Duitsers aan, aan het huis Tersago in de Bankstraat, en om 8 uur werd het station van het Heike bezet. Diezelfde voormiddag stichtten zij brand in het huis van Gust Jacobs in de Bankstraat, en 's middags in de molen van De Keirsmaecker op de steenweg naar Leest.

Zeer weinig inwoners waren in Hombeek gebleven. De Duitsers kampeerden in de velden tussen de Kapellebaan en de Diepestraat achter de hoven van juffrouw Theresa Moyson en dokter Jaak Van Assche. De velden stonden vol kanonnen en wagens. Een lange stoet Duitsers trok door het dorp van Hombeek naar Kapelle-op-den-Bos gedurende twee dagen en nachten. Zij voerden pakken en zakken gestolen huisraad mee, meubelen en koeien. Volgens ooggetuigen vroegen zij overmoedig of het nog ver was naar Parijs.

Toen Marie op 17 oktober 1914 terugkeerde van de vlucht, vond zij in het huis van haar meesteres (waar Duitse officieren hadden verbleven) in een kast het zilverwerk van de kerk. Daar was een ciborie bij gevuld met geconsacreerde hosties. Zij raapte naar verluide haastig alles bij elkaar en stak het in een koffer met het idee deze in de grond te verbergen.

Afbeelding: de Sint-Martinuskerk in Hombeek. Het nabije Leest had een Sint-Niklaaskerk. Beide heiligen hebben hun aanhangers, met de typische Sinterklaas en Sint-Maartensvieringen⁵⁷⁷

Op 20 oktober keerden de nonnen terug en pastoor De Bruyn, die naar Nederland was gevlucht. De schade in de kerk werd opgemeten: heiligenbeelden van de H. Gerardus Majella en van H. Franciscus waren verbrijzeld, de kruisweg was beschadigd, stoelen, doksaal, deuren en meubels waren doorboord door kleine loden ballen, de stoelen waren stuk geslagen, de deur van de brandkast achter het altaar met geweld ingebeukt en weggerukt, het tabernakel, de biechtstoelen en zijaltaren opengebrouwen, en 16 geschilderde glasramen waren uitgeslagen en andere zwaar beschadigd. Een zelfde ravage vond met op en rond de pastorie, die 7 of 8 bommen kreeg te verduren en die ook was geplunderd. De hof was bezaaid met lege wijnflessen, meubelen waren moedwillig beschadigd en de deuren hadden Duitse opschriften in krijt van soldaten die er waren ingekwartierd geweest. Ook het klooster was geplunderd, deels om de loopgraven te versterken, deels moedwillig beschadigd: schoolmeubilair, boeken en schoolgerief, landkaarten uitgesneden, de prenten van de "*Gewijde Geschiedenis*" doornageld.

⁵⁷⁷ © Foto's Hombeek uit private collectie.

1915 - Het gezin Van Campenhout-Lauwens verloor have en goed (Kapelle-op-den-Bos)

De Erfgoedcel Kapelle-op-den-Bos publiceerde in het najaar 2009 een prachtig boek “Drie Kleine Dorpen in een Grote Oorlog”⁵⁷⁸. Een pareltje van lokale geschiedenis, boeiend geschreven en rijkelijk geïllustreerd. De gepassioneerde genealoog gaat meteen op zoek naar aanknopingspunten met de voorouders uit de streek – de ‘kleine dorpen’ waarover sprake zijn Kapelle-op-den-Bos, Nieuwenrode en Ramsdonk – en mijn oog viel meteen op een foto van de familie Van Campenhout-Lauwens uit Nieuwenrode, een kroostrijk gezin dat in 1915 poseerde voor hun noodwoning, opgetrokken uit stro.

Op de bladzijde ernaast prijkt een kopie van de *Personal Ausweis* van Marie Constance Lauwens . De Duitsers hadden het toen voor het zeggen in de streek, en het huis van de familie was niet gespaard gebleven tijdens de schermutselingen tijdens de aftocht van het Belgische leger.

Marie Constance Lauwens huwde op 29 november 1894 in Ramsdonk met Domien Van Campenhout. Marie Constance was een dochter van Hendrik Lauwens en Marie-Anne Segers, geboren op 12 december 1874 in Tisselt als jongere zus van mijn overgrootvader Jan Frans Lauwens . Het gezin Van Campenhout-Lauwens was kroostrijk en telde 14 kinderen. Het veertiende kind Louis Albert, werd geboren in oktober 1917 en kreeg zoals heel wat jongens in het dorp de naam mee van koning Albert I. Marie Constance overleed 6 maanden na de geboorte van “Alberreke”.

In november 1914 waren meer dan 230 huizen vernield in de omgeving van Kapelle-op-den-Bos en waren 700 inwoners afhankelijk van bijstand van het Weldadigheidsbureel. De komende jaren diende de gemeente in te springen bij de bevoorrading van aardappelen, kolen, zaaisel, groeten, vruchten en andere levensmiddelen zoals vlees voor soep, voor kleding, linnen en schoeisel. In Ramsdonk bleef het nog enigszins rustig tijdens de oorlog, al waren er ook huizen vernield en er vielen ook slachtoffers te betreuren.

Het Duitse uur

De Duitsers waren in oktober 1914 te Kapelle-op-den-Bos aangekomen en voerden al snel het “Duitse uur” (zomeruur) in dat een uur afweek van de “Belgische” tijd. De uurregeling werd de speelbal van de posities van de legers. In november 1914 werd de klok een uur later gezet, in april 1916 kwam er nog een uur bij, in september ging er weer een uur af, in april 1917 kwam er weer een uur bij, en in september datzelfde jaar ging er weer een uur af.

Personal-Ausweis N° 354
Eenzelvigheidsbewijs N^o - Certificat d'identité N^o

1. Name *Lauwens, Marie Constance, vrouwe van Campenhout*
falls verh. Frau od. Witwa; Mädchenname (geboren): *Lauwens*
nom, patronyme ou nom de naissance (geborene) pour les femmes mariées ou veuves: nom de jeune fille.

2. Eigenhändige Unterschrift *M. Lauwens*
Signature personnelle.

3. Staatsangehörigkeit *Belg.*
Nationalité - Nationality.

4. Geboren am *12-12-1874* Geburtsort *Tisselt*
Geburtsort - Lieu de naissance.

5. Beruf *Nieuwenrode* 6. Größe 1 Meter 60 Centimeter
Profession - Residence. Grösse-Taille: 1 Meter 60 Centimeter.

7. Adresse am Aufenthaltsort *Nieuwenrode* Strasse *Marktstraat 4*
Wohnplatz - Residence. Strasse - Rue.

8. Wann ist der Antragsteller zuletzt in die Aufenthaltsgemeinde eingezogen? *1894*
Wann hat er zuletzt in die Gemeinde eingezogen? (Date of last entry into the commune).

9. Von welchem Orte ist Antragsteller eingezogen? *Ramsdonk*
Eli quelle commune le requérant est entré? (From which commune did he enter?).

10. Wohnsitzgemeinde *Nieuwenrode* Adresse *Marktstraat 4*
Commune de résidence - Domicile légal. Strasse - Rue.

11. Zuständige Passenirale *Ramsdonk*
Bureau des passeports compétent.

12. Auf Grund welcher Legitimation ist der Personalausweis ausgestellt? *Belg. Königsgesetz*
Sur quelles pièces justificatives le certificat est-il délivré?

13. Bescheinigung zweier Zeugen. 1. *geb. behend* Wohnung *Ramsdonk*
Attestation de deux témoins. 2. *geb. behend* Wohnung *Ramsdonk*

Abstellungsamt *Nieuwenrode* Datum *4 nov. 1914*
Affectation - Date.

Unterschrift des Beamten: *Lucy Solste*
Signature de l'employé.

VERMERK: Het bijhouden van dit document is verplicht. - Avis important au dos.

⁵⁷⁸ Bron: “Drie Kleine Dorpen in een Grote Oorlog”, Erfgoedcel Kapelle-op-den-Bos, Leleu Group Brussegem, D/2009/12.110/1.

Hetzelfde scenario herhaalde zich in april en september 1918 in bezet België, tot op 11 november 1918 het uur weer naar "Belgische" (Franse) tijd werd teruggezet.

Afbeelding: De "Personal Ausweis" van Marie Constance Lauwens, verstrekt door de Duitse bezetter in 1915⁵⁷⁹.

Omdat de bevolking metalen muntstukken begon op te potten, zag de Nationale Bank zich genoodzaakt om al in augustus 1914 biljetten van 1 en 2 frank in omloop te brengen. Wegens het geldtekort

begonnen sommige steden en gemeenten daarnaast eigen biljetten uit te geven – en was het nodig om overeenkomsten te sluiten met omliggende gemeenten. Soms werden munten geslagen, ijzer met een koperen legering, en met de schaarste in metalen kwamen zelfs kartonnen munten in omloop. De Belgische postzegels werden, naast enkele uitgiften ten voordele van het Rode Kruis, gedrukt in Engeland, in bezet gebied vervangen door Duitse met opdruk "Belgien". Het gebruik van Belgische postzegels werd uiteraard verboden in bezet gebied. Bovendien was het niet toegestaan om de enveloppen dicht te kleven. Alle briefwisseling werd aan een controle onderworpen via *Postprüfungsstellen* of bureaus voor postgoedkeuring.

Afbeeldingen boven: rantsoenbonnen uit de eerste wereldoorlog

Foto: Het gezin Van Campenhout-Lauwens poseerde voor hun noodwoning in Nieuwenrode in 1915. Marie Constance zou de ontberingen van de oorlog niet overleven. Zij overleed in het laatste oorlogsjaar.

Het omgekeerde zagen we gebeuren bij de bezetting van het Duitse Rijnland door het Belgische leger, in 1919-1920. Daar kwamen Belgische postzegels in omloop met de opdruk "Allemagne/Duitschland".

Afbeeldingen: postzegels uit het door Duitsland bezette België tijdens de eerste wereldoorlog en onderaan postzegels uit het door België bezette Duitsland na de eerste wereldoorlog

⁵⁷⁹ (c) alle afbeeldingen uit private collecties (originelen onder Publiek Domein 1914-1918, met bijzondere dank aan de Erfgoedcel Kapelle-op-den-Bos).

Soldaten aan het front verstuurd hun post vaak via een tussenpersoon in een neutraal land als Nederland of Zwitserland. De post van Vlaamstaligen naar Nederlandse *oorlogsmeters* (tussenpersonen) werd bovendien vaak gecensureerd door de hogere Franstalige Belgische legerleiding die de taal niet machtig was en vreesde voor *Flamingantisme*. De knagende onzekerheid over familieleden betekende een onmiskenbare psychologische druk voor de frontsoldaten.

In september 1914 waren er in bezet gebied door de Duitse opeisingen van voedselvoorraden heel wat behoeftigen, en al gauw zagen hulpcomités het levenslicht. Mensen konden om de 14 dagen bij de plaatselijke comiteit, die afhing van de nationale comiteit van Asse en Vilvoorde, een rantsoen afhalen dat de basisbehoeften moest dekken en dat veelal bestond uit vet of spek, rijst en maïs, en koffie, cacao, bonen, erwten of zeep. Niet dus, en dus ontstond er naast de plaatselijke handel, bv. bij de boeren, ook een zwarte markt.

Smokkel zoals in aardappelen, boter en graan, en stroperij werden schering en inslag, en vooral de winter van 1916-1917 was hard om te dragen. Sommige boeren verkochten hun goederen liever op de zwarte markt tegen woekerprijzen en er waren aardig wat meldingen van diefstal, zoals van Brusselaars die 's nachts de velden roofden.

Hulpagenten werden aangesteld om de oogsten te bewaken, zoals Peter Lauwens , geboren in 1883 te Brussel en woonachtig in Nieuwenrode waar hij dienst deed met een witte armband om voorzien van het gemeentezegel, een kepie met veldwachter allures, een stevige stok en een Mechelse scheper. Het gegeven dat de Duitse bezetter strenge sancties oplegde aan de gemeenten wanneer smokkel werd vastgesteld, was hier niet vreemd aan. Nieuwenrode telde in 1917 al vijf hulpagenten. Ook Duitse soldaten liepen wacht en aarzelden niet met scherp te schieten op stroppers⁵⁸⁰.

De scholen bedeeden dagelijkse *schoolsoep* voor hun leerlingen. Brood werd massaal ingevoerd, vooral uit Nederland. Voor de verwarming was men vooral afhankelijk van kolen. De prijzen rezen de pan uit, en ook deze werden gerantsoeneerd door de bezetters. De toestand verslechterde naarmate de oorlog bleef duren, en de "onbeperkte duikbotenoorlog" deed daar beslist geen goed aan – de Duitse U-boten kregen de opdracht om elk vijandig schip te torpederen, militair of niet.

Afbeeldingen: Zilveren en gouden Belgische munten en (links) papieren "noodgeld" uit Vilvoorde uit 1912-1914. De munten werden bij het uitbreken van de oorlog opgepot, waardoor de overheid "noodgeld" moest uitgeven.

⁵⁸⁰ Nieuwenrodenaar Frans Doms werd op 7 augustus 1915 neergeschoten door een Duitse soldaat terwijl hij naar verluidt aan het stropen was cf. L. De Bondt en F. Halleman in "*Londerzeel en Noordwest-Brabant*", 2008.

Tijdens de bezetting was er niet veel ruimte voor ontspanning. In Nieuwenrode werd in augustus 1914 al de jaarlijkse kermis van half oogst afgeblazen, in 1915 gold de avondklok, en ook in 1917, zij het dan vanaf middernacht. De toelagen voor muziekmaatschappijen werden stopgezet, en carnavalsvieringen waren uit den boze. Men trok naar omliggende gemeenten als Willebroek, Londerzeel of Steenhuffel waar bals en cinema nog wel werden toegelaten door de Duitse overheid. Op de draaiorgels in herbergen werden taksen geheven, en danszalen als het *Alhambra* en de *Alcazar* in Kapelle-op-den-Bos waren vernield. Er werd wel gevoetbald en de bibliotheken bleven boeken uitlenen.

Tijdens de strenge winter van 1917 vroomde de vaart toe en er werd geschaatst. De Duitse bezetting introduceerde ook de kerstboom in onze contreien, al weigerden heel wat mensen na de oorlog principieel om een boom te zetten. Als versiering van de kerstboom werden tijdens de oorlog ondermeer papertjes van chocolade en kaarsjes gebruikt.

Tijdens de oorlogsjaren leefde de smokkel op tussen het neutrale Nederland en het bezette België. In Breda zijn er enkele vonnissen bekend naar aanleiding van verboden vervoer of smokkel tegen ene L. Lauwers (1916) en C. Lauwers (1917). Verdere details ontbreken. Vermoedelijk ging het om inwoners uit Noord-Brabant⁵⁸¹.

1916 - “Plots gestorven terwijl zij een kieken in de oven stak” (Wielsbeke)

Julie Lauwers overleed onverwacht op 2 september 1916 te Wielsbeke “terwijl zij een kieken in de oven stak”⁵⁸². Julie Lauwers was toen 69 jaar. Julie was geboren op 22 maart 1847 te Aarsele, een deelgemeente van Tielt, als dochter van Ivo Lauwers en Christine De Coen. Zij was op 3 mei 1877 in haar geboortedorp gehuwd met Jan De Clerck en het gezin woonde te Sint-Baafs-Vijve, een deelgemeente van Wielsbeke. Haar man was er gemeenteraadslid geweest en was vereerd met de burgermedaille Eerste Klas en de herinneringsmedaille van de regering van Z.M. Koning Leopold II⁵⁸³. Julie was toen al een tijd niet te best. Zij leed aan uremie, een bloedvergiftiging van de nieren, en stierf aan een beroerte.

Het koppel was gehuwd te Aarsele in 1877, en na de plechtigheid op het gemeentehuis werd het huwelijk ingezegend in de Sint-Martinuskerk van Aarsele.

Op het gemeentehuis waren Edouard De Clerck, toen 44 jaar en deurwaarder te Oostrozebeke met zijn broer Henri, toen een 39-jarige koopman, samen met Henri Lauwers, 22-jarige broer van Julie, en Victor De Coen, een 57-jarige nonkel van de bruid die rentenierde, getuigen geweest. In de kerk trad broer Henri Lauwers samen met Victoria De Coen, een tante van de bruid langs moeders kant, op als getuige. Het koppel maakte een huwelijkscontract op bij notaris meester Wito te Aarsele. Na het huwelijk ging het koppel naar de “*Hoeve Vervaeke*” te Sint-Baafs-Vijve.

Huwelijksreizen waren toen nog niet aan de orde, en het werk wachtte. Molenaar Henri Vanhoutte, in eerste huwelijk getrouwd met Louise Lauwers, een tante van Julie, had het huwelijk geregeld en hij was daarmee niet aan zijn proefstuk toe. Naar verluid had hij ook het huwelijk van Marie Lauwers met Henri Lambrecht bedisseld.

Het gezin had 9 kinderen:

⁵⁸¹ Brabants Historisch Documentatie Centrum, Nederland

⁵⁸² Kroniek van de familie De Clerck van D’Hooie, blz. 259.

⁵⁸³ Toegekend volgens het KB van 4 december 1906.

- De oudsten waren Jules, in 1908 te Hooglede gehuwd met Alida Delannoy, en
- Christine, gehuwd met Hippolyte Delessie uit Otegem,
- hun zoon Hector Delessie was priester – hij zou om het leven komen in een tragisch verkeersongeval toen hij met zijn bromfiets de grote baan van Sint-Baafs-Vijve naar Oostrozebeke overstak op 16 juli 1958 en door een auto werd gegrepen die uit dezelfde richting kwam -,
- dochter Romanie was in het klooster getreden bij de Zusters van Liefde te Kuurne, geprofest in 1902 waarbij zij de naam *zuster Idesbalde* had aangenomen,
- Jos De Clerck was te Waregem gehuwd met Irma Verhelst,
- Marie De Clerck, die enkele jaren eerder overleden was op 27 mei 1913⁵⁸⁴,
- Modest De Clerck,
- Louisa De Clerck ⁵⁸⁵, Anna De Clerck, die te Wielsbeke was gehuwd met paardenkweker Achiel Delannoy.

Afbeelding: de Sint-Martinuskerk van Aarsele. Aarsele was tot in 1977 een zelfstandige gemeente. Het ging met de gehuchten Kandegem en Schuiferskapelle op in de fusie Groot-Tielt. De Kerk werd in 1912 heropgebouwd in neogotische stijl met een achthoekige vroeg gotische toren⁵⁸⁶.

Afbeelding: de vermelde "*hoeve Vervaecke*", is opgenomen in het bouwkundig erfgoed van Meulebeke in 2007-2008, een hoeve met drie volumes in U-vorm omheen het erf.

Het huidige woonhuis en de parallelle stal dateren van 1937-1938; de schuur is naar verluid na brand grotendeels herbouwd in 1941.

Aan de straat bevindt zich een mijtervormige nis waarin een beeldje van O.-L.-Vrouw van Lourdes prijkt.

⁵⁸⁴ Overleden enkele maanden voor haar priester broer op 27 februari 1958 te Kortrijk.

⁵⁸⁵ Die bij haar broer pastoor inwoonde tot haar overlijden op 8 oktober 1945.

⁵⁸⁶ Foto's uit private collectie en inventaris bouwkundig erfgoed (c) Benjamin Boone, 2007.

1917 - Belgen in het Amerikaanse leger

In het Amerikaanse leger tijdens de "Grote Oorlog" vonden we aardig wat Vlaamse soldaten terug.

- Lauwers Albert, geboren op 21 maart 1890 te Borgerhout, BE, genaturaliseerd met woonplaats New Haven, Connecticut, V.S., nam dienst op 3 juni 1917. Was van beroep sigarenmaker, beschreven als "blauwe ogen, donker haar, kort en gezet van figuur", ingeschreven op de rol als nr. 1561911.
- Lauwers Alfons, geboren op 25 juni 1899, Amerikaans staatsburger, verwante genoteerd Chris Van Buren, te Hancock, Ohio, ingeschreven op 12 september 1918 op de rol met volgnr. 1832244, beschreven als "gemiddeld gebouwd, blauwe ogen, lichtkleurig haar".
- Lauwers Gabriel Adolph, geboren op 18 april 1900 te België, erkend vreemdeling (niet-genaturaliseerde), te Sebastian, Arkansas, V.S., ingeschreven op de rol op 12 september 1918 met volgnr. 1530580, beschreven als "groot van gestalte, gemiddeld gebouwd, blauwe ogen en bruin haar". Hij was mijnwerker en was gehuwd met Viola Vander Hoogen.
- Lauwers Henry Joe, geboren op 20 juli 1900 te België, erkend vreemdeling (niet-genaturaliseerde), genoteerde verwante Chris Van Buren, ingeschreven op 12 september 1918 te Hancock, Ohio, V.S. met volgnr. 1832244. Hij was werkman bij *North Western Gaz Company*, Ohio, gehuwd met Pauline Le Bouver (?), beschreven als "gemiddelde grootte, gezet gebouwd, bruine ogen en donkerbruin haar".
- Lauwers Henry Pierre, geboren op 5 februari 1880 te België, erkend vreemdeling (niet-genaturaliseerde), wonend te Detroit, ingeschreven op 12 september 1918 te Detroit, Wayne County, Michigan, V.S., op de rol met volgnr. 2032448. Hij werkte als arbeider bij de *Frederick Steam Company*, als nauwste familielid werd August Lauwers vermeld, beschreven als "gedrongen van gestalte, grijze ogen, zwart haar".
- Lauwers Ivo, geboren op 5 mei 1884 te België, erkend vreemdeling (niet-genaturaliseerde), ingeschreven te Kane, Illinois, V.S. op 12 september 1918 op de rol met volgnr. 1613541. Hij was van beroep lasser te Moline, St.-Charles, Illinois, gehuwd met Alida Van Damme, en werd beschreven als "groot van gestalte, gemiddelde bouw, blauwe ogen en zwart haar" [ook vermeld in de volkstelling van 1920].
- Lauwers Joshua Joseph, geboren op 8 december 1884 te België, erkend vreemdeling (niet-genaturaliseerde), ingeschreven te Wheatland, Montana, met volgnr. 1711531. Hij was landbouwer, gehuwd met Mary Lamertijn (?), te Montana, beschreven als "gemiddelde grootte, gemiddeld gebouwd, blauwe ogen en blond haar".
- Lauwers Maurice ('Morris'), geboren op 19 januari 1891 te Zuydschote (Ieper), West-Vlaanderen, België, wonend te Center Hill Florida, nam dienst op 5 juni 1917 te Sumter, Florida, ingeschreven op de rol met volgnr. 1556928 (*Civilian Draft registration*). Hij was landbouwer, beschreven als "groot van gestalte, slank, blauwe ogen en licht haar". Hij was op 19 april 1913 met de SS Lapland aangekomen te New York vanuit België.
- Lauwers Peter, geboren op 8 november 1875, wonend 314 1st Street, Brooklyn, ingeschreven te Brooklyn, Kings, V.S. met volgnr. 1754394.

(c) Foto US Army soldiers uit private collectie (origineel onder Publiek Domein, 1918).

1918 - Isabelle Lauwens, geboren te Londen tijdens de 'Grote Oorlog'

Isabelle Lauwens 🇧🇪 werd geboren op 19 maart 1918 te Londen, GB, als dochter van Jan Baptist Lauwens 🇧🇪 en Julia Pittois. Haar ouders hadden elkaar vermoedelijk leren kennen tijdens de vlucht naar Engeland. Jan Baptist Lauwens was geboren op 30 april 1892 te Mechelen als zoon van Fernand Lauwens 🇧🇪 en Marie Brits. Hij was dokwerker en 22 jaar oud toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak.

Julia Pittois werd geboren op 4 augustus 1900 te Mechelen en was 14 bij het uitbreken van de oorlog. Zij was net geen achttien jaar oud toen zij beviel van Isabella. Julia en Jan Baptist huwden na de oorlog op 5 mei 1919 te Mechelen. Daar werden nog enkele kinderen geboren, Fernand in 1920, en Rosalie in 1921.

Afbeelding: prentbriefkaart van Londen, 1918 – © uit private collectie (origineel onder Publiek Domein, 1918).

1918 - Karel Lauwers, kunstenaar en soldaat

Over het leven en werk van Karel Lauwers verscheen een boek "Karel Lauwers, kunstenaar en soldaat" in de reeks "Oorlogsgetuigen", bekroond met de Museumprijs van het jaar 2000 (Prijs van de Raad van Europa)⁵⁸⁷.

Lauwers Karel Jan Lucien, een jong Antwerps kunstenaar, sneuvelde op 15 oktober 1918, nog voor hij enige naam voor zichzelf kon verwerven. Hij was soldaatseiner in het Belgisch leger (12e Linie, 1e Compagnie) vanaf de eerste oorlogsdag en sneuvelde tijdens de laatste belangrijke actie van zijn eenheid.

Hij werd begraven te Lendeledede op het gemeentelijk kerkhof, graf nr. 33. Karel Lauwers werd geboren op 29 december 1892 te Antwerpen als zoon van Jan Lauwers en Caroline Mersveldt.

Karels vriend Jan Karel Segers, moest Karels overlijden melden aan de familie. Hij belde aan en Karels zus Jeanne deed open... Enkele jaren later huwden zij. Een andere zus van Karel, Irma, huwde de latere burgemeester Craeybeckx van Antwerpen.

⁵⁸⁷ "Karel Lauwers, soldaat & kunstenaar", uitgeverij De Klaproos, ISBN 90-5508-046-2. (c) Foto's uit private collectie met dank aan Uitgeverij De Klaproos (Origineel onder Publiek Domein Karel Lauwers, 1918)

1919 - Belgische soldaten in het Britse leger

Foto : Britse soldaten aan het Westelijk front, januari 1916⁵⁸⁸

Er was een vermelding van F. Lauwers uit Sint-Gillis die diende als Belgische vrijwilliger in het Britse leger in Frankrijk⁵⁸⁹.

Heel wat Belgische burgers hadden de vlucht genomen naar Engeland, sommigen hadden er al voor de oorlog een bestaan uitgebouwd. De Belgische vrijwilligers die zich aansloten bij het geallieerde leger in Engeland dienden onder Douglas Haig. Zij werden een vaak vergeten deel van de geschiedenis.

Lijsten van de vrijwilligers werden onder meer gepost in de *Londen Gazette*.

Kaart: de frontlinie in België en Frankrijk, 1915-1916.

Het “Von Schlieffenplan” hield echter in dat Frankrijk via België zou worden aangevallen, en dat maakte een Engelse neutrale houding onmogelijk. Engeland had zich immers geëngageerd om de Belgische neutraliteit te verdedigen. Na de Duitse inval volgde een Engels ultimatum, en toen dat door de Duitse overheid werd genegeerd, volgde de oorlogsverklaring van Engeland.

⁵⁸⁸ Kaart frontlinie onder Publiek Domein, The History Department of the Military Academy te West Point, USA, 1915-1916 – Foto Luitenant Johan Warwick Brooke, januari 1917 onder Publiek Domein, Ministry of Information, First World War Official Collection (Bron: Wikimedia).

⁵⁸⁹ In Sectie 1. Zie *Londen Gazette* van 26 augustus 1919 en een mededeling van het War Office van 29 augustus 1919: « The names of the undermentioned are to be added to those brought to notice for distinguished and gallant services and devotion to duty by Field Marshal Sir Douglas Haig, K.T., G.C.B., G.C.V.O., K.C.I.E., Commander-in-Chief of the British Armies in France, in his dispatch of the 8th November, 1918.” De lijst van vrijwilligers werd gepost in de bijlagen van de *Londen Gazette* op 20, 23, 27, 28, 30 en 31st december, 1918, nrs. 31077, 31080, 31083, 31085, 31088, & 31089.

In België liep het front vier jaar door West-Vlaanderen, van de duinen en stranden in Nieuwpoort langs de IJzer over Diksmuide, via het kanaal Ieper-IJzer, met een oostelijke “Ieper-“boog. Aanvankelijk ging de Duitse politiek er van uit dat Engeland neutraal zou blijven.

De meeste beruchte confrontaties zijn allicht die aan de Marne, rond Ieper, en de offensieven in het voorjaar en de herfst in Artois / Artesië.

Loopgraven als modderige geulen, prikkeldraad en landmijnen, onhygiënische omstandigheden en ratten, de afschuwelijke tol van massavernietigingswapens als artillerie bombardementen, mitrailleurs, mosterdgas, de grote klaprozen die bloeiden in het niemandsland ... ze waren collectief in het geheugen gegrift van deze en volgende generaties. Eenzaamheid, eentonigheid, uitzichtloos, permanente angst, de doden en verminkten, lieten bij een hele generatie meer littekens dan medailles na.

1919 - Generaal Lauwens voorzitter van een commissie over het diensttijdprobleem (Brussel)

Generaal François Lauwens werd vermeld op 5 december 1919, aangesteld als voorzitter van een commissie om de tijd van de dienstplicht te onderzoeken.

De commissie werd geïnstalleerd door de liberale minister van Oorlog, F. Masson, na de socialistische verkiezingsoverwinning.

In 1920 kwam de commissie tot de conclusie dat de dienstdtijd 18 maanden moest zijn voor de infanterie en de genie, 15 voor de zware artillerie, 24 voor de cavalerie en 12 maanden of minder voor de hulpkorpsen.

Luitenant-Generaal Lauwens “*du Régiment des Carabiniers*” werd ook vermeld bij de donatie aan het Koninklijk Militair museum te Brussel, en hij werd vermeld als luitenant bij de infanterie in 1896 bij de *Société royale belge de géographie*.

1919 - Isidoor Lauwers, pionier van de bloemkolenteelt te Hombeek

De Hombekenaar Isidoor Lauwers was tijdens de eerste wereldoorlog, na de slag van Antwerpen, bijna vijf jaar geïnterneerd geweest in Nederland. Hij had er gewerkt in de groenteteelt te Loosduinen (slibgronden van de Zuiderzee) ten noorden van Amsterdam, NL, en had er de bloemkolenteelt geleerd. Hij leerde er hoe hij de landbouwgrond geschikt moest maken voor de teelt, hoe men zaad moest winnen, en hoe de

bloemkolen konden worden veredeld door kruising. Deze kennis en ervaring kwam hem van pas toen hij terugkeerde naar zijn gezin in Hombeek⁵⁹⁰.

Afbeeldingen: Isidoor Lauwers omstreeks 1919 - Het ouderlijk huis Lauwers-Phlips te Hombeek in oktober 2007. - Het gezin Lauwers-Phlips na het overlijden van Isidoor. Leonie Phlips is omringd door haar zonen Richard, Jef, Georges en Louis⁵⁹¹.

Samen met zijn schoonbroer Jef Phlips en echtgenote Leonie Phlips ("*Nie van Flupses*") kregen de plannen vorm, kort na nieuwjaar 1919. Isidoor werd boer en tuinman, Leonie hielp bij het melken van de koeien en runde de herberg; Jef legde zich toe op de melkkoeien.

Jef Phlips kreeg het zwaar te verduren tijdens de beurscrash van 1929, maar wist zijn kapitaal opnieuw op te bouwen, onder andere door een succesvolle belegging in de aandelen van de mijn van André Dumont te Winterslag. Hij werd ook handelaar in kolen en in kustmeststoffen.

Isidoor Lauwers startte inmiddels de bloemkolenteelt op een stuk land op de Hombekerkouter, langsheen de Zenedijk. Het land werd bestrooid met kalk, aangevoerd per spoor tot in het goederenstation van Hombeek en nadien met de schop uitgevoerd.

Schoonbroer Jef en zoon Georges mengden vervolgens het kalk in de bovengrond en ploegden. In Sint-Katelijne-Waver werden eenruiterramen aangekocht en er werden kweekbedden aangelegd. Na de winter werd het land bewerkt met verteerd stalmest, en de teelt kon beginnen.

⁵⁹⁰ Bronnen o.m.: Raymond Lauwers, *Hoembeka*, Danny De Keyser, Mechelse Memories, 't GROM (museum Tuinbouwerfgoed, Sint-Katelijne-Waver).

⁵⁹¹ © Foto Hombeek P. Lauwens, 2007 - Foto's 1919 uit familiearchief (met dank aan Raymond Lauwers, *Hoembeka*) - Mechelse tuinbouwveiling, 1930 onder Publiek Domein (met dank aan Danny De Keyser) en © 't GROM, gepubliceerd met toestemming (met dank aan Maarten Jakobs).

1930:
bloemkolen in Mechelen. Met paard en kar werden ze aangebracht en in treinwagons overgeladen. De Mechelse bloemkool werd ook naar het buitenland geëxporteerd.

Andere Hombekenaars als Keuleers, Slachmuylders (herberg "*Den Engel*"), Van Dam, Goossens (herberg "*De Kroon*") en Bernaerts zouden hun voorbeeld volgen en de Kouter en andere teelvelden werden een wingebed.

In 1943 werd de herberg "*In het nieuwe huis*" te Hombeek, tot dan een bekende herberg met balzaal op het eerste verdiep, ouderlijk huis van het gezin Lauwers-Phlips, gesloten wegens het slechte oorlogsbier. 1958 werd een keerpunt toen Isidoor Lauwers overleed en de oudste zoon Georges de boerderij overnam.

De handel in steenkolen en meststoffen van Jef Phlips kon bij gebrek aan werkkrachten niet worden verder gezet. Isidoor Lauwers en Leonie Phlips hadden vier zonen: de hogergenoemde Georges, Richard, Jef en Louis.

1920 - Predikant A. Lauwers van de gereformeerde Kerken (Brussel)

In de lijst van de predikanten van de Gereformeerde Kerken in België tussen 1894 en 1978, werd tussen 22 april 1920 en 1 juni 1941 predikant A. Lauwers vermeld te Brussel. Er werd in het archief van de classis Dordrecht van de Gereformeerde kerken melding gemaakt van een conflict in de kerk van Brussel tussen Lauwers en dominee Couvee tussen 1926-1927 onder de 'bijzondere onderwerpen'.

Het conflict ging naar verluid over de uitoefening van andere geestelijke taken, in het bijzonder de uitoefening van tucht en opzicht (...).

Afbeeldingen: de Augustijner kerk in Brussel, thuishaven van de gereformeerde kerk tot 1830 en de kliniek aan de Lambermontlaan in 1914⁵⁹².

De geschiedenis van de Protestantse Kerk Brussel⁵⁹³

De geschiedenis van de Brusselse gereformeerde kerk begon vermoedelijk met Henricus Voes en Johannes van den Essen, twee augustijnenmonniken die op 1 juli 1523 levend verbrand werden op de Grote Markt van Brussel. Zij waren de eerste martelaren voor de zaak der Reformatie. Ondanks de repressie groeide de kerkgemeente in Brussel aan tussen 1578 en 1581⁵⁹⁴, met niet minder dan dertien predikanten. Het evangelie werd volgens reformatorische principes gepredikt in Sint Michiel. De Spaanse inval maakte daaraan een einde.

Veel gereformeerden vluchtten over de grenzen en enkele kleine gemeenten konden zich te handhaven. Het begin van de 19de eeuw, toen België en Nederland onder de scepter van Koning Willem I van Oranje waren verenigd was een periode van herstel. Er werden diensten gehouden in verschillende steden. De Brusselse gemeente kreeg de voormalige Augustijnenkerk op het de Brouckèreplein toegewezen. Daar is de latere Koning Willem III gedoopt. De revolutie van 1830 maakt hieraan opnieuw een einde. Het interieur van de kerk werd verwoest en de predikant Ds. Pauw vluchtte. Een groepje Nederlanders en Duitsers, handhaafden alsnog een gemeente onder de hoede van een Duitse lutherse predikant, L.P. Wieland Lütkemüller. In september 1842 werd Hendrik van Maasdijk predikant van de Brusselse gemeente. De gemeente telde zowel Nederlanders als Vlamingen. In 1854 vond de gemeente aansluiting bij de Bond van Evangelisch-Protestantse Kerken van België en werd ze van staatswege erkend. Een eigen kerk werd gebouwd aan de Zoutkaai, het latere St. Katelijneplein⁵⁹⁵.

⁵⁹² (c) Bewerking foto's uit collectie in Publiek Domein (1880-1926) - Portret Vincent Van Gogh onder Publiek Domein, 1873 (Bron: Wikimedia).

⁵⁹³ Bron: geschiedenis van de gereformeerde kerk in Brussel

⁵⁹⁴ Zie ondermeer 1561 - Lauwers-Lauwerey(n)s en de inquisitie in Vlaanderen.

⁵⁹⁵ Op woensdag 21 oktober 1857 werd de kerk in gebruik genomen.

In 1876 werd een opleidingsschool voor evangelisten geopend, en een van de eerste leerlingen was Vincent van Gogh. De stichting van een gereformeerde Kerk in Brussel was op 23 december 1894 officieel en een eigen kerkgebouw werd op 22 februari 1928 in gebruik genomen. De eerste wereldoorlog betekende een moeilijke periode, en de gemeente stichtte alsnog een kliniek aan de Lambermontlaan in 1914. In de jaren '60 verhuisde men van het Sint-Katelijneplein naar de Nieuwe Graanmarkt en werd een nieuw kerkgebouw opgetrokken.

De eerste ambitie van de schilder Vincent Van Gogh (1853-1890) was protestants dominee te worden. Na een opleiding in Nederland volgde hij in Brussel van augustus tot november 1878 opleiding.

Daarna trok hij in bij een prediker in Wasmes (Colfontaine), waarna hij zich totaal wijdde aan zijn schilderkunst.

1920 - Art Nouveau huizen in Antwerpen van architect Lauwens (Antwerpen/Mechelen)

Architect Lauwens ⁵⁹⁶ ontwierp in Antwerpen diverse huizen in Art Nouveau stijl aan het begin van de 20^e eeuw. Typisch voor deze huizen waren bakstenen lijstgevels, drie verdiepingen en een extra mansardeverdieping, een balkon met smeedijzeren leuningen, schouderboogvensters op afzonderlijke lekdrempeltjes, aflijnende lijststenen en gestileerde topstukken. Geornamenteerde tussenstijlen gaan over in de consoles van het balkon en het balkonvenster en het gelijkvloers verdiep heeft een natuurstenen parement met drielichtvensters. De ingang werd verhoogd en voorzien van een gebogen deur met bovenlicht in een rijk uitgewerkte omlijsting⁵⁹⁷.

Grétrystraat 54

Grétrystraat 56

Markgravelei 71

Markgravelei 106

Markgravelei 108⁵⁹⁸

De Mechelse architect Jan Lauwers was een andere modernist van het eerste uur, geboren in 1898, opgeleid aan de Mechelse academie, en in 1927 laureaat van de 'prijs van Rome'. Jan Lauwers ontwierp in 1930 de Provinciale Tuinbouwschool in Mechelen, een afdeling van de Technische Scholen Mechelen die in 1921 werd opgericht en die in 1925 een zelfstandige provinciale school was geworden. De werken gingen van start

⁵⁹⁶ Zijn naam werd zowel gespeld als Lauwens als Lauwers.

⁵⁹⁷ Bron: Plomteux Greet en Steyaert Rita met medewerking van Wylleman L., 'Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Antwerpen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 3NC', Brussel – Turnhout, 1989

⁵⁹⁸ (c) Foto's uit private collecties, 2006-2012.

in 1928 en op 1 september 1930 konden de eerste klaslokalen in gebruik worden genomen. Behalve klaslokalen omvatte het gebouw ook een cinemazaal. Sindsdien werd het gebouw vele malen uitgebreid en aangepast. Niettemin bleef het hoofdgebouw van Jan Lauwers gaaf bewaard en werd het op 10 juli 1997 als monument beschermd. Hij ontwierp nog een aantal gebouwen in deze stijl in de Mechelse binnenstad.

Jan Lauwers was niet nieuw in het bouwberoep. Zijn vader was aannemer, en zijn grootvader hielp als metselaar op de werf van het Brussels Justitiepaleis.

Jan Lauwers was na de Eerste Wereldoorlog vanaf 1920 betrokken bij de wederopbouw van West-Vlaanderen, onder leiding van André Dumont. Jan Lauwers ontwierp tijdens het interbellum voornamelijk

woningen, winkels en enkele andere schoolgebouwen. Na de Tweede Wereldoorlog profileerde hij zich als restauratiearchitect. Tussen 1951 en 1966 was hij directeur aan het Hoger Instituut voor Architectuur en Stedenbouw te Antwerpen. Ook op het kerkhof van Kapelle-op-den-Bos staat een grafmonument ter ere van letterkundige kanunnik dr. Jaak Muyldermans (1855-1929) naar een ontwerp van de Mechelse architect Lauwers, die nu bekend staat als de meest vooruitstrevende modernist van de toenmalige Mechelse architecten tijdens het interbellum.

Afbeelding: Jan Lauwers ontwierp in 1930 de Provinciale Tuinbouwschool in Mechelen

1921 - Edward Lauwers, burgemeester van Hombeek

Edward Lauwers werd burgemeester van Hombeek in 1921 in opvolging van burgemeester Frans Cools. Hij was burgemeester tot bij zijn overlijden in 1939⁵⁹⁹.

Bij de eerste naoorlogse verkiezingen van april 1921 waren er vier lijsten: behalve de lijst van burgemeester Cools (burgemeester sinds 1917 in opvolging van Theodoor Keuleers die sinds 1914 als schepen waarnemend burgemeester was in de plaats van Louis Peeters), was er een tweede sterke lijst "VOS", ook wel "*de Vossen*" genoemd, met veelal mensen van de Plein en het Heike, met molenaar Edward Lauwers als kopman, een derde lijst van "*Patriotten*" getrokken door Louis Van den Ende en Jules Teughels, en een scheurlijst met Emiel Stevens op kop, de rechterhand van de burgemeester.

Foto: burgemeester Edward Lauwers van Hombeek omstreeks 1939 - (c) Bewerking afbeelding uit familiearchief Lauwers

⁵⁹⁹ Edward Lauwers was gehuwd met Virginia De Coster. Hij werd geboren op 4 januari 1866 te Hombeek en overleed er op 8 december 1939.

Edward Lauwers werd verkozen met 5 zetels tegen 2 voor de burgemeesterpartij en 2 voor de Patriotten. Burgemeester Frans Cools had zich naar verluid onpopulair gemaakt met allerlei belastingen, zoals de belasting op fietsen (15 frank voor een herenfiets, 25 frank voor een damesfiets - niet nodig om zich naar het werk te verplaatsen en dus discriminerend duurder belast als 'luxegoed'), maar had nochtans een grote verdienste als ijveraar voor de 'bloemkoolmarkt'.

De nieuwe burgemeester Edward Lauwers verlaagde weliswaar de omstreden rijwielentaks naar 5 frank, maar zag zich evenzeer genoodzaakt extra belastingen te innen. Hij verhoogde de opcentiemen en hief extra belastingen op koeien (5 frank per koe), naaimachines (8 frank), kippen (0,5 frank), piano's en autopiano's (20 frank), honden (2 frank).

Edward Lauwers werd herverkozen in 1926, in 1932 en, nipt, in 1938.

1922 - Luitenant-generaal François Lauwens maakte een blitzcarrière tijdens W.O. I (Brussel)

Luitenant-generaal François Lauwens 🇧🇪 maakte een blitzcarrière tijdens W.O. I. Zijn militaire carrière ving aan in december 1885 aan de Koninklijke Militaire School te Brussel, waar hij ook in 1887 werd vermeld.

Op 13 januari 1888 werd hij toegewezen aan het 2e Regiment Jagers te voet, en op 10 oktober 1890 aan het Regiment Karabiniers. Hij werd vermeld als luitenant op 25 juni 1894, als kapitein op 25 juni 1902, als kapitein-commandant op 26 juni 1906.

Foto: luitenant-generaal François Lauwens in 1918 – © archief Laurentii.be.

Op 13 september 1913, net vóór het uitbreken van de eerste wereldoorlog of de 'Grote Oorlog' zoals die aanvankelijk heette, vervoegde hij het 2e Regiment Karabiniers. Hij werd op kerstdag 1913 gepromoveerd tot majoor.

Toen brak in 1914 de Eerste Wereldoorlog uit, en majoor François Lauwens maakte snel carrière. Hij werd eervol vermeld voor zijn moed en wilskracht toen hij aan het hoofd van zijn bataljon bij een gevecht in Stuivekeskerke zwaar gewond werd in 1915². Op 30 maart 1916 werd hij luitenant-kolonel, op 18 december hetzelfde jaar kolonel. Twee dagen later nam hij het bevel van het 3e Regiment Karabiniers. Op 26 januari 1918 kreeg hij het bevel over de infanterie divisie van de 6e Divisie. Hij kreeg 8 frontstrepen.

Na het einde van de oorlog, werd hij op 26 september 1919 benoemd tot generaal-majoor. Op 26 juni 1920 kreeg generaal-majoor François Lauwens het bevel over de 10e divisie. Vervolgens werd hij benoemd tot luitenant-generaal van het Belgische leger op 26 juni 1922. Een laatste vermelding van 5 oktober 1923 gaf aan dat hij toen het bevel over de 2e Divisie kreeg toegewezen.

François Lauwens werd geboren op 9 maart 1868 in Brussel als zoon van Stanislas François Lauwens 🇧🇪 en Maria Virginia Van Gramberen. Hij was op 6 juli 1899 in Brussel gehuwd met Marie Françoise Claire Van Der Linden.

1923 - Marie-Josefien Lauwens schoonzus van de molenaar van De Heimolen (Langdorp)

Jan Geens, een zoon van Paul Geens en Marie Josefien Lauwens , huwde op 3 februari 1923 te Langdorp met Marie Katrien Van Aelst, een dochter van molenaar Jan Baptist Van Aelst en Antoinette Wellens. In hetzelfde jaar nam haar broer Theofiel de molen over van zijn vader Jan Baptist Van Aelst.

Theofiel was geboren op 15 september 1890 te Langdorp, en was een oudere broer van Maria Catharina, die geboren werd op 5 april 1902 te Langdorp. Jan Geens zou twee jaar na het overlijden van Marie Katrien Van Aelst op 1 februari 1935, te Langdorp hertrouwen met Martha Weckhuysen.

Merk ook dat Marie-Louise Van Aelst, een dochter van de molenaar Theofiel, in 1944 te Langdorp huwde met Jan Van Thielen, een zoon van Marie Liesbeth Lauwens .

In 1885 was de Heimolen in huur genomen door Jan Baptist Van Aelst. Pittig detail: in het huurcontract stond dat de molenaarsvrouw brood moest bakken voor de hertogelijke familie. Toen Marie Katriens broer Theofiel de molen overnam in 1923, hield hij aan het traditionele ambacht, en miste de technische evolutie. Het economische belang van de molen verminderde. Zijn zoon en opvolger, Walter Van Aelst, kon dit tij niet meer keren. Er was een felle concurrentie met molenaars uit de streek, vooral uit Tielt en Houwaart. Walter Van Aelst baatte daarom ook een handel in veevoeder uit, het malen kwam op de achtergrond en de molen kwam tot verval. De uitbating van de molen werd stilgelegd in 1958.

Walter Van Aelst zou nog bekendheid verwerven als molenaar. Nadat hij in de mijn werkte, als dagloner in de bietenoogst in Wallonië werkte, en zelfstandig de markten deed met een snoepkraan, werd hij molenaar op de *Moedermeule* te Gelrode en leerde het ambacht aan leerling-molenaars. Eén van zijn specialiteiten was het maken van molenscheppen, die tot ver in Nederland bekend zijn.

Afbeelding: de Heimolen te Langdorp. De Heimolen is een staakmolen uit 1662, gelegen aan de windmolenstraat te Gijmel/Langdorp, Aarschot en is in eigendom van Natuurpunt. In 1999 werd de molen volledig gerestaureerd en terug maalvaardig hersteld, waardoor er nu door enkele vrijwillige molenaars elke zondag kan gemalen worden. De molen bleef via erfenis in familiebezit van de families Vanden Eynde, Fasbinder en Cannart d'Hamale. De eigenaars van de molen maalden niet meer zelf, maar gaven hem in pacht aan zelfstandige molenaars zoals Jan Baptist Van Aelst en zijn nazaten. De laatste molenaar die om den brode maalde op de Heimolen was Walter Van Aelst, door zijn klanten beter gekend als *Den Teires*. Een achterkleinzoon van Jan Baptist, Jef Van Aelst, was nog actief bij de restauratie van de molen. Hij emigreerde naar verluud naar Ierland. - Foto (c) Wilfried Nijs, 2003.

1924 - De villa Lauwers-Dupret te Meerle (Hoogstraten)

In het gehucht *Elsacker* te Meerle, momenteel zelf deelgemeente van Hoogstraten, stond aan de Chaamse Weg 38 een statig herenhuis dat de naam "Villa Lauwers-Dupret" droeg.

Hier woonde het gezin van generaal-majoor William Lauwers en Jeanne Dupret. De plaats was ook bekend als het "*Kasteel Elsacker*", omdat hier vroeger het kasteel van rentmeester Wouter Van den Elsacker, rentmeester voor de abdij van Thorn die er in 1588 woonde, zou hebben gestaan.

Omstreeks 1500 bevond zich hier naar verluid al een schrans, een verdedigd bolwerk waar mensen in tijde van oorlog hun toevlucht zochten met hun goed en vee.

Omstreeks 1700 was het voormalige kasteel een buitenverblijf van de rentmeesters van de abdij van Thorn. Het bleef in bezit door de familie Van Beeck, rentmeesters van Thorn, tot aan de dood van Magdalena Van Beeck op 5 januari 1797. Zij was weduwe van Jan Michael Soreth, rustend kolonel van de Bataafse republiek. Zijn naam zou verbonden blijven aan de hoeve nabij het kasteel.

Na haar dood kwam het goed in het bezit van Jan Petrus Eeltjens, een familie uit Breda. Bij erfenis ging het over aan de familie Dupret-Bruggeman uit Brussel op 12 oktober 1860.

De eigendom werd vervolgens verdeeld, en het huis kwam in 1899 toe aan William Lauwers-Dupret die het heropbouwde in 1904 en die bij de verhuis feestelijk werd ingehaald te Meerle.

Afbeelding: Luitenant-Kolonel William Lauwers, vermeld in 1910 bij het Belgische leger, 9e Linie.

In de revue internationale de l'histoire militaire werd zijn naam gespeld als Guillaume Lauwens.

Hij was een afstammeling van de Hombeek-Leestse stamlijn, waarin beide schrijfwijzen voorkomen.

William Lauwers werd vermeld in 1910 naar aanleiding van een verlenging met 9 jaar van zijn jachtrecht op gronden van de kerkfabriek en bij de opstart van de feestzaal "*Ons 't huis*" waarbij gronden werden afgekocht "van kolonel Lauwers".

William Lauwers woonde te Meerle in de "Villa Lauwers-Dupret". Hij werd er vermeld in 1910 naar aanleiding van een verlenging met 9 jaar van zijn jachtrecht op gronden van de kerkfabriek en bij de opstart van de feestzaal "*Ons 't huis*" waarbij gronden werden afgekocht van "*kolonel Lauwers*".

William Lauwers werd geboren op 3 februari 1856 te Antwerpen. Hij overleed op 13 november 1924 te Brussel. Hij werd begraven in het familiegraf Lauwers-Dupret bij Sint-Salvator te Meerle.

1925 - Irma Lauwers huwt Lode Craeybeckx, burgemeester van Antwerpen 1947 - 1976

Irma Lauwers werd geboren in de Kaasrui 3 te Antwerpen op 5 mei 1901 als dochter van Jan Lauwers en Caroline Mersveldt en als jongste zus van Karel Lauwers.

Zij ging zoals haar zus Jeanne op school bij de Zusters Apostolinnen, waar zij Nederlands, Engels en Frans leerde. Zij was ook een jaar op pensionaat in 's Gravenwezel in de Antwerpse Kempen. Op het einde van de Eerste Wereldoorlog was zij actief in Vlaamsgezinde meisjesverenigingen zoals "*Wij willen*",

een vereniging die deelnam aan activiteiten van de Jeugdbeweging, waarin ook Lode Craeybeckx en Paul Van Ostaijen stuwende krachten waren. Bij één van die bijeenkomsten droeg zij het gedicht "*De daad*" van Lode voor.

Foto's: © schilderij van Irma Lauwers door Pieter Rottie in het Museum van Schone Kunsten te Antwerpen, 2012 - Lode Craeybeckx in 1947 – © De Volksgazet Antwerpen (origineel onder Publiek Domein)

François Ferdinand Louis Craeybeckx ging bij de naam Lode door het leven. Hij werd geboren op 24 november 1897 te Antwerpen, in het huis De Drie Snoeken op het Klapdorp als zoon van Herman Craeybeckx, een Limburgse politiemann en politiecommissaris, en Françoise Somers, een Luikse huisvrouw. Na zijn middelbare studies aan het Antwerpse Atheneum trok hij in 1917 naar de pas opengestelde Vlaamse universiteit van Gent.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Lode Craeybeckx activist, wat hem na de oorlog een celstraf van vijf jaar opleverde. Daarvan zat hij er slechts twee uit. Irma Lauwers bezocht hem regelmatig in de gevangenis. In 1925 trouwde hij met Irma. Na een korte carrière als journalist bij de Volksgazet (1925-1931) stapte hij in 1932 over naar de Antwerpse advocatuur. In hetzelfde jaar werd hij voor de Belgische Socialistische Partij gemeenteraadslid van Deurne en volksvertegenwoordiger. Deze functie bekleedde hij tot 1968.

Op 1 januari 1947 werd Lode Craeybeckx burgemeester als opvolger van zijn illustere partijgenoot Camille Huysmans (de waarnemende oorlogsburgemeesters daargelaten). Hoewel hij op dat moment al bijna vijftig was, slaagde Lode er in om het record te vestigen van het langste burgemeesterschap van Antwerpen: bijna dertig jaar bestuurde hij de Scheldestad.

Lode Craeybeckx stond voor een aantal blijvende verwezenlijkingen, zoals de uitbouw van de haven, de ontsluiting van de stad, de stichting van de Universiteit Antwerpen en van het Openluchtmuseum Middelheim. Hij bepaalde in grote mate het naoorlogse gezicht van Antwerpen.

1926 - zuster Monica bij de Annonciaden te Huldenberg (Berchem/Huldenberg)

(Philomena) Maria Lauwers werd geboren op 14 oktober 1899 te Berchem als dochter van Edmond Lauwers en Marie Willems. Haar ouders waren gehuwd op 19 december 1887 in hun geboortestad Antwerpen. Edmond Lauwers was er geboren op 15 september 1858 als zoon van Peter Lauwers en Caroline Wuyts. Caroline Willems werd geboren op 10 mei 1864. Maria's ouders overleden in Lint aan het begin en tijdens de tweede wereldoorlog. Haar moeder overleed er op 17 december 1939 en haar vader overleed er op 4 februari 1942.

Maria had een oudere broer Frans Peter, die op 1 mei 1888 in Berchem was geboren. Haar moeder was zes maanden zwanger toen haar ouders huwden. Frans Peter huwde Johanna Bollens en overleed kort na de eerste wereldoorlog op 10 februari 1919 in Hoboken.

Van haar broer had Maria één neef die net als haar vader Edmond Lauwers heette en die op 2 mei 1914 aan het begin van de eerste wereldoorlog in Hoboken was geboren. Haar neef Edmond Lauwers huwde Maria Ruts en zou in hetzelfde jaar als Maria overlijden, op 27 januari 1988 te Geel.

Maria was 19 toen zij haar broer Frans Peter verloor. Haar schoonzus hertrouwde Victor Nauwelaerts en op 19 februari 1925 werd uit dit huwelijk Anny Nauwelaerts geboren in Hoboken. Johanna Bollens overleed op 18 februari 1983 te Hoboken. Maria's neef Edmond had een kroostrijk gezin: Leo, Lieve, Kris, Joos, Jan en Walter Lauwers waren achterneefjes van Maria.

Een andere, oudere broer van Maria was Jos Lauwers. Hij was geboren op 9 januari 1893 in Berchem. Hij huwde Leonie Verhoeven en overleed op 24 januari 1983 in Duffel. We weten ook van een iets oudere zus Aldegonde, geboren op 20 april 1898 in Berchem. Aldegonde zou op 30 januari 1986 overlijden te Lebbeke.

tot zuster gewijd op 7 september 1926, net geen 27 jaar oud.

Richt u op, heft uw hoofden omhoog,
want uw verlossing komt nabij.
Uit de liturgie van de advent

Moge in dankbare herinnering
bij ons voortleven
onze goede

ZUSTER MONICA
Maria Lauwers

Geboren te Berchem op 14 oktober 1899.

Lid geworden van de Congregatie van de
Zusters Annonciaden van Huldenberg, door
professie, op 7 september 1926.

Overleden te Keyhol-Huldenberg op
3 december 1988.

De Zusters Annonciaden van Huldenberg,
de families Lauwers en Willems
danken om uw helpend bidden en uw
troostend meevoelen bij dit afscheid op
7 december 1988.

Maria Lauwers werd zuster Monica bij de Congregatie van de Zusters Annonciaden ⁶⁰⁰ waar zij in september 1925 als novice moet zijn togetreden.

De zusters hadden ook een vestiging en school in Berchem, waar Maria was opgegroeid. Zij werd in Huldenberg

⁶⁰⁰ (c) Foto en rouwkaart uit private collectie, 1926 - stamboomschema (c) laurentii.be

Het klooster van de zusters Annonciaden werd in 1881 opgericht in Huldenberg onder Monseigneur Dechamps, de kardinaal-aartsbisschop van Mechelen. Tot 1870 waren de hoeve *Keyhof* en de bijhorende gronden op het domein nog in het bezit van de familie *de Morassin de Ramoussin* uit Ghlin in Henegouwen.

Rond die tijd werd het domein verkocht aan Auguste-Joseph *d' Overschie* en die liet er een kasteeltje bouwen voor zijn zoon Charles-Emmanuel. Het leven van Charles-Emmanuel kende een dramatische wending die eindigde met zijn zelfmoord in september 1877. Het kasteel bleef daarna onbewoond. De zusters Annonciaden hadden toen nog een klooster in Ranst. Onder het liberale kabinet van Frère-Orban en de schoolwet van 1879, werden de zusters Annonciaden uit hun klooster in Ranst gezet.

De zoon van Charles-Emmanuel, Victor *d' Overschie*, zou in 1880 het kasteeltje ter beschikking stellen van Mgr. Deschamps. In 1881 werden er het noviciaat en de het moederhuis van de zusters Annonciaden gevestigd. Andere gebouwen zoals een verblijf voor de novicen, een lagere school, een bewaarschool en een nieuwe kapel werden toegevoegd. In 1909 was de kapel al vervangen door een groter gebedshuis, gewijd aan O.-L.-Vrouw van de Boodschap.

Maria bleef haar hele leven zuster en overleed op 3 december 1988 in het rusthuis *Keyhof*, verbonden aan het klooster van de zusters Annonciaden van Huldenberg. Op 7 december 1988 werd zij begraven.

Parenteel van Maria Philomena Lauwers, “zuster Monica”

Marie Lauwers werd geboren op 14 oktober 1899 te Berchem. Zij ging door het leven als zuster Monica bij de zusters Annonciaden te Huldenberg en overleed op 3 december 1988 in het rusthuis Keyhof, verbonden aan het klooster van de zusters Annonciaden van Huldenberg.

ouders

Edmond Jozef Lauwers en Maria Antonia Theresia Willems huwden op 1 september 1883 te Antwerpen

grootouders

Peter Lauwers en Carolina Wuyts huwden op 3 februari 1853 te Antwerpen

overgrootouders

Peter Lauwers en Annemarie Segers huwden omstreeks 1818. Zij waren hoveniers in Deurne. De drie zonen zwierven uit naar Borgerhout, Deurne en Soignies (provincie Henegouwen).

1926 – Pater-missionaris Frans Lauwers, vermoord in China (Antwerpen)

Uit deze periode kennen we ook pater Frans Lauwers, een missionaris van Scheut die sinds 1923 in China missionaris was, en die op 20 augustus 1926 te *Teon-Sou-Mou*, in de provincie Guangdong in China (Centraal-Mongolië), werd vermoord door soldaten.

Frans Lauwers was amper 27 jaar oud toen hij om het leven kwam.

Hij was geboren te Antwerpen op 14 februari 1899 als zoon van de Antwerpse koopman Georges Lauwers ⁶⁰¹, vermoedelijk een verwante van de hoger vermelde Florent Lauwers, en Marie De Wit.

Frans Lauwers was priester gewijd in Scheut op 24 september 1922, en was naar China vertrokken op 7 augustus 1923. Hij kwam uit een zeer godsdienstige familie die meerdere religieuzen telde. Ook zijn zus Lucie trad in het klooster en was onderwijzeres bij een Antwerpse congregatie. Frans Lauwers had school gelopen in het Onze-Lieve-Vrouwecollege in Antwerpen, “*bij de Jezüieten*”.

In 1916 had hij studies aangevat in Scheut, waar hij in 1917 zijn geloften aflegde. Hij was priester gewijd in 1922 door Monseigneur De Wachter, hulpbisschop van Mechelen. Via Marseille vertrok hij naar *Tientsin* in 1923. Hij studeerde er eerst 8 maanden Chinees om vervolgens in het vicariaat *Si-wan-tze*⁶⁰² (Tchagar) terecht te komen en vervolgens in *T'eu-sou-mou*, ten noorden van (Yu) Ta-tung, onder provinciaal Adolph Brou die uit Kortrijk afkomstig was. OP het eind van 1925 telde de missie meer dan tweeduizend gelovigen en er waren drie scholen voor jongens en drie scholen voor meisjes.

Missionarissen lieten vaak het leven als gevolg van ziekten als tyfus. In een aantal gevallen werden ze koelbloedig vermoord.

Het was E.H. Van Oost die bericht liet van het overlijden van Camille Ruyffelaert, vermoord door rovers, en van Frans Lauwers, vermoord door soldaten van het Rode Leger terwijl zij terugtrokken naar het oosten. Op hun terugtocht had het Rode Leger naar verluid de streek geplunderd en brand gesticht. Merkwaardig genoeg werd het leger aangevoerd door de methodistisch-christelijke (‘protestantse’) generaal Feng-Yu-Hsiang⁶⁰³.

⁶⁰¹ Georges ‘Karel’ Lauwers had naast Frans Lauwers ook een zoon Georges ‘Pierre’ Lauwers, die de grootvader was van Pascal Lauwers die in 2020 bijdroeg tot dit verhaal. Georges ‘Pierre’ Lauwers was handelaar in koffie in Antwerpen, gehuwd met Marie Ghislaine Rooms.

⁶⁰² Merk dat de plaatsnamen na de communistische revolutie vaak van naam zijn veranderd. Hoe dan ook zijn de plaatsnamen in 1926 vaak benaderende Frans-Nederlandse klanknabootsingen van Chinese namen.

⁶⁰³ Feng Yu siang was geboren op 6 november 1882, en begon zijn militaire carrière al op zestienjarige leeftijd. In 1911 nam hij deel aan de opstand tegen het Qing koningshuis, werd gevangen genomen en sloot zich in 1914 aan bij het regime van Yuan. Hij liet zich in 1914 methodistisch-episcopaal dopen. Na een wisselende carrière waarin hij dan weer van zijn militaire rang werd beroofd, dan weer opnieuw geïnstalleerd, op een gegeven moment nipt executie voor verraad vermeed, ontpopte hij zich als een tegenstander van andere religies zoals het boeddhisme (1927). Hij zou de Beijing Coup van 1924 mee hebben georkestreerd. Hij leed een nederlaag in januari 1926 in de zogenaamde Anti-Fengtian oorlog en verloor de controle over Beijing. Hij zou zich datzelfde jaar aansluiten bij het ‘nationale revolutionaire leger’ van Chiang Kai-shek, van wie hij zich in 1929 distantieerde. Hij was vicepremier van China tussen 1928-1930 en was meestal geallieerd met, en soms tegenstander van, Chiang Kai-shek na de Japanse inval in 1933. Na de tweede wereldoorlog verbleef hij onder meer in de V.S. en was hij een criticaster van Chiang. Hij overleed op 1 september 1948 bij een scheepsbrand op de Zwarte Zee, op weg naar de Sovjet-Unie. Het is

In *Che-pa-sou-mou* was pater Deleu beroofd van alles, op de kleding na die hij droeg. In *Ha-eul-to-lo-kai* had pater Pierre De Boeck een sabelslag gekregen, in *Mel-koeling-tze* waren gebouwen afgebrand en waren Franciscaanse missionarissen maar net op tijd kunnen ontsnappen terwijl een twaalftal gelovigen waren gedood. In *Ou-hao* was de Chinese priester gevankelijk weggevoerd door soldaten. Niet alleen de troepen van Feng Yu Siang waren de booswichten, ook die van rivaliserende krijgsheren als *Mandchouric Tchang-tso-lin* deden hun duit in het zakje.

Foto's: missionaris Frans Lauwers in 1923-1926⁶⁰⁴.

Frans Lauwers, missionaris van Scheut, was één van de "40 martelaren van het CICM", *Congrégation du Coeur Immaculé de Marie*, of de Congregatie van het Onbevlekt Hart Maria⁶⁰⁵.

Negen confraters kwamen op gruwelijke wijze om het leven tijdens de opstand van de bokkers in 1900:

- E.H. Ferdinand Hamer uit Nijmegen, gefolterd en levend verbrand op 24 juli 1900.
 - E.H. Jozef Segers uit Sint-Niklaas, levend begraven op 24 juli 1900.
 - E.H. Amand Heirman uit Berlare, en Jan Mallet uit Hechtel, gemarteld tot de dood op 13 augustus 1900.
 - E.H. Désiré Abbeles uit Opwijk, Jozef Dobbe uit 's Hertogenbos, André Zijlmans uit Waalwijk, levend verbrand in hun kerk op 22 augustus 1900, samen met andere gelovigen.
- E.H. Remi Van Merhaeghe uit Waregem werd vermoord op 13 december 1901. Met hem werd E.H. Henri Bongaerts uit Tongerlo-Bree aangevallen. Henri Bongaerts overleed aan zijn verwondingen op 23 december, enkele dagen voor de Kerst van 1901.
 - Roversbenden waren verantwoordelijk voor de dood van E.H. Achiel Soenen uit Poelkapelle op tweede kerstdag 1923; E.H. Kamiel Ruyffelaert uit Eine op 12 augustus 1926 (Zijn overlijden werd, met foto, op hetzelfde moment gemeld als dat van E.H. Frans Lauwers); E.H. Frans Lauwers werd op 20 augustus 1926 vermoord; E.H. Leo Van den Bossche uit Oprekel op 10 september 1927.
 - Japanse soldaten doodden E.H. J. Dangreau uit Oostende op 15 januari 1939. Naar verluid trad hij als bemiddelaar op voor Chinese christenen tijdens de Chinees-Japanse oorlog.
 - Negen paters werden gedood onder het communistisch regime na de Tweede Wereldoorlog: E.H. Jozef Feeraert uit Anderlecht werd door de "Rode Garde" in de gevangenis omgebracht op 25 juni 1947; E.H. Constant Dom uit Broechem kwam op 16 september 1947 om het leven in de gevangenis; E.H. Oscar Conard uit Marchienne-au-Pont, die nota bene de Boxersopstand in 1900 had overleefd, stierf in de gevangenis op 31 december 1947.

nooit uitgeklaard of dit een politieke moord was, en of hij in de laatste Jaren voor zijn overlijden neigde naar het communisme. Mao Zedong zou hem met eer herbegraven in 1953 in Shandoing. Zijn weduwe Li Dequan diende als Minister van Gezondheid in de Volksrepubliek China. Al in oktober 1926 verdachten de Scheutisten hem van bolsjewistische sympathieën (...).

⁶⁰⁴ © Foto's Frans Lauwers 1926 uit collectie Pascal Lauwers, Calpe, ES.

⁶⁰⁵ Bronnen: o.m. CICM JPIC-LAC – 42 Avenida 11-25 Zona 5 – 01005, Ciudad de Guatemala; Missiën van Scheut, jg. 34, nr. 10, oktober 1926 (Missiehuis Brussel); De Volksstem (Digitaal krantenarchief) van 15 september 1926.

- E.H. Petrus Tchang (een Chinese confrater) werd doodgemarteld op 8 januari 1948; E.H. Piet Van Esser uit Hunsel onderging eenzelfde lot en overleed op 14 februari 1948; E.H. Kamiel Vandekerckhove uit Ingelmunster kwam om het leven in juni 1949; E.H. L. De Smedt uit Sint-Niklaas overleed in gevangenschap op 24 november 1951; E.H. Jozef Verhaert uit Vorselaar eveneens, op 31 juli 1949; alsook E.H. Jozef Vos uit Herk-de-Stad op 15 oktober datzelfde jaar.

Foto: 1926 – De laatste rustplaats van E.H. Frans Lauwers, China

De lijst van martelaren eindigde niet begin jaren vijftig van de vorige eeuw. Nog andere leden van de congregatie zouden in de komende decennia hun leven laten terwijl zij hun roeping volgden.

Uit het familiealbum Lauwers-De Wit

“... altijd iemands zoon.”

1922 –
Priesterwijding,
Brussel en 1923 –
Gesignde foto
aan de familie vóór
het vertrek naar
China

TER ZALIGE GEDACHTENIS
van den Eerwaarden Pater
Frans LAUWERS
missionaris van Scheut, in China gedood.

1926 - rouwprentje

+

BID VOOR DE ZIEL
van den Eerwaarden Pater
Frans LAUWERS
missionaris van Scheut in China.

Geboren te Antwerpen	14 Febr. 1899
Geprofest te Scheut	8 Sept. 1917
Tot priester gewijd te Scheut	24 Sept. 1922
Vertrokken naar China	7 Aug. 1923
Gedood te Teoe-soe-moe	in Sept. 1926

Als een andere Christus nam hij het kruis op van het Sacrificie tot redding van arme verlaten zielen.

Hij toog naar het verre China in de volle kracht van zijn jeugd, in den bloei van zijn rijke gaven, in den glans van zijn manmoedige deugd.

Daar won hij in korten tijd den hoogsten zegepalm: hij sneuvelde op het eereveld der zielen, en viel voor Koning Christus.

Heer, vergeef mijne beulen; zij wisten niet wat zij deden.

Lieve Vader, lieve Moeder, liefste Broeders en Zusters, wilt niet weenen: boven zweef ik in zaligheid oneindig.

Mijn dood is het leven voor velen...

Uw droef beschreide Missionaris-Martelaar blijft thans voor immer uw diepste troost... Zijn purperen lauwerkrans, uw kostelijkste kroon

Zoet Hart van Maria, wees mijn zaligheid.
(300 d. afl.)

R. I. P.

1927 - August Jan Lauwers, "De Rog" (Kontich)

Augustinus Joannes Lauwers huwde in 1873 te Kontich met Marie-Louise Verhaegen. Hij was geboren op 30 maart 1850 in Kontich als zoon van Jan Frans Lauwers en Rosalie Mattheusen, was metser van beroep en had als bijnaam "De Rog". Hij was als metser bijna altijd te voet naar het werk, en verplaatste zich daarbij met een stok. Zijn bijnaam "De Rog" als zoon van een visverkoper, zou hij te danken hebben aan het feit dat hij, omstreeks 1927 met zijn stok de rokjes van de jonge meiden placht op te heffen. Die wandelstok had een leeuwenkop, en wordt nog steeds bewaard in het heemkundig museum van Kontich.

Afbeeldingen: porseleinen aankleedpoppen en houten "lollepot" in het heemkundig museum van Kontich. Deze laatste diende om, onder de rokken, de dijen van de vrouwen te verwarmen⁶⁰⁶.

⁶⁰⁶ (c) Foto's heemkundig museum Kontich, uit private collectie, 2006 (originelen onder Publiek Domein - met dank aan Lucien Lauwers).

Ook Gust-Jans echtgenote was een volkse figuur, dochter van Laurentius Joannes Verhaegen, koperslager-winkelier afkomstig van Boom, en Paulina Van Rompaey, herbergierster van het café "De Koperen" in de Molenstraat te Kontich.

Tragische sterfgevallen

Marie-Louise Verhaegen werd zelf vermeld als naaister. De oudste dochter Maria Paulina huwde in 1871 in Antwerpen met de schilder Frans Jozef Franck, die in 1927 te Berchem overleed aan "*de loodziekte*".

De oudste zoon Laurentius Augustinus, runde een wasserij in Kontich, tezamen met zijn echtgenote Maria Magdalena Stuyck.

De tweede dochter Eulalia Maria Ludovica huwde in 1902 met een brouwersgast, Jan Baptist Van De Putte. Hij overleed in 1924 en Eulalia, zelf herbergierster te Kontich, hertrouwde in 1927 met een scheeptimmerman, Désiré Timmermans. Eulalia verloor haar tweede echtgenoot op 12 april 1941. Zij kwam zelf om het leven op 28 februari 1942 in tragische omstandigheden. Er werd vermeld dat zij zich "*had verdaan thuis in de waterput*".

Een volgende zoon Gust-Karel Lauwers huwde in 1916 met Marie-Louise Busschots. Hij was diamantbewerker. Een volgende zoon Hendrik Corneel overleed op jonge leeftijd, waarop een volgende zoon dezelfde naam meekreeg. Deze Hendrik Corneel Lauwers huwde in 1910 te Hove met Maria Janssens. Hij was hovenier en maakte de eerste wereldoorlog mee als soldaat.

Een volgende dochter, Joanna Maria, huwde in 1909 te Kontich met een spoorwegwerkman, Jan Frans Storms. Na diens overlijden hertrouwde zij met Louis Laureys. Joanna Maria was diamantbewerkster en kwam op 30 juli 1964 in tragische omstandigheden om het leven, vermoord door een onbekende. Haar tweede man was al in 1957 overleden.

Een volgende dochter was Cornelia Lauwers, die in 1912 in Antwerpen huwde met Jules Van De Vorst, een "*artsenijbereider*" (apotheker). Na diens overlijden in 1927, bleef zij tot 1931 ongehuwd en hertrouwde toen met een NMBS-bediende afkomstig uit Ronse, Firmin De Sutter. Zij was dienstmeid en huisvrouw, en overleed in 1955. Haar tweede echtgenoot kwam om het leven in 1971, "*dodelijk overreden*".

Een volgende dochter, Emerence Lauwers, huwde in 1920 te Kontich met Ward Gordts, een diamantslijper die "*door een sleepriem een halve arm was verloren*". Een volgende zoon was Jacob Jozef Lauwers die in 1925 te Kontich huwde met Anna Louisa Mijlemans. De jongste zoon Frans Adolf Jozef, was diamantversteller. Hij huwde in 1920 te Kontich met Elisabeth Peeters.

1927 - Het gezin Lauwens-De bruyn (Leest)

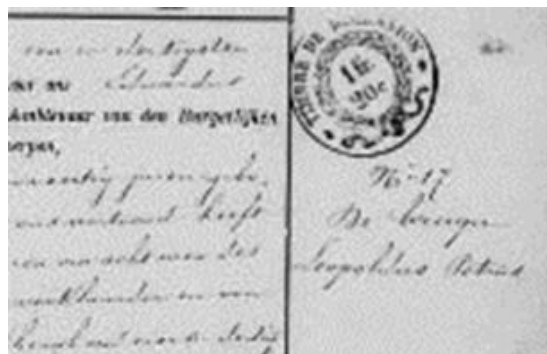
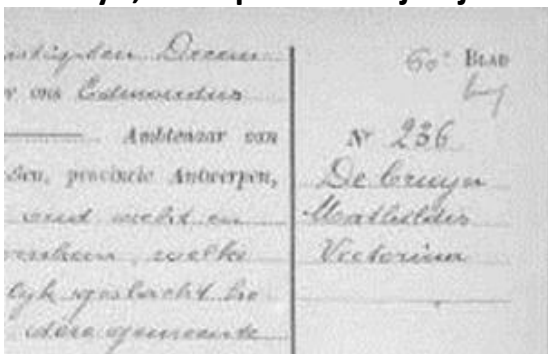
Jan Paul Lauwens werd geboren in Blaasveld op 19 april 1903 als zoon van Jan Baptist Lauwens en Katrien Pauline Absillis.

Jan Paul Lauwens huwde in 1927 in Leest met Mathilde De bruyn. Mathilde De Bruyn werd geboren op 26 december 1907 in Bornem als dochter van Leopold Peter De bruyn en Ida Peeters.

Het gezin vestigde zich in Leest. Mathilde De Bruyn overleed er op 29 mei 1979. Jan Paul Lauwens overleed op 28 januari 1991 in het Sint-Jozefziekenhuis⁶⁰⁷ in Mechelen.

Familiefoto van het gezin Lauwens-De Bruyn op 17 oktober 1953 bij het huwelijk van één van de dochters. In het midden herkennen we Jan Paul Lauwens en zijn echtgenote Mathilde De Bruyn, met vooraan zoon Leo en dochter Maria. Verder van links naar rechts: Marcel Willem Lauwens, Henri "Rik" Lauwens, Paula Lauwens, en rechts van het koppel en de kinderen vooraan Julia Lauwens, Jeanne Lauwens, Antoon Lauwens - © Foto's uit familiearchief (met dank aan Maria Lauwens uit Hofstade).

De bruyn, een aparte schrijfwijze van de familienaam

⁶⁰⁷ Behoort momenteel tot de Sint-Maartensziekenhuizen

Afbeelding: in de geboorteakten van Mathilde en haar vader Leopold⁶⁰⁸, werd de familienaam wel degelijk met een kleine “b” geschreven.

Deze schrijfwijze kwam in 2008 nog voor bij 413 individuen, voornamelijk in de provincie Antwerpen.

Verwante schrijfwijzen:

- De schrijfwijze “De bruijn” kwam niet voor in 2008,
- terwijl de schrijfwijze “De Bruyn” 4341 voorkwam,
- “De Bruijn” 52 keer (zeldzamer),
- “Debruyn” 598 keer, en
- “Debruijn” 32 keer (nog zeldzamer).
- Een schrijfvariant “de Bruyn” met kleine “d” en hoofdletter kwam in 2008 165 keer voor.
- “de Bruijn” kwam 205 keer voor.
- Een zeldzame schrijfvarianten is “De Bruin” (5 vindplaatsen),
- terwijl “de Bruin” ook 138 keer voorkomt, voornamelijk in het Vlaamse landsgedeelte.
- Al even zeldzaam is “Bruyn” zonder voorvoegsel (5 vindplaatsen),
- terwijl “Bruijn” zonder voorvoegsel ook 20 keer voor kwam.
- Helemaal zeldzaam is “le Brun” met slechts één vindplaats in Antwerpen,
- terwijl de Franstalige variant “Lebrun” liefst 3843 keer voorkwam in hoofdzakelijk Brussel en het Franstalig landsgedeelte en
- “Le Brun” 120 keer, voornamelijk rond de taalgrens.

Familienaam varianten DE BRUYN kwamen al voor tussen de 12e en de 14e eeuw.

Enkele meldingen:

- Johan Cornelis, Adriaan en Pieter DE BRUYN werden geboren tussen 1175 en 1225 in Middelburg, Zuid-Holland, in Terneuzen, Zeeland en in Riga, Nederland.
- Johan Floris-zoon DE BRUYN werd vermeld in 1250 in Leiden, Nederland.
- Jan Jacob en Albert DE BRUYN werden geboren tussen 1275 en 1325 en Jan Jacob woonde in Tot, Noord-Holland.
- Jean DE BRUYN werd vermeld in Mechelen tussen 1300 en 1350.
- Willem DE BRUYN werd geboren omstreeks 1325 en woonde in Brussel.
- Roger de Bruyn (ook Le Brun, The Bruen) werd geboren omstreeks 1367 in Bruen Stapleford, Chester, Engeland. Hij was gehuwd met Catherine Norreys, dochter van ridder Johan Norreys en overleed in 1426 op 59-jarige leeftijd. Deze familie telde ridders zoals Johan van Arley, geboren in 1375.
- Een Janne DE BRUYN was geboren in 1393 en werkte als *karman* op de Sint-Bernardusabdij te Hemiksem toen hij zwaar gekwetst werd tussen paard en kar in Antwerpen. Hij overleed enkele dagen later in augustus 1449 op 56-jarige leeftijd. Bij zijn overlijden werd hij bijgestaan door zijn broer Nicolaas, een lekenbroeder op de abdij, en hij vond zijn laatste rustplaats op 10 augustus 1449 in de tuin van de abdij. Bij zijn overlijden was Janne weduwnaar en we kennen zijn nakomelingen Janne junior, Claes, Margriete, Styntken en Bernard.

⁶⁰⁸ Met dank aan Bart Lauwens voor het toezenden van kopie van de originele geboorteakten.

1934 - Louis Lauwers, pater-missionaris in China en priester-professor (Antwerpen)

Louis Lauwers werd geboren op 28 juni 1909 te Antwerpen als zoon van Karel Lauwers en Florence De Meyer. Hij had een oudere broer (*mogelijk twee*) die voor priester leerde en twee 'nonkels' pastoor, alsook een jongere broer die kloosterling werd, en trad in 1927 toe tot de Missiecongregatie van Scheut om later als missionaris van Scheut in het toenmalige China te werken, in het spoor van zijn nonkel Florent. Deze congregatie werd gesticht in 1862 door pater Theophiel Verbist van "*Het Onbevlekt Hart van Maria*". De bijnaam "*missionarissen van Scheut*" kreeg de congregatie omdat hun eerste woning gelegen was aan de Ninoofsesteenweg in de wijk "Scheutveld" te Anderlecht. Doel was de evangelisatie van China. Dit oorspronkelijke Missiehuis van Scheut, werd een museum met tal van voorwerpen uit China (Ninoofsesteenweg 548, 1070 Brussel).

Afbeeldingen: Ta tung nu en museumstukken uit het museum van de Scheutisten te Brussel⁶⁰⁹.

Pas toetreden tot de congregatie, werd hij als novice zwaar ziek met een dubbele longontsteking die hem bijna fataal werd. Op zijn ziekbed mocht hij vroegtijdig zijn geloften uitspreken op 8 september 1928. Zijn oversten stuurden hem naar Rome, waar hij doctoreerde in de Wijsbegeerte. Zijn priesterwijding vond plaats op 19 augustus 1934. Tot 1938 was hij professor van filosofie aan het *Bisschop Hamerhuis* te Nijmegen, NL, en aan het *Filosoficum* te Scheut. Op 13 september 1938 vertrok hij voor een taalstudie naar Peking, China, en een jaar later naar de Missie van Tat'ung in China, waar hij werkzaam was tot eind 1948. Aanvankelijk deed hij er pastoraal werk in de Prefectuur en leerde hij naast de taal ook de cultuur en de leefgewoonten kennen. In Ta tung werd hij directeur van het centrale college dat toen 700 leerlingen telde. Hij maakte er de tweede wereldoorlog mee.

In 1943 werd hij geïnterneerd door de Japanners. In het kamp was hij één van de leidende figuren, en als sportman in hart en nieren bezielde hij er naar verluid het ontspanningsleven. Na de bevrijding verbleef hij

⁶⁰⁹ Foto collectie museum van de Scheutisten te Brussel, 2006

in Peking, waar hij les gaf aan de *Fu-jen universiteit*. Als lid van de pas opgerichte Verbist Academie deed hij aan apostolaat onder de Chinese intellectuelen. (Yu) Ta-tung zelf behoorde nadien tot Taiwan.

Vanaf 1949 was pater Louis Lauwers professor in de vormingshuizen van Scheut, Kessel-lo, Zuun, Jambes en, tussen 1959-1969 te Leuven, waar hij sociologie doceerde. Vóór die periode in Leuven was hij godsdienstleraar aan het Imelda Instituut te Sint-Jans-Molenbeek tussen 1949 en 1958. Hij was hoofdredacteur van het tijdschrift "*World Justice*" van 1958 tot 1977. Vanaf 1977 verbleef hij te Schilde. Op 24 maart 1981 overleed hij in het Sint-Vincentiusziekenhuis te Antwerpen.

Andere meldingen van religieuzen in de 20e eeuw

Melding / afkomst		Religieus / religieuze te
1900 Puurs (Kalfort)	Martine Lauwers werd geboren op 20 augustus 1900 te Kalfort, Puurs. Zij werd <i>E.Z. Isabella</i> bij de Zwartzusters - Ziekendiensters van Rupelmonde en overleed op 17 oktober 1986 te Puurs.	Rupelmonde
1900 Beveren-Waas	Marie Leonie Lauwers zag op 12 maart 1900 het daglicht in Beveren-Waas. Zij werd <i>E.Z. Hedwige</i> , moeder overste bij de Congregatie van Deftinge en overleed op 3 juni 1988 te Temse.	Temse
1901 Achel	Benedicte Lauwers werd geboren op 7 december 1901 te Achel. Zij werd Eerwaarde Zuster in de Kruisherengemeenschap te Diest, werd vermeld als <i>zuster van Liefde</i> te Tessenderlo, en als <i>zuster Onze-Lieve-Vrouw Middelaes</i> . Zij had een broer Gerard die priester-Kruisheer was. Zij overleed op 3 december 1981 te Laken.	Diest
1901 Tielt (Wielsbeke)	Aloïs Lauwers werd priester gewijd op 21 december 1901 te Brugge. Hij was een zoon van Henri Lambrecht en Marie Lauwers, geboren op 27 september 1877 te Wielsbeke. Hij was coadjutor van de Onze-Lieve-Vrouwparochie te Oostende in 1902, te Sint-Amands te Roeselare in maart 1903, onderpastoor te Beernem op 1 januari 1906, werd pastoor van Hooglede in september 1929, werd pastoor te Wervik in maart 1933 en werd pastoor Emeritus vanaf 1 december 1946.	Oostende / Roeselare / Beernem / Hooglede / Wervik
1902 Tielt (Wielsbeke)	Romanie De Clerck werd op 20 oktober 1902 geprofest als <i>zuster Idesbalde</i> in het klooster van de <i>Zusters van Liefde</i> te Kuurne. Zij was een dochter van Jan De Clerck en Julie Lauwers, geboren op 20 april 1882 te Sint-Baafs-Vijve, Wielsbeke. Zij overleed op 27 februari 1958, 76 jaar oud, enkele maanden voor haar broer priester Hector De Clerck – zie melding 1958.	Kuurne
1903 Ieper	Gabrielle Lauwers werd geboren op 1 oktober 1903 te Ieper. Zij werd <i>E.Z. Aloysia</i> en overleed op 28 december 1945.	N.B.

1905 Turnhout	Mathilde Lauwers werd geboren op 1 oktober 1905 te Turnhout. Zij werd <i>zuster Theophane</i> bij de Zusters van Liefde van Jezus en Maria en overleed op 18 januari 1999 te Zaffelare.	Zaffelare
1910 Valkenswaard, NL	Hendrica Louwers werd geboren op 22 januari 1910 te Valkenswaard, NL als dochter van Leo Louwers en Anne-Marie Vrek. Haar grootvader heette Lauwers. Zij werd religieuze en nam de naam aan van kloosterlinge <i>E.Z. Christina</i> . Zij overleed op 15 februari 1994 te Veghel, NL.	Veghel, NL
1910 Smanskerke	Ook Mia Lauwers, geboren op 9 oktober 1910 te Smanskerke, werd religieuze, als <i>zuster Maria-Remigia</i> bij de <i>Zusters van Liefde</i> te Heule. Zij overleed op 25 december 1996 te Kortrijk.	Heule
1913 Roeselare	Marie Lauwers werd geboren op 9 mei 1913 te Roeselare. Zij werd zuster Marcelline bij de Zusters van Liefde te Roeselare, waar zij overleed op 27 juni 1926.	Roeselare
1915 Ekeren	Alfons Lauwers werd geboren op 14 oktober 1895 te Ekeren. Hij werd geprofest op 27 december 1915 te Sint-Truiden, werd priester gewijd te Beauplateau op 2 februari 1926 en werd missionaris Redemptorist. Hij werd aangesproken als Eerwaarde Pater. Hij overleed op 26 september 1955 te Antwerpen.	Beauplateau / missionaris
1917 Leest	Clementine Lauwers trad in als koorzuster in de orde van de <i>Arme Klaren Koletienen</i> te Mechelen op 8 mei 1917. Zij werd geprofest als E.Z. Marie-Theresia op 13 augustus 1918 en legde haar geloften af op 5 maart 1926. Clementine was een dochter van Alex Lauwers en Jeanne De Wachter, geboren op 2 oktober 1880 te Leest. Zij overleed op 21 mei 1963 te Mechelen. In het afscheidswoord stond " <i>Onze goed zuster Marie-Theresia is nog zo onverwacht van ons heengegaan. Met haar verdwijnt uit onze gemeenschap een echte Franciscaanse ziel. We hielden allen veel van ons goed zusterke. Ze was zo eenvoudig, rechtschapen en werkzaam. Zichzelf vergeten maakte haar gelukkig. Och, ze leefde toch zo graag, en haar steeds blij-lachende gelaat weerspiegelde de reine, simpele grootheid van haar edelmoedige ziel.</i> "	Mechelen
1918 N.B.	Op 1 januari 1918 overleed Césarine Lauwers te Brugge. Zij heette voluit Césarine Emerentia Felicita, was geboren omstreeks 1856, en ging bij de naam van <i>zuster Louise</i> , Dochter van de Liefde in de <i>orde van de Heilige Vincentius à Paulo</i> .	Brugge
1918 Leest	Julia Lauwers werd geboren op 8 oktober 1918 te Boom. Zij werd <i>E.Z. Marie-Vincentia</i> en overleed op 30 augustus 1980 te Sint-Niklaas. <i>Zij was zij een dochter van Frans Lauwers en Florentine Van den Heuvel uit Leest.</i>	Sint-Niklaas
1919 Sint-Niklaas	Mathilde Lauwers werd geprofest op 4 januari 1919 als zuster Maria-Ida bij de Zusters van de <i>Congregatie van de</i>	Sint-Niklaas

	<i>Heilige Vincentius - Berkenboom</i> . Zij werd geboren op 22 juli 1892 te Sint-Niklaas, waar zij overleed op 21 mei 1978.	
1923 Mechelen	Alfons Lauwers werd geprofest te Tremelo als <i>broeder Eugeen</i> . Hij was kloosterling van de <i>HH. Harten</i> en werd vermeld als missionaris in Kongo, Noord-Kasai, in juni 1936. Alfons Lauwers werd geboren op 18 januari 1907 te Mechelen en overleed op 14 januari 1961 te Leuven.	Noord-Kasai, Kongo
1926 Stabroek	E.H. Louis Jan Lauwers was priester en professor te Hoogstraten. Hij werd geboren op 20 december 1857 te Stabroek als zoon van Jozef Frans Lauwers en Isabelle Mertens, was pastoor te Sint-Norbertus en onderpastoor van de Onze-Lieve-Vrouweparochie te Antwerpen. Hij overleed op 13 juni 1926 te Antwerpen.	Hoogstraten / Antwerpen
1929 Stabroek	E.H. Peter Alfons Lauwers was leraar Sint-Norbertusgesticht en het Koninklijk Atheneum te Antwerpen. Hij was geboren op 23 december 1871 te Stabroek, waar hij als rustend priester zou worden vermeld. Hij werd priester gewijd op 21 september 1895 te Mechelen. Peter Alfons Lauwers overleed op 5 augustus 1929 te Stabroek.	Antwerpen
1929 Scherpenheuvel	Louise Lauwers werd geprofest te Vorselaar als <i>E.Z. Palmyrine</i> op 12 november 1929. Zij was geboren op 14 juli 1912 te Scherpenheuvel als dochter van Evrard Lauwers en Serafine Everaerts. Zij overleed op 19 september 1997 te Westmalle en werd er begraven op 23 september.	Westmalle
1936 Duffel	E.H. Jozef Maria Clement Lauwers was priester en orderling van Sint-Franciscus. Hij had twee (<i>mogelijk drie</i>) neven die priester werden, een broer die voor het priesterambt koos, en werd vermeld als leraar en als bestuurder van de orde der Zusters Marikollen. Hij werd geboren op 22 mei 1872 te Antwerpen als zoon uit het tweede huwelijk van Philip Lauwers met Colette Reypens, waar hij overleed op 6 mei 1936.	N.B.
1937 Antwerpen	Louis Charles Lauwers overleed op 10 december 1937 te Leuven. Hij was ere-pastoor van Sint-Geertrui te Leuven, en bestuurder van de <i>Zusters van Liefde van de heilige Vincentius A Paulo</i> . E.H. Louis Lauwers werd geboren op 11 april 1864 te Antwerpen als zoon van Peter Lauwers en Marie Eliaerts. Hij werd priester gewijd op 15 april 1888 te Mechelen. Hij trad in het spoor van zijn nonkel Louis 'Peter Hubert' Lauwers , geboren op 18 december 1830 te Antwerpen en pastoor van de parochie H. Amandus. Louis Peter Hubert Lauwers was een oudere broer van de vader van Louis Charles, en overleed op 15 oktober 1896 te Antwerpen.	N.B.
1939 Brussel	E.H. François Edmond Lauwers werd priester gewijd op 31 september 1895 te Mechelen. Hij werd vermeld als leraar aan het Sint-Louis instituut te Brussel, en pastoor van het	Brussel

Heilig Kruis in 1905. Hij werd geboren op 10 januari 1872 te Brussel en overleed er op 22 april 1939.

1940 Ravels

Kongo

E.H. Afbeelding: Een pater Scheutist in Congo, 1921. Servais Peeraer, een zoon van Jos Peeraer en Caroline Lauwers, verbleef er als missionaris.

Servaas Peeraer overleed op 9 juni 1940 te La Rochelle, Frankrijk. Hij werd geboren te Ravels als zoon van Joseph Peeraer en Caroline Lauwers, werd priester gewijd op 21 augustus 1927, vertrok als missionaris naar Congo op 18 december 1928, en werd vermeld als Eerwaarde pater priester en als minderbroeder⁶¹⁰.

1947 Wolvertem

E.H. Joseph Lauwers werd geboren op 13 juni 1873 te Wolvertem. Hij ontving zijn priesterwijding op 19 september 1896. Hij werd vanaf die dag vermeld als leraar aan het Sint-Louis instituut, was vicaris van Sint-Joost-ten-Node en was priester van 'N.D. aux Riches Claires' te Brussel vanaf 21 september 1921. Hij overleed op 8 januari 1947.

Sint-Joost-ten-Node / Brussel

1952 Antwerpen

E.H. Karel Lauwers werd geboren op 18 februari 1905 te Antwerpen als zoon van Karel Lauwers en De Meyer Florence. Hij was een oudere broer van Louis Lauwers en werd eerder gewijd als priester, op 18 augustus 1929 te Leuven. Hij was was pater bij de Dominicanen, en directeur van de Sociale Scholen te Heverlee. Een jongere broer, Floris Lauwers , geboren op 3 januari 1914 te Borgerhout, werd kloosterling.

Heverlee

⁶¹⁰ (c) Foto's uit private collecties 2002-2008 (familiearchief Lauwers). - Foto Scheutisten uit private collectie, 1921.

1953 Antwerpen		<p>E.H. Emiel Eugene Albert “<i>Rubrecht</i>” Lauwers werd geprofest als kloosterling in de Norbertijner abdij te Tongerlo op 15 september 1953. Hij werd geboren op op 14 augustus 1931 te Antwerpen als zoon van Emiel Lauwers en Anna Thijs. E.H. Rubrecht Lauwers werd dokter Kerkelijk Recht en werd priester gewijd op 11 augustus 1957.</p>	Tongerlo
1956 N.B.		<p>E.H. Karel Frans Albert Lauwers werd priester gewijd op 23 mei 1915 te Mechelen, kort na het uitbreken van de eerste wereldoorlog. Hij was leraar en econoom in het Sint-Jan Berchmanscollege te Antwerpen. Karel Lauwers werd geboren op 4 november 1888 te Borgerhout. Hij overleed op 27 juli 1956 te Antwerpen. <i>Vermoedelijk was hij afkomstig van Duffel.</i></p>	Antwerpen
1958 Wielsbeke		<p>Priester Hector De Clerck kwam om het leven in een verkeersongeval met zijn bromfiets op 15 juli 1958 te Sint-Baafs-Vijve, Wielsbeke. Hij was er geboren op 4 juli 1880 als zoon van Jan De Clerck en Julie Lauwers en was priester gewijd te Brugge en was pastoor te Sint-Denijs Helkijn (gelegen bij Sint-Denijs-Westrem, deelgemeente Zwevegem en Helkijn, deelgemeente Spiere-Helkijn), waar zijn inwonende zus Louise overleed op 8 oktober 1945. Hij was een broer van zuster Romanie De Clerck die eerder dat jaar overleed – zie melding in 1902. Het was een tragisch ongeval: Hector werd gegrepen door een auto terwijl hij de baan van Sint-Baafs-Vijve naar Oostrozebeke dwarste. Hij belandde in de gracht en was op slag dood.</p>	Sint-Denijs-Westrem
1960 Bladel, NL		<p>Pater Antoon Lauwers overleed op 22 mei 1960 te Roeselare. Hij was geboren op 15 mei 1882 te Bladel, NL, als zoon van Willem Lauwers en Antonise Maria.</p>	Roeselare
1960 Bladel, NL		<p>Ook zijn jongere zus Jeanne werd religieuze. Zij ging bij de naam E.Z. Marie-Jozef bij de zusters Dochters van Sint-Jozef te Evere. Zij overleed op 6 oktober 1963 te Sint-Joost-ten-Node, drie jaar na haar broer Antoon.</p>	Evere
1970 Achel		<p>E.H. Eduard Lauwers werd priester gewijd op 6 augustus 1939. Hij was geboren op 12 februari 1914 te Achel, was Kruisheer geworden op 6 augustus 1939, en werd econoom en leraar aan het Heilig-Kruiscollege te Hannuit. Hij was oud-strijder en krijgsgevangene, en overleed op 1 augustus 1970 te Hannuit.</p>	Henegouwen
1972 De Klinge-Waas		<p>Godfried 'Gust' Lauwers was minnebroeder en missionaris in Congo. Hij was geboren op 19 juni 1892 te De Klinge Waas, en overleed op 21 april 1972 te Kannede Shaba in het toenmalige Zaïre (Congo).</p>	Kannede Shaba, Kongo
1975 Achel		<p>Gerard Lauwers werd priester Kruisheer gewijd op 6 september 1925. Hij was geboren op 21 september 1898 te Achel, en werd ook vermeld als rector van de Eerwaarde Zusters te Tessenderlo, en als oud prior te Diest en te Achel. Hij overleed op 21 oktober 1975 te Tessenderlo. Hij had een zuster die ook kloosterlinge was, zuster Benedicte.</p>	Tessenderlo

1982 Meulebeke

Z.E.H. Maurice Lauwers (*Mauritius*) was pastoor, stichter en bouwheer van de parochie Onbevlekt Hart van Maria in de wijk Wijnsberg te Wevelgem [zie afbeelding]. Hij werd geboren op 24 juli 1913 te Meulebeke als zoon van Hendrik Lauwers en Marie Decaevele. Behalve pastoor was hij leraar aan het Sint-Aloysiuscollege te Menen en medepastoor van de Sint-Hilariusparochie te Wevelgem. Maurice Lauwers

Wevelgem (Wijnsberg)
Afbeelding: De kerk Onbevlekt Hart van Maria te Wevelgem, gesticht door Z.E.H. Maurice Lauwers.

overleed op 15 maart 1982 te Wevelgem.

1999 Vilvoorde

Broeder Hubert Pierre Vandendries overleed op 7 juni 1999 te Groot-Bijgaarden. Hij werd geboren als zoon van Frans Vandendries en Liesbeth Lauwers op 10 mei 1897 te Vilvoorde. Hij werd vermeld als broeder Hubert van christelijke scholen, ingekleed te Groot-Bijgaarden op 7 september 1913, en eeuwig geprofest op 9 augustus 1922.

Groot-Bijgaarden

2001 Willebroek

E.H. Jan Lauwers was onderpastoor van de parochie Onze-Lieve-Vrouw van 7 Smarten te Diegem, onderpastoor van de Onze-Lieve-Vrouweparochie te Vilvoorde, pastoor van de Sint-Rumoldusparochie van Humbeek, pastoor van de Heilige Kruisparochie te Willebroek, en proost van de K.B.G. (thans OKRA) te Willebroek. Hij werd geboren op 27 maart 1928 te Willebroek, was priester gewijd op 20 juli 1952, en overleed op 11 december 2001 te Reet.

Diegem / Vilvoorde / Humbeek / Willebroek

1932 – Lauwens – Van Keer te Nieuwenrode (Kapelle-op-den-Bos)

Frans Emiel Lauwens werd geboren op 9 maart 1907 in Nieuwenrode als zoon van Jan Frans Lauwens en Jeanne Marie Moortgat. Hij huwde op 25 juni 1932 in Kapelle-op-den-Bos met Marie Elisabeth Van Keer. Elisabeth Van Keer werd geboren op 18 oktober 1905 in Kapelle-op-den-Bos als dochter van Willem Van Keer en Marie-Louise Vantilt. Het gezin woonde in de Oxdonkstraat 38 in Kapelle-op-den-Bos. Het gezin woonde aanvankelijk in Nieuwenrode, alvorens zich te vestigen in Oxdonk bij Kapelle-op-den-Bos.

Afbeeldingen: Frans "Emiel" Lauwens en Elisabeth Van Keer⁶¹¹ - Emiel Lauwens en Elisabeth Van Keer bij hun huwelijk in Nieuwenrode in juni 1932. - Emiel Lauwens en Elisabeth Van Keer tijdens een familie reünie in augustus 1941.

Emiel Lauwens werkte voor de *Compagnie Industrie et Travaux Emile Blaton* in Brussel en bij Eternit te Kapelle-op-den-Bos. CIT E. Blaton werkte dertig jaar lang aan belangrijke projecten in Frankrijk en Duitsland. Zij bouwden bijvoorbeeld het Centraal station van Brussel in 1930 en vele stukken van de Noord-Zuidverbinding. Van Emiel Lauwens werd gezegd dat hij tijdens de tweede wereldoorlog actief was in het verzet en een tijd ondergedoken moest leven. Hij zou bij de bevrijding een Engelse tankcolonne mee hebben begeleid naar Mechelen. Deze gegevens hebben we evenwel niet kunnen staven.

"Moeder Liza" Elisabeth Van Keer was een geliefde en inspirerende 'moemoe'. Verschillende van haar achterkleinkinderen werden naar haar vernoemd (Liza, Liesbeth, Liesbet Lauwens). Een broer van Elisabeth Van Keer woonde later ook in Oxdonk³ en de families hielden een nauwe band⁶¹².

Emiel Lauwens overleed op 54-jarige leeftijd te Mechelen op 4 juli 1961, en is begraven te Kapelle-op-den-Bos. Elisabeth Van Keer bleef weduwe tot haar overlijden in Mechelen in het St.-Jozefziekenhuis ⁶¹³ op 8 oktober 1985, en is begraven te Londerzeel Nieuwkerkhof. De laatste jaren van haar leven verbleef zij in het Woonzorgcentrum Herfstvreugde in Londerzeel.

Foto's: Emiel Lauwens en Elisabeth Van Keer in 1957.

⁶¹¹ © Foto's uit familiearchief Laurentii.be.

⁶¹² Elisabeths broer Frans Livien Van Keer was op 12 juni 1929 te Tiselt gehuwd met Judith Josepha Van Ighem. "Frans" Van Keer was een jaar ouder dan Elisabeth, geboren op 29 februari 1904 te Kapelle-op-den-Bos. Het gezin woonde vanaf 12 februari 1933 in het Leopoldskwartier 5, en verhuisde op 1 maart 1970 naar de Oxdonkstraat 28 te Kapelle-op-den-Bos, dezelfde straat waar Elisabeth Van Keer lange tijd woonde. Op dat moment woonden de dochter Christiane al in de Oxdonkstraat 28, na haar huwelijk met Herman Verlinden op 8 april 1959.

⁶¹³ Thans Sint-Maartenscampus, Mechelen

Het gezin omstreeks 1947 in Oxdonk, deelgemeente Kapelle-op-den-Bos. Van links naar rechts: Willem, Emiel, Elisabeth, Filemon, Jan en Frans.

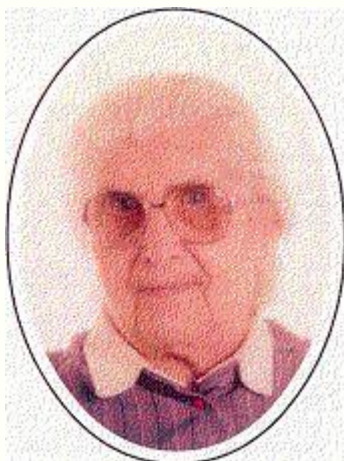

Afstammelingen:

- **Frans Lauwens** 🇺🇲 werd geboren op 22 april 1933 te Mechelen
- **Willem Lauwens** 🇺🇲 werd geboren op 20 september 1935 te Mechelen
- **Livien Lauwens** 🇺🇲 werd geboren op 29 juni 1936 te Mechelen
- **Jan Lauwens** 🇺🇲 werd geboren op 21 augustus 1937 te Kapelle-op-den-Bos
- **Filemon Lauwens** 🇺🇲 werd geboren op 6 november 1944 te Kapelle-op-den-Bos

1935 - Huwelijk van Jozef Frans Lauwens en Anna Maria Van Der Borght

Ook in Langdorp-Aarschot waren er families Lauwens, een andere tak van de familie met gemeenschappelijke voorouders in de omgeving van Mechelen.

Jozef Frans Lauwens 🇺🇲 huwde op 27 april 1935 te Langdorp met Van Der Borght Anna Maria. Hij was fabrieksarbeider, en woonde te Nieuwrode bij het huwelijk van zijn zus Maria Elisabeth in 1952. Anna Maria Van Der Borght werd geboren op 23 november 1912 te Langdorp als dochter van Van Der Borght Josephus Antonius. Zij verloor haar vader enkele jaren voor het huwelijk, op 29 juni 1931. Haar moeder, Maria Geens, was aanwezig op het huwelijk. Maria Josephina Geens was toen 51 jaar en landbouwster te Langdorp. Anna Maria Van Der Borght overleed op 2 oktober 2000 te Leuven.

Op het bidprentje staat de tekst "*Liefste moeke, iemand verliezen als een moeder doet altijd pijn, ongeacht hoe oud zij mag worden. Toch zijn wij ook dankbaar omdat we jou zo lang bij ons mochten houden, zoveel met jou hebben mogen delen. In deze gedachte vinden wij troost en moed om verder te gaan zonder jou. Altijd zullen wij je blijven*

herinneren als een moeder van weinig woorden met een groot hart voor haar kinderen en kleinkinderen. Nu mag je samen met ons vader rusten in de palm van Gods hand. En we weten dat jullie zullen blijven waken over ons. Liefste moeke, bedankt voor alles."

Afbeelding: Anna Maria Van Der Borgh op het bidprentje bij haar begrafenis in oktober 2000. Bidprentjes en rouwbrieven zijn een interessante bron van informatie in familiegeschiedenis. - Afbeelding rouwkaartje uit familiearchief Lauwens- Van Der Borgh, 2000.

1935 - Een oorvijs aan een leerling "ter wille van de handhaving van de orde en de zorg voor de toekomst" (Puurs – Sint-Amands)

In het oorlogsdossier van Pieter Lauwers⁶¹⁴ bevond zich een niet nader gedateerde brief van de leden van het onderwijzend personeel van de scholen in de 'Kring Willebroek-Puurs', gericht aan de procureur des Konings te Mechelen. De brief dateerde vermoedelijk uit het Interbellum (de periode tussen de twee wereldoorlogen) en ging over de klacht van vader Kerremans ten laste van Pieter Lauwers, omdat die een kind had geslagen.

Afbeelding: "normaalwoorden" die werden aangeleerd aan het begin van de 20^e eeuw © uit private collectie.

De leerkrachten namen het op voor meester Lauwers "om het eenvoudige feit zijn leerling te hebben gekastijd met een paar oorvegen met de bloote hand, die niet het minste letsel voor gevolg hadden." De opvoedkundige methodes van toen, met name het uitdelen van oorvegen, kunnen vandaag de dag niet meer, maar volgens de schrijvers was de gebeurtenis iets wat men "dagelijks ten laste kan leggen van elkeen van ons, daar die zaak bij ieder van ons voorkomt."

Zij verzochten de procureur geen rekening te houden met de klacht "om het prestige van den onderwijzer hoog te houden en om wille der handhaving van ons aller orde en gezorg voor de toekomst."

Zij tekenden met z'n allen verzet aan tegen "de ondankbare en gezagroovende handelwijze dier ouders."

Onder een dertigtal handtekeningen herkenden we die van de leerkrachten Mees, Verbruggen, Boeykens, Scheltens, Verstraeten, Van den Houte, Saerens, Moeyersons, Schampaert, Van Gent, Caluwaerts, Cortebeek, Verhaert, Maes, Segers, Cuyckens, Faes.

⁶¹⁴ Zie verhaal uit 1944

1936-1960 – Verhalen in postzegels en postkaarten (BSD)

Foto: op de schoot bij vader in Sieglar, Duitsland, juli 1961. Heel wat Belgen vonden in Duitsland een tweede thuis.

Verschillende generaties gaan over een wereldbrand. De generatie die de “Grote Oorlog” nog had meegemaakt en “Nooit meer oorlog” proclameerde. Een volgende generatie die niet zag aankomen dat er opnieuw één dreigde en die haar dromen zal versplinteren. Een volgende generatie die een 3e “koude” oorlog zag ontstaan. Een volgende generatie van “na de oorlog”. ‘Mijn’ verhaal begon in 1961, bijna twee decennia na die oorlog, in wat toen de “10e provincie” heette of BSD, het Belgische leger in Duitsland.

BSD stond voor Belgische Strijdkrachten in Duitsland. Belgische militairen werden gelegerd in wat de ‘Britse bezettingssector’ heette, een zone tussen Aken, Keulen, Soest, Siegen en Kassel, grotendeels in Noordrijn-Westfalen. Met de oprichting van de NAVO op 4 april 1949, werd Duitsland een bondgenoot en werd er niet meer gesproken van “bezetting”. Het Warschaupact werd opgericht op 14 mei 1955 en dit was ondertussen de nieuwe “gezamenlijke vijand” geworden. Tienduizenden Belgische militairen woonden in Duitsland met hun gezin. Dat aantal liep op tot 40.000 begin jaren ’50 van de vorige eeuw, en liep terug tot 25.000 begin jaren ’90. De laatste kazerne in Troisdorf-Spich werd in juni 2004 verlaten en het hoofdstuk “BSD” nam een einde.

1936 - Een verhaal in postzegels

Na de verschrikkingen van de “Grote Oorlog” met de wapenstilstand van 11 november 1918, droomde men van “Nooit meer oorlog”. Het Duitse Rijnland werd bezet door geallieerde legers en de kiemen werden gestrooid voor een tweede wereldbrand waarin Europa opnieuw in een slagveld zou veranderen. Gewone gebruiksvoorwerpen als postzegels in de jaren dertig spiegelde welke richting het uit ging.

Afbeelding: Belgische postzegels uit 1936 in verschillende waarden. Leopold III had in 1934 zijn vader, de verongelukte Belgische oorlogskoning Albert I, opgevolgd. Hij werd in militair uniform geportretteerd, wat niet zo ongewoon was in die tijd. Zijn moeder was Elisabeth van Beieren. Hij was sinds 1909 als oudste zoon de troonopvolger en tijdens de Eerste Wereldoorlog verbleef hij met zijn ouders vooral in De Panne in het onbezette België, afwisselend met studies aan het Eton College in Engeland. Vanaf 1919 had hij een militaire opleiding gekregen. Rechts ter vergelijking een postzegel van koning Albert uit 1912, ook zonder kepie.

Afbeeldingen: Duitse postzegels in 1935. Voor het eerst duiken er zonder schroom hakenkruisen op, symbool van de opkomende nazi macht in Duitsland. Ook in 1936 (zie onder) komt het thema, al dan niet discreet, terug in postzegels.

In 1937 start ook de personencultus van de "leider".

In 1939 verschijnt "de leider" zonder schroom in militair uniform op de postzegels, en de nationalistische symboliek bereikt een hoogtepunt. Veel verschil was er al niet meer met de postzegels die tijdens de oorlog werden gebruikt.

Courante Duitse postzegel uit 1942.

1958-1976 – de “BSD” in foto’s

Foto: Willem Lauwens als militair in 1957. Na zijn dienstplicht werd hij beroepsmilitair in de BSD.

Foto: Livien Lauwens als militair in 1958. Ook hij diende in de BSD.

Foto: Jan Lemaire, bevriend militair van Willem, in Soest in 1960. **Onder:** afscheid van een verongelukte medesoldaat.

Foto: Soest, Duitsland, in augustus 1976.

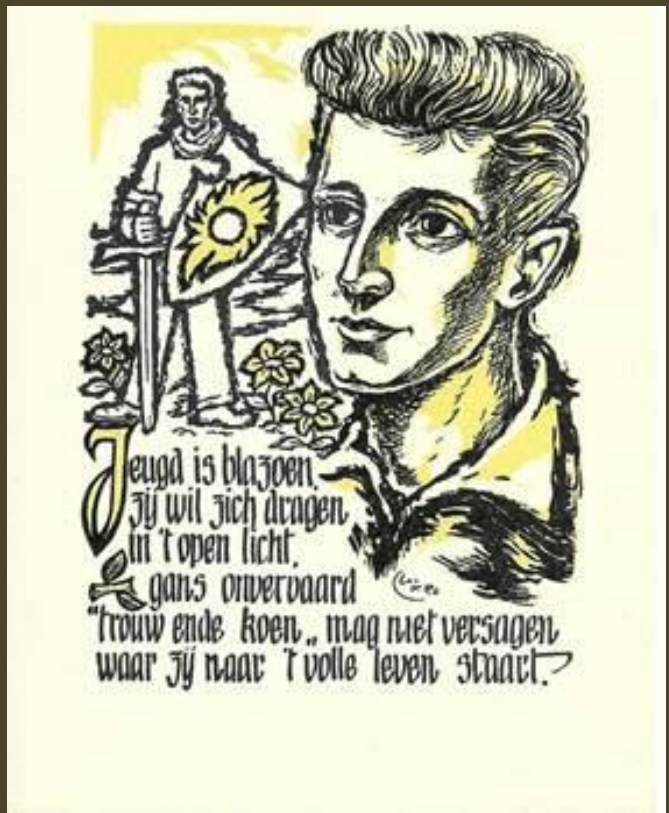
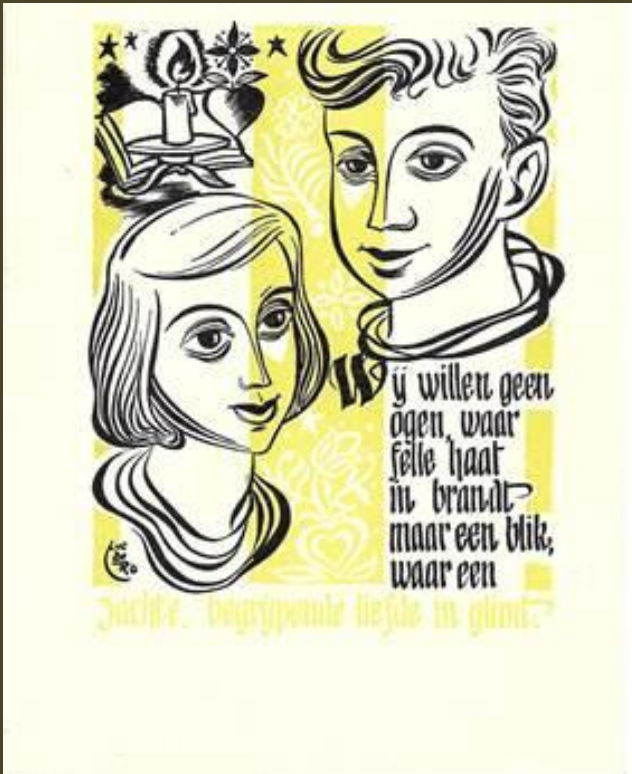
1958 - Een verhaal in postkaarten

Afbeeldingen: Een bonte verzameling postkaarten van een Belgisch soldaat, gelegerd in Duitsland, aan zijn lief tussen 1958 en 1959⁶¹⁵.

⁶¹⁵ Uit de collectie van mijn vader, Willem Lauwens . Hij huwde in 1959 mijn moeder Georgette Van Praet en zij verhuisden naar Duitsland waar hij als beroepsmilitair dienst deed.

1936 - Willy Lauwers, "Rupske" (Hemiksem)

Willy Lauwers werd geboren op 17 april 1936 te Hemiksem. Hij was een beloftevolle Belgisch wielrenner, bekend bij de bijnaam "Rupske", die op bijna 23-jarige leeftijd door een ongeluk op de wielerpiste om het leven kwam.

Hij was de zoon van Constant Lauwers, bekend als wielrenner tussen 1937 en 1948, en een neef van Henri Lauwers (broer van Constant) die tussen 1934 en 1939 een bekend wielrenner was. "Rupske" Lauwers had zijn bijnaam te danken aan zijn speciale manier van rijden: slingerend, wiegend en 'kronkelend als een rups'. Het was wielerglorie Rik Van Steenbergen die hem overhaalde om wielrenner te worden.

Willy Lauwers was 2e in de Scheldeprijs Vlaanderen in 1954, 2e in het criterium te Hanret in 1956 (zie foto's), 3e te Antwerpen, 2e in de Zesdaagse van Antwerpen in 1957 en telkens 1e in wielervedstrijden te Leuven (1957), te Antwerpen (1958), te Borgerhout en te Hoegaarden (1958). Hij werd als één van de meest beloftevolle wielrenners van de jaren '50 beschouwd.

Willy Lauwers kwam op 12 april 1959 om het leven na een zware val op de wielersbaan van Palma de Mallorca, Spanje, waar hij het Belgisch kampioenschap 'stayeren' in 1959 voorbereidde. Zijn dochter Diane was toen nog geen jaar oud.

Hij kreeg in 2001 postuum een borstbeeld in het gemeentehuis van Hemiksem, en in 2002 werd een "Grote Prijs Rupske Lauwers" georganiseerd in zijn geboortedorp.

Afbeeldingen: Constant Lauwers, vader van Willy, was eveneens een verdienstelijk Belgisch wielrenner (foto uit 1937) en Danny Lauwers, derde generatie Belgische wielrenners (foto uit 1980) – © uit private collectie Lauwers 1937-1980

Zijn neef Danny Lauwers (zoon van Willy's broer Stan), geboren op 14 april 1958 te Niel, zou de traditie voortzetten (overwinningen in o.m. 1980-1981).

1936 - Het gezin Huygens-Lauwens, Leest

Maria Lauwers werd geboren in Leest op 14 mei 1915 als dochter van Jan Baptist Lauwers en Katrien Pauline Absillis. Zij huwde met Gerard Isidoor Huygens.

Hij werd geboren in Schriek op 5 november 1906 als zoon van Jacob Leo Huygens en Anne Marie Lens. Zijn ouders waren gehuwd in Grasheide, Putte en waren koperslager / brouwersgast en landbouwster aan de Hoogstraat te Schriek.

Gerard Huygens was verplicht tewerkgesteld in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog is hij daar als bakker aan de slag gebleven en is het koppel gescheiden. Gerard had een broer Alfons die als bakker aan de slag was in Schriek. Alfons was getuige bij het huwelijk⁶¹⁶. Andere getuigen waren boomkweker Louis Peeters, bakker Jozef Kiebooms en veldwachter Jozef Lambrechts.

Maria Lauwens zou overlijden op 23 november 2000 in Mechelen. Haar laatste levensgezel was Edmond Van den Brande⁶¹⁷. Gerard Huygens overleed op 27

februari 1980 te Oberdielbach, een deelgemeente van Waldbrunn (Baden-Württemberg, DE). Hij was in Duitsland hertrouwd met Lydia

Sigmund en het gezin had een dochter

Brigitte Huygens, gehuwd met Karl Hess, en een stiefdochter Bärbel Spengler, gehuwd met Helmut Weber.

Foto's: Gerard Huygens en Maria Lauwens omstreeks 1935. - Gerard Huygens op latere leeftijd in Oberdielbach, een deelgemeente van Waldbrunn (Baden-Württemberg, DE)⁶¹⁸. - Karel

Lauwens en zijn echtgenote Julienne Lamberts bezochten in de jaren '80 het graf van Gerard Huygens. - Germaine Huygens op bezoek bij haar grootmoeder omstreeks 1950.

Dochter Germaine Huygens werd geboren op 19 november 1936 in Leest. Zij huwde op 21 april 1956 in Leest met Clement Van Capellen, geboren op 23 maart 1933 in Grimbergen. Zij overleed op 20 november 2013 in de Sint-Jozefskliniek te Willebroek. Clement Van Capellen overleed in 2012. Hun dochter Marleen Van Capellen werd geboren in 1956 en huwde Leo Robijn.

⁶¹⁶ De broers hadden overigens ook een nonkel Jan Alfons Huygens, gehuwd met Dorothee Louise Ruttens (herbergierster), die ook bakker was geweest aan de Hoogstraatnr. 43 in Schriek. Een meid, Louise Van Eycke, en schoonbroer Frans Ruttens woonden bij in.

⁶¹⁷ Hij werd geboren op 10 januari 1923 in Mechelen en overleed er op 16 oktober 1999.

⁶¹⁸ © Foto uit familiearchief Laurentii.be [met dank aan Maria Lauwens, Hofstade].

1939 - Soeike Lauwers, "ontvangen als een koning" te Lourdes (Antwerpen)

Johan Matthijs, verzamelaar van postzegels en zichtkaarten, stuurde een kopie door van een kaartje in zijn collectie. Het werd gepost in Lourdes omstreeks 1939 door Soeike Lauwers (allicht een afkorting van François, "Sooike") aan zijn ouders te Antwerpen. Het kaartje was geadresseerd aan de ouderlijke familie Lauwers, wonende in de Rochusstraat te Antwerpen.

Het was even zoeken om te weten wie Soeike was. Sooike Lauwers werd geboren op 14 april 1918 in Kontich als zoon van Frans Lauwers en Jeanne Francis. Hij huwde ongeveer vijf jaar later, op 11 april 1945 in Kontich, met Irma Ruysers en overleed op 10 februari 1989 in Edegem.

"Liefste Ouders,

Ik ben goed in Lourdes aangekomen, wij zijn hier ontvangen als koningen. heel de stad stond overhoop als wij toekwamen. met muziek zijn wij rond de stad gegaan, zij schoten vuurwerk af en dat was allemaal voor ons. Wij zijn gelogeed in het mooiste hotel van Lourdes (Hotel Biarritz). Nog vele groeten aan alle geburen van Uw zoon, Soeike."

1940-1945 - Meldingen van burgers gesneuveld tijdens de tweede wereldoorlog⁶¹⁹

10 mei 1940
Lokeren

Jozef Lauwers, geboren op 12 december 1924 te Exaarde als zoon van Germain Lauwers en Martha Van de Velde, kwam om tijdens een bombardement te Lokeren op 10 mei 1940. Hij was 15 jaar oud en één van de eerste oorlogsslachtoffers.

26 mei 1940
Leie

Felix Lauwers , een onderwijzer uit Tildonk, sneuvelde op 26 mei 1940 aan de Leie, samen met zijn collega Gerard Mommaers. Hun stoffelijke resten werden gerepatrieerd, en op 22 en 23 juni 1940 vond er een rouwdienst plaats. Beiden werden bijgezet op het kerkhof van Tildonk.

⁶¹⁹ Foto's Mortsel 1943 (Publiek Domein), boek "Tranen over Mortsel" en Antwerpen 1944 (bewerkt) van (c) Peter Serrien, met toestemming van de auteur. - (c) Foto's uit familiearchief laurentii.be en collectie Vivijs-Lauwers (met dank aan Hilde Vivijs, Mechelen) - (c) Foto Normandië Patrik Lauwers, 1999 - Foto's uit private collecties: Leopold Hammel, Mechelen - Barbara Lauwers OSS - concentratiekamp Mittelbau-Dora - Huub Lauwers - Medaille Bronze start (onder Publiek Domein, 1940-1945).

27 mei 1940
Aarsele

Honoré Lauwers was geboren op 14 juni 1884 te Aarsele, een deelgemeente van Tielt, West-Vlaanderen, als zoon van Henri Lauwers en Marie-Léonie Wybo. Hij observeerde tijdens de slag om de Leie door een mazgoat in de stalling de vechtende Belgische en Duitse soldaten en werd bovenaan zijn hoofd getroffen door een afketsende kogel. Hij overleed ter plaatse, in de gemeente Sint-Baafs-Vijve, een deelgemeente van Wielsbeke in West-Vlaanderen, op 27 mei 1940. Zijn twaalfjarige zoon Jozef stond naast hem en werd gekwetst aan een oor. Honoré was op 25 januari 1927 gehuwd te Geluwe met Eline Anna Demyttenaere. Honoré liet zeven kinderen na en zijn weduwe overleefde hem 43 jaar. Zij stierf te Sint-Baafs-Vijve op 17 oktober 1983.

3 juni 1941
Egem

Tijdens een bombardement te Egem kwam **Remi Heynderickx** om en werd zijn echtgenote Marie Tack gekwetst. Zij waren de ouders van Joseph Heynderickx, die op 27 oktober 1951 te Egem huwde met Marie Madeleine Lauwers, een dochter van Maurice Lauwers en Irma De Brabandere.

5 april 1943
Mortsel

Renée Lauwers , onderwijzeres aan het Sint-Vincentiusinstituut, kwam om tijdens een luchtaanval op 5 april 1943 te Mortsel. Zij was geboren op 3 december 1919 te Antwerpen, was 23 jaar oud en woonde te Mortsel.

Afbeelding: de nasleep van het bombardement van Mortsel van 5 april 1943 (Bron: Peter

Serrien⁶²⁰)

2 juli 1943
Aarschot

Jan Paul Lauwers , geboren op 25 augustus 1884 te Aarschot, en er op 1 mei 1909 gehuwd met Marie Louise Broos, overleed op 2 juli 1943 te Aarschot.

25 augustus 1944
Willebroek

Frans Peeters, de echtgenoot van Coleta Juliana Lauwers , woonachtig in de Vaartstraat 88, kwam om tijdens een Amerikaans bombardement op de fabrieken van Ammoniak te Willebroek op 25 augustus 1944. De bommen kwamen naast het fabrieksterrein terecht, vernielden 20 huizen, beschadigden er 102, en er vielen 17 doden. Frans Peeters was geboren op 10 januari 1904 te Willebroek en was veertig jaar oud.

⁶²⁰ Peter Serrien is historicus en auteur van het boek "Tranen over Mortsel" en schreef meerdere boeken over de oorlog: "Oorlogsdagen", "Zo was onze oorlog", "Van onze jongens geen nieuws" en "Elke dag angst".

28 oktober 1944
Antwerpen

Georges Lauwers, zijn echtgenote **Liesbeth Hendrickx** en dochter **Maria Paulina** kwamen om op 28 oktober 1944 in Antwerpen.

Die dag viel om 18:20h een V2-bom, afgevuurd vanuit Nederland, op de Bontemantelstraat in Antwerpen en er vielen 71 doden en 81 gewonden.

Afbeelding: de verwoesting na de V2 inslag in de Bontemantelstraat in Antwerpen (Bron: Peter Serrien)

De schade was omvangrijk. Het ging om een dichtbevolkte, smalle straat. De wijk werd verwoest en bestaat niet meer. Ze maakte plaats voor wat nu het Theaterplein is met de Stadsschouwburg. Journalist Jan De Schuyter werkte voor Het Handelsblad en was getuige: *“Buiten flietste een verblindende, zilverige, groene klaarte door de duisternis. Ergens kraakte een geweldige ontploffing, gevolgd door het verdoofd gerommel van een grote massa stenen en meubelen, die tot gruis en splinters naar beneden donderden. Op onze binnenplaats vielen een paar ruiten van de koepel aan scherven. Een vaststaand venster vloog met een ruk open. En dan niets meer...”*.

16 december 1944
Mortsel

Mathilde Lauwers kwam om tijdens een luchtaanval op Mortsel op 16 december 1944. Zij woonde te Mortsel.

Carlo Lauwers, geboren op 10 december 1928, kwam eveneens om tijdens de luchtaanval op Mortsel op 16 december 1944, 16 jaar oud (foto links).

Jan Baptist Lauwers, woonachtig te Antwerpen, kwam eveneens om tijdens de luchtaanval op Mortsel (foto rechts).

8 maart 1945
Mortsel

Marie Josephine Lauwers overleed ingevolge een bominslag te Mortsel in de Sint-Jozefskliniek. Zij was de echtgenote van Van Boghout Frans Eduard, gehuwd op 29 april 1882 te Antwerpen. Marie Josephine was geboren op 16 december 1857 te Antwerpen als dochter van Frans Louis Lauwers en Marie Josephine Mortelmans.

1940-1945 - Meldingen van gesneuvelde soldaten in het Belgische leger (België)

Lauwers Adrien , van Hofstade, brigadier 1e gidsen	Lauwers August , van Brussel, soldaat 2e regiment artillerie
Lauwers Cyriel A.-L. , van Nederbrakel, soldaat 8e Linie	Lauwers Emile , van Poperinge, soldaat 10e regiment artillerie
Lauwers Emile F.-M. , van Watermaal, voormalig soldaat 8e Linie	Lauwers Felix , van Tildonk
Lauwers Frans , van Mechelen, soldaat 1e karabiniers	Lauwers Florent , van Boom, sergeant-majoor, 5e Linie
Lauwers Henri , van Aalst, soldaat 10e Linie	Lauwers Jean , van Ukkel, soldaat karabiniers-wielrijders "De zwarte duivels", 2e bataljon
Lauwers Joseph , van Kasterlee, 2e Linie	Lauwers Joseph-J. , van Kontich, korporaal 4e Linie
Lauwers Petrus , van Boom, soldaat 2e Gidsen	Lauwers Louis , van Hemiksem, soldaat karabiniers-wielrijders "De zwarte duivels", 2e bataljon
Lauwers Raymond , gesneuveld in Frankrijk, 2e regiment zware artillerie	

Lauwers Francis Joseph overleed te Wingene op 26 mei 1940. Hij was soldaat-milicien van de klasse 1937 bij de 2e Jagers te Voet, 10e compagnie, gedomicilieerd te "Lampremy" (Dampremy?) in Henegouwen, vrijgezel, en gestorven als gevolg van "hemorragie" (*bloedingen of bloeditstoringen*). Het verslag werd in het Frans opgesteld via een "model 8" formulier door kapitein Cailliau van een ambulance compagnie ("50i"?).

Lauwers Francis Joseph was geboren op 15 november 1917 te Charleroi als zoon van Lauwers François Joseph en Appoline Vanderbeek en daar gedomicilieerd luidens een verklaring van de pompiers Emiel Vandendriessche (40 jaar) en Marcel Bogaert (35 jaar).

1939-1945 - Meldingen van Belgisch-Amerikaanse militairen in het leger van de V.S.A. (Verenigde Staten van Amerika)

Lauwers Alfons H.	geboren in 1923 te Ohio, V.S., nam dienst op 30 januari 1943 te Ohio. Volgens laatste gegevens woonachtig te Hawaii.
Lauwers Charles L. Jr.	geboren in 1912 te België, nam dienst op 10 april 1942 te New York. Volgens laatste gegevens woonachtig te Florida ⁶²¹

⁶²¹ Zie ook verhaal Barbara Lauwers

Lauwers François Leonard	geboren op 21 oktober 1894 te Antwerpen, wonend te Kings, New York, V.S., vermeld met "draft registration card" in 1942, genoteerd als " <i>Merchant Marine service number 60012</i> " kwam om in 1939-1945 volgens Amerikaanse gegevens.
Lauwers Henry Leo	geboren op 6 september 1927, was een Amerikaans oorlogsveteraan van Wereldoorlog II, TDC US Navy, overleden op 15 januari 2001 en begraven te Wood County Memory Gardens, Ohio, V.S.
Lauwers James G.	geboren op 7 september 1923 te Montana, V.S., was een Amerikaans oorlogsveteraan van Wereldoorlog II, US Army, overleden op 15 februari 2000 en begraven te Sunset Memorial Gardens, Montana, V.S. Hij nam dienst op 15 februari 1945 te Montana en werd vermeld als woonachtig te Utah.
Lauwers Marcel H.	geboren in 1922 te Arkansas, V.S., nam dienst op 28 december 1944 te Arkansas. Volgens gegevens daar woonachtig.
Lauwers Marcel Herbert	geboren op 15 augustus 1896 te "Dampremi" (?) België, wonend te Sebastian, Arkansas, V.S., vermeld met "draft registration card" in 1942
Lauwers Theophile F.	geboren op 8 augustus 1880 te Hoboken, België, wonend te Berks, Pennsylvania, V.S., vermeld met "draft registration card" in 1942

1940-1945 - Meldingen van gesneuvelde verzetslieden (België)

Lauwers Eduard afkomstig van Oostende, overleed te Dachau, DE

Lauwers Emiel geboren op 3 juni 1896 te Antwerpen als zoon van Jan Lauwers en Carolina Mersveldt, overleed op 10 juli 1944 te Gross Strehlitz, Polen. Emiel was op 18-jarige leeftijd als vrijwilliger soldaat geweest in het 8e Linie regiment bij het Belgisch leger bij de aanvang van de Eerste Wereldoorlog, net zoals zijn broer (milicien) Karel en was in 1914 al eens drie dagen krijgsgevangen geweest en ontsnapt.

Hij werd gerepatriëerd naar Engeland, waarbij zijn schip op een mijn liep - een avontuur dat de opvarenden wisten te overleven - en keerde terug naar het front in 1915, tot hij op 6 juni 1918 gewond raakte door de ontploffing van een Duitse obus.

Emiel huwde na de "*Grote Oorlog*" op 26 oktober 1920 met Bertha Vangrieken. Hij was een begenadigd violist en verzorgde met zijn vrouw, een pianiste, de muzikale begeleiding van stomme films en ze gaven concerten. Hun rondzwervend bestaan leidde er toe dat hun kinderen Charles te Parijs en Dirk te Antibes werden geboren.

Vanaf de jaren 1929-1930 maakte Emiel deel uit van het prille N.I.R.-orkest (radio-orkest van België). Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werd hij actief verzetsstrijder bij de '*Milices Patriotiques du Front de l'Indépendance*', ook wel het '*Onafhankelijkheidsfront*' of de 'O.F.'. De organisatie ontstond in zijn woonplaats Watermaal-Bosvoorde rond pastoor Kannaerts en Gaston Lecour.

Op 21 juli 1943 werd hij gearresteerd en via Esterwegen (Emsland) gedeporteerd naar Gross Strehlitz, het huidige Strzelce Opolskie in Polen. Een bevriende dokter, André Dumont, bracht de familie nadien op de hoogte van de omstandigheden van Emiels overlijden op 10 juli 1944 in het kamp.

Lauwers Frans

afkomstig van Zemst, werd gearresteerd op 23 april 1944 en overleed te Ganacker, DE. Ganacker was een werkkamp van het concentratiekamp Flossenburg. Ganacker is misschien wel het meest bekend omdat de 25-jarige Mechelse verzetsman Leopold Hammel er overleed op 17 maart 1945. Leopold Hammel was student-adjutant aan de Militaire School en activist voor de inlichtingendienst Zero. Hammel werd op 31 maart 1944 opgepakt door de Gestapo op beschuldiging van spionage. Via de gevangenen van Antwerpen, Sint-Gillis, en de kampen van Ebrach, DE, en Wolfenbütel, DE, belandde hij uiteindelijk in Flossenburg, DE. Zijn dood vond plaats zowat een jaar na het overlijden van Frans Lauwers.

Afbeelding: de Mechelse verzetsman Leopold Hammel (geboren op 21 augustus 1919 te Mechelen) overleed te Ganacker.

Lauwers Hendrik Jaak afkomstig van Niel, overleed te Schelle

Lauwers Jan

geboren op 20 maart 1909 te Hoboken, werd vermist in het concentratiekamp te Mittelbau-Dora nabij Nordhausen, DE, waar ook al het kamp Büchenwald lag. In het Mittelbau concentratiekamp werden de gevangenen gebruikt als goedkope werkrachten in de wapenindustrie, voornamelijk voor de productie van V2's.

Afbeelding:
Dwangarbeiders
in het
concentratiekamp
Mittelbau-Dora,
1945

Lauwers Jan was politiek gevangene. Hij overleed te Seezen in april 1945.

Lauwen Louis geboren op 2 januari 1905 te Noorderwijk, werd gevangen genomen en op konvooi geplaatst op 10 augustus 1944 naar Büchenwald. Hij overleed in mei 1945 te Dachau.

Lauwers Louis geboren op 17 oktober 1904, werd gevangen genomen en op konvooi geplaatst op 10 augustus 1944 naar Büchenwald.

Lauwers Marius geboren op 26 augustus 1906 te Poperinge, werd op 23 mei 1944 op konvooi gezet van Brussel naar Büchenwald.

1940-1945 - Meldingen van overlevende verzetslieden (België)

Alfons

Lauwens

was voorman van de Witte Brigade, het verzet tijdens de tweede wereldoorlog, te Mechelen. Hij werd geboren op 19 februari 1890 als zoon van Jan Pieter Lauwens en Florentine Buelens, en was op 15 mei 1912 te Hombeek gehuwd met Maria Van Camp.

Ook Maria was actief verzetslied. Zij woonden met Louis Lauwens, een broer van Alfons, en diens vrouw *Melleke* in één huis met aparte vertrekken nabij de spoorweginstallaties van Hofstade-Muizen. Deze spoorweginstallaties waren tijdens de oorlog meermaals het doelwit van sabotage gezien hun belang voor de transporten en deportaties. Alfons en Maria werden met militaire eer begraven.

Louis Vivijs

De Tisseltse broers Louis en Gustaaf Vivijs waren lid van de verzetsgroep "De Zwarte Hand". Zij werden gearresteerd in 1941 en overleefden 4 jaar gevangnissen en concentratiekampen.

Afbeelding: Louis Vivijs omstreeks 1950.

Gustaaf Vivijs behoorde met de Tisseltse koster De Mol tot de oprichters van de organisatie. Hij werd bevrijd door de Amerikanen in Mauthausen, zijn broer Louis te Nordhausen (op 11 april 1945).

Louis huwde Julia Lauwens. Kinderen uit dit gezin: Leo, geboren te Duffel op 29 oktober 1956 (zijn peter was Louis' broer Staf); Paul Vivijs, geboren te Duffel op 22 januari 1958; Guido, geboren te Duffel op 11 september 1959; Chris, geboren te Duffel in 1962; Hilde, geboren te Duffel op 22 april 1965; Annemie, geboren te Duffel op 5 juli 1966; Wim, geboren te Duffel op 13 april 1968. Hij overleed op 2 mei 2012.

Staf Vivijs

Afbeelding: Staf Vivijs omstreeks 1950

Louis' broer Gustaaf Vivijs schreef over zijn wedervaren een boek "*Onder Duitse knoet*", uitgegeven bij De Cuyper, Dendermonde/Zele.

Staf Vivijs werd geboren te Tisselt op 10 oktober 1922. Hij was adjunct-secretaris bij de Arbeidsrechtsbank en huwde Maria Verlinden. Hij overleed op 29 april 2007 te Veurne. De begrafenisplechtigheid ging door in de Sint-Leonarduskerk te Breendonk op 5 mei 2007.

De broers werden op 27 oktober 1941 naar Breendonk gebracht, daarna naar Antwerpen Begijnenstraat, later naar Vorst (waar Kardinaal Cardijn hen kwam vervoegen), daarna in Wuppertal, Esterwegen, Borgermör (DE), Gross Strehlitz en Gross Rosen (PL), waar de broers van elkaar werden gescheiden. Staf kwam in Mauthausen (AU) terecht, Louis in Dora-Mittelbau, en vervolgens in de Boelckekazerne te Nordhausen.

Het verloop van de gevangenschap van Louis Vivijs

Afbeelding: Louis Vivijs kort na de bevrijding in 1945. Na de bevrijding revalideerde Louis Vivijs op uitnodiging van het Deense Rode Kruis in het *Gurrehus* in Gurre, op 7 km van Helsingør (Denemarken) en op het kasteel van de prinsessen de Merode te Westerlo (het huidige gemeentehuis van Westerlo).

Daarnaast: de broers Gustaaf en Louis Vivijs kort na de bevrijding, bij burens aan de Vaartdijk te Tisselt.

van 27-10-1941	Fort Van Breendonk, België
van 27-10-1941 tot 25-03-1941 (148 dagen)	Antwerpse gevangenis in de Begijnenstraat, Antwerpen
van 25-03-1941 tot 29-06-1942 (94 dagen)	Gevangenis Sint-Gillis, Vorst, Brussel
van 29-06-1942 tot 06-07-1943 (367 dagen)	Gevangenis in Wuppertal, Duitsland
van 07-07-1943 tot 15-03-1944 (Barak 7) (248 dagen)	<i>Strafgefangenenlager</i> in Esterwegen, Duitsland
van 15-03-1944 tpt 17-03-1944 (2 dagen)	Strafkamp Börgermoor, Duitsland
van 17-03-1944 tot 30-10-1944 (223 dagen)	Gevangenis Gross-Strehlitz-Strzelce Opolskie, Polen
van 30-10-1944 tot 06-02-1945 (96 dagen)	Concentratiekamp Gross-Rosen-Rogoznica, Polen. Tussen januari en maart 1945 werden de gevangenen via dodenmarsen en treinvervoer naar Dora gebracht. – Hij had het nummer 82564 en zat in blok nr. 9 in Gross-Rosen.
van 11-02-1945 (tussen 12 en 17-02-1945 aangekomen) tot 15-03-1945 (34 dagen)	Concentratiekamp Mittelbau-Dora, Nordhausen, Duitsland. Door de opkomst van de Amerikaanse troepen begin april 1945 werden de Mittelbau kampen geëvacueerd en werden de gevangenen naar andere kampen gebracht te voet of via treintransporten. Louis werd naar de Boelcke Kazerne gebracht in Nordhausen. – Hij had het nummer 113 625 in Mittelbau-Dora.
van 15-03-1945 (62 dagen)	Boelcke Kazerne, Nordhausen, Duitsland. Hier werd hij vermoedelijk bevrijd op 11-04-1945.
op 27-04-1945	Thuiskomst via Parijs naar Tisselt na een gevangenschap van 1279 dagen in totaal.

1941 - Henri Cuypers, echtgenoot van Marie Lauwens, was een oorlogswaas (Aarschot)

Henri Cuypers huwde op 28 april 1945 te Aarschot met Marie Elisabeth Lauwens . Henri Antoon Cuypers verloor beide ouders in oorlogsomstandigheden.

Zijn vader, Gustaaf Cuypers, sneuvelde op 19 augustus 1914, "*gestorven voor het Vaderland*", amper vier dagen voor de geboorte van Henri. Zijn moeder, Marie Luyten, overleed op 25 april 1941 te Leuven.

Kort na de aanvang van de tweede wereldoorlog, was Henri Cuypers waas. Vier jaar later bij zijn huwelijk werd de toen zestigjarige Louis Serneels, een landbouwer uit Aarschot, vermeld als zijn stiefvader.

1942 - Jan Lauwers, geboren in de 1e Wereldoorlog, huwde tijdens de 2^e (Leest / Boom)

Op 4 augustus 1914 viel het Duitse keizerlijke leger de Belgische provincie Luik binnen. Op 24 augustus werd een uitval gedaan naar Mechelen.

Blijkbaar sloegen de ouders van Jan Baptist toen op de vlucht. Goed twee maanden later werd Jan Baptist Lauwers geboren in Boom.

In september en begin oktober woedde de slag rond Antwerpen.

De opmars en de bewegingsoorlog kwam tot stilstand op 22 november 1914. In januari 1915 was het ouderlijk gezin Lauwers-Van Den Heuvel al terug in Leest.

Afbeelding: Duits schilderij van de aftocht uit Antwerpen op 9 oktober 1914⁶²².

In België startte de tweede wereldoorlog op 10 mei 1940 en de capitulatie met de Duitsers werd getekend na de Achttien daagse Veldtocht op 28 mei 1940. De bezetting duurde tot de bevrijding van dit land omstreeks 17 september 1944.

Jan Baptist en Josephine De Wit huwden twee jaar nadat de Duitse bezetting ingang vond. Hun eerste zoon zou geboren worden twee maand na de bevrijding.

⁶²² Van Willy Stöwer (1864-1931), 1915 onder Publiek Domein (zie o.m. Wikimedia).

1941 – Het Gouden huwelijksjubileum van Jan Frans Lauwens en Marie-Louise Moortgat (Londerzeel / Nieuwenrode)

De foto werd genomen in 1941 op zondag 31 augustus, bij het 50-jarig gouden huwelijksjubileum van Jan Frans Lauwens en Jeanne Marie-Louise Moortgat. Het koppel was gehuwd op 27 augustus 1891 in Londerzeel en het gezin woonde in Londerzeel en in Nieuwenrode, een deelgemeente van Kapelle-op-den-Bos. Jan Frans Lauwens was 26 jaar oud toen hij huwde, Jeanne was enkele maanden jonger, geboren op 13 september 1865 in Londerzeel als dochter van Peter

Jan Moortgat en Marie-Thérèse De Schouwer⁶²³. Jan Frans Lauwens werd geboren te Tisselt op 21 juni 1865 als zoon van Hendrik Lauwens en (zijn tweede vrouw) Marie-Anne Segers Maria Anna. Jan Frans was meteen het oudste kind in leven van Hendrik Lauwens⁶²⁴.

- 1 Lauwens Pieter Lodewijk ° Kapelle-op-den-Bos op 23 februari 1924 (zoon van 21 en 22)
- 2 Lauwens Maria Joanna ° Nieuwenrode op 11 maart 1922 (dochter van 23 en 24)
- 3 Lauwens Jan Frans ° Kapelle-op-den-Bos op 5 november 1925 (zoon van 15 en 16)
- 4 Lauwens Frans Filemon ° Kapelle-op-den-Bos op 24 augustus 1920 (zoon van 21 en 22)
- 5 Van Humbeek Rachel ° Londerzeel op 13 februari 1912 (echtgenote van 6)
- 6 Schelkens Frans ° Londerzeel op 2 februari 1910 (zoon van 27 en 28, echtgenoot van 5)
- 7 Keymolen Pieter Jan Hendrik ° Londerzeel 31 mei 1908 (echtgenoot van 29)
- 8 Daelemans Jan Jozef ° Nieuwenrode op 30 maart 1921 (zoon van 34 en 35)
- 9 Daelemans Julius René Marie ° Nieuwenrode op 4 april 1923 (zoon van 34 en 35)
- 10 Lauwens Jean Louis ° Meise op 24 december 1926 (zoon van 23 en 24)
- 11 Schelkens Jan ° Londerzeel op 22 juni 1914 (zoon van 27 en 28)
- 12 Cleymans Jan (echtgenoot van 33)
- 13 Lauwens Frans Emiel ° Nieuwenrode op 9 maart 1907 (zoon van 31 en 32, echtgenoot van 14)
- 14 Van Keer Maria Elisabeth ° Kapelle-op-den-Bos op 18 oktober 1905 (echtgenote van 13)
- 15 Lauwens Jan Frans ° Londerzeel op 14 juli 1892 (zoon van 31 en 32, echtgenoot van 16)
- 16 Buelens Joanna Delphina ° Leest op 26 januari 1888 (echtgenote van 15)
- 17 Lauwens Julius ° Nieuwenrode op 15 mei 1901 (zoon van 31 en 32, echtgenoot van 18)
- 18 Wijns Adolphina ° Wolvertem op 1 april 1907 (echtgenote van 17)
- 19 Lauwens Jozef Domien ° Nieuwenrode op 2 juni 1903 (zoon van 31 en 32, echtgenoot van 20)
- 20 Stevens Coleta ° Grimbergen op 27 november 1905 (echtgenote van 19)
- 21 Lauwens Lodewijk ° Londerzeel op 1 maart 1897 (zoon van 31 en 32, echtgenoot van 22)
- 22 Peeters Maria Ludovica ° Kapelle-op-den-Bos op 16 mei 1897 (echtgenote van 21)

⁶²³ Zie ook verhaal "Marie-Jeanne Lauwens verliest haar grootmoeder bij een dodelijk ongeluk met de stoomtram in Londerzeel" uit 1913.

⁶²⁴ Jan Baptist, een kind uit het eerste huwelijk van Hendrik Lauwens met Marie Katrien Van Kerckhoven, overleed op 2 september 1859, net geen jaar oud, twee dagen na de dood van de moeder op 31 augustus die vermoedelijk in het kraambed bleef. Twee kinderen van Hendrik Lauwens en Marie-Anne Segers gingen vooraf aan Jan Frans. Peter Jan en Jeanne Marie, waren gestorven nog geen maand oud in 1863 en 1864. Jan Frans Lauwens heeft deze broers en zus niet gekend.

- 23 **Lauwens Frans** ° Londerzeel op 24 april 1899 (zoon van 31 en 32, echtgenoot van 24)
- 24 **Van Roy Catharina Philomena** ° Nieuwenrode op 5 oktober 1897 (echtgenote van 23)
- 25 **Lauwens Irene** ° Grimbergen op 15 maart 1928 (dochter van 19 en 20)
- 26 **Lauwens Mariette** ° Grimbergen op 25 maart 1929 (dochter van 19 en 20)
- 27 **Schelkens Jozef** ° Steenhuffel op 26 september 1883 (echtgenoot van 28)
- 28 **Lauwens Maria Joanna** ° Londerzeel op 13 mei 1889 (dochter van 31 en 32, echtgenote van 27)
- 29 **Schelkens Maria Louiza Carolina** ° Londerzeel op 14 mei 1911 (dochter van 27 en 28, echtgenote van 7)
- 30 **Keymolen Maria Josepha** ° Londerzeel op 14 november 1936 (dochter van 7 en 29)
- 31 **Lauwens Joannes Franciscus** ° Tisselt op 21 juni 1865 (echtgenoot van 32)
- 32 **Moortgat Johanna Maria Ludovica** ° Londerzeel op 13 september 1865 (echtgenote van 31) ²
- 33 **Daelemans Joanna Ludovica** ° Nieuwenrode op 8 juni 1918 (dochter van 34 en 35, echtgenote van 12)
- 34 **Lauwens Maria Theresia** ° Londerzeel op 25 mei 1894 (dochter van 31 en 32, echtgenote van 35)
- 35 **Daelemans Karel** ° Nieuwenrode op 8 augustus 1917 (echtgenoot van 34)
- 36 **Lauwens Jan Marcel** ° Kapelle-op-den-Bos op 23 januari 1928 (zoon van 21 en 22)
- 37 **Lauwens Mariette Joanna** ° Nieuwenrode op 17 november 1932 (dochter van 23 en 24)
- 38 **Lauwens Jan Frans** ° Nieuwenrode op 9 juli 1930 (zoon van 17 en 18)
- 39 **Lauwens Ludovica José** ° Nieuwenrode op 23 januari 1935 (dochter van 17 en 18)
- 40 **Lauwens Jan Jozef Judith** ° Kapelle-op-den-Bos op 21 augustus 1937 (zoon van 13 en 14)
- 41 **Daelemans Louis** (zoon van 34 en 35)
- 42 **Lauwens Willem Lodewijk** ° Mechelen op 20 september 1935 (zoon van 13 en 14)
- 43 **Lauwens Nathalia Joanna** ° Nieuwenrode op 19 maart 1928 (dochter van 23 en 24)
- 44 **Lauwens Livien Marie Frans** ° Mechelen op 29 juni 1936 (zoon van 13 en 14)
- 45 **Lauwens Francina Catharina** ° Nieuwenrode op 30 januari 1930 (dochter van 23 en 24)
- 46 **Cleymans Marie Thérèse** (dochter van 12 en 33)
- 47 (boven 41, ongenummerd:) **Lauwens Jan Frans Lodewijk** ° Mechelen op 22 april 1933 (zoon van 13 en 14)

1944 - Pieter Lauwers, valselijk beschuldigd van collaboratie (Puurs – Sint-Amands)

Via Wim Wintraeken, een Nederlands verzamelaar van militaria, stootten we op het gerechtelijk dossier van Pieter Lauwers, een onderwijzer en verzekeringsagent uit Puurs, die in 1944 werd beschuldigd van collaboratie. Op 4 september 1944 werd zijn woning aan de Kalfortsebaan geplunderd door een opgehitste menigte. De aantijgingen zouden later vals blijken te zijn, maar laster en roddels hadden meedogenloos hun werk gedaan. Het gezin verloor have en goed, moest onderdak zoeken in Antwerpen, en vestigde zich later in Bonheiden. Het zou tot 1948 duren alvorens Pieter Lauwers volledig buiten vervolging werd gesteld, zoals blijkt eerder door de halsstarrigheid van een onderzoeksrechter die zijn ongelijk niet wilde toegeven.

Mijn broer Raf ging er achteraan, en al gauw kwam een stukje geschiedenis te voorschijn dat werd verwerkt in een nieuw verhaal.

Het publiceren van het verhaal lokte alvast enkele reacties uit, onder meer van Wim: *"Ik heb met veel belangstelling het relaas gelezen, en ik ben blij dat ik contact met je heb opgenomen. Het is op deze manier voor een veel groter publiek toegankelijk, en Pieter wordt hierdoor ook publiekelijk een beetje recht gedaan. Ik moet zeggen dat ik echt onder de indruk was van het terdege werk dat je verzet hebt om dit relaas op de site te plaatsen"*, en een felicitatie van Koen Van Den Heuvel, de burgemeester van Puurs, een oude bekende.

Voor Maria Lauwens en Willy De Roover, die in het verleden al heel wat bijdroegen aan onze stamlijn "van Leest", was het aanleiding om extra informatie over de verwante broers Vivijs beschikbaar te stellen: *"Over de Zwarte hand weten we veel: onze oudste schoonbroer Ludovicus (roepnaam Louis) Vivijs (echtgenoot van Julia Lauwens) was lid en heeft vier jaren in verscheidene concentratiekampen verbleven. Hij is nu 83 jaar oud. Zijn broer Gustaaf Vivijs was medeoprichter en heeft met samenwerking van Louis, direct na de oorlog een boek geschreven, later in nieuwe vorm gegoten: "Onder Duitse knoet". Zij hebben allebei geluk gehad dat ze terug kunnen komen zijn, maar heel veel van hun vrienden hebben dat geluk niet gekend. Het laatste boek zelf werd uitgegeven bij DE CUYPER, toen van Dendermonde, maar nu is dat in Zele. De drukkerij-uitgeverij heeft met hun reorganisatie en verhuis alle overblijvende exemplaren weg gedaan. "Beide broers waren lid van de vermelde weerstandsgroep "De Zwarte Hand". Bleek dat ook uitgeverij EPO een boekje over de weerstandsgroep publiceerde, online bestelbaar.*

Pieter Lauwers, onderwijzer en verzekeringsagent te Puurs, werd op het einde van de tweede wereldoorlog beschuldigd van collaboratie met de Duitse bezetter. Op 4 september 1944 werd zijn woning aan de Kalfortsebaan geplunderd door een opgehitste menigte. De aantijgingen zouden later vals blijken te zijn, maar laster en roddels hadden meedogenloos hun werk gedaan. Het gezin verloor have en goed, moest onderdak zoeken in Antwerpen, en vestigde zich later in Bonheiden.

Het zou tot 1948 duren alvorens Pieter Lauwers volledig buiten vervolging werd gesteld, zoals blijkt eerder door de halsstarrigheid van een onderzoeksrechter die zijn ongelijk niet wilde toegeven.

Pieter Lauwers werd geboren op 1 juli 1896 te Oppuurs. Hij was meer dan 20 jaar onderwijzer of "meester" te Puurs in de officiële school (gemeenschapsschool),

kreeg te maken met de schoolstrijd tussen de officiële en christelijke scholen⁶²⁵, en werd in bijberoep verzekeringsagent te Puurs, samen met zijn echtgenote Martha Muyshondt.

Het gezin had twee kinderen: een dochter Renée, geboren op 13 september 1923 te Puurs, en een zoon Willy, geboren op 6 februari 1926 te Puurs.

Afbeelding: een uitgave ter nagedachtenis van gearresteerde leden van de verzetsgroep "De Zwarte Hand" die op 7 augustus 1943 door de Duitsers werden gefusilleerd. Deze moedige, jonge, en misschien wat roekeloze verzetsstrijders hadden eigenlijk niets te maken met wat Pieter Lauwers en zijn familie overkwam⁶²⁶. De meeste leden hadden hun patriotisme met de dood moeten bekopen lang voor wat zich in Puurs na de oorlog afspeelde. [Zie ook Lauwens/Lauwers en verwanten in het verzet in 1940-1945 en het verhaal van de aangetrouwde broers Vivij's, beiden lid van 'de Zwarte Hand'.]⁶²⁷

4 september 1944 - De "afrekening" te Puurs

Op 4 september 1944 werd Antwerpen bevrijd door het Britse Tweede Leger. Er waren op dat moment nog Duitse troepen langs de Scheldemonding. Toen die dag de Duitse troepen begonnen weg te trekken uit de gemeente Puurs, verzamelde zich een menigte van honderd tot honderdvijftig mensen die plunderingen en verwoestingen aanrichtte bij dorpsgenoten die verdacht werden van samenwerking met de bezetter. Ook het gezin Lauwers-Muyshondt zou hier niet aan ontsnappen. De plunderingen begonnen bij de familie Peleman in de Hoogstraat. Ook Livien Peeters, een hovenier op het Hooiveld en Jos De Clercq, landbouwer, moesten het ontgelden, alsook het Fort van Liezele, waar de Duitsers eetwaren hadden opgeslagen. Als aanvoerders⁶²⁸ werden enkele dorpsgenoten, waaronder de leider van de kajotters, vermeld. De plundering van het Fort van Liezele stond enigszins los van de plundering van persoonlijke eigendommen, naar verluid op aanduiding van volksvertegenwoordiger Edgar Maes, een bestuurslid van de Witte Brigade.

⁶²⁵ Pieter werd nochtans als een christene beschouwd, en zijn dochter Renée schreef hierover later: "Nochtans waren de officiële scholen bevolkt met even christelijk personeel als de andere."

⁶²⁶ Op 20 september 1941 werden twee leden van de Zwarte Hand gearresteerd. Algauw volgden tal van andere. De grootste onvoorzichtigheid was allicht geweest alle leden in te schrijven met naam en foto, en deze inschrijvingsformulieren te bewaren onder het altaar van de Tisseltse kerk, waar deze kort na de eerste arrestaties werden gevonden door de Duitse *Sicherheitsdienst* (iets wat Pieter Lauwers overigens onmogelijk kon weten; hij had geen enkele binding met de verzetsgroep). 109 van de 111 leden werden opgepakt, slechts twee ontsnapten. Enkele geburen van Pieter Lauwers werden gearresteerd: de gemeenteontvanger Emiel De Cat (geboren op 9 april 1895 te Puurs, gefusilleerd te Lingen op 7 augustus 1943), Omer Van Lent, drukker Jan Frans Callaerts (geboren op 24 juni 1903 te Liezele, gehuwd met Delphine Huygelen, overleden te Sachsenhausen op 11 februari 1945), Louis Albert Hofmans (geboren op 29 januari 1920 te Puurs, gefusilleerd te Lingen op 7 augustus 1943).

⁶²⁷ (c) Foto's uit private collectie 2002-2005 - Foto pamflet "Zwarte Hand" uit familiearchief Lauwens-Vivij's en (c) Tjen Mampaey, 1993 (met dank aan Hilde Vivij's). Bronnen: kopie van het gerechtelijk dossier, teruggevonden via een (Nederlandse) verzamelaar van militaria; "De Zwarte Hand. Het verzet tegen de nazi's in Klein-Brabant en de Rupelstreek." door Tjen Mampaey, uitgeverij EPO 1993 (ISBN 9789064457401). In 2018 verscheen een volledig herwerkte versie van het boek. Tjen Mampaey was 25 jaar onderwijzer in de Gemeenschapsschool van Puurs.

⁶²⁸ Wij vermelden enkel de hoofdrolspelers, omdat het in eerste instantie de bedoeling is om het wedervaren van het gezin Lauwers - Muyshondt te verhalen, en niet om oude beschuldigingen op te rakelen.

Toen de menigte het huis van Pieter bestormde, sloten zijn vrouw en kinderen zich op in de voorste slaapkamer. Zij moesten machteloos toehoren hoe de deuren werden ingebeukt en de ramen werden ingeslagen. Even later hoorden zij stappen op de trap. Er werd op de deur gebeukt en één van de inbrekers dreigde te schieten indien de deur niet werd geopend. Pieters vrouw opende de deur, en een man "*met verwilderd uitzicht, slordig haar en baard, gewapend met een revolver*" trad binnen, geflankeerd door Sooike de pompier. Pieter Lauwers was op dat moment in Brussel voor zijn verzekeringsbedrijf. De gezinsleden werden in een auto geduwd waarop vier gewapende mannen van de Witte Brigade post hadden gevat. De auto voerde hen vervolgens naar het fort van Breendonk. Intussen werd het huis geplunderd.

Meubelen werden met hun inhoud door de vensters op straat gegooid. Op dat moment kwam een auto met terugtrekkende Duitsers voorbij. Ze voelden zich blijkbaar bedreigd, een soldaat loste een schot en de dertienjarige Dora Schokkaert werd gedood. Het kon de plundersaars er niet van weerhouden om kleding, beddengoed en al wat draagbaar was te stelen. Een zetel die vanuit de achterkamer werd gegooid, ging door een glazen koepel, waarbij verschillende inbrekers door glasscherven werden gewond. Een buur, Karel De Smedt, zou nadien getuigen dat de hele nacht door in en uit het huis werd gelopen. De aanvoerders waren ene Frans Hofmans met zijn zonen, gewapend met voorhamer en bijl, Remi De Voocht, en Gaston De Gendt, de leider van de kajotters. Zeker een dertigtal personen waren betrokken bij de diefstallen.

De meubelen bleven tot 's anderdaags op straat liggen. Een Brits officier beval toen om alles terug naar binnen te brengen, een taak die werklieden van de gemeente ter harte moesten nemen. Het gerechtelijk onderzoek nadien zou een aantal van de plundersaars identificeren. Verschillende gestolen goederen werden later bij opsporingen door de Puurse gendarmerie teruggevonden: beddenlakens en kleding, schoenen, een volledig bed met wollen matrassen, een vlag met de Vlaamse Leeuw, een encyclopedie van Winkler de Prins, handtassen en juwelen, 9 Lombardische legkippen met hun haan. Toch waren er ook burenen die voorwerpen wisten te redden. Veearts Gust Seegers nam naar verluid kostbare boeken van het gezin in bewaring, en op het gemeentehuis werden uit diverse hoek voorwerpen teruggebracht, zoals een Olympia schrijfmachine, bureelpapieren en andere documenten, en visgerief (Pieter Lauwers was een fervent visser).

Het moeder en kinderen werden drie maanden geïnterneerd in het Fort van Breendonk, terwijl Pieter Lauwers 17 maanden in de gevangenis werd opgesloten om op 31 juli 1946 in voorlopige vrijheid te worden gesteld. Op 11 oktober 1944 werd Martha gescheiden van haar kinderen en naar de Dossinkazerne van Mechelen gevoerd. De kinderen werden naar huis gestuurd, en daar gelukkig opgevangen door het gezin van de vrederechter Paul Van Nuffel, die hen tijdelijk in huis nam. Renée en Martha kwamen vervolgens in Antwerpen terecht bij mejuffrouw Gevaert in de Thomasstraat, en dan herenigd met zoon Willy bij mejuffrouw Bisdorf in de Verbondstraat. Het gezin werd herenigd en woonde even in de Olijftakstraat, de Montignystraat, om dan te verhuizen naar de "*Villa Hubert*" aan de Rijmenamse steenweg te Bonheiden. Behalve de plundersingen en de vrijheidsberoving, leed het gezin al die tijd inkomensverlies. Tijdens de internering van het gezin, en de jaren die volgden, zou het huis verder worden geplunderd. Het fruit werd weggehaald in 1944 en 1945, het houtwerk van de deuren, ramen en tuinbanken werd gestolen en dies meer. Martha Muyshondt liet na de oorlog nog bestek maken bij verschillende aannemers om herstellingen uit te voeren, maar dat bleek duur uit te vallen, zoals verwoord in een raming van architect De Bruyn uit Oppuurs op 22 januari 1945: "*Om werkelijk de waarheid te zeggen moet ik verklaren dat het er werkelijk in droevigen staat uitziet en een raming der werkelijke schade voor het oogenblik zeer moeilijk is.*"

De getuigenis van Benedict Doms

Benedict Doms was oud-strijder van 1914-1918 en gepensioneerd schoolhoofd. Als expert betrokken bij het onderzoek, richtte hij op 28 maart 1945 een brief aan krijgsauditeur Verhaegen te Mechelen ter verdediging

van Pieter Lauwers. Hij achtte het zijn plicht te reageren, nadat hij ambtshalve getuige was geweest bij de eerste vaststelling van de verwoesting aan de Kalfortbaan 13, de woning van het gezin Lauwers-Muysshondt.

Benedict besprak de gebeurtenissen met de gemeentelijke overheid. Verschillende getuigenissen kwamen daarbij aan bod. De deurwaarder beschreef Pieter als *"een brave ronde man, maar Mevrouw was secretaresse bij Winterhulp en heeft zich hatelijk aangesteld."* Een politieagent getuigde: *"zulke wandaden zijn niet goed te keuren maar wij hebben het niet kunnen beletten. De commissaris stond er bij en heeft zelfs een schot gelost. Men beschuldigt Mijnheer van 't een en 't ander maar dit heeft hij niet verdiend."* Ook Witte brigadisten hadden de plundering willen voorkomen, maar stonden onmachtig tegen de menigte. Doms stelde vast dat er afgunst was ten aanzien van de familie omdat *"het gezin op een te rijken voet leefde en heel afgezonderd van de gebuurte"*, maar dat niemand hen eigenlijk beschuldigde van *"met den vijand te zijn omgegaan of openlijk aan politiek te hebben gedaan"*. Wel deden geruchten de ronde van een verklikking, onder meer bij vrouwen van opgepakte verzetsleden, maar niemand wist het met zekerheid. Uiteindelijk kwam Doms terecht bij een plaatselijke commandant van de weerstandsbeweging die *"vol verwaandheid"* sprak over *"den grooten kuisch die hier onder zijn leiding heeft plaatsgehad"*, en die zich de rol van openbare aanklager toe-eigende en beweerde *"dat Pieter Lauwers hier nooit meer levend zou terugkeren"*.

Benedict, vergezeld van twee experts, had heel wat bedenkingen bij deze aantijgingen (*"Den inhoud en den toon van dit gesprek en het uitzicht van den spreker deden mij diep nadenken."*). Hij was tot de conclusie gekomen dat *"met zoo een laagstaand en dweepzuchtig leider"* de *"grofste dwalingen onvermijdelijk zijn"*. Benedict had het misprijzend over het feit dat deze persoon de rol van onderzoeksrechter had gespeeld, en dat in niet mis te verstane verwoordingen: *"het werk van een onverantwoordelijke"*, *"De kletszucht en overdrijvingen van het ordinair volk neemt hij voor klinkende munt."*

Doms deed verder onderzoek. Hij bedacht daarbij dat Pieter en zijn vrouw bij de besmeuring van hun huis in 1941 (zie verder) beter emmer en dweil hadden genomen, en dat zo enige wrijving met burens en het gemeentebestuur hadden kunnen voorkomen worden. In een sfeer van *"leugen, laster, valse vermoedens en beschuldigingen"* werden al tijdens de oorlog plannen gesmeed om het gezin *"te treffen"*. De plaatselijke commandant, een bakker, had de gemoederen moeten bedaren, echte bewijzen verzamelen en een afstraffing moeten vermijden. De plaatselijke melkboer, wiens zoon was aangehouden, had zich daar echter bij aangesloten en zou uiteindelijk een van de aanvoerders van de plundering zijn. Benedict Doms stelde vast dat het gezin Lauwers *"in een snel tempo, de meest dramatische omstandigheden"* moest doorstaan. De bakker-commandant zou bovendien mevrouw Lauwers en de kinderen in het Fort van Breendonk aan strenge verhoren hebben (blijven) onderwerpen, hoewel hij geen enkel bewijs kon aandragen. Het was bij deze bakker-commandant dat de gestolen schrijfmachine van Pieter Lauwers werd teruggevonden, en Benedict merkte daarbij schamper op *"Hoe spijtig dat de door hem gestolen schrijfmachine niet wil spreken."* Zijn conclusie: *"En zoo is het mogelijk geweest dat een gezin, wiens burgerwaarde, moraliteit en vaderlandsliefde torenhoog verheven staat boven die van hun bekladders, voorlopig het onderspit moet delven en grenzeloos mogen boeten voor fouten die onbenulligheden toeschijnen, nevens de misdrijven door hun belagers zelf verricht."* Uit de eigen ondervragingen van het gezin van Pieter, moest Benedict concluderen dat *"die mensen geen verraad hebben gepleegd en er geen zonden kunnen plegen."* Hij had zelfs enige sympathie opgevat voor de slachtoffers: *"Het hoogste geluk zoeken zij in den arbeid met op eerlijke wijze verzekeringen af te sluiten. Zij worden er alom voor gewaardeerd. Verder vindt hij zijn enigste gemak in het roken, het vissen en het huiselijk genot. Haar enigste ideaal is het hoger opvoeren en ontwikkelen van haar modelkinderen."*

Reninca, dochter Renée Lauwers, trekt van leer tegen de "Nachtridders"

Dochter Renée Lauwers werd een verdienstelijke schrijfster, die enkele keren van leer trok tegen de "nachtridders" die zich bezig hielden met het schilderen van hakenkruisen op huizen. Zo schreef zij over gebeurtenissen in Ronse, waarbij de huizen van onschuldige burgers valselijk werden beklad door

"weerstanders" van bedenkelijk allooi. Renée bleef ook niet gespaard. In het dossier is er correspondentie van de gemeente Bonheiden waarin moeilijk werd gedaan over het toekennen van een uitreisvisum voor Rome in november 1947. Als verblijfsadres werd Rijmenamse steenweg 132 vermeld.

Renée Lauwers publiceerde verschillende dichtbundels onder het pseudoniem "Reninca". O.m. "*Wassend getij*" en "*Zaad in den wind*" werden al in 1945 gepubliceerd. In 1947 verscheen "*Brandend heden*", in 1949 "*Een lied der mensheid*", in 1950 "*Adem der aarde*", in 1957 "*Missa est*", in 1958 "*Bloemen voor nieuwjaar*" en in 1960 "*Beschavingen, wij rapen u als schelpen*".

Haar pseudoniem ontleende zij aan "*renata in caritate*", wat "herboren in liefde" betekent. Zij wordt beschreven als een zeer begaafde rooms-katholieke mystieke dichteres. Aforismen, gedachten en bespiegelingen kentekenden haar werk. Soms kwam zij Vlaams-nationalistisch uit de hoek, bijvoorbeeld in een hekeldicht over de Vlaamse verdeeldheid en lafheid van de Vlamingen en Vlaamsgezinden, geschreven in 1949: "*Daar is geen klank, daar is geen kleur - aan dit verward en hol gezeur - dat uit uw huis verloren dwaalt, - ik wéét het niet, waarom gij maalt! - Gij zijt niet trots, gij zijt niet schoon - gij zijt geen zelfbewuste zoon, - want razen doet g' en legt de kaart - over een vrouw die niet meer baart! - Is Vlaanderen dood, gij deed de moord, - gij waart niet één, gij hadt geen woord... - Ach stik in uw lamlendigheid, - of wees een man, die Vlaming zijt!*"

Ook de hoger vermelde Bert Peleman, geboren in 1915 uit een andere familie betrokken in de "afrekening" te Puurs, werd een bekend schrijver en dichter.

Wat werd Pieter eigenlijk ten laste gelegd?

De directe aanleiding was een gerucht dat de ronde deed als zou Pieter Lauwers een groep van het plaatselijke verzet "De Zwarte Hand" hebben aangegeven bij de Duitse bezetters via een 'verklikingsbrief'⁶²⁹. De roddel ontstond al kort na de arrestatie van enkele verzetsleden in oktober 1941, en het verhaal ging een eigen leven leiden.

Het feit dat Pieters vrouw in overleg ging met de Duitsers om de Winterhulp te organiseren, leidde mee tot tot speculatie. Later in het onderzoek zou blijken dat de Gestapo al vóór de zogenaamde (overigens nooit gevonden) verklikkerbrief op de hoogte was van de verzetsgroep, en dat gemene roddels en laster bewust werden gevoed door dorpsgenoten die het niet zo begrepen hadden op het gezin van Pieter Lauwers⁶³⁰.

Uit de gerechtelijke correspondentie blijkt ook dat de aanklager al snel op de hoogte was van het feit dat de beschuldigingen onterecht waren⁶³¹, maar jaren aarzelde om zijn ongelijk toe te geven. De

⁶²⁹ Heel wat getuigen gaven aan dat bekend was dat Pieter zich politiek afzijdig hield. Hij werd meermaals als "vaderlands" bestempeld, ironisch genoeg de dekmantel die de acties van zijn tegenstanders moest verantwoorden.

⁶³⁰ Een buurvrouw, waarvan een zoon in de Witte Brigade zat, werd vermeld als aanstookster bij de plunderingen van 4 september, terwijl een andere dorpsgenoot en diens dochters volgens getuigen bij de wegvoering van mevrouw Lauwers en haar kinderen riepen: "Wij hebben u al 20 jaar lang gezocht, nu zullen wij uw pelsenfrakken dragen". Een citaat van een toenmalige, niet geheel onpartijdige, politieman, genoteerd door verschillende getuigen vat de onderliggende afgunst samen: "Schuldig of niet, ze hebben verdiend wat hun overkomen is door zich boven de andere mensen te willen stellen." of nog "Wie pluimen krijgt en ons boven de kop wil groeien, moet maar verdwijnen." (uit het gerechtelijk dossier).

⁶³¹ O.m. genoteerd in een schrijven van Henri Nobels, advocaat, na een gesprek met de onderzoeksrechter. Sommige getuigen, zoals een commandant van de Witte Brigade, werden zelfs na hun aandringen om ten gunste van Pieter te getuigen, nooit opgeroepen. Het dossier nam zelfs een verrassende wending wanneer men onderzoek wilde doen naar de aanbrengrers van "dwaalsporen" tijdens het onderzoek. Zo kwam o.m. aan het licht dat sommige getuigen ten gunste werden geïntimideerd om te zwijgen, o.m. door de hoger vermelde politieman, die ook werd vermeld in juni 1945 bij de mishandeling van Pieter Lauwers tijdens een ondervraging in de Dossin kazerne.

betichting van verklikking steunde volgens het gerechtelijk dossier "op een onbewezen hypothese, en in combinatie van feiten die geen verband hadden met elkaar".

juli 1941 - Het huis van Lauwers-Muyshondt werd besmeurd

In de nacht van 19 op 20 juli 1941 werd de woning van Pieter Lauwers besmeurd met uitwerpselen en witkalk. Opschriften als "lafaard" en "verrader" werden aangebracht alsook "V"-letters⁶³². Dit gebeurde overigens ook op de woningen van andere comitésleden van Winterhulp, bij dokter Jos Slachmuylders en bij Victor Peleman.

De politiecommissaris van Puurs kwam Pieter vervolgens aanmanen om de besmeuring te verwijderen en steunde zich daarbij op een Duitse verordening. Pieter Lauwers zette toen kwaad bloed bij de plaatselijke overheid omdat hij "*als overtuigd Belgicist geen gehoor wilde geven aan de bevelen die van de Duitsers kwamen*". Hij deed beroep op een wet die de gemeente verplichtte op haar kosten schade die aangericht wordt aan de woningen van haar burgers te herstellen. De gemeente weigerde dit te doen en een juridisch getouwtrek begon.

Pieter Lauwers toonde zich halsstarrig in zijn verzet om zelf de besmeuring te verwijderen⁶³³. Hij nam advocaat Muys onder de arm, al jarenlang zijn advocaat, maar inmiddels gewestleider van het V.N.V.. Muys spoorde Pieter Lauwers aan zich tot de Duitsers te wenden, "*omdat het Belgisch gerecht veel de laks was*".

Pieter deed dit echter niet, en wendde zich tot een andere advocaat, Ubaghs te Brussel, die hem ook hielp bij verzekeringszaken. Via Ubaghs kwam de verdediging terecht bij advocaat Peereboom, die ook zetelde in het Provinciaal Comité van Winterhulp. De Duitsers hadden het besmeurde huis intussen ook al opgemerkt en vorderden de reiniging, maar Pieter bleef weigeren. De gebeurtenissen trokken heel wat kijklustige wandelaars aan, ook van buiten de gemeente, die zich de zondag daarop kwamen vergewissen.

Er was de melding dat Pieter Lauwers enkele keren naar een vergadering van het plaatselijk VNV zou zijn geweest. Hij was echter geen lid geworden en hoewel eerder politiek afzijdig, was toch bekend dat hij antinazi was⁶³⁴. Pieter Lauwers concentreerde zich naar eigen zeggen op zijn werk. Behalve zijn gezin, onder meer de hogeschool studies van zijn kinderen, stond hij ook in voor zijn 84-jarige moeder die een kamer had in het *rustoord De Nayer* te Willebroek.

Toen begin 1941 een plaatselijke afdeling van Winterhulp werd opgericht, werd mevrouw Lauwers secretaresse. Voorzitter was dokter Jos Slachmuylders, ondervoorzitter Richard Philips (tot hij eind 1941 oorlogsburgemeester werd, een ambt dat hij tot de aanstelling van Robert Maes in 1944 waarnam), bestuursleden waren onder meer Frans Kerremans (zie ook verhaal interbellum), Weyns,

⁶³² Vooral deze opschriften op het voetpad stoorden een Duitse officier, die per auto poolshoogte was komen nemen, vervolgens naar het gemeentehuis was gereden en de gemeente opdroeg het huis te reinigen. De Duitsers speelden nadien overigens in op de symboliek van het "V"-teken, door het zelf te gaan voeren omringd door laurierbladeren, onder het moto "overwinning op alle fronten".

⁶³³ zogenaamde "*decreet van 10 Vendemaire*".

⁶³⁴ Dit bleek onder meer uit de getuigenis van mevrouw Schokkaert, de echtgenote van Gustaaf Schokkaert, een onderwijzer te Puurs, die regelmatig "wijsgerige en opvoedkundige gesprekken" had met Martha Muyshondt, en die enkele uitspraken van Pieter en Martha citeerde: "Mr. Lauwers was zeer conservatief, heeft absoluut niet aan propaganda gedaan. Hij zou wel gezegd hebben "De Duitsers hebben een sterk leger, maar de geallieerden beschikken over meer machtsmiddelen." en "We bespraken dan soms het Nationaalsocialisme, waarbij mevr. Lauwers en ik dan tot de conclusie kwamen dat het Nazisme totaal af te keuren was, omdat het den wil en de ontplooiing van een volk aan banden legde. Zij waren absoluut vaderlands. Mr. Lauwers beschouwde de feiten objectief zoals ze waren."

de voorzitter van de 'Commissie Openbare Onderstand'⁶³⁵, rentenier Verbraken, en Livien Peeters, een gemeenteraadslid van het VNV.

Frans Kerremans, Verbraken, Weyns en de voormalige onderpastoor, thans deken, Heylen, gingen uit het bestuur en startten een campagne tégen Winterhulp die zij als Duitse instelling of "*Hitlerhulp*" bestempelden. E.H. Heylen zag het initiatief bovendien als een concurrent voor het plaatselijke Sint-Vincentiusgenootschap, al was deze genootschap vooral gericht op 'erkende katholieken'.

Ondanks de onenigheid, besloten dokter Slachmuylders, de VNV-burgemeester Philips en mevrouw Lauwers alsnog het werk voort te zetten. Als beloning kregen de medewerkers vaak te maken met besmeuring van hun huis met hakenkruisen en dergelijke. Nochtans was Winterhulp onontbeerlijk voor heel wat dorpsgenoten, zoals ook bleek uit de getuigenis van weduwe Louis Pepermans, een kroostrijk gezin uit de Kerstraat.

De weduwe, bijgenaamd "*Lotsche*", plaatste de kerkstoelen in de kerk. Deze vrouw mocht volgens haar verklaring "van mijnheer de Deken" geen hulp aanvaarden. Pas bij een herderlijk schrijven van kardinaal Van Roey kort daarna, ten voordele van het initiatief, zou de tegenstand beginnen wegebben. In 1941, kort na de Duitse inval, lag Winterhulp evenwel nog politiek gevoelig.

Het betwiste bezoek aan de Duitse majoor Schmidt

Toen het plaatselijk comité in juli 1941 een liefdadigheidsbal wilde organiseren, moesten zij zich wenden tot de plaatselijke Duitse commandant majoor Schmidt, gezien er een verbod gold op bals.

Een gepland bezoek op 21 juli, waaraan Pieter zou deelnemen met Richard Philips en Bert Peleman (die Duits sprak), viel enigszins ongelukkigerwijze qua timing samen met de besmeuring van Pieters huis. Pieter was er overigens niet bij want moest die dag naar Brussel voor een afspraak met de hoger vermelde advocaat Peereboom.

Het geplande bezoek aan de Duitse commandant, leidde tot kwaadsprekerij als zou Pieter Lauwers zich tot de Duitsers hebben gewend; terwijl contradictorisch zijn bezoek aan Peereboom aantoonde dat hij zich tot het Belgisch gerecht had gewend. Pieter Lauwers zou daardoor overigens niet deelnemen aan het gesprek met de Duitse commandant. Bij het later gerechtelijk onderzoek zou bovendien blijken dat de weigering van het gemeentebestuur om Pieters woning te reinigen pas een dag na het bezoek aan de Duitse majoor aan Pieter werd betekend... maar de roddels waren al gezaaid.

Toen majoor Schmidt en zijn chauffeur De Saffelaere in juni 1946 op de getuigenbank verschenen, verklaarden zij absoluut niet te weten dat Pieter Lauwers was betrokken.

september 1941 - Het huis van Pieter Lauwers werd opnieuw besmeurd

Op 7 september 1941 werd het huis van Lauwers-Muyshondt opnieuw besmeurd met beschuldigingen. In dit verband vielen bij de politiecommissaris de namen van De Cat en Van Calster,

⁶³⁵ Het toenmalige OCMW.

waar de eerste lid was van de 'Zwarte Hand', een plaatselijke verzetsgroep die in oktober hetzelfde jaar door de Gestapo werd opgerold nadat, zoals later zou blijken, een namenlijst was gevonden in de kerk van Tisselt. Deze feiten zouden door sommigen in verband worden gebracht met Pieter Lauwers.

De 'Zwarte Hand' was een verzetsgroep die niet alleen in Puurs, maar in heel Klein-Brabant en de Rupelstreek actief was, ook in Boom, Malderen, Sint-Amands en Bornem. De leider van deze weerstandsbeweging zou herhaaldelijk de onschuld van Pieter staande houden en waarschuwen voor *"de loense handelwijze van de teruggekeerde leden der Zwarte Hand, die ofschoon goed wetende hoe zij aangehouden zijn, dit angstvallig verzwijgen en trachten een verklikker te vinden om als helden door te gaan."* en ook dat het algemeen bekend was *"dat verraad in eigen rangen en onvoorzichtigheid aanleiding was van hun aanhoudingen."*

Ook Jos Van Lent, overigens een medestander van De Cat, zou in 1946 getuigen dat hem het zwijgen werd opgelegd nadat hij verklaarde dat het hem verbaasde *"dat men bij M. Lauwers alles kapot geslagen heeft; hoe is het toch mogelijk dat men M. Lauwers aansprakelijk heeft willen stellen voor onze aanhouding?"*

Stemmingmakerij van vóór de oorlog

Al tijdens de schoolstrijd goed 20 jaar eerder had Pieter Lauwers, als onderwijzer aan de officiële school, rabiante vijanden gemaakt bij voorstanders van de vrije (christelijke) scholen, zoals de toenmalige onderpastoor Heylen en ene Frans Kerremans (zie ook verhaal interbellum).

Pastoor Heylen had in die periode een initiatief van Pieter, om een plaatselijke afdeling van de *'Touring Club de Belgique'* op te richten, geboycot. Toen Pieter een verzekeringspraktijk begon, kreeg hij ook hiervoor heel wat tegenstand.

In 1935 probeerden Heylen en Kerremans een 'verbod voor cumul' bij het opnemen van het bijberoep te bewerkstelligen. Het gezin Lauwers-Muyshondt genoot een behoorlijke welstand en had zich een auto gekocht, wat blijkbaar de afgunst bij een aantal dorpsgenoten verergerde. Met de burens De Cat, waren er al twisten tussen 1935 en 1940.

Epiloog

Frans Mertens, gemeenteraadslid van Puurs, getuigde na de oorlog: *"dat hij van oordeel is, als gemeenteraadslid, en inwoner van Puurs, dat het 99% uit jaloezie en geburennijd is en niet voor de politiek, dat een zekere groep personen der gemeente de woning van P. Lauwers heeft verwoest, en hem trachten te belasten. Dat hij weet dat van over vele jaren op de Kalfortbaan de mensen als kat en hond tegenover elkaar staan. Dat degenen die geruchten rondstrooiden van verklikking niet het recht hebben dit te zeggen, ten eerste omdat zij zich op geen feiten steunen, maar op vermoedens, en hiertoe gebracht worden door persoonlijke jaloezie, ten tweede omdat het bewezen is dat enkele leden van de toenmalige weerstand, door onvoorzichtigheid elkaar hebben verraden; dat namelijk een der leden, op aanraden van 2 voorname personen van Puurs, die destijds werden aangehouden maar onmiddellijk terug in vrijheid gesteld, daar zij voorzichtig genoeg waren hun naam nergens op te zetten, een lijst hadden opgemaakt van de leden, lijst die waarschijnlijk verspreid is geweest. Dat hij wel meent dat er iemand die personen zou aangeklaagd hebben, maar nooit het vermoeden dat Mr. P. Lauwers dit zou gedaan hebben, heeft gekoesterd; dat hij vermoedens heeft op een andere persoon, waar hij bijna zeker van is. Toch heeft niemand het recht P. Lauwers te verdenken; wanneer eenmaal*

de gevangenen terugkomen zullen, zal het naar zijn mening, niet alleen duidelijk worden maar bewezen zijn dat hij hierin geen plicht heeft."

Het was een getuigenis in een lange rij van getuigenissen in dezelfde zin (Etienne Maes, notaris, Gustaaf Schokkaert, onderwijzer, Jos Slachmuylders, dokter, Constant Aerts, een professor van Leuven, van wie twee verwanten (zonen?) geboren in 1913 en 1915 werden gearresteerd, Alfons Van Achter, gemeenteraadslid, enz.) die de dramatische gebeurtenissen van de naoorlogse vergelding treffend kaderde.

1945 - Barbara Lauwers ontvangt de bronzen star medaille voor haar werk voor de OSS (Tsjechië / V.S.A.)

Afbeelding: een opmerkelijke vermelding betrof corporaal Barbara Lauwers, WAC, die de Bronze star medaille ontving in april 1945 van generaal 'Wild Bill' Donovan voor haar werk voor de OSS (geheime dienst) tijdens de tweede wereldoorlog⁶³⁶.

Barbara Lauwers was betrokken bij de psychologische oorlogsvoering opgezet door de United States Office of Strategic Services (OSS) *Morale Operations* in het zuiden van Italië tijdens de tweede wereldoorlog.

Geallieerde propaganda werd verspreid achter de

vijandelijke linies waarbij gevangen genomen Duitse soldaten, met name Sudeten en Oostenrijkers, werden ingezet ("*Operation Sauerkraut*"). Een circulaire van de zogenaamde "*Verein Einsamer Kriegerfrauen*" (vereniging van eenzame oorlogsvrouwen), hadden tot doel het moraal van de Duitse soldaten te ondermijnen. Het was een creatie van het Women's Army Corps (WAC) en OSS moraal operaties agent corporaal Barbara Lauwers.

De actie was zo succesvol dat de Washington Post er op 10 oktober 1944 een artikel aan besteedde. De circulaire was bedacht door Barbara Lauwers en achter de linies verspreid door zogenaamde '*Sauerkraut*' agenten.

Zestien Duitse gevangen vrijwilligers werden uitgerust met uniformen, kredietbrieven, wapens, kompassen, andere spullen als Italiaans geld en sigaretten, en nabij Sienna achter de linies gedropt, waar de propaganda

⁶³⁶ Foto's uit private collecties: Barbara Lauwers OSS - Medaille Bronze start (onder Publiek Domein, 1940-1945).

literatuur en folders werden verspreid. Ook de aanslag op Hitler werd hierbij geëxploiteerd. Diverse 'Sauerkraut' missies zouden volgen.

Barbara Lauwers kreeg de medaille voor een andere succesvolle campagne die leidde tot de overgave van honderden Tsjechische en Slovaakse soldaten die in het Duitse leger waren ingelijfd.

Barbara Lauwers werd geboren op 22 april 1914 in Brno, Tsjechoslowakije als Božena Hauserová.

Zij studeerde af als dokter in de rechten aan de Masarykovo universiteit in november 1937 en begon te werken als advocate bij een advocatenkantoor in Brno, Tsjechoslowakije.

De jonge Jan Bata, verwant met Tomas Bata van de schoenenfabriek Bata, bood haar een job aan als journaliste. Daar leerde zij Charles Lauwers kennen, een Belgisch-Amerikaan, en zij huwden op 16 maart 1939 in het inmiddels door de Duitsers bezette Tsjechoslowakije.

Het koppel verhuisde naar Belgisch Congo, waar Charles Lauwers ging werken voor Bata. Barbara organiseerde er thuiswerk voor Congolezen en bezocht er frequent de Britse ambassade, een verzamelpunt voor heel wat Europese vrouwen die er hobby's als breien deden. Daar raakte zij betrokken bij vluchtelingenwerk.

In januari-maart 1941 verhuisde het koppel naar de Verenigde Staten. Charles ging vooraf in januari, Božena volgde in maart vanuit Cape Town, Zuid-Afrika⁶³⁷.

Na de Japanse aanval op Pearl Harbour, meldde Charles Lauwers zich als vrijwilliger in het Amerikaanse leger. Barbara nam toen een job aan op de Tsjecho-Slovaakse ambassade in Washington D.C.. Naar verluid leerde zij daar Jan Masaryk, de minister van Buitenlandse Zaken, en president Edvard Benes kennen. Op 1 juni 1943 werd zij Amerikaans staatsburger en veranderde haar naam officieel in Barbara Lauwers. Dezelfde dag nam zij dienst in het Amerikaanse leger, in de voetsporen van haar echtgenoot.

Barbara Lauwers kreeg een opleiding in Dayton Beach, Florida, en werd korte tijd nadien aangesproken om te werken voor de Office of Strategic Services (OSS). Zij had heel wat troeven in huis: behalve een goede opleiding, sprak zij Duits, Frans en Tsjechisch én zij was vertrouwd met de situatie in Europa.

OSS rekruteerde goed opgeleide jongeren voor het elitekorps van het leger. Barbara vertelde daarover later: "De training was zwaar, kilometers marcheren, kamp opslaan in de woestijn, onder water zwemmen onder brandende olie,... Maar ondanks alles genoten we betere condities dan de doorsnee soldaat. Daarvoor moesten we wel hard werken, geen overbodige vragen stellen, en 24 uur op 24 paraat zijn." Barbara werd vervolgens op missie gestuurd naar Oran, Algerije, en vervolgens naar Rome, Italië.

Tijdens de oorlog waren Barbara en Charles Lauwers uit elkaar gegroeid, en dit leidde tot een scheiding.

Begin mei 1945 vertrok haar eenheid naar het front in de Grote Oceaan, maar zij gaf de voorkeur aan Europa en belandde bij de Office of War Information (OWI). Zij verhuisde naar Salzburg, Oostenrijk. Zij droomde er van terug te keren naar haar geboorteland Tsjechoslowakije, en arriveerde met een verlofpasje per jeep met een Slovaakse kapitein die voor de repatriëringscommissie werkte, in Zelesna Ruda op 10 juli 1945.

⁶³⁷ Zie ook aankomsten in New York

Het was een emotioneel gebeuren: "Ik herinnerde me hoe Jan Masaryk in de kerstperiode van 1943 ervan droomde naar Tsjechoslowakije terug te keren. Als hij thuis zou komen, zou hij de grond kussen, en dat is precies wat ik deed toen ik in mijn geboorteland aankwam."

Na een week verbleven te hebben bij haar moeder, keerde zij terug naar de Verenigde Staten. Haar legerdienst zat er op, zij was zwanger van een soldaat en bracht een dochter, Marina, ter wereld.

Zij werkte in die periode als journaliste voor The Voice of America, om in mei 1947 opnieuw naar Brno in Tsjechoslowakije te reizen. Haar dochter Marina was toen 11 maanden oud. Zij kon er echter geen werk vinden, naar verluid omdat zij aan de 'verkeerde kant' (Amerikanen i.p.v. Russen) tegen Hitler had gevochten.

In de kerstperiode van 1947 werd zij benaderd door Ivo Duchacek, een parlements lid, die haar waarschuwde voor een communistische machtsovername. Oudjaar 1947 al vloog zij terug naar Washington.

Enkele maanden was zij opnieuw werkloos, om dan in de Congress Library aan het werk te gaan als analiste van nieuwsbladen, kranten en radio stations van de Sovjet Unie. Daar ontmoette Barbara haar tweede echtgenoot, een Poolse aristocraat, Joseph Junosz Podoski.

Zij bleven 30 jaar een koppel, tot zijn overlijden (Naar verluid zou zij er voor zorgen dat Podoski in Polen kon worden begraven, zijn laatste wens).

In augustus 1968, tijdens de Sovjet bezetting van Tsjechoslowakije, werkte zij in Wenen, Oostenrijk om vluchtelingen uit het Oostblok te helpen, onder meer voor de *Tolstoj stichting*. Zij bleef er negen jaar. Bij haar tweede huwelijk had Barbara de naam van haar echtgenoot aangenomen, Podoski.

In 1999 ontving zij de medaille *Gratias Agit* Jan Masaryk als beloning voor de verspreiding van de goede naam van Tsjechië in het buitenland, van ambassadeur Martin Butora van de Slovaakse ambassade te Washington, en nog in 2003 kreeg zij op 89-jarige leeftijd een bijzonder Tsjecho-Slovaaks ereteken '*Tsjechische vrouw van het jaar 2003*'.

1945 - Huub Lauwers, Nederlands geheim agent voor de SOE ⁶³⁸ (Nederland)

Afbeelding: Huub Lauwers als soldaat

Hubertus Mattheus Gerardus, beter gekend bij de naam Huub, Lauwers was betrokken bij het "*Englandspiel*"⁶³⁹. Heel wat mensen lieten hierbij het leven, en de rol van Huub Lauwers was lang omstreden.

Hij was journalist in Borneo, vluchtte bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog naar Engeland, en werd als geheimagent samen met Thijs Taconis gedropt in Nederland om een radioverbinding met Engeland te onderhouden. Hij werd gearachuteerd op 7 november 1941 en begon uit te zenden op 3

⁶³⁸ SOE = Special Operations Executive, de Britse spionagedienst tijdens W.O. 2

⁶³⁹ Het zogenaamde Englandspiel was een tijdens de tweede wereldoorlog uitgevoerde spionage en contraspionage tussen de SOE in het Verenigd Koninkrijk en Nazi-Duitsland.

januari 1942. Hij werd op 6 maart gearresteerd door de Duitse contraspionagedienst *Abwehr*.

Die dwong hem opnieuw uit te zenden in hun dienst. Huub Lauwers deed mee. Tijdens zijn opleiding had hij geleerd hoe hij opzettelijk fouten moest aanbrengen, zgn. *security checks*, in zijn berichten. Hij liet die bewust weg, zodat de SOE zou weten dat hij was gearresteerd.

De Abwehr had dit niet door... in feite moest hij elke zestiende letter verkeerd uitzenden, deed dit bewust niet en gebruikte een foutieve pseudo security check "*stip*" in de plaats van "*stop*" om de SOE te verwittigen. Was Huub Lauwers een verrader?

Doordat hij bewust foutieve security checks gebruikte, en vanaf 28 maart in zijn berichten het woord "CAUGHT" meegaf, meende hij de Duitsers te misleiden en de Britten te verwittigen. Dit alles viel de SOE blijkbaar niet op. Men bleef geheime agenten sturen die prompt door de Duitsers werden gearresteerd en de meesten vonden de dood in Mauthausen.

Zelfs de melding van Pieter Doerlein, een agent die ontsnapte uit de handen van de Duitsers en terugkeerde naar Engeland, vond geen gehoor bij de SOE toen hij hen probeerde duidelijk te maken dat Huub Lauwers gevangen genomen was.

Huub Lauwers werd na de oorlog onderscheiden door koningin Wilhelmina. Hij was zich blijven afvragen wat er nu eigenlijk was gebeurd. Hadden de Duitsers de Britten beetgenomen, of was het andersom? Hadden de Britten doelbewust 59 agenten opgeofferd om de Duitsers te misleiden dat de invasie, die op D-Day in Normandië plaatsvond, zogenaamd in Nederland zou plaatsvinden?

Dit laatste bleek inmiddels uit steeds meer bewijsmateriaal, al was het een schrale troost voor Huub Lauwers, al overleefde hij de wereldoorlog. Huub overleed op 13 juni 2004 te Utrecht, NL.

1950-1959 - Willem Lauwens als Chiro leider (Kapelle-op-den-Bos)

Een misschien minder voor de hand liggende bron van informatie voor familiegeschiedenis, is het archief van een vereniging als Chirojeugd Vlaanderen⁶⁴⁰. Daar vond ik heel wat extra informatie bij de verhalen die ik al eens had gehoord van mijn vader, en bij foto's uit het familiealbum. Uit de tijd toen hij actief was bij de Chiro in Kapelle-op-den-Bos.

Afbeelding: groepsfoto met 3e van links Antoon Van Praet en 4e van links Willem Lauwens 🇧🇪 in Kapelle-op-den-Bos in 1955.

1947 was het jaar dat Willem Lauwens, geboren op 20 september 1935 als zoon van Frans Emiel

⁶⁴⁰ Met dank aan Chirojeugd Vlaanderen vzw, Kipdorp 30, 2000 Antwerpen voor het beschikbaar stellen van kopie uit het archief in oktober 1999. - (c) Bewerking foto's uit privaat archief laurentii.be 1950-1959, en collectie familie Carlier, 2011.

Lauwens en Elisabeth Van Keer uit Oxdonk, volop actief was in de Chiro van Kapelle-op-den-Bos. De Chirogroep Sint-Niklaas uit Kapelle-op-den-Bos was gestart op 1 augustus 1946 en sloot zich officieel aan bij de nationale Chiro werking op 1 januari 1947. Willem was er van jongs af aan lid van, samen met zijn broers en jeugdvrienden.

Afbeelding: de broers Lauwens-Van Keer in chiro uniform te Oxdonk, Kapelle-op-den-Bos omstreeks 1947: Frans, Willem, Livien en Jan.

Vanaf 1950 was hij in de leiding samen met zijn jeugdvriend Louis 'Lode' Carlier. Zij waren er zo'n tien jaar actief, tot in 1959.

Wat het archief ons vertelt

1951-1952 Tijdens dit werkingsjaar ging de Chirogroep 6 dagen op kamp op de bivakplaats Heideheem '*Regina Pacis*' te Lichtaart. De 16-jarige Willem Lauwens was al sinds 1950 in de leiding samen met Louis Carlier.

1952-1953 Willem Lauwens, uit de Oxdonkstraat 38 te Kapelle-op-den-Bos, stond ingeschreven als leider. De 17-jarige Willem was afdelingsleider samen met zijn jeugdvriend Louis "Lode" Carlier uit de Pastorijstraat 6. De 16-jarige Louis was geboren op 13 februari 1936. Voor de geestelijke bijstand stonden E.H. Magnus en E.H. Emiel Coulommier in, de ene als pastoor, de andere als bestuurder. Emiel Coulommier van de Mechelbaan 79 was de 29-jarige ouderdomsdeken, geboren op 5 februari 1923. Een andere 'ouderdomsdeken' was zijn 28-jarige buurjongen, oprichter en gewestraadlid Frederik Tits van de Mechelbaan 81, geboren op 10 december 1924. De leiding werd vervolledigd met de 18-jarige René Robeyns, ook van de Mechelbaan, 71, geboren op 8 september 1934. Behalve de leiders telde de groep 20 Burchtknappen (van 9 tot 11,5 jaar oud), 20 Knapen (van 11,5 tot 14 jaar oud), en 8 Kerels (van 14 tot 17 jaar oud).

Tijdens dit werkingsjaar ging de Chirogroep 10 dagen op kamp op de bivakplaats Heideheem '*Regina Pacis*' te Lichtaart met 42 leden en 6 leiders. De bivakplaats was meegevallen, en zij hadden er geen inspectie gehad van Kinderwelzijn of het provinciebestuur van de Chiro. Dat laatste was blijkbaar alleen in de provincie Antwerpen gebruikelijk. Verschillende leden waren geabonneerd op de tijdschriften "Tijl" en "Wachtwoord" en 4 leiders hadden een abonnement op "Gloed". Elke zondag was er een zogenaamde Zondagbijeenkomsst en de leiderskring kwam elke week bijeen. De clublokalen bevonden zich in de Sint-Jozefskring aan de Mechelbaan 100 te Kapelle-op-den-Bos.

1953-1954 De Chirogroep groeide. Willem Lauwens stond ingeschreven als afdelingsleider. De 18-jarige Willem was afdelingsleider samen met zijn jeugdvriend Louis "Lode" Carlier. Willem werd vermeld als werkman - Hij was toen bakkersgast -, terwijl Louis de middelbare volgde. Emiel Coulommier beschikte inmiddels over telefoon. De leiding werd vervolledigd met Frederik Tits en René Robeyns, die in 1954 aan zijn dienstplicht begon. Behalve de leiders telde de groep 28 Jongknappen (onder de 9 jaar oud), 27

Burchtknappen, 24 Knapen, en 12 Kerels. 'Oud-Kerels' ouder dan 17 jaar waren er niet behalve de leiding.

Tijdens dit werkjaar ging de Chirogroep 7 dagen op bivak in Sint-Jozef te Geel. 50 leden en 5 leiders trokken mee op kamp.

1954-1955 Het bestuur werd versterkt. Twee leeftijdgenoten van Willem hadden de leiders vervoegd: Willy Van Keer, een kozijn van Willem uit de Sasstraat 12 (geboren op 3 maart 1937), en Antoon Van Praet uit de Kapellebaan 19 (geboren op 27 juni 1937). René Robeyns en Willy Van Keer werden vermeld als soldaat (dienstplicht).

Tijdens dit werkjaar ging de Chirogroep 10 dagen op kamp aan het *klooster Monfortanen* te Rotselaar. Er namen 54 leden en 6 leiders deel aan het bivak. De groep telde behalve de bestuurder en 6 leiders, 40 Burchtknappen, 30 Knapen en 12 Kerels.

1955-1956 De groep breidde verder uit en de leiding werd opnieuw versterkt. Inmiddels waren Guido Eraerts (geboren op 17 januari 1936, uit de Trieststraat 7), Petrus Carlier (geboren op 11 maart 1938, een jongere broer van Louis uit de Pastorijstraat 6), Jozef Heldens (geboren op 24 november 1938, van de Mechelbaan 280) en Victor Van Moer (geboren op 15 maart 1939, van de Schuttershofstraat 6) toegetreden tot de leiding. Willem Lauwens startte zijn dienstplicht in Lombardsijde en Lode Carlier was inmiddels aan zijn priester opleiding begonnen aan het Sint-Jozefseminarie te Mechelen.

De groep telde behalve de bestuurder en 6 leiders, 2 aspirant leiders, 23 Burchtknappen, 39 Knapen en 12 Kerels.

1956-1957 De leiding werd versterkt met Albert Van den Berg uit de Booneveldstraat 12 en Paul Carlier uit de Kuiermanstraat 110 (geboren op 8 februari 1935). Willem Lauwens, Paul Carlier en Antoon Van Praet werden vermeld als soldaat (dienstplicht), terwijl Louis Carlier als seminarist werd vermeld. Pastoor Van den Heuvel had inmiddels E.H. Magnus vervangen voor de geestelijke begeleiding. De afdelingsleiders waren op dat moment Willy Van Keer, Antoon Van Praet en Victor Van Moer. Willem Lauwens was schaarleider van de Knapen, en Louis Carlier was schaarleider van de Kerels.

De groep telde 8 leiders, 3 leiders-soldaten, 1 leider-seminarist, 31 Burchtknappen, 36 Knapen en 15 Kerels.

1957-1958 Als nieuwe leider trad Roland Scheidtweiler toe van de Mechelbaan 308. Roland was geboren op 3 augustus 1938 en was metaalbewerker. Hij werd schaarleider van de Knapen. Ook Léon Van Praet, een jongere broer van Antoon van de Kapellebaan 19, werd schaarleider van de Knapen. Leon Van Praet werd geboren op 26 maart 1939 en was houtbewerker, evenals Willy Van Keer en Petrus Carlier. Willem Lauwens, Paul Carlier en Antoon Van Praet werden vermeld als soldaat, en Louis Carlier als seminarist. Petrus Carlier was met Victor Van Moer afdelingsleider geworden. Willem Lauwens en Louis Carlier waren schaarleider van de Kerels.

Tijdens dit werkjaar ging de Chirogroep op kamp aan het Schemelbert te Liezele (Puurs). De groep telde behalve de bestuurder en 12 leiders 32 Burchtknappen, 37 Knapen en 18 Kerels.

**1958-
1959**

Willem Lauwens en Lode Carlier werden vermeld in de leiding zonder specifieke rol. De algemene leiding was in handen van Paul Carlier, Antoon Van Praet, Victor Van Moer en Eduard Mondeling (?), die nieuw was toegetreten tot de leiding (geboren op 14 december 1939, uit de Sint-Niklaasstraat 23).

De groep telde behalve de bestuurder en 13 leiders toen 35 Burchtknappen, 40 Knapen, 16 Kerels, 10 Aspiranten. Willem had tijdens het bivak in 1957 aan het Schemelbert kennis gemaakt met Georgette Van Praet, een nicht van Antoon en Leon Van Praet, en dit koppel huwde in oktober 1959. Dit betekende het einde van Willems actief leiderschap in de Chirogroep Sint-Niklaas van Kapelle-op-den-Bos.

1952 -1953 - Willem Lauwens als chiro leider te Oxdonk, deelgemeente van Kapelle-op-den-Bos. Het meisje op de tweede foto was Christiane Van Keer, een nicht die ook te Oxdonk woonde. *Op 18-jarige leeftijd mocht ook een lange broek (zie foto onder).*

1954 - Dit jaar is er voor het eerst sprake van een muziekkapel. Er zouden 6 trompetten, 4 trommen en 2 landsknechttrommels deel van uitmaken. Willem Lauwens loopt midden vooraan tijdens de optocht.

2011 - E.H. Lode Carlier vierde op 12 juli 2011 zijn 50-jarig priesterschap in de Sint-Benedictuskerk te Lillo.

1959 - Op 20 oktober 1959 huwde Willem Lauwens, inmiddels beroepsmilitair, met Georgette Van Praet uit Liezele.

Onder: pasfoto uit **1957**

1956 - Willem Lauwens, die als sergeant zijn dienstplicht deed in Lombardsijde⁶⁴¹, Lode Carlier, die zijn priester opleiding begon aan het Sint-Jozefseminarie te Mechelen en Willy Van Keer, een kozijn van Willem, vermeld als werkman / houtbewerker. Willems tweede zoon Patrik, werd in 1961 gedoopt door E.H. Carlier. Toen Willem in juni 1996 in Sint-Katelijne-Waver overleed, was het zijn jeugdvriend Lode Carlier die de laatste sacramenten toediende. E.H. Lode Carlier was inmiddels pastoor in het Schipperskwartier te Antwerpen en spaarde tijd noch moeite om Willems familie bij te staan in deze moeilijke periode. Willy Van Keer zou overlijden tijdens een tragisch ongeval in 1975⁶⁴².

Afbeeldingen onder: niet precies gedateerde foto's van bivakken van Chirogroep Sint-Niklaas uit Kapelle-op-den-Bos aan de kust tussen 1950-1959

⁶⁴¹ Zijn militair adres werd in oktober 1955 vermeld als: "OPL. C.L.V.A.A. 2 By H Pon Groep 1 - blok 6 - Kamer 3 - Lombardsijde"

⁶⁴² Willy Van Keer was geboren op 3 maart 1937 in Mechelen en huwde omstreeks 1965 met Amanda Daelemans. Hij was schrijver en overleed tijdens een tragisch ongeval toen zijn auto onder een trein terechtkwam op het Heike in Hombeek op 16 september 1975. Het koppel had één zoon, Wim Van Keer.

1960 – Wie was “Ivan”? (Soest, Duitsland)

Soms heeft men van die vragen om een verhaal in de plooi te krijgen. En dan kom je tot het besef dat de getuigen van een specifieke gebeurtenis in de familie er niet meer zijn, of niet meer aanspreekbaar zijn, om antwoorden te geven.

Afbeelding: de foto van de begrafenis met militaire eer in 1960.

Het verhaal begint bij mijn oudste broer Ivan, geboren op 27 juli 1960 in Soest, Duitsland. In de familie werd gezegd dat hij werd vernoemd naar een legermakker van vader Willem Lauwens.

Die was in 1960 om het leven gekomen, naar wat we hoorden door een ongeval in de privé sfeer. Maar meer dan een voornaam kenden we niet.

Een enig spoor was een foto van een militaire begrafenis uit 1960 in het familie album van mijn ouders, en we wisten zelfs niet met zekerheid of dit de begrafenis van “Ivan” was. Via welke weg kan men dan nog zoeken? De Facebook-groepen van ex-BSD-ers, beroepsmilitairen, dienstplichtigen eens proberen? Het archief van het ministerie van Defensie? Mogelijk andere getuigen opsporen en bevragen? Het bleek niet zo evident.

Op zoek naar Ivan

De eerste zoekpiste was op Facebook groepen van oudgedienden van het Belgische leger in Duitsland. Dat leverde eerder summiere informatie op, vooral over Jan Lemaire, een legermakker van Willem die een graag gezien onderofficier moet zijn geweest (“fijne mens”, “zachtaardig”, “goede herinneringen”). Bij de dienstplichtigen had hij blijkbaar de bijnaam “pappa Lemaire”.

We troffen geen beroepsmilitairen of dienstplichtigen die in 1960 in dienst waren en die mogelijk iets konden vertellen over de overleden Ivan⁶⁴³.

Een tweede onderzoekspistes waren de archieven van Defensie. Daar houdt men enkel persoonlijke dossiers aan en om die te raadplegen is de naam, voornaam en het geboortjaar de enige toegang⁶⁴⁴. Ook het zogenaamde overlijdensboek op de kanselarij van het Bisdom bij de Krijgsmacht gaf geen uitsluitsel voor de periode januari tot juli 1960. Er werden geen uitvaarten vermeld in Soest. Er waren enkel meldingen van de militaire hospitalen van Brussel, Antwerpen en Gent en een zestal vermiste personen in Congo⁶⁴⁵.

⁶⁴³ In deze periode werd de verwijzing naar “een Ivan” overigens geassocieerd met de voormalige Sovjet-Unie. Het was de periode van de Koude Oorlog.

⁶⁴⁴ Dienst Archieven van de Algemene Directie Human Resources. Het archief van het notariaat van Defensie beschikt enkel over (miljoenen) niet-geclassificeerde persoonlijke dossiers van Belgische militairen geboren vanaf 1889 (met bijzonder dank aan Kapitein-Commandant Franky Vandaele en Luitenant-Kolonel Van Caulaert).

⁶⁴⁵ “Uitvaart zonder lichaam”.

Ook andere onderzoekspistes naar funeraria en genealogische databases leverden tot nu toe niets op. Het is bovendien moeilijk om directe getuigen uit deze periode te vinden.

In genealogische databases vond ik overigens één potentiële treffer op basis van leeftijd (mogelijk KRO) en overlijdensdatum: Ivan Neyns, geboren op 17 augustus 1936 in Tienen, overleed door een ongeval in Tienen op 30 november 1959 op 22-jarige leeftijd. Hij werd begraven op donderdag 3 december 1959 in de Onze-Lieve-Vrouw-ten-Poelkerk te Tienen. Dit kerkgebouw vertoont op op het eerste zicht geen gelijkenis met de kerk op de foto. Omdat we een context ontbreken bij deze melding van overlijden, is hierover geen uitsluitsel te geven.

Eén en ander maakt dat wij bij onze zoektocht tot nu toe van een kale reis terugkwamen. Het is zoeken naar een speld in een hooiberg. Zoals het er nu voorstaat, is het zoeken naar een toevalstreffer.

De foto van een militaire begrafenis in 1960

We herkennen Willem Lauwens uiterst links op de foto terwijl hij in reserve staat als één van de sergeanten in de rij die de kist en de dragers flankeert. Vooraan staat een luitenant-kolonel 'SBH' (stafbrevethouder) en uiterst rechts staat een majoor. De kepie op de kist lijkt er één van een officier te zijn. Het moet om militairen van de in Soest gelegeerde (6e) artillerie te gaan, kortweg "6A" genoemd.

Foto: de uniformtekens geven aan dat het om een (hoog gedecoreerde) luitenant-kolonel van de artillerie gaat die de plechtigheid leidt.

Foto: Willem Lauwens is duidelijk herkenbaar links in beeld. Hij was op dit moment sergeant bij het 6e Artillerie in Soest, Duitsland, en aanstaande vader van een eerste zoon die Ivan zou heten.

Foto: onderofficier Jan Lemaire was een legermakker van Willem Lauwens in Soest in

Uit de geschiedenis van het 6^e Artillerie

Het "6^e Artillerie" was tussen 1913 en 1939 gelegeerd te Etterbeek. Na de tweede wereldoorlog werd het heropgericht op 20 juni 1946 met vestiging in Lier, vanaf 11 september 1946 verhuisde 6A naar Luik, vervolgens op 9 november 1946 naar Siegen, DE, op 26 april 1947 naar Aken, DE, op 8 december 1948 naar Dellbruck, DE, op 12 september 1949 opnieuw naar Aken, en vanaf 15 mei 1951 naar Soest, DE⁶⁴⁷.

⁶⁴⁷ Merk dat de Kazerne Adam in Soest vanaf 1938 nog een krijgsgevangenenkamp was geweest voor Officieren. Kolonel Armand Arthur Gabriël Adam was er de hoogste in rang geweest onder de Belgische Officieren. Na de oorlog in 1945 was het gebruikt als "displaced persons" kamp voor ontheemde mensen, die bv. terugkeerden uit de concentratiekampen, en

1960⁶⁴⁶. Hij was onderofficier bij 6A. Zij woonden later in elkaars buurt (Duffel en Sint-Katelijne-Waver) en hielden contact tot Willem overleed in juni 1996.

Foto: Jan Lemaire met Ivan Lauwens, zomer van 1960. Toen Ivan's peter Emiel Lauwens (vader van Willem) overleed, nam Jan het peterschap over.

In de slagorde officieren voor 6A werd op 31 december 1956 luitenant-kolonel SBH Bachelart vermeld als bataljonscommandant, en op 31 december 1957 Majoor SBH Naveau. Tweede Commandant was zowel in 1956 als in 1957 Commandant/Majoor Ryckalts. Omstreeks 1961 vermeldde de slagorde Officieren en Opperadjutant als Bataljonscommandant Lt.-Kol. SBH Teysen L. en tweede commandant Majoor Ringoet G..

We weten niet met zekerheid welke Officieren op de foto uit 1960 voorkomen.

Het garnizoen zou in 1994 na de hereniging van Duitsland vertrekken. OP het terrein bevond zich eind 20e eeuw het Museum van de Belgische Strijdkrachten in Duitsland ("BSD").

Zoektocht naar de generaals

In de marge van dit onderzoek hebben we ook gepolst naar de persoonlijke dossiers van de twee "generaals" in onze stamboom, maar dat bleek niet haalbaar omdat deze vóór 1889 werden geboren:

- **Luitenant-generaal Lauwers William** (*familienaam soms ook als Lauwens gespeld, voornaam soms als Guillaume, Guilielmus*), werd geboren op 3 februari 1856 in Antwerpen als zoon van Lauwers Ludovicus Maria Celestina en Lauwers Theresia Ludovica Adela. Hij overleed op 13 november 1924 te Brussel en was gehuwd met Dupret Johanna.
- **Luitenant-generaal Lauwers François** (*Franciscus*) werd geboren op 9 maart 1868 in Brussel als zoon van Lauwens Stanislas Franciscus en Van Gramberen Maria Virginia.

Vóór 1889 kan enkel het archief van het Legermuseum meer informatie opleveren. Er was alleszins een dossier voor François Lauwens in het Koninklijk Leger Museum.

1965 - August Lauwers, de laatste burgemeester van Leest (Leest)

August Lauwers werd op 7 maart 1965 verkozen tot burgemeester van Leest. Hij bleef burgemeester van Leest tot aan de fusie van de gemeente met Mechelen in 1976. August Lauwers trad in de voetsporen van zijn nonkel Emiel Verschueren, voorlaatste burgemeester van Leest, een zoon van Theofiel Verschueren en Victoria Selleslagh die op 31 januari 1889 te Leest was geboren, en er op 11 februari 1914 te was gehuwd met Katrien Lauwers. Katrien Lauwers of 'tante Kato' was een zus van Leonard Lauwers , de vader van

die geen vast woonplaats meer hadden. Tussen 1946 en 1951 was het een kamp voor het opvangen van Duitsers die voorheen in het Oosten woonden.

⁶⁴⁶ Jan Lemaire was geboren op 18 april 1932 in Mortsel. Hij huwde in 1960 met Elisa Somers en ging als adjudant met pensioen. Hij overleed op 31 juli 1997 in Duffel, een jaar na het overlijden van Willem.

August. August Lauwers werd zelf geboren op 3 april 1921 te Leest. Hij was er op op 4 juni 1947 gehuwd met Jeanne Geerts.

August Lauwers had zes jaar eerder al zijn kandidatuur ingediend voor de gemeenteraadsverkiezingen, maar hij bleef eerste opvolger en kon niet samen zetelen met zijn nonkel-burgemeester Emiel Verschueren. Toen hij opnieuw deelnam aan de verkiezingen in oktober 1964 stond hij opnieuw samen op de lijst met zijn nonkel, en toen die ontslag nam verwierf hij een zeteltje in de gemeenteraad.

Als burgemeester werkte August onder meer de plannen uit voor een nieuwe dorpschool, de verbreding van de Kouter en de steenweg naar Blaasveld. Hij keek met gemengde gevoelens tegen de fusie met Mechelen aan. Hij liet zich in een lokaal blad eens ontvallen dat het "*Jaar van het Dorp de grootste grap was die ze konden verkopen*".

Het dorp Leest was op dat moment niet meer als zelfstandige gemeente. Hij vreesde door de fusie dat zich in Leest een stadsmentaliteit zou ontwikkelen doordat het dorp tot een stadswijk zou uitgroeien.

De voorouders van August kwamen in 1890 te Leest wonen vanuit Hombeek. Deze Lauwers familie was verwant met de Lauwens-families die al omstreeks 1600 in Leest werden opgetekend.

Een klassieke discussie tussen beide families ging er om welke naam nu het oudst was, "Lauwens" of "Lauwers". Beide familienamen gingen terug tot de Grimbergs-Humbeekse en Hombeekse stam waarin beide namen al van oudsher naast elkaar voorkwamen, en die in sommige gemeenten als Weerde en Epegem, consequent als "Lauwers" zou worden aangehouden, terwijl in andere gemeenten als Humbeek en Leest beide schrijfwijzen bleven bestaan. Dat was oorspronkelijk ook zo in Hombeek zover wij konden nagaan, tenminste in de 16e tot de 18e eeuw.

De meest oorspronkelijke familienaam bevatte merkwaardig genoeg zowel de "n" als de "r" in de schrijfwijze, als afgeleide van "*Laurenszoon*" (Laurens, Laurentius, Laurentii,...). Bij de oudste meldingen van de families in Hombeek tussen 1597 en 1620, kwam ook de schrijfwijze "*Laurens*" voor bij families die bij andere gelegenheden of Lauwers of Lauwens als familienaam lieten optekenen. De laatste namen kwamen al gemengd voor in de 13e en 14e eeuw in het Graafschap Vlaanderen, en de "kip of het ei" discussie over welke naam nu het eerst was werd (en wordt) niet alleen in Leest gevoerd (...).

1965 – Inhuuldiging van de laatste burgemeester van Leest⁶⁴⁸

⁶⁴⁸ (c) Foto's uit het familiearchief Lauwers-Geerts, Leest 1965. Scans door Hugo Lauwers. Met bijzondere dank voor de bijdragen van Marcel Van Hoof in "Kronieken van Leest".

1965 - Gust Lauwers met voormalig burgemeester Vic Verschuere en echtgenote Jeanne Geerts.

1965 - Gust Lauwers met Miet Polfliet.

Gust Lauwers , Boven rechts hoofdleidster Chiro Renilde Polfliet , onder rechts schepen Nand De Prins . Boven , 2^e rij staat Fons Verbruggen.

1965 - Gust Lauwers krijgt felicitaties van schooldirecteur Huysmans, namens het onderwijzend personeel bij zijn aanstelling als burgemeester.

1965 - Volkstoeloop op het Dorpsplein in Leest

Gust Lauwers, de fanfare St. Cecilia, in het midden dirigent Rik De Bruyn (man met sigaar)

Gust Lauwers , de stoet , en de vrouwen van de fanfare Sint Cecilia . (2 foto's)

Gust Lauwers , de stoet aan het monument van ' De oud-strijder '

Gust Lauwers , de stoet van de gemeentelijke jongensschool

Gust Lauwers , de stoet van de meisjesschool , vooraan directrice Paula Bradt en meisjes geboren in 1958, 1957, 1956.

Gust Lauwers , Felicitaties van COO via Antoon Lauwens 2. Achteraan met bril Schepen Jules Geens.

Gust Lauwers , felicitaties van Pol Piessens.

Gust Lauwers , felicitaties van de blekken via Jules Vloebergh en Vic Verschueren.

Gust Lauwers , felicitaties van Miel Polfliet namens de Christelijke beweging.

Gust Lauwers , in het gemeentehuis bij zijn aanstelling .

Links onderaan dochter Wis Lauwers .

Gust Lauwers , met Miel Verschueren.

Gust Lauwers , stoet , KWB , vaandeldrager Fille De Prins.

Stoet met BJB.

Gust Lauwers , stoet met de fanfare Sint Cecilia .

Gust Lauwers met Egide Bradt.

Gust Lauwers en de garde , Victor Van Hoof

1980 - Ereburger van El Paso, Texas (V.S.A.)

Op 11 mei 1980 werd Patrik Lauwens vermeld als "Ereburger van de stad El Paso". Patrik Lauwens verbleef in die periode in de V.S., en woonde nadien in België. Het is dezelfde persoon (*naam ook vermeld als Patrick Lauwens of Lauwers*) die in 1980 een studie wijdde aan de Vlaams-Amerikaanse krant "De Gazette van Detroit".

Afbeelding: Patrik Lauwens in 2004. Hij werkte als journalist, als onderwijzer, in het bankwezen (marketing, communicatie, effecten & derivaten, compliance, project en process management, organisatie adviseur). Hij is tevens coauteur en auteur voor tijdschriften en boeken over zakelijke communicatie- (c) Foto uit collectie laurentii.be

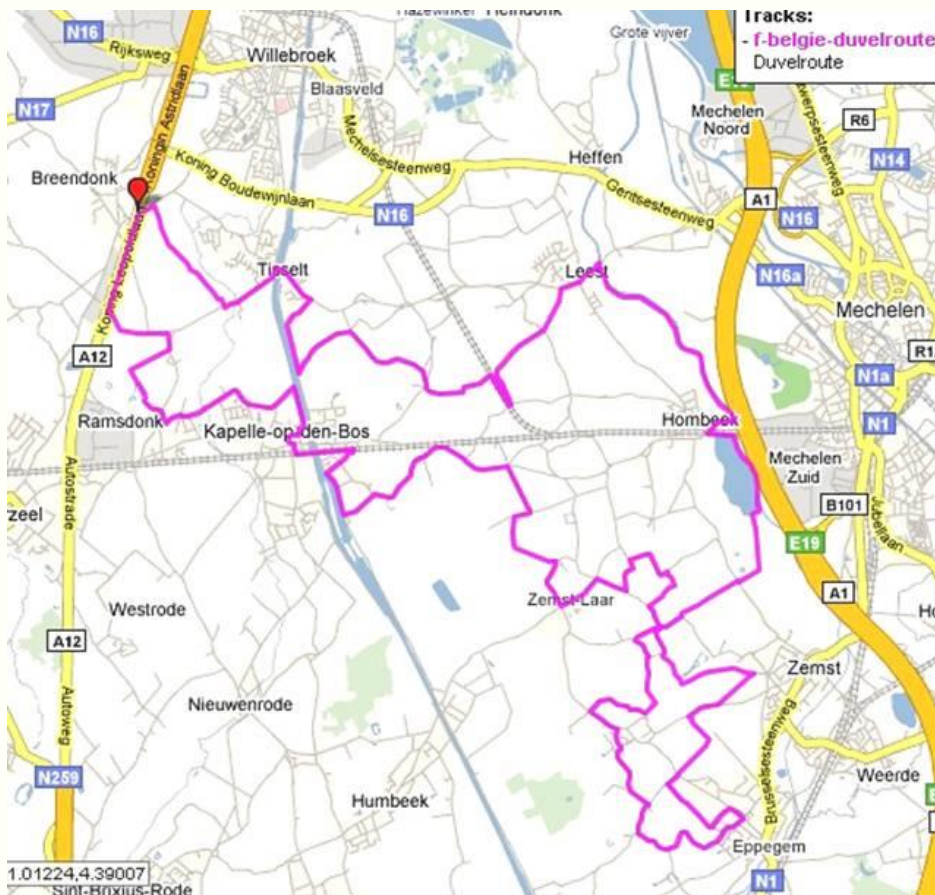
Uit de historiek van de Gazette van Detroit

Zo schreef Hugo De Ridder in *De Standaard* van 26-27 april 1980 het volgende: "*De zo geroemde Gazette van Detroit, die voor de helft in het Nederlands en voor de helft in het Engels is gesteld, zou een belangrijke rol kunnen spelen als contactblad tussen de Verenigde Staten en Canada en het oude Vaderland. Het blad, waarvan de oplage niet erg hoog is, ligt jammer genoeg inzake presentatie en inhoud, vijftig jaar achter op de evolutie. Het lijkt op onze streekblaadjes tussen de wereldoorlogen. Indien men hier niet resoluut gaat naar een betere mengeling van heden en verleden, dan zal dit blad dat sedert 1914 bestaat, gedoemd zijn te verdwijnen, samen met de oudere generatie, als een diep betreurd curiosum.*"

Deze woorden van journalist De Ridder klonken niet in dovemans oren. Velen waren begaan met het lot van het weekblad. Patrik Lauwens wijdde een rapport of studie aan het weekblad: *De Gazette van Detroit, een studie van zijn mogelijkheden en beperkingen*. De voornaamste conclusies van dit rapport waren dat de Gazette haar doel als onvervangbaar contactmiddel tussen de Vlaamse Amerikanen en Vlaanderen bereikt had.

Maar dat wel nog een veel belangrijkere rol kon spelen in de Vlaams-Amerikaanse betrekkingen dat het tot hiertoe had gedaan. En tenslotte dat een groot aantal Amerikanen en Canadezen geen boodschap meer hadden aan de Gazette omdat ze de taal niet meer machtig waren. Volgens Lauwens kon en moest de Gazette uitbreiden. Dit kon door een grotere inbreng vanuit Vlaanderen. Het was een *conditio sine qua non* voor de leefbaarheid van deze publicatie dat Vlaanderen een helpende hand zou toesteken. Vervolgens moest de Gazette haar oplage verhogen, door doelbewust tegemoet te komen aan haar doelgroep namelijk de Vlaamse immigranten.

1993 - Livien Lauwens, bezieler van De Duvelroute (Kapelle-op-den-Bos)

Op 2 juli 2006 organiseerde de KWB van Kapelle-op-den-Bos de eerste fietsrally "Toertocht Livien Lauwens".

De toertocht van 50 km werd opgedragen als memorial aan Livien Lauwens , de KWB-voorzitter die op 18 februari 2006 overleed. Livien Lauwens was jarenlang het hart en de motor van deze organisatie.

De KWB van Kapelle-op-den-Bos verwierf nog de meeste bekendheid door de volledig bewegwijzerde Duvelroute die in 1993 in samenwerking met brouwerij Moortgat tot stand kwam, en Livien Lauwens was daarvan sinds het ontstaan de bezielende kracht.

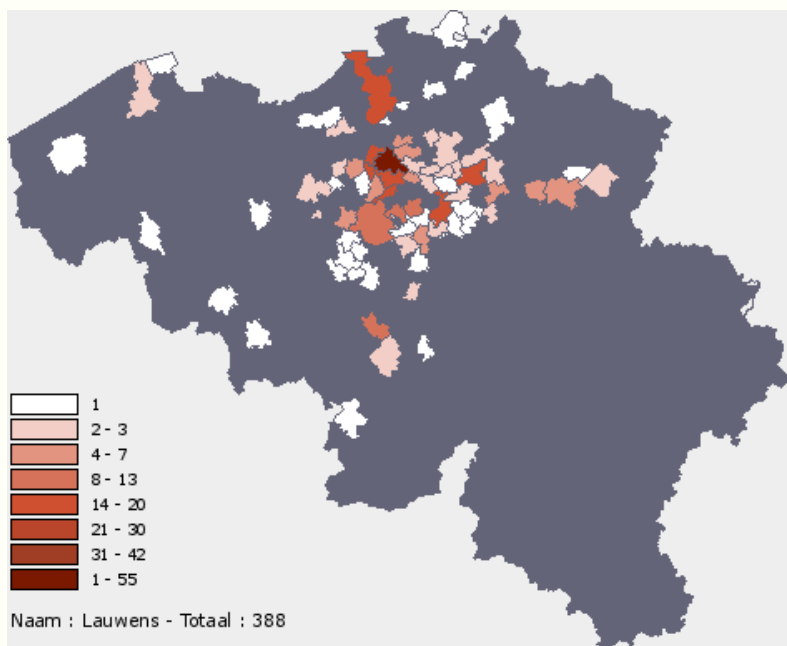
Afbeelding: het traject van de Duvelroute. © Livien Lauwens, KBW Kapelle-op-den-Bos, 1993.

1997 - Waar kwam de familienaam Lauwens voor in België?

Lauwens, de schrijfwijze die stand hield in onze familienaam, werd typisch in onze stamlijn afwisselend gebruikt met Lauwers over generaties en parochies heen. Merk de concentratie in de omgeving van Mechelen (West-Brabantse tak), en vervolgens in de omgeving van Aarschot en Leuven (Oost-Brabantse tak) en Antwerpen (Noord-Brabantse tak).

Volgens een telling van de individuen met de familienaam Lauwens op 31 december 1997, wonen er mensen met de familienaam op volgende plaatsen (aantal gevolgd door gemeente):

14 in Antwerpen [arr. Antwerpen, prov. Antwerpen] *met verwantschappen*
1 in Edegem [arr. Antwerpen, prov. Antwerpen] = *algemeen Brabantse lijn*
1 in Wommelgem [arr. Antwerpen, prov. Antwerpen] = *algemeen Brabantse lijn*
1 in Zoersel [arr. Antwerpen, prov. Antwerpen] = *algemeen Brabantse lijn*
3 in Berlaar [arr. Mechelen, prov. Antwerpen] = *ons gezin*
3 in Bonheiden [arr. Mechelen, prov. Antwerpen] *met verwantschappen*
5 in Duffel [arr. Mechelen, prov. Antwerpen] = *aanverwante tak*
2 in Heist-op-den-Berg [arr. Mechelen, prov. Antwerpen] = *algemeen Brabantse lijn*
55 in Mechelen [arr. Mechelen, prov. Antwerpen] *met concentratie in Leest, heeft Mechelen de grootste concentratie van familienaamgenoten. Dit is ook de stamstreek van onze stamlijn die begon met Peter Lauwers en Jeanne Persoons in 1655 te Leest.*
6 in Sint-Katelijne-Waver [arr. Mechelen, prov. Antwerpen] *waaronder één broer*
20 in Willebroek [arr. Mechelen, prov. Antwerpen] = *aanverwante tak*
1 in Beerse [arr. Turnhout, prov. Antwerpen] = *Noord-Brabantse tak*
1 in Geel [arr. Turnhout, prov. Antwerpen] = *Noord-Brabantse tak*
3 in Herselt [arr. Turnhout, prov. Antwerpen] = *Oost-Brabantse tak*
1 in Hoogstraten [arr. Turnhout, prov. Antwerpen] = *Noord-Brabantse tak*
4 in Anderlecht [Brussels gewest] *met verwantschappen*
4 in Oudergem/Auderghem [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
5 in Sint-Agatha-Berchem/Berchem-Sainte-Agathe [Brussels gewest] *met verwantschappen*
8 in Brussel/Bruxelles [Brussels gewest] *met verwantschappen*
1 in Etterbeek [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
2 in Evere [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
4 in Vorst/Forest [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
1 in Ganshoren [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
3 in Elsene/Ixelles [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
3 in Jette [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
1 in Sint-Jansmolenbeek/Molenbeek-Saint-Jean [Brussels gewest] = *verwant*
4 in Schaarbeek/Schaerbeek [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
1 in Watermaal-Bosvoorde/Watermael-Boitsfort [Brussels gewest] = *niet bekende stamlijn*
1 in Sint-Lambrechts-Woluwe/Woluwe-Saint-Lambert [Brussels gewest]
5 in Sint-Pieters-Woluwe/Woluwe-Saint-Pierre [Brussels gewest]
1 in Beersel [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *niet bekende stamlijn*
5 in Dilbeek [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *niet bekende stamlijn*
5 in Grimbergen [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *stamlijn Land van Grimbergen*
1 in Halle (Hal) [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *niet bekende stamlijn*
20 in Kapelle-op-den-Bos [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *aanverwante tak, nonkels, kozijns en nichten*
2 in Liedekerke [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
4 in Londerzeel [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *aanverwante tak o.m. kozijn*
1 in Meise [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *aanverwant, nicht*

- 1 in Opwijk [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *aanverwant, nicht*
- 2 in Overijse [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *Oost-Brabantse tak*
- 1 in Sint-Pieters-Leeuw [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant]
- 16 in Vilvoorde [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] *met verwantschappen*
- 9 in Zaventem [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *algemeen Brabantse lijn*
- 17 in Zemst [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] = *aanverwante tak, ook Lauwers*
- 2 in Kraainem [arr. Halle-Vilvoorde, Vlaams Brabant] *niet bekende stamlijn*
- 17 in Aarschot [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 2 in Begijnendijk [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 4 in Bekkevoort [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 1 in Bertem [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 1 in Bierbeek [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] *met verwantschap*
- 5 in Boortmeerbeek [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] *met verwantschappen*
- 1 in Boutersem [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *algemeen Brabantse lijn*
- 3 in Haacht [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *algemeen Brabantse lijn*
- 3 in Holsbeek [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 5 in Huldenberg [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 3 in Keerbergen [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *aanverwante stamlijn*
- 10 in Kortenberg [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 18 in Leuven [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 1 in Lubbeek [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 3 in Oud-Heverlee [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 1 in Rotselaar [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *algemeen Brabantse lijn*
- 1 in Tervuren [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *niet bekende stamlijn*
- 2 in Tremelo [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 3 in Scherpenheuvel-Zichem [arr. Leuven, Brabant] = *algemeen Brabantse lijn*
- 3 in Glabbeek [arr. Leuven, Vlaams-Brabant] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 1 in Braine-L'alleud (Eigenbrakel) [arr. Nivelles (Nijvel), Waals-Brabant] = *niet bekende stamlijn*
- 1 in Braine-Le-Chateau (Kasteelbrakel) [arr. Nivelles (Nijvel), Waals-Brabant] = *niet bekende stamlijn*
- 3 in Court-Saint-Etienne [arr. Nivelles (Nijvel), prov. Waals-Brabant] = *niet bekende stamlijn*
- 1 in Tubize (Tubeke) [arr. Nivelles (Nijvel), prov. Waals-Brabant] = *niet bekende stamlijn*
- 1 in Wavre (Waver) [arr. Nivelles (Nijvel), prov. Waals-Brabant] = *niet bekende stamlijn*
- 3 in Brugge [arr. Brugge, prov. West-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 1 in Knokke-Heist [arr. Brugge, prov. West-Vlaanderen] = *Oost-Brabantse stamlijn*
- 1 in Diksmuide [arr. Diksmuide, prov. West-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 1 in Kortrijk [arr. Kortrijk, prov. West-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 3 in Aalst [arr. Aalst, prov. Oost-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 1 in Zottegem [arr. Aalst, prov. Oost-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 2 in Buggenhout [arr. Dendermonde, prov. Oost-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 1 in Sint-Niklaas [arr. Sint-Niklaas, prov. Oost-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 3 in Temse [arr. Sint-Niklaas, prov. Oost-Vlaanderen] *vermoedelijk oudere lijn Graafschap Vlaanderen*
- 2 in Charleroi [arr. Charleroi, prov. Hainaut/Henegouwen] = *niet bekende stamlijn*
- 8 in Pont-a-Celles [arr. Charleroi, prov. Hainaut/Henegouwen] = *niet bekende stamlijn*
- 1 in Saint-Ghislain [arr. Mons/Bergen, prov. Hainaut/Henegouwen] = *niet bekende stamlijn*
- 1 in Beaumont [arr. Thuin, prov. Hainaut/Henegouwen] = *niet bekende stamlijn*
- 1 in Leuze-En-Hainaut [arr. Tournai (Doornik), prov. Hainaut/Henegouwen] = *niet bekende stamlijn*
- 2 in Genk [arr. Hasselt P. Limburg] = *Oost-Brabantse tak*
- 5 in Hasselt [arr. Hasselt P. Limburg] = *Oost-Brabantse tak*
- 5 in Herk-de-Stad [arr. Hasselt, prov. Limburg] *met verwantschap lijn Leest*

1 in Zonhoven [arr. Hasselt, prov. Limburg] = *Oost-Brabantse tak*

1 in Gembloux [arr. Namur/Namen, prov. Namur/Namen] *niet bekende stamlijn*

Qua migratiepatroon, zou de oudste lijn uit het graafschap Vlaanderen kunnen komen en migreren naar het hertogdom Brabant (Land van Grimbergen, van waaruit de West-Brabantse en Oost-Brabantse stamlijn zou voorkomen, en Noord-Brabant, waarvan de Noord-Brabantse stamlijn. De Waalse en Limburgse lijnen lijken dan weer latere afsplitsingen te zijn. Het is ook mogelijk dat de stamstreek 'Klein Brabant' is, en van daaruit de migratie naar het Graafschap Vlaanderen inzette. Het is nog een beetje gissen, want niet alle verwantschappen tussen deze 'lijnen' zijn aangetoond.

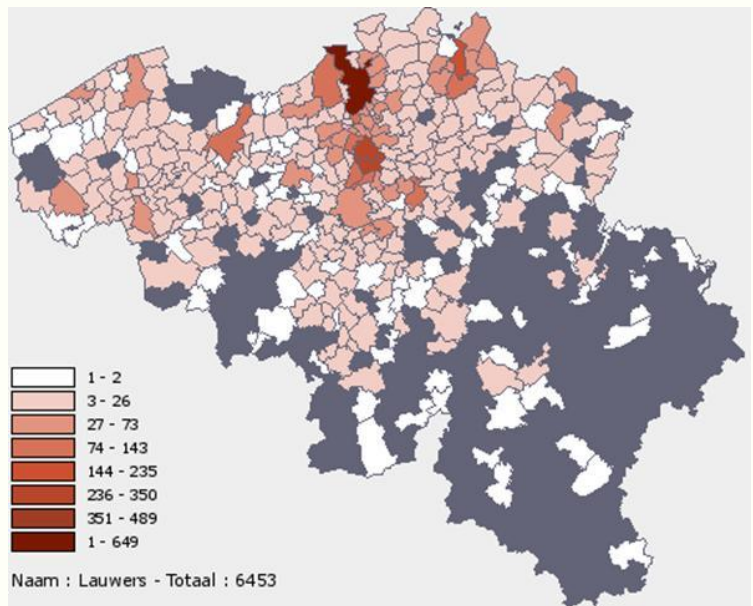
Lauwers is de meest voorkomende schrijfwijze van de familienaam

Blijkens een onderzoek van Ariadne⁶⁴⁹ was Lauwers de 71^e in de top 100 populaire familienamen in België.

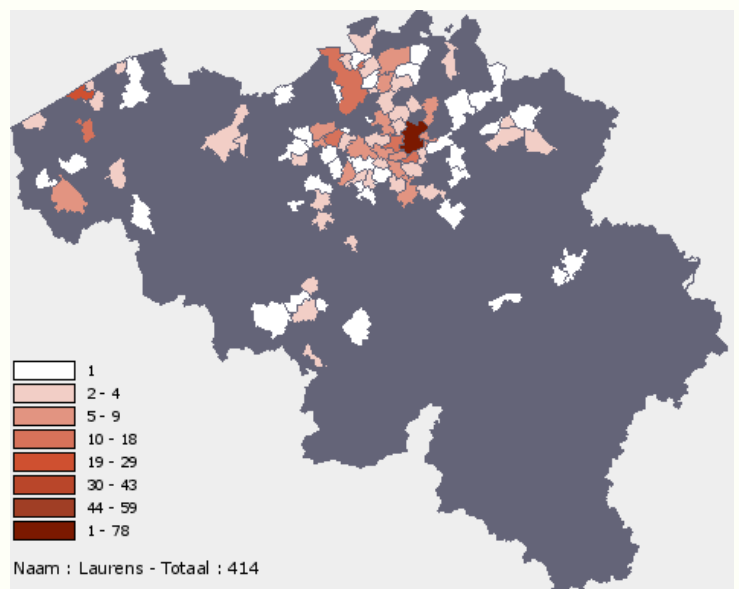
Qua migratiepatroon, zou de oudste lijn uit het graafschap Vlaanderen kunnen komen en migreren naar het hertogdom Brabant (Land van Grimbergen, van waaruit de West-Brabantse en Oost-Brabantse stamlijn zou voorkomen, en Noord-Brabant, waarvan de Noord-Brabantse stamlijn.

De Waalse en Limburgse lijnen lijken latere afsplitsingen te zijn.

Voor een aantal families was de stamstreek '*Klein Brabant*', via voorouders die een eeuw tot twee eeuwen voor de zogenaamde Hombeeks-Leestse tak al waren ingeweken vanuit het graafschap Vlaanderen naar het hertogdom Brabant.

Laurens, gekend als variant van Lauwens en Lauwers in ons onderzoek in Malderen (1610) en Sint-Amands (1640). Een verwantschap met het voorkomen van de naam in Steenhuffel in 1260, kon niet worden aangetoond.

⁶⁴⁹ ARIADNE is het Genealogisch Informatie Systeem van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. Het gaat om een extractie uit de databank van het Rijksregister per 31 december 1997.

2001 - Start van het genealogisch onderzoek Laurentii (Kapelle-op-den-Bos / Berlaar / Scherpenheuvel)

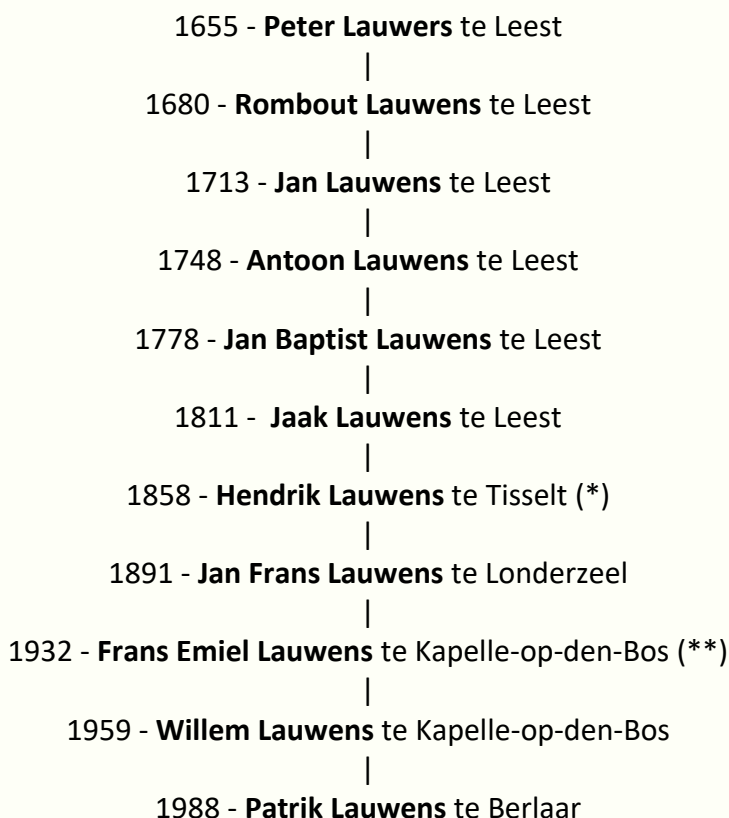
In 2001 startte het eigen onderzoek. Op 17 september 2003 trok een eerste prille eerste versie van de website de aandacht van Gazet van Antwerpen.

Dit opzoekwerk had niet mogelijk geweest zonder de hulp van tientallen mensen. Livien Lauwens, een nonkel van Patrik Lauwens uit Kapelle-op-den-Bos, was twintig jaar eerder begonnen met het onderzoek dat in Leest aanvatte. Hij liet een omstandig archief na. Andere verwanten, zoals Maria Lauwens uit Hofstade, brachten verdienstelijk informatie aan over nog niet in kaart gebrachte takken van de familie, ruim gedocumenteerd, en zij deden vanuit hun enthousiasme inzien dat 'familie' niet aan betekenis moet verliezen wanneer de kinderen van kozijns elkaar niet meer kennen. Een inzicht dat vroeger vanzelfsprekender was dan nu, toen men bewuster met verwantschap omging, ook al was het *'in het zoveelste knoopsgat'*.

Een grote stimulans kwam ook van Lucien Lauwers uit Scherpenheuvel. Meer dan 20 jaar ging Lucien op zoek in archieven naar familienaamgenoten. Hij leerde ruimer te kijken dan de naam 'Lauwens' en hij inspireerde om de gezinsreconstructies te verruimen tot Lauwers. Het zal altijd een discussie blijven welke schrijfwijze van de naam nu het meest oorspronkelijk is, maar dat de families vaak verwant zijn, stond nu wel helemaal buiten kijf.

Inzicht in de Vlaamse families werd meegegeven door Maurice Thorré, een verdienstelijk en bijzonder gewaardeerd genealoog uit West-Vlaanderen. Van bij de aanvang werd betracht de bijdragen een vermelding mee te geven van de mensen die bijdroegen tot het resultaat.

Hoe de stamboom in directe lijn er uitzag in 2001

Patrick en Livien Lauwens maakten na jaren onderzoek een genealogische website over de familie Lauwens.
Foto Dirk VAN DE VELDE

Zoektocht naar voorouders leidt tot website Lauwens

Na een voorbereidingsperiode van bijna twee jaar is Patrick Lauwens uit Berlaar erin geslaagd een website samen te stellen met de stamboom van de familie Lauwens. De informatie gaat terug tot 1410.

Berlaar, Kapelle o/d Bos

“Mijn oom Livien Lauwens uit Kapelle-op-den-Bos is zowat twintig jaar geleden begonnen met het opstellen van de stamboom van onze familie. Hij doorzocht doop- en huwelijksakten, parochieregisters en overlijdensberichten. Met zijn materiaal heb ik de website kunnen maken. Via het internet heb ik zelf nog heel wat gegevens en foto's kunnen verzamelen. De oudste foto's dateren van 1880”, vertelt Patrick Lauwens.

“Stamboomonderzoek heeft vaak een stofferig imago. Daarom heb ik geprobeerd het geheel tot leven te brengen met historische achtergronden

en illustraties. Waar mogelijk werden foto's toegevoegd. Aan de hand van de stamboom maak je als het ware een wandeltocht door de geschiedenis.”

De website is in de eerste plaats natuurlijk bedoeld voor mensen die Lauwens heten. Maar aan de hand van een familienamenlijst kan je ook opzoeken of je ooit zelf een Lauwens in de familie gehad hebt.

“De website is ook een middel om met andere geïnteresseerden en hun voorgeslacht in contact te komen en om informatie uit te wisselen. Daarmee is de site niet echt af. Geregeld worden gegevens toegevoegd. Op de planning staat nog een Oost-Brabantse tak (tak Molenbeek-Wersbeek en Herselt) en aanvullingen bij de generaties vanaf de 18de eeuw”, belooft Patrick Lauwens.

CVR

■ Meer info: <http://users.pandora.be/lauwens/stamboom>.

Afbeelding: Patrik en nonkel Livien Lauwens (+650).

2003 - Lauwens in de Marriage Index Engeland 1984-2005

In de huwelijkenindex van 1984 tot 2005 vonden wij één vermelding van Lauwens, bij het huwelijk van Johan Frans Elisabeth Lauwens met Judith M. Macey in januari 2004 te Wrexham, voor Cheshire, Denbighshire en Flintshire.

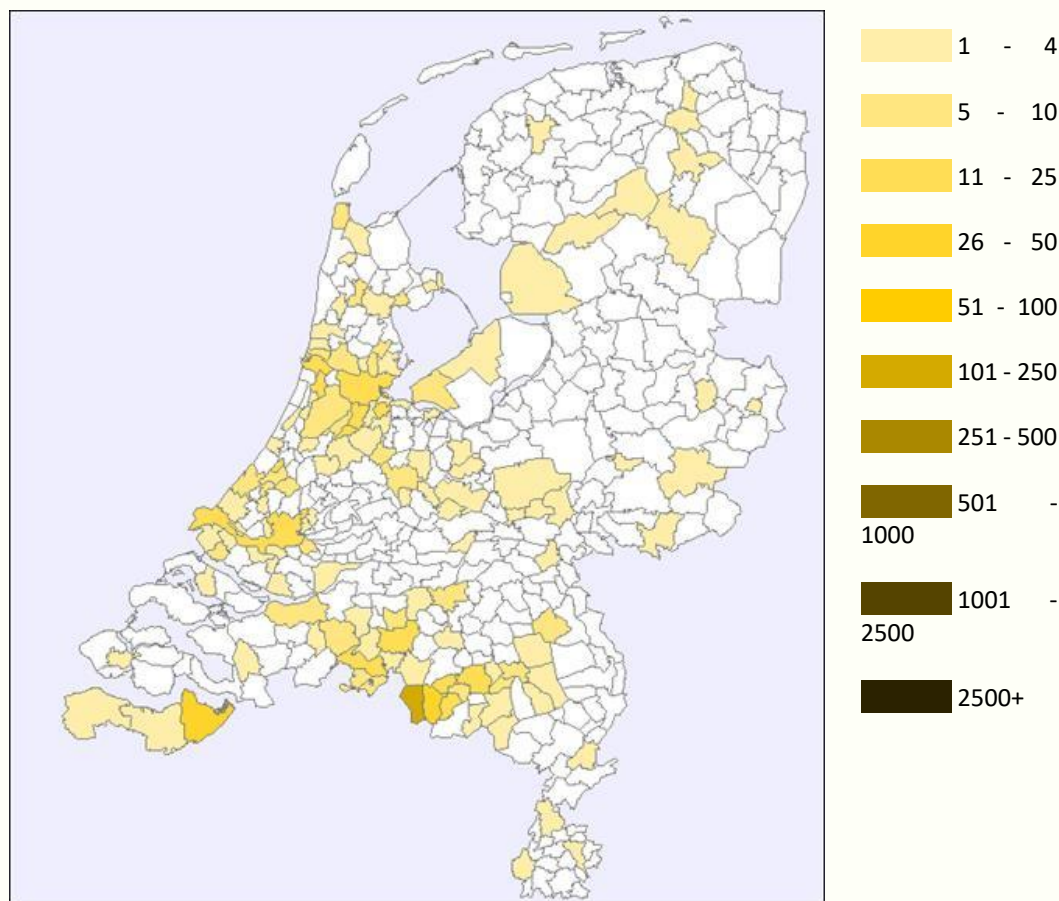
Dit is geen onbekende: het gaat om een kozijn langs vaders kant.

Foto uit private collectie (c) Johan Lauwens, 2004.

2007 - Waar komen verwante familienamen voor in Nederland?

In Nederland komt de naam Lauwens zelden voor. De naam Lauwers komt er blijkens onderzoek in 2007 wel voor, met name 692 maal en dan vooral in de Nederlandse provincie Noord-Brabant die eeuwen geleden bij het hertogdom Brabant hoorde⁶⁵¹.

⁶⁵¹ Bron: Nederlandse Familienamenbank Van het Meertens Instituut. Het Meertens Instituut is ontstaan in 1930 en in 1952 onderdeel geworden van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Het is een onderzoeksinstituut dat zich bezighoudt met de bestudering en documentatie van Nederlandse taal en cultuur. Screenshots kaarten uit familienaam.be, 1997, en uit Nederlandse Familienamenbank onder gebruiksvoorwaarden.

De naam komt het meest frequent voor in de provincie Noord-Brabant, met de grootste concentratie in Reusel-De Mierden (116) en de omliggende gemeenten Bladel (30), Eersel (13), Veldhoven (9), Eindhoven (13), Geldrop-Mierlo (7), Helmond (6) en Sint-Anthonis (5). Nog in Noord-Brabant zijn er concentraties in Alphen-Chaam (19), Baarle-Nassau (10), Breda (7) en Tilburg (13). Ook in Hulst in Zeeuws-Vlaanderen komt de naam frequent voor (30). We weten dat het gaat om nazaten van de smeden Lauwers/Lauwens uit Klein-Brabant.

Andere concentraties zijn er in Zuid-Holland, in de omgeving van Amsterdam (25) met omliggende gemeenten Amstelveen (12) en Uithoorn (16), Haarlem (13) en Velsen (21). In Rotterdam komt de naam 13 keer voor, en laat dit nu net de plaats zijn waar ik een zus had wonen in 2007 (met als familienaam Lauwens). Ook in 's-Gravenhage (9) en buurgemeenten Voorschoten (14), Zoetermeer (9) en Leidschendam-Voorburg (6) is er een concentratie van de familienaam. Daarna volgen de Noord-Hollandse gemeenten Utrecht (5) met buurgemeente Breukelen (5) en Den Helder (7).

2010 - Het verhaal is nooit af

Het verhaal van de families Lauwens en Lauwers is niet af. Dit verhalenboek is niet volledig. Er zijn heel wat recente verhalen van afstammelingen van Lauwens en Lauwers, en ook de geschiedenis bevat nog verhalen die wachten om ontdekt te worden. Alle geschiedenis is familiegeschiedenis. Wanneer men grasduint door het verleden, komt men vanzelf de geschiedenis van mensen tegen en komen de verhalen uit de schoolse geschiedenisles tot leven. Men moet een beetje ontdekkingsreiziger zijn, de weg zoeken, lang vergeten paden bewandelen, gefascineerd rondkijken, nadenken en plaatsen wat men ontdekt, en begeistert blijven om te delen wat men vindt.

Nieuwe media als het internet maken informatie toegankelijk. Misschien iets té veel, want het is lang niet eenvoudig om er je weg te vinden, en de betrouwbaarheid van de informatie dient getoetst aan andere – vooral “geschreven” – bronnen. Genealogische verenigingen zoals de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF) en fora als Geneanet reiken een helpende (vaak betalende) hand voor wie op zoek wil naar de geschiedenis van voorouders.

Op het internet vind je de website www.laurentii.be, gewijd aan het genealogisch onderzoek. De website bevat veel, maar niet alle informatie die beschikbaar is in het onderzoek. Internet is een prachtig medium dat de samenwerking bevordert – getuige de vele reacties via e-mail of fora van genealogen en heemkundigen – en toch vraagt het actueel houden van de informatie heel wat inspanningen. Voor wie vertrouwd is met Facebook, kan ook de nieuwsgroep [Laurentii.be](https://www.facebook.com/Laurentii.be) interessant zijn.

Ik heb al veel geleerd uit deze zoektocht, niet alleen uit eigen onderzoekwerk, ook uit de contacten met andere vorsers en kroniekschrijvers die begeistert vanuit een eigen project ervaring en kennis willen delen. Dat geeft een dankbaar gevoel, de fascinatie voorbij, en terwijl de wereld evolueert en wij daarin – *elke dag wordt er ergens wel een nieuw stukje geschiedenis bijgeschreven, ook in onze familiegeschiedenis* – krijgt men als onderzoeker wel eens het gevoel een monnikenwerk te doen en zich wat terug te trekken uit het

hier-en-nu, omdat het doorgronden van geschiedenis een contemplatieve bezigheid is, zoekend tussen het stof tot denken van oude archieven of gekluisterd aan het computerscherm. Het veldwerk heeft dan weer iets van een boeiende avontuurlijke ontdekkingstocht – *die zich vooral tussen de twee oren afspeelt, maar is dat zelfs al niet zo met eender welke geschiedkundige rondleiding waaraan je deelneemt?* – en waarin je zelf van toeschouwer een beetje gids wordt.

Foto Bokrijk, juni 2010

2012 – Tom Lauwens, bakker in Mechelen

In september 2012⁶⁵² haalde bakkerij Buelens op de Liersesteenweg in Mechelen even het nieuws met hun 60-jarig jubileum. De bakkerij werd gestart door Pieter Buelens in 1952. Men bakte er in 2012 nog altijd met een Hein oven uit 1904. Op dat moment werd de zaak mee gerund door bakker Tom Lauwens , een zoon van Luc Lauwens en Lieve Buelens, en een kleinzoon van Pieter Buelens.

De bakkerij sloot in oktober 2017 alsnog de deuren toen Tom Lauwens er uit stapte. De bakkerij bestond toen 65 jaar.

2016 - Het familiewapen

Het ontwerp van een nieuw eigen familiewapen was al jaren een droom. De oudste bekende wapens in ere herstellen, zat er niet in, omdat de stamboom niet volledig gedocumenteerd is met akten tot de oudst bekende voorouders.

De Hombeeks-Leestse stamlijn is wel gedocumenteerd tot 1570, toen ene Joris Lauwers in de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Mechelen huwde met Christine Van Dormael en het gezin zich vestigde in Hombeek bij Mechelen.

Het wapen werd goedgekeurd op het Heraldisch College van Familiekunde Vlaanderen op 25 maart 2016⁶⁵³. Het wapen kan worden gevoerd door de

⁶⁵² zie o.m. Gazet van Antwerpen, 22 september 2012.

⁶⁵³ Ontwerp voor het Heraldisch College in 2015. Met dank aan Sam Wollants voor het nazicht van het Latijnse devies.

(levende) naamdragers Lauwens en Lauwers die afstammen van Joris Lauwers en Christine Van Dormael, gehuwd in 1570 in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Mechelen.

Opmaak: het wapen is gebaseerd op de bekende oude wapens. Het combineert de zwanen *merlettes*⁶⁵⁴ in zilver, bekend sinds 1247, en de laurierboom die enkele generaties later werd toegevoegd.

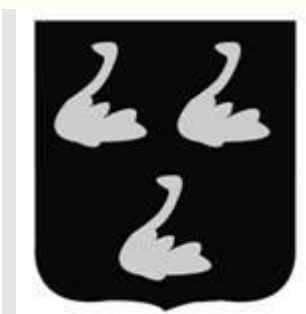

Achtergrondkleuren: de kleuren rood ('keel') en goud verwijzen naar de Brabantse stamreeks vanaf 1570, de zogenaamde Hombeeks-Leestse lijn. Dit zijn ook de kleuren van Mechelen.

Devies: "Numquam Solus Incedes" betekent letterlijk: "Jij zal niet alleen wandelen". Het devies sluit aan bij waarden als familie- en gemeenschapszin en sociaal engagement. Het devies kan ook religieus worden geïnterpreteerd. Het weerspiegelt bovenal het achterliggend idee van het stamboomproject: onze verwanten leren kennen en onze voorgeschiedenis. Het oudst bekende devies luidde "Ad Laurum Non Aurum" (uit 1247) en de betekenis kan worden omschreven als "Voor de eer, niet voor het goud".

Helmtteken: het helmteken bestaat uit een zwaan met een lauwerenkrans rond de hals. De krans is een verwijzing naar de familienaam en tevens naar het oudste devies.

Gekende familiewapens uit het Ancien Régime (tot 1792)

De precieze kleuren van dit eerste familiewapen zijn niet bekend. Vermoedelijk ging het om zilveren merlettes op een zwarte (sabel) achtergrond. In latere wapens wordt rood (keel) gebruikt, maar dat had vermoedelijk te maken met de

1247 Lauwereyns Brugge - Het oudst bekende familiewapen stamt uit de 13e eeuw. Het werd gevoerd door Odin Lauwereyns van Diepenhede⁵. Het familiewapen bestond uit drie zwanen, niet gebekt en gepoot, zgn. "merlettes". Zijn wapendevies was "Ad Laurum non aurum", wat in het Middelnederlands werd vertaald als "Onversaagd in moeilijke tijden". De meest getrouwe vertaling is "Voor de eer, niet voor het goud". Ook de strijdkreet "Diépenhêde, Diépenhêde!" werd geassocieerd met dit wapen. Er zouden gemeenschappelijke stamouders zijn met de familie *de Baenst* die ook drie zwanen voerde in haar wapen (zie afbeelding rechts⁶⁵⁵).

De oorsprong van de familie wordt aangewezen als afkomstig van een Deense Viking, leenman van de graven van Vlaanderen, aangesteld om het rijk te verdedigen tegen andere Vikings³. De tak van de heren van Diepenhede zou zijn ontstaan aan het begin van de 13^e eeuw, residerend in Brugge tot omstreeks 1560, waarna ze verhuisde naar Duinkerken en Berg-Saint-Vinox, Frans-Vlaanderen, FR. De erkenning in de Franse adel gebeurde in juni 1719 door koning Louis XV, in navolging van de erkenning onder de

⁶⁵⁴ "Merlettes" zijn in dit geval ongepote en ongebeekte zwanen.

⁶⁵⁵ Merk dat de familie de Baenst de dwarsbalk eveneens toevoegde zoals bij Lauwereyns en de drie zwanen erboven plaatste. Het hof van St Joris te Brugge werd door Jan III, de grootvader van Margaretha *de Baenst*, gebouwd. Zij verkocht het aan Hieronymus Lauwereyns. De wapenschilden van *de Baenst* werden door Hieronymus en ook niet door zijn nazaten verwijderd, wat kan wijzen op een bloedverwantschap [zie stamboomonderzoek Rigo Heinderickx].

onderlaag die keel was en zichtbaar werd wanneer de sabel laag afblotte (zie afbeelding rechts). graven van Vlaanderen, de hertogen van Boergondië en de koningen van Spanje⁶⁵⁶.

Over merlettes en zwanen

Zgn. merlettes werden soms toegekend aan ridders die zich verdienstelijk maakten tijdens de kruistochten. Wanneer ze met drie voorkwamen, hield dit een verwijzing in naar de Heilige Drievuldigheid. Bij het familiewapen Lauwereyns ging het om merlettes van zwanen. Al in de 11^e eeuw zijn er familiewapens met merlettes bekend.

Zwanen zijn verbonden met Brugge waar, volgens de legende de 'zwanenridder' Maximiliaan van Oostenrijk ze in 1488 zou hebben geïntroduceerd op de Brugse reien. Ze komen ook voor op de gevleugelde helm van Walkuren in de Vikingmythologie⁶⁵⁷. In de heraldiek verzinnebeelden zwanen waardigheid, poëzie en harmonie.

Over de betekenis van de boomstronk die in latere wapens opduikt, bestaan in de heraldiek meerdere verklaringen. Eén mogelijk verklaring is de boomstronk als een 'anker', ontleend uit het gebruik van getakte boomstronken als anker, lang vóór het gekende scheepsanker zijn intrede deed (zie heraldiek en scheepvaart).

De boomstronk kan ook verwijzen naar het feit dat de wapenhouders zich beschouwde als de eerste inwoners van Brugge (zie o.m. Angelsaksische heraldiek). De boomstronk symboliseert vaak (christelijke) verering, bv. ook in de boomstronksculpturen van kruisbeelden.

De zwaan (Latijns cygnus, Frans Cygne) kwam voor in het wit of zilver in familiewapens, al dan niet gebekt en voorzien van poten, al dan niet in andere kleuren. De zwaan kon voorkomen met opengeslagen vleugels of in rust, zoals in het wapenschild van de familie Lauwers te Brugge.

⁶⁵⁶ Opgetekend in brieven aan de Griffie van het hof van het parlement van Vlaanderen op 27 juli 1719 en op het Bureau van Financiën & Domeinen van de Rijssel, FR, op 28 juli 1719. Het familiewapen kan afgeleid zijn van dat van de heren van Cadzand. De titel "heer van Diepenhede" zou een verwijzing zijn naar het eiland Diepenée/Diepene. Het vroegere eiland Saemslagh (Zaamslag) bestond uit drie gebieden: Othene, Diepene en Aendyke. Het Land van Diepene bestond uit opgeworpen en gewonnen polderland en lag volledig aan de Schelde. Het is nadien ook terug verzwoegen en nooit echt hersteld geweest. In 1404 waren er nieuwe dijken in het gebied maar om oorlogsredenen heeft men die doorbroken om Zaamslag te vernietigen. Diepene was er nooit meer. De verwantschap met de heren van Cadsant kan worden verklaard door het huwelijk van Frederic van Cadsant met de dochter van de heer van Turnini. *Turnini* of *Duerlo* was aan de Schelde gelegen voor men Antwerpen bereikte. Dit zou een verstandshuwelijk kunnen geweest zijn, om de Schelde te kunnen controleren en om het tolrecht volledig in handen te hebben. Zowel ten noorden als ten zuiden van de Schelde bezat Duerlo gronden en zouden geërfd worden door Acturus van Cadsant indien zijn moeder geen broers had.

⁶⁵⁷ De Walkuren (Oudnoors *Valkyrjar*) zijn strijdgodinnen, dienststers of dochters van Odin. De Walkuren zochten het slagveld op en namen de meest heldhaftige gesneuvelde strijders mee naar het Walhalla om er de eindstrijd of de ragnarök te helpen voeren. De weerkaatsing van hun harnassen veroorzaakte volgens de legende het poollicht. Richard Wagner gebruikte de mythe in zijn opera "Die Walküre", de tweede opera in een vierdelige reeks "Der Ring des Nibelungen". Recenter is het sprookje "De wilde zwanen" van de Deense schrijver Hans Christian Andersen. De zwaan is nog steeds een vaak gebruikt symbool in Denemarken – Bronnen: Heraldische inventaris van Joseph Van Der Veken, Mechelen - Handschrift De Hooghe, Brugge - Brugge - historisch bronnenonderzoek.

Het familiewapen bevatte drie merlettes zoals het oudste bekende familiewapen, in zilver op een rode achtergrond bovenaan, en onderaan een laurierboom in sinopel.

1330 Lauwereyns Brugge (Laurens, Lauw(e)rens, Laurin) - Het meest verspreide familiewapen is bekend vanaf de 14e eeuw. Het was de achterkleinzoon van Odin, Marc Lauwereyns, die een laurierboom toevoegde. Marc Lauwereyns huwde omstreeks 1331 in Brugge met Marie *van Ravensvelde*. Vanaf deze periode kwamen variërende schrijfwijzen op de familienaam voor. Het wapen werd ook in 1477 afgebeeld bij het overlijden van Colaert Lauwereyns te Brugge. Nog op 13 januari 1547 werd het wapen vermeld bij Margriet Lauwereyns, gehuwd met ridder Jan *van Haveskercke*, heer van Zedelgem.

Er zijn ook enkele bekende (tijdelijke) vormvarianten. Zo voegde Jacques Lauwereyns, geboren in 1418 te Brugge, een kruis toe aan zijn wapen. Dit *zou* het kruis van de Lawrence families in Engeland kunnen zijn (zie afbeelding rechts) waarmee een mogelijke verwantschap wordt vermeld in de voorgaande eeuw, maar we vonden geen afbeeldingen van dit wapen terug.

Gielis Lauwereyns, omstreeks 1483 in Brugge gehuwd met Louise *van Waterlaat*, voegde in zijn familiewapen dan weer een gouden ster toe. Ook hiervan vonden we geen afbeeldingen terug. De gouden ster zou een band kunnen uitdrukken met de verwante heren *van Watervliet*, een andere tak van de familie. Mogelijk gaat het gewoon om een modetrend in de vormgeving.

1453 Lauwereyns van Watervliet - De heren *van Watervliet* voerden een eigen(zinnig) familiewapen.

Hieronymus Lauwerijns (in het Frans 'Laurin') stamde uit de hoger vermelde lijn "van Diepenhede". Hij werd geboren in 1453, was eerst klerk, werd dan ontvanger van de Brugse Vrije en vervolgens hofmeester van de graaf Filips de Schone en algemeen ontvanger van de grafelijke domeinen en financiën. In 1500 werd keizer Karel geboren, en men gaat er van uit dat Hieronymus invloed had op de jonge troonopvolger.

Dit wapen wijkt qua vormgeving sterk af van de vroegere wapens, hoewel de families onmiskenbaar verwant zijn.

Het familiewapen van Watervliet had geen herkenbare elementen (meer) zoals de zwanen en boom(stronk).

De heren van Watervliet

Hieronimus ('Jeroom') was veelzijdig: ondernemer, brouwer, samensteller van een liederenboek. Zijn naam zou onlosmakelijk verbonden worden met Watervliet. Deze 'heerlijkheid' werd vanaf 1197 beheerd door de heren Van Praet uit Brugge en was in 1287 verdwenen onder het zeeoppervlak. In 1497 werd het land herwonnen en kwam het in het bezit van Hieronymus Lauwerijns, kanselier en schatbewaarder van Filips de Goede van Bourgondië.

Het dorp werd in 1504 door hem heropgebouwd. Zo verwierf hij de bijnaam "van Watervliet".

Nakomelingen van deze tak voerden na de teloorgang van het ingepolderde land omstreeks 1565 opnieuw (varianten op) het hoger vermelde wapen met zwanen en laurierboom. Tussen 1453-1565 ontstonden ook andere familiewapens.

Afbeeldingen: het grafmonument van Jeroom Lauwereyns in de kerk van Watervliet. Het bevat een volledige afbeelding van zijn wapenuitrusting, met heraldische elementen.

1464 Lauwereyns (Lauwerijn, Laurens) van Terdeghem Gent / Mechelen

Dit wapen werd gevoerd door Nicolaas Lauwereys, heer van Terdeghem, geboren in 1464 te Gent, en zijn nakomelingen.

Terdegem is een gemeente in Frans-Vlaanderen, Frankrijk. Het familiewapen is uniek verbonden aan deze tak van de familie Lauwereyns.

Het familiewapen zag er anders uit dan het huidige wapen van de gemeente Terdegem. We nemen aan dat het slechts twee balken zilver had op een achtergrond van azuur - zie afbeelding van een glasraam in het gerechtsgebouw van Mechelen uit 1521. Terwijl dat van de gemeente drie dubbele balken heeft (zie afbeelding rechts).

Dit wapen werd ook gevoerd door de zoon van Nicolaas, Joost, geboren te Mechelen omstreeks 1489 en omstreeks 1514 te Gent Gehuwd met Jeanne *de Gros*.

Een nakomeling, Ferry Lauwereys, gehuwd met Anne *du Chasteler*, werkte voor de Staten-Generaal van de Nederlanden in Mechelen waar hij verbleef.

We hebben een idee hoe het oorspronkelijke wapen van de familie er uitzag aan de hand van een glasraam van Joost Lauwerey(n)s *van Terdegehem* in één van de zittingszalen van het Mechelse gerechtshof. Dit dateert uit 1521.

Het had enige gelijkenis met het huidige wapen van de gemeente Terdegem (zie afbeelding rechts).

Het familiewapen bevatte drie merlettes zoals het oudste bekende familiewapen, in zilver op een rode achtergrond bovenaan, en onderaan een laurierboom in sinopel.

1477 – Lauwereys Brugge

Colaert Lauwereys overleed in 1477 te Brugge. Hij liet een familiewapen na dat volledig overeenstemt met het familiewapen van Lauwereyns te Brugge.

Van Colaert weten we dat hij een dochter Cornелиe had, die weduwe was van Jacob *de Donckere*. Zij overleed in 1541 te Brugge.

Een andere dochter Clara was er gehuwd met Pieter Bonyns, en een zoon Gillis, overleden op 17 maart 1522 te Brugge, was gehuwd met Louise *van Waterlaat*, overleden in 1556. Gillis had een dochter Louise Lauwereyns, genoemd naar de moeder.

Merk de expliciete verwijzing naar de voorouders *van Diepenhede* en de zilveren zwaan in het helmteken in het volledige wapen van Colaert Lauwereys.

Het leidt geen twijfel dat Colaert Lauwereys verwant was met de Lauwereyns families uit zijn tijd, want hij voerde hetzelfde familiewapen. Het wapen bevat bovendien herkenbare elementen van het familiewapen van andere Lauwers. Lauwery(n)s is één van de gekende schrijfvarianten van de familienaam.

Het wapen Lauwers telt vier zwanen, waarvan drie bovenaan zoals bij het wapen Lauwereyns, en het wapen Lauwers bevat onderaan een boomstronk, waar het wapen Lauwereys onderaan een volgroeide boom voerde.

Het familiewapen bevatte zilveren merlettes op een azuur(-blauwe) achtergrond, de onderste rustend op een boomstronk in sinopel (groen).

Dit Brugse schild vertoont overeenkomsten met het Gentse en draagt elementen van de oudste gekende

1490 Lauwers Brugge

Dit familiewapen van de familie Lauwers kwam meermaals voor, en werd onder meer afgebeeld bij het overlijden van Joannis Cornelij *de Peralta*, een zoon van Marie Lauwers, vroegtijdig overleden te Brugge.

Maria Lauwers huwde te Brugge met Don Juan *de Peralta*, consul van de Spaanse provincie Navarra en schepen van Brugge. Zij was een dochter van Sebastiaan Lauwers.

Het wapen werd ook eerder afgebeeld bij de vermelding van Jacob Lauwers, zoon van Pieter Lauwers en Anna Urbaens die overleden in 1553 en 1545. Het wapen werd afgebeeld bij het overlijden van Anna Lauwers, dochter van Jan Lauwers, op 18 mei 1618. Zij werd begraven bij haar man Pieter *de Maeckere*, die eerder overleed in 1604.

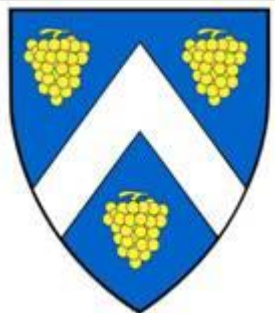
Het wapen werd ook gevoerd door jonkvrouw Margriet Lauwers, overleden op 14 juni 1606, 55 jaar oud. Zij was een (andere) dochter van jonker Sebastiaan Lauwers en was gehuwd met Christiaan *van der Bienst*, burgemeester en schepen van Brugge (zelf overleden op 22 december 1619).

familiewapens sinds de 13e eeuw.

Eén van de wapens van de families Lauwers van Brugge bestond uit een zilveren chevron op een azuurblauwe achtergrond, voorzien van drie druiventrossen zonder bladeren in goud.

Gestileerde versie van het familiewapen Lauwers uit West-Vlaanderen zoals het er oorspronkelijk moet hebben uitgezien: de chevron rust op de zijden, de stelen wijzen naar boven.

Dit familiewapen bestond uit een rood schild met

Het wapen werd ook vermeld bij Laurens Lauwers, een andere zoon van Sebastiaan Lauwers, bij het overlijden van Laurens echtgenote Clara van Schildere op 30 januari 1603.

1520 Lauwers Brugge

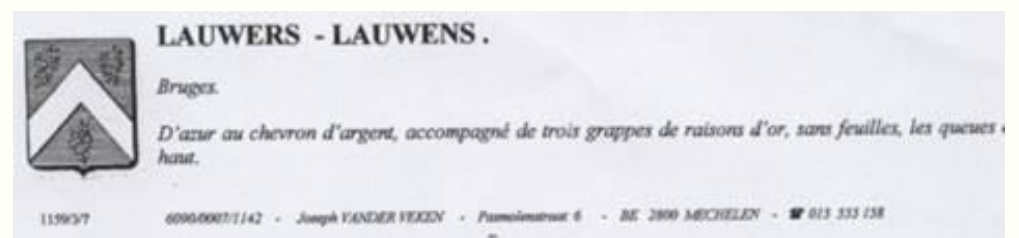
Het wapenschild wordt afgebeeld in de geschiedschrijving van Brugge, waarin het huwelijk wordt vermeld van Barbel Lauwers met Willem van Steelandt. Jonkvrouw Barbel Lauwers was een dochter van Lieven Lauwers. Willem Van Steelandt werd er vermeld als overleden op 15 september 1570 te Brugge.

Dit wapen wijkt qua vormgeving sterk af van de andere gekende wapens. De achtergrondkleur is vermoedelijk een bewuste verwijzing naar de hoger vermelde verwante tak in Brugge die het vier-zwanen schild voerden.

Dit wapen werd ook gevoerd door Johan Lauwers, ridder van het Heilig Graf van Jeruzalem, vermeld tijdens het kapittel te Hoogstraaten op 25 maart 1558. Deze gebeurtenis, die ook elders wordt herdacht, bijvoorbeeld door een glasraam in de kapittelkerk Onze-Lieve-Vrouw ten Zavel te Brussel, was een initiatief van 30 Vlaamse ridders van voormelde ridderorde. De bijeenkomst werd gedocumenteerd in het archief van Simancas in Spanje. In het Spaans archief wordt er eveneens belangrijke briefwisseling bewaard van Koning Filips II met andere overheden betreffende deze onderneming.

Het familiewapen in het naslagwerk van Van Der Veken (afbeelding onder) is geen correcte weergave. In het wapen zoals dit voorkomt in het boek De Hooghe wijzen de stelen van de druiventrossen altijd naar boven, en rust de chevron op de basis onderaan. In het naslagwerk van Van Der Veken wijzen de stelen foutievelijk naar beneden en werd de chevron anders geplaatst.

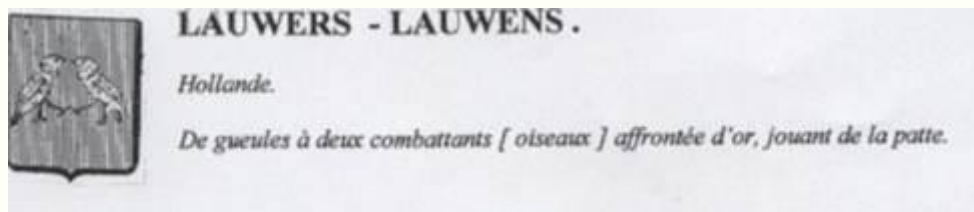

1550 Lauwers Holland

Het wapen van de families Lauwers van Holland lijkt op het eerste zicht weinig gemeenschappelijke kenmerken te vertonen met de andere gekende familiewapens. De vorm stemt overeen met die van het kleine wapenschild in het hart van het Gentse wapenschild. Het wapen van de families Lauwers en Lauwers van Holland werd beschreven " *de gueules à deux combattants (oiseaux) affrontée d'or, jouant de la patte.*"

twee vechtende vogels in goud die elkaar confronteren en met de poot grijpen.

Onder: het wapen zoals het voorkomt als schets in een naslagwerk van Van Der Veken.

Dit wapen bestond uit een azuur achtergrond met vier kleine zwanen zonder bek of poten (zgn. "merlettes") in zilver, drie bovenaan geplaatst, en één aan het punt onderaan op een smaragdgroene stomp van een afgekapte boom. In het midden bevindt zich een kleiner blazoen in het rood met een "chevron" of spits lopende balk in "hermelijn".

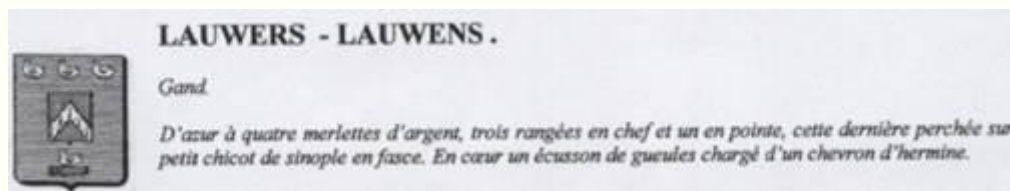
1550 Lauwers Gent

Het wapen van de families Lauwers van Gent bevat elementen van de andere gekende familiewapens. Merk de overeenkomst met de vier zgn. "merlettes" in het wapenschild van Brugge, de boomstronk en de chevron. In het Gentse familiewapen hebben de merlettes eerder het voorkomen van eenden dan van zwanen. Ook in het Brugse wapenschild rust de onderste vogel op een boomstronk. Het kleine wapenschild binnenin vertoont dan weer overeenkomsten met het Hollandse wapenschild.

Het wapen van de families Lauwens en Lauwers van Gent werd beschreven als "*à quatre merlettes d'argent, trois rangées en chef en un en pointe, cette dernière perchée sur petit chicot de sinople en fasce. En coeur un écusson de gueules chargé d'un chevron d'hermine.*". Dit is het meest complex samengestelde familiewapen in de vondsten.

Het wapen zoals het voorkomt als schets in een naslagwerk van Van Der Veken (zie afbeelding hierna) maakte onterecht eenden van de zwanen.

1570 Lauwereyns Brugge / Duinkerken (FR)

In dit familiewapen kwam rechts in twee kwartieren het oudere wapen voor. Verder een gouden leeuw op rood en een zilveren arend op azuur.

De familie Lauwereyns (de Diepenhede) *de Roosendael* voerde dit wapen vanaf de 16e eeuw. Het kwam in gebruik toen Peter Lauwereyns, geboren omstreeks 1545 te Vlissingen (NL), huwde met Susanne Poyte, de dochter van de *heer van Roosendaele*. Peter Lauwer(e)(y)(n)s was scheepskapitein in dienst van Spanje.

Peter Lauwereyns was een zoon van Peter Lauwereyns, heer *van Zuyenkerke*, die in 1539 te Vlissingen (NL) was gehuwd met Margriet Voet. (Zoon) Peter was eerder gehuwd in 1565 te Brugge met Esther De Timmerman, en hij hertrouwde omstreeks 1570 met de hiernaast vermelde Susanne Poyte. Het nieuw samengestelde wapen kwam voor in de volgende generaties.

Het werd gevoerd door de kinderen van (zoon) Peter:

Don Pedro Lauwereyns, die geboren werd in Lissabon, voerde het oorspronkelijke wapen met zwanen en laurierboom.

- Peter Lauwereyns, gehuwd met Louise *de Waele* in 1593 te Duinkerken, *heer van Roosendaele, Polinckhove, Swarthove*. Hij was kapitein van de Spaanse cavalerie.
- Zijn dochter Louise Martine huwde in 1615 met Hendrik *de Tanton* in Gent, terwijl dochter Jacqueline de titel droeg van *dame van Roosendaele, Polinckhove, Swarthove* en in Duinkerken huwde met Antoon *de la Houssoye, vicomte de Boidinghem*.
- Jacques Lauwereyns, kapitein van de Spaanse infanterie die naar Lissabon in Portugal trok. Zijn zoon Don Pedro Lauwereyns, die geboren werd in Lissabon zou het oorspronkelijke wapen met zwanen en laurierboom voeren.
- Barbara Lauwereyns, in tegenstelling tot haar broers die in Vlissingen werden geboren, geboren in Duinkerken.

Het familiewapen bestond uit een zilveren achtergrond, met drie zwarte zwanen ("merlettes") en een chevron in rood.

Dit familiewapen bestond uit een zilveren achtergrond, met drie zwarte zwanen zonder bek of poten (zgn. "merlettes") bovenaan en een zwarte dwarsbalk

1636 Laureinsens Antwerpen / Brugge

Michiel Laureinsens, zoon van Michiel, overleed te Brugge op 8 augustus 1640. Hij werd geboren te Antwerpen en was gehuwd met Marie Pallant, dochter van Daniel. Mogelijk ging het om een schrijfvariant van de familienaam.

De familie voerde een wapen dat gelijkaardige elementen bevatte als de familiewapens Lauwers met zwanen in het graafschap Vlaanderen. Het helmteken bevat een zwarte zwaan, in vergelijking met het helmteken van 1477 met zilveren zwaan.

1652 Lauwers West-Vlaanderen

Eén wapen van de families Lauwers van West-Vlaanderen vertoont in het bovenste gedeelte veel gelijkenissen eerdere familiewapens, en het werd ook gevoerd door een familie Lauwers in Brugge in de 17e eeuw.

Het werd vermeld bij het overlijden van Charles Blomme, schepen van het Land van de Vrije. Verwante families waren Greboval, Dausque, Wrekere, Deschamps, Van Marievoorde, Capelle, Allaert, Barbesaen, Rijcel, Z uutpeene en Blomme.

Dit wapen werd beschreven als "*d'argent à la fasce de sable, accompagné de trois merlettes du même chef, rangées en chef.*" De dwarsbalk was ook een erkenning van de dienst als kruisvaarder.

Het wapen zoals het voorkomt als schets in een naslagwerk van Van Der Veken maakte onterecht eenden van de zwanen (hierna). Rechts het wapen zoals het voorkomt in het boek *De Hooghe* in 1652. Van Der Veken maakte onterecht eenden van de zwanen.

LAUWERS - LAUWENS .

Flandre orientale.

D'argent à la fasce de sable, accompagné de trois merlettes du même chef, rangées en chef.

Merk ook de gelijkenissen met één van de wapens van de *heren van Cadzand* uit 1571. Dit is allicht geen toeval: de familie Lauwereyns van *Diepenhede* zou afstammen van een tak van de heren van Cadsant.

De oudst bekende naamvermeldingen van voorouders Lauwens en Lauwers in de 13e eeuw leidden tot de omgeving van Brugge. Het oudst bekende familiewapen uit 1247 bevat Scandinavische elementen die naar een Viking oorsprong lijken te verwijzen.

Dit familiewapen bestond uit drie zwanen zonder poten, zogenaamde *merlettes*. Volgens heraldische symboliek duiden de pootloze vogels op het verlaten van de moedergrond, terwijl het aantal een christelijke symboliek inhoudt, verwijzend naar de Heilige Drievuldigheid, als erkenning van deelname aan de kruistochten. De boomstronk die in sommige schilden voorkomt, duidt dan weer op een 'verankering' op nieuwe bodem.

De zwanen zijn het meest voorkomende gemeenschappelijke element in de verschillende familiewapens sinds de 13e eeuw⁶⁵⁸.

Familiewapens van naamverwante families in het heraldisch register

naam (referte)	beschrijving	commentaar
Lauer (1)	De sable, à un homme issant, mouv. d'un tertre de sinople, habillé d'or, coiffé d'un bonnet du même, tenant de sa main dextre une faucille d'or en pal, le tranchant vers senestre, et de sa main senestre une grappe de raisins au naturel. Een zwart schild met daarop een man in het goud gekleed, met gouden hoed, die bewegend van een sinopel (groene) plek, met in de rechtse hand een gouden sikkels die naar links wijst en in de linkerhand een tros druiven, in natuurlijke kleur geschilderd (blauw of groen).	Een man in goud, met een gouden sikkels en druiventros. <i>Druiventrossen komen ook voor in (24), al lijkt dit eerder toeval.</i>

⁶⁵⁸ (c) Gestileerde familiewapens laurentii.be van L. Lauwens, 2015 en ontwerp familiewapen met zwanen gehomologeerd door het Vlaams Heraldisch College, 2016 - eigen bewerkingen van schilden uit oude wapenboeken o.m. Handschrift de Hooghe, Brugge, 17e eeuw (Ignace-Michel de Hooghe † 1715), naslagwerk toegeschreven aan Van Der Veken, 19e eeuw (originelen onder Public Domain). - wapens Lawrence en Lauwereyns de Roosendael onder Public Domain - Foto's grafmonument in de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Watervliet van (c) Roel Renmans, juli 2010, gepubliceerd met toestemming. - Gestileerde versie Lauwers West-Vlaanderen onder licentie CC-BY-NC-SA 2.0 Creative Commons szcandre. – © Foto glasraam Gerechtshof Mechelen van Eric Lauwereys, 2019.

Lauer (2)	Écartelé: aux 1 et 4, d'or, à la bande ondée d'azur; aux 2 et 3, de gueules, à un griffon d'or, supportant de ses pattes une tête de Sarrasin au naturel. Sur le tout de sable à une roue de moulin d'argent. Trois casques couronnés. Vierdelig schil met twee azuurblauwe kwartieren en twee rode, met een gouden griffoen die in de poten een Sarceen (Moor) houdt, en een kroon bovenop het schild.	Met een gouden griffoen die in de poten een Saraceen (Moor) houdt, en een kroon bovenop het schild. Zie ook Saracenen in het wapen (19). <i>Mogelijk was dit een verwijzing naar de deelname aan een kruistocht in Spanje.</i>
Laurens (3)	De gueules, à trois croisettes d'argent. Rood schild met drie zilveren balken.	Kleurencombinatie zoals in (19).
Laurens (4)	Coupé d'azur sur argent, au lion de l'un en l'autre. Tweedelig zilveren en azuurblauw schild, met over beide helften een leeuw.	Met leeuw, kleur onbekend. Dit dier komt ook voor in (26) en in (27).
Laurens (5)	D'argent, à un laurier de sinople, terrassé du même. Zilveren schild met een laurier in sinopel, op een sinopel bergje.	Laurier in sinopel, zoals in (7) en (21).
Laurens (6)	De sable, à la fasce ondée d'or, acc. de trois étoiles d'argent. Zwart schild met een horizontale balk in goud en drie zilveren sterren.	Drie zilveren sterren.
Laurens (7)	D'argent, à un laurier de sinople, au chef d'azur, ch. de trois étoiles d'or. Azuurblauw schild met een laurier in sinopel en drie gouden sterren.	Laurier in sinopel zoals (5) en (21) en drie gouden sterren. Qua beschrijving, vertoont het schild gelijkenissen met het wapen van de familie Lauret in Zeeuws-Vlaanderen (zie rechts), al zou het schild volledig azuurblauw moeten zijn.
Laurens (8)	D'azur, à un chêne arraché d'or, accosté de deux sangliers affrontés du même. Azuurblauw met chène (soort groen) met twee everzwijnen in goud.	Met twee everzwijnen in goud.
Laurens (9)	D'argent, à un arbre de sinople, et une bande de gueules, brochant sur le tout. Zilveren schild met een rode band en een boom in sinopel.	Boom in sinopel en een band van ringen.

Laurens (10)	Coupé: au 1, de gueules, au cheval gai d'argent; au 2, d'argent, au sautoir de gueules. Tweedelig rood en zilver schild met een zilveren paard op het rode gedeelte en een rood Sint-Andreaskruis "X" op het zilveren gedeelte.	Een zilveren paard.
Laurens (11)	Coupé: au 1, de gueules, au cheval gai d'argent; au 2, d'argent, au sautoir de gueules. Tweedelig rood en zilver schild met een zilveren paard op het rode gedeelte en een rood Sint-Andreaskruis "X" op het zilveren gedeelte.	Hetzelfde schild als hierboven vermeld.
Laurens (12)	D'argent, à la fasce, acc. en chef de deux étoiles et en pointe d'un croissant, le tout de gueules. Zilveren schild met een horizontale rode balk en drie rode sterren, twee bovenaan, en één in de punt onderaan.	Drie rode sterren.
Laurens (13)	D'azur, à l'aigle éployée d'argent. Casque couronné. Azuurblauw met zilver, met kroon bovenop het schild.	
Laurens (14)	De gueules, à un coeur d'or surmonté d'une croisette du mesme, le tout embrassé de deux palmes d'argent, les pieds passés en sautoir. Rood schild met een gouden hart omringd door twee zilveren palmen die rusten op een bergje.	Twee zilveren palmen.
Laurens (15)	Un gril carré, la tige en haut pourvue d'un anneau, acc. de trois étoiles, 2 en chef et 1 en pointe (le gril accosté des initiales R L).	Drie sterren.
Laurens (16)	D'azur, à la fasce d'argent, ch. d'une tour de gueules, et acc. en chef de trois oiseaux d'or, perchés sur des chicots du même, et en pointe d'un lévrier couché d'argent. Azuurblauw met een zilveren horizontale balk met drie gouden vogels en een slapende windhond in zilver.	Drie gouden vogels, een slapende windhond.
Laurens (17)	D'argent, à une herse de labour triangulaire de sable, posée au canton senestre du chef, et deux roses accostées de gueules, en pointe, boutonnées d'or, barbées de sinople, au franc-quartier d'argent, ch. d'une aigle	Drie rode rozen op een zwart driehoekig hekwerk.

	éployée de sable. Zilver met zwart driehoekig hekwerk en drie rode rozen.	
Laurens (18)	D'azur, à un dextrochère de carnation, vêtu de gueules, paré d'argent, mouvant du flanc d'une nuée du même, tenant une épée en pal aussi d'argent, la garde et la poignée d'or, acc. en chef d'un soleil d'or, à dextre et d'une lune en croissant d'argent, à senestre. Azuurblauw, met linksboven een vierde kwartier in het rood met zilveren rand en een zilveren (en roze?) maan, met een zilveren degen, en bovenaan rechts een gouden zon.	Zilveren degen, gouden zon en zilveren maan.
Laurens (19)	D'azur, à trois têtes de Sarrasin mal-ordonnées au naturel, tortillées d'argent et de gueules, le champ chaperonné-ployé: à dextre d'argent à la tête et col de l'aigle de Prusse, à senestre d'argent à trois bandes de gueules. L'écu bordé d'or. Casque couronné.	De arend van Pruisen, gecombineerd met de zilveren met gouden balken zoals in (3). De Saracenen hoofden doen denken aan het wapen (2). <i>Mogelijk was dit een verwijzing naar de deelname aan een kruistocht in Spanje.</i>
Laurens (des) (20)	Les armes précédentes.	Voormelde wapenschilden.
Laurens (des) (21)	D'or, à un laurier de sinople, au chef d'azur, ch. de trois étoiles d'or. Azuurblauw schild met een laurier in sinopel en drie gouden sterren.	Een laurier in sinopel zoals (5) en (7) en drie gouden sterren, combinatie zoals (5).
Lauwers (22)	De gueules, à deux combattants (oiseaux) affrontés d'or, jouant de la patte. Een rood schild met twee gouden vogels die vechten met hun poten (en een chevron vormen).	Dit familiewapen werd gevoerd door families in Holland in de 16e eeuw (zie hoger). De afgebeelde vogels zouden merels zijn.
Lauwers (23)	D'argent, à la fasce de sable, acc. de trois merlettes du même, rangées en chef. Een zilveren achtergrond met een zwarte balk en 3 merlettes in het zwart, bovenaan geschikt.	Dit is het hoger vermelde familiewapen uit 1652 te Brugge (zie hoger). De afgebeelde vogels lijken eerder korthalzige zwanen of eenden.
Lauwers (24)	D'azur, au chevron d'argent, acc. de trois grappes de raisins d'or, sans feuilles, les queues en haut. Een azuurblauw schild met drie druiventrossen in goud, de stelen opwaarts, zonder bladeren, met een zilveren chevron.	Dit wapen werd gevoerd door Barbel Lauwers in 1520 te Brugge (zie hoger).
Lauwers (25)	D'azur, à quatre merlettes d'argent, 3 rangées en chef et 1 en pointe, cette	Dit is het wapen gevoerd door de families Lauwers in Gent in de 16e eeuw (zie

	<p>dernière perchée sur un petit chicot de sinople en fasce. En coeur un écusson de gueules ch. d'un chevron d'hermine. Azuurblauw schild met vier zilveren merlettes (zwanen zonder bek of poten) waarvan drie bovenaan geschikt en één in de punt onderaan rustend op een smaragdgroene boomstronk. Centraal een klein schildje in het rood met daarin een chevron in hermelijn (kleur niet nader bekend).</p>	<p>hoger). Dit is een eerder complex schild dat elementen combineert van schild (23) en (de vorm, maar niet de kleur, van de merlettes bovenaan) en het oudst voorkomende schild (30) (de schikking en kleur van de merlettes, de achtergrondkleur en de stronk, al spreekt men hier eerder van een stuk hout). De afgebeelde vogels lijken eerder korthalzige zwanen of eenden. <i>Het middenste schildje zou kunnen verwijzen naar schild (24) qua vorm, al wijkt de achtergrondkleur af van dit schild.</i></p>
Lauw (26)	<p>D'azur, au lion d'or, couronné du même, lampassé de gueules, tenant une épée d'argent, garnie du second. Een azuurblauw schild met een gouden leeuw, roodgetongd, die een zilveren degen vasthoudt.</p>	<p>Een gouden leeuw met rode tong die een zilveren degen vasthoudt.</p>
Lauwaerts (van) (27)	<p>D'argent, au lion de gueules. Een zilveren schild met een rode leeuw er op.</p>	<p>Rode leeuw. Dit dier komt ook voor in (4) en (26), kleur niet bekend.</p>
Lauwe (de) (28)	<p>D'argent, à trois fers de moulin de gueules (V. de Lu.). Een zilveren schild met drie molenijzers in het rood.</p>	<p>Met drie molenijzers (X-vorm met vierkant of ruit figuur in het midden).</p>
Lauwe (de) (29)	<p>D'argent, semé de billettes de gueules, au franc-quartier d'azur, ch. d'une grue d'argent, becquée et membrée de gueules. Zilveren schild met rode rechthoekige blokjes, met in het midden een azuurblauwe blok en daarin een watervogel, rood gebekt en gepoot.</p>	<p>Rood gebekte en gepote zilveren watervogel.</p>
Lauwers (30)	<p>(Geen beschrijving voorhanden) Een azuurblauw schild met 4 merlettes (zwanen zonder bek of poten) waarvan drie bovenaan geschikt en één in de punt onderaan rustend op een smaragdgroene boomstronk. De 'merlettes' waren vermoedelijk in zilver.</p>	<p>Dit is het (tot nu toe) oudst bekende schild dat teruggaat tot 1500 in Brugge (zie hoger). De kleur van de boomstronk was eerder (smaragd)groen i.p.v. bruin zoals ingeschilderd in het boek De Hooghe; "sinopel" werd vermeld in het Gentse schild (25). De afgebeelde vogels lijken eerder langhalzige zwanen. Elementen van dit wapen komen terug in (23) en in (25).</p>

Laureins (31) De gueule à la croix d'argent cantonné de douze los. d'or. 3 à chaque canton, aboutées en pal. Rood (keel) met een zilveren kruis, gevierendeeld (*gekartonneerd*) met 12 ruiten van goud, 3 in elk kanton, paalsgewijze (drie boven elkaar in elk vierde deel) geplaatst.

2017 - Inspiratie voor een mode foto (België / Denemarken)

In juni 2017 kreeg ik een onverwacht berichtje: *"Fashion picture for my brand SIGNAL inspired by your anniversary picture which I thought was cool 😊 Congratz"*, van Lise Simmelsgaard, modeontwerpster bij Signal in Kopenhagen, Denemarken. Een foto die ik kort daarvoor had gepost op Facebook naar aanleiding van de 29e verjaardag van ons huwelijk, had haar geïnspireerd voor een foto bij een nieuwe mode campagne⁶⁵⁹.

Afbeelding: de foto van de "Signal" campagne in juni 2017

Afbeelding: de foto van juni 1988 in de zoo van Zwartberg. Patrik en Rita Lauwens-Colaers waren op 10 juni 1988 burgerlijk gehuwd in Heist-op-den-Berg, en kerkelijk in Hallaar, deelgemeente Heist-op-den-Berg, op 11 juni 1988

⁶⁵⁹ Lise is geen onbekende: we waren allebei uitwisselingsstudent in El Paso, Texas, in 1979-1980. (c) Foto P. Lauwens, 1988 - Foto (c) Signal, 2017 gepubliceerd met toestemming.

2018 - Wanneer woorden te kort schieten (Londerzeel)

Op vrijdagavond 7 september 2018 kwam Jella Lauwens op 22-jarige leeftijd om in een zwaar verkeersongeval aan de snelwegparking van Kalken aan de E17. Een nicht en medepassagier werd levenskritisch gewond en overleefde het ongeval. Een moeilijk te bevatten verlies voor de familie, vrienden en kennissen. Jella was een voetbalster in eerste klasse bij de Belgische vrouwenvoetbal, en het plotse overlijden kwam ook als een schok in de voetbalwereld.

Jella was geboren op 13 augustus 1996 in Rumst als dochter van Koen Lauwens en Sandra Cooreman. Zij speelde in eerste klasse van het Belgisch vrouwenvoetbal bij Svelta Melsele. Daarvoor speelde zij bij de jeugd van Lierse, bij Fémina White Star Woluwe en vervolgens bij K.A.A. Gent Ladies.

Zaterdag 15 september 2018 vond de uitvaart plaats van Jella Lauwens in de Sint-Servaasbasiliek te Grimbergen⁶⁶⁰.

Voor aanvang van de bekermatch van Fémina White Star Woluwe op 9 september hield men een minuut stilte en alle spelers en afgevaardigden droegen een zwarte rouwband.

Jella was een graag gezien persoon in de voetbalwereld. Dit bleek tijdens de uitvaart, waar een vertegenwoordiging was van onder meer EMO ladies, Club Brugge ladies, RSCA ladies, Lierse ladies, SVELTA Melsele ladies, KAA Gent ladies, WS Brussels ladies om een laatste eerbetoon te brengen.

Op zondag 16 september vond een eerbetoon plaats aan Jella in de Ghelamco Arena van K.A.A. Gent, met een spandoek van de Ultra's, een mooie foto op het scorebord en een minuut applaus.

Ook KRC Genk Ladies betuigde hun rouw met een minuut stilte tijdens de bekerwedstrijd tegen SK Loenhout.

In het kader van de "Warmste Week" (Music for Life, Studio Brussel) werd in december 2018 de actie "Warme chocomelk en fietslichtjes ter ere van Jella Lauwens" opgezet. Warme chocomelk en pannenkoeken waren er ook op de koffietafel na de uitvaart geweest, ter nagedachtenis van Jella. Met de actie wilde men de traditie voortzetten en zowel nog een aantal 'pannenkoeken en chocomelk' organiseren, alsook kiezen voor lichtjes om bij het thema verkeersveiligheid te blijven, om elke fietser wat zichtbaarder te maken. De actie haalde de nationale pers.

Voetbalpalmares van Jella Lauwens

2012-2013 WD Lierse SK Vrouwen

2013-2015 Fémina White Star Woluwe

⁶⁶⁰ (c) Foto Sint-Servaasbasiliek Grimbergen, 2018 van laurentii.be - Foto viering Ghelamco Arena (c) Kaj Geenen / Sus Sips, 2018, gepubliceerd met toestemming.

2015-2016 Kampioen in eerste klasse met het beloftenteam van de vrouwelijke Buffalo 's (KAA Gent).

2018 KVK Svelta Dames Melsele

2019 - De tijdreiziger: het leven wordt geleefd in het heden, en het wordt begrepen door terug te kijken (België / V.S.A.)

Grasduinen in de familiegeschiedenis is een beetje als reizen door de tijd. Het is meer dan een opsomming van geboorten, huwelijken en overlijdens. Het wordt pas echt boeiend wanneer men het verhaal achter voorouders en verwanten op het spoor komt. En men kan zich, met alle beschikbare bronnen, een beeld tracht te vormen in welke omstandigheden de mensen in vroegere tijden hun leven leden.

(c) laurentii.be, 2015

Foto: re-enacters beelden de Slag van Waterloo uit (Waterloo, 2015)

(c) laurentii.be, 2015

Beleven en herbeleven

Het heruitbeelden van historische gebeurtenissen is een unieke manier om het verleden te beleven. Zelfs als men tijdreist naar een periode die men niet eens zelf heeft meegemaakt. Er zijn heel wat re-enactment gezelschappen die het leven in een specifieke periode na"spelen". Het gaat in het beste geval niet om een gewone verkleedpartij. Er zijn gezelschappen die op basis van historische bronnen de leefgewoonten nabootsen tijdens kampen, van voedselbereiding tot woningbouw: Kelten, Vikings, de

(c) laurentii.be, 2015

Foto onder: een historische zoektocht in Lier wordt begeleid door gekostumeerde gidsen (Lier, 2009).

Foto's: een gerestaureerde Willy jeep uit de tweede wereldoorlog en Viking re-enacters in Elewijt in 2013.

Foto's onder: beelden van de Hanswijkprocessie te Mechelen in 1986.

Foto's onder: een "vredesdans" in het Tigua indianenreservaat in El Paso, Texas en keizer Montezuma in vol ornaat (El Paso, 1983).

Foto: Willem Lauwens, gewestvoorzitter van de Bond van Grote en Van Jonge Gezinnen (nu Gezinsbond) tijdens de Hanswijkprocessie van 1986 in het Bondshuis te Mechelen.

Franse tijd onder Napoleon, de Eerste Wereldoorlog, de Tweede Wereldoorlog, de Romeinse tijd, de Bataven in Nederland, de Prehistorie, de Middeleeuwen, de Amerikaanse Burgeroorlog, ...

En dan hebben we het nog niet gehad over historische documentaires of films waarin men in het beste geval de geschiedenis zo getrouw mogelijk wil verfilmen. Herbeleven kan ook in tradities. Historische cavalcades met Bijbelse taferelen, parades die al decennia of eeuwen meegaan, het zijn voorbeelden van de herbeleving van een stukje geschiedenis door gemeenschappen. Er zijn ook evenementen als familietradities die, in beperktere kring, iets gelijkaardig beogen. In een dorp kan de stoet rond een huwelijksjubileum ook gebeurtenissen uit het leven van de jubilarissen heruitbeelden.

Foto's: met wat aangepaste rekwisieten en een passend decor, kan men een moment van 150 jaar geleden opnieuw op de gevoelige plaat vastleggen (Bokrijk, 2019 en 2008).

Niet alle tradities zijn het waard “bewaard” te blijven, en bij het (her-)beleven van geschiedenis kan men er niet naast dat men alles bekijkt vanuit de eigen(-tijdse) leefomgeving. De geschiedschrijving is op zich ook niet altijd accuraat. Het is vaak de versie van de overwinnaar of de overlever die bewaard bleef.

Foto's onder: vliegtuigen uit de Tweede Wereldoorlog tijdens een luchtvaartshow in Petit Jean State Park, Arkansas in 1980. De Japanse “Zero” figureerde in de film “Tora, Tora, Tora”.

Foto's onder: een doopkleed dat al vier generaties meegaat, sinds 1893 (Berlaar).

Familietraditie: het doopkleed werd gedragen door de familie Coeckelbergs van Heist-op-den-Berg¹. Op deze foto's staan Katrien en Liesbet Lauwens in 1990 en 1992, kinderen uit het gezin Lauwens-Colaers. Rita Colaers is een achterkleindochter van Coeckelbergs-Urgel.

Foto's onder: historische maquettes van veldslagen beogen een indruk te geven van het gebeuren.

Afbeelding: de slag van Waterloo, 1816 (Maquette 2006)

Afbeelding: de eerste slag van de Bull Run, Amerikaanse Burgeroorlog, 1861 (Maquette 2011)

2020 - 1, 2, 3 Corona!

Op het moment dat ik deze blog schrijf⁶⁶¹, is de pandemie van het Coronavirus Covid-19 volop in het nieuws. Maatregelen volgen elkaar op in snel tempo, van de overheden, van het bedrijf waar ik werk. Aan de supermarkten wordt gehamsterd: één gezin laadt drie winkelkarren tegelijk vol, een vrouw is wanhopig op zoek naar wc-papier want zij heeft nog maar 2 rolletjes in huis en alle rekken waren leeg in de (vijf) supermarkten waar zij al heen reed.

“1, 2, 3 Piano” was een spel dat we als kinderen speelden. Iemand stond met z’n hoofd in de elleboog naar de muur en riep “1, 2, 3 Piano!” om zich vervolgens om te draaien en te kijken of één van de kinderen die achter hem naderden nog bewoog. De bedoeling was aan de muur te geraken zonder bewegend gezien te zijn. Ik moest er aan denken toen ik de blog schreef.

Hoe gingen onze voorouders om met zo’n crisis situatie? En kunnen we daar iets leren? Wanneer je de situatie bij de uitbraak van de Spaanse griep in 1918 vergelijkt, zijn eigenlijk de technieken in 2020 niet zo verschillend van honderd jaar geleden: afzonderen van zieken in quarantaine, mondkmaskers, handen wassen, bijeenkomsten ontmoedigen.

Ook in 1918 is al gebleken dat de bereidwillige inzet en medewerking van mensen meer resultaat boekte om de ziekte in te dijken dan op zich het afkondigen van allerlei maatregelen. Iedereen moest verantwoordelijkheid opnemen. Ook honderd jaar geleden werd er aanvankelijk gerebelleerd tegen de maatregelen - *met desastreuze gevolgen en net een grotere verspreiding, net zoals we dat nu zagen bij de verspreiding in Noord-Italië tijdens de eerste weken* -, en enkel breed informeren én vertrouwen in de ‘overheid’ herstellen, konden een brug slaan naar het indijken en stoppen van de epidemie.

Een verschil met honderd jaar geleden, en zeker met eeuwen oudere epidemieën, is ongetwijfeld dat men in 2020 rationeler en wetenschappelijker onderbouwd omgaat met de ziekte. Vroeger werd eerder naar mystieke verklaringen gezocht. Heiligen als Sint-Rochtus werden aangeropen om de pest te bestrijden. In Zamora in Spanje werden in 1918 aanvankelijk gebedsdiensten georganiseerd die er enkel tot hogere sterftcijfers hebben geleid.

Enkel bidden hielp niet - *en in Zuid-Korea had de aanpak van de uitbraak binnen de Shincheonjikerkerk begin 2020 ook rampzalige gevolgen* - maar tegelijk bevorderde religie wel de solidariteit die nodig was om het tij te doen keren in de vorige eeuwen. In 2020 zijn de communicatie middelen enorm, en tegelijk ook de snellere verspreiding van desinformatie, massa hysterie en *fake news* – *het minimaliseren door de Amerikaanse president was hier een voorbeeld van, hoewel zijn grootvader destijds aan de Spaanse griep overleed* - . Het is nooit een zwart/wit plaatje.

1918 – De Spaanse Griep

De “Spaanse Griep” was een wereldwijde epidemie (pandemie) uit de jaren 1918-1920 die volgens schattingen tussen de 20 tot 100 miljoen levens eiste. De mortaliteit van dit *H1N1* virus overtrof ruimschoots het dodental van de “Grote Oorlog” tussen 1914-1918.

De “Spaanse” griep ontstond naar alle waarschijnlijkheid in Haskell County in Kansas in de V.S.⁶⁶². Het virus verspreidde zich via de opleidingskampen en de troepentransporten naar Europa. Omdat er in Spanje voor

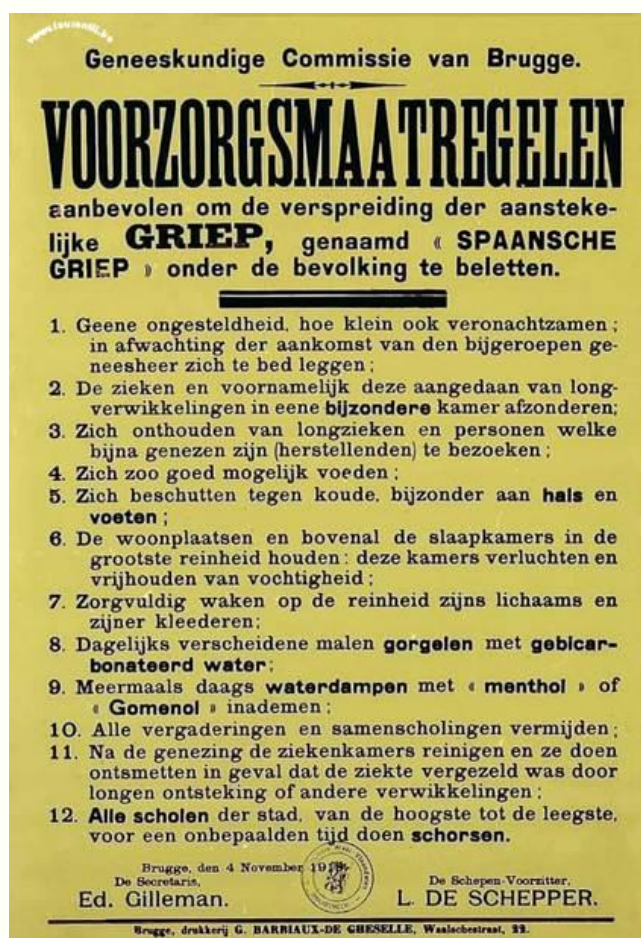
⁶⁶¹ 13 maart 2020

⁶⁶² Een andere theorie houdt het er op dat het om een gemuteerd varkensvirus uit China ging, dat via Chinese spoorwegarbeiders in de V.S. belandde.

het eerst over werd bericht, kreeg het de bijnaam “*Spaanse griep*”⁶⁶³. Spanje was een neutraal land tijdens de Eerste Wereldoorlog, en er was geen oorlogscensuur.

Hoge koorts, hoesten, spierpijn en keelpijn, extreme vermoeidheid en flauwtes waren gekende symptomen. De gewone griep trof doorgaans kinderen en bejaarden het hardst, en de laatste groep was altijd al het meest kwetsbaar. Dat was anders met deze “Spaanse” griepvariant. De hoogste mortaliteit trof de leeftijdsgroep van 14 tot 21-jarigen. De ziekte sloeg snel over naar andere legers en vriend noch vijand bleef gespaard. Toen de oorlog in Europa in november 1918 eindigde, verspreidde het virus zich makkelijk via de massabijeenkomsten waarin het einde van de “*Wereldbrand*” werd gevierd. Zo’n 20% van de wereldbevolking zou besmet raken, niet alleen in Europa en Amerika. Ook in Australië, Rusland en India vielen miljoenen slachtoffers.

De voorzorgsmaatregelen in 1918 zijn vergelijkbaar met de maatregelen die in 2020 werden afgekondigd, al was de mobiliteit als vliegverkeer toen nog minder aan de orde bij de verspreiding. Evenmin waren er in 1918 remedies als telewerken om verspreiding te voorkomen.

Afbeelding: maatregelen uitgevaardigd in de stad Brugge, 4 november 1918⁶⁶⁴.

De dodelijkheid van de Spaanse griep werd geraamd op 2,5%, waar dit voor een gewone griep ongeveer 0,1% is. Het sterftcijfer van Covid-19 ligt in dezelfde lijn als die Spaanse griep, met voorlopige ramingen tussen 2,5 en 3,4%. Waar de Spaanse griep vooral jongvolwassenen trof, ligt het sterfterisico bij het Coronavirus eerder bij zestigplussers.

Met de hoge kans op sterfte, is de focus op het beperken van de verspreiding terecht. En dat was niet anders in de vorige eeuwen.

Er waren weinig of geen afdoende remedies, al deden ook “*fake news*” verhalen de ronde dat alcoholhoudende dranken als jenever leken te helpen⁶⁶⁵.

Later onderzoek zou aantonen dat de dodelijkheid van het virus vooral te wijten was aan de hevige immuniteitsreactie van het lichaam, via beschadiging van longweefsel. Dat ligt ook in de lijn van bevindingen

⁶⁶³ In Duitsland werd de griep aanvankelijk als “*Vlaamse griep*” bestempeld. Dat had alles te maken met het IJzerfront. In Brazilië werden in 1918 ook voetbalwedstrijden zonder publiek gespeeld. De Brazilianen spraken overigens van de “*Duitse griep*”, en de Senegalezen over de “*Braziliaanse griep*”. De Amerikaanse president deed zowaar een poging om de griep als “*Europees*” te duiden, terwijl de meeste wereldburgers met “*Chinees*” eerder in de richting van China kijken. Merkwaardig, die behoefte om met een beschuldigende vinger naar een bepaalde bevolkingsgroep te willen wijzen (...).

⁶⁶⁴ © bewerking omroepbrief Brugge, 1918 (origineel onder Publiek Domein) – bewerking prent ‘*dysenterie*’ uit private collectie (origineel onder Publiek Domein) – Louis Pasteur, fragment uit het schilderij van A. Edelfeldt, 1885 (origineel onder Publiek Domein – bron Musée d’Orsay/Wikipedia) – gravure “*Doktor Schnabel von Rom*”, Paul Fürst, 1656 onder Publiek Domein (bron: Wikimedia).

⁶⁶⁵ A.M De Jong in “*Frank van Wezels roemruchte jaren*”, 1928. Wel effectief bleek openlucht therapie in Amerikaanse kampen: zonlicht en frisse buitenlucht tijdens de zomer. Net zoals men vermoedt bij Covid-19, leek het Spaanse griep virus geen buitentemperaturen boven de 27-30°C te overleven.

met recentere virus varianten zoals de H5N1 of “Aziatische griep” in 2007.

Een gewone griep verspreidt zich eerder gelijkmatig onder de bevolking, terwijl de Spaanse griep zich, net als Covid-19, eerder in clusters verspreidt. Eigenlijk betekent dat ook dat de laatste griepvarianten beter in te dijken zijn, net zoals dat bij SARS en MERS het geval was. Dat men daar bij de aanvang van Covid-19, - net zoals bij de Spaanse griep - niet goed in geslaagd is, heeft veel te maken met de onterechte aanname dat het om een “gewone” griep ging, én de censuur – oorlogscensuur in 1918 en de aanvankelijke doofpotoperatie eind 2019 in China.

70.000 jaar geleden: van jager-verzamelaars naar landbouwgemeenschappen

Epidemieën gaan hand in hand met de manier waarop mensen samen wonen. Het ontstaan van landbouwgemeenschappen, en stedelijk gaan wonen, werkte de verspreiding van ziektes met epidemisch karakter in de hand. Daar zijn verschillende redenen voor: men woonde dichter op elkaar in een vaste woonkern, de voeding werd éézijdiger en minder gevarieerd, er werden meer kinderen geboren, en landbouw leidde tot meer georganiseerde grondbezetting. Bij jager-verzamelaars zag het er allemaal anders uit: kleinere gemeenschappen, een meer gevarieerde voeding, natuurlijke barrières als ondoordringbare wouden, er werden gemiddeld maar om de zoveel jaren kinderen geboren – want men verplaatste zich vaker. De leefwereld van de mens veranderde ingrijpend toen men voor vaste woonplaatsen begon te kiezen en de natuur meer en meer naar z'n hand zette (ontbossing, uitsterven dier- en plantensoorten, monoculturen en eenzijdiger voeding, bevolkingsexplosie,...).

Er zijn nog heel wat andere redenen te bedenken hoe ingrijpend de overgang was: het ontstaan van een leidende klasse, van legers, steeds grootschaliger oorlogen, de nood aan grootschaliger voedselvoorzieningen naarmate de bevolking uitbreidde en er ‘niet-voedsel-producerende’ sociale klassen ontstonden, om er maar enkele te noemen. Ook dit is geen zwart/wit plaatje: de technische evolutie door specialisatie, de industrialisatie, de professionalisering van de medische wetenschap hebben ook hun merites.

Uiteindelijk leidde het ‘*settelen*’ ook tot een heel andere sociale cultuur, waarin familie en clan ‘solidariteit’ plaats ruimen voor een door een kerk of een ‘overheid’ georganiseerde sociale zorg.

1833-1866 – Cholera

In de 19e eeuw braken in Europa verschillende grote cholera-epidemieën uit. Cholera is een infectieziekte veroorzaakt door een bacterie die zich via besmet water verspreidt. Kenmerken zijn op de eerste plaats braken, heftige diarree en uitdroging. In de 19e eeuw was er nog geen degelijke behandeling en het sterftcijfer was dan ook erg hoog (ruim 50% van wie geïnfecteerd raakte). Men vergeleek de zogenaamde “*blauwe dood*” - door de ziekte kreeg de huid immers een vreemde blauwe kleur - met de *zwarte dood* (pest) van de voorgaande eeuwen.

In Nederland werd in 1859 gemeld dat er een cholera epidemie was uitgebroken, terwijl ook de uitbraak van ziektes als de pest, pokken, mazelen, tyfus, 'buikloop', dysenterie, difterie en noma werden vermeld.

Datzelfde jaar toonde Louis Pasteur met een eenvoudig experiment aan dat bacteriën niet het gevolg maar de oorzaak zijn van ziekten.

Florence Nightingale richtte in 1860 in Londen de eerste officiële verpleegstersschool op: de "*Nightingale Training School for Nurses*", in het Saint Thomas Hospitaal. Met de industriële revolutie, zou de daarop volgende jaren op heel wat vlakken in de medische zorg vooruitgang worden geboekt en kwamen geneesmiddelen op grotere schaal in productie.

1859 was ook het jaar dat Jef De Veuster uit Tremelo in het klooster ging en pater Damiaan werd. Vier jaar later zou hij afreizen naar Molokai (Hawaiï) om lepra lijdende te helpen. Hij verving toen zijn broer die niet in de mogelijkheid was te vertrekken omdat hij tyfus had opgelopen.

Onder meer in Leuven vond in de jaren 1833, 1849 en 1866 een cholera-epidemie plaats die een duizend slachtoffers telde. Het kwalijkste jaar was 1849, met 577 doden, vooral in de armere, druk bevolkte wijken rondom de Voer - in de zomer was die een open riool -. Ook kleine gemeenten bleven niet gespaard van deze ziekte.

1740 - Dysenterie

Pastoor Paqué uit Perk beschreef het jaar 1740 als een rampzalig jaar: "*O jaer veertigh, Jaer veertigh, Hoe hert syt ghy en speetigh*". Het was echter niet enkel dat jaar dat moeilijk was voor de plaatselijke bevolking.

De oogst van het jaar voordien was mislukt en de winter die er op volgde was bijzonder streng geweest. De wintergewassen bevroren en honderden dieren stierven van de kou. De zomer van 1740 had wat beterschap gebracht, maar het bleef moeilijk. De noten aan de bomen bevroren toen het in oktober drie dagen na elkaar vroom. 's Nachts roofden hongerige mensen de aren op het veld. In september 1741 brak onder de verzwakte bevolking dysenterie uit. Arm noch rijk werden ontzien, en zeker de kinderen niet. Te Hombeek waren er in september en oktober 1741, liefst 104 overlijdens.

Dysenterie was een regelmatig voorkomende dodelijke aandoening. De ziekte kon plots opkomen en gepaard gaan met koorts, koude rillingen, buikpijn, pijnlijke ontlasting, misselijkheid met bloed en braken. Voor genezing waren families vooral op zichzelf aangewezen indien men het zich niet kon veroorloven naar een hospitaal of ander verblijf te gaan. Daarom maakte de ziekte vaak meerdere slachtoffers binnen dezelfde woonst en binnen een familie.

De ziekte was vaak catastrofaal in een tijd dat er nog geen afdoende geneeskundige behandeling voorhanden was terwijl de hygiëne vaak te wensen overliet. Door het optredend vochtverlies leidde ze tot uitdroging en shock. Bij gebrek aan antibiotica, bestond de enige behandeling uit rehydratie, in het aanvullen van het vochtverlies met water en zouten om uitdroging te voorkomen.

In de 21e eeuw wordt dysenterie veelal omschreven als een uitheemse, tropische ziekte. Ook verder in de 18^e eeuw vinden we nog getuigenissen van hoge (kinder-)sterfte in gezinnen

Vanaf de 14^e tot de 19^e eeuw: de pest in onze contreien

De pest was een infectieziekte die een epidemisch en soms een pandemisch karakter kreeg en bij vlagen tot grote aantallen slachtoffers leidde. De pestbacil of "*Yersinia pestis*" veroorzaakt de pest, waarvan de bekendste varianten de builenpest en de longpest zijn. Een gangbare naam was de "*Zwarte dood*".

In het midden van de 14^e eeuw zouden naar schatting tientallen miljoenen Europeanen, toen een derde van de bevolking, eraan zijn gestorven. Het is een voorbeeld van een ziekte die van dieren op mensen wordt overgedragen, veelal door vlooiën bij de builenpest, en bij de longpest wordt deze ook van mens tot mens overgedragen door hoesten en niezen. De pest kan overigens ook voorkomen bij honden en katten volgens recent onderzoek.

Symptomen van de pest werden ook al eeuwen geleden beschreven: koorts, spierpijn, hoofdpijn en een gevoel van vermoeidheid. Een zwelling van de lymfeklieren en verettering kunnen een verhoogd hartritme veroorzaken, waardoor slachtoffers agitatie en een delirium konden doormaken.

Uit recente studies weet men dat zonder behandeling de sterfte bij builenpest tot 60% kan oplopen bij wie geïnfecteerd raakte, en dat binnen de zeven dagen.

Ook longpest had een hoog sterftcijfer. Zonder behandeling was de ziekte binnen de 48 uur meestal fataal. Bij pestsepsis traden paarse, zwartachtige, vlekken op – dan is de bloedbaan geïnfecteerd – en daar kwam de naam "*zwarte dood*" vandaan. Wanneer dit optrad, was de ziekte binnen een etmaal fataal zonder behandeling. Bij een lichte variant kon de ziekte zonder behandeling spontaan genezen binnen de week, en bovendien was het slachtoffer dan vaak immuun tegen de ziekte geworden.

Afbeelding: prent van een “snaveldoctor” in Rome in de 17^e eeuw. Allicht ondenkbeeldig dat we in de 21^e eeuw nog dergelijke mondkmaskers zouden dragen.

Deze vormen van pest kunnen vandaag de dag in principe succesvol worden behandeld met antibiotica. Het afzonderen van zieken, bijvoorbeeld in pesthuizen, en het verbranden van besmette goederen, waren de voornaamste maatregelen die men trof.

De ziekte komt nog steeds voor onder zwarte en bruine ratten, en enkele vatbare andere knaagdieren. Besmetting van mensen komt nog eerder zelden voor, vooral in het zuiden van Afrika of in dunbevolkte gebieden in Azië. Recente pestepidemieën van een zekere omvang waren er nog in het zuidoosten van Rusland in 1920, in Brazilië in 1936, in Marokko in 1940, in Saigon in 1943, en in Peru in 1946.

Er waren uiteraard nog andere ziekten die een epidemisch karakter konden aannemen. Denken we hierbij maar aan de pokken, mazelen, tyfus, difterie, lepra en noma.

2021 – Verdragen is een werkwoord

Een Brusselse slagerszoon schreef ooit *“Quand tous les dégoutés seront partis, ce ne sont que les dégoutants qui restent.”* Paul Vanden Boeynants had het over de politiek. Tijdens onlusten zoals de Franse revolutie was het eerder andersom: toen alle vermeende “degoutanten” verwijderd waren, bleven enkel de gedegouteerden over en het werd een golf van bijltjesjaren die tot ver buiten Frankrijk van alles in beweging zette.

In beide uitspraken zit waarheid, of eerder meerdere waarheden, want het tegenovergestelde van een ‘diepe waarheid’ is niet noodzakelijk een leugen, maar vaak een andere diepe waarheid. Eén zo’n waarheid is dat onvrede uiteindelijk leidt tot verandering. Een andere waarheid is dat “wie snel geïrriteerd is, snel manipuleerbaar is”. Kijk naar de geschiedenis. Waarom wordt een waarheid gemeengoed? Soms ontstaat verandering spontaan en geleidelijk. Soms wordt handig gebruik te maken van de frustratie van genoeg mensen om een verandering in gang te zetten in de richting die men beoogt.

Verdraagzaamheid heeft alles te maken met de houding die we als persoon aannemen tegenover iets wat gebeurt, zeg maar een “thema”. Hoe dichter dat aanleunt bij onze basisbehoeften als voedsel, een dak boven ons hoofd, geborgenheid, hoe groter de betrokkenheid. Verdraagzaamheid is hard werk voor mensen die zich verschillig opstellen. Wie zich onverschillig opstelt, maakt ook een verschil: de “*zwijgende meerderheid*” ondergaat het of geeft ruimte aan wie de verandering in een bepaalde richting duwt. Dat “duwen” kan “manipuleren” of “inspireren” zijn, en net zo goed onbewust. Veranderingen kunnen een eigen leven gaan leiden en andere veranderingen uitlokken, ook al worden ze beïnvloed.

Niet voor niets is verdraagzaamheid verwant met “verdrag”, de formele manier waarop verdraagzaamheid in gedragsregels en verwachtingen wordt beschreven. Ook het Duitse woord “*Vertrag*” heeft die betekenis, al vind ik dat het toevallig ook als het Nederlandse “vertragen” klinkt ook wel een mooie. “Bezint eer ge begint” weet je wel. Een verdrag zegt iets over de manier waarop men behandeld moet worden of moet behandelen. Het Engelse woord “*treaty*” en het Franse woord “*Traité*” leggen daar zelfs eerder de nadruk op, terwijl het Franse “*accord*” eerder aan de overeenstemming herinnert om tot het verdragen van een

gewijzigde realiteit te komen. Dat zal ook wel iets te maken hebben met de Angelsaksische tendens om de nadruk op gedrag te leggen, en de Latijnse nadruk op gevoel of stemming.

Er zijn ook naamvarianten die andere nuances benadrukken: verbintenis of verbond, afspraak, conventie, traktaat, decreet, edict of wet, overeenkomst of pakt, ... en het laatste verwijst naar een toestand van geweldloosheid of vrede. Er zijn verdragen die zelfs bij die naam gaan: Pax Romana, de Vrede van Munster. Wederzijdse instemming is er niet noodzakelijk wanneer het om edicten of decreten gaat. Die kunnen ook zonder akkoord of instemming worden opgelegd.

Er zijn verschillende vormen voor verdra(a)gzaam. Vertrekken we van respect - wat eerder op onverschilligheid wijst: "Ik verdraag het zolang ik er geen last van heb." – of uit waardering, of een gevoel van verbondenheid, of begrip? Dat zijn verschillende soorten verstandhouding en die vragen minder of meer energie. Een "compromis" bevat het woord *belofte* en dat is misschien wel de essentie van wat een verdrag is. Veel verdragen gaan uit van een wederzijdse belofte en dan komt de inspanning om het in de praktijk om te zetten. Verdragen is een werkwoord.

Geschiedenis en familiegeschiedenis *in een notendop*

Afbeelding: het verhaal van voorouders in onze gewesten begint met Deense Vikings die zich vestigden in Oost-Engeland en aan de Vlaamse kust. In 865 werd Frederik van Cadsant aangesteld als heer van het (toenmalige eiland) Cadzand door de graaf van Vlaanderen. Nakomelingen van Laurens van Cadsant gingen bij familienamen als Lauwereyns, Lawrence, Lauwerens, Lauwens en Lauwers⁶⁶⁶.

Afbeelding rechts: Boudewijn I van Vlaanderen (849-879) was de eerste graaf van Vlaanderen. Hij huwde Judith van West-Francië, een dochter van Karolinger Karel de Kale. Zij was al twee keer weduwe: van Aethelwulf en van Aethelbald van Wessex. De bekende voorouders werkten vooral in krijgsdienst en als handelaar en hadden connecties aan de Engelse en Franse hoven en met andere ingeweken Noormannen.

Afbeeldingen: kruisvaardersmunten uit 1189 van Richard Leeuwenhart. Robert Lawrence, wiens vader een Vlaamse zilversmid was (Lauwerens), trok met hem in Engeland op kruistocht. Robert bleek met zijn Vlaams-Frans-Engelse roots een goed onderhandelaar tussen de Franse, de Engelse en de

Afbeelding: Filips de Goede van Bourgondië in 1419.

⁶⁶⁶ © Afbeeldingen schilderijen Isabella van Spanje door Frans Pourbus de Jongere, 1621, en als zuster Isabella Clara Eugenia door Pieter Paul Rubens, 1625 onder Public Domain (Bron Wikimedia, Noordbrabants Museum en Norton Simon Museum). - Schilderij van Margaretha van Oostenrijk van Bernard van Orley (Public Domain, omstreeks 1518 - Bron: Wikipedia). – Foto Mechelen © P. Lauwens, 2020. – Foto beeld Napoleon, 1810, uit private collective. – Prent koningskinderen van Charles Bagniet, 1841, onder Public Domain. - Foto grafmonument in de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Watervliet van (c) Roel Renmans, juli 2010, gepubliceerd met toestemming. – © Foto viking helm replica, 2015 uit collectie laurentii.be. - Foto Boudewijn I onder Creative Commons licentie CC BY-SA 3.0, Zeisterre, 2009 (Bron Wikimedia). © Foto's kruisvaardersmunten uit private collectie, 2018. - Bewerking prent Mechelen uit private collectie (Public Domain, 17e eeuw).

Vlaamse kruisvaarders – die niet altijd overeen kwamen - en Saladin, wat in juli 1191 leidde tot de overgave van Accra. Ook de eerste *heren van Cadsant* telden al kruisridders⁶⁶⁷ en Odin Lauwereyns van *Diepenhede* trok in 1248-1254 vanuit Brugge op kruistocht met Gwijde van *Dampierre* en de Franse koning Lodewijk IX. Aan beide zijden van het Kanaal werden zij geridderd, of door de Engelse, of door de Franse koningen.

Afbeelding: Jerome Lauwereyns, grafmonument te Watervliet. Hij overleed in 1509.

Afbeeldingen: Margaretha van Oostenrijk te Mechelen, 1518 en haar standbeeld te Mechelen in 2020.

Afbeeldingen: landvoogdes Isabella (1621-1633) en diezelfde Isabella als zuster Clarisse in Tervuren (1625).

Zij woonde, naar verluid tegen haar zin, in Brussel en trad de laatste jaren van haar leven toe tot de orde der Clarissen in Tervuren. Liever dan de opvolging van haar man aartshertog Albrecht, had zij willen intreden in het klooster *de las Descalzas Reales* in haar Spaanse thuisland, maar dat werd haar niet toegestaan. Wat nu België is, was eeuwenlang de speelbal van vreemde overheersers en persoonlijke belangen.

Afbeelding: Joos Lauwens was smid te Brussel in 1717. In de 16^e-19^e eeuw telden de stamlijnen in het voormalige hertogdom Brabant meerdere smeden, ook schippers en vooral landbouwers.

Nakomelingen van de Mechelse voorouders werden van hoveling landman in de omgeving van Hombeek en Leest.

⁶⁶⁷ Zie verhaal voorouders van Odin Lauwereyns van Diepenhede, 865. Toch zouden de volgende eeuwen meer lokale machthebbers de macht van het koninkrijk ondergraven en werd de versnippering van het Karolingische rijk in de hand gewerkt.

Afbeelding: bronzen beeld van de Franse keizer Napoleon uit 1810. De zogenaamde Brabantse Omwenteling kantte zich in 1789-1790 tegen de Oostenrijkse overheersers en ging vooraf aan de Franse overheersing. Het was een eerste zucht naar onafhankelijkheid in onze contreien. De Boerenkrijg was een ander in de kiem gesmoorde vorm van verzet. Het duurde nog tot 1830 tot er een “nieuwe” Belgische revolutie

kwam.

Afbeelding: de eerste koningskinderen van België: Leopold (II), Filips en Charlotte in 1841.

Merk dat hij niet als “*koning van België*” werd benoemd, maar als “*koning der Belgen*”. Het nieuwe België zette zich daarmee af tegen de absolute monarchie en volgde de principes van de Julimonarchie in Frankrijk waar de zogenaamde burgerkoning Lodewijk Filips “*roi des Français*” werd getiteld. Met de aanstelling wilde het Belgische Nationale Congres ook voorkomen dat het land onder de buurlanden zou worden verdeeld langs de taalgrenzen.

Afbeelding: François Lauwens tijdens Wereldoorlog I, één van de twee luitenant-generaals uit de stamlijn Hombeek-Leest in het Belgische leger.

De wereldoorlogen beproefden opnieuw de onafhankelijkheid van België en vroegen zware offers van hele generaties – niet alleen van de mannen die onder de wapens werden geroepen.

Verdragen die vorm gaven aan onze geschiedenis

Pax Romana
 (“Romeins e Vrede”)
 27 voor Christus – 180 na Christus

Periode waarin er relatieve vrede heerste in het Romeinse Rijk, bewaakt door een superieur staand leger dat ook onze gewesten bezette, ondersteund door een gedegen bestuursstelsel en het zogenaamde Romeinse Recht. Zolang de keizer werd erkend, was er respect voor de eigen cultuur en godsdienst – wat wezenlijk veranderde toen het christendom terrein won. Het idee en de symbolen werden vaak misbruikt om legitimiteit te geven aan onderdrukking, tot het 20^e -eeuwse fascisme toe.

Varianten als Pax Americana, Pax Assyriaca, Pax Britannica, Pax Europeana, Pax Germanica, Pax Hispanica, Pax Mongolica, Pax Ottomana, Pax Neerlandica en Pax Belgica verwezen ook naar periodes van langdurige vrede, meestal onder de overheersing van een specifieke grootmacht.

Edict van Milaan¹
 (313)

Dit “edict” regelde de godsdienstvrijheid binnen het Romeinse Rijk en maakte een einde aan de christenvervolgingen. Het volgde op het Edict van Nicomedia van 311 waarin de godsdienstvervolging eindigde. Dit was een kantelpunt voor de kerstening van onze gewesten in de volgende eeuwen en het ontstaan van parochies. Het oudste bisdom in onze contreien ontstond in 280 in Tongeren waar Sint-Servaas predikte in de 4e eeuw. De Sint-Ursmarusparochiekerk van Lobbes bij Charleroi werd in 819-823 opgericht onder de Karolingers en is daarmee de oudst bekende van België. In het Graafschap Vlaanderen kregen de eerste parochies vorm in de 10e eeuw en

men neemt aan dat er al gemeenschappen ontstonden vanaf de kerstening gedurende de 7e eeuw. De oudst gekende parochiekerk in het hertogdom Brabant dateert van de 10e eeuw⁶⁶⁸.

Edictum Chlotarii (614) Dit edict legde de staatsgrenzen binnen het Frankische rijk vast. Er werden autonome (meestal voormalig Merovingische) deelkoninkrijken erkend, bestuurd door (hof-)meiers. Dit had impact op regelmatig veranderde delen van België en Nederland⁶⁶⁹.

Edict van Pitres (864) Karolinger Karel de Kale vaardigde dit decreet uit om sociale en monetaire hervormingen door te voeren die omwille van woekerwinsten ook het lijfeigenschap hadden bevorderd. Ook maatregelen om de aanvallen van Vikings tegen te gaan kwamen hierin aan bod, zoals het bouwen van burchten en stellingen. Merk dat de (viking) voorouder Frederik van Cadsant omstreeks 865 werden aangesteld om het eiland te verdedigen⁶⁷⁰. Zijn zoon Arthur van Cadsant ging noodgedwongen mee met viking Rollo op diens plundertocht in Frankrijk. Rollo was een zoon van de (*overigens verwante*) Rognvald Eysteinnsson ("*Ragnar*"), die niet naliet de eerste burcht op Cadzand te vernietigen bij zijn bezoek.

Verdrag van Ribemont (880) Met dit verdrag kwamen de delingen van het Frankenrijk tot een einde. Er waren andere verdragen aan voorafgegaan (Prüm in 855, Meerssen in 870, Voeren in 878,...) die ook impact hadden op de heerschappij in onze gewesten. Gezamenlijk een antwoord geven op de aanvallen van de Noormannen stond hoog op het agenda⁶⁷¹. De Capetingers zouden volgen en in de 11^e eeuw huwde voorouder Antoon II van Cadsant met Emma Capet, *de France*, een dochter van Hendrik I en afstammeling van Hugo Capet, een Franse koningslijn vanaf 987.

Vrede van Melun (11 april 1226) In dit verdrag moesten de edelen en steden van het Graafschap Vlaanderen trouw zweren aan de Franse kroon. Het verdrag kwam pas goed in voege onder Filips (IV) de Schone (1268-1314) in een periode dat Vlaanderen geprangd zat tussen Franse en Engelse belangen⁶⁷². In deze periode leefde voorouder ridder Odin Lauwereyns van Diepenhede, die graaf Gwijde van Dampierre en de Franse koning Lodewijk IX vergezelde op hun kruistocht (1248-1254).

Vredes van Atrecht (1435, 1482) De Vrede van Atrecht (het huidige Arras) tussen Filips de Goede, de hertog van Bourgondië, en de Franse koning Karel VII, baande de weg om Bourgondië opnieuw onder de Franse kroon leenplichtig te maken, ook al viel de persoonlijke leenplicht van Filips de Goede daardoor weg – een privilege dat zijn opvolgers niet kregen. Toch bleven er spanningen bestaan tussen Bourgondië en Frankrijk, die onder meer tot een nieuwe Vrede leidden tussen Lodewijk XI en Maximiliaan van Oostenrijk in december 1482 waarin de Bourgondische successieoorlog werd beëindigd die grote impact had op de steden in het Graafschap Vlaanderen⁶⁷³.

⁶⁶⁸ Naar verluid is dit Sint-Lambertus in Weerde bij Langdorp. Deze parochie bestaat niet meer.

⁶⁶⁹ Doornik in Henegouwen was de hoofdstad van het Merovingische Rijk in 486. Voorheen was dit '*Dispargum*', wat op Duisburg bij Tervuren kan wijzen, en nadien Parijs onder Clovis (481-511). De "Franken" leefden zij aan zij met de Gallo-Romeinen in onze gewesten, met gelijk geldende juridische regels en tolerantie voor etnisch gemengde huwelijken. Onder de Merovingers kreeg het middeleeuws feodalisme vorm. Een grote verzameling archeologische vondsten uit de Merovingische periode van de Lage Landen, voornamelijk uit Henegouwen, is terug te vinden in het Jubelpark te Brussel. Daar hoort ook een opmerkelijke muntschat uit Broechem (Ranst) bij. De Karolingen onttroonden de Merovingen in 751.

⁶⁷⁰ Toch zouden de volgende eeuwen meer lokale machthebbers de macht van het koninkrijk ondergraven en werd de versnippering van het Karolingische rijk in de hand gewerkt.

⁶⁷¹ In 911 zou Karel de Eenvoudige de aan de heren van Cadsant verwante viking Rollo de heerschappij geven over Normandië ("*Noormannen-land*") bij het verdrag van Saint-Clair-sur-Epte.

⁶⁷² Dit leidde ook tot een verdeelde loyaleiteit bij de voorouders Lauwereyns.

⁶⁷³ Na de dood van Lodewijk XI in 1483, startte Maximiliaan een nieuwe oorlog waarin de Vlaamse steden opnieuw zijn plannen doorkruisten. Dit leidde tot de Vrede van Senlis in 1493.

Vrede van Utrecht (1474) Dit vredesverdrag in de hoofdstad van het prinsbisdom Utrecht beslechtte gewelddadigheden tussen onder meer Vlaamse steden die bij de Hanze waren aangesloten en het koninkrijk Engeland. Deze Hanze was een ingrijpend samenwerkingsverband tussen grote steden in Europa en er waren kaperoorlogen ontstaan tussen deze steden en steden uit graafschappen als Holland en Zeeland en in Engeland. Handelsonoorlogen tussen Engeland en de Nederlanden waren daarmee evenwel nog niet van de baan.

In 1436 emigreerde Jan Lauwens naar Carltonville in Engeland vanuit Zierikzee in Zeeland en er waren ook migraties in de andere richting. Het was niet ongevoerd dat men het Kanaal overstak, ook niet in de eeuwen daarvoor.

Vrede van Senlis (1493) Lodewijk XI stond Bourgondië af aan Maximiliaan van Oostenrijk, samen met Picardië, en dit in ruil voor Artesië (Artois) en Franche-Comté. De Habsburgse keizer Maximiliaan was regent van de Lage Landen en hij zou hierin worden opgevolgd door zijn zoon Filip de Schone die als zoon van Maria van Bourgondië - die ook hertogin van Brabant, Limburg, gravin van Vlaanderen, Henegouwen, Namen en vrouwe van Mechelen was⁶⁷⁴ - de erfgenaam was van alle Bourgondische bezittingen. De Vrede van Senlis versterkte de tegenstelling tussen Franse en Habsburgse belangen.

In onze voorouderlijke lijn vinden we Jerome Lauwereyns *van Watervliet* terug als schatbewaarder en kanselier van Filips de Goede van Bourgondië. Hij noemde een polder en heerlijkheid Philippine naar zijn broodheer. In 1508 verkocht hij in Mechelen zijn stadspaleis aan Margaretha van Oostenrijk, dat opging in haar paleis, en zij was bereid zich als voogd van zijn kinderen te laten benoemen. Toen begin 1500 de latere keizer Karel werd geboren, was Jerome betrokken bij zijn opvoeding⁶⁷⁵.

Pacificatie van Gent (8 november 1576) Bij dit verdrag verenigden de Nederlanden zich in hun verzet tegen Spanje. Vlaanderen sloot zich aan bij Willem van Oranje na plunderingen van Spaanse troepen en de Spaanse furies in steden als Antwerpen en Mechelen. Het werd bekrachtigd op 7 januari 1577 in Brussel door de Staten-Generaal van de Nederlanden. Drie jaar later vielen de Nederlanden uiteen in de zogenaamde Unie van Atrecht en de Unie van Utrecht. Het hield ook de Tachtigjarige Oorlog niet tegen (1568-1648) die tot de scheiding van de Zuidelijke en de Noordelijke Nederlanden leidde in 1585 (Val van Antwerpen).

In deze periode was in de voorouderlijke lijn, Peter Lauwereyns scheepskapitein bij de Spaanse vloot, Colaert Lauwereyns was kapitein in het Spaanse leger en Maria Lauwers huwde in Brugge met don Juan *de Peralta*.

Verdrag van Antwerpen (1609) Dit verdrag leidde tot het zogenaamde Twaalfjarig Bestand (1609-1621), een periode van wapenstilstand waarin het niet of nauwelijks tot schermutselingen kwam in de Lage Landen. Al in 1607 had Spanje een voorlopig bestand aanvaard. Opmerkelijk was dat de Spaanse koning Filips II in 1598 afstand deed van de Nederlanden aan de Habsburgse (Oostenrijkse) aartshertogen Albrecht en Isabella, maar de Spanjaarden behielden het militaire gezag met veldheren als Spinoza en namen in 1621 opnieuw officieel de macht waar nadat Albrecht

⁶⁷⁴ Zij was feitelijk de vorstin van de Nederlanden, geboren in het paleis op de Koudenberg te Brussel, opgevoed in het Frans en het Latijn. Zij huwde op 19 augustus 1477 met kroonprins Maximiliaan I van Oostenrijk. Haar zoon Filips de Schone werd de vader van de latere keizer Karel V en haar dochter Margaretha van Oostenrijk werd landvoogdes van de Habsburgse Nederlanden die geen nakomelingen had – Haar (zelfgeschreven) grafscript vermeldde “*Hier ligt Margot, de gewillige bruid, had twee echtgenoten, maar als maagd gestorven.*”

⁶⁷⁵ Zie ook verhaal Jerome Lauwereyns van Watervliet in 1500 en 1501.

kinderloos was overleden. Isabella van Spanje werd toen aangesteld als landvoogdes (1621-1633). Zij werd opgevolgd door Ferdinand van Oostenrijk in 1634.

Vrede van Münster
(15 mei 1648)

Verdrag dat de Tachtigjarige Oorlog beëindigde tussen Spanje en de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. De laatste republiek werd daarbij erkend en zou het Rooms-Duitse Rijk verlaten. Franse inmenging aan de zijde van de Republiek had de machtsverhoudingen veranderd en een duwtje in de rug gegeven, al werd Frankrijk uiteindelijk uitgesloten bij de onderhandelingen omdat men te hoge eisen stelde. Er kwam een grens tussen de Republiek en de Zuidelijke Nederlanden – bepaald door de toenmalige frontsituatie – en het Partagetraktaat legde pas in 1661 de grenzen vast in Limburg, terwijl Antwerpen onder de Zuidelijke Nederlanden viel. Een ander gevolg was ook dat de goederen van de Rooms-Katholieke kerk in de noordelijke Republiek er aan de staat toekwamen.

Tussen 1715 en 1795 sprak men over de “Oostenrijkse Nederlanden” voor de 10 of 11 provincies die de ‘Zuidelijke’ Nederlanden vormden. Toen de Franse revolutie naar onze contreien werd geëxporteerd, liep die periode af. De Oostenrijkse soldaat veldwachter Jan Pessendorfer besloot te blijven en huwde zijn lief Marie-Thérèse Lauwers, stadswachter Jan Frans Lauwens bleef op post in Mechelen, de Antwerpse pastoor Jacques Lauwens werd verbannen en boerenkrijgers als Benedict Ferdinand Lauwers in Sint-Niklaas en Jan en Peter-Jan Lauwers in Kapelle-op-den-Bos gingen in het verweer.

Verdragen van Parijs
(30 mei 1814 en 20 november 1815)

Het eerste verdrag beëindigde de “Zesde” coalitieoorlog tegen het Franse keizerrijk van Napoleon, waardoor de vereniging van het huidige België en Nederland in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden tot stand kwam. Het volgde het verdrag van Fontainebleau van 11 april, waarbij Napoleon was afgetreden als keizer en in ballingschap op Elba was gegaan en leidde tot het Protocol, of de “Acht artikelen”, van Londen dat op 21 juni 1814 België en Nederland verenigde. Er volgde een tweede verdrag met dezelfde naam op 20 november 1815 na de nederlaag van (de teruggekeerde) Napoleon na de Slag van Waterloo. Daarbij werd Frankrijk teruggebracht tot haar grenzen in 1790.

Dienstplichtige Lauwers en Lauwers moesten de legers van “bloedhond” Napoleon vervoegen, verwante Pieter Jan Diddens deserteerde tijdens de veldtocht in Rusland en de Mechelse Anne Marie Lauwers had een Franse soldaat als lief.

Protocol van Londen
(20 januari 1831)
Verdrag van Londen
(19 april 1839)

Begin oktober 1830 was de scheiding van Nederland en België, bestuurd door het Voorlopig Bewind en het Nationaal Congres, een feit. De boedelscheiding werd formeel bekrachtigd in het Traktaat van de 18 Artikelen op 26 juni 1831 door de grote Europese mogendheden, die daarmee terugkwamen op de besluiten van het Congres van Wenen in 1814-1815. Leopold legde op 21 juli 1831 de eed af en werd “koning der Belgen”⁶⁷⁶, nadat hij de koningskroon van Griekenland had geweigerd in 1830. Leopold I, die lutheraan was, moest wel een katholieke prinses huwen en zijn kinderen katholiek opvoeden.

De Belgische staat werd erkend binnen de grenzen die de provincies in 1790 hadden. Dit was wat betreft territoriumafbakening, een gunstig compromis voor het nieuwe België.

Een aantal enclaves die pas later tot

⁶⁷⁶ Leopold I huwde op 1 augustus 1832 met de Franse koningsdochter Louise Marie van Orléans. Zijn zoon Leopold voerde de titel van hertog van Brabant en zou de tweede koning worden van België. Zoon Filips voerde de titel graaf van Vlaanderen en dochter Charlotte huwde in 1857 met keizer aartshertog Maximiliaan en werd keizerin van Mexico.

de Bataafse republiek waren gaan behoren, kwamen bij België. Dit waren Venlo, Stevensweert, Maastricht en de 53 dorpen van de Generaliteit aan beide oevers van de Maas.

Hierop volgde de Tiendaagse Veldtocht tussen 2 en 12 augustus 1831 en een voorstel met 24 artikelen dat al gunstiger was voor Nederland, maar niet werd aanvaard. Ook het Congres van Londen dat de grenzen van België vastlegde binnen Europa, in 1832, bood geen soelaas. Beide landen bleven op voet van oorlog tot Nederland in 1838 zijn volhardingspolitiek opgaf en demobiliseerde. Het Verdrag van Londen van 19 april 1839 (met 24 artikelen) betekende de definitieve internationale erkenning van de Belgische onafhankelijkheid. Nederlands Limburg werd afgestaan aan Nederland en er werd afgesproken dat België zich neutraal zou opstellen. Het pro-Belgische deel van Luxemburg werd Belgisch grondgebied, terwijl het pro-Pruisische deel in 1867 onafhankelijk zou worden (al was het groothertogdom nog tot 1890 in een personele unie verbonden met Nederland).

De Amsterdamse Joseph Lauwers deed dienst in het 'Staatse' leger en raakte gekwetst tijdens de schermutselingen in Brussel in 1830, en verschillende Lauwens en Lauwers sloten zich aan bij de eerste burgerwachten van het nieuwe België. Nog in 1841 was Antoon Lauwens betrokken bij de verrijdeling van een Orangistisch complot.

Verdrag van Genève (1864) Eerste internationale regelgeving omtrent slachtoffers op het slagveld. Het maakte de manier van oorlog voeren daarom niet minder wreed, maar het betekende een verbetering voor de slachtoffers van het oorlogsgeweld. Er is een lange lijst van voorouders die in krijgsdienst moesten, gewond raakten of omkwamen. Andere verdragen zouden volgen, onder meer in 1899, 1906-1907, 1928, 1949, 1954, 1972, 1997, ..., en de oprichting van het Rode Kruis na de slag van Solferino in 1859 door Henri Dunant zou ook van grote betekenis blijken te zijn.

Verdrag van Verdun (11 november 1918) Het verdrag van Versailles tussen Duitsland en de Entente beëindigde formeel de Eerste Wereldoorlog na de Wapenstilstand op 11 november 1918 (Verdrag van Verdun te Compiègne) in onze gewesten. Delen van Duitsland werden bezet, er waren zogenaamde "herstelbetalingen" opgelegd aan Duitsland en daar sprak men al gauw van het "Dictaat van Versailles".

Verdrag van Versailles (28 juni 1919) Deze regeling werd de voedingsbodem van een nieuw conflict dat tot de opkomst van de Nazi partij in Duitsland zou leiden en een nieuwe wereldbrand. Eupen en Malmedy waren bij het verdrag afgestaan aan België.

Conferentie van Jalta (1945) De geallieerden beslisten over de invloedssferen in Europa na de Tweede Wereldoorlog. Belgische soldaten worden in Duitsland gekazerneerd in wat al gauw de "tiende provincie" gaat heten of de BSD.

Handvest Verenigde Naties (1949) De oprichting van de Verenigde Naties. Bij het Verdrag van Brussel werd de militaire samenwerking tussen België, Frankrijk, Nederland, Luxemburg en het Verenigd Koninkrijk vastgelegd in 1948. In 1949 volgden de oprichting van de NAVO (met als tegenwicht het Warschaupact van 1955) en de Raad van Europa. De deur stond open voor meer internationale en Europese samenwerking. Met het Twee-plus-vier verdrag van 1990 (Vereniging van de beide Duitslanden) werd ook het einde van de Koude Oorlog ingeleid. Het Verdrag van Nice in 2001 gaf de oprichting van de Europese Unie verder vorm.

2023 - De Avenue Laurenti, Menton, Frankrijk

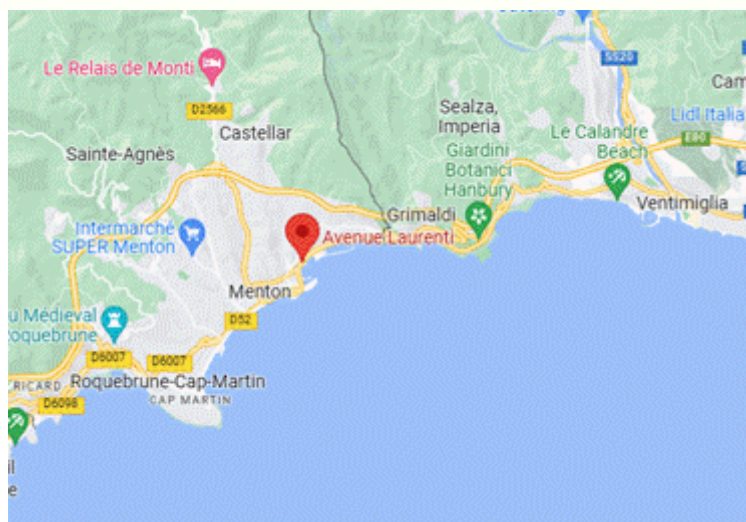
Kozijn Ludo Lauwens bezorgde een vakantiefoto van een straatnaambord “Avenue Laurenti” uit Menton, Alpes-Maritimes, Provence-Alpes-Côte d’Azur. Wat de vondst extra bijzonder maakt, is het wapen van Menton in de rechterhelft ook een boom heeft.

Er is geen link met de genealogie Laurentii, maar dat maakt de vondst er niet minder merkwaardig om. Een “aardigheidje” zoals onze noorderburen dat noemen.

De avenue Laurenti werd genoemd naar Louis Laurenti (1841-1916), weldoener en burgemeester van de stad tussen 1885 en 1896, na de aanhechting bij Frankrijk in 1861. Aan het stadhuis bevindt zich ook een buste die herinnert aan deze man.

De gemeente heeft overigens ook een Albert I straat, genoemd naar de Belgische koning-ridder, getooid met een monument van Antoine Gioan en een plaat ontworpen door de Belg De Vries. Bij de inhuldiging was de Vlaamse schrijver Maurice Meterlink aanwezig.

Al even merkwaardig, is er een Promenade Reine Astrid, gewijd aan de Belgische koningin en gemalin van Leopold III. We vinden er even goed straten die naar Oostenrijkse, Spaanse, Engelse, Monegaske, Italiaanse en uiteraard Franse historische figuren zijn vernoemd – ook Napoleon Bonaparte ontbreekt niet in het rijtje.

Kaart en foto: in Menton, in het zuiden van Frankrijk, bevindt zich een heuse “Avenue Laurenti”. De avenue is een kustweg aan de Azurenkust⁶⁷⁷.

⁶⁷⁷ © Kaartbewerkingen Google, 2023, onder gebruikslicentie – © Foto Avenue Laurenti van Ludo Lauwens, 2023. – Foto wapen Menton onder Public Domain Foto stadhuis van P.A. Chappuis, 1914-1918, onder Creative Commons licentie CC BY-SA 4.0.

